A

DESCRIPTIVE CATALOGUE

OF THE

SANSKRIT MANUSCRIPTS

IN THE COLLECTIONS

OF

THE ROYAL ASIATIC SOCIETY OF BENGAL

BY

MAHĀMAHOPĀDHYĀYA HARAPRASĀDA SHĀSTRĪ,
C.I.E., M.A., D.Litt., F.A.S.B.

REVISED AND EDITED BY

CHINTAHARAN CHAKRAVARTI, M.A.

VOLUME VIII, PART I
TANTRA MANUSCRIPTS

PRINTED AT THE BAPTIST MISSION PRESS
PUBLISHED BY THE ROYAL ASIATIC SOCIETY OF BENGAL

CALCUTTA
1939

CATALOGUES OF SANSKRIT MANUSCRIPTS
PUBLISHED BY THE ROYAL ASIATIC SOCIETY OF BENGAL

First Series. Vols. I–IX. By R. L. MITRA and Vols. X-XI. By MM. H. P. SHĀSTRĪ. 1870–1895.

[Vol. I]		(No. 1) (1871),	pp. 10+108=118	Price Rs.	2/8/-
,,		(No. 2) (1870),	,, 4+96=100	,,	1/4/-
,,		(No. 3) (1871),	,, 16+134=150	,,	2/8/-
Vol. II,	Pt. 1	(No. 4) (1872),	pp. 4+96=100	,,	1/4/-
,,	Pt. 2	(No. 5) (1872),	,, 4+96=100	,,	1/4/-
,,	Pt. 3	(No. 6) (1873),	,, 4+96=100	,,	1/4/-
,,	Pt. 4	(No. 7) (1874),	,, 4+12+114=130 and 4 plates	,,	2/8/-
Vol. III,	Pt. 1	(No. 8) (1874),	,, 4+96=100 and 1 plate	,,	2/8/-
,,	Pt. 2	(No. 9) (1875),	,, 2+80+32=114 and 2 plates	,,	2/8/-
,,	Pt. 3	(No. 10) (1876),	,, 4+96=100	,,	1/4/-
,,	Pt. 4	(No. 11) (1876),	,, 94+4+12=110 and 10 plates	,,	3/12/-
Vol. IV,	Pt. 1	(No. 12) (1877),	,, 96+8=104	,,	1/4/-
,,	Pt. 2	(No. 13) (1878),	,, 224+16=240	,,	3/12/-
Vol. V,	Pt. 1	(No. 14) (1879),	,, 152+8=160	,,	2/8/-
,,	Pt. 2	(No. 15) (1880),	,, 318+16+32=366 and 5 plates	,,	6/4/-
Vol. VI,	Pt. 1	(No. 16) (1881),	,, 6+152=158 and 1 plate	,,	2/8/-
,,	Pt. 2	(No. 17) (1882),	,, 164+14+12=190	,,	2/8/-
Vol. VII,	Pt. 1	(No. 18) (1883),	,, 8+154=162	,,	2/8/-
,,	Pt. 2	(No. 19) (1884),	,, 168+16=184	,,	2/8/-
Vol. VIII,	Pt. 1	(No. 20) (1885),	,, 8+160=168	,,	2/8/-
,,	Pt. 2	(No. 21) (1886),	,, 176+18=194	,,	2/8/-
Vol. IX,	Pt. 1	(No. 22) (1887),	,, 10+160=170	,,	2/8/-
,,	Pt. 2	(No. 23) (1888),	,, 16+14+28+156=214	,,	3/12/-
Vol. X,	Pt. 1	(No. 24) (1890),	,, 6+120=126	,,	2/8/-
,,	Pt. 2	(No. 25) (1892),	,, 8+16+248=272	,,	3/12/-
Vol. XI,		(No. 26) (1895),	,, 20+72+24+138+6=260	,,	3/12/-

Second Series. Vols. I–IV. By MM. H. P. SHĀSTRĪ. 1898–1911.

Vol. I,	Pt. 1	(No. 27) (1898),	pp. 160	Price Rs.	2/8/-
,,	Pt. 2	(No. 28) (1898),	,, 160	,,	2/8/-
,,	Pt. 3	(No. 29) (1900),	,, 40+112=152	,,	2/8/-
Vol. II,	Pt. 1	(No. 30) (1898),	,, 160	,,	2/8/-
,,	Pt. 2	(No. 31) (1904),	,, 22+78=100	,,	1/4/-
Vol. III,	Pt. 1	(No. 32) (1904),	,, 160	,,	2/8/-
,,	Pt. 2	(No. 33) (1907),	,, 26+14+94=134	,,	2/8/-
Vol. IV,		(No. 34) (1911),	,, 36+12+264=312	,,	5/-

PREFACE

The preparation of the Descriptive Catalogue of the Sanskrit Manuscripts in the collection of the Royal Asiatic Society of Bengal was undertaken by the late Mahāmahopādhyāya Haraprasāda Shāstrī, M.A., D.Litt., C.I.E., F.A.S.B., in a series of fifteen volumes of which the first six dealing with the Buddhist MSS., Veda, Smṛti, History and Geography, Purāṇa and Vyākaraṇa, appeared during his lifetime. The seventh volume describing the Kāvya MSS. was published in 1934 three years after his death of which the complete MS. was prepared and almost wholly seen by him through the press. The late Mahāmahopādhyāya left in addition the entire MSS. of the remaining eight volumes of the Catalogue which he divided into the following groups, namely, Tantra, Philosophy, Jyotiṣa, Jaina, Vernacular, Vaidyaka, Miscellaneous, Addenda and Supplement.

The materials left by the Mahāmahopādhyāya Shāstrī were complete and systematically arranged in the form of slips. They required however to be checked and verified with the various manuscripts described, a task which the late Mahāmahopādhyāya could not finish, as it was his habit to defer the verification till the last and then embody the necessary corrections in the final proofs. This work of verification was entrusted to Prof. Chintaharan Chakravarti, M.A., in 1933 by the Council of the R.A.S.B. who has thoroughly checked the materials and made corrections wherever necessary. Prof. Chakravarti has made some additions and has omitted portions which he considered unnecessary and redundant. He is also responsible for seeing the entire proofs through the press. In the work of verification and correction he has been ably assisted by Pandit Aghorenath Bhattacharyya, the Head Pandit in charge of the Society's Sanskrit Manuscripts.

The present Part deals with 648 MSS. on Tantra. Originally it was the idea of the late Mahāmahopādhyāya to devote one volume to the entire collection of manuscripts on Tantra numbering

little over one thousand, and the Society planned its publication accordingly. But unfortunately the period of quiescence that intervened and held up the publications of the Society during the last few years prevented the issuing of any further Volume of the Descriptive Catalogue after the appearance of the last Volume in 1934. It has been thought desirable therefore that instead of waiting for another year for the completion of the entire work on the Tantras, the Volume might be issued in two Parts—Part I describing 648 MSS. and numbering 608 pages, and Part II dealing with the rest of some 500 MSS. and of approximately the same size.

The Part I which is now issued deals with the following subjects:—

(1) Original Tantras (Nos. 5804–6165).

(2) Digests:

A. Comprehensive and general works (Nos. 6166–6298).

B. Works dealing with particular deities:

I. Śakti (Nos. 6299–6451).

The work on Part II of the Volume is making satisfactory progress through the press and it is hoped to issue it in about a year's time. This Part will be divided into four sections and will respectively deal with:—

II. Rituals of different aspects of Śiva, Viṣṇu, Kārtavīrya, Gaṇeśa, Guru and Paramahaṃsa;

C. Works on particular rites like initiation, puraścaraṇa, homa, mudrā, yantra, blackrites and other miscellaneous rites;

D. Works on Tantric yoga; and

E. Works on stotra and kavacas; besides an introduction calling attention to the salient features of the MSS. described, a List of Contents, Abbreviations based on the principles adopted in the *Catalogus Catalogorum*, Addenda and Corrigenda and an Index to the entire Volume.

The Society is thankful to Dr. Baini Prashad, D.Sc., for taking a keen interest in the early publication of the work and to Dr. S. K. Chatterji D.Lit., the Philological Secretary, for advice. The Press Clerk, Mr. D. K. Das, has been very helpful during the progress of the work through the press.

To Messrs. P. Knight and N. A. Ellis of the Baptist Mission Press, the Society is very grateful for giving all possible assistance in expediting the printing of the work, and for their whole-hearted co-operation, which has made it possible to issue this Part of the Volume within the present year.

B. S. GUHA,
General Secretary,
Royal Asiatic Society of Bengal.

15th December, 1939.

DESCRIPTIVE CATALOGUE OF SANSKRIT MANUSCRIPTS.

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL

VOLUME VIII.

TANTRAS.

I. ORIGINAL TANTRAS.

5804.

8329. **कुब्जिकामतम् ।** *Kubjikāmatam.*

Substance, palm-leaf. 12×2 inches. Folia, 1-239 of which Folia Nos. 49, 56, 69, 72-84, 86-104, 106-132, 134-187, 189-90, 192-229 are missing. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 1,700 approximately. Character, Later Gupta. Condition, old and dilapidated. Incomplete.

An account of the *Kubjikāmata* literature will be found in Nep. I, Preface, p. LXXVIII. A fairly good number of MSS of *Kubjikāmata* are noticed in Nep. I and Nep. II. The present MS is referred to in Rep. (1895–1900), p. 4.

Beginning.

ॐ स्वस्ति। ॐ नमः शिवाय। श्रीदेव्यै गुरुभ्यः। श्रीक्रम-
गणपतये नमः।

श्रीसंवर्त्तामण्डलान्ते क्रमपदनिहितानन्दशक्तिसुभीमा
सृष्टिन्याये चतुष्कम् अकुलकुलगतं पञ्चकं चान्यषट्कः।
चत्वारः पञ्चकोन्यं पुनरपि चतुरः षोतुशाज्ञभिषेकं
दिव्यौघौमूर्तिमध्ये सह्खटरकला विन्दपुष्पं खमुद्रा।

Colophons of the different chapters :—

Fol. 4B—इति श्रीकुलालिकाम्नाये श्रीकुब्जिकामते श्रीदिव्यौघसद्भावे श्रीषट्साहस्रे संहितायां श्रीश्रीमते प्रथमः पटलः।

Fol. 6B—०द्वितीयः पटलः; Fol. 11A—०तृतीयः पटलः; Fol. 18B—०पञ्चमः पटलः; Fol. 24B—०षष्ठः पटलः; Fol. 36B—सप्तमः पटलः; Fol. 44B—०अष्टमः पटलः; Fol. 46B—०नवमपटलः; Fol. 57B—०दशमः पटलः; Fol. 64A—इति श्रीश्रीमते कुब्जिकाम्नाये ... ... एकादशपटलः; Fol. 67B—०द्वादशपटलः। Seven folia after this without leaf-marks have three colophons:—०मातृचक्रोधारो नाम त्रयोविंशतिः पटलः; ०सप्तत्रिंशतिमः पटलः; ०द्वाचत्वारिंशः पटलः।

The following sub-colophons are found:—Fol. 13A—प्रथमपीठावतारः; Fol. 14A—द्वितीयपीठावतारः; Fol. 15A—तृतीयपीठादिकारः; Fol. 17A—पञ्चमपीठावतारः; Fol. 22B—मन्त्रविधिः; Fol. 26B—मालिन्यन्यास उधारक्रमः; Fol. 27B—शब्दराशिसमुधारः; Fol. 43B—प्रायश्चित्तविधिः।

5805.

4733. कुब्जिकामततन्त्रम्। *Kubjikāmatatantram.*

Substance, Nepalese paper. 12×4¼ inches. Folia, 125. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 3,250. Character, Newari. Date, N.S. 827. Appearance, discoloured. Complete.

It agrees on the whole with the MS of the work described in Nep. I, pp. 99-100.

5806.

3174. कुब्जिकातन्त्रम्। *Kubjikātantram.*

Substance, country-made paper. 14×5½ inches. Folia, 20. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 720. Character, Bengali. Date, B.S. 1288. Appearance, fresh. Complete.

It is entirely different from the work with the same title described in L. II. 694.

Beginning :—

श्रीपार्व्वत्युवाच ।

देवदेव महादेव परमेश पुरातन ।
नन्दीश सर्व्वभूतेश निरञ्जन परात्पर ॥
किं त्वया जप्यते नाथ किमर्थं वापि तस्य च ।
केनोपायेन देवेश निरञ्जनपदं लभेत् ॥
सारात्सारतरं ब्रूहि यदि मे विद्यते दया ।
समयाचारमार्गविधिं साधनं च प्रकाशय ॥
चैतन्यं सर्व्वभूतानां शब्दब्रह्मेति यत् पुनः ।
तत्सर्व्वं श्रोतुमिच्छामि साधकानां हिताय च ॥
यदि मे प्राणनाथः स्यात् निगूढार्थं प्रकाशय ।
वासनासिद्धिरूपश्च भावसिद्धश्च यत् पुनः ॥
वेदानां सारगम्यश्च तं सारं मे प्रकाशय ।

श्रीसदाशिव उवाच ।

... ...
... ...

मन्त्रार्थं मन्त्रचैतन्यं योनिमुद्रां न वेत्ति यः ।
न सिद्ध्यति वरारोहे कल्पकोटिशतैरपि ॥
कथयामि महामन्त्रं मन्त्रस्यार्थानुसारतः ।
येन विज्ञातमात्रेण सर्व्वसिद्धीश्वरो भवेत् ॥
केवलं भावशुद्ध्या च मन्त्रार्थं प्राणवल्लभे ।
केवलं ज्ञानमात्रेण जीवन्मुक्तो ध्रुवं नरः ॥
काली तारा महाविद्या षोडशी भुवनेश्वरी ।
भैरवी छिन्नमस्ता च विद्या धूमावती प्रिये ॥

बगला चैव मातङ्गी कमला च प्रकीर्त्तिता ।
ब्रह्मविष्णुमहेशाद्यैस्तुवै दैर्नमस्कृता ॥
... ...
... ...
मालमण्डपसंस्था च महाकालनिवासिनी ।
अस्याः श्रवणमात्रेण जीवन्मुक्तास्य साधकः ॥

It contains nine chapters. The first chapter is introductory. The second, third and the fourth chapters explain the meanings of *mantras*. The fifth relates to Mantracaitanya. The sixth chapter relates to Yonimudrā. The seventh chapter relates to the purification of the three bhāvas—Divya, Vīra and Paśu. The eighth chapter relates to magical rites and the ninth to Mantrasiddhi.

The Last Colophon :—

इति कुब्जिकातन्त्रे पार्व्वतीपरमेश्वरसंवादे नवमः पटलः ।

Post Colophon :—

इति सन १२८८ तारिख २६शे फाल्गुनमाहे ग्रन्थ समाप्तः ।
श्रीश्रीकृष्णानन्दनाथस्य पुस्तकमिदं ।

5807.

5649. **श्रीमतसारटिप्पनम् ।** *Śrīmatasāraṭippanam.*

Substance, palm-leaf. 13½ × 2¼ inches. Folia, 1-30 of which 4, 5, 8, 14, 27 are missing. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 470. Character, Nāgara. Appearance, old and mouse-eaten. Incomplete.

The work appears to be a collection of notes on a work called the *Śrīmatasāra*, no MS of which, however, is known to exist.

Beginning :—

श्रीभैरव उवाच ।

श्रीमतसारमन्त्रटिप्पनकं लिख्यते । यथा :—

तुष्णीशना[थ] । मित्रनाथ । उड्डीशनाथ । षष्ठीशनाथ । चर्चिशनाथ । अमग । भट्टा लउंदा । कडा । शक्तिः । मश । रतना । अमोत्रा । माया ।

एकैकस्य तु सिद्धस्य शक्तीनां द्वयं द्वयं । गगनानन्द । कुमुदानन्द । पद्मानन्द । देवानन्द । भैरवानन्द । कमलानन्द । शिवानन्द । रामानन्द । कृष्णानन्द । एवं नव सिद्धा । शोभनानन्दा । संगी-नन्दा । ऊर्ध्वसानन्दा । जयन्तानन्दा । भविचानन्दा । देदयानन्दा । केसमानन्दा । खव्यानन्दा (?) । पूर्व्वानन्दा ॥

नवसिद्धानां नवशक्तयः यथाक्रमेण ज्ञातव्या प्रणवं संयुता । पराविद्या देवानन्द नन्द्रनास ॥ विद्यादिरुद्रान्त(द्ररुत्मा)पर्य्यन्तं गुप्तनामानि ।

ऐं, क्लीं, श्रीं, फ्रें, क्रौं, नमो भगवति म्फ्रों, म्फ्रों, कुब्जिके क्रां, क्रीं, क्रौं, etc. etc.

Colophons :—

10B, इति मतसारे न्यासक्रमो नाम पञ्चमः पटलः, 20B, इति मतसारे सप्तमः पटलः; 26B, इति मतसारे मन्त्रविद्या-कोशोद्धारो नाम अष्टमः पटलः ।

The body of the Supreme Being is described as constituted by the letters of the alphabet.

10B—कथं देवाधिदेवस्य शरीरं परमेश्वर ।
तदहं श्रोतुमिच्छामि कथयस्व मम प्रभो ॥

अ शिरे, आ ललाटे, इ दक्षिणनेत्रे, ई वामनेत्रे, उ दक्षिणकर्णे, ऊ वामकर्णे, ऋ दक्षिणनासापुटे, ॠ वामनासापुटे, ऌ दक्षिणगण्डे, ॡ वामगण्डे,

ए अधरदशनपंक्तिः, ऐ ऊर्द्ध्वदशनपंक्तिः, ओ अधरोष्ठे, औ ऊर्द्ध्वोष्ठे, अं शिरसायां, अः जिह्वा[यां] ।

उत्तमाङ्गे स्मृतं ह्ये[तद्दे]वदेवस्य भैरवि । कवर्गे दक्षिणबाहू । चवर्गे वामबाहू । टवर्गे दक्षिणस्फिच्पादाङ्गुल्यन्तं । तवर्गे(र्ग) वामस्फिचिपादान्तं । पफ दक्षिणवाम-कुक्षि । बभ पृष्ठोदरे । म हृदये । य त्वचायां । र रक्ते । ल मांसे । व स्नायु । श शुक्रे । ष अस्थि । स मज्जायां । ह प्राणे ।

क्षकारे क्रोधमुद्दिष्टं एवं कुलसुरेश्वरि ।

... ...

(Fol. 12B)—

शरीरं देवदेवस्य मायातीतमकर्म्मजं ।
शब्दब्रह्म तदेवं तु मतसारे प्रकाशितम् ॥
इदमभ्यसते यस्तु रुद्रन्यासं सुदुर्लभम् ।
ब्रह्महत्याश्वमेधाद्यैः पुण्यपापैर्न लिप्यते ॥

5808.

5726. पारमेश्वरतन्त्रम् । *Pārameśvaratantram.*

Substance, country-made paper. 9¾ × 6 inches. Folia, 5-138 with several broken fragments at the end. Fol. 19, 20, 91 and 92 are missing. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

The work belongs to the order of the Vīra Śaivas. Prof. Bendall notices a MS of a work of this name in his *Catalogue of the Buddhist Sanskrit MSS in the University Library, Cambridge* (p. 27f.). But the latter appears to be different from the present work.

Colophon of Paṭala I (Fol. 8A) :—

इति श्रीपारमेश्वरतन्त्रे शिवाद्वैतसिद्धान्ते वीर-शैव-दीक्षाप्रकरणे मतभेदनिरूपणं नाम प्रथमपटलः ।

Beginnings of the Paṭalas :—

Paṭala II (Fol. 8B):—

पार्व्वत्युवाच ।

त्रियम्बक नमस्तेस्तु त्रिपुरघ्न यमान्तक ।
वद मे करुणासिन्धो लिङ्गधारणलक्षणम् ॥
दीक्षाद क्रमशः सर्व्वं सज्जिकादिगुणाधिकम् ।
शिवाग्निजननं चापि सर्व्वं विस्तरतः प्रभो ॥

Paṭala III (Fol. 15A):—

देव्युवाच ।

नमस्ते रुद्रकोदण्डधारिणे फणिहारिणे ।
वद विश्वेश दीक्षाया विधानं परमेश्वर ॥

Paṭala V (Fol. 26B):—

अथ प्रटण महादेवि दीक्षाबन्धनलक्षणम् ।
सज्जिकागुणलिङ्गानां संयोगक्रममादितः ॥

Paṭala VI (Fol. 33A):—

देव्युवाच ।

कपर्द्दिन् करुणासिन्धो + + + + + हेश्वर ।
वद मे षट्स्थलज्ञानलक्षणं तत्फलं विभो ॥

Paṭala VII (Fol. 39A):—

देव्युवाच ।

निस्तरङ्गसुखाम्भोधौ नौकाक्रीडन शङ्कर ।
नमस्ते निर्व्विकाराय निर्विशेषाय शम्भवे ॥
कथितानि त्वयान्यानि यानि सप्तविधानि मे ।
वीरशैवादिभेदेन शैवं सप्तविधं त्विति ॥
उपक्रमेणानाद्यादिमतानां लक्षणादिकं ।
यज्ज्ञात्वा मनुजः सद्यो वीरशैव[ः] प्रवर्त्तत ॥

Paṭala VIII (Fol. 45B):—

देव्युवाच ।

चिन्मयानन्दविज्ञानगगनाय महात्मने ।
नमस्त्रिशूलहस्ताय पशूनां पतये नमः ॥

कथितं मतभेदास्ते सप्तसंख्या त्वयानघ ।
वीर-शैवमतं तत्र विशेषेणाभिवर्णितम् ॥

वीरत्वं नाम भगवन् विज्ञेयं तु कथं मया ।
प्रविश्य वीर-शैवे तु किं वा कार्य्यं हि लिङ्गिनाम् ॥

भक्त्या मताश्रयं कृत्वा वैराग्यशिथिलेन्द्रियः ।
पुनरागत्य विषयान् कां गतिं+ +गच्छति ॥

एतत् क्रमेण विश्लेषं वद विस्तरतो मम ।
तारतम्येन यत् प्राप्यं प्रवृत्त्यागच्छ वाहरत् (?) ॥

Paṭala IX (Fol. 51B):—

देव्युवाच ।

नमश्चैतन्यरूपाय नमः पञ्चमुखाय ते ।
वद विस्तरतो देव वीरशैवस्य विक्रमम् ॥

Fol. 53A refers to some of the characteristics of the school—

वीर-शैवमतं प्राप्य यः कुर्य्यात् प्राणहिंसनं ।
कर्म्मणा मनसा वाचा स वसेद्रौरवे चिरम् ॥

वीर-शैवमतं प्राप्य यः कुर्य्यात् परपीडनं ।
भोगार्थं संग्रहं मद्यं मांसं स्त्रीं च कलं जनं ॥

स्वर्णस्तेयं दिवानिद्रां सर्व्वदैवान्नभोजनं ।
प्राकृतैः सह सङ्गञ्च सङ्गत्यागञ्च लिङ्गिनां ॥

स कोटिजन्मसु श्वान चाण्डालो भुवि जायते ।
वाहनं जनसङ्गञ्च स्त्रीकथा लौल्यमेव च ।
अनाधरं तथालस्यं वीरशैवो न कारयेत् ॥

यः पश्यत्यन्धवद्रूपं शब्दविद्वधिरोपमः ।
काष्ठवद्दृष्टदेहो यो वीरशैवः स उच्यते ॥
स्वबुद्ध्या चिन्तयेदर्थं वीरशैवव्रते सकृत् ।
संप्राप्य दुःखराशिं वा शनैर्मुक्तो भवेद्ध्रुवम् ॥
न यस्यानीश्वरे चित्तं यस्य चक्षुर्न दूरगं ।
न प्राणिपीडनपरो वीरशैवः स उच्यते ॥
मम विज्ञाय शास्त्रस्य यो बुद्ध्या विषयातुरः ।
तस्य नास्त्येव नास्त्येव मत्पदप्राप्तिरीश्वरि ॥ etc. etc.

The above extract shows that the school is strict and stoical, zealously guarding itself against anything impure and immoral either in thought or deed.

Paṭala X (Fol. 57B):—

देव्युवाच ।

योगिहृत्पद्मवासाय योगिवेद्यस्वरूपिणे ।
ब्रह्मतत्त्वप्रकाशाय शिवाय शिव ते नमः ॥
अनादिशैवनिष्ठस्य मोक्षाचारो विधिः सदा ।
संकल्पोद्दिश्य च फलं शक्त्या जङ्गमपूजनं ॥
नित्यं नैमित्तिकं काम्यं यथोक्तं गुरुशास्त्रतः ।
आचरेत्त्रिविधं कर्म्म यथेष्टसुखभाग्भवेत् ॥
आदिशैवमतस्थस्य यावन्नित्यं समाचरेत् ।
यदि शक्त्याचरेदन्यं नित्यबुद्ध्या तथाचरेत् ॥
अनुशैवमतस्थस्चेत् यावन्नित्यं तथाचरेत् ।
त्यक्त्वा कर्म्मफलासङ्गं काम्यनैमित्तिकानि च ॥
यथाशक्त्याचरेन्नि(नि)त्यं त्यक्त्वाशक्यं स्मरेत् शिवं ।
सर्व्वलिङ्गमयं ध्यायन् महाशैवव्रतिजगत् ॥

\+ \+ \+ \+ \+

निरूपितं महादेव भगवन् भवता प्रभो ।
स्वरूपं योगशैवस्य ज्ञातुमिच्छ[ा]स्ति मे हृदि ॥

यन्नाम ज्ञानशैवं तत् क्व भेदो ज्ञानयोगयोः ।
याभ्यां समन्वितो वीरः शैवव्रतफलं लभेत् ॥
एतत् सर्व्वं सविस्तारं ब्रूहि शङ्कर तत्त्वतः ।
वद तत् प्रियशिष्योऽहं प्रियोऽसि त्वं गुरुर्मम ॥

This chapter on yoga is really lofty and elevating. It describes two types of yoga, Sākāra and Nirākāra and lays stress on truth and control of the senses.

Paṭala XI (Fol. 63A):—

देव्युवाच ।

परमेश्वर सर्व्वज्ञ शुद्धज्ञानमहोदधे ।
पञ्चाक्षरस्य माहात्म्यं श्रोतुमिच्छामि शङ्कर ॥
पञ्चाक्षरीविधानञ्च जपध्यानादिषु प्रभो ।
कथयस्वाभिधेयञ्च तेन मन्त्रेण कृत्स्नशः ॥
देवताश्च ऋषींश्छन्दः तन्मे वद महेश्वर ॥

Paṭala XII (Fol. 70A):—

देव्युवाच ।

देवदेव महादेव महेश मृड शङ्कर ।
ज्ञानयोगस्य म[ा]हात्म्यं वद मे करुणाकर ॥

Paṭala XIII (Fol. 76B):—

देव्युवाच ।

करुणामृतकल्लोल कटाक्षं गणनायकं । (?)
कैवल्यकलनाधारं नमस्ते गिरिधन्विने ॥
कथितञ्च रहस्यं तत् वीर-शैवाभिधं + + ।
श्रुतश्चादिगतं देव मतभेद सविस्तरं ॥
+ + + + + मतभेदा निरूपिताः ।
सर्व्वदा सर्व्वयत्नेन नित्यं लिङ्गार्च्चनं स्थिति ॥

तस्य लिङ्गस्य भगवन् पूजादिषु निरन्तरम् ।
स्थानभेदान् ममाचक्ष्व करपीठादिलक्षणात् ॥
तारतम्येन वा + + फलं + + स्थलादिषु ।
यदि तर्हि समं कि[ं वा] विशेषस्तत्र कथ्यताम् ॥

Patala XIV (Fol. 82A): –

देव्युवाच ।

विज्ञानं घनविज्ञानमयविज्ञानकारणं ।
नमस्ते गुरवे तुभ्यं शम्भवे शशिमौलये ॥
सरहस्यश्च पूजादौ कथितं करपङ्कजं ।
इदानीं श्रोतुमिच्छामि लिङ्गलक्षणमीश्वर ॥

Patala XV (Fol. 88A): –

देव्युवाच ।

सृष्ट्वा तमेकं स्वात्मानमनेकं कुरुते पुनः ।
एकीकृत्य ग्रसति यः तस्मै रुद्र नमोऽस्तु ते ॥

... ...

सरहस्यमुपादिष्टं वीर-शैवाभिधं मतम् ।
अन्यानि चादिशैवादि ह्यानुपूर्व्येण मे प्रभो ॥
इयानेव विशेषोऽत्र यदुक्तं पूर्व्वमध्यमे ।
यद्यस्ति वा विशेषोऽत्र तारतम्येन वा क्वचित् ॥
अस्ति चेदपि भेदो वा तारतम्येन वा समः ।
तत्र तत्र विशेषो वा को वा वद महेश्वर ॥
अथैषां को नवाचारः वीरशैवेपि नान्यतः ।
वीरशैवेषु वा देव विशेषो मम कथ्यताम् ॥
वीरशैवे विभेदेषु स्थितानामधिकारिणां ।
दैवाद्वा बुद्धितो वापि लिङ्गादीनां विनाशने ।
+ + + + +
लिङ्गादिनाशपीठानां वीराणां वद मे हर ॥

Paṭala XVI (Fol. 94A):—

देव्युवाच ।

नमस्ते सच्चिदानन्द विज्ञानघनमूर्त्तये ।

... ...

... ...

इतः पृच्छाम्यहं प्रश्नं स्वसन्देहापनुत्तये ।

पारदादीनि लिङ्गानि तत्प्रमाणं विकल्पकम् ॥

तत्प्रमाणेन कथितं लक्षणं लिङ्गमानकम् ।

... ...

शैलादिसर्व्वलिङ्गानामियदेवान्यदस्ति वा ॥

मयि प्रेयानसि श्रीमान् भक्त्या शिष्योस्म्यहं तव ।

तत् पृच्छामि प्रवक्तव्यमद्य मे परमेश्वर ॥

Paṭala XVII (Fol. 99B):—

देव्युवाच ।

सर्व्वज्ञ सकलाधार ... ...

वद लोकोपकाराय वीरे शैवविशेषकम् ।

इतः परतरं किं वा चास्ति चेद्ब्रूहि मे विभो ॥

Paṭala XVIII (Fol. 105A):—

इदानीं श्रोतुमिच्छामि योगं निर्याणसंज्ञितम् ।

न्येषु लिङ्गिषु जीवत्सु कर्त्तव्यमुदितं त्वया ॥

तेषां निर्य्याणसमये प्राणिनां क्रियते नु किं ।

तेन वान्येन विश्वेश भक्तिशिष्यसुतादिना ॥

निर्याते लिङ्गिनो देही(?) किं वा कार्य्यमतः परम् ।

एतन्मे श्रद्दधानायै श्रोतुमादरतो वद ॥

यच्छ्रुत्वा लिङ्गिनः सर्व्वे भवध्यानपरास्तथा ॥

Paṭala XIX (Fol. 112B):—

उक्तं निर्य्याणयाणान्ते भक्तशिष्यात्मजन्मनां ।

यदौर्द्ध्वदैहिकं कृत्यं सरहस्यं सविस्तरम् ॥

एतावदेव नो किन्तु विशेषो यदि वाच्र तु ।
गृहमेधिन्तप[दी]नां योगिभक्तविरागिणां ॥
सस्त्रीकास्त्रीकधर्म्माणां दरिद्रधनिनामपि ।
+ + + + + किं कार्य्यं पुण्यकालादिषु प्रभो ॥

Paṭala XX (Fol. 119A):—

देव्युवाच ।

... ...

... ...

शैवदीक्षाप्रकारो मे भवत्येवं निरूपितः ।
तदवान्तरभेदाश्च विधानं लक्षणादिकम् ॥
दीक्षाभेदाश्च सर्व्वेपि तारतम्यफलं त्वयि ।
श्रुतं त्वधिगतं एष्ठ[ ] मया देव त्वयाखिल[म्] ॥
अनुशैवादिभेदानां सर्व्वां वीरांततत्मनां ।
एक एवोदिता दीक्षा भेदस्तरतमत्वतः ॥
सम्भवेद्यदि चैवं वा विशेषं तत्र मे वद ।
समानायान्तु दीक्षायां लिङ्गनाशतनुं त्यजेत् ॥
विधिरेकस्य कथितः कथितं वैषम्यमीश्वर ॥
तस्यापि पूर्व्वमुदितो यथास्यां निर्विशेषतः ॥
कृपां कुरु मयि स्वामिन् भक्तोद्धारणदीक्षित ।
भक्तायै चानुरक्तायै प्रपन्नायै निरूपय ॥

Paṭala XXI (Fol. 125A):—

देव्युवाच ।

तिरस्कृतानिमाद्याय अष्टैश्वर्य्यप्रदायिने ।
त्रिपुटीभोगतुष्टाय पुष्टानां पतये नमः ॥

... ...

... ...

त्वया निरूपितं सर्व्वं वीरशैवमतं महत् ।
महदरणवाद्यनादीनि श्रुतान्यधिगतानि मे ॥

कर्म्मादिकारिणतानि सूचितानि स्फुटं महत् ।
इदा[नीं] श्रोतुमिच्छामि स्वरूपं ज्ञानयोगयोः ॥
निरूपय सविस्तारं सर्व्वलोकोपकारकं ।
वेत्ता तव स्वरूपस्य त्वदन्यो नास्ति कश्चन ॥

Patala XXII (Fol. 131A):

ईश्वर उवाच ।

न साधयति मां योगः सांख्यधर्म्मः स्वनुष्ठितं ।
स्वाध्यायोपितयस्तीर्थैर्व्रतानि नियमा यमाः ॥
... ...
ज्ञानं ध्यानं शुश्रूषा च यत्नः सर्व्वोपि साधितः ।
यदि मद्भक्तिरहितं न पनात्यपि वा क्वचित् ॥
अनाचारोपि वाचारवृत्तिः शुद्धोपि वा न वा ।
सुजनो दुर्ज्जनो वापि मद्भक्त्या पदमुच्चरेत् ॥

Patala XXIII (Fol. 137B ff.) is fragmentary. Here Devī puts her question thus:—

वदाद्य विस्तरादीश प्रश्नं सत्प्रश्नगर्भितम् ॥
निर्लेपानङ्गसूक्ष्मस्य जगदाधा(दा)रता विभो ।
स्थूलस्य सविकारस्य कार्य्यकारणताकथाम् ॥

5809.

93. ज्ञानार्णवतन्त्रम् । *Jñānārṇavatantram.*

Substance, country-made paper. $7\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 179. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 2,100. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

The work is described in IO. IV. 2552; HPR. I. 124; CS. V. 23. The present MS contains 23 Patalas. The work as printed in the *Anandasrama Sanskrit Series* (No. 69—Poona, 1912) contains 26 Patalas.

The table of contents as given in the last leaf :—

वर्णमालाकथनम्, बालान्यासविधिः, त्रिपुरेश्वरीन्यासः, त्रिपुरेश्वरक्रमविधिः, त्रिपुरायजनवलिविधिः, पूर्व्वसिंहासनम्, द्वितीयसिंहासने पश्चिमसिंहासनम्, सर्व्वसिंहासनम्, त्रिपुराद्वादशभेदाः, षोडशाक्षरीविद्या, त्रिपुरामुद्रानिरूपणम्, श्रीविद्यायजनविधिः, श्रीविद्याप्रयोगविधिः, त्रिपुर्य्यांग्नपुष्या + + त्रिपुराबीजसाधनम्, त्रिपुराजपहोमविधिः, होमविधिः, दूतीयजनविधिः, ज्ञानदूतीयजनम्, दीक्षाविधिः, पवित्रारोपणादि, दमनरोपणम् ।

5810.

3483. *Jñānārṇavatantram.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 65. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 1,550. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

The present MS goes to the end of the 20th Paṭala which is styled दीक्षाविधान. In IO however the 21st Paṭala is given this name.

Attached to the present manuscript there is an index to the work in two leaves. It runs thus: -

अथ नित्यातन्त्रस्य निर्घण्टः ।

अक्षमालानिर्णयः, १ । १ । ३; बीजरूपविन्दुत्रयकथनम्, १ । १ । ८; त्रिपुरात्रिविधमन्त्रादिकथनम्, तत्रादौ बालामन्त्रः, २ । २ । ४; अथ पञ्चवाणनामानि, तेषां मन्त्राः, ४ । २ । ३; अस्य मातृकान्यासादि ४ । २ । ७; अस्य अन्तर्जिनविधि, ६ । १ । ५; अथ बाह्यपूजाक्रम, यन्त्रोद्धारश्च ६ । १ । ८; अथ पूजामण्डलम्, ७ । २ । ७; अथावाहनादि पञ्चमुद्राः, ९ । १ । २; अथ वलिदानादिकम्, ११ । १ । १; अथारात्रिकविधानम्, ११ । १ । ४; अथ पञ्चसिंहासनादि त्रिपुराभैरवीप्रकरणम्, १३ । १ । १; अथ सम्पत्प्रदाभैरवीध्यानम्, १३ । १ । ४; अस्या यन्त्रम्, १३ । २ । ६; अथ द्वितीयसिंहासनविवरणम्, १४ । १ । ८; तृतीयसिंहासने षट्कूटाभैरवी, १५ । १ । ७; भुवनेश्वरभैरवी, १६ । १ । ३; अथान्नपूर्णामन्त्रादि, १६ । २ । ४; अथ महात्रिपुरसुन्दरी तस्या भेदश्च १८ । २ । ७;

अथ कामेश्वरीमन्त्रः, २३ । १ । ६; अथ षोडशाक्षरी श्रीविद्या, २४ । २ । ५; अथ चक्रमण्डलपूजाविधिः २६ । २ । ८; अथ विशेषार्घ्यलक्षणम्, २७ । २ । ४, अथ श्रीविद्यान्यासं, २८ । १ । ८; अथ कामेश्वरी महाविद्या, ३३ । १ । १; अथ सर्व्वमुद्राविवरणम्, ३४ । २ । ६; अथान्तर्यजनं चक्रार्च्चनञ्च, ३५ । २ । ६; अथ श्रीचक्रविधिः, ४३ । १ । ६; मालाप्रकरणम्, ४३ । २ । १; तत्र महापातकनाशन प्रकारं, ४६ । २ । २; अथ श्रीविद्यापूजनम्, ४७ । १ । ३; अथ रत्नपूजाविधानम्, ४८ । १ । १; एतस्याः साधनम्, ४९ । १ । ४; शक्तिबीजसाधनम्, ४९ । २ । ८, जपहोमविधिं, ५० । २ । ४; काम्यहोमविधिं, ५४ । २ । ८; काम्यहोमे द्रव्य परिमाणम्, ५६ । १ । ८; होमान्तरम्, ५६ । १ । ४; कुमारीपूजा तत्फलम्, ५८ । २ । २; अथ द्रव्यभेदविधिः, ५९ । १ । १; स्थूलसूक्ष्मभेदेन द्रव्यपानविधि फलञ्च, ५९ । १ । ७; अथ दीक्षाविधिः, ६२ । १ । ४, तत्र षट्चक्रवर्णना, ६३ । २ । ६; तत्र मासानां गुणदोषः, ६५ । २ । १ ।

5811.

3191. *Jñānārṇavatantram.*

Substance, country-made yellow paper. 14 × 5½ inches. Folia, 66. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1,650. Character, Bengali. Appearance, fresh.

The present MS contains 22 Paṭalas.

Post Colophon :—

समाप्तोऽयं ग्रन्थः । ॐ तत्सत् श्रीगुरवे नमः । श्रीदुर्गायै नमः ॥ श्रीमहात्रिपुरसुन्दर्य्यै नमः ॥ श्रीश्रीकृष्णानन्दनाथस्य पुस्तकमिदं ॥ श्रीश्रीमहाकालसहितायै श्रीमहाकालिकायै नमः ॥

5812.

1773. *Jñānārṇavatantram.*

Substance, country-made paper. 10¾ × 4½ inches. Folia, 108. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 1,750. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The present MS contains 23 Paṭalas.

5813.

1619. *Jñānārṇavatantram.*

Substance, country-made yellow paper. 12½ × 3½. Folia, 45. Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokas, 1,500. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

This MS contains 23 Paṭalas.

5814.

5861A. *Jñānārṇavatantram.*

Substance, country-made paper. 10¾ × 4¼ inches. Folia, 35. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 1,800. Character, Nāgara. Date, Samvat 1768. Appearance, discoloured. Complete.

This MS contains 22 Paṭalas.

Post Colophon Statement :-

शुभमस्तु । श्रीकल्याणमस्तु । लिखितमिदं पुस्तकं ब्रह्मचारि-हरिनन्दनेन । महादेवार्पणमस्तु । संवत् १७६८ मार्गशीर्ष शुद्ध १ गुरुवारे ।

5815.

2689. ज्ञानार्णवे त्रैलोक्यमोहनकवचं दीक्षाविधानञ्च ।

Trailokyamohanakavaca and Dīkṣāvidhāna from Jñānārṇava.

Substance, country-made paper. 9¼ × 4 inches. Folia, 15. Lines, 7, 9 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Date, Samvat 1758. Appearance, discoloured. Complete.

This MS contains extracts attributed to but not found in the printed edition of the Jñānārṇavatantra. The colophon of the *Trailokyamohanakavaca* seems to indicate that the *Jñānārṇava* formed a part of *Rudrayāmala*. *Dīkṣāvidhāna*, represented here as the 21st chapter of *Jñānārṇava*, contains only several incantations

16255

pertaining to rites like *Stāmbhana*, *Māraṇa*, *Vaśīkaraṇa*, etc It does not agree either with the 21st chapter of the printed edition of the work which is entitled *Jñānahomavidhi* or with the 24th chapter of it entitled *Dīkṣāvidhāna*.

Beginning :—

श्रीदेव्युवाच ।

श्रीमत् त्रिपुरसुन्दर्य्या या या विद्यास्त्वयोदिताः ।
कृपया कथिताः सर्व्वाः श्रुतास्त्वागमतो मया ॥
प्राणनाथाधुना ब्रूहि कवचं मन्त्रविग्रहम् ।
त्रैलोक्यमोहनं चेति नामतः कथितं पुरा ॥
इदानीं श्रोतुमिच्छामि सर्व्वार्थकवचं स्फुटम् ॥

14B, इति रुद्रयामले उमामहेश्वरसंवादे ज्ञानार्णवे स्तुतिपूज्य त्रैलोक्य मोहनं नाम कवचं संपूर्णम् ।

The Last Colophon.

इति ज्ञानार्णवे नित्यातन्त्रे उमामाहेश्वरसंवादे दीक्षाविधानं नाम एकविंशति पटलः ।

Post Colophon :—

संवत् १७५८ समय कार्त्तिक शुद्ध १ प्रतिपदा लिखितम् ।

5816.

87. ज्ञानार्णव-टीका । *Commentary on Jñānārṇava*.

By Kāśīnātha, son of Jayarāma Bhaṭṭa and Vārāṇasī.

Substance, country-made paper $9\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 55. Lines, 15, 16 on a page. Extent in ślokas, 2,500. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The present MS is noticed in L. II. 826. This commentary is entitled गूढार्थादर्श. According to it the work

consists of 23 Paṭalas. The MS has two different paginations, one extends to 18 containing the first nine Paṭalas, and the other to 37, containing the rest.

5817.

2822. **षोडशनित्यातन्त्रम् ।** *Ṣoḍaśanityātantram.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 5. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 130. Character, Modern Bengali. Appearance, discoloured.

The present MS contains only the 36th Paṭala of the work. The complete work has been published in the Tantric Texts of Arthur Avalon in two parts under the name *Tantrarāja Tantra* (Calcutta, 1919, 1926).

Post Colophon Statement : –

अष्टमे त्वेकविंशश्च षड्विंशेऽपि चतुष्टयम् ।
पञ्चविंशे नव श्लोकाः द्वात्रिंशद्याकुलाद्धगः ॥

5818.

10727. **नेत्रज्ञानार्णवः ।** *Netrajñānārṇava.*

Substance, country-made paper. 12 × 2 inches. Folia, 197 (marked on one end of the leaf, with letter numerals; on the other, with figures) of which fol. 95 125 are missing. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 3,500. Character, Newari. Appearance, fresh: with portions of the left-hand sides of a number of Fol. eaten up by mice. Incomplete.

Beginning : –

ॐ नमो मृत्युञ्जय-शिवाय ।
अमृतीश-महेशाय विश्वार्त्तिध्वंसनाय च ।
परापरस्वरूपाय नमस्ते त्र्यलोचने ॥

विधुस्य सूर्य्यस्य हुताशनस्य सत्त्वादिरूपाः प्रभवान्तरीशे ।
सहा च लक्ष्म्याममृतापुरा सा संजीवनी चामृतपूर्ब्बवक्त्रा ॥

... ...

2A, वर्गान्तत्रयदीर्घपौर्ब्बभपरं खण्डेन्दुविन्दुर्युतं ।
तस्याग्रम्पुरहीक्षताग्रदधतं सृष्टिं च संहारतौ ॥
सञ्जीवं नि नवेश्वरं परिकरा पञ्चाष्टभिः संस्थितं ।
श्रीमन्नेत्रमहेश्वरो जयति सव + परि संस्थितं ॥
हिमालये सुखासीनं वाममार्गविनिर्गते ।
आनन्दा सा यदा देवी पप्रच्छ परमेश्वरं ॥
ब्रह्माद्या सर्व्वदेवे च वाल्मीकादिमहर्षयः ।
गणसिद्धिसमाकीर्णे हरपादुत्फुल्ललोचना ॥

श्रीदेव्याह ।

मानवानां हितार्थाय कौतूहलं मम प्रभो ।
कालमृत्युः कथं वञ्चेत कर्म्म सर्व्वादि तत्कथं ॥
गुरुशिष्यपरीक्षा च गुरुमण्डलमेव च ।
अधिवासनदीक्षा च विशिष्टः समयः कथं ॥
सर्व्वाधिकारदीक्षा च निर्व्वाणपदमेव च ।
देवार्चनादिहोमं च विशिभावानि शान्तिकं ॥
प्रतिष्ठाजीर्णमुद्धारं लक्षणं शिवशक्तिकं ।
मन्त्रसर्व्वादिदेवानां शक्तीनां च तथैव च ॥
लयं चैत्रजलादीनां कर्म्म कर्म्मान्तराणि च ।
बीजविन्यासभावानां भूरिते स्वप्रकानि च ॥
उत्क्रान्तियोगभावानामन्त्येष्टिश्च मतम्महत् ।
संग्रामोक्षणकर्म्मेति मूर्त्तिं चोत्तरमेव च ॥
घोराघोर महत् कर्म्ममोषधीनां प्रवर्त्तयं ।
एतादयो महाकर्म्म कथयस्व महेश्वर ॥

Colophons of the different chapters :—

3B, ०इति नेत्रज्ञानार्णवे महातन्त्रे पृच्छाख्यानो नामः प्रथमः ।

7A, ०कालमृत्युर्विवरणो नाम द्वितीयः ।

13B, ०मृत्युञ्जयशान्त्यध्यायो नाम तृतीयः ।

17A, ०नित्याह्निकं चतुर्थः ।

18B, ०गुरुशिष्य पञ्चमः ।

22A, ०गुरुमण्डलविधानो नामः षष्ठः ।

28A, ०दीक्षाधिवासन सप्तमः ।

31A, ०समयदीक्षाष्टमः ।

33A, ०विशिष्टसमयदीक्षा नवमः ॥

34B, ०सर्व्वाह्निकाराद्धिवासन दशमः ॥

38A, ०आचार्य्यपददीक्षा एकादशमः ॥

43A, ०निर्व्वाणदीक्षाविधान द्वादशमः ।

45A, ० + + + त्रयोदशमः ।

47A, ०शोधनदीक्षा चतुर्द्दशः ।

48A, ०मोक्षदीक्षाविधि पञ्चदशः ।

49B, ०नेत्रकर्म्मात्मभाव षोडशः ।

53B, ०ललितस्वच्छन्ददीक्षाविशेष सप्तदशः ।

57B, ०तत्त्वदीक्षाविशेषविधाने अष्टादशः ।

58B, ०तत्त्वदीक्षाप्रकरणोनविंशतिः ।

60A, ०शान्तिकादीक्षाविशेषकरण विंशतिः ।

65A, ०भूमिशोधन-वास्तुस्थापनविधैकविंशतिः ;

66B, ०वनयात्रालिङ्गप्रतिमादिलक्षणविधानो नामैकविंशतिः(?) ।

69A, ०देवदेवीस्थापनविधाने द्वाविंशतिः ।

72B, ०प्रतिष्ठाविधानो नाम चतुर्विंशतिः ।

76A, ०जलप्रतिष्ठाविधानो नामः पञ्चविंशतिः ।

78A, ०जीर्णोद्धारणाक + पञ्चविंशतिः(?) ।

81A, ०हेरम्बार्च्चनविधिः षड्विंशतिः ।

83B, ०मार्त्तण्डार्चनविधिः सप्तविंशतिः ;

88B, ०जयवैष्णवार्चनादि अष्टाविंशतिः

91A, ०शुद्धशिवाद्वैत-नवविंशतिः ।

126A, ०निर्व्वाणपूजासूत्र-सप्तत्रिंशः ।

129A, ०त्रैत्रेशार्च्चन अष्टत्रिंशः

134A, ०श्रीः सिद्धिलक्ष्म्यर्च्चनचालीशः ।

139A, ०स्वच्छ्यादि सप्तादशक्रमार्च्चन एकतालीशः ।

141A, ०त्रैलोक्यविजयार्च्चन द्विचत्वारिंशः ।

144A, ०क्रमकअर्च्चन त्रयचालीशः ।

146B, ०प्रतीत्या महाक्रमार्च्चन चतुश्चालीशः ।

149B, ०सप्तकोटेश्वर्य्यार्च्चन पञ्चचत्वारिंशतिः ।

152B, ०चित्रादिविधाने षष्ठचत्वारिंशः ।

159B, ०सर्व्वोत्तरनिर्व्वाणान्तमूर्त्तिमन्त्रः सप्तचत्वारिंशः ।

175A, ०योगाभ्यास नवचत्वारिंशतिः ।

179A, ०पवित्राधिवासः पञ्चाशः ।

181B, ०पवित्रारोहण एकपञ्चाशः ।

186A, ०सुपवित्रचण्डार्च्चन द्विपञ्चाशः ।

187B, ०कुलान्वयपवित्रारोहणः त्रिपञ्चाशः ।

189B, ०दमनारोहण चतुःपञ्चाशः ।

191A, ०उत्क्रान्तिविधि पञ्चपञ्चाशः ।

192A, ०अंतिष्ठ्यादि नवदिनलिङ्गप्रतिष्ठा षट्पंचाशः ।

193A, ०संडमोक्षणः सप्तपञ्चाशः ।

195A, ०चन्द्रावस्थाष्टपञ्चाशः ।

197A, ०स्वतन्त्रभावने श्रीमन्नवेशस्य मुखनिर्गत-श्रीपरापृच्छाभिधाने श्रीगुर्व्वर्च्चन नाम नवपञ्चाशः समाप्त इति ॥

End : -

देवि देवि तव स्नेहात् प्रकाशोऽयं महेश्वरः ।
सर्व्वाधिकारपौर्व्वादीनुत्तरोत्तरमन्ततः ॥

प्रकाशोऽयं महातन्त्रं ज्ञानार्णव महोत्तमं ।
इति ज्ञात्वा महादेवि न पुनं च प्रकाश्यते ॥

Five injured leaves at the end contain an index.

5819.

10841. **मन्थानभैरव ।** *Manthānabhairava.*

Substance, European foolscap paper of foolscap size. Folia, 199. Lines, 35 on a page. Only on one side of the paper is written. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

A Tantra of the Kaula Cult. The present MS contains Paṭalas LXXVI–LXXXIX. The name of the work is not clear. It is called चतुर्विंशतिसाहस्रिकायन्त्राभिधान in an inscription on a covering leaf of the MS, recording that it was presented by Mr. Rakhal Das Banerji to MM. H. P. Shastri on 16-11-13. It is further recorded there that the present MS was 'copied from a manuscript belonging to the Mohanta of Bodh Gaya dated Nepal Era 761 – 1641.'

Colophons of the different chapters : –

Fol. 5, इति महामन्थानभैरवयज्ञ-शतकोटिप्रमाणे अन्वये नवकोट्य-(पञ्चा)वतारे श्रीकुलकौलिनीमते श्रीकुलतन्त्रावतारे [चतुर्]विंशतिसाहस्रे तन्त्राविधाने शावर्य्याविधानलक्षिताकथनो नाम षट्सप्ततितमः पटलः ।

Fol. 16, ०वज्रयोगो नाम सप्तसप्ततितमः पटलः ।

Fol. 26, ०त्रिपुरयोग-शिवशक्तिसमरे सत्त्वं महामायास्तवकथनो नाम अष्टसप्ततितमः पटलः ।

Fol. 30, ०पवित्रारोहणविधिर्नाम ऊनाशीतितमः पटलः ।

Fol. 41, ०मण्डलपञ्चात्मविद्याव्रतायुधचर्य्याकुमी (.) द्रव्यकथनं नामाशीतितमः पटलः ।

Fol. 59, ०चतुर्थी-पञ्चमी-षष्ठीवर्णना नाम एकाशीतितमः पटलः ।

Fol. 65, ०तिथिभेदे चक्रनिर्णयो नाम द्वाशीतितमः पटलः

Fol. 69, ०तिथिचक्रवर्णना नाम त्र्यशीतितमः पटलः ।

Fol. 74, ०मासचक्रवर्णना नाम चतुरशीतितमः पटलः ।

Fol. 88, ०शिवराजिवर्णने शिवमायायोगो नाम सप्त(?)पञ्चाशीतितमः पटलः ।

Fol. 96, ०शिवयागविधाने एकवीरयागकारीकर्म्मको धर्म्मकोष नाम षडशीतितमः पटलः ।

Fol. 118, ०शिवरात्रिकुलिक-योगिन्यादय राज्ञदिशाश्रलवर्णनो नाम सप्तादशतितितमः(?) पटलः ।

Fol. 129, ०महाभैरवचक्रनिर्णयो नामाष्टाशीतितमः पटलः ।

Fol. 185, ०उपदेशनिर्णयो नाम एकोननवतितमः पटलः ।

5820.

8110. श्रीतन्त्रम् । *Śrītantram.*

Substance, country-made paper. 13 × 4 inches. Folia, 21. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 425. Character, Bengali. Appearance, old and discoloured. Complete in six chapters.

Beginnings of the different Paṭalas:—

Paṭala I (Fol. 1):—

देव्युवाच ।

कथयस्व महादेव सर्व्वतन्त्रविशारद ।
माहात्म्यं सुगोप्यं च श्रीतन्त्रं पूर्व्वसूचितं ॥
... ...
श्रीतन्त्रं प्रदया चार्व्वङ्गी हृदये कुरु पार्व्वति ॥
आदौ सर्व्वप्रयत्नेन मन्त्रोद्धारं वरानने ।
श्रीमत्त्रिपुरसुन्दर्य्याः माहात्म्यान्तरं प्रिये ॥
भूमिश्चन्द्रः शिवो माया शक्तिः कृष्णाध्वमादनो ।
अर्द्धचन्द्रश्च विन्दुश्च नवार्णो मेरुरुच्यते ॥

Paṭala II (Fol. 4B) :—

श्रीशिव उवाच ।

मन्त्रान्तरं प्रवक्ष्यामि शृणुष्व कमलानने ।
येन विज्ञातमात्रेण जीवन्मुक्तो भवेन्नरः ॥
परा च कमला कामा वाग्भवं शक्तिरेव च ।
वाग्शक्ती च कमला त्रिकुटा योजयेत्ततः ॥

Paṭala III (Fol. 6B) :—

देव्युवाच ।

भाव-सृष्टि-स्थिति-हृती-निवाख्या पञ्चसुन्दरी ।
कथयस्व प्रभो देव यदि ते रोचते मतिः ॥

ईश्वर उवाच ।

शिवो नादस्च इन्द्रस्च शक्तिस्च भुवनेश्वरी ।
ब्रह्मा शिवेन्द्रौ शक्तिस्च महामाया ततः परा ॥

इयं सृष्टिः ।

शिवेन्द्रौ कामशक्तौ च महामाया ततः परं ।
कामस्चन्द्रो महेशस्च इन्द्रः शक्तिश्च पार्व्वती ॥
ब्रह्मा महेश्वरः शक्तिः शक्रस्च भुवनेश्वरी ।

स्थितिरेषा ।

शिवेन्द्रौ कामशक्तीव तत्परा परमेश्वरी ।
शिवशक्ती मादनेन्द्रौ शिवो वह्निन्दुमायया ॥
शिवः शक्तिस्च कलहा वह्निमायेन्दुभूषिता ।

एषा संहृतिः ॥

देव्युवाच ।

स्वप्नावतीं मधुमतीं कथयस्व मयि प्रभो ।
इदानीं श्रोतुमिच्छामि यदि वास्ति कृपा मयि ॥

Paṭala IV (Fol. 8A) :—

देव्युवाच ।

कथयस्व महादेव [अर्द्ध]चन्द्रविभूषण ।
श्रीमत्त्रिपुरसुन्दर्य्या यन्त्रपूजादिकं च यत् ॥

Paṭala V (Fol. 9A) :—

ईश्वर उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि नित्यकर्म्म यथाक्रमं ।
येन विज्ञातमात्रेण जीवन्मुक्तस्तु साधकः ॥
ध्यानं कृत्वा पुनश्चैव पञ्चभूतात्मकैर्यजेत् ।
गन्धं तत्त्वं पार्थिवं कनिष्ठाङ्गुलियोगतः ॥
शब्दमयं महापुष्पं प्रथमाङ्गुलियोगतः ।
वाय्वात्मकं महापुष्पं तर्ज्जनीभ्यां नियोजयेत् ।
तेजोरूपं महादीपं मध्यमाद्वययोगतः ।
अमृतं भोजनं तद्वदमृताङ्गुलियोगतः ॥
नमस्कारेणाञ्जलिना ताम्बूले वाग्भवं स्मृतं ।
षडङ्गान्यपि विन्यस्य तीर्थमङ्कुशमुद्रया ॥
क्रौं[ ] मन्त्रेण समाकृष्य ततः सवितृमण्डलात् ।
शक्तिबीजं समुच्चार्य्य निक्षिपेद्योनिमुद्रया ॥
धेनुमुद्रां योनिमुद्रां ततस्तत्र प्रदर्शयेत् ।
मूलवाग्भवबीजेन मन्त्रयित्वाथ देवतां ॥
आनन्दामृतवारीणां मध्यस्थां परिचिन्तयेत् ।
देवीमुखारविन्दाच्च निर्गतामृतधारया ॥
सप्तकृत्वो.जपेद्विद्यामभिषिञ्चेत् स्वकां तनुं ।
एकविंशतिवाराणि जपेद्विद्यामनन्तरं ॥
देवीपादारविन्दाधो निमज्ज्योत्तीर्य्य साधकः ।
उचिते वाससी पश्चात् परिदध्यादनन्तरं ॥

आचम्य प्राङ्मुखासीनो मूलमन्त्राभिमन्त्रितं ।
धृत्वा भालतले भस्म पूर्व्वं+श्रीगुरुं स्मरेत् ॥
सूर्य्यमण्डलवासिन्यै देवतायै नमः परं ।

Paṭala VI (Fol. 19A):

ईश्वर उवाच ।

शृणु त्वं हि महाभागे पार्व्वतीप्राणवल्लभे ।
श्रीमत्त्रिपुरसुन्दर्य्याः काम्यानुष्ठानमुत्तमं ॥

5821.

1554. मालिनीविजयोत्तरतन्त्रम् ।

Mālinīvijayottaratantram.

Substance, modern Kasmiri paper. $11\frac{1}{2} \times 7$ inches. Folia, 2-40. Lines, 13, 14 on a page. Extent in ślokas, 1,400. Character, modern Kasmiri. Appearance, fresh. Incomplete.

Printed in the *Kashmir Series of Texts and Studies*, No. XXXVII (Srinagar 1922).

Post Colophon Statement:—

मालिनीविजयं देव्यास्तन्त्रं रहसि यत् पुरा ।
परमेशेन सम्प्रोक्तं भक्तानुग्रहकाम्यया ॥
कार्त्तिकेयेन यच्चोक्तं श्रुत्वा संवदतोस्तयोः ।
मुनीनां भक्तियुक्तानां संसारार्णवतारणम् ॥
तदेतद्गुर्व्वनुज्ञातो गोविन्दाश्रमसंज्ञकः ।

5822.

1549. स्वच्छन्दतन्त्रम् । *Svacchandatantram.*

With the commentary of Kṣemarāja.

Substance, Kasmiri paper in book form. $10 \times 6\frac{1}{2}$ inches. Folia, 1-303, of which 172 and 173 are missing. Lines, 24 on a page. Extent in ślokas,

1,100. Character, Śāradā. Date, Samvat 26. Appearance, fresh. Complete.

Nine Paṭalas of the work, in four volumes, have been printed in the *Kashmir Series of Texts and Studies* (Srinagar 1921, 1923, 1926, 1927).

5823.

2899. मातृकाभेदतन्त्रम् । *Mātṛkābhedatantram.*

Substance, country-made yellow paper. 16½ × 4 inches. Folia, 27. Lines, 6 on a page. Character, Modern Bengali. Extent in ślokas, 500. Appearance, fresh. Complete.

The work was published in 15 Paṭalas by Rasik Mohan Chatterji in Bengali script in *Viridhamūlatantra* or *Vividha Tantrasaṁgraha* (Calcutta 1881–6, 1903). The present MS as also the MS described in HPR. I. 284, contain 14 Paṭalas. The present MS was described in L. X. 405.

5824.

3170. *Mātṛkābhedatantram.*

Substance, foolscap paper. 15½ × 3 inches. Folia, 20. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 560. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Written in red ink. Complete.

This MS contains 15 Paṭalas. The end of the 15th Paṭala, however, agrees with the end of the 14th Paṭala of the previous MS. The 15th chapter in Chatterji's edition of the work, already referred to, has at its end a number of verses not found in this and the previous MS.

5825.

4369. *Mātṛkābhedatantram.*

Substance, country-made yellow paper. 18 × 1½ inches. Folia, 9. Lines, 7 on a page. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

The MS contains the first eight Paṭalas and the beginning of the ninth.

5826.

4667. *Mātṛkābhedatantram.*

Substance, country-made yellow paper. 12½ × 3½ inches. Folia, 30. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 780. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

The number of Paṭalas in this MS is 14.

5827.

3900. कुलचूडामणितन्त्रम् । *Kulacūḍāmaṇitantram.*

Substance, country-made paper. 15 × 4½ inches. Folia, 11 by counting. Lines, 13 on a page. Written in tripātha form, five lines in the middle and four above and four below. Character, Bengali. Appearance, old and discoloured and pasted. Incomplete.

The work, in seven Paṭalas, has been published in the *Tantrik Texts* series (Vol. IV) of Arthur Avalon (Calcutta, 1915). The present MS contains, after the colophon of the 7th chapter, an incomplete extract on the rules of *Yonipūjā*, stated to be taken from the *Kālīkulārṇava.*

5828.

3713. *Kulacūḍāmaṇitantram.*

Substance, country-made paper. 19 × 4 inches. Folia, (by counting) 15, of which 1, 6 8, 10 15 have leaf-marks. Others have lost not only their leaf-marks but a good deal of writing in pasting. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 180. Appearance, dilapidated and pasted. Character, Bengali. Incomplete.

One of the folia, the third from the end, contains the colophon of the second chapter.

Post Colophon Statement :—

दोर्दण्डोद्दण्डचण्डप्रचलदमिलताखण्डखण्डीकृतद्विट्
काण्डप्रोत्तुण्डमुण्डस्रवदसृगधिकोत्ताण्डवात्तुण्डतुण्डा ।
ब्रह्माण्डोत्खण्डकाण्डयनकलितशिरोमण्डलाखण्डलादेः
तुण्डं पण्डं लषन्ती स्तुतिषु स्तव रिपून् खण्डयेच्चण्डिका + ॥

5829.

4706. **कुलचूडामणितन्त्रे योनिस्तवः ।** *Yonistava in Kulacūḍāmaṇitantra.*

Substance, country made yellow paper. $13\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folium, 1 (marked 43). Lines, 8 on a page. Character, Bengali. Appearance, old Complete.

The hymn is complete in four lines of the MS which contains several other hymns as well. The *Stava* is not found in the printed edition of *Kulacūḍāmaṇi*.

Beginning :—

अथ योनिस्तवः ।

त्रिकोणमोहनपीठः मध्यो विन्दुशिवं मयम् ।
भगरूपां महाविद्यां सर्व्वदेवी नमस्तुतम् ॥
त्रिकोणे च त्रयो देवा ब्रह्मा विष्णुः शिवस्तैकं ।
सर्व्वेण(र्व्वा) राधिता योनि जं(ज्व)रमृत्यु(मित्तु)विनाशिनी ॥

Colophon :—

43B, इति कुलचूडामणितन्त्रे योनिस्तवः समाप्तः ।

5830.

5857. **उड्डीशतन्त्रम् ।** *Uḍḍīśatantram.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 25. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 175. Character, Nāgara Appearance, discoloured. Complete.

The work deals with sorcery of different kinds. For a description of it, cf. CS. V. 6, L. II. 989. The work in 20 chapters was printed by Rasik Mohan Chatterji in his *Indrajālādisaṃgraha* (Calcutta, 1879) and by Umācaran Tarkaratna and Tārāpada Nyāyaratna in *Sulabha Tantraprakāśa* (Calcutta, 1887). Though the beginning of the present MS agrees with the beginning of L. II. 989, it is prefaced by a statement giving the name as *Mantracintāmaṇi* (अथ मन्त्रचिन्तामणिर्लिख्यते)। Different chapter colophons of the present MS as well as different MSS of the work refer to it by different names, e.g. उड्डामरेश्वरतन्त्र, उड्डामरमहातन्त्र, उड्डीश, वीरभद्रतन्त्र, वीरभद्रोड्डीश, रावणोड्डीश etc. Save and except the beginning the different MSS greatly differ.

Colophons of the different chapters :—

5B, इत्युडामरे महातन्त्रे प्रथमः पटलः। 11A, इति उडामरेश्वरे महातन्त्रे अञ्जनाधिकारे द्वितीयः पटलः, इत्युडामरे महातन्त्रे तृतीयः पटलः 11B, इति उडामरे महातन्त्रे भूतवादो नाम चतुर्थः पटलः; 12A, इति उडीशे मन्त्र पटलः; 13A, इति उडामरे महातन्त्रे वशीकरण-नारीवराङ्ग-संकोचनलिङ्गपाटल पटलः; 14B, इति उडामरेश्वरे महातन्त्रे + + + नाम स्वरपटलः; 15B, इति उडीशे चाण्डाली पटलः।

Post Colophon :—

शुभं भवतु। इदं पुस्तकं गोविन्दभट्टात्मज-हरिभट्टेन स्वयं वाचनार्थं वा परोपकारार्थं लिखितम्।

5831.

9929. *Uḍḍīśatantram.*

Substance, country-made paper. 10 × 5½ inches. Folia, 19. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 266. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Incomplete at the end.

This MS has no colophon. On the obverse of the first fol. occurs the title वीरभद्रतन्त्र in a later hand.

5832.

10152 (I). *Uḍḍīśatantram.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 5 inches. Folia, 1-16A. Lines, 16 on a page. Extent in ślokas, 320. Character, Nāgara. Date, Samvat 1872. Appearance, old and discoloured. Illustrated with mystic diagrams. Complete.

In all the chapter colophons, of which there are five, the work is called उड्डीशवीरभद्र. On Fol. 13B and 14A there are some verses stated to be taken from the भैरवीतन्त्र.

The last colophon runs as follows :—

इति श्रीविश्वसारोद्धारे रुद्रप्रणीतं श्रीपार्वती प्रदवाद(?)मंत्रावली डामरीतन्त्रसमाप्तं ।

Three lines after the last colophon we have the date :—

संवत् १८७२ मिति भाद्र सुधि दसम्यां सनीवासरे शुक्लपक्षे पुस्तकं समाप्तं ।

5833.

4619. उड्डीशोत्तरखण्डम् । *Uḍḍīśottarakhaṇḍam.*

Substance, country-made paper. 17 × 1½ inches. Folia, 9. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Bengali. Appearance, old and discoloured. Complete.

Though called उड्डीश this has no concern with sorcery. On the contrary, it expresses many lofty ideas. The present MS, as do also the following two MSS of the work, contains six chapters and a few verses which may be a portion of the seventh chapter.

Beginning :—

ॐ नमो गणेशाय । ॐ नमः परदेवतायै ।
मातर्देवि महेशानि घोररूपे घनप्रभे ।
अनिर्देश्याञ्जनमयि प्रभापूतदिगन्तरे ॥
पूर्व्वं यत् सूचितं देवि ब्रूहि तत्साम्प्रतं मयि ॥
नवा संह+मामेकं किं कुर्व्वाणं विमोहितम् ।
द्वैतेये खादिता लोकाः सा का शक्तिस्तदादिका ॥
त्वमेव परमेशानि वर्त्तसे मोहकारिणि ।
प्रसीद कालिके सौम्ये सर्व्वत्र करुणामयि ॥
ध्वान्तरूपे ध्वान्तहारे सर्व्वेशि कथय स्वतः ।
उड्डीशोत्तरखण्डन्तु स्वसूत्रं भ्रान्तिनाशनम् ॥
उड्डीशं श्रीमहेशानि बहुधा कथितं पुरा ।
परं चोत्तरखण्डस्य माहात्म्यं वर्णितं मम ॥
सर्व्वयोगमयं कौलं ज्ञानमेवञ्च भाषितम् ।
तद्विनानान्धकारस्थेच्छिद्यतेऽतिभयापहः ॥
मम प्रियतरं नान्यत् कारणं मम सुव्रते ।
कृपया वद देवेशि अत आम्रेडयामि ते ॥

श्रीकालिकोवाच ।

साधु पृष्टं महादेव गोप्यं किञ्चिन्न तेऽस्ति मे ।
त्वामेकं पुरतः कृत्वा संहरामि सृजामि च ॥

The characteristics of a follower of the Kaula sect are indicated here as follows :—

Fol. 2A-B, श्रीशिव उवाच ।

... ...

किन्तत् कौलीन्यमाख्यातं ब्रूहि मे परमेश्वरि ॥

श्रीकालिकोवाच ।

शृणु पुत्र परं गुह्यं साधनं सुखमोक्षदम् ।

... ...

श्रीशिव उवाच ।

... ...

साधनं कीदृशं तस्याः सुरायां परमेश्वरि ।
इति संक्षेपतो ब्रूहि येन ध्वान्तं तरास्यहम् ॥

श्रीश्यामिकोवाच ।

... ...

... ...

शृणु भैरव मूलं हि ज्ञानमैक्यं यथोत्तरम् ।
स्त्रियं वीक्षन् स्पृशन् पश्यन् सुराघूर्णितलोचन ॥
अनुद्विग्नमना वत्स केवलं जपमाचरेत् ।
मातृरूपेण ताः पश्येत् ताः पश्येत् परिनिन्दित ॥
जपो हि सर्व्वयज्ञानामहमेव न संशयः ।
मद्भावेन जपन् पुत्र मां द्रक्ष्यसि सुनिश्चयात् ॥
आकाशं लिङ्गमित्याहुः पृथिवी तस्य वीथिका ।
आलयः सर्व्वदेवानां लयनाल्लिङ्गमुच्यते ॥
योनिः संयोजयेत्तेन सा सृष्ट्यादिकारणम् ।
तस्मात्तत्त्वं समाश्रित्य सुगोप्यं जपमाचरेत् ॥
एकाकिना महेशान पुरुषद्वितयेन वा ।
सद्वंशेन स्वरूपेण कर्त्तव्यं पानभोजनम् ॥
अहं सती च कुलटा वेश्यारूपा तपस्विनी ।
बहुजातिस्त्रैकवती जटिलैकाकिनी परा ॥
रक्ताम्बरा क्षणारूपा कुलज्ञा कुलरक्षिणी ।
यथायथं कर्म्म तत्र कर्त्तव्यं पुत्र सादरम् ॥
हिंसासूया घृणा लज्जा वर्ज्जनीया विचारतः ।
मन्त्रमाता च माता च मातृरूपा च मङ्गले ॥
पूजनीयाः सदैवैताः पानभोजनभक्तिभिः ।
सुरादेवीं नमस्कृत्य बद्ध्वा मुद्राञ्च योनिकाम् ॥

अभ्रान्त्या विभ्रमन् वत्स परमानन्दरूपधृक् ।
मयि संन्यस्य सकलं सकले माद्य पुत्रक ॥
ध्यायन् पश्यन् परां सिद्धिं ज्ञानमार्गञ्च लप्स्यति ।

End :—

येषामद्वैतभावो हरिचरणपराः शङ्करासक्तचित्ता
निन्दावादं न तेषां स्पृशति च रसना नित्यपूजातिपूता ।
कारुण्यञ्चापि येषां मनसि च विलयं ये परानन्दसाराः
तेषां लीला मच्छोनी वितरति कुशलं सर्व्वदा सर्व्वदैव ॥

Different chapter colophons of the work :—

2B, इत्युत्तरखण्डे उद्देशकथनं नाम प्रथम पटलः; 4B, इत्युड्डीशोत्तरखण्डीये साधनमूलकथनं द्वितीयः पटलः; 6A, ०शक्तिकथनं तृतीयः पटलः; 7A, ०पूजाकथनं चतुर्थः पटलः; 8B, ०मन्त्रकथनं पञ्चमः पटलः; 9B, ०साधनसूत्रकथनं षष्ठः पटलः—(Then after seven lines on the same page which may be a portion of the seventh chapter of the work) इत्युड्डीशोत्तरखण्डं समाप्तम् ।

After the last colophon occurs the following :—

या शक्तिः सा मता देवी साधको भैरवः स्वयम् ।
जातिसम्बन्धबुद्धिस्तु कदाचिन्नापि साधकः ॥
जातिसम्बन्धबुद्धिश्चेत् रौरवं नरकं व्रजेत् ॥

5834.

8018. *Uḍḍīśottarakhaṇḍam.*

Substance, country-made paper. 17 × 3¾ inches. Folia, 115–127. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 360. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete.

Post Colophon :—

सुधायुक्त[ेन] मांसेन भगलिङ्गामृतेन च ।
योनिक्षालनतोयेन सदा तृप्यन्तु कालिका ॥

5835.

4674. *Uḍḍīśottarakhaṇḍam.*

Substance, country-made paper. 16 × 5½ inches. Folia, 9. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

Not all of the verses found after the sixth chapter in the two previous MSS of the work agree with those found in the present MS.

5836.

5568. वीरभद्रतन्त्रम् । *Vīrabhadratantram.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 22. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1928. Appearance, fresh. Complete.

The beginning agrees with that of Uḍḍīśatantra described above (Nos. 5830–2).

Colophons of the different chapters :—

5B, इति श्रीवीरभद्रे महातन्त्रे कोशो नाम प्रथमः पटलः; 6B, ०मन्त्रकोशे द्वितीयः पटलः; 9A, इतिश्रीवीरभद्रकोशे तृतीयः पटलः; 13A, इति श्रीवीरभद्रे महातन्त्रे मन्त्रकोशश्चतुर्थः पटलः; 16B, इति देवदालीकल्पसाधनं समाप्तम्, 19B, इति श्वेतार्ककल्पं समाप्तम्; इति गुटिकाकल्पं समाप्तम्; 22A, इति श्रीवीरभद्रोक्तं उड्डीशं समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

श्रीसंवत् १९२८ फाल्गुन-कृष्णातिथौ १४ भृगौ विद्याधरद्विवेदेन लिखितं काश्यां स्वार्थं परार्थञ्च । श्रीरस्तु ॥

5837.

3116. *Vīrabhadratantram.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 33. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Date, Samvat 1945. Appearance, fresh. Complete.

Colophons of the different chapters:—

8A, इति श्रीवीरभद्रे महातन्त्रे मन्त्रकोशो नाम प्रथमः पटलः ।

9B, इति श्रीवीरभद्रमहातन्त्रे मन्त्रकोशो द्वितीयः पटलः ।

13B, इति श्रीवीरभद्रमहातन्त्रकोशे तृतीयः ३ ॥

20A, इति श्रीवीरभद्रमहातन्त्रे मन्त्रकोशे चतुर्थः पटलः ४ ॥

25A, इति देवदालीकल्पसाधनं समाप्तम् ।

26B, इति गोरोचनकल्प समाप्तम्: 27B, इति उलूक शास्त्र+ध समाप्तम्; 28A, इति विद्धिसिद्धिर्भवति समाप्तम्; 29A, इति श्वेतार्ककल्पं समाप्तम्; 32B, इति श्रीतन्त्रराजमन्त्रसारोद्धारे उड्डीशमाहात्म्ये वीरभद्रडामरमन्त्रसारे शिवपार्व्वतीशङ्करसंवादे प्रसादात् सत्यं सत्यं सत्यं ग्रन्थ सम्पूर्णम् । शुभमस्तु ।

The Post Colophon Statement:—

श्रीसंवत् १९४५ मी आषाढमासे शुक्लपक्ष्चे १ वार सोमार जो प्रतिमो देषा मो लीषा मम दोषो न दीयते । श्रीपार्व्वती-शिवशङ्कर आय नमो नमः etc. etc.

5838.

11235. *Vīrabhadratantram.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 5. Lines, 9-11 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. A mere fragment.

Colophon:—

इति श्रीवीरभद्रतन्त्रे उड्डीशे मंत्रमंत्रकोशो नाम समाप्तम् ॥

Along with this there are 13 leaves (by counting), containing महाविद्यास्तोत्र from रुद्रयामल, नवग्रहयन्त्रोद्धार from महाभारत and various incantations about sorcery and alchemy; and also three leaves marked 2, 14 and 15, belonging to a work on medicine.

5839.

8250. *Vīrabhadratantram.*

Substance, country-made paper. 10¼ × 4½ inches. Folia, 25. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara. Date, Samvat 1909. Appearance, discoloured. Complete.

Last Colophon :—

इति श्रीवीरभद्रे महातन्त्रे ईश्वरपार्व्वतीसंवादे उड्डीशकोषशास्त्रं संपूर्णम् ।

Post Colophon :—

अधिक भाद्रमासे तु नवम्यां बुधवासरे ।
लिखितं नान्दीमिश्रेण उड्डीशकोषशास्त्रतां ॥ संवत् १९०९ ॥

5840.

1369. *Vīrabhadratantram.*

Substance, country-made paper. 10¼ × 4½ inches. Folia, 25. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

At the end there are a few lines in Hindi.

End :—

फेर दुधमे गोली बाँध रखै जहा विच्छी मारे तहा मन्दारके दुधमे घसीके लगावे विच्छी अवश्यकरी उत्तर जाय ।

Colophon :—

इति श्रीवीरभद्रमहातन्त्रे उड्डीशमन्त्रमारे सर्व्वमन्त्रं भवति दशमो पटलः ॥

5841.

10602. *Vīrabhadratantram.*

Substance, foolscap paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 43. Lines, 6 on a page. Character, modern Nāgara. Date, Samvat 1922. Appearance, fresh. Complete.

At the end are found the same lines in Hindi as have been quoted in the description of the previous MS. In the last colophon the work is called उड्डीशमन्त्रसार.

Post Colophon :—

मीती फागुन वदि ६ कुजौ सम्वत् १९२२ इदं पुस्तकं हरिपाला + + लिख्यते सम्पूर्णौं शुभमस्तु यो प्रतिदेखा सो लिखा मम दोखो न दियते शुभमस्तु शुभं भवतु ।

5842.

8105. *Vīrabhadratantram.*

Substance, country-made paper. 14×4 inches. Folia, 8. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 200 Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

The MS contains four Paṭalas. The beginning agrees with HPR. I. 339 which omits several of the preliminary verses found in most MSS.

It ends :—

ॐ ऊँ ३ अमुकं फट् स्वाहा । अनेन कार्पासबीजमलावुकवीजं स्तनघनवीजं च कटुतैलयुक्तं च यस्य नाम्ना होतव्यं तस्य विस्फोटको जायते । ॐ क्रौं क्रौं नः अनेन सप्ताहमासने जप्ता भोक्तव्यं । वशीकरणमेतत् ।

Colophon :—

इति वीरभद्रतन्त्रे चतुर्थपटलः ।

After the colophon, an incantation in Bengali is given.

5843.

10437. *Vīrabhadratantram.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 4 inches. Folia, 4. Lines, 11, 12 on a page. Extent in ślokas, 104. Character, Nāgara. Date, Samvat 1862. Appearance, old and discoloured. Complete.

This MS contains only a collection of Tāntrika mantras of sorcery, though the colophon calls the work Vīrabhadra-tantra.

Beginning :—

ॐ नमो भगवते रुद्राय ।

क्रीँ ह्रूँ ३ फट् स्वाहा सर्व्वभूतडाकिनीयोगिनीदमनमन्त्रः ।

ॐ ह्रूँ प्रमोदय क्रीँ प्रमोदय ए २ ह्र ३ स्वाहा अनेन मन्त्रेण करवीरपुष्पेण होमः कर्त्तव्यः घृतक्षौद्रयुक्तेन सहस्रैकशतेन कान्तां लभेत ॥

End :—

उलूकस्य च गृध्रस्य मार्ज्जारस्य तथैव च ।
एतेषां नेत्रमानीय सूक्ष्मचूर्णं तु कारयेत् ॥
जयंतिमामवास्यायं चूर्णं कृत्वा विधानतः ।
अञ्जयेच्चक्षुषी येन दिनवद्रात्रि पश्यति ॥
कीलक्रियायां अनुक्तास्थले कील उद्धृते मोक्षः ।

Colophon :—

इति वीरभद्रतन्त्रं समाप्तं ।

Post Colophon :—

संवत् १८६२ माघमास कृष्णपक्षे अमातिथौ इदम् पुस्तकं दुलभराम विसं नागरजः रामकृष्णास्य आत्मजस्य ।

5844.

9372. *Vīrabhadratantram.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 6. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Nāgara. Date, Samvat 1891. Appearance, tolerable. Complete.

The work explains in Hindi the application of a number of mantras intended for use in sorcery. The MS contains three Paṭalas.

Post Colophon Statement :—

संवत् १८९१ पौष सुदि १ ।

5845.

3476. कुलोड्डीशमहातन्त्रम् । *Kuloḍḍīśamahātantram.*

Substance, country-made paper. 16 × 4½ inches. Folia, 1–21, of which fol. 6 is missing. Lines, 9–13 on a page. Extent in ślokas, 925. Character, Bengali. Appearance, good. Complete in four Paṭalas.

For a description of the work see L. IX. 2961.

The object of the work is indicated thus (Fol. 1A):—

देव्युवाच ।

... ...

... ...

... ...

श्रुतानि सर्व्वशास्त्राणि त्वत्प्रसादान्महेश्वर ।

शेषोऽस्ति केवलं या हि श्रीमड्डामोड्डीशी पुरा ॥

उद्दिष्टा मनसा नाथ कथ्यतां भक्तवत्सल ।

... ...

ईश्वर उवाच ।

आदौ तु श्रूयतां देवि या या विद्या सुगोपिता ।

तदा तु कथयिष्यामि श्रीमहाषोडशीं ध्रुवम् ॥

. देव्युवाच ।

दुर्लभा पञ्चमी विद्या पञ्चकूटात्मिका शुभा ।

नित्या च मुक्तिदा शुद्धा सुखदुःखविनाशिनी ॥

तां विद्यां वद देवेश यदि तुष्टोऽसि मे प्रभो ।

ईश्वर उवाच ।

... ...

... ...

आदौ कामेश्वरी ज्ञेया तथा वज्रेश्वरी शुभा ।

तृतीया भगमाला च तुर्य्या त्रिपुरसुन्दरी ॥

नित्या च पञ्चमी शक्तिः परब्रह्मस्वरूपिणी ।

नित्यचैतन्यरूपा च परमाह्लादकारिणी ।

The Last Colophon :—

इति कुलोड्डीशे महातन्त्रे ब्रह्मज्ञानप्रस्तावः समाप्तः ।

5846.

10418. रावण उड्डीश । *Rāvaṇa-uḍḍīśa.*

Substance, foolscap paper. $6\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 48. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 336. Character, modern Nāgara. Date, Samvat 1922. Appearance, discoloured. Complete.

The work is called रावण उड्डीश in the first line as well as in the last colophon of this MS. In the remaining two colophons, e.g. of chapters I and II (Foll. 12B and 15B), it is called वीरभद्रमहातन्त्र.

Post Colophon :—

मीती फाल्गुने कृष्णे पक्षे षष्ठी सौम्यवासरे संवत् १९२२ दसखत ठाकुरप्रसाद कुनवी साकिम महल्ले गोरखनाथकाटिल्ला ॥

5847.

8475. रावणोड्डीशडामरतन्त्रसारः ।

Rāvaṇoḍḍīśaḍāmaratantrasāraḥ.

Substance, country-made paper. $10\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 37. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

It will be noticed that Meghanāda, presumably a name of Bhairava, is found here, at least once, in the extract quoted below, answering the question of Pārvatī. It may be due to a confusion with this name that Indrajit, son of Rāvaṇa who is also called Meghanāda, is associated as its author with a work called *Kriyoḍḍīśa* (Kalyan, 1924). The association of this work with the name of Rāvaṇa might have also given rise to a similar association with the name of Indrajit.

Beginning :—

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥

उड्डीशे च समाकीर्णे योगिवृन्दसमाकुले ।
प्रणम्य शिरसा गौरी परिपृच्छति शङ्करम् ॥ १ ॥
विशेषेण तु तत्सर्व्वं कथयस्व प्रभो मम ।
अन्येपि विविधैः कार्य्या मन्त्राश्च ब्रूहि भैरव ॥ २ ॥
ईश्वर श्रोतुमिच्छामि लोकनाथ जगत्प्रभो ।
प्रसादं कुरु देवेश ब्रूहि कर्म्मार्थसाधनम् ॥ ३ ॥
सुर शङ्कर महादेव सर्व्वसिद्धिप्रदायक ।
पृच्छामि त्वां जगन्नाथ संसारस्थितिकारणं ॥ ४ ॥
पृच्छामि देवदेवेश लोकानां हितकाम्यया ।
वशीकरणमुच्चाटं मोहनं स्तम्भनं तथा ॥ ५ ॥
शान्तिकं पौष्टिकं कर्म्म विधानेन महेश्वरि ।
चक्षुर्हानि[र्म]नोहानिः श्रुतिहानिस्तथैव च ॥ ६ ॥

ज्ञानस्थानिः क्रियांस्थानिः कीलकं च तथापरं ।
कार्य्यस्तम्भः सुरेशानि शोषणां पोषणां तथा ॥ ७ ॥
परद्रव्याणि विशेषेण तत्परं ब्रूहि मे प्रभो ।
अन्यांश्च विविधान् कार्य्यान् सात्त्विकान् ब्रूहि रावनै(?) ॥ ८ ॥
सा नत्वास्यंजदोषाश्च भूतैश्चैव मदुर्जयै[ः] ।
ज्वरश्चैव महारौद्रैर्ललना च महाद्रुमैः ॥ ९ ॥
मानवा दुर्ज्जने दुष्टे परार्थतत्त्व-तत्परैः ।
पतत् व्याघ्र (?) जगत् सर्व्वं नानाव्याधिससमाकुलं ॥ १० ॥
उदयं च कथं नृणां साधकानां सुखाय च ।
दुर्ज्जनानां च दुष्टानां पापिष्ठानां तथैव च ॥ ११ ॥
अशुभान् कथयं योगान् नानाव्याधिकरानपि ॥ १२ ॥

मेघनाद उवाच ।

शृणु देवि वरारोहे सिद्धार्थं यदि वाञ्छसि ।
तद्वदिष्यामि देवेशि तत्सर्व्वं समुदाहृतम् ॥ १३ ॥
देवि प्रयोजि तत्सर्व्वं भवत्येव न संशयः ।
उड्डीशयोग ते देवि मयोक्ता भक्तितस्तव ॥ १४ ॥

पार्व्वत्युवाच ।

उड्डीशं च नमस्कृत्य रुद्रशत्रुत्रयं तथा ।
कपर्द्दिनं विरूपाक्ष सर्व्वदुःखभयापहम् ॥ १५ ॥
ब्रूहि रुद्रो भयोद्वेगान् राजशत्रुर्विनिर्जनात् ।
येनं प्रयोजितैः सद्यः प्राणान् हन्ति न संशयः ॥ १६ ॥

भैरव उवाच ।

प्रथमं भूपाकर्षणं द्वितीयोन्मादनं तथा ।
तृतीयं विद्वेषणं चैव उच्चाटनं चतुर्थकम् ॥ १७ ॥
अन्यापाजयिप्रयोगाणि वहून् शृणु वरानने ।
शिवेन कथिता योगा उड्डीशे शास्त्रनिश्चये ॥ १८ ॥

ग्रामोच्चाटन पञ्च षष्ठं जलस्तम्भनं शमनम् ।
+ + चाग्निस्तम्भनं वशीकरणमुत्तमं ॥ १९ ॥
अन्धीकरणं मूककरणं नात्र सङ्कोचनं तथा ।
स्तब्धीकरणं भूतज्वरकरणं शास्त्र शास्त्रदूषणं ॥ २० ॥
जातीयं विनाशं दधि-मधुनाशं मुषकरणं
राजवाजिप्रकोपनं आवेशणं भुजङ्गानां तथैव च वरानने ॥ २१ ॥
सर्पाणि नाशनं पर्णविनाशनं तथा ।
गर्द्दभकरणं परपुरुषप्रवेशनं ।
वेतालसिद्धि अजमूलकं च
अन्यानपि तथा रौद्रान् विवाशास्त्रप्रयोगजं च ।
औषधान् विभाकरान् गुह्यगुप्ततरा कार्य्यान् ।
चिप्रव्याथ प्रयत्नतः ॥ २२ ॥
अम्बलीने यथा चौरे भक्तिहीने सुरेश्वरि ।
निन्दकाय न दातव्या नास्ति कार्य्यान् चिप्रव्याथ प्रयत्नतः ॥ २३ ॥

It ends with a direction in Hindi.

End :—

पालाशबीज मैदाकरै मदारके दूधसे पुट देय १०१ फेर दूधसों गोली बांधि + + + जहा विच्छीमारै तहां मदारके दूधसो पिसिक लागावै तौ विच्छू उतरि याय ।

Colophons of the different chapters :—

8B, इति श्रीरावणमहातन्त्रे उड्डीशे महातन्त्रे प्रथमः पटलः; 10B, इति श्रीरावणतन्त्रे उड्डीशे मन्त्रकोशो द्वितीयः पटलः; 14A, इति श्रीरावण उड्डीशे महातन्त्रकोशे तृतीयः पटल; 22A, इति श्रीरावणतन्त्रे उड्डीशकोशे चतुर्थः पटलः; 29B, इति गोरोचनकल्पसमाप्तं; 30B, इति उलूकशास्त्रौषध समाप्तं, 31B, इति विधिसिद्धिर्भवति समाप्तं; 33B, इति श्वेतार्ककल्पं समाप्तं ।

37, इति श्रीतन्त्रराजमन्त्रे सारोद्धारे रावण-उड्डीश-डामर-तन्त्रसारे शिवपार्व्वतीसंवादे शङ्करप्रसादात् सत्यं सत्यं सत्यमिति सम्पूर्णम् ॥

5848.

5621B. उड्डामरतन्त्रम् । *Uḍḍāmaratantram.*

Substance, palm-leaf. 14 × 1½ inches. Folia, 27-54. Lines, 4-5 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Udiya. Appearance, good. Complete.

The *Uḍḍāmareśvaratantra*, included in *Vividhatantra-saṃgraha* of Rasik Mohan Chatterji, refers to itself, in the last colophon, as an extract from the *Rudrayāmala* (*Rudrayāmaloddhṛta*). The last chapter is styled *Uḍḍīśa* in this colophon.

Colophons :—

32B, इति उड्डामरमहातन्त्रे प्रथम पटलः, 35B, इति उड्डामरेश्वरे महाकोषे द्वितीयः पटलः; 36A, इति उड्डामरेश्वरे महातन्त्रे अञ्जनाधिकारस्तृतीयः पटलः; 36B, ०चतुर्थः पटलः; 37A, ०भूतवाद्ये पञ्चमः पटलः; 38A, इति उड्डीशे मन्त्रवादे षष्ठः पटलः; 39A, इति श्रीउड्डामरेश्वरे महातन्त्रे पुरुषवश्याधिकारः सप्तमः पटलः; 39B, ०अष्टमः पटलः; 41A, नवमः पटलः; 42B, ०लम्पटो नाम दशमः पटलः; 44A, ०एकादश पटलः; 46A, ०द्वादशः पटलः; 48B, ०भूतभैरवो नाम त्रयोदशः पटलः; 52A, इति श्रीवीरभद्रमहातन्त्रे मन्त्रकोषो नाम चतुर्दशः पटलः; 54B, इति श्रीउड्डामरेश्वरे महातन्त्रे मन्त्रकोषो नाम पञ्चदशः पटलः ।

5849.

804. भूतडामरतन्त्रम् । *Bhūtaḍāmaratantram.*

Substance, country-made paper. 17¼ × 2¼ inches. Folia, 28. Lines, 5, 6 on a page. Extent in ślokas, 532. Character, Bengali. Appearance, old. Complete in 15 Paṭalas.

The present manuscript is described in L. IV. 1598. Another MS has been described in IO. IV. 2551 (I). Three editions of the work in 16 Paṭalas, as edited by Rasik Mohan Chatterji, were published (Calcutta, 1879, 1891, 1931).

The work is in the form of an interlocution between Unmatta-Bhairava and Unmatta-Bhairavī. The cult of Bhūtaḍāmara has been dealt with by Dr. B. Bhattacharya in *Man in India* (Vol. XI, pp. 83ff.).

5850.

2801. *Bhūtaḍāmaratantram.*

Substance, country-made paper. $16\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 33. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 980. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Incomplete.

The present MS contains the first 15 Paṭalas and the beginning of the 16th.

The 16th Paṭala begins thus :—

30B, अथातः संप्रवक्ष्यामि योगिनीसाधनोत्तमम् ।
सर्व्वदा सर्व्वकामार्थं देहिनां सर्व्वसिद्धिदम् ॥

It will be noticed that the first verse of the 16th chapter, as found in Chatterji's edition of the work, is absent here and in 5856 *infra*.

5851.

4025. *Bhūtaḍāmaratantram.*

Substance, country-made paper. $15 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 20. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 560. Character, Bengali. Date, Śaka 1644. Appearance, old and discoloured. Complete in 15 chapters.

Post Colophon :—

20A, श्रीमद्गुरुचरणे मम भक्तिरस्तु ।

यन्नभावादसत्कारे श्रीभाराड़ाख्या-परगणाधिकारिणः श्रीनरेन्द्र-रायस्य ताड़नाग्रामे भाद्रस्य त्रयोविंशतिदिवसे बुधवासरे अष्टम्यां तिथौ समाप्तोऽयं ग्रन्थः । शुभमस्तु ॥ शकाब्दाः १६४४ । श्रीश्रीकृष्णदेवशर्म्मणो वटोरिदं ग्रन्थ धर्म्मार्थं मोक्षार्थञ्च । श्रीभवान्यै नमः ॥

5852.

4651. *Bhūtaḍāmaratantram.*

Substance, country-made paper. 19 × 4¼ inches. Folia, 25. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 700. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

The chapters are not numbered in the present MS. What is apparently the 15th chapter is followed by the *mantrakoṣa* according to the *Bhūtaḍāmara* and the *Yakṣa-ḍāmara* (Foll. 22A–25B). The last colophon has striking agreement with that of 5857 *infra* except for the name of the work.

5853.

5861. *Bhūtaḍāmaratantram.*

Substance, country-made paper. 9¾ × 4¼ inches. Folia, 41. Lines, 8, 10 on a page. Extent in ślokas, 760. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1780 and Śaka 1645. Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS is incomplete in the beginning. The leaf marked 1 is not the beginning of Bhūtaḍāmara, but that of Jyotiṣmatīkalpa which runs :—

अथ ज्योतिष्मतीकल्प[ः] लिख्यते ।

श्रीभैरव उवाच ।

अत्यन्तमद्भुतप्रज्ञं लोकविस्मयकारकम् ।

ज्योतिष्मतीति विख्यातं रसायनमनुत्तमम् ॥

After the end of the 15th Paṭala of the *Bhūtaḍāmara* the MS gives (Fol. 40A-B), like IO. IV. 2551 (1), a few verses which are found as the beginning of Bhūtabhairavatantra (*infra*).

The date of the copying of the manuscript is given (Fol. 40B-41A):—

शुभमस्तु संमत् + + + + १७८० शाके १६४५ वर्षे आश्विन मासे कृष्णपक्षे दशमी बृहस्पतिवासरे पुष्यनिक्षत्रे सिद्धिना योगे काशीखण्डे आनन्दकानन-अविमुक्तक्षेत्रे स्वर्गद्वारेश्वरनिकटे श्रीहणुमानसनमुषे श्रीवटुकभैरवसन्निध्ये मणिकरिणका-तारकेश्वर-ललिता-देवी-सिद्धिपीठे लिखिते गङ्गानाथजी ।

यदि शुद्धमशुद्धं वा ... ...

इति श्रीचूडामणितन्त्रे भूतडामरग्रन्थ संपूर्णं । शुभं मङ्गलं ददातु ।

5854.

8434. *Bhūtaḍāmaratantram.*

Substance, country-made paper. $8\frac{3}{4} \times 5$ inches. Folia, 51. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 900. Character, Nāgara. Appearance, fresh Complete.

The 15th Paṭala comes to an end on Fol. 41B and then begins the *Bhūtabhairavatantra* (*infra*) which runs up to the end of the MS. This latter work is also complete in this MS but for the last verse.

5855.

10652. *Bhūtaḍāmaratantram.*

Substance, country-made paper. 11×4 inches. Folia, 5. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 140 Character, Bengali. Appearance, fresh Incomplete.

The present MS contains chapters I–III and four lines of chapter IV.

5856.

2819. भूतडामरे योगिनीसाधनम् ।

Yoginīsādhanam from Bhūtaḍāmara.

Substance, country-made paper. 16 × 5½ inches. Folium, 1. Lines, 13 in all. Extent in ślokas, 22. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

This constitutes the 16th chapter of the Bhūtaḍāmara.

Beginning :—

श्रीदुर्गायै नमः ।

योगिनीसाधनम् । भूतडामरे ।

अथ तं संप्रवक्ष्यामि योगिनीसाधनोत्तमम् ।

सर्व्वार्थसाधनं नाम देहिनां सर्व्वसिद्धिदम् ।

Colophon :—

इति डामरोक्त-योगिनीसाधनम् ।

5857.

4584. भूतभैरवतन्त्रम् । *Bhūtabhairavatantram.*

Substance, country-made paper. 17½ × 4 inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Bengali. Appearance, not good. Complete.

Beginning :—

वह्निं वमन्तमीडे व्योममुखं दुर्निरीक्षमतिदीप्त्या ।

विबुधा हि यत्त + + + भूतान्तकमीश्वरमनादिम् ॥

मन्त्राशेषविशेषज्ञानं ज्ञापितं सुरैर्यत्नात् ।

क्रोधीशभैरवप्रोक्तं तद्वक्ष्ये भूतभैरवं नाम ॥

... ...

... ...

अथो वक्ष्ये मनुकोषं यदकथितं भूतयक्षडामरयोः ।

क्रमशो बीजविधानं तत्र श्रोत्रादिविज्ञानम् ॥

It should be noted that the beginning of this work is also found at the end of No. 5853 above. An incomplete MS of the work is appended to another MS of *Bhūtaḍāmara* (5854 above). The work gives, *inter alia*, the meanings of words used to indicate mantras. A short notice of the work is given in IO. IV. 2551 (II).

End :—

यो भूत-यक्ष-डामरतन्त्रं श्रीभूतभैरवं वेद ।

स स्वर्ग मोक्षभागी शिव + + ज्ञानं समपदः ।

Colophon :—

इति परमहंस-परिव्राज-परमरुद्रावतारगुरुचरणशरण-श्रीमत्-क्रोधीशभैरवविरचितं भूतभैरवन्नाम महातन्त्रं समाप्तम् ।

This colophon is in striking agreement with that of a different work described under 5852 above.

5858.

8433. मातङ्गीडामरम् । *Mātaṅgīḍāmaram*.

Substance, country-made paper. 7½ × 5 inches. Folia, 15. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, modern Nāgara. Date, Saṁvat 1961. Appearance, fresh. Complete.

The Tantra is written mostly in Hindi and deals with a number of magical rites.

Beginning :—

अथ मातङ्गीडामर लिख्यते ।

देव्युवाच ।

कैलासशिखरे देवं गुह्यात् प्रभोः ।

ईश्वरोवाच ।

किं पृच्छसि त्वया देवि गुह्यवार्त्ता महेश्वरि ।

त्वयाग्रे कथयिष्यामि सत्यं सत्यं वरानने ॥

देव्युवाच ।

देवाधिदेव देवे[श] यथा वदत्वमम ।
एवं [ए]च्छामि मया नाथ मातङ्गीक्रमसाधनं ॥
केन प्रकारेण सिध्यंति प्रयोगाणि युगानि च ।
पृष्टा देवि वरारोहे पूर्व्वमातङ्ग ऋषिर्भवेत् ॥
तस्याङ्गे कुले जाता मातङ्गीश्व[री] विश्रुता ।
चांडालि प्रेषिता भद्रा मांजारी वगुलामुषि ।
एते चतुर्महागोप्यं भेदगृह्यंश्च पार्वती ॥
एतक्रिया समाः श्रेष्ठजेकरोदिमुंडभेदतः ।
सर्वार्थसिद्धमाप्नोति नान्यथा शंकरोब्रवीत् ॥
उच्चाटनं मारणं च मोहनं वश्यकर्म्मणि ।
आकर्षणं विद्वेषणांश्चैव प्रयोगे षटमेव च ॥
मोहनं द्रावणांश्चैव राजकर्म्माणि चेटकं ।
पद्मादि रसायनं सिध्य नात्र कार्य्य मया युतं ॥
रुद्रायामले दशविद्या सिधिमाप्नोति ।
सर्वोपरि महाश्रेष्ठ मातङ्गिडामराणि च ॥

End :—

नरनाथमुंड १ स्वाननाथमुड २ मातङ्गनाथ ३ रुद्रनाथ ४ कांकला-पुत्र-बालनाथ ५ पञ्चभद्र ।

Colophon :—

14B, इति श्रीमातङ्गीडामरे हरगौरीसंवादे संपूर्ण ।

Post Colophon :—

संवत् १९४० मीति जेष्ट कृष्ण २ वार फेके रोज लिषा वालगोवींदा ।

After this post-colophon occur two small sections in Hindi on two peculiar rites followed by the date of copying

of the MS, the previous date apparently being the date of the original from which the copy was made. This portion runs thus:—

अथ मालकागुणीकल्प लिख्यते मालकागुणी सेर २ तिलका तेल सेर २।

इति श्रीमालकागुणीकल्प संपूर्णः। अथ हाथमे पाग चटावन विधि ... ...

इति श्रीहाथमो पाग चटावनका विधि संपूर्णः—

Post Colophon:—

हाल सं १९६१ मार्गशीर्ष शुक्ल १४ बुधवासरे मालवीय पंडित रघुनाथ शर्मेण लिखवाइतं लिखितं हनुमान द्विवेदी काश्याम् गोघट्टतटे।

5859.

8412. गौरीडामरम्। *Gaurīḍāmaram.*

Substance, European foolscap paper. 10 × 4 inches. Folia, 11. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 132. Character, modern Nāgara. Date, Samvat 1961. Appearance, fresh. Complete.

A Tāntrika work full of Hindi incantations. It begins in Sanskrit thus:—

श्रीपार्वत्युवाचा।

देवदेव महादेव। + + +

डामरस्य च व्याख्यातं विधिवत् कथ्यतां प्रभो॥

... ...

... ...

आकर्षणं वश्य मोहनं च मारणे उच्चाटनं तथा।

यक्षिण्यां + + व्याख्यानं विधिवत् कथयेश्वर॥

End :—

अथ कौलोद्धारमन्त्रः। ॐ चण्डेश्वर ह्रों डामरजनित कौलोद्धारणं कुरु कुरु स्वाहा इत्यनेन कौलोद्धारणं कुर्य्यादिधि विधि ए रे च यथा।

इति श्रीगौरीडामरे वीरसाधनं संपूर्णं।

Post Colophon :—

श्रीसंवत् १६४० मीति जेट कृष्ण ६ वार बुध लीखा बालगोविन्द हाल मं १६६१ मार्ग शु १३ भौ० लिखितं रघुनाथमालवीयेन।

Fol. 11A-B describe a rite called मानभङ्गवीरसाधन. This description is again followed by the name of the copyist, Raghunātha Mālavīya, and the date of copying (same as that given above).

5860.

3185. **बृहद्भूतडामरतन्त्रम्।** *Bṛhadbhūtaḍāmaratantram.*

Substance, Serāmpore paper. 13 × 5 inches. Folia, 110. Lines, 6 to 9 on a page. Extent in ślokas, 1,700. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS contains 24 Paṭalas and a part of what seems to be the 25th Paṭala. A MS of the work in 25 Paṭalas is in the library of the Vaṅgīya Sāhitya Parishat of Calcutta. An edition of the work in 15 Paṭalas was published in the *Indrajātadisaṃgraha* of Rasik Mohan Chatterji (Calcutta, 1879).

Beginning :—

महोग्रं व्योमवदनं कोटिसूर्य्याग्निभास्वरम्।
महाकालान्तकं नौमि श्रीबृहद्भूतडामरम्॥
भुवनाधिपतिं कालं सर्व्वलोकप्रपूजितम्।
महोन्मत्तं भैरवेशमनन्तं भैरवेश्वरम्॥

शब्दब्रह्ममयं रौद्रं सर्व्वव्यापकविग्रहम् ।
उन्मत्तभैरवं नत्वाप्रच्छन्नुन्मत्तभैरवी ॥

उन्मत्तभैरव्युवाच ।

हृद्यदानन्द-भूतेश सतीश भक्तवत्सल ।
वदस्व सर्व्वभूतेश श्रीरुद्रडूतडामरम् ॥
कथं यक्षा नरा नागाः किन्नराः प्रमथादयः ।
डाकिन्यः कुलखेचर्य्यो देव-गन्धर्व्व-नायिकाः ॥
सिद्धदानवकन्याश्च योगिन्यः कामनायिकाः ।
जम्बुद्वीपे कलौ सिद्धिं यच्छन्त्येषां वराङ्गनाः ॥
ये स्युः पापरता मिथ्यावादिनः शीलवर्ज्जिताः ।
सालस्या ये नरास्तेभ्यः साहाय्यं कुरुथ स्वयम् ॥
केनोपायेन नश्यन्ति कलौ लोशौघराशयः ।
महापातकलक्षाणि तथोपपातकानि च ॥
दुष्टग्रहा दुष्टनागा दुष्टभूतादयस्तथा ।
विनश्यन्ति तथा दुष्टा महाविघ्नकराश्च ये ॥
लभ्यन्ते सिद्धयः सर्व्वाः मोक्षपद्धतयः शुभाः ।
सिद्धयोऽप्यणिमाद्याः स्युर्महापातकनाशनाः ॥
अन्यान्नाशनतः पापमन्यस्त्रीगमनादिकम् ।
परद्रोहकृतं पापं परद्रव्याभिलाषकम् ॥
विप्रमासादिकं पापमभिनिन्दा महाभयम् ।
कथं नश्यति देवेश हेलया नरकं तमः ॥
चन्द्रसूर्य्यप्रभो भूत्वा स्थितोरुद्रपुरे चिरम् ।
सुरेन्द्र-सिद्ध-नागेन्द्र-भूत-यक्षेन्द्र-नायिकाः ।
गुह्यवेतालगन्धर्व्व-महीन्द्रकुलनायिकाः ॥
हठादागत्य कामार्त्ता बलादालिङ्गयन्ति तम् ॥
उक्तयोगेन्द्रकन्याश्च भूतडामरनायिकाः ।
मन्त्रस्मरणमात्रेण केन सिद्धा भवन्ति ताः ॥

तथा ब्रह्मेश-शक्राद्या देवानामधिदेवताः ।
त्रयस्त्रिंशत्कोटयस्तु देवाः समरभैरवाः ॥
कथं स्यु-र्मारिता रते विद्याशक्तिसमन्विताः ।
पुनः केन प्रकारेण मृता जीवन्ति निर्ज्जराः ॥
कृपया वद भूतेश त्वमेव शरणं प्रभो ।
श्रुत्वेति भैरवीवाक्यमुन्मत्तभैरवोऽसकृत् ।
उन्मत्तभैरवी प्राह सर्व्वं नियमपूर्व्वकम् ॥

Colophons of the different chapters :—

5A, इति श्रीवृहद्भूतडामरे महातन्त्रे ग्रन्थफलकथनं नाम प्रथमः पटलः; 8A, ०द्वितीय पटलः, 13B, ०क्रोधनाम्ना शतनामस्तोत्रे तृतीय पटलः; 17A, ०सिद्धिमन्त्रप्रभेदो नाम चतुर्थः; 24A, ०कालात्मक सिद्ध-चक्रप्रभेदो नाम पञ्चमः; 30B, ०पद्मभेदो नाम षष्ठः पटलः, 35B, ०कामभेदचक्र-प्रभेदो नाम सप्तमः पटलः; 41B, ०मारनिर्णय-चक्रप्रभेदो नामाष्टमः पटलः; 49B, ०भैरवी-भैरवसंवादे वेदचक्रप्रभेदो नाम नवम पटलः, 57B, ०षट्-कालात्मक-चक्रप्रभेदो नामः दशमः पटलः; 61B, ०सुन्दरीमन्त्रकथने एकादशः पटलः; 66B, ०सुन्दरीध्यानकथने द्वादशपटलः; 73A, ०भूतिनीसाधन-विन्यासो नाम त्रयोदशः पटलः; 78A, ०भूतिनीसिद्धिसाधनं नाम चतुर्द्दशः पटलः; 82A, ०कालरात्रिसाधनं नाम पञ्चदशपटलः; 85A, ०कालरात्रिस्तोत्र-मन्त्रविन्यासो नाम षोडशपटलः; 88B, ०कालरात्रिकवचं नाम सप्तदशः पटलः; 91A, महाभूतचेटिकासाधनं नामाष्टादशः पटलः, 93B, भूत-कात्यायनीसिद्धिसाधनं नाम ऊनविंशतिः पटलः; 95B, भूतकात्यायनीसिद्धि-साधनं नाम विंशः पटलः; 97B, ०उन्मत्तभैरवभैरवीसंवादे नायिकास्तोत्रकवच-विन्यासो नामैकविंश पटलः; 100B, ०दिव्यनागेन्द्र नागिनीसाधनं नाम द्वाविंशति पटलः; 102A, ०नागेन्द्रनागिनी-स्तोत्रात्मककवचविन्यासो नाम त्रयोविंशः पटलः; 107A, ०देवेन्द्रकुलयोगिनीसिद्धसाधनं नाम चतुर्विंशपटलः ।

5861.

9999. त्रिदशडामरे प्रत्यङ्गिराविधिः ।

Pratyangirāvidhi from Tridaśaḍāmara.

Substance, palm-leaf. 11¾ x 2 inches. Folia, 14. Lines, 6 on a page. Character, old Newari. Date, N.S. 309 Appearance, old. Complete.

The present MS contains only two Paṭalas of the Ḍāmara which is in the form of an interlocution between Devī and Bhairava.

Beginning :—

ॐ स्वस्ति । ॐ नमः शिवादिभ्यो गुरुभ्यः ।
हिमवच्छिखरे रम्ये सुरासुरनिषेविते ।
तत्र स्थाने सुखासीनं देवदेवं महेश्वरम् ॥
सुरासुरेन्द्रनमितं सिद्धगन्धर्व्वपूजितम् ।
कृताञ्जलिपुटा देवी इदं वचनमब्रवीत् ॥

श्रीदेव्युवाच ।

सर्व्वस्रोतोद्भवं ज्ञानं त्वत्प्रसादान्मया श्रुतं ।
का विद्या साकिनीनां तु दैत्यानां गतिनाशिनी ।
संसिद्धा या युगे घोरे सर्व्वसंशयभेदिनी ।

श्रीभैरव उवाच ।

पूर्व्वं गौरि महाघोरे श्मशाने करवीरके ।
आराधितोहं देवीभिर्यागे संपूजनाय च ॥
तां चोरु-संस्थां कृत्वा तु यातस्तत्र वरानने ।
चतुःषष्टिषु ये कोट्या साकिन्याद्या महाबलाः ॥
यज्ञभागं प्रयच्छन्ति चरुं कृत्वा स्वबान्धवान् ।
भुञ्जामि तमहं भद्रे क्रीडामि च चरामि च ॥

End :—

गुरुद्विष्टे भयार्त्ते च कामलोभसमन्विते ।
दातारो नरकं यान्ति सत्यं सत्यं न चान्यथा ॥

Colophons :—

7B, इति त्रिदशडामरे चतुर्विंशतिसाहस्रे प्रत्यङ्गिराविधि एकाशीतितमपटलः ।

14A, इति त्रिदशडामरे चतुर्विंशतिसाहस्रे प्रत्यङ्गिराविधि द्वाशीतित[म]पटलः । समाप्तं प्रत्यङ्गिराकल्पं ।

Post Colophon :—

त्रिदशानां तु सिद्धार्थं डामरं निर्म्मितं पुरा ।
साधूनां तु हितार्थाय दुष्टसत्त्वनिपातनं ॥
संवत् ३०६ वैशाख शुक्ल-पञ्चम्यां रविवासरे श्रीश्रीचक्रधरेण लिखितं । श्रेयोस्तु ।

5862.

3171. रुद्रयामलतन्त्रम् । *Rudrayāmalatantram.*

Substance, country-made yellow paper. 13 × 4 inches. Folia, 77. Lines, 6, 7 on a page. Extent in ślokas, 900. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

The MS is so very corrupt, that it is almost impossible to read it.

Beginning :—

अथचापि जगन्माता ख्यातिराद्याद्यगोचरा ।
स्मृतिमात्रेण दुःखानि नाशयेद्देविनां प्रिये ॥
सर्व्वदा देवदेवेशि सर्व्वसिद्धि(ः)प्रदायिनी ।
अन्तर्मखमनोभावा सर्व्वयोगप्रवर्त्तिनी ॥
स्मरणात् सर्व्वजन्तूनां सर्व्वपापप्रणाशिनी ।
तत्त्वतो गुरुतः प्राप्ता विद्याष्टादशबोधिनी ॥
... ...

2B, यो यमन्त्राः परेशानि तेन देवेपि संयुताः ।
तैर्जीवन्ति च मन्त्रेभ्यः कुलेभ्य इति मे मतिः ॥
सप्तषष्टिप्र[क्र]व्याप्ता जगत् सृष्ट्यादिकर्तृका(:) ।
एतेषां जीवभूतादि द्वादशाक्षरमयं जगत् ॥

3A, श्रीदेव्युवाच ।
सफला निष्फलाश्चैव मुक्तिमार्गप्रबोधकाः ।
मानवा बहवः सन्ति वद तेषामनुत्तरम् ॥

श्रीशम्भुरुवाच ।
कालश्चिदस्मद्भक्तानामेतन्मूलमुदाहृतम् ।
आवयोर्न्नैव देवेशि मनूरीकारणात्मनोः ॥
सर्व्वेषामेव मन्त्राणां प्राणाधारा महेश्वरि ।
आवयोरपि तत्प्राप्य अनुत्तरमिति स्मृतम् ॥

Colophons of the different chapters :—

6A, इति रुद्रजामले अनुत्तरनिर्णयः प्रथमः पटलः; 8B, इति रुद्रजामले शक्तिविस्तारनियमो द्वितीयः पटलः; 10B, इति रुद्रजामले तृतीयः पटलः; 13A, इति रुद्रजामले चतुर्थः पटलः; 15A, इति रुद्रजामले पञ्चमः पटलः; 22B, इति श्रीरुद्रजामले द्वादशसाहस्रके उत्तरषट्कं नाम षष्ठः पटलः; 26B, इति श्रीरुद्रजामले पञ्चस्रोतोविभाग नाम सप्तमः पटलः ।

In the leaves 27 to 76 there is no colophon. The last leaf contains the following colophon :—

इति रुद्रयामले पञ्चमीपटलः ।

On the left hand margin of the last leaf, the name of the original owner is recorded thus :—

श्रीकृष्णानन्दनाथावधूताचार्य्यस्य पुस्तकमिदम् ।

The present MS seems to contain the Anuttaratantra, or First Part, whereas the printed editions of the work contain the Uttaratantra, or Second Part.

5863.

5213. *Rudrayāmalam.*

Substance, palm-leaf $17\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{4}$ inches. Folia, 1-133 of which Fol. 125 is missing, and 124, 126-33 very badly damaged. Lines, 3 on a page. Extent in ślokas, 1,900. Character, Bengali. Appearance, old and worm-eaten. Incomplete.

Two editions of what is called the *Uttaratantra* or Second Part of the work published by J. Vidyasagara and R. Chatterji contain respectively 66 and 69 Chapters. This MS contains only a part of the work—Paṭalas 31-54 (29-52 of J. Vidyasagara's edition). The 54th Paṭala breaks off abruptly.

Beginning :—

ॐ नमो भवान्यै । श्रीआनन्दभैरव्युवाच ।

अथ षट्चक्रयोगस्य प्रवक्ष्यामीह तत्त्वतः ।

कुण्डलीयोगविविधं कृत्वा योगी भवेन्नरः ॥

Colophons of the different chapters :—

4B, इति श्रीरुद्रयामले महाप्रलयनिर्णयं नाम एकत्रिंशत् पटलः; 9A, ०डाकिनी-ब्रह्मस्तोत्रं नाम द्वात्रिंशत् पटलः; 14A, इति श्रीरुद्रयामले उत्तरतन्त्रे महातन्त्रोद्दीपने भेदिन्यादिस्तोत्रं नाम त्रयस्त्रिंशत् पटलः; 17B, इति श्रीरुद्रयामले कन्यवामिनीस्तोत्रं समाप्तम्; 38B, इति रुद्रयामले सर्व्व-तन्त्रोद्दीपने सिद्धमन्त्रप्रकरणे षट्चक्रप्रकाशे भैरवभैरवीसम्वादे कुलकुण्डल्यष्टो-त्तरशतसहस्रनाम स्तवकवचं नामाष्टत्रिंशत् पटलः; 43A, इति रुद्रयामले उत्तरतन्त्रे स्वाधिष्ठान-श्रीकृष्णराकिनीसाधनं नाम नवत्रिंशत् पटलः; 47B, इति ०श्रीकृष्णस्वाधिष्ठानप्रवेशो नाम चत्वारिंशत् पटलः; 52B, ०श्रीकृष्णस्तवकवचं नाम एकचत्वारिंशत् पटलः; 55A, ०षड्दलप्रकाशो नाम द्विचत्वारिंशत् पटलः; 60A, ०स्वाधिष्ठानराकिनीस्तोत्रं नाम त्रिचत्वारिंशत् पटलः; 73B, ०कृष्णराधि-कोल्लासे अष्टोत्तरसहस्रनामस्तोत्रं नाम चतुश्चत्वारिंशत् पटलः; 78A, इति श्रीरुद्रयामले उत्तरतन्त्रोद्दीपने मणिपूर-चक्रभेदप्रकारो नाम षट्चत्वारिंशत् पटलः;

82A, इति श्रीरुद्रयामले उत्तरतन्त्रे महातन्त्रोद्दीपने त्रितत्त्वालाकिनीशक्तिस्तवनं नाम सप्तचत्वारिंशत् पटलः; 87B, इति श्रीरुद्रयामले वर्णध्यानकथनं नाम अष्टचत्वारिंशत् पटलः; 93B, इति रुद्रयामले षट्चक्रप्रकाशे रुद्रशक्तिलाकिनीस्तोत्रं ऊनपञ्चाशत् पटलः; 118A, इति श्रीरुद्रयामले उत्तरतन्त्रे शिवमन्त्रप्रकाशो नाम पञ्चाशत्तमः पटलः; 121A, इति श्रीरुद्रयामले उत्तरतन्त्रे महातन्त्रोद्दीपने रुद्रमृत्युञ्जयस्तवनं नामैकपञ्चाशत्तमः पटलः; 129A, इति श्रीरुद्रयामले उत्तरतन्त्रे महातन्त्रोद्दीपने सिद्धिमन्त्रप्रकरणे भैरवभैरवीसम्वादे मणिपूरभेदप्रकाशो नाम त्रिपञ्चाशत् पटलः।

5864.

5215. *Rudrayāmalam.*

Substance, palm-leaf. 17 × 1¾ inches. Folia, 1–117. Lines, 3 on a page. Extent in ślokas, 1,400. Character, Bengali. Appearance, old and soiled. Incomplete.

The manuscript begins with the 16th Paṭala and ends abruptly at the 26th. This portion does not agree with that of the printed edition.

5865.

3350B. **रुद्रयामले कौलावलीतन्त्रम्।** *Kaulāvalītantram from the Uttaratantra of the Rudrayāmala.*

Substance, palm-leaf. 10½ × 1½ inches. Folia, 58. Lines, 3, 4 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Bengali. Appearance, old, dilapidated and worm-eaten. Complete.

This MS contains extracts from different Tantras. The extracts from the *Rudrayāmala* cannot be identified but the extract from the *Kulārṇava* is found in the printed editions of the work.

Beginning :—

देव्युवाच ।

भगवन् सर्व्वमाख्यातं पुरश्चरणमुत्तमम् ।
इदानीं श्रोतुमिच्छामि साधनञ्च महेश्वर ॥

ईश्वर उवाच ।

विना भावेन देवेशि सिद्धिर्न हि भवेत् किल ।
त[था]प्यङ्गीकृते देवि साधको भावमाश्रयेत् ॥
अधिकारी भवेत्तत्र स तु वै साधकोत्तमः ।
भावस्तु त्रिविधः प्रोक्तः सूक्ष्मस्थूलविभागतः ॥

Colophons of the different sections :—

12A, इति रुद्रयामले भैरवभैरवीसंवादे उत्तरतन्त्रे कौलावल्यां गुप्तसाधनपटलः; 23A, इति रुद्रयामले उत्तरतन्त्रे कौलावल्यां हरगौरीसंवादे प्रश्नोत्तरपटलः; 34B, इत्युत्तरतन्त्रे षष्ठ पटलः; 46B, इति कुलार्णवे सपादलक्षग्रन्थे ऊर्द्ध्वाम्नाये कुलद्रव्यादिलक्षणं नाम पञ्चमोल्लासः ।

Post Colophon :—

श्रीरामदासदेवशर्म्मणः स्वाक्षरं पुस्तकञ्च । श्रीभवानीचरणे मम भक्तिरस्तु ।

There are several leaves after the Post-colophon dealing with different Tantra topics.

5866.

10799Q. **बृहद्रुद्रयामलम् ।** *Bṛhadrudrayāmalam.*

Substance, country-made paper. 16 × 4 inches. Folia, 8. Lines, 8–13 on a page. Extent in ślokas, 360. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Incomplete.

The present MS contains chapters I–V of Book IV of the work which treats of Vaiṣṇava worship.

Beginnings and ends of the different chapters :—

श्रीनारद उवाच ।

यं विष्णुशीर्षं सततं दयालुं सत्त्वे समं विष्णुमितीह भाष्यते ।
गुणप्रभावं गुणसिन्धुमव्ययं नमामि श्रीरुद्रपदं सदा मुदा ॥

1A, इति श्रीबृहद्रुद्रजामले श्रीकृष्णनारदसंवादे चतुर्थखण्डे रुद्राष्टकं नाम प्रथमाध्यायः ।

श्रीनारद उवाच ।

श्रीकृष्णकरुणासिन्धो भक्तिमुक्तिषु पारग ।
श्रोतुमिच्छामि यद्देव श्रावयित्वा सुखी कुरु ॥
ब्रह्मचारी-गृही-प्रस्थ-यति-भिक्षादिकाश्च ये ।
तेषामाश्रमधर्म्माणि भक्तिं मुक्तिञ्च मे वद ॥

2B, इति श्रीबृहद्रुद्रजामलीये श्रीकृष्णनारदसंवादे चतुर्थखण्डे द्वितीयोऽध्यायः ।

श्रीनारद उवाच ।

... ...
को मन्त्रः कश्च वा चार्थः शस्तं वाचा प्रशस्तकं ।
श्रुत्वा मुक्तिमवाप्नोति परमं पावनं प्रभो ॥
रामाः कृष्णाश्च शैवाश्च शाक्ता वा जगतीपते ।
किं कुर्व्वन्ति किं भजन्ति किं यजन्ति हि माधव ॥

श्रीभगवानुवाच ।

शृणु नारद तत्त्वेन कथां कल्याणदायिनीं ।
महापापं विनिर्धूय मुक्तिमाप्नोति मानवः ॥
अरामो वैष्णवः सिद्धः स्वीयरामः शिवाश्रयी ।
स्वीये परे सदा रम्यशक्तिः सिद्धो न संशयः ॥
वैष्णवो रमणीं रन्तुं यदीच्छति महामुने ।
दीपे यथा पतङ्गाः स्युस्तथा नश्यन्ति तत्क्षणात् ॥
सत्यवादी चिह्नधारी तिलकी माल्ययुग्भवेत् ।
रमेद्धि रमणीं विप्र पुत्रार्थं मृत्यकालतः ॥

पुञ्जीभूते वैष्णवे तु रमणं मुक्तिनाशनं ।
नाशनं भक्तिमार्गस्य गङ्गाकुम्भं यथा सुरा ॥
प्रातरुत्थाय कर्त्तव्यं चयनं पत्रपुष्पयोः ।
स्नात्वा यजेदिष्टदेवं यथाशक्त्युपचारतः ॥

5B, ०चतुर्थखण्डे तृतीयोऽध्यायः ।

श्रीनारद उवाच ।
हे नाथ कमलाकान्त ... ...
ब्राह्मणाद्यास्चतुर्वर्णाः को मन्त्रः कस्य शस्यते

7B, ०चतुर्थोऽध्यायः ।

श्रीनारद उवाच ।
कृष्ण कृष्ण महाबाहो ज्ञानसागरपारग ।
मार्गाणां हि क्रियाद्यानां तत्त्वं वद मम प्रभो ॥

भगवान् उवाच ।
... ...
अत्र लोके त्रयो मर्त्या आसन्द्विजकुलोद्वह ।
मुमुक्षवो विषयी च मुक्तास्चेति त्रयो मताः ॥
क्रियामार्गो भक्तिमार्गो योगमार्गस्तथैव च ।
मार्गास्त्रयो मया प्रोक्ता मुक्तिदा याः शृणु द्विज ॥

Last Colophon :--- ०पञ्चमोऽध्यायः ।

5867.

3543. *Bṛhadrudrayāmala.*

Substance, country-made yellow paper. 17 × 4 inches. Folia, 48. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 1,100. Character, Bengali. Date, Śaka 1741. Appearance, fresh. Complete in thirty adhyāyas.

The present MS, which is accompanied (up to the 12th chapter) by the commentary of Rāmānanda, contains chapters I–XXX of Book II of the work dealing with the folk-cult of Pañcānana, well-known in West Bengal.

Colophon :—

इति वृहद्रुद्रयामलीये श्रीकृष्णनारदसंवादे द्वितीयखण्डे त्रिंशो-ऽध्यायः । समाप्तोऽयं जन्मखण्डः ।

Post Colophon :—

स्वाक्षरमिदं श्रीक्षेत्रमोहन देवशर्म्मणः । शाः भोड़ा शक १७४१ तारिख ३१शे वैशाख ।

5868.

8403. रुद्रयामले मतोत्सवतन्त्रम् । *Matotsavatantram from the Rudrayāmala.*

Substance, country-made paper. 14 × 5½ inches. Folia, 2–25. Lines, 12 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Topics stated to be taken from the *Rudrayāmala* in this and the subsequent MSS are not found in the printed editions of the work.

Fol. 2 (of which one side is blank) of the present MS contains an extract from a work called the *Vidhānamuktāvalī*. This extract deals with what is called सप्तशतीत्रयोदश-दलपूजन । It begins :—

विधानमुक्तावलीधृतवचनानि ।

त्रयोदशदलं पद्मं लिखित्वा सुमनोहरं ।
मारणं मोहनं चैव उच्चाटनं वश्यकं तथा ॥
सुवर्णपत्रे लिखित्वा तु त्रयोदश-पद्मं भ्रामयेत् ।

From Fol. 3 up to the end of the MS various magical rites are described. The MS contains mystic diagrams required for these rites. The descriptions are mostly in Hindi. The colophon which runs as follows gives the name of the work.

इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे उमामहेश्वरसंवादे मतोत्सवतन्त्रं समाप्तं ।

5869.

10469. **रुद्रयामले चण्डीनवार्णपटलम् ।** *Caṇḍīnavārṇa-paṭalam from the Rudrayāmala.*

Substance, country-made paper. 8½ × 4¼ inches. Folia, 11. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 132. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

The mantra of Caṇḍī consisting of nine syllables is here dealt with.

Beginning :—

ईश्वर उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि पार्व्वति प्राणवल्लभे ।
चण्डिकायास्तु पटलं सर्व्वस्वं देवि दुर्लभम् ॥
... ...
तत्रादौ तु मनूद्धारं सर्व्वाङ्गमपि निश्चितम् ।
प्रवक्ष्या[मि] महादेवि न प्रकाश्यं कदाचन ॥
वाग्भवं प्रथमं प्रोक्तं मायाबीजं द्वितीयकम् ।
तृतीयं कामराजाख्यं चामुण्डायै ततो वदेत् ॥
विच्चे इति पदं दद्यात् मन्त्रोऽयञ्च नवाक्षरः ।
चण्डिकाया इदं मन्त्रं भुक्तिमुक्तिप्रदायकम् ॥

Colophon :—

इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे षट्तन्त्रे देवीश्वरसंवादे चण्डीनवार्णपटलं समाप्तं संपूर्णम् ।

Post Colophon :—

शुभमस्तु वैशाखमासे सिते पक्षे नवम्यां भौमवासरे ।
पुस्तकं लिखितं चैव शीतलरामशर्म्मणां ॥

5870.

8375. **रुद्रयामले रसार्णवकल्पम् ।** *Rasārṇavakalpam from Rudrayāmalatantram.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4¼ inches. Folia, 45. Lines, 10, 11 on a page. Extent in ślokas, 1,000. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1760. Appearance, old and discoloured. Complete.

It deals with the worship of Śiva as also with various chemical preparations, chiefly those combined with mercury.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

हे भार्ये सिद्धिबुद्धित्तदनुसहचरि ऋद्धिबुद्धि गुणाद्यौ
द्वौ पुत्रौ लक्षलाभौ सकलगुणमयौ मंडपे कल्पवृक्षः ।
गेह यस्य प्रसूतं सदत्यनममृतं मोदकाखंडमिश्रा
भूयाद्भूत्यै गणेशो यगदखिलयशानंदकारि कुटुंबः ॥

End :—

संवत्सरप्रयोगेन दैवतै[ः] सह मोदतैः ॥
सह मोदते
द्वादशाब्दः प्रयोगे शिववद्विचरेभुविः ॥

Colophon :—

43B, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे रसार्णवकल्पकानां सम्पूर्णं ॥

Even after the colophon several verses are found, and after a further two leaves, mostly in Hindi, we have the date :—

संवत् १७६० ॥

The work has no division of chapters and has no agreement with the *Rasārṇava* (Calcutta, 1908–10) published in the *Bibliotheca Indica Series.*

5871.

8376. **रुद्रयामले रसकल्पम् ।** *Rasakalpam from the Rudrayāmala.*

Substance, country-made paper. 12½ × 5 inches. Folia, 14. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 380. Character, modern Nāgara. Appearance, new, but torn and repaired. Each of the leaves has lost its first few letters.

The *Sāhitya Pariṣat Patrikā* (Vol. XXXVIII, p. 248) describes another MS of the work. IO. IV. 2550 describes a *Dhātukalpa* (said to be taken from the *Rudrayāmala*). The present work treats of various preparations with mercury.

Beginning :—

... ... अथ श्रीरुद्रयामले रसकल्पं लिख्यते ।

शिवं नत्वा रसाधीशं चण्डिकाचरणौ तथा ।

करोमि रसकल्पोयं रसज्ञा ... ... ॥

अथ पारदोत्पत्तिः ।

स्कन्दात्तारकछिंमार्थं कैलासं विश्रुतं सुरैः ।

रतं शम्भोश्च्युतं रेतो गृहीतमग्निना मुषे(?) ॥ २ ॥

क्षिप्तं तेन च ... .. पृथक् पृथक् ।

सौम्यादिरूपसंस्थाय गौरीशापान्न कार्य्यकृत् ॥

End :—

साक्षादनुभवैर्दृष्टो न श्रुतो गुरुदर्शितः ।

लोकानामुपकाराय एतत् सर्वं + + + + ॥

+ षां चैव लोकानां द्रावणं परिकीर्त्तितं ॥

Colophons of the different sections :—

6B, इति श्रीरुद्रयाम ... ... हेश्वरसंवादे रसशोधनप्रकारो नाम

9A, इति श्रीरुद्रयामले उमामहेश्वरसंवादे रसमारणाधिकारो नाम

14A, इति श्री... ... पार्व्वतीसंवादे सत्त्वपातनाधिकारो नाम

Last Colophon :—

इति श्रीरुद्रयामले उमामहेश्वरसंवादे सर्व्वलोकदुरितपातनाधिकारे रसकल्पः ॥

5872.

10527. **रुद्रयामले रुद्रचण्डी ।** *Rudracaṇḍī from the Rudrayāmala.*

Substance, country-made paper. 9 × 3 inches. Folia, 10. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 70. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The present manuscript contains only the third chapter of the work in four chapters as published by the Chhātra-pustakālaya of Calcutta.

Colophon :—

इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे हरगौरीसंवादे रुद्रचण्डी समाप्ता(म्) ॥

5873.

10689. *Rudracaṇḍī from the Rudrayāmala.*

Substance, country-made yellow paper. 15½ × 4½ inches. Folia, 3. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 102. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

Same as above though there is slight difference in names, this being called रुद्रचण्डीस्तोत्र.

The present MS, however, begins with what is called the Saṅkalpa for a regular reading of the work. It then proceeds to lay down the process of the worship of the Devī. The beginning runs thus :—

श्रीजगदीश्वराय नमः ॥

अथ रुद्रचण्डीपूजा ।

अद्येत्यादि अमुकगोत्रस्य श्रीअमुकदेवशर्म्मणः............चण्डिकां हृदये न्यस्य इत्यादि मत्यमाप सुदुर्लभमित्यन्तं(मत्यन्तं) सकृद्रुद्रचण्डीपाठकर्म्माहं करिष्यामि ॥

Colophon :—

इति रुद्रयामले रुद्रचण्डीस्तोत्रं समाप्तं ॐ तत्सत् ।

The Post Colophon runs thus in Nāgara script :—

ग्रन्थाध्यक्ष-श्रीमद् वेचारामचट्टलदासस्य तनय श्रीराखालदास प्रामाणिकेन लिखितं । कलिकाता, खिदिरपुर । शकाः १७७२ ज्यैष्ठ ।

5874.

8753. **रुद्रयामले कालीपुराणम् ।** *Kālīpurāṇam from the Mahākālasaṃhitā of Rudrayāmala.*

Substance, country-made paper. 13 × 5 inches. Folia, 8–183. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 5,400. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1929. Appearance, fresh. Incomplete.

Though stated in the last colophon of the MS to belong to the Rudrayāmala the work generally agrees with the printed edition of the *Kalikāpurāṇa* as published by the Vaṅgavāsī Electro Machine Press (Calcutta, 1909), and begins from the second foot of the 10th verse of chapter 4 of the edition and ends with verse 82 of chapter 60.

There is a single colophon which runs thus (Fol. 183A) :—

इति रुद्रयामले तन्त्रे उमामहेश्वरसंवादे महाकालसंहितायां श्रीकालीपुराणोऽयं समाप्तं ।

Post Colophon :—

शुभमस्तु । संवत् १९२९ शुभं ।

5875.

5562. **रुद्रयामले मेघमाला ।** *Meghamālā from the Rudrayāmala.*

Substance, Serāmpore paper. 10 × 4½ inches. Folia, 52. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1,050. Character, Nāgara. Date, Samvat 1920. Appearance, fresh. Complete.

The work deals with characteristics of clouds, effects of different types of them on plant-life and kindred topics and is of considerable meteorological interest. Of Tāntric topics in it mention may be made of the मेघाह्वान-मन्त्र in Paṭala X. A lithograph edition of the work was published by the Kāśī Sanskrit Press in V.S. 1878. For other editions cf. BM Catalogue (1906–28, p. 1075).

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

कैलासशिखरासीनं भैरवं परमेश्वरम् ।

... ...

... ...

... ... पार्व्वती परिपृच्छति ।

ॐ नमो वरदेवाधिपार्व्वतीपतये नमः ॥

पार्व्वत्युवाच ।

देवाधिदेवतास्त्वेव अनादिपरमेश्वरः ।

विख्यातस्त्रिषु लोकेषु सृष्टिसंहारकारकः ॥

मेघास्तु कीदृशं देव कथं विद्युत् प्रजायते ।

कीदृशं वर्णरूपन्तु शरीरं तस्य कीदृशम् ॥

End :—

त्रिसंध्यं ब्रह्मणो विंद्यात् क्षत्रियस्य दिनत्रयः ।

सप्तरात्रेण वैश्यस्य शूद्रस्य दर्शनेन तु ॥

Colophons :—

14A, इति श्रीरुद्रयामले सारोद्धारे उमामहेश्वरसंवादे मेघमालायामर्घकाण्डे राजादिफलाध्यायः; 26B, इति श्रीरुद्रयामले मेघमालायां शनैश्चरक्रियाफला-ध्यायः; 29A, ०राशिगतग्रहोत्पातफलाध्यायः; 31A, संक्रान्तिफलाध्यायः; 32B, ०ग्रहस्योदयास्तफलाध्यायः; 48B, ०मासफलाध्यायः; (last colophon) इति श्रीरुद्रयामले सारोद्धारे उमामहेश्वरसंवादे मेघमालायामर्घकाण्डे काक-रुद्रफलाध्याय एकादशः । समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीसंवत् १९२० भाद्रपद शुक्ल १३ तिथौ भृगुवासरे विद्याधर-द्विवेदिना लिखितं काश्यां स्वार्थं परार्थञ्च ।

5876.

6355. *Meghamālā from the Rudrayāmala.*

Substance, country-made paper 10 × 4 inches. Folia, 38. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 850. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

This and the following MS generally agree with the above.

Colophons :—

4B, इति श्रीरुद्रयामले सारोद्धारे उमामहेश्वरसंवादे मेघमालायां अर्घकाण्डे गुरुमते मेघस्वरूपं तथा द्वादशराशिगते गुरुफलाध्यायः प्रथमः; 7A, ०अर्घकाण्डे षष्टिसंवत्सरफलाध्यायो द्वितीयः; 9A, ०गर्जफलाध्यायस्तृतीयः; 16B, ०शनैश्चरस्य त्रिविधफलाध्यायः चतुर्थकं; 18B, ०राशिग्रहोत्पातः फलाध्यायः पञ्चमः; 20A, ०संक्रान्तिफलाध्यायः षष्ठः; 21A, ०ग्रहस्योदयास्तफलाध्यायः सप्तमः; 34B, ०मासस्वरूपवृष्टिफलाध्यायोऽष्टमः; 35A, ०मेघवातविद्युत्फलाध्यायो नवमः; 36B, ०मेघाख्यानं नाम दशमोऽध्यायः; 37B, ०काकरुद्रफलाध्यायो नाम एकादशोऽध्यायः—मेघमालाग्रन्थः समाप्तः ।

After the end of the 11th chapter there is a section on केतूदयफल dealing with the rising of *Ketu* on different days. This is followed by a colophon which runs:

38A, इति केतूदयफलान्यग्रन्थोक्तं इति श्रीमेघमालाग्रन्थ समाप्तम् । शुभमस्तु ।

There are a few lines after this on what is called शाकफल-निर्णयः ।

5877.

7831. *Meghamālā from the Rudrayāmala.*

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 36. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1,000. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

Same as above. The section entitled केतूदयफल is found here also

5878.

2341. **मयूरचित्रकम्** *and* **मेघमालायां मयूरचित्रकम् ।**

Mayūracitrakam and Mayūracitrakam from Meghamālā.

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 1-10, 2-12. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

The present manuscript is described in L. X. 4222.

There are two works, separately paged in this manuscript, one Mayūracitraka ending in leaf 10, and the other Mayūracitraka from *Meghamālā* ending in leaf 12. The first leaf of the second work is missing. The total number of the leaves is therefore 21 and not 22, as given in L.

These are astrological treatises, similar in nature, on the forecasting of rains, famines and abundance of crops from the conjunction of particular days, *Tithis* and asterisms in all the twelve months of the year. Though bearing the name Meghamālā (on the basis of which the MS is described here) the second work does not agree with the work of the same name described previously. Neither is it attributed here to the Rudrayāmala.

After the colophon of the second book there occur nine more astrological verses. Then there comes the post colophon statement :—

संवत् १८६५ मिति पौष शुक्ल ६ भृगु० ।

Colophons of the first book :—

(2A) इति चैत्रः, इति वैशाखः; (2B) इति जैष्ठ; (5A) इत्याषाढः; (5B) इति श्रावणः, इति भाद्रपदः; (6A) इति आश्विनः, इति कार्त्तिकमासः; (6B) इति मार्गशीर्षः; (8A) इति पौषमासः गभधारण; (10B) इति मयूर-चित्र समाप्तः ।

Colophons of the second book :—

(3A) इति अर्घकाण्ड अन्योन्यक्षेत्रग्रहफलसमाप्तः; (3B) इति अर्घकाण्ड प्रथम मंडलगुणा; (4A) अर्घकाण्ड मण्डलसमाप्त; (5B) अथार्घफलम्, इति अर्घकाण्डे संक्रान्तिफल समाप्तः; (8A) इति केतुचारः समाप्तः; (9A) इति माघमासः; (9B) इति फाल्गुनमासः; (10B) इति सद्योवृष्टिलक्षणम्; (12A) इति कालान्तरेण शुभाशुभलक्षण सम्पूर्णम् इति मयूरचित्रकं मेघमालायां समाप्तः ।

5879.

5498. रुद्रयामले देवीचरित्रम् । *Devīcaritram from the Rudrayāmala.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 12. Lines, 20 on a page. Extent in ślokas, 650. Character, Nāgara. Date, Samvat 1781. Appearance, fresh. Complete in 13 chapters.

It gives directions for the worship of Durgā during the Navarātra festival.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ गजाननाय महसे प्रत्यूहतिमिरच्छिदे ।
अपारकरुणापूरतरङ्गितदृशे नमः ॥
रुद्रयामलाभिप्रायेण देवीपूजनमुच्यते ॥
गौगजवाहनभोजनभक्ष्योद्धृतपमित्रसपत्नजयश्रोः ।
वाहनवैरिश्रितासनसंस्था सा नः पातु जगत्त्रयतुष्टा ॥

ईश्वर उवाच ।

यो नित्यं पूजयेद्देवीं चण्डिकां भक्तवत्सलाम् ।
तस्यायुः पुत्त्रसौख्यञ्च विद्यानामीश्वरो भवेत् ॥
यश्चण्डीभक्तिसंयुक्तस्तस्य लक्ष्मीश्च किङ्करी ।
राजानो वश्यतां यान्ति स्त्रियो वै मदविह्वलाः ॥
यो भवानीं महामायां पूजयेन्नित्यमादरात् ।
ऐहिकञ्च सुखं प्राप्य परे ब्रह्मणि लीयते ॥
यो वै दौर्भाग्यसंयोगाच्चण्डिकामवमन्यते ।
दरिद्रो व्याधितो नित्यं लोके वै शोच्यतां व्रजेत् ॥

End :—

श्रीमहादेव उवाच ।

रमाकान्त सुराधीश प्रोक्तं गुह्यतरं मया ।
नानसूयाय वक्तव्यं परशिष्याय नो वदेत् ॥
देवीभक्ताय वक्तव्यं मम भक्ताय माधव ।
त्वद्भक्ताय च वक्तव्यं न मूर्खायाततायिने ॥
सत्यं सत्यं पुनः सत्यं उद्धृत्य भुजमुच्यते ।
नानया सदृशी विद्या न गङ्गासदृशी नदी ॥
न वैकुण्ठात् परं धाम न मुक्तिः काशिकां विना ।
न राजा कार्त्तवीर्य्याद्धि एतत् सत्यं सुरेश्वर ॥

Colophons :—

2A, इति श्रीरुद्रयामले उत्तरखण्डे प्रथमापूजनविधिः; 3A, ०देवीचरित्रे देवीप्रभावो नाम द्वितीयोऽध्यायः; 3B, ०रहस्यं नाम तृतीयोऽध्यायः; 4B, ०चतुर्थोऽध्याय; 5B, ०दुर्गोपाख्याने देवीचरित्रे पञ्चमोऽध्यायः; 6B, ०देवीचरित्रे षष्ठोऽध्यायः; 7B, ०सप्तमोऽध्यायः; 8A, ०अष्टमोऽध्यायः; 9A, ०नवमोऽध्यायः; 9B, ०दशमोऽध्यायः; 10B, ०एकादशोऽध्यायः; 11A, ०द्वादशोऽध्यायः; 11B, ०त्रयोदशोऽध्यायः ।

Last Colophon :—

इति श्रीरुद्रयामले उत्तरखण्डे देवीचरित्रे त्रयोदशोऽध्यायः ।

Post Colophon Statement :—

Fol. 11B, संवत् १९८१ आश्विन कृष्ण ११ लिखितं विद्यादेवेनेदं स्वार्थम् ग्रन्थसंख्या ६०० (?) ।

After the post-colophon there occurs an extract, in six lines, entitled नवरात्रनिर्णयः, purporting to have been taken from the *Śaktisaṅgamatantra*. A detailed table of contents, of the *Devīcaritra*, chapter by chapter, is given on Fol. 12A.

5880.

5913. रुद्रयामले देवीरहस्यम् । *Devīrahasyam from the Rudrayāmala.*

Substance, country-made paper 9 × 5¼ inches. Folia, 254. Lines, 10 per page. Extent in ślokas, 5,080. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

This is a work consisting of sixty chapters, relating to *Kuladharma*. It is divided into two parts, the first in 25 chapters being concerned with the general observances of the Śākta cult, and the second in 35 chapters (26 to 60) with the rules of worship of different deities.

For an analysis of the work see IO. IV. 2546.

The last colophon which is particular to this MS runs :—

इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे श्रीदेवीरहस्ये षष्टितमः पटलः । समाप्तोऽयं देवीरहस्या + + + तन्त्रः परमार्थप्रदीपिकापरनामा तन्त्रराजस्येति । शिवं लेखकपाठकयोः ।

Post Colophon Statement :—

इति श्रीशम्भुनाथ कर उत्कलदेशस्थ ब्राह्मण बेलं पुरीकर-जाह्नाजपुरीय वैतरणीय ब्राह्मणाच्छ्रुत्वा लिखितम् ।

संवत् १८५३ पौषकृष्णैकादश्यां शुक्रे लिखितम् कलिकाताख्य पट्टने ।

शुभमस्तु सर्व्वजगताम् ।

Along with the MS are found two leaves of foolscap paper containing a list of eighteen *pīṭhas* attributed to Śaṅkarācārya.

5881.

6084. **रुद्रयामले त्रिपुरसुन्दरीपटलः ।** *Tripurasundarī-paṭalaḥ from the Rudrayāmala.*

Substance, country-made paper. 7 × 4½ inches. Folia, 19. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

It gives the *mantra* and rules of worship of Śrīvidyā, but not the complete *pañcāṅga* consisting of *stava*, *kavaca*, etc.

Beginning :—

ॐ श्रीगुरवे शिवाय ॐ नमः ।

श्रीदेव्यै सिद्धिदायिन्यै नमः ।

ॐ श्रीदेव्युवाच ।

ॐ भगवन् सर्व्ववेत्ता त्वं जगतामुपकारकः ।

देवादिदेवदेवेश त्रैलोक्याभयदायक ॥

प्राक् सुरासुरसंग्रामे मह्यं दत्तो वरस्त्वया ।

तदद्य कृपया शम्भो सम्प्रदातुं क्षमो भव ॥

श्रीभैरव उवाच ।

देवि सत्यं वरो दत्तो देवदानवसंगरे ।
यत्ते मनस्यभीष्टं तु तत्त्वं वदस्व सुव्रते ॥

श्रीदेव्युवाच ।

भगवन् सर्व्वधर्म्मज्ञ सकलागमपारग ।
देवदेवी महादेवी महात्रिपुरसुन्दरी ॥
त्रिकूटा षोडशी देवी श्रीविद्या ब्रह्मरूपिणी ।
तस्याः पञ्चाङ्गमखिलं सारात्सारोत्तमोत्तमम् ॥
वद शीघ्रं महादेव यद्यहं प्रेयसी तव ॥

Colophon :—

इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे देवीभैरवसंवादे महात्रिपुरसुन्दरी-
पटलः समाप्तः । इति शुभम् ।

5882.

6087. रुद्रयामले त्रिकूटारहस्यम् । *Trikuṭārahasyam from Rudrayāmala.*

Substance, country-made paper. 7 × 4⅓ inches. Folia, 11 + 9. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The work deals with the ceremonial worship of Śrīvidyā on different occasions like eclipses, earthquakes, etc.

Beginning :—

ॐ श्रीभैरव उवाच ।

ॐ अधुना कथयाम्यद्य पूजां सामयिकीं शृणु ।
येन श्रवणमात्रेण कोटिपूजाफलं लभेत् ॥
श्रीदेव्याः षोडशाख्यायास्त्रिकूटायाः समर्चनम् ।
समयस्य प्रवक्ष्यामि भक्तिपूर्व्वं शृणु प्रिये ॥

विना समयदीक्षाद्यैर्मन्त्रैर्दीक्षापि निष्फला ।
तस्मात् समयपूजां ते वक्ष्यामि पारलौकिकीम् ॥
... ...
... ...
सूर्य्यग्रहणकालो वा चन्द्रग्रहणवासरः ।
भूकम्पसमयो देवि नवरात्रिदिनानि च ॥
कन्यासंक्रान्तिसमया देवानामपि दुर्ल्लभाः ।
एतेषु समयेष्वेवं यः शिवां पूजयेच्छिवे ॥
स साक्षाद्भैरवो ज्ञेयो वरदानक्षमः शिवः ॥

Colophons of the different chapters :—

5A, इति श्रीत्रिकूटारहस्ये सूर्य्यग्रहणपटलः समाप्तः; 8B, ०चन्द्रग्रहण-पटलः; 11A, ०भूकम्पपटलः समाप्तः ।

The second batch of nine leaves contains two chapters of which the colophons run :—

5A, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे त्रिकूटारहस्ये दशमः पटलः ।

9A, इति श्रीत्रिकूटारहस्ये एकादशः पटलः ।

5883.

10601. **रुद्रयामले भुवनेश्वरीरहस्यम् ।** *Bhuvaneśvarī-rahasyam from Rudrayāmalatantra.*

Substance, country-made paper. 11 × 6¼ inches. Folia, 90. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 3,000. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Complete.

This work, in 26 chapters, deals in detail with the worship and rituals of Bhuvaneśvarī.

Beginning :—

ॐ श्रीगणेशाय नमः । ॐ नमः श्रीमहात्रिपुरसुन्दर्य्यै ।
अथ श्रीभुवनेश्वरीरहस्यं लिख्यते ।
ॐ चिद्रूपं यद्रूपशून्यं स्वरूपं रूपै रूप्यं योगिभिः सर्व्वसंस्थम् ।
जीयाच्छम्भोस्त्रैपुराख्यं महस्तन्नासन्नोसत्सदसच्चित्रचित्रम् ॥

ॐ श्रीशैलराजशिखरे नानाद्रुमलताकुले

....समासीनमुमापतिं ॥

एकदा देवमीशानं शशिशेखरमीश्वरं ।

... .

उत्थाय विनता भूत्वा पर्य्यपृच्छत पार्व्वती ॥

श्रीपार्व्वत्युवाच ।

... .

महेश श्रोतुमिच्छामि भुवनेशीरहस्यकम् ॥

श्रीभैरव उवाच ।

... ...

एकाक्षरी या देवेशी भुवनेशी महेश्वरी ।

हृदि लेखेव जागर्त्ति प्राणशक्तिरियं परा ॥

हृल्लेखा कथ्यते तस्मात् मायानृत्तिवैभवात् ।

अनया रक्षिताः सर्व्वे निर्ज्जीवा मन्त्रराशयः ॥

अतस्तु सर्व्वमन्त्राणामियमुद्बोधिनी मता ।

षट्शाख्याविह्विता भूत्वा तामेकाक्षररूपिणीम् ॥

कथयामि महादेवीं भुवनेशीं महेश्वरि ।

मायाबीजं नाममध्ये नमो मन्त्राञ्चले वदेत् ॥

एकाक्षरीयं विहि(वि)ता भुवने भुवनेश्वरी ।

अनया सदृशी विद्या नास्त्यस्या ज्ञानसाधने ॥

Colophons of the different chapters :—

2A, इति श्रीभुवनेश्वरीरहस्ये एकाक्षरीप्रकाशो नाम प्रथमः पटलः; 3A, ०चतुर्द्दशकथनं नाम द्वितीयः पटलः; 4B, ०एकाक्षर्यादिषोडशाक्षरी प्रकटनविधिर्नाम तृतीयः पटलः; 5A, ०तत्त्वविद्याप्रकाशको नाम चतुर्थः पटलः; 7B, ०पूजाविधिर्नाम पञ्चमः पटलः; 67B, ०नित्यपूजाविधिर्नाम षष्ठः पटलः; 69B, ०कवचकथनं नाम सप्तमः पटलः; 74A, ०मन्त्रनाममहस्रपटलोऽष्टमः; 74B, ०तत्त्वविद्यास्तोत्राख्यः पटलो नवमः; 75A, उत्कीलनादिकथनपटलो

दशमः; 75B, ईश्वरमन्त्रप्रकाशनपटल एकादशः; 76A, ०दीक्षाविधिपटलो द्वादशः; 77B, ०पुरश्चरणविधिपटलस्त्रयोदशः; 78B, ०होमविधिपटलश्चतुर्दशः; 79B, ०चक्रपूजाविधिपटलः पञ्चदशः; 80A, ०आचारविधिपटलः षोडशः; 81A, ०सूर्य्यग्रहणपूजाविधिपटलः सप्तदशः; 82A, ०चन्द्रग्रहणपूजाविधिपटलो-ष्टादशः; 82B, ०भूकम्पपूजाविधिपटल एकोनविंशः; 84A, ०नवरात्रिदिनार्च्चा-विधिपटलो विंशः; 84B, ०कन्यासंक्रान्तिपूजाविधिपटल एकविंशः; 85B, ०शक्तिपूजापटलो द्वाविंशः; 86A, ०नवकुमारीपूजाविधिपटलस्त्रयोविंशः; 87B, ०प्रयोगविधिपटलश्चतुर्विंशः; 88B, ०घटार्गलयन्त्रविधिपटलः पञ्चविंशः; 90A, ०दशम्यर्च्चनविधिपटलः षड्विंशः। इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे श्रीदेवीभैरवसंवादे श्रीभुवनेश्वरीरहस्ये संपूर्णं समाप्तम् ॥

5884.

10605. रुद्रयामले कालीपंचवाणम्। *Kālīpañcavāṇam from the Rudrayāmala.*

Substance, country-made paper. 6×4½ inches. Folia, 6. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 45. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The work deals with the six black rites of the Tantra, described as so many arrows.

Beginning: —

श्रीगणेशाय नमः ॥

पार्व्वती उवाच।

देवाधिदेव देवेश महारुद्र नमोस्तु ते।

इदानीं श्रोतुमिच्छामि कालीवाणस्य लक्षणम् ॥

... ...

श्रीमहादेव उवाच।

अथ वक्ष्ये वाणविद्यां कालिकायाः सुदुर्लभं ॥ ३ ॥

यस्य विज्ञानमात्रेण कर्त्ता हर्त्ता सदाशिवः।

कामत्रयं वह्निसंस्थं रतिविन्दुसमन्वितम् ॥ ४ ॥

कूर्चद्वयं तथा लज्जां युगलं तदनन्तरम् ।
दक्षिणे कालिके चेति मध्ये बाणानि योजयेत् ॥ ५ ॥

मन्त्रः क्रीं क्रीं क्रां हूं हूं ह्रीं ह्रीं दक्षिणे कालिके अमुकबाणा
क्रीं क्रीं हूं हूं ह्रीं ह्रीं स्वाहा etc. etc.

Colophon :—

इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे चिंतामणिप्रयोगे ईश्वरपार्व्वतीसंवादे
कालीपंचबाणपंचकं साधनं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

शुभमस्तु संवत् १९१६ मीती माघम् ९ बुधवार लिखितं
ब्राह्मभवानीरामजोसि पोथि कालिपंचबाणकी लिखि ॥

5885.

6083. **रुद्रयामले नवदुर्गापूजारहस्यम् ।** *Navadurgāpūjā-rahasyam from the Rudrayāmala.*

Substance, country-made paper. 7 × 4½ inches. Folia, 30. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, modern Kashmiri. Appearance, fresh. Complete in 11 chapters.

The work consists of 11 Paṭalas—the first two are introductory, and the remaining nine are devoted to the details of worship of the nine forms of Durgā.

Beginning :—

ॐ श्रीगुरवे शिवाय ॐ नमः ।
श्रीगणपतये नमः ।
ॐ देवदेवं महादेवमीशानं शूलधारिणम् ।
प्रसन्नवदनं दृष्ट्वा प्रणम्योत्थाय पार्व्वती ॥
कृताञ्जलिपुटा देवी विनयानतमस्तका ।
स्मितपूर्व्वं वचो दीनं जगाद परमेश्वरम् ॥

श्रीदेव्युवाच ।

भगवन् परमेशान शरणागतवत्सल ।
त्वत्प्रसादान्मया सर्व्वं श्रुतं डामरमुत्तमम् ॥
तन्त्राणां सारमाद्यं तं यामलादिषु विस्तरम् ।
इदानीं भगवन् श्रोतुमिच्छामि त्वन्निवेदितम् ॥
नवदुर्गार्च्चनं दिव्यं सर्व्वतन्त्रेषु गोपितम् ।
सर्व्वकामप्रदं काम्यं साधकानां शुभावहम् ॥

श्रीभैरव ।

एतद् गुह्यतमं देवि न कस्य कथितं मया ।
पूजां समयदीक्षायाः कोटिपूजा-फलप्रदाम् ॥
गुह्याद् गुह्यतमं गोप्यं क्षतं तद्धङ्कालकम् ।
इदानीं तव भक्त्याहं कथयामि सुविस्तरम् ॥

... ...

... ...

सन्ति नानाविधैर्मन्त्रैरागमोक्तैः सबीजकैः ।
तन्त्राणि विविधान्यत्र सहितानि महेश्वरि ॥
ते मन्त्रा निष्फला जाताः कलौ वीर्य्यविवर्ज्जिताः ।
स्त्रीशुद्धिरहिताद् द्रव्याद् भूम्यन्तःशुद्धिकारणात् ॥
अनृतान्मत्सराद् दम्भात् पैशुन्याद्द्रव्यलोलुपात् ।
न सिध्यन्ति वरारोहे सर्व्वे निष्फलतां गताः ॥
सत्यागमानां शास्त्रन्तु प्रतिज्ञासिद्धिमेव च ।
अनादरेण तद् दृष्टं गुरुभक्तिं विना तथा ॥
तन्मध्ये सारभूतं तु प्रत्यक्षफलदायकम् ।
रुद्रयामलतन्त्रस्य चतुःषष्ठ्यात्मकं परम् ॥
नानाविधैः शुभैर्मन्त्रैर्युक्तं समयपूजनैः ।
विना समयदीक्षाद्यैः मन्त्रैर्दीक्षापि निष्फला ॥
समयो हि शिवे ब्रह्मा समयो विष्णुरेव हि ।
समयः शिव एव स्यात् समयो मत्यरेव च ॥

न सिध्यन्ति सदा देवि नित्यपूजाजपादयः ।
यज्ञा होमादयो देवि विना समयपूजया ॥
काले संपूजयेद्विष्णुं काले संपूजयेच्छिवम् ।
समये पूजयेच्छक्तिं समयोऽपीष्टदेवता ॥
कालः सृजति भूतानि कालो रक्षति नित्यशः ।
कालः संहरते चान्ते कालो हि दुरतिक्रमः ॥
षष्टिकल्पसहस्राणि ये कुर्यन्ति महेश्वरीम् ।
समये क्षणमात्रेऽपि पूजया तत् फलं लभेत् ॥

श्रीदेवी ।

समयः कीदृशो देवः पूजा कीदृग्विधा प्रभो ।
एतद्विस्तरतो देव वक्तुमर्हसि शङ्कर ॥

श्रीभैरवः ।

अष्टोत्तरशतप्रख्याः समयाः सन्ति पार्व्वति
तेषु यः पूजयेद्देवीं इष्टदेवीञ्च साधकः ॥
तस्य देवि भवेद्दुर्गा यथाभीष्टफलप्रदा ।
समयार्च्चनमेतत्ते वच्यामि शृणु पार्व्वति ॥
यस्य कस्य न वक्तव्यं श्रुत्वा गोप्यतमं कुरु ।
चैत्रे मासि सिते पक्षे दिनानि नव पार्व्वति ॥
नवदुर्गार्च्चनं कुर्य्यात् साधकोऽभीष्टसिद्धये ।
तथैषमासि देवेशि सितपक्षादिवासरे ॥
नवम्यन्तां चरेत् पूजां विधिं विधिवदीश्वरि ।
सर्व्वेषु समयेष्वेतौ समयौ देवदुर्ल्लभौ ॥
तत्र यः कुरुते पूजां पठेत् स्तोत्राण्यनेकशः ।
चरेद्धोमं यथाशक्त्या स साक्षाद्भैरवोपमः ॥

श्रीदेवी ।

भगवन् श्रोतुमिच्छामि नवदुर्गार्च्चनं परम् ।
सत्वरं ब्रूहि मे देव यद्यस्ति मयि ते दया ॥

श्रीभैरवः ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि नवदुर्गार्चनं परम् ।
रुद्रयामलतन्त्रेऽस्मिन् भाषितं साधकश्रिये ॥
तद्वक्ष्यामि महादेवि पूजासारमनुत्तमम् ।
यन्न दृष्टं पशुज्ञानैः कुपथभ्रान्तदृष्टिभिः ॥
यन्न साङ्ख्यैर्न योगैर्वा न च वै पाञ्चरात्रकैः ।
स्वभाववादिभिर्नापि न च कर्म्मप्रवादिभि
नापि संशयवादैश्च नग्नार्थक्षपणादिभिः
न भूतवादिभिश्चैव नापि वा लौकिकैस्त
न चात्मचिन्तकैर्वापि नापि तर्कप्रवादिभिः ।
न च वैशेषिकैर्वापि षट्पदार्थपरायणैः ॥
वेदान्तवादिभिर्वापि न चाप्येकत्ववादिभिः ।
इदं पूजादिकं सारं दुर्गाया नवरात्रिकम् ॥
अज्ञानतिमिरान्धानामुन्मीलनकृदुत्तमम् ।
संसारपङ्कमग्नानां नौरिवोत्तारणं परम् ॥
... ...
... ...

The nine forms of Durgā are indicated :-

6A, ॐ आदौ श्रीशैलपुत्रीति ततः स्याद्ब्रह्मचारिणी ।
चण्डघण्टा च कुष्माण्डी स्कन्दमाता च पञ्चमी ॥
कात्यायनी कालरात्रिर्महागौरी तथाष्टमी ।
देवदूती च नवमी नवदुर्गा इतीरिताः ॥

End :—

इति श्रीनवदुर्गायाः पूजापद्धतिमीश्वरि ।
गोपनीयं महादेवि गोपयेन्निजयोनिवत् ॥

Colophons of the different chapters :—

6A, इति श्रीदुर्गासमयपूजायां प्रथमः पटलः; 7B, इति श्रीदुर्गाकल्पे द्वितीयः पटलः; 17A, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे समयपूजाकल्पे नवदुर्गापूजा-

संग्रहे शैलपुत्रीपूजाविधिर्नाम तृतीयः पटलः ; 18B, ०ब्रह्मचारिणीपूजाविधि-र्नाम चतुर्थः पटलः ; 20A, इति श्रीचण्डघण्टापूजाविधिर्नाम पञ्चमः पटलः ; 21B, इति कुष्माण्डीविधिः षष्ठः पटलः ; 23A, इति श्रीस्कन्दमातृपूजाविधिः सप्तमः पटलः ; 24A, इति श्रीकात्यायनीपूजाविधिरष्टमः पटलः ; 25B, इति श्रीकाल-रात्रिपूजाविधिर्नवमः पटलः ; 27A, इति श्रीमहागौरीपूजाविधिर्नाम दशमः पटलः ; (last colophon) इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे नवदुर्गापूजारहस्ये देव-दूतीपूजाविधिर्नाम एकादशः पटलः ।

5886.

2364. रुद्रयामले रामनामलिखनविधिः । *Rāmanāma-likhanavidhiḥ from the Rudrayāmala.*

Substance, foolscap paper 10 × 3¾ inches. Folia, 4. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Date, Samvat 1932. Appearance, fresh. Complete.

For a description of the present MS see L. X. 4217.

The essence of the book is summed up in the following lines:—

2A, राममन्त्रं लिखेन्नित्यमष्टगन्धेन भक्तितः ।
भूर्जपत्रे ताडपत्रे श्रीगणपत्रे तथैव च ॥
नामसहस्रं नामशतं लिखेदनुदिनं सुधीः ।
मासमेकं शुद्धचेता यावल्लक्षं समाप्यते ॥
... ...
... ...
एवं मन्त्रं लिखेद्यस्तु लक्षसंख्यो जितेन्द्रियः ।
तस्य सिद्धो भवेन्मन्त्रः सर्व्वकामफलप्रदः ॥
शुद्धोदकेन संलिख्य कज्जलं घृतदीपकम् ।
पत्रं श्रीगणमयं प्रोक्तं लेखनी काशजा प्रिये ॥

3B, मुक्तिकामो लिखेल्लक्षं साधको विधिपूर्व्वकम् ।
सकामो वाञ्छितं लब्ध्वा भुक्त्वा भोगान् मनोरमान् ॥
जातिस्मरश्चिरं भूत्वा याति विष्णोः परं पदम् ॥

Colophon :—

इति श्रीरुद्रयामले रामनामलिखनविधिप्रकाशपटलं समाप्तम् ।
श्रीजगदम्बार्पणमस्तु ॥

Post Colophon :—

संवत् १९३२ ।

5887.

5014. **रुद्रयामले अयोध्यामाहात्म्यम् ।** *Ayodhyā-māhātmyam from the Rudrayāmala.*

Substance, country-made paper. 10 × 5¾ inches. Folia, 69. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1910. Appearance, discoloured. Complete.

The work contains 10 chapters. It refers to and describes the greatness of Ayodhyā proper and various other Tīrthas included within it.

Beginning :—

श्रीरामचन्द्राय नमः ।
वन्देऽहं रामचन्द्रस्य पादौ प्रणतरक्षकौ ।
सीतायाश्च पुनः पादौ सर्व्वसिद्धिविधायकौ ॥ १ ॥
... ...
... ...
श्रीपार्व्वत्युवाच ।
त्व[त्]तः श्रुत्वा महाभाग नानातीर्थकथाः शुभाः ।
साम्प्रतं श्रोतुमिच्छामि सरहस्यं सनातनम् ॥ ४ ॥

अयोध्याया महापुर्य्या महिमानं गुणोज्ज्वलम् ।
कीदृशी सा सदामेध्यायोध्या विष्णुप्रिया पुरी ॥ ५ ॥
आद्या सङ्गीयते वेदैः पुरीणां मुक्तिदायिका ।
संस्थानं कीदृशं तस्याः तस्यां के च महीभुजः ॥ ६ ॥
कानि तीर्थानि पुण्यानि माहात्म्यं तेषु कीदृशम् ।
अयोध्यासेवनान्नृणां फलं स्याद्वद कीदृशम् ॥ ७ ॥

End :—

मतिविपुलनिदानैर्वर्णितं धर्म्ममाद्यं
कलयति पर(म)भक्त्या क्षेत्रमाहात्म्यमेतत् ।
य इह नर उदारः श्रीसनाथः स सम्यक्
व्रजति हरिनिवासं सर्व्वभोगांश्च भुक्त्वा ॥ २४ ॥

Colophon :—

इति श्रीरुद्रयामले हरगौरीसम्वादे श्रीमदयोध्यामाहात्म्ये दशमोऽध्यायः ।

Post Colophon :—

शुभमस्तु सम्बत् १८१० मिति ज्येष्ठ शुक्ल ४ ।

5888.

5570. रुद्रयामले सूर्य्यपटलः । *Sūryapaṭalaḥ from the Rudrayāmala.*

Substance, country-made yellow paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 22. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

This relates to the worship of the Sun-god according to the Kaula form, the first chapter in it dealing with the *mantra* of the deity and the rules for its use, the second chapter, in prose, laying down the rules of worship (*paddhati*).

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ... ...

श्रीभैरव उवाच ।

श्रीशैलशिखरासीनभैरवीपतिमीश्वरम् ।

भैरवं चन्द्रमुकुटं गणगन्धर्व्वसेवितम् ॥

पन्नगाभरणोपेतं जटामुकुटमण्डितं ।

.. ..

.. ..

... ... दृष्ट्वा प्रोवाच भैरवी ॥

श्रीदेव्युवाच ।

... ...

... ...

पुरा पृष्टोऽसि भगवन् मया त्वं भक्तिपूर्व्वकम् ।

अद्य तद्वद तत्त्वं मे यद्यहं तव वल्लभा ॥

... ...

... ... कौलिकानां हितेच्छया ॥

वद शीघ्रं तथेशान पञ्चाङ्गं पूर्व्वसूचितम् ।

(श्री)देवदेवस्य सूर्य्यस्य सर्व्वतत्त्वतमोत्तमम् ॥

End :—

इत्येषा नित्यपूजायाः पद्धतिर्गद्यरूपिणी ।

तव स्नेहेन निर्णीता नाख्येयाकौलिके[ः] प्रिये ॥

Colophons :—

7A, इति श्रीरुद्रयामले ईश्वरपार्वतीसंवादे देवीरहस्ये तन्त्रे श्रीसूर्य्यपटलाख्यानं नामैकत्रिंशः पटलः समाप्तम् ।

22A, इति श्रीरुद्रयामले देवीरहस्ये श्रीसूर्य्यपूजापद्धतिवर्णनं नाम द्वात्रिंशः पटलः समाप्तः ।

5889.

2154. रुद्रयामलोक्तनवग्रहसिद्धयन्त्रपूजाविस्तारः ।

Navagrahasiddhayantrapūjāvistāraḥ from Rudrayāmala.

Substance, country-made paper. 8¼ × 3¼ inches. Folia, 2. Lines, 12-14 on a page. Extent in ślokas, 40. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

It gives directions for drawing and worshipping the *Yantra* or symbolic diagram, an illustration of which is given on Fol. 2A.

Beginning :—

कदाचिद्वनवासीनां पाण्डवानां सुप्रेक्षणे ।
आगतः कृष्णनाथस्य दृष्ट्वा पूजाकृतं विधिम् ।
संतुष्टः कृष्णनाथं च पप्रच्छ पाण्डुनन्दनः ।

युधिष्ठिरोवाच ।

देवदेव जगन्नाथ उपायं ब्रूहि तत्त्वतः ।
येन संग्रहमात्रेण साम्राज्यं सौख्यदं सदा ।

Colophon :—

इति श्रीरुद्रयामलोक्त-नवग्रहसिद्धयन्त्रपूजाविस्तारः समाप्तः ।

For a *Navagrahamantroddhāra* from the *Mahābhārata* cf. 5838 above.

5890.

2147. रुद्रयामले मङ्गलविधिः । *Maṅgalavidhiḥ from the Rudrayāmala.*

Substance, country-made paper. 7 × 4¼ inches. Folia, 10. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, fresh Complete.

The work deals with Tāntrika worship of the planet Mars.

Beginning :

अथ मङ्गलव्रतविधानमन्त्रमभिधीयते । ब्राह्मे मुहूर्त्ते उत्थाय प्रातःकृत्यं कृत्वा शौचादिकं विधाय अरुणोदये अपामार्गकाष्ठेन दन्तधावनं कृत्वा नद्यादौ गत्वा ... ... रक्तवस्त्रोत्तरीयं धृत्वा ... ...रक्तचन्दनरक्तपुष्पैः ताम्रपात्रस्थिततोयेन अङ्गारकगायत्रीपठना-ष्टोत्तरशतं भौमाय अर्घं दत्वा गृहमागत्य वितस्तिमात्रं रक्तगो-गोमयमूत्राभ्यां विलिप्य तदुपरि रक्तचन्दनेन मण्डलं विधाय तत्र गोधूमान्नं संस्थाप्य उपरि ताम्रकलशं वा मृन्मयं वा संस्थाप्य जलेनापूर्य्य ... ... तदुपरि भौमयन्त्रं त्रिकोणमेकविंशति त्रिकोणांकितमेकविंशति भौमनामसहितं संस्थाप्य तत्सम्मुखे स्वयं रक्तासने उपविष्टः ... ... मङ्गलव्रतमहं करिष्ये ।

End :—

एषांगारकगायत्री जप्ताभीष्ट-प्रदायिनी ।
माहेयोप[ा]सनं प्रोक्तं देवदेवेन सिद्धिदं ॥

Colophon :—

इति रुद्रयामले मङ्गलविधिः समाप्तः ।

5891.

10040. **कृष्णयामले त्रिभङ्गचरित्रम् ।** *Tribhaṅgacaritram from the Kṛṣṇayāmala.*

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 112. Character, modern Nāgara. Date, Saṃvat 1952. Appearance, fresh. Complete.

A *Kṛṣṇayāmala* is noticed in Bik. 1284 and HPR I. 78. MSS of *Śeṣadevaśatanāmastotra* and *Caitanyakalpa*, said to be taken from the Kṛṣṇayāmala, are found in the old collection of the Asiatic Society of Bengal.

The work deals with the Tribhaṅga (three-bended) form of Kṛṣṇa.

Beginning :-

याहि स्थावरतां भद्रे न त्वां त्यक्ष्यामि मा रुद ।
ततो दिव्ये मणिमये स्थाने देवी सरस्वती ॥
आविरासानन्तफलाकारा सा शतपर्व्विणी ।
सर्व्वरत्नमयी वृन्दावने मत्परिपालिते ।
तृणराजस्य महिषी राजयन्ती दिशश्चिषा ॥
2B, वंशीमाहात्म्यमेतन्मे पठिष्यन्ति द्विजातयः ।
श्रोष्यन्ति च भविष्यन्ति द्रुतं द्रुतकवीश्वराः ॥
इदानीं श्रोतुमिच्छामि त्रिभङ्गत्वं कथं तव ।
तन्मे कथय गोविन्द विंद्याद्यानन्दमन्ततं ॥

... ...

कृष्ण उवाच ।

शृणु ते कथयिष्यामि बलराम कथां मम ।
त्रिभङ्गत्वं कामिनीनां मनोनयनरञ्जनम् ॥
महानन्दाभिधां वंशीं कराभ्यां परिगृह्य वै ।
प्रहसद्वदनो लीलारसचञ्चलमानसः ॥
जगाम पानकै-र्नीपमूलमानन्दविग्रहः ।
यस्मिन् दिव्ये तरोर्मूले मणिबद्धे महाप्रभे ॥

... ...

... ...

3A, ततो मे मुग्धचित्तस्य बभूव सरसं मनः ।
ततः शृङ्गारनामायं रसः प्रादुर्बभूव ह ॥
श्यामवर्णः सुखमयः सर्व्वलोकैकमोहनः ।
रसादानन्द आनन्दादनुभावो बभूव ह ॥
आत्मना रन्तुमिच्छामि नारी भूत्वा पृथगवपुः ।
इति सञ्चिन्त्यमानस्तु मनस्तत्र सतां गतं ॥
स्वयमेव द्विधा भूत्वा परमानन्दरूपिणी ।
रसस्वरूपिणी चाहं स्वयंरूपा विनिर्गता ॥

... ...

... ...

4A, पश्यन्तस्त्वां वरारोहां लज्जयाधोमुखा द्रुतम् ।
तत्प्रेमपाशसंबद्धचित्तस्य चरणाद्वयम् ॥
मणिनूपुरयुग्मेन शृङ्खलाबद्धवद् बभौ ।
ततो मम पदाम्भोजाद्ब्रह्माद्या महौजसः ॥
तुष्टुवुः प्रेमवचसा प्रणयाविष्टचेतसा ।
हे नाथ चरणं त्वेकं अस्मभ्यं दर्शय प्रभो ॥
तच्छ्रुत्वा वचनन्तेषां तुष्टये स्वयमेव हि ।
ध्वजवज्राङ्कुशाम्भोजलक्षणं दर्शितं पदम् ॥
तिर्य्यग्वै विमुदाराश्च ब्रह्मविष्णुशिवार्च्चितं ।
अकार्षं राम सततं यतोहं भक्तवत्सलः ॥

... ...

एतान्येव कारणानि त्रिभङ्गत्वं गतस्य मे ।
नित्यं सत्यं चित्स्वरूपमानन्दरसविग्रहम् ॥
रूपमेतत् सदा ध्यायन् महाविष्णुस्तपश्चरेत् ।
ब्रह्मैवेदं हृदि ध्यात्वा सृष्टिश्चासकृत् विभो ॥
रुद्रोपीदं चित्स्वरूपं ध्यात्वा सिद्धिमितो गतः ।
एतत्त्रिभङ्गरसविग्रहमादिभूतं
भूतेशविष्णुविधिचित्रविचित्र + + ।
ध्यात्वा त्रिभङ्गचरितं परितः शृणोति
यस्तस्य हृत्सरसिजे सततं वसामि ॥

Colophon :

इति ते सर्व्वमाख्यातं त्रिभङ्गचरितं मम ।

Post Colophon Statement (in a later hand): –

संवत् १९५२ कु० सू० १ बुधको श्रीब्रह्मयामलतन्त्र मे से लिखवयो श्रीराधामोहन गोस्वामी रायसाहव काशी श्री ५० वालोंके गृहराधाचरणजी की कृपासे ५ । ५ । ६० व्यास गणेशराम ।

5892.

6392. ब्रह्मयामलम् । *Brahmayāmalam.*

Substance, country-made paper. 9 × 3½ inches. Folia, 1-58 (bound in wrong order) of which Fol. 52 is missing. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1,000. Character, Nāgara. Appearance, old and soiled. Incomplete.

The topics dealt with herein relate to divination by means of various diagrams, illustrations of which are given. Some of the colophons give the title as Brahmayāmala while others simply write yāmala.

Beginning :

मोहान्धकारमग्नानां जनानां ज्ञानरश्मिभिः ।
कृतमुद्धरणं येन तन्नौमि शिवभास्करम् ॥
अथातः संप्रवक्ष्यामि प्रोक्ता ये ब्रह्मयामले ।
मात्रादिभेदभिन्नानां स्वराणां षोडशोदयाः ॥
मातृकायां पुरा प्रोक्ताः स्वराः षोडशसंख्यया ।
तेषां द्वावन्तिमौ त्याज्यौ चत्वारस्तु नपुंसकाः ॥
शेषा दशस्वरास्तेषु स्यादेकैको द्विके द्विके ।
ज्ञेया अतोऽस्वराद्यास्ते स्वराः पञ्च स्वरोदये ॥
लाभालाभौ सुखं दुःखं जीवितं मरणं तथा ।
जयं पराजयं चैव सर्वं ज्ञेयं स्वरोदये ॥
स्वरादिमातृकोच्चारो मातृव्याप्तं जगत्त्रयम् ।
तस्मात् स्वरोदयं सर्वं त्रैलोक्यं सचराचरम् ॥

Colophons of the different chapters : -

2A, इति यामले मात्रास्वरचक्रम्; 2B, ०वर्णस्वरचक्रम्; 3A, इति जीवस्वरचक्रम्; 3B, इति राशिस्वरचक्रम्; इति भेदनस्वरचक्रम्; 4A, इति यामले द्वादशवर्षिकचक्रम्; 4B, ०ऋतुस्वरचक्रम्; 5A, ०पक्षस्वर-चक्रम्; इति तिथिस्वरचक्रम्; 7A, इति ब्रह्मयामले तिथिवारनक्षत्र-[चक्रम्]; 8A, इति यामले दिमास्वरचक्रम्; 8B, इति तात्कालिकस्वरचक्रे

प्रश्नभेदः; 9B, इति तात्कालिकस्वरचक्रे जातस्य शुभाशुभः; 10A, इति यामले स्वरप्रकारनिर्णयः; 11A, इति ब्रह्मयामले दिक्पालस्वरचक्रम्; 19A, ०षडङ्ग-सर्व्वतोभद्रचक्रम्; 20B, ०अंशकचक्रम्; 22A, ०कूर्म्मचक्रम्; 23B, ०सिंहासन-चक्रम्; 29A, इति हृदयादियोगषट्कम्; 29B, उदरादियोगषट्कम् (the space for the illustration is left blank); 28B, इति मुखादियोग-षट्कम् (30A has the space for illustration left blank); 30B, इति गुदादियोगषट्कम्; 31A, इति ब्रह्मयामले वत्साङ्गयोगषट्कम् 31B, इति कपालादियोगषट्कम्; 32A, इति दशाङ्गराजकालानलचक्रम् (space for illustration left blank); 33A, इति ब्रह्मयामले राजकालानल-चक्रम्; 33B, इति यामले सूर्य्यकालानलचक्रम्; 34A, इति चन्द्रकालानल-चक्रम्; 34B, इति यामले चन्द्रसप्तशलाकचक्रम्; 35A, इति सप्तशलाकानल-चक्रम्; 35B, इति यामले वक्रेन्दुचन्द्रचक्रम्; 36A, ०प्रथम मातृकास्वरचक्रम्; 36B, इति द्वितीयमातृकास्वरचक्रम्; इति तृतीयमा[तृ]कास्वरचक्रम्, 37A, इति यामले विजयचक्रम्; 38A, तोरणचक्रं समाप्तं; 38B, राशिसूर्य्यकालानल-चक्रम्; 39A, इति संघट्टकालानलचक्रम्; 39B, इति यामले गूढकालानल-चक्रम्; 40A, ०कुलाकुलचक्रम्; 40B, ०कुम्भचक्रम्; 42B, ०तुम्बुरुचक्रम्; 43A, ०तुम्बुरावर्त्तचक्रम्; 44B, ०अहि+लचक्रम्; 45A, ०लाङ्गलचक्रम्; 45A, [सर्पचक्रम्]; 45B, इति वृषचक्रम्; 47B, इति यामले नाडीगत-वृष्टिचक्रम्; 48A, ०सूर्य्यफणिचक्रम्; चन्द्रफणिचक्रम्; 49A, इति कविचक्रम्; 50A, इति यामले खलचक्रम्; 54B, ब्रह्मयामले कोट्टचक्रम्; 56A, इति यामले अश्वचक्रम्; 56B, इति रथचक्रम्; 57A, इति यामले कूर्म्मचक्रम्। The MS ends abruptly in the middle of the next topic.

5893.

10335. जयद्रथयामलम्। *Jayadrathayāmalam.*

Substance, country-made paper. 9×3½ inches. Folia, 103. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Complete.

Jayadrathayāmala is said to be 24,000 ślokas in extent, divided into four ṣaṭkas or four parts of 6,000 ślokas each. The present MS contains the last ṣaṭka which principally deals with the worship of Vagalā, the eighth Mahāvidyā. For the first ṣaṭka cf. Nep., Vol. II. pp. 1-4, and for the last ṣaṭka, Nep., Vol. I. pp. 175-177.

Beginning :

श्रीदेव्युवाच ।

देवाधिदेव भूतेश नित्यानन्दनिरञ्जन ।

निराकारगुणातीत सर्व्वज्ञ शशिशेखर ॥ १ ॥

.. ..

इदानीं श्रोतुमिच्छामि विद्याभेदं सुदुर्लभं ।

उत्पत्ति + + + देव तन्मे वद दयानिधे ॥

Colophons of the different chapters :—

5A, इति श्रीजयद्रथयामले उत्तरषट्के देव्योपनिषदे महेशकुलशासन आनन्दभैरवस्रोतसि(स्तोत्रे) श्रीमहाविद्याभेदकथनं नाम प्रथमः पटलः ।

22B, ०महाविद्या उत्पत्तिकथनं नाम द्वितीयः पटलः ; 27B, ०वगलादीपविधिर्नाम तृतीयः पटलः ; 36B, ०काम्यप्रयोगकथनं नाम चतुर्थः पटलः ; 58B, ०मन्त्रोद्धरणापूर्व्वकं श्रीवगलामुखीसाधनं नाम पटलः ।

97A, ०प्रातःकृत्यादि उद्दामनान्तश्रीवगलामुखीनित्यायाः गद्यमयी-पूजापद्धतिकथनं नाम पटलः ॥ ६ ॥

103B, ०वगलामुखीकवचकथनं नाम पटलः ॥ ७ ॥

5894.

1926. यामले कालपुरुषदानविधिः । *Kālapuruṣadāna-vidhiḥ from Yāmala.*

Substance, country-made paper. 8½ × 4¼ inches. Folia, 5. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 70. Character, Nāgara. Appearance, old and faded. Complete.

The work contains both the *vidhi* (Foll. 1-3A) and *paddhati* (Foll. 3A-5) of the function.

Beginning :—

अथ कालपुरुषदानं लिख्यते ।
अतः परं प्रवक्ष्यामि दानानामुत्तमोत्तमम् ।
कालमृत्युहरं साक्षादपमृत्योश्च का कथा ॥
असाध्याख्यमहारोगमहाभयहरक्षमम् ।
शत्रुवर्गक्षयकरं ग्रहदोषनिवर्हणम् ॥
तापत्रयहरं सद्यः सर्व्वोत्पातहरं शुभम् ॥
... ...
... ...
कालरूपमिति ख्यातं दानं दोषविनाशनम् ॥

The description of Kālapuruṣa, a human representation of Time clothed in black, is given as follows (Fol. 1B) :—

कालस्य पुरुषाकारं कृष्णवस्त्रेण कल्पयेत् ।
पादादिमस्तकान्तं च पञ्चारत्निप्रमाणतः ॥
वितस्तिद्वयमानेन शिरोभागं प्रकल्पयेत् ।
अर्द्धारत्न्या कण्ठदेशमधोभागे भुजद्वयम् ॥
तदर्द्धं हृदयस्थाने स्तनमण्डलमाचरेत् ।
अरत्निमात्रमुदरं मध्ये नाभिं प्रकल्पयेत् ॥
तदर्द्धं कटिदेशं च जघनं वृषणादिकम् ।
अधोवितस्तिद्वितये ऊरू जानू च गुल्फकम् ॥
पादद्वयं प्रकुर्व्वीत अङ्गुल्यग्रसमन्वितम् ।
कर्णाक्षिनासिदीर्घाश्च तत्तद्देशे प्रकल्पयेत् ॥
तिलैश्च पूरयेदत्र तत्तदंशो विचक्षणः ।
पद्मासने समानीतं शिल्पकैः परिशोभयेत् ॥
ततः सौवर्णरजतताम्रैर्मुक्ताफलादिकैः ।
भूषणैर्भूषितं चैव स्थाने स्थाने विशेषतः ॥
सुवर्णनूपुरौ कुर्य्याद्वलयौ राजतेन तु ।
कटिसूत्रं राजतेन कांस्यघण्टासमन्वितम् ॥

हस्तद्वयं राजतेन सुवर्णेनाङ्गुलीयकम् ।
कटकं राजतेनैव सुवर्णं बाहुभूषणम् ॥
ग्रैवेयं पदकं चैव स्वर्णेन राजतेन वा ।
मुक्ताहारं कराठदेशे मध्ये रत्नसमन्वितम ॥
कर्णद्वयं च ताम्रेण तथैव भ्रूयुगं च वै ।
अक्षिद्वयं राजतेन नासिकाग्रं सुवर्णतः ॥
सुक्तया सुदन्तपंक्तिं च ताम्रेणोष्ठद्वयं तथा ।
तिलकं राजतेनैव पट्टं स्वर्णविनिर्म्मितम् ॥
स्वर्णयज्ञोपवीतं च रक्तोष्णीषं च वेष्टयेत् ।
वामहस्ते कांस्यपात्रं खड्गं दक्षिणहस्तके ॥
मुक्ताप्रवालरत्नाद्यैः कर्णाभरणमाचरेत् ।

In leaf 3A the Vidhi ends and the Paddhati begins. The latter goes to the end of the MS.

Last Colophon :—

यामलोक्तकालपुरुषदानविधिः समाप्तः ।

The last colophon is followed by several verses about some Tāntrika rite.

5895.

3179. महाशैवतन्त्रे आकाशभैरवकल्पम् । *Ākāśabhairava-kalpam from the Mahāśaivatantra.*

Substance, Serāmpore paper. 12½ × 5¼ inches. Folia, 82. Lines, 9–12 on a page. Extent in ślokas, 2,000. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

Two Stotras from this work are mentioned in *Burnell* 198[b], 203[a]. MSS of an *Ākāśabhairavatantra* and a *Mahāśaivatantra* are also noticed there.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीदक्षिणामूर्त्ते नमः ॥
गुरुं गणपतिं देवीं भैरवं शारभेश्वरम् ।
नमस्कृत्य प्रवक्ष्यामि धर्म्मशास्त्रं विभूतये ॥
साङ्गं सलक्षणं वेदसारभूतमभीष्टदम् ।
ज्ञानदं जीवजन्तूनां साधकानां सुखावहम् ॥

श्रीदेव्युवाच ।

श्रीशिवेशान्तदेवेश श्रीनाथ जगतां पते ।
श्रीगलागलचिद्रूप श्रीपते भवते नमः ॥
अन्यथा शरणं नास्ति शरणं त्वं महेश्वर ।
यद्गुह्यं परमं लोके यं शास्त्रमखिलप्रदम् ॥
यद्धितं साधकेन्द्राणां तद्वदस्व दयानिधे ।

श्रीश्वरोवाच ।

श्रीमत्परमसौभाग्यमन्त्रयन्त्रं गतात्मनां ।
त्रयाणामुपदेवानामतिगुह्यतमं परम् ॥
महामन्त्रक्रियाशास्त्रं महासिद्धिप्रदायकम् ।
सर्व्वदोषप्रशमनं पावकं लोकजीवनम् ॥
धर्म्मार्थकाममोक्षाणां फलदानप्रदं हितम् ।
सर्व्वज्ञानप्रदं ब्रह्मज्ञानदं सर्व्वसिद्धिदम् ॥
तादृशं कल्पमाणेप्यं सर्व्ववेदाङ्गमात्मकम् ।
शीघ्रसिद्धिप्रदं श्रेष्ठं शृणु सर्व्वमयेम्बिके ॥
वक्ष्यमाणं महाशास्त्रं शृण्वतां पठतामपि ।
तथालोकय तां पुंसां (य)[व]नितानां विशेषतः ॥
क्षिप्रसिद्धिप्रदं दिव्यं कथयामि जगन्मयम् ।

2A, महसा तस्य सौभाग्यं अस्तु ज्ञा + नुभूतिकम् ॥
लब्धमन्त्रः समुत्थाय प्रभाते देशिकं स्मरेत् ।
वक्ष्यमाणेन मन्त्रेण सान्ध्यं कर्म्म समाप्य सः ।
यथा तथा पुरायुक्तामेकान्ते भवने शुभे ॥

यथाविधि समाभूतोच्चाविंश्येटचरे स्थितः ।
अपसर्पन्तु ते भूता ये भूता भूमिसंस्थिता ॥

... ...

... ...

आराधनोपयोगानि संपाद्य तदनन्तरम् ।
ब्रह्मरन्ध्रे जगन्नाथं ब्रह्मानन्दमयं विभुम् ॥
परम्पराक्रमेणैव गन्धपुष्पाक्षतादिभिः ।
चिरं ध्यात्वा ततो देवि भूतशुद्धिं यथाविधि ॥
ऋषिन्यासादिकं कुर्यात् प्रसन्नात्मा यथाविधि
सर्व्वकार्य्यार्थसिद्धौ च सर्व्वविघ्ननिवृत्तये ॥
पश्चाङ्गैरेकविंशेन यजेद्विनायकं पुरा ॥

Colophons of the different chapters : —

2B, इति श्रीमहाग्रैवतन्त्रे अतिरहस्ये आकाशभैरवकल्पे प्रत्यक्षसिद्धिप्रदे उमामहेश्वरसंवादे शङ्करेण विरचिते उत्साहप्रक्रमो नाम प्रथमोऽध्यायः; 3B, इति महाग्रीवमन्त्रे अतिरहस्ये पक्षिराजकल्पे उत्साहगणपतियजनविधिर्नाम द्वितीयोऽध्यायः; 4B, इति श्रीमहाग्रैवतन्त्रे अतिरहस्ये उत्साहभैरवयजनविधि-र्नाम तृतीयोऽध्यायः; 6A, इति श्रीमहाग्रैवतन्त्रे अतिरहस्ये उत्साहाभिषेक-विधानं नाम चतुर्थोऽध्यायः; 7B, ०आकाशभैरवकल्पे मन्त्रयन्त्रं नाम पञ्चमो-ऽध्यायः; 8B, इति श्रीग्रैवतन्त्रे अतिरहस्ये आकाशभैरवकल्पे प्रत्यक्षसिद्धिप्रदे चित्रमालाविधिर्नाम षष्ठोऽध्यायः; 9A, इति श्रीमहाग्रैवतन्त्रे अतिरहस्ये आकाशभैरवकल्पे वश्याकर्षणप्रयोगो नाम सप्तमोऽध्यायः; 9B, ०रहस्ये मोहनद्रवकप्रयोगो नाम अष्टमोऽध्यायः; 10A, इति श्रीग्रैवतन्त्रे अतिरहस्ये आकाशभैरवकल्पे स्तम्भन-विद्वेषणप्रयोगो नाम नवमोऽध्यायः; 10B, इति श्रीमहाग्रैवतन्त्रे अतिरहस्ये उच्चाटननिग्रहप्रयोगो नाम दशमोऽध्यायः; 11A, इति श्रीमहाग्रैवतन्त्रे अतिरहस्ये आकाशभैरवकल्पे प्रत्यक्षसिद्धिप्रदे उमामहेश्वर-संवादे शङ्करेण विरचिते भोगमोक्षप्रकरणं नाम एकादशोऽध्यायः। इति प्रथम-कल्पः समाप्तः ॥

12B, इति ०सङ्कर्षणेन विरचिते आशुगरुडविद्या नाम द्वादशोऽध्यायः; 14A, इति श्रीमहाग्रीवतन्त्रे अतिरहस्ये आशुगरुडप्रयोगो नाम त्रयोदशोऽध्यायः; 15B, इति श्रीमहाग्रीवतन्त्रे अतिरहस्ये आशुगरुडकवचविधिर्नाम चतुर्दशोऽध्यायः; 16B, ०आकाशभैरवकल्पे प्रत्यक्षसिद्धिप्रदे शिष्याचारविधिभेदो नाम पञ्चदशोऽध्यायः। द्वितीयः कल्पः समाप्तः ॥

19A, इति श्रीमहाग्रीवतन्त्रे अतिरहस्ये आकाशभैरवकल्पे शरभसालुवपक्षिराजकल्पे मन्त्रोद्धारविधिर्नाम षोडशोऽध्यायः; 22A, इति श्रीमहाग्रीवतन्त्रे अतिरहस्ये आकाशभैरवकल्पे प्रत्यक्षसिद्धिप्रदे शरभसालुवपक्षिराजस्तोत्रं नाम सप्तदशोऽध्यायः; 25A, इति श्रीग्रीवतन्त्रे अतिरहस्ये प्रयोगभेदो नाम अष्टादशोऽध्यायः; 26A, इति श्रीपक्षिराजकल्पे निग्रहानुग्रहविवेको नाम एको[न]-विंशोऽध्यायः; 27B, इति श्रीमहाग्रीवतन्त्रे होमविधिर्नाम विंशोऽध्यायः; 30A, इति श्रीमहाग्रीवतन्त्रे प्रत्यक्षसिद्धिप्रदे पक्षिराजकल्पे निग्रहविधिर्नाम एकविंशोऽध्यायः; 33A, इति श्रीमहाग्रीवतन्त्रे अतिरहस्ये आकाशभैरवे कल्पे रक्षाभिषेको नाम द्वाविंशोऽध्यायः; 36B, इति श्रीमहाग्रीवतन्त्रे पक्षिराजकल्पे क्षुद्रविधिर्नाम त्रयोविंशोऽध्यायः; 40B, इति श्रीमहाग्रीवतन्त्रे अतिरहस्ये आचारपुरश्चर्य्यासिद्धिर्नाम चतुर्विंशोऽध्यायः; 42B, इति श्रीमहाग्रीवतन्त्रे शारभाराधनविधिर्नाम पञ्चविंशोऽध्यायः; 47A, इति श्रीग्रीवतन्त्रे अतिरहस्ये शरभकल्पे मातृकाक्षरबलिविवेको नाम षड्विंशोऽध्यायः; 48B, इति श्रीभैरवग्रीवतन्त्रे कल्पे भद्रकालीविधिर्नाम सप्तविंशोऽध्यायः; 51B, इति श्रीमहाग्रीवतन्त्रे आकाशभैरवकल्पे तैलाञ्जनविधिर्नाम अष्टाविंशोऽध्यायः; 52B, इति श्रीमहाग्रीवतन्त्रे कल्पे मालामन्त्रे शूलिनीदुर्गाध्यायत्रयं विना एकोनत्रिंशोऽध्यायः; 54A, इति श्रीमहाग्रीवतन्त्रे आकाशभैरवकल्पे त्रिंशोऽध्यायः; 56B, इति श्रीग्रीवतन्त्रे आकाशभैरवकल्पे प्रत्यक्षसिद्धिप्रदे बलिकर्म्मविधानं नाम एकत्रिंशोऽध्यायः; 57B, इत्याकाशभैरवकल्पे द्वात्रिंशोऽध्यायः; 59A, इत्याकाशभैरवकल्पे महाग्रीवतन्त्रे प्रत्यक्षसिद्धिप्रदे वडवानलमन्त्रं नाम त्रयस्त्रिंशोऽध्यायः; 60B, इति श्रीमहाग्रीवतन्त्रे आकाशभैरवकल्पे दिक्पालमन्त्रं नाम चतुस्त्रिंशोऽध्यायः; 61B, इत्याकाशभैरवकल्पे व्याधिमन्त्रं नाम पञ्चत्रिंशोऽध्यायः; 62A, इत्याकाशभैरवकल्पे मृत्युप्रयोगं नाम षट्त्रिंशोऽध्यायः; 68B, इत्याकाशभैरवकल्पे शरभकवचं नाम

सप्तत्रिंशोऽध्यायः ; 70A, इत्याकाशभैरवकल्पे कामराजमन्त्रं नामाष्टत्रिंशोऽध्यायः ; 71B, इति श्रीआकाशभैरवकल्पे रक्षाचामुण्डीमन्त्र नाम एकोनचत्वारिंशोऽध्यायः ; 72B, इत्याकाशभैरवकल्पे मोहिनीमन्त्रं नाम चत्वारिंशोऽध्यायः ; 73A, इत्याकाशभैरवकल्पे शब्दाकर्षण-भाषामन्त्रनामैकचत्वारिंशोऽध्यायः ; 74A, इत्याकाशभैरवकल्पे लक्ष्मीमन्त्रं नाम द्विचत्वारिंशोऽध्यायः ; 74B, इत्याकाशभैरवकल्पे मायामन्त्रं नाम त्रिचत्वारिंशोऽध्यायः ; 75A, इत्याकाशभैरवकल्पे पुलिन्दिनीमन्त्रं नाम चतुश्चत्वारिंशोऽध्यायः ; 77B, इति श्रीमहाशैवतन्त्रे आकाशभैरवकल्पे महाशास्तामन्त्रं नाम पञ्चचत्वारिंशोऽध्यायः ; 78A, इत्याकाशभैरवकल्पे महाशैवतन्त्रे प्रत्यक्षसिद्धिप्रदे मंत्रोभिणीमन्त्रं नाम षट्चत्वारिंशोऽध्यायः ; 79A, इत्याकाशभैरवकल्पे धूमावतीमन्त्रं नाम सप्तचत्वारिंशोऽध्यायः ; 80A, ०प्रत्यक्षसिद्धिप्रदे धूमावतीमन्त्रं नामाष्टाचत्वारिंशोऽध्यायः ; 80B, इत्याकाशभैरवकल्पे नद्युत्तारणप्रयोगो नाम एकोनपञ्चाशत्तमोऽध्यायः ; 82B, इत्याकाशभैरवकल्पे महाशैवतन्त्रे प्रत्यक्षसिद्धिप्रदे चित्रविद्यामन्त्रं नाम पञ्चाशत्तमोऽध्यायः ॥

5896.

4634. उत्तरतन्त्रे स्वप्नाध्यायः । *Svapnādhyāyaḥ from Uttaratantra.*

Substance, country made paper 9½ × 4¼ inches. Folia, 3. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 30. Character, Bengali. Appearance, discoloured and worn-out. Complete.

The work relates to the interpretation of dreams.

IO. V. 3135 describes a *Svapnādhyāya* which, in its colophon, is stated to belong to the *Itihāsapurāṇa* by Bṛhaspati. For almost identical topics from the *Mārkaṇḍeya Purāṇa* and *Bhaviṣya Purāṇa* cf. ASB. V. 3733, 3754-5. A MS of an *Uttaratantra* in 16 chapters is described in HPR. I. 35.

Beginning .—

नमो गणेशाय ।

अथोत्तरतन्त्रोक्तः स्वप्नाध्यायः ।

श्रीदेव्युवाच ।

देवदेव महादेव भक्तवत्सल शङ्कर ।
प्रायः कलियुगादेव लोकाः कल्मषभाजनाः ॥
कथं ज्ञानं भवेत्तेषां शुभाशुभफलेष्विह(:) ॥
भविष्ये वर्त्तमाने वा अतीते वा महेश्वर ।
विस्तरेण समाचक्ष्व यदि तेऽस्ति कृपा मयि ॥

ईश्वर उवाच ।

गुह्यं चैतत् प्रवक्ष्यामि तव प्रीत्या वरानने ।
साधकस्याशु देवेशि सर्व्वं प्रत्यक्षतां व्रजेत् ॥
देशिकस्याथ वक्ष्यामि लक्षणं शृणु साम्प्रतम् ।
पुरश्चर्य्यापवर्गार्थिं भक्तिश्रद्धान्वितस्य च ॥
जपपूजारतस्यापि कापट्यरहितस्य च ।
दातुर्भोक्तुः पालकस्य सर्व्वं प्रत्यक्षतां व्रजेत् ॥
स्वच्छन्दचरितस्याथ स्वच्छन्दहृदयस्य च ।
स्वप्ने दृष्टे तु देवेशि स्वप्नं प्रत्यक्षतामियात् ॥
संदेहे संशये गर्त्ते भवे च समुपस्थिते ।
अरोगी शुद्धदेहः सन् जप्त्वा स्तुत्वा च भक्तितः ॥
नत्वा च देवतां देवि सुतल्पे शयनं चरेत् ।
यथा यथा प्रसुप्तस्य आर्त्तस्य च महेश्वरि ॥
प्रसादं कुरुते स्वप्ने किञ्चिद्दर्शनसंहृतः ।
सद्यस्त्रिरात्रसप्ताहे द्विसप्ताहेऽथवा पुनः ॥
एकविंशतिरात्रेण स्यात एव धियां पतिः ।
प्रसादं कुरुते स्वप्ने ततः सिद्धेर्निदर्शनम् ॥
स्वप्ने पश्यति यो देवं महेशं सर्व्वतोमुखम् ।
देवीं वा स्वप्नमुक्ताश्च गृहं वाऽथ यथाविधं ॥

देवतादर्शनं चाथ निर्म्मलं चक्रमण्डलम् ।
गङ्गां भागीरथीं भानुं लिङ्गं विज्ञानमैश्वरम् ॥
प्रसन्नं तत्र जानीयात् सिद्धिं स्वप्नप्रदर्शने ॥
क्षितिलाभो भोजनञ्च रोदनं रुधिरच्युतम् ।
संग्रामविजयो होमो हर्म्म्याद्यारोहणं तथा ॥
नदीसमुद्रतरणं आकाशगमनं तथा ।
भास्करोद्गमनं चैव ज्वलनं तु हुताशनम् ॥
हर्म्म्याद्यारोहणं चैव प्रासादशिखरेऽपि च ।
... ...
2B, लभेत् सिद्धियुतश्चैव देवीनाश्चैव दर्शनम् ॥

End :—

दुःस्वप्नं यदि देवेशि खरादिरोहणान्तथा ।
भक्तानामन्यथा भावो दुःस्वप्नमिति निश्चितं ॥

Colophon :—

इत्युत्तरतन्त्रोक्तः स्वप्नाध्यायः समाप्तः ॥

5897.

10528. **मार्ज्जारीतन्त्रम् ।** *Mārjārītantram.*

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folium, 1. Lines, 9. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete. Fragmentary.

The name Mārjārītantra is indicated on the left hand upper margin. It contains only ten verses dealing with the worship of Ucchiṣṭagaṇeśa.

Beginning :—

गणेशाय नमः ॥

देव्युवाच ॥

देवदेव जगन्नाथ सर्व्वज्ञ परमेश्वर ।
भैरवानन्द चिन्मात्र नमः स्वच्छन्दवृत्तये ॥ १ ॥

शीघ्रेण सर्व्वसिद्धिः स्यात् केनोपायेन शङ्कर ।
वेदाचारविहीनानां सद्योच्छिष्टशरीरिणां ॥ २ ॥
शीघ्रेण सिद्धिदं मन्त्रं ब्रूहि मे परमेश्वर ।

ईश्वर उवाच ॥

उच्छिष्टगणनाथाख्यं सर्व्वसिद्धिप्रदायकम् ॥ ३ ॥
सर्व्ववश्यकरं लोके स्त्रीणां पुंसामिदं शुभम् ।
वश्यं करोति राजानं स्त्रियं वा पुरुषं तथा ॥ ४ ॥

5898.

4745. **कालोत्तरे मुद्रापटलम् ।** *Mudrāpaṭalam from the Kālottaratantram.*

Substance, palm-leaf. 12 × 2¼ inches. Folia, 8, of which five are marked 27, 43, 81, 98 and 110; the rest are without leaf-marks. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 18. Character, Kuṭila. Appearance, old and dilapidated. Fragmentary.

All the folia except 27 are more or less damaged and they do not belong to the same work. The damaged and fragmentary condition of the MS does not make it possible to ascertain the works to which the folia belong. On fol. 110A, the *Gālavacarita* is mentioned twice. Leaf 27B contains the following colophon :—

इति कालोत्तरे मुद्रापटलम् ।

5899.

2889. **योनितन्त्रम् ।** *Yonitantram.*

Substance, country-made yellow paper. 15 × 4 inches. Folia, 17. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 250. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in 8 chapters.

The work is described in L. IX. 3185.

5900.

4672. *Yonitantram.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 8. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Bengali. Appearance, old and discoloured. Complete in 8 chapters.

5901.

5093. *Yonitantram.*

Substance, country-made paper. 11½ × 4 inches. Folia, 9. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 225. Character, Bengali. Appearance, old and discoloured. Complete in 8 chapters.

5902.

6088. *Yonitantram.*

Substance, country-made paper. 7½ × 4¼ inches. Folia, 25. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 225. Character, modern Kashmiri. Appearance, fresh. Complete in 8 chapters.

The last verse of the previous MSS of the work is not found here.

5903.

10000. योनिगह्वरतन्त्रम् । *Yonigahvaratantram.*

Substance, palm-leaf. 12 × 2 inches. Folia, 10. The corners of the leaves which may have borne leaf-marks are worn away. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, old Newari. Appearance, old. Complete.

The work seems to belong to the Nātha school.

Beginning -

या मान्तकाग्निकुहरोत्थितभास्वरायां
सोमार्कवह्नित्रिपथोदरमध्यसंस्था ।
निश्चेतचिन्तविघ्नं + + + भावां ।
स्वाभावभ[ा]मक्रियरां प्रणमामि कालीं ॥
श्रीमदुत्तरपीठे तु श्मशाने करवीरके ।
सर्व्वयोगिनी मेला यो + + + मये ॥
योनिगह्वरमुद्धृत्य मन्त्रमद्भावमुत्तमम् ।
श्रीज्ञाननेत्रनाथेन भूतले संप्रकाशितम् ॥
ब्रह्मप + + + + + भैरवं विगतामयं ।
शक्तिस्थं शक्तिरहितं परमानन्दरूपिणम् ॥
निर्वाणं निर्व्विकारञ्च अप्रतर्क्यं मनो प +
+ + गुणागणैर्हीनं उदयास्तमवर्ज्जितम् ॥
भूचरी खेचरी चैव दिक्चरी गोचरी तथा ।
योगिनी शाकिनी लामा सिद्धसङ्घैः + + + + ॥

A list of the *gurus* of the school is given thus :—

17B, गुरुक्रमं प्रवक्ष्यामि शृणु वीरेन्द्रनायकम् ।
श्रीदेव्युवाच ॥

शृणु भैरव-राजे[श] कथयामि महा[ा]द्भुतम् ।
य[न्न] कस्यचिदाख्यातं सिद्धानां खेचरीषु च ॥
तव स्नेहात् प्रवक्ष्यामि सिद्धिचक्रचतुष्टयम् ।
अनाख्येया परा निष्ठा ज्वाला मोक्षप्रदायिनीं ॥
प्रथमं क्रमपूर्व्वन्तु द्वितीयं सिद्धपूर्व्वकं ।
संहारं तु तृतीयं स्यात् अनाख्येयं चतुर्थकम् ॥
एतेषां क्रमराजानां सिद्धसंज्ञा वदामि ते ।
पश्चान्मन्त्र महाभीमं विद्या सङ्कर्षणी तथा ॥
आद्ये युगे यथा जातं त्रेतायां द्वापरे तथा ।
चतुर्थं महाघोरे समासा शृणु भैरव ॥

खगेन्द्रनाथचिञ्ञा अचा आयातानि क्तो युगे ।
द्वितीये कूर्म्मनाथं तु मंगलादूतिमेव च ॥
तृतीये षनाथश्च काममङ्गलया सह ।
चतुर्थे मीननाथं च कुङ्कणादूतिसंयुतम् ॥
तस्यैव क्रीडमानस्य उत्पन्ना द्वाद[श] सुताः ।
तेषां नामानि वक्ष्यामि आम्नायं च यथास्थिताः ॥
भट्टामरमहेन्द्रं च वल्कलं चित्रमेव च ।
विन्ध्यालिं वरदेवं च अहेन्द्रं च गजेन्द्रकम् ॥
महीधरं च गुडिकं सिद्धेषाः गुरुमन्ततौ ।
एभ्योर्द्धरेताः षट् चैव साद्विकारटिस्तथा ॥
तेषां च प्रविभागं तु कथयामि वृषध्वज(ः) ।
भट्टमहेन्द्रनाथं च वल्कलं च तथा परम् ॥
अहेन्द्रं च गजेन्द्रं च महीधरस्तथैव च ।
एते सिद्धा महादेव ऊर्द्धरेता गता[ः] सदा ॥
अमरनाथपादं तु वरदेवस्तथापरः ।
चित्रालिं विन्दनाथस्य गुडिकानाथमेव च ॥
एते षट् स्यात् विकारास्ते कथिता[ः] सुरपूजित(ः) ।
निष्क्रियानाथपादं च ज्ञानदीप्तिः महेकतः ॥
विद्यानन्द च रक्तं तु द्वितीयं कथिता तव ।
मत्स्यानन्दं महानन्दं तृतीयं सिद्धपूजितम् ॥
शिवानन्दं च रत्ना च आयातं च चतुर्थके ।
खगेन्द्राद्यादिसिद्धानां कथिता गुरुसन्ततौ ॥
एते वै कुलमार्गे स्य रहस्यं शिवनिर्म्मितम् ।

The origin of the scriptures of the school and the order of creation of the world are indicated as follows :—

34B, सम्यक् महाग्रामनसम्प्रदायं पूजाकथासंक्रमपूर्व्वमेवं ।
सम्प्राप्य कौलोत्तरमारभूतं अभूतपूर्व्वं अथ कारणादिं ॥

देवी श्रीवीरसिंहाख्यस्वामिनी प्रसूता भुवि ।
तत्पादपद्मयुगलात् प्राप्तं चैव मह्यानयम् ॥
श्रीरूपानन्दविधा देवी दत्तं तस्य प्रसादतः ।
तया दत्तं स्वशिष्यस्य ओघानन्दाभिधानतः ॥
दत्तं परामृतरसं महाशासनमुत्तमम् ।
तेनेदं चरितं सर्व्वं यथा प्राप्तं गुरोर्मुखात् ॥
सम्प्रदायं सुसंबद्धं सरहस्यं सुखागमम् ।
रचितं गुरुवाक्येन स्वसन्तानहिताय च ॥
आदौ सर्व्वमिदं शून्यं निराभासं निराश्रयम् ।
ततो आभासमुत्पन्नं आभासध्वनिसम्भवम् ॥
ध्वनिस्तु शब्दमापन्नं शब्दो नादत्वमागतम् ।
नादविन्दुरिवोत्पन्नं विन्दुपद्मं प्रजायते ॥
ततः एष्टा त्रिकोणान्तु ह्लादरूपं सुतेजसम् ।
ततस्तत्पृष्ठके चक्रं त्रिकोणं तापरूपिणम् ॥
ह्लादताप-क्रमेणैव अवतीर्णं मह्यानयं ।
ततो मध्या परा योनि एकाराक्रान्तमुत्तमा ॥
तत्र मध्या विस्फुलिङ्गं उत्पन्नं भूरितेजसम् ।
विस्फुलिङ्गात् समुत्पन्ना रावं सम्पूर्णलक्षणम् ॥
ततो रावात् समुत्पन्ना देवी दोक्षीणपूर्णगा ।

End :—

जयति विभवसारं रौद्रचण्डप्रमूर्त्तिमम् ।
ममल-कमल-सान्तं मन्त्रदेहप्रसिद्धं
कुमतिमिह देवी साधकः सिद्धिदा तु ॥

The last colophon which is the only colophon in the whole work runs :—

इत्युत्तराम्नाये श्रीॐकारपीठविनिर्गते श्रीचण्डभैरवे षोडशसहस्रे उड्डिते योनिगह्वरं समाप्तं । इति शुभं ।

5904.

3160. कुलार्णवतन्त्रम् । *Kulārṇavatantram.*

Substance, country-made paper. 14×5½ inches. Folia, 66. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 2,150. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

The work, in 17 chapters, has been published in the *Tantrasaṅgraha*, *Sulabha Tantra-Prakāśa* and *Tantric Texts* of Arthur Avalon (Calcutta, 1917). The present MS goes to the end of the 14th ullāsa. Of the 15th ullāsa there is only one leaf.

5905.

3452. *Kulārṇavatantram.*

Substance, country-made paper. 17½×4 inches. Folia, 1–69 (as indicated on the right hand side) and 70–141 (as indicated on the left hand side). Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 2,300. Character, Bengali. Date, Śaka 1640. Appearance, discoloured. Complete in 17 chapters.

Post Colophon :

ऋतुगन्धा । । ग्मासु शाकेषु कृपाशार्म्मणा ।
रहस्योयं मुद्रालेखि शिवोक्तः शिवया सह ॥

रुद्रयामले ।

उड्डीयाने महापीठे न सिद्धिः स्यात् स्त्रियं विना ।
स्त्रीविहीनो साधने च विघ्नं कुर्व्वन्ति देवताः ॥
तथैव देविदेकोठे पीठे देवि सुनिश्चितम् ।
भक्ताहारविहारा च सर्व्वलोक-मनोहरा ॥
यस्या दर्शनमात्रेण मनःक्षोभः प्रजायते ।
अक्षोभो मनसश्चैव तत्र सिद्धिः प्रजायते ॥
सुजातीया सर्व्वदा ग्राह्या ब्राह्मणीं यवनीं विना ।
रजकी नापिती ग्राह्या विदग्धा सर्व्वदैव च ॥

ब्राह्मणीं यवनीं वापि यः स्पृशेद्दैवयोगतः ।
न तस्य विद्यते सिद्धिः कल्पकोटिशतैरपि ॥
दरिद्रः स्यात् महारोगी सर्व्वलोकविनिन्दितः ।
विमुखी त्रिपुरा तस्य हसन्ती याति नित्यदा ॥
हिङ्गुलाख्ये महापीठे मत्स्यं खादति यो जनः ।
न तस्य जायते सिद्धिः कल्पकोटिशतैरपि ॥
देविदेकोटिमुद्राख्यपीठयोरन्तरे वसन् ।
मद्यं दत्त्वा जपेद्यस्तु तस्य सिद्धिर्न जायते ॥
जालन्धरे महापीठे तथा मद्यं परित्यजेत् ।
वाराणस्यां महाभागे शिवभक्तिपरायणाः ॥
एकया मुद्रया सिद्धिर्जायते नात्र संशयः ।
अन्तर्वेदिप्रयागे [च] मिथिलायां तथैव च ॥
मागधे मेखलायाञ्च मद्यात् सिद्धिः प्रजायते ।
तत्र देवाः प्रकुर्व्वन्ति छिद्रं मद्यरसं विना ॥
अङ्गवङ्गकलिङ्गेषु स्त्रिया सिद्धिर्भवेद्ध्रुवम् ।
तथैव सिंहलादौ च स्त्रीराज्ये द्रौपदीकृते ॥
राढायां मत्स्यमांसैश्च मुद्रयाङ्गनयापि च ।
गौडे च पञ्चभिर्द्रव्यैः सर्व्वसिद्धिः प्रजायते ॥
एवमन्येषु देशेषु पञ्चभिः सिद्धिरुत्तमनुः ॥

तन्त्रान्तरे ।

दधिना समभागञ्च गुडं दत्त्वा दिनत्रयम् ।
वदरीमूलसंयुक्तं मद्यं भवति पार्व्वति ॥

तन्त्रान्तरे ।

कुलं शक्तिः समाख्याता तस्यां पूजादिकञ्च यत् ।
कुलाचारः स विज्ञेयः साधकस्येष्टदायकः ॥

समाप्तश्चायं ग्रन्थः ॥

शुभमस्तु शकाब्दाः १६४० । श्रीगङ्गाधर देवशर्म्मणः स्वाक्षरमिदं पुस्तकञ्च । कृष्णाय गोविन्दाय नमः ॥

The date given here seems to be the date of copying of the present MS whereas the date found in the beginning of the post-colophon appears to be the date of the MS from which the present MS was copied.

The above extract from the *Rudrayāmala* agrees generally with what appears to be the 18th chapter of the *Kulārṇava* in a Vaṅgīya Sāhitya Pariṣat MS (No. 602).

5906.

4730. *Kulārṇavatantram.*

Substance, country-made yellow paper $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 44–53. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 105. Character, Nāgara. Date, N.S 924. Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS contains only the ninth chapter of the work.

Post Colophon : –

संवत् ९२४ माघशुक्ले चतुर्द्दश्यां लिखितमिदम् ।

5907.

3714. *Kulārṇavatantram.*

Substance, country-made paper. $19\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 14. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 490. Character, Bengali. Appearance, old and dilapidated. Incomplete.

This MS runs from the beginning up to verse 39 of the fourth chapter of the work.

5908.

3917E. *Kulārṇavatantram.*

Substance, country-made paper. $14\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 39A–41A. Lines, 11 on a page. In tripātha form. Character, Bengali. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

This MS contains what is called the "36th" chapter of the work.

Beginning :—

ॐ गुरवे नमः। श्रीशिव उवाच—

श्रृणु दुर्गे प्रवक्ष्यामि साधकानां सुखोत्तमम्।

End :—

तवैव सेवानिपुणो जनो वा तस्मिन् चित्तं फलभाग् न वेश्वरः।

Colophon :—

इति कुलार्णवे देवीश्वरीसंवादे परमार्थ-तत्त्वज्ञानतरङ्गिण्यां नाम-

महात्म्यं षट्त्रिंशत् पटलः।

5909.

3917G. *Kulārṇavatantram.*

Substance, country-made paper. 14½ × 4½ inches. Folia, 54B–83B. Lines, 11 on a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1614. Appearance, old and dilapidated. Incomplete.

This MS runs up to verse 74 of the 11th chapter. The date of the MS is given at the end of the Muṇḍamālā-tantra which is completed at fol. 54B of the same MS.

5910.

4668. *Kulārṇavatantram.*

Substance, country-made paper. 17 × 6¼ inches. Folia, 152–216 (as indicated on the right side of the leaves) or 1–65 (as indicated on the left side). Lines, 10 on a page. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in 17 chapters.

The seven verses at the end of Avalon's edition of the work are not found in the present MS.

5911.

5912. *Kulārṇavatantram.*

Substance, country-made paper. 9 × 5½ inches. Folia, 123. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 2,150. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete in 17 chapters.

5912.

5862A. *Kulārṇavatantram.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4¼ inches. Folia, 1-5. Lines, 13 on a page. Character, Nāgara. Appearance, good. Incomplete.

This MS runs up to verse 117 of chapter I of the work. In the beginning there are three additional introductory verses not found in Avalon's edition of the work. They run as follows:—

श्रीगुरून् गणपतिं दुर्गां वटुकं शिवमच्युतम् ।
ब्रह्माणं गिरिजां लक्ष्मीं वाणीं वन्दे विभूतये ॥
अनाद्यायाखिलाद्याय मायिने गतमायिने ।
अरूपाय स्वरूपाय शिवाय गुरवे नमः ॥
परप्रसादमन्त्राय सच्चिदानन्दमूर्त्तये ।
अग्नीषोमस्वरूपाय त्र्यम्बकाय नमो नमः ॥

5913.

166. **कुलार्णवे ईशानसंहिता ।** *Īśānasaṃhitā from Kulārṇavatantram.*

Substance, country-made yellow paper. 18 × 3 inches. Folia, 9. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 215. Appearance, good. Complete.

The manuscript has been noticed in L. I. 424. No such topic as dealt with in this MS is found in the printed editions of the *Kulārṇava.*

It is in the form of an interlocution between Nārada and Gautama and also between Śaṅkara and Pārvatī. It is a Vaiṣṇava work.

The present work obtains its name from the name of the sixth mouth of Śiva which is hidden and called Īśāna.

The six Āmnāyas of the Tantras describing the rites of various deities are stated to have issued from the six mouths of Śiva as follows (cf. also pp. 119-20 below):—

Fol. 3B. भुवनेशी चान्नपूर्णा महालक्ष्मीः सरस्वती ।
चतुर्वर्गप्रदा देव्यो मन्त्रास्तासाञ्च कामदाः ॥
साधनानि च सर्व्वाणि पूर्व्ववक्त्रेण कीर्त्तिताः ।
प्रसाददक्षिणामूर्त्तिगोपाल-गरुडध्वजाः ॥
चतुर्वर्गप्रदा एते मन्त्रास्तेषां ससाधनाः ।
दक्षवक्त्रेण कथिता मया जनविमुक्तये ॥
कृष्णनारायणौ विष्णुराघवौ नरसिंहकः ।
हयग्रीव-वराहाद्यास्तथान्ये शङ्करादयः ॥
चतुर्वर्गप्रदा लोके मन्त्रास्तेषां ससाधनाः ।
प्रत्यक्-वक्त्रेण कथिता मया कारुण्यतः प्रिये ॥
काली तारा मर्द्दिनी च त्वरिता वगला तथा ।
जयदुर्गा तथा चान्या मातङ्ग्यादयः प्रिये ॥
युगे युगे पूर्णकला विशेषेण कलौ युगे ।
मन्त्राः ससाधनास्तासां उदक्वक्त्रेण कीर्त्तिताः ॥
त्रिपुरेशी तथा चण्डा तथा त्रिपुरभैरवी ।
त्रिपुटा त्रिपुरा नित्या तथा चान्याश्च देवताः ॥
चतुर्वर्गप्रदा नित्यं मन्त्रास्तासां ससाधनाः ।
ऊर्द्ध्ववक्त्रेण कथिता भुक्तिमुक्तिकृते नृणां ॥
सूर्य्यश्चन्द्रो हनूमांश्च गौराङ्गो ह्यपराजिता ।
प्रत्यङ्गिरा विषहरा तथा चान्याश्च देवताः ॥

चतुर्वर्गप्रदास्त्वेमे कलिकाले विशेषतः ।
मन्त्राः ससाधनास्त्वेषां गुप्तवक्त्रेण कीर्त्तिताः ॥
इत्येष कथितः कान्ते मम वक्त्रविनिर्णयः ।
गोपनीयः प्रयत्नेन न देयः पशुघातिने ॥

The name of Gaurāṅga in the sixth Āmnāya provokes a question from Pārvatī in reply to which Maheśvara emphasizes the divinity of Gaurāṅga and gives the details of his Tāntrika worship.

5914.

3764. **कुलार्णवे षट्कर्म्मविधिः ।** *Ṣaṭkarmavidhiḥ from Kulārṇavatantram.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 30. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

This work deals with the six black rites of the Tantras. This topic is dealt with, though not in identical language, in the 16th chapter of the *Kulārṇava.* The first three verses of the extract quoted below are found in *Śāradātilaka* (XXIII, 128-30).

Beginning :—

अथ षट्कर्म्मप्रयोगाः ।

सूर्य्योदयं समारभ्य घटिकादशकं क्रमात् ।
ऋतव[स्व] वसन्ताद्याः दिवाराचौ दिने दिने ॥
वसन्तग्रीष्मवर्षाख्यशरद्धेमन्तसंमरगात्(?) ।
हेमन्ते शान्तिकं प्रोक्तं वसन्ते वश्यकर्म्मणि ॥
शिशिरः स्तम्भने ज्ञेयो विद्वेषो ग्रीष्मके मतः ।
प्रावृट् उ[च्]चाटने ज्ञेया शरत् मारणा[कर्म्मणि] ॥
सर्व्वाभिमुखतः कुर्य्यात् शान्तिकस्य कुलेश्वरि ॥

Colophon :— इति श्रीकुलार्णवे षट्कर्म्मविधिः ।

For an account of the contents of the Kulārṇavatantra cf. C. Chakravarti—*Extent and contents of the Kulārṇavatantra* (Annals of the Bhandarkar Oriental Research Institute, Vol. XIII, p. 206ff.).

5915.

163. गुप्तसाधनतन्त्रम् । *Guptasādhanatantram.*

Substance, country-made paper. 19 × 3 inches. Folia, 16. Lines, 5-7 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Bengali. Date, Śaka 1691(?). Appearance, old and soiled. Complete in 12 chapters.

The work, in 12 chapters, has been published in the *Tantrasaṅgraha* of Rasikmohan Chatterji and described in L. II. 738. For other editions cf. BM Catalogue (1877–1892, p. 414; 1906–28, p. 1073).

Post Colophon Statement :—

शशिग्रहषडास्यशमितेऽब्दे माघमासे लिखितो श्रीराजकिशोर शर्म्मणा गुप्तसाधनतन्त्रकः ।

5916.

4666. *Guptasādhanatantram.*

Substance, country-made yellow paper. 16½ × 4¼ inches. Folia, 17. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in 12 chapters.

5917.

2760. *Guptasādhanatantram.*

Substance, country-made paper. 16½ × 4 inches. Folia, 4. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 84. Character, Bengali. Appearance, new. Incomplete.

The present MS contains the 6th and the 7th Paṭala of the work.

5918.

159. गुरुतन्त्रम् । *Gurutantram.*

Substance, country-made paper. 15 × 5½ inches. Folia, 7. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 190. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

The present MS has no division in chapters. The work is described in L. I. 247 in which the concluding colophon is given as belonging to the fifth chapter of the work. The beginning and end of the present MS agree with those of L.

5919.

1621. निर्व्वाणतन्त्रम् । *Nirvāṇatantram.*

Substance, country-made yellow paper. 14 × 3½ inches. Folia, 17 Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Bengali. Appearance, old. Complete in 14 chapters.

Printed in 14 chapters in *Tantrasaṃgraha* and *Sulabhatantraprakāśa.* For a description of the work cf. L. I. 274.

5920.

31. समयाचारतन्त्रम् । *Samayācāratantram.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 16. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara Appearance, old Complete.

The present MS is described in L. II. 755, where it is stated to be in prose but as a matter of fact the work is mostly in verse. The portions of mantras and directions only are in prose. The work has been described also in HPR. II. 241.

The object of the work is given in the following verses (Fol. 1):—

प्रणु देवि प्रवच्यामि गुह्याद्गुह्यतरं महत् ।
समयाचारसङ्केतं तन्त्रं परमदुर्लभम् ॥ ६ ॥
पूजनादिषु यः कालो देवतानां पृथक् पृथक् ।
स कालः समयो नाम यं ज्ञात्वामृतमश्नुते ॥ ७ ॥
कालेष्वाचरणं देवि यस्य देवस्य यं विधिं ।
तं नाम समयाचारं देवानामपि दुर्लभम् ॥ ८ ॥
सङ्कीर्त्तनात् पुनर्देवि रहस्यानां रहस्यकम् ।
समयाचारसङ्केतं नाम्ना तन्त्रं प्रकीर्त्तितम् ॥ ९ ॥
अथवा समयाचारात् समयाचारमुच्यते ।
समया गोपनीयानां सदा गोप्या प्रकीर्त्तिता ॥ १० ॥

The origin of the six Āmnāyas is indicated:—

5B, पूर्व्वाम्नायस्तदा ज्ञातो यदा प्राची दिशि स्थितः ।
एवं पश्चिम आम्नायः पश्चिमस्यां दिशि स्थितः ॥ ६८ ॥
एवमुत्तर आम्नाय उत्तरस्यां दिशि स्थितः ।
मुखमूर्द्धकृतं देवि यत्प्रोक्तं तव सन्निधौ ॥ ६९ ॥
स ऊर्द्ध आम्नायः कथितो देवानामपि दुर्लभः ।
अधोमुखं कृतं देवि यत्प्रोक्तं गिरिशप्रिये ॥ ७० ॥
अध आम्नायः इत्युक्तं सत्यं सत्यं वरानने ।
षडाम्नायकथितास्योत्पत्तिक्रमनामतः ॥ ७१ ॥

In this enumeration the southern Āmnāya is omitted by inadvertence of the scribe or of the author. But it appears in the next extract which gives the names of different goddesses described in the various Āmnāyas:—

6A, यस्मिन् यस्मिंश्च ये देवाः कीर्त्तितास्च वरानने ।
तांस्तान् देवान् प्रवच्यामि साधका[नां] सुखाय च ॥ ७२ ॥

श्रीविद्याभेदसहिता बाला च त्रिपुरा च या ।
भुवनेश्वर्य्यन्नपूर्णा च पूर्व्वाम्नायप्रकीर्त्तिताः ॥ ७३ ॥
वगलामुखी च दग्निनी त्वरिता स्वफलप्रदा ।
महिषमर्द्दिनी महालक्ष्मी दक्षिणाम्नायकीर्त्तिता ॥ ७४ ॥
कालिकाभेदसहिता ताराभेदैश्च संयुता ।
मातङ्गी भैरवीच्छिन्ना तथा धूमावती मता ॥ ७५ ॥
उत्तराम्नायकथिता शीघ्रकामफलप्रदा ।
समस्तभेदसहिता कालिका या प्रकीर्त्तिता ॥ ७६ ॥
द्वाविं[श]त्यक्षरी नाम दक्षिणाम्नायसंज्ञिका ।
पराप्रसादो मन्त्रश्च ऊर्द्धाम्नायप्रकीर्त्तितः ॥ ७७ ॥
वागीश्वर्य्यादयो विद्या अधआम्नायकीर्त्तिताः ।
ऊर्द्धाम्नायो ह्यधश्चैव केवलं मोक्षदो भवेत् ॥ ७८ ॥

An enumeration of the various original Tantra works is given as follows:—

8B, नाना तन्त्राणि देवेशि पटलानि पृथक् पृथक् ॥ १२८ ॥
डामराणि च सर्व्वाणि तन्त्राणां हृदयानि च ।
समासतः प्रवक्ष्यामि शृणु देवि वरानने ॥ १२९ ॥
चतुःषष्टीनि तन्त्राणि यामलान्यष्ट सुन्दरि ।
डामराणि च त्रीणि स्युः कथयामि शुभानने ॥ १३० ॥
तन्त्राणां बहुधानाश्च मया पूर्व्वं प्रकाशितं ।
यामलान्यत्र वक्ष्यामि डामराणि तथा पुनः ॥ १३१ ॥
विष्णुब्रह्मशिवानाञ्च यामलानि पृथक् पृथक् ।
शक्तेर्गणपतेश्चैव स्कन्दस्य च पृथक् पृथक् ॥ १३२ ॥
सूर्य्याचन्द्रमसोश्चैव कथितानि वरानने ।
उड्डीशडा[म]रं नाम भूतडामरकं तथा ॥ १३३ ॥
शक्ति-डामरकं नाम कथितानि च डामरम् ॥

It mentions Vijayākalpa as another work previously mentioned (*v.* 239).

5921.

3112. *Samayācāratantram.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 23. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Date, Samvat, 1944. Appearance, fresh. Complete.

Post Colophon :—

संवत् १९४४ ॥ मीः कु आर मासे शुक्लपक्षे ॥ १० ॥ वार सोमारः ॥

श्रीशिवशङ्कराय नमो नमः ॥ श्रीरामानुजाय नमो नमः ॥

5922.

3172. *Samayācāratantram.*

Substance, foolscap paper. 15×5 inches. Folia, 9. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 325. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete.

5923.

11251. *Samayācāratantram.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 1-7. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 270. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete.

The present MS begins with the last foot of a verse marked 30.

5924.

3712. समयातन्त्रम् । *Samayātantram.*

Substance, country-made paper. $18 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 39. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 1,200. Character, Bengali. Appearance, dilapidated and pasted. Incomplete.

It contains the first nine Paṭalas and a portion of the tenth.

The topics dealt with in the work as well as the significance of the name of the deity Samayā have been indicated on Fol. 38A:—

कथितं परमज्ञानं समया सा समार्च्चनम् ।
कर्म्मयोगात्मकं वेदज्ञानयोगात्मकं परम् ॥
न्यासविन्यासनं भद्रं नित्यज्ञानपरापरम् ।
पूजासङ्केतममलं वलिसङ्केतमुत्तमम् ॥
जपसङ्केतमीशान-वह्निहोमविधानकम् ।
त्रिवीजसाधनं गुप्तं तथा भावप्रकाशनम् ॥
महाप्रयोगसङ्केतं संशयच्छेदकारणम् ।
... ...
काले सम्पद्यते सर्व्वं काल एव हि लीयते ।
सृष्टिसंहारयोर्देवि काल एव हि कारणम् ॥
कालभैरवरूपोऽहं त्वञ्च कालस्वरूपिणी ।
कालः समय एव स्यात् समया त्वं परप्रिये ॥
अहं सामयिकस्तेन यस्मात्तव वशं सदा ॥

5925.

3161. वीरतन्त्रम् । *Viratantram.*

Substance, country made paper Some of the leaves, 23 to 26, are of blue foolscap paper. 14 × 5½ inches The leaves of foolscap—14 × 4 inches. Folia, 1-35 of which fol 12-14 are missing. Lines, 8, 10 on a page. Extent in ślokas, 700 Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete in 14 chapters

The MS contains fourteen chapters. L. I. 229 and MS No. 5927 *infra* have 15 chapters each. According to the last colophon given below it pertains to the *Vijayākalpa.*

Colophon :—

इति श्रीवीरतन्त्रे विजयाकल्पे चतुर्द्दशः पटलः ।

Post Colophon :—

श्रीकृष्णानन्दनाथस्य पुस्तकमिदम् ।

5926.

3386. *Vīratantram.*

Substance, country-made paper. 15 × 3¾ inches. Folia, 14. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in 8 chapters.

The present MS contains eight chapters. It omits the introductory verses as found in the two other MSS of the work described here and begins :—

श्रीभगवानुवाच ।

विना दुःखैर्विना पापैर्विना पुरश्क्रियादिभिः ।
सिद्धमन्त्रं प्रयच्छामि शृणु पार्व्वति सादरम् ॥
येनानुष्ठितमात्रेण भोगेन मोक्षमाप्नुयात् ।
वीरतन्त्रं मया गुप्तं गोपनं सर्व्वकामदम् ॥
जीवानुग्रहसर्गेण गुरुवक्त्रात् प्रकाशितम् ।
गुरवः सर्व्वशास्त्राणां केवलं कारणं विधौ ॥
सिद्धयो न हि मन्त्राणां पारम्पर्य्यक्रमं विना ।
तस्मादौ गुरुपंक्तीनां विधानं कथ्यतेऽधुना ॥
पुरा मन्त्रप्रसङ्गेन प्रकृत्यै प्राह शङ्करः ।

श्रीशङ्कर उवाच ।

मातर्देवि महाभागे वक्तुं मोक्षप्रवर्त्तिनि ।
इदानीं श्रोतुमिच्छामि गुरुक्रममनुत्तमम् ॥

श्रीप्रकृतिरुवाच ।

गुरुक्रमस्तु बहुधा मन्त्रविस्तारगौरवात् ।
कालानामप्यनादित्वात् तत्सर्व्वं कथयामि ते ॥
गुरुक्रमस्य चाज्ञानान्नष्टमार्गो भविष्यति ।
मन्त्रमार्गे मन्त्रविद्ये न तादृक् सिद्धिगोचरे ॥

End :—

अगन्यत्यातादयो दोषा भूतप्रेतादिसम्मताः ।
नेच्छन्ते तां दिशं भीत्वा उज्झिता देवताश्रया ॥

The Last Colophon :—

इति वीरतन्त्रे षट्कर्म्मविवरणमष्टमः पटलः समाप्तः ।

Post Colophon :—

साक्षरेण लिखितं तन्त्रं माधवाख्येन सूरुता ।

The contents of the work are given as follows on the obverse of the first leaf :—

प्रथमे गुरुक्रमाभिधानम् । द्वितीये ताराप्रकरणम् । तृतीये दक्षिणा-कालिकाप्रकरणम् । चतुर्थे नित्यपूजाप्रकरणम् । पञ्चमे शवसाधनप्रकरणम् । षष्ठे उच्छिष्टचाण्डालिनीसिद्धिसाधनप्रकरणम् । सप्तमे प्रचण्डासिद्धिविधि-प्रकरणम् । (In a later hand) अष्टमे षट्कर्म्मविवरण ।

5927.

3457. *Viratantram.*

Substance, country-made yellow paper. 19½ × 4½ inches. Folia, 17. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 700. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

This MS contains 15 chapters like L. I. 229.

5928.

3178. कालीविलासतन्त्रम् । *Kālīvilāsatantram.*

Substance, Serampore paper. 13 x 5 inches. Folia, 115. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 1,100. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in 35 Paṭalas.

For a full description of the work see L. IX. 2963.

After the end of the work there are four lines of a work called Rudradīpikā which begins as follows:—

सहस्रशिवपूजायामेकीकृत्य तथा दश ।
पञ्च लिङ्गानि एकत्र कृत्वा पूजाफलं लभेत् ॥

5929.

8111A. तारातन्त्रम् । *Tārātantram.*

Substance, country-made paper. 13 x 4½ inches. Folia, 7. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

The work, in six chapters, has been published by the Varendra Research Society of Rajshahi (1913).

5930.

3348. कालीतन्त्रम् । *Kālītantram.*

Substance, country-made paper. 16 x 3½ inches. Folia, 18. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete in 11 Paṭalas.

Beginning :—

कैलासशिखरारूढं देवदेवं जगद्गुरुम् ।
उवाच पार्व्वती देवी भैरवं परमेश्वरम् ॥

पार्व्वत्युवाच ।

देवदेव महादेव सृष्टिस्थितिलयात्मक ।

किन्नु ब्रह्ममयं धाम श्रोतुमिच्छामि तत्त्वतः ॥

The Post Colophon Statement :—

After three lines containing Bījamantras and a verse, we have the following śloka :—

यशस्यालस्याली-ललितकरताली द्रुमलता

क्रमाज्ञाली काली हरति मतिशालीध्वजलता ।

दृढ व्यालव्याली-धनतरुणमालीव सकलम्

कलं काली कीदृग यदि मनसि काली विजयते ॥

अयं श्लोकः काशीस्थकेनचित् महापुरुषेण कृतो नवद्वीपे प्रकाशितः ।

[This MS was found missing at the time of printing the catalogue.]

5931.

3454. *Kālītantram.*

Substance, country-made paper. 16½ × 4 inches. Folia, 8. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 288. Character, Bengali. Appearance, faded. Complete in 11 Paṭalas.

The work, in 12 chapters, has been published in the Sanskrit Sāhitya Pariṣat Series (Calcutta, 1922). The *Kālītantra* in 21 ullāsas as edited and published by Kālīprasanna Vidyāratna (Calcutta, 1892) is an entirely different work dealing with Yoga practices. The 12th chapter of the Sāhitya Pariṣat edition is absent in the present MS.

5932.

4588. *Kālītantram.*

Substance, country-made paper. $17\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 1–14. Lines, 6 on a page Extent in ślokas, 300. Character, Bengali. Appearance, old and discoloured. Incomplete in the beginning.

This MS also contains 11 chapters like the above. The present MS omits the first 9 verses of the Sanskrit Sāhitya Pariṣat edition of the work and begins from the 10th verse.

5933.

5621 D. *Kālītantram.*

Substance, palm-leaf. $14 \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 68A–87. Lines, 4 on a page. Extent in ślokas, 320. Character, Udiyā. Appearance, good. Complete in 12 chapters (which do not all agree with those of the S.S.P. edition).

After the last colophon there are 7 lines, relating to offerings to she-jackals (शिवाबलिप्रकार).

5934.

4589. कौलतन्त्रम् । *Kaulatantram.*

Substance, country-made paper. $16\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 4. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in four chapters.

The work deals with the worship of Kālī and Tārā according to the Kaula form.

Beginning :—

श्रीगुरवे नमः ।

कैलासशिखरारूढं भैरवं भूतपावनम् ।

पप्रच्छ परमप्रीत्या भैरवी सफलेच्छया ॥

भैरव्युवाच ।

देवेश परमेशान किं त्वया जप्यतेऽनिशम् ।
किन्तद्ब्रह्ममयं धाम किम्वा तस्य जपात्फलम् ॥
विधिना केन देवेश साधनीयं वदस्व तत् ।

भैरव उवाच ।

किं जानामि वरारोहे स्वरूपं तस्य भाषितम् ॥
यदाज्ञातं शङ्करेण गुरुणा मम सुन्दरि ।
तत्सर्व्वमवदत्तभ्यं शङ्करः स महेश्वरः ॥
तथापि नरलोकानां परित्राणाय एच्छसि ।
अतएव प्रवक्ष्यामि यद + + सुलोचने ॥

End : –

इति ते कथितं कौलतन्त्रमुत्तमलक्षणम् ।
हृदिस्थं तारिणीदेव्या बौद्धदेवेन भाषितम् ॥

Colophons of the different chapters : –

2A, इति कौलतन्त्रे ताराकल्पे तारारहस्यं नाम प्रथमः पटलः; 3B, इति कौलतन्त्रे ताराकल्पे ताराचारो नाम द्वितीयः पटलः; 4B, इति कौलतन्त्रे कालीकल्पे तृतीयः पटलः; इति कौलतन्त्रे कालीकल्पे चतुर्थः पटलः ।

After the colophon there are two verses quoted from the *Tārākalpa* referring to the excellence and functions of Kaulas.

5935.

3167. निरुत्तरतन्त्रम् । *Niruttaratantram.*

Substance, country-made paper. 15 × 3½ inches. Folia, 30. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 725. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Incomplete.

The present MS contains chapters 1 to 14 and one line and a half of the 15th. The work has been printed, in 15 chapters, in the *Tantrasangraha* as also in the *Sulabhatantraprakāśa*. It has been described in L. I. 285 and HPR. I. 206.

5936.

4669. *Niruttaratantra.*

Substance, country-made paper. 16½ × 6 inches. Folia, 30. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1,196. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete.

The present MS contains 15 chapters.

5937.

5973. निरुत्तरभट्टारकम् । *Niruttarabhaṭṭāraka.*

Substance, country-made paper. 11 × 5½ inches. Folia, 8B 17. Lines, 11-14 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Appearance old. Complete in five chapters.

The work deals with Yoga.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रेयसे ।

ॐ नमः शिवाय ॥

नमो माया दिक्कङ्काल ग्रास कुलान्तकृत् (?) ।
व्योमातीतं निराभासं स्पन्दनास्पन्दवर्ज्जितम् ॥
अलम्बा सर्व्वमालम्बं निरालम्बं निराकृतिं ।
गुणागुणपरिभ्रान्तिनिष्क्रान्तिशक्तिसागरम् ॥
... ...
... ...

श्रीदेव्युवाच ।

महा-संशय मे नाथ मायाध्वप[रि]वर्त्तिनम् ।
अनेन भेदगूढार्थं श्रुतं मे इन्द्रजालवत् ॥
सिद्धान्तं तत्र वै शेषं ज्ञानभेदं कुलागमम् ।
महार्थगमनं चैव तत्त्वार्थगहनं तथा ॥

शब्दार्थं नैव जानामि पदवाक्यप्रमाणतः ।
भ्रान्तबुद्धिरहं देव भ्रामिता + + + शासने ॥
केनोपायेन देवेश ज्ञातव्यं सर्व्वरूपतः ।
येनेदं ज्ञायते सत्यं दम्भशाठ्यविवर्ज्जितम् ॥
नन्दि(क)स्कन्दकुमाराद्यैर्भैरविना योगिनीकुलैः ।
मुनिभिर्ब्रह्म + + + सूर्य्यचन्द्रसमादिभिः ॥
कथितं परमं ज्ञानं न स्थानं त्रिविधं मम ।
तदादिकं यदस्तीति वद मे सुरनायक ॥
नित्यभक्ता त्वहं देव कर्म्मणा मनसा गिरा
प्रसादं कुरु मंत्तपादाब्जेपालेन सुव्रत ॥
आयामरहितं ज्ञानं प्राणायामविवर्ज्जितम ।
धारणाध्याननिर्मुक्तं योगतत्त्वविवर्ज्जितम् ॥
ब्रह्मयज्ञक्रियाहीनं निष्क्रियं तीर्थवर्ज्जितम ।
प्रसन्नात्मं जगन्नाथ वदैतद्भक्तवत्सलम ॥

9B, श्रीभैरव उवाच ।

कथयामि यथातथ्यं कपटज्ञानवर्ज्जितम् ।
भ्रमभ्रान्तिं परित्यज्य ग्राहयेत् परमं पदम् ।
धानान्तकरणैर्मुक्तं स्नानपंचदिकैरपि(?) ।
चिन्तया रहितं चित्तं निश्चितं परमं पदम् ॥
कुम्भपूरकरेचाद्यैः प्रशान्तपवनैः सह ।
दशवायोः सुवृन्दानि दशमाहस्रिका[णि] च ।
प्रत्येकं च सहस्रात्मा प्राणाद्याश्च धनञ्जयः ।
दशसाहस्रनाड्यङ्गं संस्थितं कुलमध्यगम् ॥
वायुवृन्दं परित्यज्य तत्त्ववृन्दं तथैव च ।
मन्त्रजालं महादुर्गं क्रियाजालं परित्यज्य ॥
शास्त्रजालमनेकार्थं त्यज सर्व्वं पलालवत् ।

Colophons of the different chapters :—

9A, इति भैरवस्रोतसि निरुत्तरभट्टारके प्रथमः पटलः; 11B, इति भैरवस्रोतसि संग्रहे निरुत्तरे द्वितीयपटलः; 12A, इति भैरवस्रोतसि निर्गते निरुत्तरे तृतीयः पटलः; 14A, ०चतुर्थः पटलः; 17B, इति भैरवस्रोतसि निर्गते निरुत्तरभट्टारके पञ्चमः पटलः। समाप्तं निरुत्तरभट्टारकं नाम योगशास्त्रम्।

5938.

5220. तोडलतन्त्रम्। *Toḍalatantra.*

Substance, country-made paper. 11½ × 2¾ inches. Folia, 26. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 490. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in 10 chapters.

The work, in ten chapters, has been printed in the *Vividhatantrasaṃgraha* and the *Sulabhatantraprakāśa.* L. I. 385 is stated to contain the beginning of an 11th chapter.

5939.

1652. वामकेश्वरतन्त्रम्। *Vāmakeśvaratantra.*

Substance, country-made yellow paper. 19½ × 4¼ inches. Folia, 11. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 232. Character, modern Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

The present manuscript contains Paṭalas LI to LV dealing with topics like *Abhiṣeka, Pūrṇābhiṣeka* and festivities (*yātrās*) in honour of Sakti like those in honour of Viṣṇu.

The 51st Paṭala begins :—

भैरव्युवाच।

एकज्ञानं महादेव कथमुत्पद्यते प्रभो।

नराकृतिं गुरुं मन्ये देवताञ्च शिलामयीम्॥

मन्त्रश्चाद्वारुरूपश्च कथमैक्यं भवेच्छिव ।
भावाः कतिविधा देव आचारा विविधाः कथम् ॥
आश्रमाणाश्च देवेश को मम प्रियवानघो ।
एवं सर्व्वं महादेव विशेषेण ब्रवीषि मे ॥

The 55th Paṭala ends :—

एवं साम्वत्सरी यात्रां कृत्वा साधकसत्तमः ।
गुरोः प्रसादाद्देवेशि शिवतुल्यो न संशयः ॥

Colophon :—

इति श्रीवामकेश्वरतन्त्रे भैरवभैरवीसंवादे यात्राप्रकरणं नाम पञ्चपञ्चाशत् पटलः ॥

5910.

3446. *Vāmakeśvaratantra.*

Substance, country-made paper. 15¾ × 3¾ inches. Folia 13. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas 460. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete in five Paṭalas.

This MS contains the first five chapters of the Nityāṣoḍaśikārṇava section of the work. This section with the commentary of Bhāskararāya has been published in the Ānandāśram Sanskrit Series of Poona (1908). The fifth chapter, though stated to be complete in the present MS, runs only up to verse 31 of the printed edition which contains 44 verses.

The colophons here are fuller than those found in the printed edition of the work.

The last colophon runs :—

इति श्रीवामकेश्वरतन्त्रे सर्व्वतन्त्रोत्तमे चक्ररूपाद्यकप्रस्तारे त्रिपुराजपहोमविधिः पटलः पञ्चमः ।

Post-Colophon :—

श्रीपरमदेवतायै नमः ॥ श्रीकृष्णानन्दशर्म्मणामिदं पुस्तकम् ॥

5941.

3162. *Vāmakeśvaratantra.*

Substance, country-made yellow paper 14 × 3 inches. Folia, 15. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 380. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

Same as above. This MS, however, contains the first three chapters and a portion of the fourth.

5942.

2792. वामकेश्वरतन्त्रे [योगिनीहृदयम्]।

Yoginīhṛdayam from the Vāmakeśvaratantra.

Substance, country-made paper 12½ × 3 inches. Folia, 17. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Bengali. Appearance, dilapidated. Complete.

Yoginīhṛdaya is the title of the last three chapters of the Vāmakeśvaratantra, the *Nityāṣodaśikārṇava* section of which, containing the *Yoginīhṛdaya* as its concluding part, has been published in the Ānandāśram Sanskrit Series of Poona. The *Yoginīhṛdaya* section alone has been published with the commentary of Amṛtānandanātha in the *Prince of Wales Sarasvati Bhavana Texts* Series of Benares (1923-4).

5943.

2793. *Yoginīhṛdayam from the Vāmakeśvaratantra.*

Substance, foolscap paper 18½ × 5 inches. Folia, 10. Lines, 8 to 10 on a page. Extent in ślokas, 324. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

This MS contains the first chapter (Fol. 1–4A), 67 verses and a half of the second chapter (Fol. 4A–6A),

105 verses and a portion of verse 106 of the third chapter (Fol. 7B–10B). In Fol 6A-7B a portion of Amṛtānanda's commentary (e.g. on verses 6 13 of the first chapter) is found.

5944.

4585. *Yoginīhṛdayam from the Vāmakeśvaratantra.*

Substance, country-made yellow paper. 10½ × 4 inches. Folia, 32. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 768. Character, modern Bengali. Appearance, fresh. Complete.

Besides the three well-known chapters (चक्रसङ्केत, मन्त्रसङ्केत and पूजासङ्केत) of which the work consists, there are three more chapters in this MS as in L. I. 282.

5945.

1708. *Yoginīhṛdayam from the Vāmakeśvaratantra.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 13. In tripāṭha form. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1779. Appearance, old. Incomplete.

The present MS contains only the first chapter. It is accompanied by the commentary योगिनीहृदयदीपिका by Amṛtānandanātha, a disciple of Puṇyānandanātha.

Post Colophon Statement :—

संवत् १७७९ वैशाख कृष्णैकादश्यां रवौ लिखितमिदं वैद्यनाथ-
सुतेन विद्यादेवेनेति शिवम् ॥

ऊर्ध्वाम्नायगुरूपदेशभुवनं ॐकारसिंहासनं
सिद्धाचार-समस्त-वेदमथनं षट्चक्रसंभेदनम् ।
पश्चाद्दि शिवतत्त्वज्योतिरमलं पूर्णं प्रभाशोभितम्
शान्तं सद्गुरुपादुकां भज मनश्चैतन्यचन्द्रोदयम् ॥ १ ॥

निर्वैरीकरणं मदापहरणं वह्नेर्विना ज्वालनं
नाडीचालन-नादविन्दुकलनं देहस्य संशोधनम् ।
आत्मज्योतिनिदर्शनं कलयितं स्वच्छन्दमृत्युंजयम्
एवं ह्यात्मविदो वदन्ति महरणं चिन्मात्रमूर्त्तिं भजे ॥ २ ॥
जगदन्ध्याविनौ गणपवटुकौ विश्वविनुतौ
जगद्रक्षाशीलौ जपनिरतमाह्निग्यवरदौ ।
रथाङ्के सन्नद्धौ रविशशिशिखाशानुज्ज्वलदृशौ
मयि स्यातां रक्षापरवशधियौ मद्गुणमयौ ॥ ३ ॥

The introductory verse of the commentary, as found in L. I. 283 and in the printed edition of the work, is not given as such in this MS, but is given as the last verse of the post-colophon statement as quoted above.

5946.

8661. **योगिनीहृदयदीपिका ।** *Yoginīhṛdayadīpikā.*

By Amṛtānandanātha.

Substance, country paper. 11 × 4 inches. Folia, 109 (1–30 + 1–29 + 1–50). Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 3,200. Character, Nāgara. Date, Samvat 1853. Appearance, fresh. Complete.

Post Colophon Statement : —

सम्वत् १८५३ मिति भाद्रपद वद्य प्रतिपद्यां भृगौ वैंथसं
लिखितं लेखकपाठकयोः शुभं भवतु । नमस्त्रिपुरसुन्दर्य्यर्पणमस्तु ॥

5947.

3917D. **सिद्धिवीरेश्वरीतन्त्रम् ।** *Siddhivīreśvarītantra.*

Substance, country-made paper. 11½ × 4½ inches. Folia, 38B–39A. Lines, 11 on a page. In Tripāṭha form. Character, Bengali. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

This MS contains only the fifth chapter of the work.

Beginning :—

अथातः संप्रवक्ष्यामि सिद्ध्युपायं प्रियेश्वर ।
अज्ञात्वा + + का देवि अजपा गुरुपादुकाम् ॥
रात्रौ पर्य्यटनं नास्ति साधकः (कौकिलः) [कौलिकः] कथम् ।
कथं मन्त्रास्त्र सिध्यन्ति मन्त्रार्थजानतः प्रिये ॥
कुल्लुका मर्द्धि संजप्ता हृदि सेतुस्त्रिचिन्तयेत् ।
महासेतुं विशुद्धौ तु सहस्रारे विचिन्तयेत् ॥

End :—

तथा जपादिकं सर्व्वं निष्फलं नात्र संशयः ।
तस्मात् सर्व्वप्रयत्नेन प्रजपेन्मूर्द्धि कुल्लुकाम ॥

Colophon :—

इति श्रीसिद्धियोगेश्वरीतन्त्रे कर्णिकापटलः पञ्चमः ।

5948.

5465. सिद्धयोगेश्वरीतन्त्रम् । *Siddhayogeśvarītantra.*

Substance, Nepalese paper. 12 × 3¾ inches. Folia 2–73. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 1,300. Character, Newari. Date, N.S. 793. Appearance, fresh. Incomplete.

The MS from which the present MS was copied was apparently defective, for occasional lacunae are met with in the latter, as in the 18th leaf which contains only two lines. It contains 32 chapters. The work is differently called *Siddhayogeśvarītantra*, *mata* in different colophons and *Bhairavavīrasaṃhitā* in one colophon (Fol. 45A).

Colophons of the different chapters :

2B, इति सिद्धयोगेश्वरीतन्त्रे प्रथमः पटलः; 4B, इति सिद्धयोगेश्वरीतन्त्रे थामिपटलो द्वितीयः; 8A, इति सिद्धियोगेश्वरीमते शक्तित्रयोद्धारस्तृतीयः पटलः; 8B, ०विद्याङ्गोद्धारस्तुर्य्यः पटलः; 9A, इति लोकपालोद्धारः पञ्चमः

पटलः; 12B, इति समयमण्डलपटलः षष्ठः; 15A, इति सिद्धयोगीश्वरीतन्त्रे सप्तमः पटलः; 19B, इति सिद्धियोगेश्वरी नवमः पटलः; 20B, इति विद्याव्रत-पटलो दशमः; 21B, इति सिद्धेश्वरीमते एकादशमः पटलः; 23A, इति सिद्ध-योगीश्वरीमते द्वादशमः पटलः; 24B, सिद्धियोगीश्वरमते त्रयोदशमः पटलः; 24B, इति सिद्धियोगीश्वरमते पञ्चदशमः पटलः; 28A, इति सिद्ध-योगीश्वरीमते षोडशमः पटलः; 32A, इति सिद्धयोगेश्वरीमते सप्तदशमः पटलः; 34A, इति सिद्धयोगेश्वरीमते अष्टादशमः पटलः; 35B, इति सिद्धि-योगीश्वरीमते एकोनविंशतितमः पटलः; 42A, इति सिद्धयोगेश्वरीमते खचक्राख्यद्विंशतिमः पटलः; 45A, भैरववीरसिंहता[या]मेकविंशतिमः पटलः; 47B, इति योगिनीचक्रनिर्णयं द्वाविंशतितमः पटलः; 50A, इति सिद्ध-योगेश्वरीमते त्रयोविंशतिमः पटलः; 52B, इति चक्रोद्धारणमिदं चतुर्विंशतिमः पटलः; 58B, इति सिद्धयोगेश्वरीमते सिद्धिमण्डलविन्यासपञ्चविंशतिमः पटलः; 62B, इति सिद्धयोगेश्वरीमते मेलकाख्यषड्विंशतिमः पटलः 65B, ०सप्तविंशतिमः पटलः; 68B, ०अष्टाविंशतिमः पटलः; 71B, ०एकोनत्रिंशतिः पटलः; 72A, ०त्रिंशतिमः पटलः; 73A, ०एकत्रिंशतिमः पटलः; last colophon, इति सिद्धयोगेश्वरीमते द्वात्रिंशतिमः पटलः समाप्त ।

Post Colophon Statement: –

नेपालवत्सरे जाते वह्निरन्ध्रसमुद्रके ।
अनन्तसिंहलिखितं सिद्धयोगेश्वरीमतम् ॥
पुस्तकलिखनपरिश्रमज्ञो विद्वज्जनो नान्यः ।
सागरलङ्घनखेदं हनुमानेकः परं वेत्ति ॥

5949.

183. नीलतन्त्रम् । *Nīlatantra.*

Substance, country-made paper. 15 × 5½ inches. Folia, 25. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 700. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in 17 chapters.

This MS is described in L. I. 463. L. I. 215 seems to be the MS of a different work though it bears

the same name. The present MS contains 17 chapters, whereas the printed editions of it as published in the *Vividhatantrasaṃgraha* and in the *Sulabhatantraprakāśa* contain 12 chapters.

The succession of Gurus for Nīlasarasvatīvidyā is given in Fol. 7A as follows :-

ऊर्द्ध्वकेशो व्योमकेशो नीलकण्ठो वृषध्वजः ।
दिव्यौघाः सिद्धिदा वत्स सिद्धौघान् शृणुताग्रतः ॥
वशिष्ठः कूर्बनाथश्च नीलनाथो महेश्वरः ।
हरिनाथ (श्री)मानवौघान् शृणु वच्म्यामि मद्गुरून् ॥
भवानी भानुमती तथा विद्या महोदरी ।
सुखानन्द परानन्द पारिजातः कुलेश्वरः ॥
विरूपाक्षो देवदत्तो कथितं तारिणीकुलम्

Buddhist deities like Akṣobhya and Amitābha are here referred to as follows :

Fol. 7B :--

अनेन मनुना देवि परिवारान समर्चयेत् ।
अक्षोभ्यं वज्रपुष्पाद्यैः तारिणीमूर्द्ध्नि पूजयेत् ॥
यथा वैरोचनं पाठ्यं पाण्डरं पद्मनामकम् ।
अमिताभं यजेन्मन्त्री चतुर्दिक्षु चतुर्दले ॥

A good many Tantras are here referred to as follows (Fol. 17B) :--

शिव उवाच ।

श्रुतं भैरवतन्त्रञ्च योनितन्त्रं कुलार्णवम्
कुलाचारं तथा गुप्तसाधनं गुरुतन्त्रकम् ॥
निर्वाणं समयाचारम् वीरतन्त्रं श्रुतं पुरा ।
डामरं डामरोड्डीशं श्रुतं कालीविलासकम् ॥
सप्तकोटिमहाग्रन्थं मम वक्त्रविनिर्गतम् ।
यामलं देवि ब्रह्माद्यं यामलं विष्णुयामलम् ॥

शिवयामलकं देवि यामलं मिश्रयामलम् ।
शक्तियामलकं देवि कथितञ्च श्रुतं त्वयि ॥
तथापि हृदयग्रन्थिरस्ति ते परमेश्वरि ।
पुरा सुकथितं तन्त्रं पुरा देवि त्वया श्रुतम् ॥
सङ्केतं समयाचारं ञ्चसङ्केतकं तथा ।
कुलसङ्केतकं नाम सङ्केतं बहुविस्तरम् ।
श्मशानसाधनं भद्रे शवसाधनमेव च ॥
22A. एवं विधानमस्मृतं श्रुतं तन्त्रञ्च मोहनम्
कु(ली)लोड्डीशं कुलीनस्य योगिनीहृदयं श्रुतम् ।
सम्मोहनं वीरतन्त्रं श्रुतं श्रीतन्त्रमुत्तमम् ।
कुलार्णवं तथा कालीतन्त्रं कालीविलासकम् ॥
श्रीकालीकल्पलतिका श्रुता परमसादरात् ।
सतभेदे च गुप्ता सा पूजाप्रकटनाशिनी ॥

5950.

3165. *Nīlatantra.*

Substance, country-made paper. 17 × 4 inches. Folia, 28. Lines, 6–8 on a page. Extent in ślokas, 750. Character, Bengali. Appearance, old and discoloured. Complete.

The present MS contains 15 chapters. This work does not agree with the one described under the previous No. or with the printed edition of the work of the same name. The beginning agrees with that of *Bṛhannīlatantra* in 9 chapters, published in the *Sulabhatantraprakāśa* and the *Tantrasaṃgraha,* and with that of a MS of it in 23 chapters as described in L. IV. 1655.

Colophons of the different chapters :—

2A, इति नीलतन्त्रे सर्व्वतन्त्रोत्तमोत्तमे भैरवपार्व्वतीसंवादे सिद्धमन्त्रकथनं नाम प्रथमः पटलः; 4B, इति नीलतन्त्रे भैरवपार्व्वतीसंवादे सपर्य्याविधिर्नाम द्वितीयः पटलः; 5B, इति श्रीनीलतन्त्रे यन्त्रानुष्ठानविधिर्नाम तृतीयः पटलः;

6A. इति श्रीनीलतन्त्रे पञ्चमकारविधिर्नाम चतुर्थः पटलः. 7A. इति श्रीनीलतन्त्रे सर्व्वतन्त्रोत्तमोत्तमे होमविधिर्नाम पञ्चमः पटलः; 7B. ॰तर्पणविधिर्नाम षष्ठः पटलः; 12B. ॰भैरवपार्व्वतीसंवादे सप्तमः पटलः. 14B. ॰अष्टमः पटलः; 18A. ॰नवमः पटलः; 20B. ॰दशमः पटलः. 21A. इति श्रीनीलतन्त्रे तारिणीस्तोत्रं समाप्तम्; 22A. ॰एकादशः पटलः. 24A. ॰द्वादशः पटलः. 26A. ॰त्रयोदशः पटलः. 26B. इति श्रीनीलतन्त्रे सर्व्वतन्त्रोत्तमोत्तमे चतुर्दशः पटलः. 28A. ॰पञ्चदशः पटलः।

5951.

323. शक्तिसङ्गमतन्त्रम् । *Śaktisaṅgamatantra.*

Substance, country-made paper. 18 × 4 inches. Folia, 1-319. (The number of folia should really be 309 as after Fol. 56 the numbers 67 etc., are given in place of 57 etc.) Lines, 7-8 on a page. Extent in śloka, 8,950. Character, Bengali. Date, Śaka 1674. Appearance, old. Incomplete.

The first part of this work in 21 chapters has been published in the Gaekwad's Oriental Series (Baroda, 1932) as also by P. Sarma (Bharat Subhacintak Press, Deoghar). This MS has been described in L. I. 405. The work is also described in I.O. IV. 2589 and Bik., No. 1320.

The numbers of chapters are occasionally wrongly indicated. Chapters 18ff in the first part of the work and 17ff in the third are respectively indicated through inadvertence as chapters 17ff and 16ff. Thus these parts really consist of 21 chapters each and not of 20 as would appear from the last colophons. Also according to I.O. (*loc. cit.*) the first part contains 20 chapters, the last of which agrees with the 21st chapter of the printed edition.

In Book II (Fol. 78A-198) colophons of chapters 10-18 and of chapters 21-22 and 27, are not found. Two chapters are indicated as 25 (Fol. 134A and 135B).

After the colophon of chapter 34 (Fol. 144B) is found the colophon of a chapter 30 (Fol. 146B). Presumably chapter 46 is wrongly indicated as 36 (Fol. 168A). This Book runs up to a portion of chapter 63 and not 65 as would appear from the description in L.

In Book III (Fol. 198, 201A–254A) the first two chapters are missing and the colophons of chapters 4–9 are not found.

In Book IV (Fol. 254–319A) the last chapter appears to be 11th and not 10th as given in the colophon, for 10 chapter-colophons are already found in the previous portions of the MS.

The names of the different parts of the work are not clearly mentioned in the colophons. The name *Tārāsūkta* occurs in the colophons of chapters 12 and 14 of Part I, chapters 25, 40, 51, 52, and 53 of Part II, chapters 4–10 of Part IV. The names *Tapasyākhaṇḍa* and *Kālīkhaṇḍa* are found respectively in the colophons of chapters 10 and 11 of Part III.

5952.

4337. *Śaktisaṅgamatantra.*

Substance, country-made paper. 16½ × 4¼ inches. Folia, 1–72. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 1,800. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS contains chapters XXIV–LVII of the second part of the work. The introductory portion of chapter XXIV is not found here. Of the 57th chapter we have here only the beginning.

5953.

4775. परातन्त्रम् । *Parātantra.*

Substance, Nepalese paper $9\frac{3}{4} \times 2\frac{1}{4}$ inches. Folia, 1–15 of which Fol 3 is missing. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas 680. Character, Newari. Appearance, old and discoloured. Complete

The chapters are not indicated in the present MS but it is divided into sections the names of which are indicated by sectional colophons. On comparing it with the next MS it is found that the first six sections of this MS comprise the first chapter, and the other three sections comprise respectively the 2nd, 3rd, and 4th chapters of the work. The work has been described in IO. IV. 2590.

Beginning :—

ॐ नमः श्रीपरायै ।

वज्रसिद्धिसमाकीर्णे श्मशाने करवीरके
तत्र वीरगणाः सर्व्वे महाकल्लोलहृष्टेत ।
निवर्त्तितमहाचक्रे योग चित्रशाडामरे ।
महावन्दे महास्फारे गणडाकिनायाचिते ।
ब्रह्माद्या मातरश्चाष्टौ क्षेत्रपा भैरवादयः
गणेशवटुकाः सिद्धिः मातृचक्रं तु सर्व्वशः ॥
श्रीनाथादिगणाः सर्व्वे वीरनाथाननादिते ;
सिद्धिनाथां प्रकाशेन सन्तोषितकुलेश्वरः ॥
सर्व्वभूषां परित्यज्य सानन्दोन्नामिमानसः
मामगस्त्यस्थितं देवं पृच्छति कुलसुन्दरी ॥

श्रीदेव्युवाच ।

सर्व्वशम्भो भवज्ञानं त्वत्प्रसादाच्छ्रुतं मया ।
यामलाष्टकपूर्व्वन्तु तन्त्रानेकाविधानि च ॥

शिरश्छेदस्य वज्रधा महामश्मानषट्ककम् ।
परातन्त्रे च चिताश्मागारं ना महामतम् ॥
चतुर्विंशति वै लक्षा अनाः सर्व्वेपि धारिताः ।
इदानीं संशयो जातो तवैव वचनात् प्रभो ॥
एका सा परमा शक्तिः न द्वितीया परेश्वरि ।
एका शक्ति[ः] महामाया विश्वं व्याप्य व्यवस्थिता ॥
नादिमध्या न चान्तास्त यया सर्व्वं प्रवर्त्तते ।
त्वयोक्ता न द्वितीया सा तन्त्रे कुलकुलार्णवे ॥
एषा संधार्य्यते विश्वं एका त्रैलोक्यपूजिता ।
एतदेव च यो ब्राह्मी षडाम्नाय कथं प्रभो ॥
षट्सिंहासनगा प्रोक्ता देव्यः षन्नायिका स्मृता ।
षडाम्नायविभिन्ना चैदेका सा परमा कथम् ॥
अभिन्नाप्यथ भिन्ना चेद्वद देव जगत्पते ।
कथमेका पराशक्ति[ः] विभिन्ना परमेश्वरी ॥
षट्सिंहासनगा देवी नायिका षट् प्रकीर्त्तिता ।
षडाम्नायविभिन्ना चेत् किं संज्ञाभेदनामतः ॥
पूर्व्वसिंहासना देवी याम्यसिंहासने स्थिता ।
सिंहासन पश्चिमाशां सौम्ये सिंहासना परा ॥
सिंहासनमूर्द्धगता ह्यधः सिंहासनास्तथा ॥
षट्सिंहासनसंस्थिता षडान्नायेति कीर्त्तिता ।
कथं सिंहासनं संज्ञा स्थिताह्यान्नाये देवता ॥
तन्त्रे वा यामरे वापि चतुर्विंशतिलक्षके ।
ग्रन्थे त्वया सूचिका वै षडाम्नाय विशेषतः ॥
एका परा विभिन्ना किं षट्सिंहासनमाश्रिता ।
आद्या शक्तिः परामेका कथं षट्शक्तितां गता ॥
यामाद्या प्रकृती सूक्ष्मा चितिरूपेण संस्थिता ।
विन्दमालिनीरूपा सा सर्व्वं व्याप्य व्यवस्थिता ॥

एतन्मे महतीं शङ्कां निर्णीतुं परमेश्वरीम् ।
हृदयग्रन्थिमदृढं सर्व्वज्ञा परमेश्वर ॥
यद्येका परमा शक्तिराद्या प्रकृतिरीश्वरी ।
किमर्थं कस्य रक्षार्थं महाम्नाय प्रकीर्त्तिता ॥

End :—

इत्येतत्त समाख्यातं कालिकायाः कुलक्रमम् ।
विधानं परमं दिव्यं शास्त्रे कालिकमागते ॥
गोपनीयं प्रयत्नेन न दद्याद् यस्य कस्यचित् ।
गुरुभक्तिरतो यो हि महाशास्त्रमथा तु सा ॥
रत्यपुण्यफलं दृष्ट्वा वस्त्रालङ्कारमेव च
स्वात्मप्रियाणि भक्ष्याणि यत्किञ्चित् भुवि दुर्ल्लभम् ॥
गुरवे प्रथमं दत्त्वा ततः स्वात्मनि धारयेत् ।
गुर्व्वागमक्रमादिमा पूजाकाले प्रजापयेत् ॥
गुरुमन्त्रप्रमाणेन मन्तव्या कालिकाक्रमम् ।
येनेदं लिखितञ्चास्त्रं तस्य कर्म्मसु निश्चिते ॥
यत्र स्थितं प्रपूज्यन्ते विधिवत् परमेश्वरी ।
सनिर्विघ्नन्त् सगमासं यावज्जीवति नैव हि ॥
पुस्तकं पूजितं येन इदं कालिकुलक्रमम् ।
समग्रं पूजितं तेन कालि कालविनाशिनी ॥
आब्रह्मस्तम्भसकलं कालेन कलयेत् सदा ।
तं कालं कालिका देवी कारयेत् सा युगे युगे ॥
न कालिसदृशो यज्ञो न कालिसदृशो तपः ।
न कालिसदृशो धर्म्मो न कालिसदृशो भुवि ॥
जीवन्मुक्तः स विज्ञेयो महापाशुपतः स वै ।
महायोगी विजानीहि कालिकापथसंस्थिता ॥
अहं मृत्युंजयो देवो मङ्गलार्चनतोभवत् ।
कालौ विशेषतः काली पूजितव्या प्रयत्नतः ॥

देवतासंयुतं विघ्नं वर्ज्जितस्थानकं प्रिये ।
यो ज्ञाता भैरवो देवो श्रोता रुद्रसमो भवेत् ॥
स एकधा च बहुधा साधकानां हिताय च ।
नानातन्त्रप्रवाहास्तु नानाम्नायत्वमागता ॥
तन्त्रभेदे नामभेदा एका शक्तिः सहस्रधा ।
मङ्गला च महामाया चण्डा कापालिनी शिवा ॥
चामुण्डा चर्च्चिका चण्डा स्थिस्थित्यन्तकालिनी ।
अनाख्या च महाभासा गुह्यकाली जया परा ॥
सिद्धिलक्ष्मीर्विश्वलक्ष्मीर्महाप्रत्यङ्गिरा स्मृता ।
सुन्दरी त्रिपुरा चारु उग्रचण्डा प्रकाशिनी ॥
विभिन्ना बहुधा जाता नानाभेदसमाश्रिता ।
एका सानेकरूपा च यानि या दिव्यचक्षुषा ॥
स एव साधकः श्रेष्ठः सिद्धिज्ञानस्य भाजनम् ।
अनुष्ठानरता सर्व्वं सिद्धिभागी भवेद्ध्रुवम् ॥

Colophons of the different sections of the work :—

Fol. 6B—इति श्रीपूर्णेश्वरी पूर्व्वाम्नायः ।

Fol. 8B—इति श्रीपरातन्त्रे निःशेश्वरी दक्षिणाम्नाय ।

Fol. 11A—इति श्रीपरातन्त्रे पश्चिमसिंहासने कुब्जिका ॥ ३ ॥

Fol. 13A—इति श्रीपरातन्त्रे उत्तराम्नाय कालिक्रमः ॥ ४ ॥

Fol. 17B—इति श्रीपरातन्त्रे श्रीविद्या ऊर्द्धाम्नायः ॥ ५ ॥

Fol. 18B—इति श्रीपरातन्त्रे महास्रोतसि शिरश्छेदे करवीरमहायागे परातन्त्रे क्रमे द्वादशसाहस्रिकायां षडाम्नायभेदसूत्रम् ॥ ६ ॥

[Here ends the first Paṭala.]

Fol. 32B—इति श्रीमहास्रोतसि शिरश्छेदे करवीरयागे परातन्त्रे क्रमे द्वादशसाहस्रिकायां कालिक्रमनिर्णयसूत्रम् ॥ २ ॥

[Here ends the second Paṭala.]

Fol. 38A—इति श्रीमहास्रोतसि शिरश्छेदे करवीरयागे परातन्त्रे परमार्थनिर्णयः ।

[Here ends the third Paṭala.]

Fol. 45B—इति श्रीमहास्रोतसि शिरश्छेदे महाकरवीरयागे परातन्त्रे कालिकुलक्रमः समाप्तः ।

[Here ends the fourth Paṭala.]

5954.

4779. *Parātantra.*

Substance, Nepalese paper of yellow colour. 9¼ × 4¼ inches. Folia, 43. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Same as above.

Colophons of the different chapters which are numbered in this MS :—

Fol. 18A—इति श्रीपरातन्त्रे पार्व्वतीश्वरसंवादे षडाम्नायक्रमकथनं नाम प्रथमपटलः ।

Fol. 30B – ०कालीकुलक्रमनिर्णयं नाम द्वितीयपटलः ।

Fol. 36B – ०परमार्थनिर्णयकथनं नाम तृतीयपटलः ।

Fol. 43B – ०पुरश्चरणाक्रमकथनं नाम चतुर्थपटलः समाप्तः ।

5955.

10725. *Parātantra.*

Substance, country made paper. 12 × 3¼ inches. Folia, 9. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 243. Character, modern Newari. Date, Samvat, 287 (?). Appearance, fresh. Complete.

The present MS contains only the first chapter of the work.

Post Colophon :—

संवत् २८७ मिति स्वार्थेन लिखित्वा ।

The date, given here, is not borne out by the handwriting, which is very modern.

5956.

3400. तन्त्रचूडामणौ महापीठनिरूपणम् ।

Mahāpīṭhanirūpaṇa from the Tantracūḍāmaṇi.

Substance, country-made paper. 10×3½ inches. Folia, 3. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 66. Character, Bengali. Appearance, very old and faded. Complete.

This work describes 51 *pīṭhas* while the work noticed under No. 5880 above describes 18.

Beginning :—

श्रीश्वर उवाच ।

मातः परात्परे देवि सर्व्वज्ञानमयीश्वरि ।
कथ्यतां मे सर्व्वपीठशक्तिभैरवदेवता ॥

देव्युवाच ।

शृणु वत्स प्रवक्ष्यामि दयालो भक्तिवत्सल ।
याभिर्विना न सिध्यन्ति जपसाधनतत्क्रिया[ः] ॥
एकपञ्चाशतं पीठं शक्तिभैरवदेवता ।
अङ्गप्रत्यङ्गपातेन विष्णुचक्रक्षतेन च ॥
+ + + वपुषा देवहिताय त्वयि कथ्यते ।
ब्रह्मरन्ध्रं हिङ्गुलायां भैरवो भीमलोचनः ॥

End :—

अज्ञात्वा भैरवं पीठं पीठशक्तीश्च शङ्कर ।
प्राणनाथ न सिध्येत कल्पकोटिशतैरपि ॥

न देयं परशिष्याय निन्दकाय दुरात्मने ।
शठाय क्रूरकर्म्माय दत्त्वा मृत्युमवाप्नुयात् ॥
दद्यात् शान्ताय शिष्याय मन्त्री मन्त्रार्थसिद्धये ॥

Colophon :—

इति तन्त्रचूडामणौ शिवपार्व्वतीसंवादे महापीठनिरूपणं समाप्तम् । ॐ तत्सत् ।

5957.

5303. *Mahāpīṭhanirūpaṇa from the Tantracūḍāmaṇi.*

Substance, Serampore paper. $17\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 70. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

Same as above. The colophon of the present MS, apparently through the copyist's error, writes Candracūḍāmaṇi in place of Tantracūḍāmaṇi.

5958.

3711. तन्त्रचूडामणिसारः । *Tantracūḍāmaṇisāra.*

Substance, country-made paper. 18×4 inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Bengali. Appearance, worn and pasted. Incomplete.

This MS contains only one chapter dealing with details of Tāntric worship.

Beginning :—

शिवः शैवाश्च विप्रास्ते अपि सर्व्वत्र देशिकाः ॥
गणेशो गणपत्याश्च गणदीक्षाप्रभुर्मतः ॥
सूरः सौरास्तथा वत्स विष्णोर्विष्णुपरायणाः ।
दिव्यौघगुरवो देवि सिद्धौघगुरवस्तथा ॥

मानवौघाः समासेन कथयामि तवाग्रतः ।
सर्व्वतन्त्रेषु मन्त्रेषु प्रोक्ता मन्त्रचतुष्टयी ॥

Colophon :—

इति तन्त्रचूडामणिसारे भावचूडामणौ पटलः ।

5959.

676. **ऊर्द्ध्वाम्नायसंहिता ।** *Ūrddhvāmnāyasaṃhitā.*

Substance, country-made paper. 13 × 5 inches. Folia, 15. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete in twelve chapters.

This is a treatise on Vaiṣṇavite faith in the form of an interlocution between Nārada and Vyāsa.

For a description of the work see L. I. 243 and Oxf. 301b. The work has been printed in Bengali characters with Bengali translation by Abhayā Charaṇa Tarkanidhi (Calcutta, 1285 B.S.).

It is a very late work as Gaurāṅga or Caitanya, the great Vaiṣṇava reformer of Bengal, is here referred to as an Avatāra in place of the Buddha and it gives the *mantra* for his worship.

5960.

2821. *Ūrddhvāmnāyasaṃhitā.*

Substance, country-made paper. $16\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 4. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 90. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

This MS contains the first three chapters and the beginning of the fourth.

5961.

4648. *Ūrddhvāmnāyasaṃhitā.*

Substance, country-made yellow paper. Folia, 8. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

This MS contains the first four chapters of the work and a few lines of the fifth.

5962.

4608. **ऊर्द्ध्वाम्नायतन्त्रम् ।** *Ūrddhvāmnāyatantra.*

Substance, country-made yellow paper. 16 x 3¼ inches. Folia, 16. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 325. Character, modern Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS begins from the third chapter and reaches up to a portion of the sixth. It deals with the nature of the human body, of Brahman and of the greatness of the guru.

Beginning : –

देव्युवाच ।

शरीरं कीदृशं नाथ मुक्तिर्वा केन कर्म्मणा ।
इदानीं श्रोतुमिच्छामि ब्रूहि मे शशिशेखर ॥

ईश्वर उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि शरीरं कर्म्मरूपिणम् ।
रजस्वला च या नारी विशुद्धा पञ्चमे दिने ॥
पीडिता कामवाणेन ततः पुरुषमीहते ।
भगलिङ्गसमायोगान्मैथुनं स्यात्तथा तयोः ॥
अन्योन्यस्पर्शनादेव जायते च महत् सुखम् ।
क्षरते च तथा रेतः प्राणापानविसंश्रिते ॥

क्षितिरापस्तथा तेजो वायुराकाशमेव च ।
सर्व्वेषां तत्र तनुः स्यात् देहस्थं रक्तबीजयोः ॥
नाभिरन्ध्रे तथा देवि भ्राम्यते च समीरणैः ।
कुम्भकारो यथा चक्रे घटते च घटादिकम् ॥
तथा समीरणो गर्भे घटते प्राणिनां तनु ।
कललं चैकरात्रेण बुद्बुदं पञ्चमे दिने ॥
शोणितं दशरात्रेण मांसपिण्डं चतुर्द्दशे ।
मासैके चैव सम्पूर्णो मांसपिण्डोऽङ्कुरायते ॥
आदौ संजायते बीजो ब्रह्माण्डे सहस्राङ्कुरः ।
तस्य मध्ये सुमेरुश्च कङ्कालदण्डरूपकः ॥
चराचराणां सर्व्वेषां देवादीनां विशेषतः ।
आलयः सर्व्वभूतानां मेरोरभ्यन्तरेऽपि च ॥
प्रदीपकलिकाकारो जीवो हृदि सदा स्थितः ।
रज्जुबद्धो यथा श्येनो गतोऽप्याकृष्यते पुनः ॥
गुणबद्धस्तथा जीवः प्राणापानेन कृष्यते ।
जीवस्य परमेशानि परिवारगणान् शृणु ॥

End :—

यावतः कुरुते जन्तुः सम्बन्धान् विषयप्रियान् ।
तावन्त्यस्य विशन्त्येते शरीरे शोकसङ्कराः ॥
स्वदेहमपि जीवोऽयं त्यक्त्वा याति महेश्वरि ।
स्त्रीमातृपितृपुत्रादिसम्बन्धः केन हेतुना ॥
दुःखमूलं हि संसारः स यस्यास्ति स दुःखितः ।
तस्य त्यागः + + + + +

5963.

3175. **काल्यूर्द्ध्वाम्नायतन्त्रम् ।** *Kālyūrddhrāmnāyatantra.*

Substance, Serampore paper. 13 × 4½ inches. Folia, 25. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 540. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete.

The present MS, as does also the one described in L. V. 1743, contains chapters I–V. The work is also described in CS. V. 22, where no reference is made to the number of chapters, and in VSP where the work is called *Ūrddhvāmnāyatantra.*

5964.

2896. श्यामामोदतरङ्गिणी । *Śyāmāmodataraṅgiṇī.*

Substance, country-made yellow paper. 17 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 210. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

The present MS contains 12 chapters. The work deals with the efficacy of the different mantras of Kālī (e.g. ककारमनु—2B, आकारमनु—3A, लकारमनु—3B, ईकारमनु—5A). It also lays down in brief the rules for her worship.

Beginning :—

श्रीपार्व्वत्युवाच ।

भगवन् सर्व्वतत्त्वज्ञ महाभूत परात्पर ।
नमामि नाथ देवेश भवन्तं जगदीश्वरम् ॥
त्वन्माया जगतीव्याप्ता यया संमोहिताः सुराः ।
त्वमेव जगतां कर्त्ता त्वमेव परमेश्वरः ॥

... ...

महाभूत उवाच ।

... ...
... ...

एकैव शून्यरूपास्ति तस्याः सृष्टिकृतीच्छया ।
काली भवति सा साक्षात् सा नित्याप्यभिधीयते ॥

तस्या स्तीच्छया कालो जायते परमेश्वरि ।
तदिच्छया महातारा ततोऽपि त्रिपुरा परा ॥
ततः सर्व्वा महाविद्या भक्तचिन्तार्थकल्पिताः ।
कालीकालसमाख्यातब्रह्मविष्णुशिवादयः ॥
ब्रह्मेच्छया जगत् सर्व्वं विष्णोर्विश्वपालने ।
शिवेच्छया जगद्धंसो देवि निश्चितमीरितम् ॥
... ...
ककारः कालिका साक्षात् ककारः सर्व्वसिद्धिदः ।
कदाचित् केन रूपेण भ्रमविज्ञानतोऽपि वा ॥
यः स्मरेत् मोक्षमाप्नोति सत्यं मे निश्चिता मतिः ।

End :-

दिव्यभावमतं देवि कथितं चादियामले ।
तत्कृत्वा सिद्धिमायाति शिवरूपो भवेद्यदि ॥

Last Colophon :—

इति श्यामामोदतरङ्गिण्यां महाभूतप्रोक्तायां द्वादशः पटलः ॥

5965.

6077. शिवनृत्यतन्त्रम् । *Śivanṛtyatantra.*

Substance, Kashmere paper. 8¼ × 6¼ inches. Folia, 9. Lines, 12, 13 on a page. Extent in ślokas, 80. Character, Śāradā. Fol. 1–2A are written in modern Kashmeri. Appearance, new. Complete.

The work deals with different mystic diagrams of Tāntrik worship and the present MS contains nine chapters.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।
ॐ श्रीदेव्यै सिद्धिदायिन्यै नमः ।

श्रीभैरव उवाच ।

ॐ महान्त्यावसाने तु परिपप्रच्छ पार्व्वती ।
गिरिशं [f]प्रणम्य नत्वा चन्द्रार्द्धकृतशेखरम् ॥

श्रीदेव्युवाच ।

देवदेव महादेव सृष्टिस्थित्यन्तकारक ।
पूर्व्वमुक्तानि यन्त्राणि कथयस्व कृपानिधे ॥

श्रीदक्षिणामूर्त्तिरुवाच ।

घटणाख्यावहिता + + गिरि जे प्राणवल्लभे ।
अकथ्यं परमार्थेन तथापि कथयाम्यहम् ॥

End :—

इदं गोप्यतरं तन्त्रं तवैवाग्रे प्रकाशितम् ।
किं बहूक्तेन देवेशि कलौ कल्पतरूपमम् ॥

Colophons of the different chapters

1B, इति दक्षिणामूर्त्तिपार्व्वतीसंवादे शिवतन्त्रे नवकोष्ठो(?)विधि प्रथमः पटलः; 2A, पञ्चविंशतिको द्वितीयः पटलः, 3A, एकोनपञ्चाशं कोष्ठविधि स्तृतीयः पटलः; 3B, एकाशीतियन्त्रं चतुर्थः पटलः, 5A, पञ्चमः पटलः, 5B, षष्ठः पटलः; 6B, सप्तमः पटलः, 7A, चतुःष ‥ ‥ विधिरष्टमः पटलः; 9A, शतकोष्ठयन्त्रं नवकोष्ठयन्त्रं नवमः पटलः । समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

सं २७ माघवति प्रतिपदि विद्यालक्षपालुना स्वार्थे लिखितम् ।

The reverse of the last leaf and one entire leaf, not numbered, give various diagrams.

5966.

9557. शिवताण्डवम् । *Śivatāṇḍava.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 17. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 714. Character, Nāgara. Appearance, old Complete.

The work appears to be divided in two parts, and the present MS comprises the latter part in 15 chapters.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ।

अजस्रमजनिष्यन्दलहरीललितालकैः ।
कवलीकृतविघ्नौघपुराणकरिणे नमः ॥

देव्युवाच ।

देवदेव महादेव जगन्नाथ जगत्पते ।
त्वत्प्रसादाच्छ्रुता नाथ विद्याभेदाह्यनेकशः ॥
वद मे कृपया नाथ सद्यः प्रत्ययकारकं ।
प्राणान्तं मे करिष्यामि यदि नो कथ्यतेऽधुना ॥

ईश्वरोवाच ।

म+कार सहस्राणि वारितानि पुनः पुनः ।
स्त्रीस्वभावाच तरले किं पृच्छसि वदस्व तत् ॥

देव्युवाच ।

सूचितस्त्वं पुरा नाथ ताण्डवं न प्रकाशितं ।
नृत्योत्सुकेन रुद्रेण यथावृत्तं पुरा कृतम् ॥
ताण्डवान्तर्गतं कृत्यं षट्सु कर्म्मसु मे वद ।

ईश्वरोवाच ।

अप्रकाश्यमिदं देवि प्राणैः कण्ठगतैरपि ।
तव स्नेहात् प्रवक्ष्यामि नराणां वाञ्छितप्रदं ॥
किंवा कर्त्तुं शक्यते च ताण्डवेन विना नरः ।

End :—

न दारिद्र्यवशं यान्ति पुत्रपौत्रादिभिः सह ।
स(ह) देशः सिद्धक्षेत्रं स्यात् दशयोजनमायतं ।
यत्र तिष्ठति देवेशि लिखितं शिवताण्डवम् ।

Colophons of the different chapters : –

Fol. 2A, इति शिवताण्डवे देवीश्वरसंवादे प्रथमः पटलः, 3A, ०द्वितीयः पटलः; 4A, ०तृतीयः पटलः; 5B, ०चतुर्थः पटलः, 6B, ०पञ्चमः पटलः, 8B, ०षष्ठः पटलः; 9A, ०सप्तमः पटलः; 11A, ०अष्टमः पटलः, 12A, ०महाविद्योपाख्यानं नाम पटलः; 12B, ०दशमः पटलः, 13A, ०एकादशः पटलः; 14A, ०द्वादशः पटलः; 14B, ०त्रयोदशः पटलः, 15B, ०चतुर्दशः पटलः; 17B, ०इति शिवताण्डवे पार्व्वतीश्वरसंवादे उत्तरखण्डे पञ्चदशः पटलः। समाप्तोऽयं ग्रन्थः।

Post Colophon Statement : –

हरिकृष्णाचक्रवर्त्तिनः पुस्तकमिदं। शुभमस्तु।

5967.

9556. *Śivatāṇḍava.*

Substance, country-made paper. 13 × 5½ inches. Folia, 21. Lines, 8–16 in a page. Extent in ślokas, 900. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

This MS contains chapters 12, 13, and 14 of the first part. The second part is referred to by Nīlakaṇṭha in his commentary (No. 5968 ff) on XII. 5 of the work.

Beginning : –

परमभैरव उवाच।

अथ देवेशि वक्ष्यामि परमाद्भुतकारणम्।
यन्न कस्यचिदाख्यातं तत्ते वक्ष्यामि साम्प्रतम्॥
प्रशृण्वैकमनाः कान्ते मत्तमातङ्गगामिनि।
नव्यवस्तुपरिज्ञानं पृथक् पृथक् यथा तथा॥
वश्यार्थे भूर्ज्जपत्रे तु मोहने गैप्यपत्रके।
मारणे लोहपत्रे तु स्तम्भनं पैत्तलं मतम्॥

विद्देषे तु श्मशानस्य चीवरं समुदाहृतम् ।
आकर्षे सीसजं प्रोक्तं राज्यार्थे ब्रह्मसूत्रजम् ॥

End :—

+ । यन्त्रं यन्त्रराजाभिधं तुभ्यं मयोदितम् ।
गोपनीयं प्रयत्नेन स्वयोनिरिव पार्व्वति ॥

Colophons of the chapters :—

Fol. 4A, इति श्रीसर्व्वतन्त्रोत्तमोत्तमे पार्व्वतीश्वरसंवादे लेख्यकथनं नाम द्वादशः पटलः; 11A, इति श्रीसर्व्वतन्त्रोत्तमोत्तमे दक्षिणामूर्त्ति-पार्व्वती-संवादे नगेन्द्रप्रयागे शिवताण्डवमहातन्त्रे नवकोष्ठकात्मकयन्त्रकथनं नाम त्रयोदशः पटलः. 21A, इति श्रीदक्षिणामूर्त्तिपरमभैरवसंवादे सर्व्वतन्त्रोत्तमोत्तमे नगेन्द्र-प्रयागे शिवताण्डवषोडशकोष्ठलिखनप्रकारकथनं नाम चतुर्दशः पटलः समाप्तः ।

5968.

3323. *Śivatāṇḍavatantra.*

Substance, country-made paper. 14 × 5½ inches. Folia, 57. In tripāṭha form. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1897. Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS is accompanied by Nīlakaṇṭha's commentary and contains chapters XII–XIV of the first part. The commentary is described in HPR. I. 360. In the beginning of the commentary the author refers to several other works by himself, e.g. the commentaries on *Mantra-bhāgavata*, *Mantrarāmāyaṇa*, and *Mantramahābhārata*. The authoritativeness of the Tantras as also of the mantras, both in Sanskrit and the vernaculars, is discussed and it is argued that the Tantras form part of the Purāṇas.

The genealogy and the achievements of the family of the royal patron of the commentator are given thus (Fol. 1B) :—

यन्नाथं प्राप्य नाकं हसति मरुमही जङ्गलं नन्दनत्वम्
प्राप स्वः सप्तकश्रीपदमचलमभूत् पूर्व्विकानेरनाम्नी ।

शूरः श्रीमान् वदान्यः शमदमसहितो नीतिविद्यागुरूणाम्
आद्यः सोऽद्यापि कीर्त्या जगति विजयते रायकल्याणमल्लः ॥

समजनि विक्रमनगरे राजा श्रीरायसिंहाख्यः ।
यस्मिन् ददति गजौघान् गजपतिभावं गतोऽविपालोऽपि ॥

दीपादिव प्रदीपस्तस्माच्छ्रीसूरसिंहोऽभूत् ।
मारवधूर्वोढारं यं लब्ध्वात्मानम् उदूढं मेने ॥

वदान्यानां मूर्द्धि स्फुरतु लभतां सूरसुततां
कुरूणामीशानानवतु ककुभो वा विजयतां ।
परप्रीतश्रीको विजयविजितो भूविधुरितः
कथं वा राधेयः कलयतु महाकर्णममताम् ॥

श्रीमाननूपपूर्णेन्दुः कर्णक्षीरार्णवोद्भवः
यत्कीर्त्तिकौमुदी भाति विश्वसन्तापनुत्तये ॥

लोह-दारु-दृषदामिवोदराद्यसमाः शिवताण्डवादिह
केन वोपकरणेन कः पुमान् यन्त्रवित्तमुपनीय दर्शयेत् ॥

जयत्यनूपभूपोऽसौ यदाज्ञाबलयोगतः
भिन्दन्त्यभेद्यमप्यर्थं शौर्य्यपाण्डित्यशालिनः ॥

श्रीमत् स्फूर्ज्जदनूपभूपतिमहाज्ञैव निसर्गोज्ज्वले
श्रीमत्मद्रुसवाक्यवीर्जनिचयानुज्ञा समुत्पादितः ।
श्रीमच्चौधरिनीलकण्ठवशिना वर्षं विना भूयसे
भूयात् दिव्यफलाय यन्त्रलतिकारामोपमोऽत्यद्भुतः ॥

The name of the commentary is thus indicated (Fol. 2A):—

शिवताण्डवटीकेयमनूपारामसंज्ञिता ।
यन्त्रकल्पद्रुममयी द[द्या]दोऽभीष्टसन्ततिम् ॥

The beginning of the text is found in Fol. 8A, the first seven leaves being taken up with the commentator's introduction (*upodghāta*).

The Last Colophon :—

इति श्रीमत्समस्तसामन्तचूडामणि-मरीचिमञ्जरीसमर्
पादपीठोपान्तभूमिना श्रीमन्महाराजाधिराज-कर्णमहाराय-सूनु
श्रीमदनूपसिंहेन प्रेरितपदवाक्यप्रमाणमर्य्यादाधुरन्धर-चतुर्धरवंशा
वतंस-गोविन्दसूरिसूनोर्नीलकण्ठस्य कृतौ श्रीशिवताण्डवीय अङ्ग
यन्त्रव्याख्याने अनूपारामसंज्ञे षोडशकोष्ठलेखनप्रकारकथनं नाम
चतुर्द्दशः पटलः समाप्तः । समाप्तेयं टीका ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १८८७ ॥ माघशुक्ल १३ ॥ श्रीगुरवे नमः ॥ श्रीकृष्णाय
नमो नमः ॥

5969.

5566. *Śivatāṇḍavatantra.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 58. In tripāṭha form Character, Nāgara. Date, Samvat 1917. Appearance, fresh. Incomplete.

This MS also contains chapters XII–XIV inclusive of the first part of the work. The text is accompanied by the commentary of Nīlakaṇṭha.

Post Colophon Statement :—

संवत् १९१७ भाद्र शुक्लतिथौ विद्याधरद्विवेदिना लिखितम् ।

5970.

9477. *Śivatāṇḍavatantra.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 9. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 214. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Fragmentary.

It contains 27 verses and a portion of the 28th of Chapter XII of the work and is accompanied by the commentary of Nīlakaṇṭha.

5971.

5720A. *Śivatāṇḍavatantra.*

Substance, country-made paper. 9¾ × 4¾ inches. Folia, 1-127. Lines on a page. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

The MS contains Chapter XII and 45 verses of Chapter XIII. It is accompanied by the commentary Mallādarśa by Ghanaśyāma. The commentary is full of polemic discussions and deals with the work proper from Fol. 29A, the previous portion being devoted to preliminary discussions.

Beginning :—

श्रीराजराजेश्वराय नमः ।

स्वभक्तत्वाभावेऽप्यपरसुरभक्तत्वविरहात्

स्वपाल्यत्वं मत्वा रुचिरतरकामाननुजनं ।

प्रयच्छन्तं + + + + वसतीन् सत्वरतरं

माहिष्मत्याः कमपि भज चेतः प्रतिदिनम् ॥

कौबेर्यां दिशि ताकमेत्यभिधया ख्यातोऽस्ति कश्चिद् गिरिः

गाणडक्याः सविधे हि तत्र नृपतिः श्रीमाहमल्लोऽभवत् ।

यं प्राप्यामृतभानुभानुवल्लभित्कन्दर्पकल्पद्रता

संदेहं बहुवेदिनोपि मनुजा आकल्पमापेदिरे ॥

तस्माज्जातः श्रीघनश्यामसल्लः मत्तं तातं राज्यलक्ष्मीर्विहाय ।

यत्तं भेजे सूचितं तद्धि कोन्यो लक्ष्मीनाथः श्रीघनश्यामदेवात् ॥

तदीयः सुतः श्रीमलैवस्मनामा

नृपालः स्ववंशावतंसीभवं तः (?) ।

वरेण्यं यमाङ्कर्हि सन्तोऽयमीशो

जयत्यर्थिसार्थार्थितायुष्यवृद्धिः ॥

सत्यास्त्वन्तरिणो भवन्ति तदनुध्यानेन तत्स्था गुणाः

धातर्य्येवममी नृपो भगवतः श्रीरामचन्द्रस्य यत् ।

ध्यानादेककलत्रतामरवरावामोन्नमत्सेतुता-

शम्भुस्थापकतादिकानिह गुणानानादायवृत्तमान ॥

अमुष्यैवानल्पा भवति करुणा लोकनिवहे

सतां दत्त्वा द्रव्यप्रभृति बहुदुःखं शमयतः ।

समुद्राव्यर्थौघोद्भवदमितदुःखव्ययकृते

दुरूहां यन्त्रालीं प्रकटयितुमाज्ञां रचयतः ॥

यन्त्रावलीं रचयतः शिवतोऽपि नासौ

भूपान् कृपालुरिह तां प्रकटीकरिष्यन् ।

दुर्ब्बोधसारकलिता न हि खेष्टसिद्धौ

चित्रं न तत्र हरिरेष नृपालवेषः ॥

नृपालेनादिष्टो दिनकरगुरूच्छिष्टभजनः

प्रभोर्माहिष्मत्याखरगणखशीतांशुकिरणैः ।

गतायाताज्ञानव्रजतिमिरशब्दार्थरचनः

कथं वा नो कुर्य्यादयमपि जनो ग्रन्थममलम् ॥

शि[illegible]गां ग्रन्थार्थदर्शनं [illegible] ।

मल्लादर्शो मम ग्रन्थः स रञ्जयतु पण्डितान् ॥

शिवताण्डवटीकेयं स्वल्पाल्पापि सुधीराणां ।

व्याख्येयार्थगुणौघैः सर्व्वार्थाकर्षिणी भवति ॥

अथ जगदेव स्वस्वपूर्व्वपूर्व्वजन्मसञ्चितदुरदृष्टसामर्थ्यनियमितदारिद्र्यादिनाना-विधदुःखपङ्कनिमग्नमुद्दिधीर्षुः परमकारुणिको भगवान् सदाशिव संहितोड्डामर-यामलादिनानातन्त्रेषु रुद्रदीपमहादीपजपहोमपु+++दिषु अमितमुपायमुदा-जहार । तस्य चासमर्थानधिकारादिना न सर्व्वविषयत्वं भ[illegible]तीत्यपरितुष्टो अल्प-क्लेशतो धारणमात्रादेव समीहितपरम्परामव्यभिचारादुत्[illegible]सयन्तीमङ्कयंत्रावलि-माविर्भावयितुं नेदमजिज्ञासवे नापि स्वप्रियभावमदधते नापि वाभक्तायोपदेश्यमिति सूचयितुं शिवताण्डवाख्ये तन्त्रे विशेष्ये देवीशरीरं प्रश्नत्वेन स्वीकृत्य तदुत्तरकथनव्याजेन पूर्व्वं वक्ष्यमाणयन्त्रोपयोगिपदार्थसार्थमाह दक्षिणामूर्त्तिरुवाचेत्यादिना ।

5A, नन्वेवं तन्त्रोक्तवेदविरुद्धमार्गस्यापि प्रामाण्यं प्रसज्येतेति चेत् प्रसज्यतां, का नो हानिः। "अथ मदिरां पिबेत्" "प्रपश्येन्मदनावासं परस्त्रीणां विशेषतः" "कोटिभगदर्शनान्मुक्ति"रित्यादितान्त्रिकार्थानुष्ठानार्थं शिष्टानामपि प्रवृत्त्यापत्तिरिति चेत् सत्यं। "श्येनेनाभिचरन् यजेत" इत्यादि वेदविहित-श्येनादियागे न कुतस्तेषां प्रवृत्तिः। अथ वेदविहितत्वमात्रं न शिष्टकर्त्तृकानुष्ठान-विषयत्वे तन्त्रं किन्तु वेदाप्रतिषिद्धत्वविशिष्टं तत्। भवति हीदं विहितमपि न हिंस्यात् सर्व्वा भूतानि इत्यादिविधिना प्रतिषिद्धमिति चेत्। एवं तर्हि "ब्राह्मणो मदिरां पीत्वा ब्राह्मण्यादेव हीयते" इत्यादितान्त्रिकस्मार्त्तादिवचनैस्तस्य प्रतिषिद्धतया कथं तत्र ते प्रवर्त्तेरन्। अथ पानादिप्रशंसावचनानां का गतिरिति चेत् या गतिः श्येनादियागवचनानाम्। अथ प्ररोचनाभिः तत्तदधिकारिणां तत्र तत्र प्रवर्त्तनेन तत्तत्काम्यार्थाधिगमन एव तेषां तात्पर्य्यं न तु परमपुरुषार्थे प्रत्यूहपापापूर्व्वपरिहारेपीति चेत् इहापि निधीयतां सैव दृष्टिः। किं च निषेधवचनानां त्वन्मते विगतिरेव न हि तेषां निन्दाकरणेन ततो निवृत्तिः फलं ततो निवृत्तेस्तवानभिप्रेतत्वात्। अथ तत्तदैहिककाम्यफलसाधनार्थमेव तत्र प्रवृत्तिरिष्यते। तत् कामनानुरागात् प्रवृत्तस्य पारलौकिकमनिष्टं नरकादिरूपं भविष्यतीति एवं तर्हि सिद्धं नः समीहितम्। न ह्येतावतापि ब्राह्मणादि-निषिद्धांशे मात्रस्याप्रामाण्यं श्येनादेरनुष्ठानेऽपि न हि तद्भागस्याप्रामाण्यं कश्चिदप्याचष्टे। ... ...

The conclusion drawn is :—

6B, मन्मते तु वेदाविरुद्धभागस्य प्रामाणिकतया तद्व्यावृत्त्यर्थं विशेषणा-मावश्यकमिति संक्षेपः। अत्र नीलकण्ठाः। ... ...

इत्यादि श्रुतिमूलकत्वमेव षट्त्रिंशदाद्यंकयन्त्राणाम्। अयं ह्येतस्याः श्रुतेरर्थः।

Colophon :—

79A, इति सर्व्वतन्त्रोत्तमे दक्षिणामूर्त्तिपार्व्वतीसम्वादे पूर्व्वखण्डे द्वादशपटलः सम्पूर्णः।

5972.

5621 A. **मुण्डमालातन्त्रम्।** *Muṇḍamālātantra.*

Substance, palm-leaf. 14 × 1½ inches. Folia, 27. Lines, 4-5 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Udiya. Appearance, good. Complete.

The present MS runs up to the end of the 15th chapter. L. I. 469, II. 740 have only six chapters each. VSP (p. 44) notices a MS of the work in 11 chapters.

The beginning of the work does not agree with that of L. I. 469 and L. II. 740, the first few lines of the last of which agree with those of the *Kālyūrddhrāmnāyatantra* (No. 5963 above). The work deals with Śakti worship in general and the worship of the ten *Mahāvidyās* in particular.

Beginnings of the different chapters :—

श्रीइष्टदेवतायै नमः।

मेरुपृष्ठे समासीनं देवदेवं जगद्गुरुम्।
शङ्करं परिपप्रच्छ पार्व्वती परमेश्वरम्॥

श्रीपार्व्वत्युवाच।

सर्व्वानन्दमयीं नत्वा सर्व्वाम्नायनमस्कृताम्।
सर्व्वसिद्धिप्रदां देवीं नमामि परमेश्वरीम्॥
प्रसीद गुह्यवक्त्रान्ते कथयस्व प्रियम्वद।
सर्व्वतन्त्रेषु मन्त्रेषु गुह्यं मत् पञ्चवक्त्रकम्॥
तत्प्रकाशय गुह्याख्यं यद्यहं तव वल्लभा।

श्रीशिव उवाच।

कथान्ते कथयिष्यामि गुह्यं मत्पञ्चमात्मकम्।
स्त्रीस्वभावान्महाभागे न जानामि सुखप्रदम्॥

देव्युवाच।

स्वस्थिराहं भविष्यामि न वक्तव्यं कदाचन।
तव वक्त्रा भविष्यन्ति भावनामन्त्रसिद्धयः॥

श्रीशिव उवाच ।

देवतागुरुमन्त्राणां भावनामेवमुच्यते ।
मन्त्रो यो गुरुरेवासौ यो गुरुः सा च देवता ॥
काली तारा महाविद्या षोडशी भुवनेश्वरी ।
भैरवी छिन्नमस्ता च रमा धूमावती परा ॥
बगला सिद्धविद्या च मातङ्गी कमलात्मिका ।
एता दश महाविद्याः सर्व्वतन्त्रेषु कीर्त्तिताः ॥
अयन्तु दुर्ल्लभो लोके षडाम्नायनसंस्कृतः ।
एताभ्यः परमा भक्त्या त्रिषु लोकेषु दुर्ल्लभा ॥
सुखमोक्षप्रदा नित्या क्लेशसाधन कुत्रचित् ।
येन येन प्रकारेण सिद्धिं यास्यति भूतले ।
सर्व्वान्ते कथयिष्यामि प्रेमभावेन केवलम् ॥
नात्र सिद्धाद्यपेक्षादि न च रुन्नविचारणा ।
कालादिशोधनं नास्ति न च मित्रारिदूषणम् ॥
सिद्धिं विद्या महाविद्या युगमेवापरिश्रमः ।
नात्र कश्चिन्महादेवि दुःखसाध्यं न किञ्चन ॥
या काली परमा विद्या सा तारा परिकीर्त्तिता ।
या तारा परमा विद्या सैव काली प्रकीर्त्तिता ॥
एतयोर्भिन्नभावेन मन्त्राः सिद्धा भवन्ति न ।
उक्तान्तु कालिकातन्त्रे ताराकल्पे च तन्मया ॥
षोडशी वा महाविद्या चतुर्था कथिता परा ।
लक्ष्मीबीजादिभावेन पञ्चमी सा भवेदिह ॥
एकाक्षरीबीजहीना महाविद्या भवेत् परा ।
भुवने श्वरी पातु महाविद्या प्रकीर्त्तिता ॥

देव्युवाच ।

त्वया विद्या च देवेश कथिता न प्रकाशिता ।
इदानीं कथयिष्यामि कथयानन्दसुन्दरि ॥

ईश्वर उवाच ।

भुवनेशा महाविद्या देवराजेन वै पुरा ।
आराधिता च विद्येयं ब्रह्मणानेन मोहिता ॥
एकाक्षरी बीजहीना वाग्भवेनोज्ज्वला परा ।
कामराजाख्यविद्या सा सुसिद्धा पुष्पधन्विका ॥
शक्रेण पूजिता पूर्व्वं भुवनेशी प्रतिष्ठिता ।
कुमारी या च नार्य्येयं त्वया गुप्ता रतिच्युता ॥
केवलं शिवभावेन शक्तिरूपेण केवलम् ।
माया प्रतिष्ठिता देवी तारचन्द्रस्वरूपिणी ॥
भैरवी तु महाविद्या महासम्पत्करी शुभा ।
छिन्नमस्ता सुरामांसप्रिया रक्तस्वरूपिणी ॥
धूमावती महाविद्या मारणोच्चाटने मता ।
वगला वश्यस्तम्भादि नानागुणसमन्विता ॥
मातङ्गी तु महाविद्या त्रैलोक्यवशकारिणी ।
कमला त्रिविधा प्रोक्ता एकाक्षरतया स्थिता ॥
एकाक्षरी महाविद्या सर्व्वसम्पत्प्रदायिनी ।

Chapter II (Fol. 2A) :—

श्रीदेव्युवाच ।

अक्षमालेति कथिता यत्नेनैव प्रकाशिता ।
अक्षमालेति किं नाम फलं किं वा वदस्व मे ॥
अक्षमाला तु देवेशि काम्ये नैमित्तिके तथा ।
भवत्यत्रापि एतस्येऽपि विस्तरात् कथ्यते मया ॥

Chapter III (Fol. 4A) :—

देव्युवाच ।

स्थानासनं देवदेव कथयानन्दहेतवे ।
मदाश्रया विनिर्दिष्टाः सर्व्वे मन्त्राः सुसिद्धिदाः ॥

ईश्वर उवाच ।

नदीतीरे विल्वमूले श्मशाने शून्यवेश्मनि ।
महालिङ्गे पर्व्वते वा देवागारे चतुष्पथे ॥
शवस्योपरि मुण्डे वा जलकण्टकपुरके ।
संग्रामभूमौ वा योनौ वा श्मशाने विजने वने ॥

Chapter IV (Fol. 5A) :

देव्युवाच ।

केवलं वलिदानेन तुष्टा भवति चण्डिका ।
कथितं पूर्व्वमखिलं प्रकाशं कुरु शङ्कर ॥

ईश्वर उवाच ।

अत्यन्तगुह्यं देवेशि विधानं वलिपूजनम् ।
कथयामि वरारोहे स्वस्वभावेन सुन्दरि ॥
दधिक्षीरं गुडं चान्नं पायसं शर्करान्वितम् ।
पायसं क्षीरमम्लं नारिकेलफलोदकम् ॥
मद्रूकञ्च दिषं दद्यात् मांसं माहिषमेव च ।
पायसं छुद्रमांसञ्च नारिकेलसमोदकम् ॥
शशकं मेषखड्गञ्च सार्द्रकञ्च सशर्करम् ।
रम्भाफलञ्च लड्डुकं भर्ज्जितान्नञ्च पिष्टकम् ॥
... ...
... ...
... ...
छागे दत्ते भवेद्वाग्मी मेषे दत्ते भवेद्ध्रुवम् ।
महिषे धनवृद्धिः स्यात् मृगे भोगफलं लभेत् ॥
पक्षिदत्ते महर्षिः स्यात् गोधिकायां महाफलम् ।
नरे दत्ते महर्द्धिः स्यादष्टसिद्धिरनुत्तमम् ॥

Chapter V (Fol. 6B):—

देव्युवाच ।

रहस्यातिरहस्यं मे पुरश्चर्य्याविधिं प्रभो ।
वदस्व यदनुष्ठानं सर्व्वकामा भवन्ति हि ॥

ईश्वर उवाच ।

गृहीत्वा सद्गुरोर्दीक्षां शुभे काले दिवानिशि ।
आश्रमे वैष्णवः प्रोक्तो मध्यमः सैव दीक्षितः ॥
सुरया दीक्षितो यो वै स एव परमो गुरुः ॥

Chapter VI (Fol. 7B):—

देव्युवाच ।

देवदेव महादेव सृष्टिस्थितिलयात्मक ।
कालिकाया महाविद्या कथयस्व समाहितः ॥

ईश्वर उवाच ।

अथ वक्ष्ये महाविद्यां कालिकाया सुदुर्ल्लभाम् ।
यस्य विज्ञानमन्त्रेण जीवन्मुक्तो भवेन्नरः ॥

Chapter VII (Fol. 10B):—

देव्युवाच ।

कैलासशिखरारूढं देवदेवं जगद्गुरुम् ।
पृच्छामि श्रृणु देवेश तारिण्या मन्त्रसाधनम् ।

शङ्कर उवाच ।

श्रृणु देवि प्रवक्ष्यामि मन्त्रोद्धारश्च कथ्यते ।
ॐकारं पूर्व्वमुच्चार्य्य हकारं तदनन्तरम् ॥

Chapter VIII (Fol. 13A):—

देव्युवाच ।

देवदेव परानन्द परिचर्य्याविशारद ।
सुन्दरीमन्त्रसाधन्तु (?) वदस्व करुणानिधे ॥

ईश्वर उवाच ।

प्रृणु देवि प्रवक्ष्यामि षोडशीमन्त्रसाधनम् ।
येन विज्ञानमात्रेण कुलकोटीः समुद्धरेत् ॥

Chapter IX (Fol. 15A):--

देव्युवाच । (?)

अथ देवि प्रवक्ष्यामि गुप्तां त्रिभुवनेश्वरीम् ।
यामासाद्य सुराः सर्व्वे शक्तिभावेऽभवन् पुरा ॥

Chapter X (Fol. 16B):

देव्युवाच ।

महेश श्रोतुमिच्छामि भैरवीमन्त्रनिर्णयम् ।
येन विज्ञानमात्रेण कुलकोटीः समुद्धरेत् ॥
वायुबीजस्य प्रथमं बीजं प्राणसमन्वितम् ।
सकलं भुवनेशानि द्वितीयं बीजमुद्धृतम् ॥

Chapter XI (Fol. 18A): –

देव्युवाच ।

महेश श्रोतुमिच्छामि छिन्नमस्ताविधिर्भवेत् ।
येनानुष्ठितमात्रेण सर्व्वपापैः प्रमुच्यते ॥

Chapter XII (Fol. 21A):—

श्रीमहादेव उवाच ।

अथान्यात् (?) स वक्ष्यामि देवीं गुह्यतमं प्रिये ।
उच्छिष्टपूर्व्विकां देवि मातङ्गीं सर्व्वसिद्धिदाम् ॥
सर्व्वापत्तारिणीं देवि सर्व्वदोषविवर्ज्जितां ।
यया विज्ञानमात्रेण क्षयं गच्छन्ति चापदः ॥

Chapter XIII (Fol. 23A):

श्रीदेव्युवाच ।

महेश श्रोतुमिच्छामि बगलाविधिमुत्तमम् ।
येन विज्ञानमात्रेण नासाध्यं भुवनत्रये ॥

ईश्वर उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि वगलामन्त्रनिर्णयम् ।
वह्निह्रीनेन्द्रसङ्ग्रयो वगलामुखी सर्व्वयुक् ॥

Chapter XIV (Fol. 24B) :-

देव्युवाच ।

कैलासशिखरारूढ देवदेव जगद्गुरो ।
रमामन्त्रस्य किं + + तद्वदस्व करुणानिधे ॥

ईश्वर उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि कमलामन्त्रनिर्णयम् ।
येन विज्ञानमात्रेण नासाध्यं भुवनत्रये ॥

Chapter XV (Fol. 26A) :-

श्रीदेव्युवाच ।

कमलाया मनुयुगं कथयस्व महाप्रभो ।
केनोपायेन देवेश कमला वरदा भवेत् ॥

ईश्वर उवाच ।

कुलेशि श्रोतुमिच्छामि (?) कमलामन्त्रमुत्तमम् ।
येन विज्ञानमात्रेण महादारिद्र्यखण्डनम् ॥

5973.

3917F. *Muṇḍamālātantra.*

Substance, country-made paper. 14½ × 4½ inches. Folia, 14 (beginning from 41A and ending in 51B). Lines, 11 on a page. In tripāṭha form. Character, Bengali. Date, Śaka, 1614. Writing effaced. Appearance, old and dilapidated. Complete in 12 chapters.

The present MS contains paṭalas I to XII of which the first five chapters agree with those of the previous MS.

Post Colophon Statement :—

शुभमस्तु शकाब्दाः १६१४ ।

5974.

179. *Muṇḍamālātantra.*

Substance, country-made paper. 14 × 3 inches. Folia, 1-13. Lines, 5-6 on a page. Extent in ślokas, 198. Character, Bengali. Appearance, old. Incomplete.

This MS which runs up to the end of the sixth chapter has been described in L. I. 469.

5975.

10724. ज्ञानतिलकम् । *Jñānatilaka.*

Substance, palm leaf. 11 × 2¼ inches. Folia, 11-24. Lines, 4 on a page. Character, Kuṭila. Appearance, discoloured. Incomplete.

A MS of a *Jñānatilaka*, in the form of an interlocution between Nārada and Viṣṇu, is described in Nep. Vol. I, p. 180. The present work which is in the form of an interlocution between Śiva and his son Kārttikeya is apparently different and it deals with supreme knowledge.

The MS contains chapters V–VIII and a portion of chapter IV. The colophon of the 7th chapter (Fol. 19A) calls the work *Kālajñānatilaka.* Beginnings of the different chapters are as follows :—

Chapter V (Fol. 12A):—

श्रीकार्त्तिकेय उवाच

त्वमीश सर्व्व ईशानः सर्व्वज्ञ शिवशाश्वतः ।
एभिर्व्वक्रोक्तिभिर्देव किं भ्रामयसि शङ्कर(ः) ॥
मूढो[ऽ]हं अल्पबुद्धिस्त्व संसारभयपीडितः ।
स्पष्टं कथय देवेश समूलमभिप्रीणाकैः ॥

12B, श्रीईश्वर उवाच ।

त्वां मुक्ता नास्ति मे कश्चित् इष्टो पार्व्वतिनन्दन ।
यस्याहं कथयिष्यामि एतत् परमकारणम् ॥
... ...

13A, अभावभावना येषां अभावन्तत्त्वनिश्चयात् ।
अभावगतचैतन्यास्ते मुक्ता नात्र संशयः ॥
अभावलब्धसंघातं यैर्गृहीतं नरेश्वरैः ।
दुस्तरं तेपि निस्तीर्णा महामाया भवार्णवे ॥
तीव्रेणापि न दह्येत घोरसंसारवह्निना ।
ये प्रविष्टा महात्मानो अभावविमलाम्भसि ॥
क्रोधदंष्ट्रो दुराधर्ष माया-कुटिलविग्रहः ।
अभावभाविनां पुंसां किं करोति भवोरगः ॥
लोभजिह्वा महामाया संसारजनीचरः ।
शून्यसंधरतानां तु नराणां स पराङ्मुखः ॥

Chapter VI (Fol. 15B) :—

15B, श्रीकार्त्ति + + + + ।

+ वाधिदेव ईशान सर्व्वज्ञ सुरपूजित(:) ।
प्रत्यक्षं दर्शयं देव त्यज वक्रोक्ति शंकर ॥

श्रीशङ्कर उ + + ।

+ + पश्य महासेन अनन्तं सर्व्वतोमुखं ।
महाज्ञानार्णवं शान्तं यं ज्ञात्वा वत्स मुच्यते ॥

Chapter VII (Fol. 17A) :—

[कार्त्तिके]य उवाच ।

तत्प्रसादाच्च देवेश अज्ञानतिमिरं घनं ।
ज्ञानसूत्र-समायोगात् विस्तीर्णं मन तत्क्षणात् ॥
+ + + + य नामानि अनामस्य सुरेश्वर ।
शिवस्य सूक्ष्मरूपस्य येन मे निश्चयो भवेत् ॥

श्रीईश्वर उ[वाच] ।

+ प्राप्तं आदिरच्छितं मच्छिरवं यस्य मध्यतः ।
नामस्य पश्यतं नित्यं बाह्यं ते परकारणं ॥
नमस्तृतीययुग्मे + + मनामयमच्तरं ।
तेन विज्ञातमात्रेण मुक्तस्त्वं भवबंधनात् ॥
शिर द्वितीयकं पंचयुग्मोर्द्धशिरसं शिवं ।
ईश्वरालंकृतं मूर्द्धि तं ज्ञात्वा निर्वृतो भव ॥
संहारबिंदुसंयुक्ता वह्निरीकारस + + + ।
अग्निस्थानं च रुद्रं च दुःखपंचकलस्तथा ॥

Chapter VIII (Fol. 19A) :

श्रीकार्त्तिकेय उवाच ।

गङ्गातरङ्गनिर्धूतजटाजूट शशाङ्कधृक् ।
स्मरारेर्देव ईशान वृषभाङ्कित वाहन ॥

... ...

श्रीईश्वर उवाच ।

... ...

19B, तथापि दुःप्रसाध्यस्य सारात्सारतरं महत् ।
समाधिनिर्णयं सूक्ष्मं भूयोपि कथयामि ते ॥
यदैतदात्मनो पिण्डं शून्यावस्थं विचिन्तयेत् ।
हते चैव स्वके पिण्डे सर्व्वशून्यमिदं जगत् ॥
अहं विष्णुश्चिरं वत्स भूतानि च जगत्त्रयं ।
विरटह्य समवायेन सरोध्वनि नियोजयेत् ॥
सर्व्वं समरसीकृत्य बुद्ध्या परमकारणे ।
ततो निश्चलचित्तेषु न किञ्चिदपि चिन्तयेत् ॥

5976.

9991. *Jñānatilaka.*

Substance, palm-leaf. 11 x 2¼ inches. Folia, 3 (marked 2, 9, 10). Lines, 4 on a page. Extent in ślokas, 30. Character, Kutila. Appearance, old. Incomplete.

This is a mere fragment. Fol. 9B contains the colophon of the third chapter.

5977.

2890. मृत्युञ्जयतन्त्रम् । *Mṛtyuñjayatantra.*

Substance, country-made paper. 13 x 4½ inches. Folia, 16. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

This MS, which contains chapters I–IV and a portion of chapter V, has been described in L. X. 4204.

A *Mahāvidyāsahasranāmastotra* mentioned in a MS in VSP (p. 44) as part of this Tantra is not found in the present MS.

5978.

187. पुरश्चरणरसोल्लासतन्त्रम् । *Puraścaraṇara-sollāsatantram.*

Substance, country-made paper. 11½ x 4 inches. Folia, 32. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 488. Character, Bengali. Appearance, old. Complete in ten chapters.

This MS has been described in L. I. 457. The work is also described in CS. V. 48. Besides with *Puraścaraṇa* proper, which is a well-known Tāntrika rite, the work deals with other topics as well, e.g. initiation (*dīkṣā*), greatness of the ten mahāvidyās, etc. The present MS contains chapters I–X. The greatness of the yavanas and the

success to be obtained by them by the performance of Tantra rites are referred to on Fol. 8B as follows :

सूर्य्यग्रहणकालाद्धि नान्यः कालः प्रशस्यते ।
स कालः परमेशानि परं ब्रह्म स्वमूर्त्तिमान् ॥
प्रजपेद् यदि चार्व्वङ्गि यवना यवनोद्भवाः ।
विचार्य्य यदि देवेशि यवनः प्रजपेद् यदि ॥
तत्काले चञ्चलापाङ्गि सिध्यन्ति यवनास्ततः ।
ग्रहणे चन्द्रसूर्य्यस्य न जपेद् यदि पामरः ॥
पूर्व्वपुण्यं परित्यज्य विष्ठायां जायते क्रिमिः ।
तस्मात् यत्नेन देवेशि कर्त्तव्यो ग्रहणे जपः ॥
न तिथिर्नामगोत्रञ्च न च सङ्कल्पमाचरेत् ।
कलिकाले महेशानि यवनो बलवांस्ततः ॥
मत्स्यमांसरताः सर्व्वे य[व]ना मद्यसेविताः ।
अतएव महेशानि य[व]नाः सिध्यते कलौ ॥

5979.

2783. *Puraścaraṇarasollāsatantra.*

Substance, country made paper. 17 × 5½ inches. Folia, 16. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in ten chapters.

Same as above.

5980.

2894. *Puraścaraṇarasollāsatantra.*

Substance, country-made yellow paper. 17½ × 4½ inches. Folia, 23. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Bengali. Date, B.S. 1276. Appearance, fresh. Complete in eight chapters.

The present MS runs up to the end of the 8th Paṭala.

Post Colophon :—

श्रीहरिहरशर्म्मणां श्रीश्रीदुर्गाशरणम् । सन १२७६ साल
२२ वैशाख मङ्गलवार ।

5981.

2900. फेत्कारिणीतन्त्रम् । *Phetkāriṇītantra.*

Substance, country-made yellow paper. 17 × 4 inches. Folia, 40. Lines, 6 on a page. Character, modern Bengali. Extent in ślokas, 1,000. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

The work which deals with the black rites of Tantra like *māraṇa*, *uccāṭana*, etc., has been published in 20 chapters in the *Tantrasaṅgraha* and *Sulabhatantraprakāśa.* VSP (p. 39) notices a MS of the work which has 22 chapters.

Chapters are not indicated by numbers in the present MS. It generally agrees with the printed editions up to Fol. : 4A where the 13th chapter of the printed editions almost reaches its end.

5982.

8476. परानन्दमतम् । *Parānandamata.*

Substance, country-made paper. 7½ × 3½ inches. Folia, 1-18 of which Fol. 5, 9, 11, 13, 15, 16 are missing. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 70. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The work deals with the views of the Parānanda school of the Tantras.

Beginning :—

श्रीः विघ्नेशं भैरवं शक्तिं विष्णुं सूर्य्यं महेश्वरम् ।
भक्तेषु वात्सल्ययुतान् नमाम्येतान् पुनः पुनः ॥
आचार्य्यं परमानन्दं नमामि च जगद्गुरुम् ।
शिष्यतापप्रहर्त्तारं दातारं सर्व्वसम्पदां ॥
देवानन्दं च तच्छिष्यं नित्यानन्दं तु भ्रातरं ।
सिद्धांश्च ह्युत्तमाचारान् उत्तराचारदीक्षितान् ॥

नारदादीनगस्त्यादीन् वामाचारस्थितान् मुनीन् ।
वशिष्ठादीन् मुनिवरान् दक्षिणाचारदीक्षितान् ॥
नमामि परमानं[द]मतस्थान् ऋषिपुंगवान् ।
मतानि च बहून्यत्र तामसादिप्रभेदतः ॥
वेदाप्रामाण्यवादीनि तन्मतस्था नराः क्वचित् ।
तमोमुख्यानि तेष्वेव नास्तिकानां मतानि च ॥
कुर्व्वतस्त्वैव धर्म्मं स्वं यथोक्तं मतभावितं ।
क्वचिज्जन्मनि ते यान्ति वेदप्रामाण्यवादिषु ॥
जैमिन्याद्यास्तिकानां च राजसेषु मतेषु च ।
तत्रापि परापज्ञानां सम्याद्यादीन् प्रयत्नतः ॥
परानन्दमते चास्मिन् सर्व्वोत्कृष्टोत्तमे शुभे ।

इति उपोद्घातप्रकरणम् ॥

परानन्दमतं वक्ष्ये त्रैलोक्येपि सुदुर्लभं ।
परमात्मा चेश्वरस्त्वेति जीवस्त्वेति पृथक् पृथक् ॥ १ ॥
नित्यानन्दः सुरूपी च दिव्यस्त्वेश्वरभावितः ।
ईश्वराणां स्वभक्तानां निग्रहानुग्रहक्षमः ॥ २ ॥

इति परात्मवर्णनम् ।

तस्य लोको महान् दिव्यः परमानन्दसंज्ञकः ।
यत्र गत्वा न यात्यत्र पुनः संसारमण्डले ॥ ३ ॥
मुक्ताश्च चेश्वरा यत्र रमन्ते च यथासुखं ।
यत्र ध्यानासक्तचित्ता ह्यनिर्देश्यश्रिया युताः ॥ ४ ॥

इति परमानन्दलोकवर्णनम् ॥

ज्ञानवान् पुरुषोयं कर्त्ता सकलकर्म्मणां ।
मनसा च समायुक्तः तत्तदिन्द्रियसौख्यभृक् ॥ ५ ॥
पापं कुर्व्वन् नरकगः पुण्यं कुर्व्वन् हि स्वर्गगः ।
कुर्व्वन्नुपासनामैशीं तत्तदीशस्य लोकगः ॥ ६ ॥
एतेन लक्षणेनैव युक्ताजीवाद्यसंख्यकाः ।

इति जीवलक्षणम् ॥

परानन्दैकदेशस्तु स्वानन्दस्तेत्युदाहृतः ॥ ८ ॥
कृतपापान् दुराचारान् कृतपुण्यांस्तथैव च ।
आगते प्रलये ह्येतान् सानन्दे स्थापयत्यसौ ॥ ९ ॥
वैष्णवा विष्णुना सार्द्धं गच्छन्ति परमं पदम् ।
स्वेन स्वेनेष्टदेवेन गच्छन्ति परमं पदम् ॥ १० ॥
परमात्मा कदाचित् स ब्रह्माण्डमसृजत् प्रभुः ।
कृतायुतास्य मेध्यं तु जीवसानन्दसंस्थितं ॥ ११ ॥
सर्गस्य कारिणां देवं ब्रह्माणमकरोत् परः ।
पुण्यभावो यथा यस्य तथा तस्मै ददौ ततः ॥ १२ ॥
विष्णुत्वं वा शिवत्वं वा परात्मा भक्तभावितः ।
जगत्यस्मिन् शून्यमये ह्यागता ईश्वरास्तु ये ॥ १३ ॥
ध्यायन्तस्ते परवपुः जपन्तः परमं मनुं ।
नीत्वा तु कतिचित् कालान् ब्रह्मा ब्राह्ममवासृजत् ॥ १४ ॥
लोकं दृष्टस्तु दुष्प्रेक्ष्यं तपसा दिव्यमुत्तमम् ।
चक्रुर्नवकनवकं लोकमेवं ईशास्तपोन्विताः ॥
तत्र स्थित्वा ब्रह्मदेवस्त्रीन् लोकानसृजत् प्रभुः ॥ १५ ॥
आकाशाद्वायुमसृजत् वायोरग्निं चकार सः ।
चकारैवं त्रिलोकीं तां पुण्यपापोचितां दृढां ॥ १६ ॥
तस्यां प्रवेशयामास जीवान् सानन्दसंस्थितान् ।
पापान् जीवांस्तु ब्राह्मस्थस्तिर्य्यग्योन्यामपातयत् ॥ १७ ॥
राजसान् मानुषे ब्रह्मा सात्त्वान् दैवे ह्यपातयत् ।
सृष्टेषु त्रिषु लोकेषु पञ्चतत्त्वात्मकेषु च ॥ १८ ॥
शक्रादिभ्यो हि देवेभ्यः ह्यधिकारान् ददौ प्रभुः ।
विष्णुस्तु पालयामास चोज्जहार तथा शिवः ॥ १९ ॥

Some of the characteristics of the school will be noticed in the extracts quoted below :—

5A. तदोचुस्ते वशिष्ठाद्याः कुरु शिष्यान् कृपानिधे ।
आचार्य्यः परमानन्दस्तदोवाच महामुनीन् ॥

इत्यानेव विशेषोक्ति मन्मते मुनिसत्तमाः ।
न न्यासो न च हिंसास्ति जङ्गमस्य जडस्य वा ॥
तदोचुर्मुनयः सर्व्वे यज्ञे हिंसाः श्रुताः शिव ।

शिव उवाच ।

अतएव मया प्रोक्तं मन्मते नास्त्यदो द्वयं ।
भाषणं त्रिविधं लोके युक्तं योज्यं च योजितं ॥
यदुक्तं गुरुणा वाक्यं सत्यमित्यवधारयेत् ।
न तत्र तर्कः कर्त्तव्यो न युक्तिर्नाथ नोचितिः ॥
यद् यद् ब्रूयाद् गुरुः साक्षात्तत्तत्कुर्य्यादसंशयी ।
इदं तु भाषणं युक्तं द्वितीयं परिकथ्यते ॥
अन्यर्थकं तु योज्यं स्याद्योजितं विजिगीषवः ।
कुर्व्वन्ति भाषणं विप्रा वादिनो वादतत्पराः ॥
न युष्माभिर्मया योज्यं योजितं नापि भाष्यते ।
मया युक्तं भाषणं तु क्रियते सर्व्वदैव हि ॥
श्रोतव्यं चेत् प्रशृणुध्वं भो नो चेद् गच्छत मा चिरं ।
इत्युक्ता मुनयः सर्व्वे ववन्दुः पादपङ्कजम् ॥

10B, परानन्दमतप्राप्तिर्यावन्नैवोपजायते ।
तावन्न्यासो यज्ञविधौ जंगमस्य च हिंसनं ॥
परानन्दमते प्राप्ते न [च] कुर्य्यात्त्विदं द्वयं ।
अत्यन्तवर्त्तिनामेव ह्यधिकारो मते मम ॥

End :—

वानप्रस्थोपद्रवकर्त्तॄन् वन्यान् हिंस्रान् जन्तून् व्याघ्रादीन् हन्यादेव राजा । तानेव हिंस्रान् काल्यग्रे बलिदानविधिना कृत्वा बलिं समर्पयेत् काल्यै वा । ... ... इत्युक्तो वसिष्ठसुदर्शनाभ्यां पूजितोन्तर्दधे शिव इति ।

... ...

परानन्दमतस्यैतत्तु यः पठेत् सुसमाहितः ।

कृत्स्नं तु स्वमतं ज्ञात्वा स्वेष्टलोकं व्रजेत्सुधीः ॥
अनेन प्रीयतां देवी महाकाली सुरार्च्चिता ।

There is no division into chapters in this MS.

5983.

3387. **भूतशुद्धितन्त्रम्** । *Bhūtaśuddhitantram.*

Substance, country-made paper. 19½ × 4½ inches. Folia, 19. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 750. Character, modern Bengali. Appearance, fresh Complete.

This and the following MS have 17 chapters each. VSP (p. 43) notices a MS of this work which has 13 chapters.

Beginning :—

ॐ नमः कालिकायै ।

श्रीदेव्युवाच ।

देवदेव महादेव साम्प्रतं कथय प्रभो ।
भूतशुद्धिं देहशुद्धिं प्राणायामं ततः परम् ॥
क्रमेण कथ्यतां देव शूलपाणे पिणाकधृक् ।
मन्त्रं तन्त्रं महादेव येन शुध्यति भूतले ॥

ईश्वर उवाच ।

कथयामि वरारोहे खञ्जनाक्षि शुचिस्मिते ।
तत्त्वत्रयं प्रवक्ष्यामि गुह्याद् गुह्यतमं महत् ॥

...च विविधा मुक्तिः काश्यां निर्व्वाणमुत्तमम् ।
...प्राणास्तत्र म्रियन्ते यैश्च जन्तुभिः ।
...न शिवतां प्राप्यते क्षणात् ॥

...ने सप्तदशः पटलः ।

5984.

4611. *Bhūtaśuddhitantram.*

Substance, country-made paper 19 x 4 inches. Folia, 1-28. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 700. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS runs up to the end of the 16th Paṭala, which is followed by the beginning of the 17th Paṭala devoted to the praise of the work.

5985.

3188. मायातन्त्रम् । *Māyātantram*

Substance, country-made yellow paper 14 x 5½ inch. Folia, 12. Lines, 12, 13 on a page. Extent in ślokas, 432. Character, Bengali. Date, B.S. 1287. Appearance, fresh. Complete in 12 chapters.

The present MS contains chapters I–XII. The manuscript of the work described in L. I. 214 runs up to the 7th chapter. HPR. I. 285, which also bears the same name, appears to be a quite different work.

Beginning. –

श्रीश्वर उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि तत्त्वमन्यद् यथा पुरा ।
तोये व्याप्ते तु सर्व्वत्र स्वर्गे मर्त्ये रसातले ॥
विश्वे चैकार्णवीभूते न सुरासुरमानवाः ।
नैव स्थितिर्न वा किञ्चित्तोयमात्रावशेषतः
तदा विश्वम्भरो देवात् सिसृक्षा स
ध्यात्वा स्वर्गादिससर्ज्ज
तदा वटदलं
ततो –

विचचार तदा तोये स्वेच्छाचारः स्वयम्भुः ।
विचरन्तं वटदले तोयेषु परमेश्वरम् ॥
वटवृक्षस्थितस्तत्र मार्कण्डेयो महामुनिः ।
ददर्श परमेशानं शिवमव्यक्तरूपिणम् ॥
तुष्टाव स तदा हृष्टो मुनिः परमकारणम् ।
नमस्ते सर्व्वदेवेश ... ...
... ...
इति स्तुत्वा मुनिस्तत्र विरराम सुसंयतः ।
कृताञ्जलिपुटो भूत्वा दण्डवत् प्रपपात च ॥
तत उत्थाय देवेशं नाभिपद्मसमुद्भवम् ।
चतुर्वर्णं चतुर्वक्त्रं ददर्श परमं शिशुम् ॥
सृष्टौ नियोजयामास तं ब्रह्माणं सुरेश्वरम् ।
ध्यात्वा ब्रह्मा तदा तत्र सप्तर्षीन् परमेश्वरि ॥
जनयामास मनसा मानसास्ते ततः प्रिये ।
विना शक्तिं न शक्तास्ते सृष्टिं कर्त्तुं महेश्वराः ॥
योनौ सृष्टिरतो ज्ञेया ततो योनिमकल्पयत् ।
ततः कश्यपनामानं मुनिं पुनरजीजनत् ॥
पुनः सृष्टौ च तं पुत्रं ब्रह्मा प्रोवाच यत्नतः ।
जनयामास ततः कन्यां रूपयौवनसन्विताम् ॥
नियोज्य मुनये तां तु ब्रह्मा प्रोवाच सृष्टये ।
नानायोन्याकृतिस्तास्तु समस्ता जीवजातयः ॥
उत्पादयामास तदा प्रजापतिरखण्डितः ।
ततो नारायणो देवस्तुष्टो मायामुवाच सः ॥
वटपत्रस्वरूपा त्वं यतो मां विधृतासि ।
अतो धर्म्म-स्वरूपासि जगत्यस्मिन् सनातनि ॥
आराधयिष्यन्ति भुवि मनुजास्त्वां सनातनीं ।
सर्व्वकामेप्सवो लोके मायाधर्म्मस्वरूपिणीम् ॥

मन्त्रमाराधने चास्याः प्रवक्ष्यामि पृथक् प्रिये ।
नादेन्दुसंयुतं दान्तं धर्म्माय हृच्च तत्परम् ॥
षडक्षरो महामन्त्रो धर्म्मस्याराधने मतः ।
यं कामं समनुद्दिश्य पूजयिष्यन्ति मानवाः ॥
अचिरादेव लप्स्यन्ति सर्व्वकामं न संशयः

So it proceeds to give the different mantras and different modes of worship of Māyā on particular occasions.

8A. पृथ्वीमृतुमतीं वीक्ष्य सहस्रं यदि नित्यशः ।
जपेदेकाग्रमनसा कुलपूजारतः सुधीः ॥
आषोडशदिनं यावत् वाक्पतिर्भवति ध्रुवम्
मधुपानरतो रात्रौ चन्द्रबिम्बं प्रपूज्य च ॥
पुनः पुनः साधकाग्रो भवेत् कविवरः क्षणात् ।
मर्द्दयन् गिरियुगं देवि तत आलिङ्ग्य यत्नतः ॥
एवमष्टोत्तरशतं कृत्वा धनपतिर्भवेत् ।
कुण्डगोलोद्भवं पुष्पं समादाय प्रयत्नतः ॥
निवेदयेन्महादेव्यै प्रसादं तिलकं चरेत्
शताभिमन्त्रितं कृत्वा मोहयेदखिलं जगत् ॥

Curiously enough, it gives mantras to be used by Yavanas as well.

8A, कलिकाले तु देवेशि यवना बलवत्तराः ।
मत्स्यमांसरताः सर्व्वे सर्व्वदा मद्यसेविनः ॥
अनाचाररतास्तेन सिध्यन्ति यवनाः कलौ ।
यवनानां महेशानि त्र्यक्षरी ब्रह्मरूपिणी ॥
निगदामि वरारोहे सावधानावधारय ।
कलावतीं समुद्धृत्य रङ्किणीं तदनन्तरम् ॥
रतिबीजन्ततो देवि ततस्तु रुद्रयोगिनीम् ।
एषा तु त्र्यक्षरी विद्या यवनेषु प्रतिष्ठिता ॥

संयुक्तैषा यदा विद्या तदैवैकाक्षरी भवेत् ।
साचारा ब्राह्मणाद्यास्तु सिध्यन्ति बहुकालतः ॥
अनाचाराः प्रणश्यन्ति सत्यमेतन्न संशयः ।
उपायाः ब्राह्मणादीनां तेनोक्ताः शतशो मया ॥
सिध्यन्ति तैर्यथोक्तेन नियमैश्च यथाविधि ।

End :—

12A, इदानीं शृणु देवेशि पूजाधारं विशेषतः ।
जले यन्त्रे शिलायान्तु वि[न्व](ल्व)मूले घटोपरि ॥
लिङ्गे योनौ महापीठे शून्यागारे चतुष्पथे ।
कुट्टनीगृहमध्ये च कदलीमण्डपे तथा ॥
पुष्पयुक्ते भगे देवि गणिकागेहमध्यतः ।
महारण्ये प्रान्तरे च शवे च शक्तिसङ्गमे ॥
पञ्चानन्दपरो भूत्वा साधयेत् सकलेप्सितान् ।
यं यं कामयते कामं तं तं प्राप्नोति निश्चितम् ॥
नूनं तद्गृहमागत्य कुवेरो दीयते वसु ।
वातस्तम्भं जलस्तम्भं गतिस्तम्भं विवस्वतः ॥
वह्नेः सत्यं करोत्येवं महामाया प्रसादतः ।
नासाध्यं विद्यते तस्य त्रैलोक्येपि च सुन्दरि ॥
योनिकुण्डे कृते होमे साक्षादङ्गाधरो भवेत् ।
पूजास्थाने कामबीजं लिखित्वा शिवयोजनात् ।
कवचं प्रपठेद्यस्तु शतावृत्तं सुरेश्वरि ॥
वाग्मी भवति मासेन सत्यं सत्यं न संशयः ।
अचिराल्लभते देवि कवितां सुखशालिनीं ॥
मोदते सर्व्वलोकेषु शिववत् परमेश्वरि ।
इति ते कथितं देवि सर्व्वतन्त्रेषु गोपितम् ॥

The Last Colophon :—

इति मायातन्त्रे हरपार्व्वतीसंवादे द्वादशः पटलः ।

Post Colophon :

इति सन १२८७ तां कार्त्तिक माह संक्रान्तिदिवसे ग्रन्थः समाप्तः ।

5986.

181. *Māyātantram.*

Substance, foolscap paper 15 × 4 inches. Folia, 10. Lines, 7, 9 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

The present MS contains chapters I–VII.

5987.

193. उत्तरतन्त्रे पुरश्चरणविवेकः । *Puraścaraṇaviveka from the Uttaratantram.*

Substance, country made yellow paper. Folia, 3. Lines, 6–8 on a page. Extent in ślokas, 63. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

According to the colophon this MS contains the first chapter of the Uttaratantra. The present MS is described in L. I, 460.

5988.

139. ब्रह्मज्ञानमहातन्त्रराजः । *Brahmajñāna-mahātantrarāja.*

Substance, yellow country-made paper. Folia, 17. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 340. Character, Bengali. Complete. Appearance, old. Complete in six chapters.

This MS has been noticed in L. I, 408. The work is also noticed in L. II, 642 and in VSP (p. 40). It speaks of the knowledge of Brahman in the manner of a Tantra, *e.g.*, in the form of an interlocution between Śiva and Pārvatī.

5989.

4628. *Brahmajñānamahātantrarāja.*

Substance, country-made paper. 13½ × 5 inches. Folia, 10. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in two chapters.

Same as above.

5990.

5973B. ब्रह्मसन्धानम् । *Brahmasandhānam.*

Substance, country-made paper. 11 × 5½ inches. Fol. 17B–104. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Extent in ślokas, 1,400. Appearance, old. Complete.

This is a yogic text.

Beginning :—

17B, अथ ब्रह्मसन्धानं लिख्यते ।

ॐ नमः कमलदलविपुलनयनाभिरामाय श्रीरामचन्द्राय नमः ।
नमः सूर्य्याय परमहंसाय लेखकस्य नेत्ररोगनाशकायेति शुभम् ॥
ॐ नमो भगवते वासुदेवायेति ।
ॐ यया लिखितदेहस्य त्रैलोक्याद्धारायसम्पदः ।
दृगावत् प्रतिभासन्ते ब्रह्मलक्ष्मीं नमाम्यहम् ॥

स्कन्द उवाच ।

वेदवेदान्तसांख्यं वै स्मृतिसिद्धान्तमेव च ।
सर्व्वं मे विदितं चैव ब्रह्मसन्धानवर्ज्जितम् ॥

ईश्वर उवाच ।

शरीरं प्रथमं ज्ञात्वा धातुसाम्यं समं शुभम् ।
पश्चाद्युञ्जीत योगीन्द्रो योगोपकरणानि च ॥
पू[र]कं कुम्भकं चैव रेचकञ्च तथैव च ।
एते शरीरसाम्येन सम्भवन्ति हि योगिनाम् ॥

नाड्यः पवनाग्रन्थिर्धाराः कारणमेव च ।
धातुसाम्ये स्थिते वत्स भवन्त्येतानि सङ्गताः ॥

Colophons of the different chapters :

19B, इति ब्रह्मसन्धाने उत्क्रान्तिनिर्णयो नामः प्रथमः पटलः; 21A, ०चित्स्थानावस्थितब्रह्मनिर्णयो नाम द्वितीयः पटलः; 22A, ०प्राणनिर्णयो नाम तृतीयः पटलः; 22B, ०अयनद्वयनिर्णयो नाम चतुर्थः पटलः; 23A, ०सूर्य्य विचारो नाम षष्ठः पटलः; 23B, ग्रहणनिर्णयो नाम सप्तमः पटलः; 24A, ०द्वादशान्तविचारो नामाष्टमः पटलः; ०स्थलसन्ध्यानिर्णयो नाम नवमः पटलः, 24B, ०निष्प्रपञ्चसमरसो नाम दशमः पटलः; 25B, ०भतोत्पत्तिविचार निर्णयो नाम एकादशपटलः; 26A, ०भूतप्रलयो नाम द्वादशपटलः; 28A, ०प्राणोत्पत्तिविचारनिर्णयो नाम त्रयोदशपटलः, 28B, ०स्त्रीपुरुषोत्पत्तिर्नी र्थ्य विचारनिर्णयो नाम चतुर्दशपटलः; 29A, ०बीजोत्पत्तिविचारनिर्णयो नाम पञ्चदशपटलः; 31A, ०निजोत्पत्तिविचारनिर्णयो नाम षोडशः पटलः; 31B, ०धातूत्पत्तिविचारनिर्णयो नाम सप्तदशः पटलः; 32B, ०शरीरावयवसंख्या-निर्णयो नाम अष्टादशपटलः; 33A, ०ब्रह्मवेश्मविचारनिर्णयो नाम एकोनविंशः पटलः; 34A, ०परब्रह्मनादोत्पत्तिविचारनिर्णयो नाम विंशतितमः पटलः; 35A, ०कालविचारनिर्णयो नाम एकविंशतितमः पटलः; 36B, ०शक्त्युदयविचार निर्णयो नाम द्वाविंशः पटलः; 37A, ०इष्टोपदेशविचारनिर्णयो नाम त्रयो विंशतितमः पटलः; 38A, ०शिवतीर्थविचारनिर्णयो नाम चतुर्विंशतितमः पटलः; 38B, ०ध्याननिर्णयो नाम पञ्चविंशः पटलः; 40B, मानसपूजाविचारो नाम षड्विंशतितमः पटलः; 41A, ०जपविधाननिर्णयो नाम सप्तविंशतितमः पटलः; 42A, ०अग्निपूजाविचारनिर्णयो नामाष्टाविंशः पटलः; इति महाज्ञान-परम-रहस्य-चतुर्दशविधभूतसर्ग लयोत्पत्तिविचारसिद्धान्तकुलज्ञान ब्रह्मसंधानं समाप्तम् ।

Titles appearing on the upper ends of the margin of every folium (*Brahmasandhāna* on the left and *Kumārī-kalpa* on the left) of the subsequent portion of the MS (Fol. 42B–104) would seem to represent it as a part of the

Brahmasandhāna or *Kumārīkalpa.* The contents, however, show that we have here extracts from six Tāntrika works as will appear from the descriptions given below :—

I. Kumārīpūjā (Fol. 42–48) which quotes from Saṅkarṣaṇayāmala, Viśvabhairava, Pātālapiṅgala, etc.

48B, इति कुमारीपूजाविधिसंग्रहः समाप्तः।

II. Uddhārakośa (Fol. 49–72) by the sage Dakṣiṇāmūrti which quotes from works like Tripurātilaka, Āgamālaṅkāra, Chinnāśiromaṇi, etc.

Colophons of the different chapters :—

52A, दक्षिणामूर्त्तिविरचिते उद्धारकोश-सर्व्वागमार्णवे दशविद्या-मन्त्रोद्धार-कोशगुणाख्यानं नाम प्रथमः पटलः; 55B, इति श्रीदक्षिणामूर्त्तिविरचिते उद्धारकोशे सर्व्वागमसारे षट्देवीमन्त्रोद्धारकोशसूचको नाम द्वितीयः कल्पः; 60B, ०सप्तविद्या-सप्तकुमारकोशाख्यानं नाम तृतीयः कल्पः; 62B, ०नवग्रह-मन्त्रोद्धारकोशाख्यानं नाम चतुर्थः कल्पः; 66A, ०सर्व्ववर्णकोशाख्यानं नाम पञ्चम-कल्पः; 72B, सर्व्वागममन्त्रसागरे सप्तमः कल्पः; समाप्तोऽयं उद्धारकोशः।

III. Durgārahasya (Fol. 72–84).

Colophons of the different chapters :—

74B, इति श्रीदुर्गारहस्ये मन्त्रविद्याप्रकाशो नाम प्रथमः पटलः; 75A, ०द्वितीयः पटलः; 75B, ०तृतीयः पटलः; 77A, ०चतुर्थः पटलः; 78B, ०पुरश्चर्य्याविधिर्नाम पञ्चमः पटलः; 79B, ०मन्त्रविद्याप्रकाशो नाम षष्ठः पटलः; 81A, ०सप्तमः पटलः; 82A, ०चक्रपूजाविधिर्नाम अष्टमः पटलः; 83A, ०नवमः पटलः; 84B, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे दुर्गारहस्ये मन्त्रप्रकाशो नाम दशमः पटलः। सम्पूर्णोऽयं दुर्गारहस्याख्यस्तन्त्रराजश्चेति।। शिवम्।

IV. Matsyodara Tantra (Fol. 85–96) which deals with yoga.

Beginning : –

85A, ॐ श्रीदेव्युवाच ।

श्रुतं देव मया सर्व्वं यामलं ब्रह्मयामलम् ।
कीदृशन्तु भवेज्ज्ञानं सकलं निष्कलं तथा ॥
कीदृशन्तु भवेत्तीर्थं शरीरस्थन्तु भैरव ।
एतत्पृच्छाम्यहं देव सारं विज्ञानमुत्तमम् ॥

Colophon : –

96A. इति श्रीपरमरहस्यं सर्व्वागमोद्धृतसारात्सारतरं मत्स्योदरतन्त्रं नाम योगशास्त्रं समाप्तम् ।

V. प्राणाग्निहोत्रतन्त्र which is also a work on yoga (Fol. 96–102).

Beginning :

श्रीकार्त्तिकेय उवाच ।

अन्यचित्ता नरा ये च अग्निहोत्रं न कुर्व्वते ।
तेषां प्राणाग्निहोत्रन्तु प्रसादं कुरु शूलभृत् ॥
शरीरेऽस्मिन् कलाग्रय(?) को यजमानः का पत्नी, क ऋत्विक्
... ...

ईश्वर उवाच ... ...

अस्मिन् शरीरे समाप्नयो भवन्ति ।
मुखे चाहवनीयोग्निर्दक्षिणाग्निर्मनःस्थितः ।
हृदये गार्हपत्योऽग्नि नाभ्यामौपसदः स्मृतः ॥

Colophon :—

102A, इति शिवभट्टारकेण कुमारस्य कथितं प्राणाग्निहोत्रं तन्त्रं समाप्तम् ।

VI. Rudrākṣa Kalpa which speaks of the origin of Rudrākṣa and the religious merit resulting from wearing rosaries made of it (Fol. 102–104).

Beginning :—

ॐ देव्युवाच ।

मम विस्मयमुत्पन्नं रुद्राक्षस्य तु सम्भवम् ।

दर्शनात् स्पर्शनाद्वापि किं पुण्यं धारणादपि ॥

Colophon :

इति रुद्राक्षकल्पः तन्त्रोक्तः समाप्तः ।

शुभमस्तु लेखकपाठकयोः । गुरवे श्रेयोऽस्तु ॥

5991.

4649. पिच्छिलातन्त्रम् । *Picchilātantram.*

Substance, country-made paper. 19 x 4 inches. Folia, 7. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 190 Character, modern Bengali. Appearance, discoloured. **Incomplete.**

This MS runs up to the end of the 12th chapter. The colophons represent this to be the first part (Pūrva-k'ṇḍa) of the work. According to the post-colophon statement the 13th chapter was deliberately not copied it dealt with what is called *bhūtaśuddhi.* The work is described in L. I, 295 and L. VI, 2188 which contain 21 and 14 chapters respectively. It deals principally with the worship of Kālī and incidentally gives incantations for various magic rites.

Last Colophon :—

इति पिच्छिलातन्त्रे पूर्व्वखण्डे द्वादशः पटलः ।

Post Colophon Statement :

त्रयोदशपटलोऽत्र न लिखितः भूतशुद्धिप्रसङ्गात् । ॐ नमो दुर्गायै । ॐ विश्वेश्वराय नमः ।

5992.

3153. निबन्धमहातन्त्रम् । *Nibandhamahātantram.*

Substance, country-made yellow paper. 16 × 6 inches. Folia, 314. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 7,838. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

The present MS has been described in L. X. 4265. The work consists of two parts. The first part in 87 chapters is divided into two kalpas Sārasvatakalpa (chapters 1–82) and Śyāmākalpa (chapters 83–87). The second part in 33 chapters is divided into five kalpas – Māheśa° (chapters 1–9), Gāṇeśa° (chapters 10–18), Vaiṣṇava° (chapters 19–25), Saura (chapter 26) and Śākta° (chapters 27–33).

5993.

3456. आचारसारतन्त्रम् । *Ācārasāratantram.*

Substance, country-made paper. 15 × 3½ inches. Folia, 9. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 278. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in 5 chapters.

The work is called by different names in different places. In the beginning of the present MS it is called Mahācīnatantrakrama (अथ महाचीनतन्त्रक्रमो लिख्यते)। The last colophon (इत्याचारसारे महारहस्ये श्रीपार्वतीशिवसम्वादे चीनाचार महातन्त्रे पञ्चमः पटलः) calls it Cīnācāra and states that it forms part of the Ācārasāra. The present MS runs up to the end of the fifth chapter of the work. IO. IV. 2563 contains 7 chapters. The work has been printed in the *Viridhatantrasaṃgraha* in five Paṭalas under the title Mahācīnācāratantra. Several verses given in Chatterji's edition of the work after the end of the fifth chapter are not found in any of the MSS of the work described here.

5994.

1640. *Ācārasāratantram.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 28. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1856. Appearance, old and worm-eaten. Complete in 7 chapters.

The first seven verses as found in the MS described above as well as in the India Office MS are not found here. The concluding verses of this MS agree with those of the India Office MS. The concluding verses of the three MSS describe below, not found here or in the India Office copy, refer to the greatness of the Kaulas.

Post Colophon :

अनिवेद्य यदा शक्तौ कुलद्रव्यं निवेशयेत् ।
देवताशापं आप्नोति तर्पणं निष्फलं भवेत् ॥
स्वशक्तिं परशक्तिं वा दीक्षितां गुरुमग्रतः ।
पाययित्वा पिबेत् द्रव्यमिति तन्त्रविदो विदुः ॥
मद्भितं चापि चोन्मत्तं यत्किञ्चित् वीरसाधनम् ।
कुलाचारं विना वत्स नैव सिद्धिप्रवर्त्तकम् ॥
समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।
श्रीगुरुः पातु मे नित्यं पातु मे शङ्करः स्वयम् ।
श्रीदुर्गा पातु हृदयं हृदयानन्दरूपिणी ॥
संवत् १८५६ ।

5995.

2893. *Ācārasāratantram.*

Substance, country-made paper. $17\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 18. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 324. Character, modern Bengali. Appearance, fresh. Complete in 7 chapters.

The present MS contains Paṭalas I–VII.

5996.

132. *Ācārasāratantram.*

Substance, country-made paper 18 × 3¾ inches. Folia, 5. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 95. Character, Bengali. Appearance, old. Incomplete.

This MS has been described in L. I. 470. It begins in the middle of the fourth Paṭala and runs up to the end of the seventh. The colophons of Paṭalas IV (fol. 1B) and V (fol. 3B) give the name of the work as Acāratantra.

5997.

4189. मत्स्यसूक्तम् । *Matsyasūktam.*

Substance, country-made paper 19¼ × 4 inches. Folia, 10. The first leaf is a restoration. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 650. Character, Bengali. Date, Śaka 1695 and B.S. 1180. Appearance old and discoloured. Complete in 10 Paṭalas.

L. II. 608 refers to a work of this name as a compilation and describes a MS which contains chapters 35–60. The old collection of MSS of the Society has a MS (No. I. G. 7) which generally agrees with the MS described in L and contains chapters 35–64 of the Uparibhāga section of the work dealing with *Āśauca*, *Prāyaścitta* and *Vratas* taken from various Purāṇas. The last colophon in the latter MS attributes the work to Halāyudha.

Beginnings and colophons of the different Paṭalas :—

Paṭala I

ॐ नमः कृष्णाय ॥

नन्दवटुक उवाच :

विरूपाक्ष महायोगिन् सर्व्वतत्त्वहिते रत ।

तारायाः परमं कल्पं रहस्यं कथयस्व मे ॥

किं धृत्वा तु चतुर्व्वक्त्रो दृष्टा दत्तं महानिशि ।
तत्त्वेन कथय त्वं मे त्वत्प्रसादात् प्रटगोम्यहम् ॥

पराशर उवाच ।

कुल्लुका नाम सा देवी सुप्रभा वज्ररूपिणी ।
शवासना कर्त्तृहस्ता चतुर्ब्बाहुसमन्विता ॥
नीलोदारवपुः श्यामा सर्व्वालङ्कारभूषिता ।
लिखिच्च यन्त्रराजं मन्त्रं हरिद्राचन्दनेन वा ॥
2A. बलिं दत्त्वा तु सकलं रम्भापुष्पं घृतप्लुतम् ।
शालमत्स्यञ्च पाठीनं गोधामांससमुत्तमम् ॥
अन्नञ्च मधुना युक्तं बलिं दद्यात्तु मन्त्रवित् ।
न्यासं कृत्वा तथा ध्यानं यन्त्रमुद्धृत्य यत्नतः ॥
विना यन्त्रञ्च मन्त्रञ्च कवचं मन्त्रगुन्यतः ।
... .
मन्त्रकाले च सततं भार्य्यां यत्नेन वर्ज्जयेत् ।
वर्ज्जयित्वा विष्णुकल्पं वर्ज्जयेत्तुलसीदलम् ॥
वर्ज्जयेन्मालतीपुष्पं वर्ज्जयेद्विष्णुसन्निधिम् ।
पूजाकाले तु संप्राप्ते वासुदेवं स्मरेत्तु यः ॥
पूजाफलं न चाप्नोति नरकं प्रतिपद्यते ।

2B. इति मत्स्यसूक्ते सिद्धसम्वादे महोग्रताराकल्पे परमाद्यः पटलः ।

Paṭala II :

पराशर उवाच ।

सामान्यकल्पं विधिवत् कथ्यमानमिदं परम् ।
पूजाकल्पं महोग्राया दुर्ल्लभं भुवनत्रये ॥

3B. इति मत्स्यसूक्ते ताराकल्पे द्वितीयः पटलः ।

Paṭala III :—

पराशर उवाच ।

जन्मसंस्कारजं नाम पुत्रे जाते प्रशस्यते ।

मन्त्राद्यं पूजयित्वा कुम्भकादितरा शिरः ॥

4A, इति मत्स्यसूक्ते तृतीयः पटलः ।

Paṭala IV :—

पराशर उवाच ।

यत्र यत्र हि... ... ... ।

प्रदक्षिणा-नमस्कारं शरणं तत्र दीयते ॥

गोरक्ष उवाच ।

पुरा यदुक्तं विप्रर्षे सर्व्वव्या[धि]विनाशनम् ।

निश्चितं कथितं सर्व्वं विरूपाक्षेण ब्राह्मण ॥

यः शृणोति यथातथ्यं शृणु त्वञ्च सुभक्तितः ।

स्पष्टं निदर्शयेद्देव सर्व्वलोकहिते रत ॥

5A, इति मत्स्यसूक्ते तारकल्पे चतुर्थः पटलः ।

Paṭala V :—

विरूपाक्ष उवाच ।

अथातः संप्रवक्ष्यामि पूजाविधिमनुत्तमम् ।

7B, इति मत्स्यसूक्ते तारकल्पे पञ्चमः पटलः ।

Paṭala VI :—

विरूपाक्ष उवाच ।

एवं पूजां यथाशक्त्या कृत्वा वै साधकोत्तमः ।

वक्ष्येऽस्य मन्त्रं विधिवत् परितोष्य यथा गुरुम् ॥

8A, इति मत्स्यसूक्ते षष्ठः पटलः ।

Paṭala VII :—

पराशर उवाच ।

विरूपाक्ष महायोगिन् सर्व्वसत्त्वहिते रत ।
सन्देहं मम तं छिन्धि कृपया कृपणप्रिय ॥
एषा विद्या महाविद्या भुक्तिमुक्तिफलप्रदा ।
हठात् सिद्धिं न सिध्यन्ति साधकाश्च कथं मुने ॥

विरूपाक्ष उवाच ।

महाचीनक्रमावाप्ता तारिणी शीघ्रसिद्धिदा ।
न चेत् सिद्धिं न विन्दन्ति जनाः कल्पशतैरपि ॥

9A. इति मत्स्यसूक्ते सप्तमः पटलः ।

Paṭala VIII :—

अथान्यत् संप्रवक्ष्यामि ताराया वीरसाधनम् ।
प्रातः शुचिरथाचान्तः सुखासीनो गुरुं स्मरेत् ॥
... ...
ततः सायं श्मशानस्य मृतमानीय साधकः ।
प्रथमेन च बीजेन सर्व्वाङ्गं लेपयेत्ततः ॥

9B. इति मत्स्यसूक्ते अष्टमः पटलः ।

Paṭala IX :—

विरूपाक्ष उवाच ।

अथ भेदान् प्रवक्ष्यामि तारिण्याः सर्व्वसिद्धिदान् ।
येषां विज्ञानमात्रेण जीवन्मुक्तश्च साधकः ॥

10A. इति मत्स्यसूक्ते नवमः पटलः ।

Paṭala X :—

नन्दवद्‌कपराशराववूचतुः ॥
विरूपाक्ष महायोगिन् सम्यग् योगो धृतस्त्वया ।
सम्यक् च कथितो योगो न ताराक्रम उत्तमः ॥
किमुच्यते महाबाहो एकलिङ्गं चतुष्पथः ॥

विरूपाक्ष उवाच ।

चतुष्कोणान्तरे यत्र सल्लिङ्गं दृश्यते परम् ।
एकलिङ्गं विजानीयात् तत्र सिद्धिरनुत्तमा ॥
चतुष्पथं विजानीयात् मुद्रास्ते तारिणीप्रिया (?) ।
तत्र यत्नेन गन्तव्यं शमथं सिद्धिकाङ्क्षिभिः ॥

इति विरूपाक्षविरचिते मत्स्यसूक्ते सिद्धसंवादे महोग्रताराकल्पे दशमः पटलः ।

Post Colophon :

श्रीगुरवे नमः ।

लिखितं श्रीमदाशिवदेवशर्म्मणः स्वाक्षरमिदं सन ११८० साल शकाब्दाः १६९५

5998.

3190. परमानन्दतन्त्रम् । *Paramānandatantram.*

Substance, European foolscap paper. 13 × 8 inches. Folia, 156. Lines, 5, 6 on a page. Extent in ślokas, 3,600. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in 25 ullāsas.

It belongs to the school of Śrīvidyā. The Tantra speaks of itself as deceptive in object. Bhairava is ordered by Śankara to write Tantras with a view to delude the people of the iron age who are given to sensuousness and debauchery, so that they may, through their vicious propensities, be eager to accept the Tantra for their religion and be hurried down into degeneration. The present work does not agree with the *mantrakhaṇḍa* section of the work of the same name described in *Mad.*, XII, 5657, 5670–2.

Beginning :—

अनाद्यनन्तमानन्दमप्रतिष्ठं परं शिवम् ।
यदन्तर्भाति तत्त्वानां चक्रं तं प्रणमाम्यहम् ॥

श्रीदेव्युवाच ।

महेश देव देवेश विश्वकारण वल्लभ ।
त्वन्मुखात्तु मया देव तन्त्राणि बहुशः पुरा ॥
वैष्णवानि च शैवानि सौरगाणपतानि च ।
शाक्तान्यनेकरूपाणि विविधाचारकान्यपि ॥
संश्रुतानि तथाप्यद्य परमानन्दसंप्लवः ।
नैव जातोऽतिगहनभावात्संमिश्रणादपि ॥
तस्मादद्य महादेव सुन्दर्य्यास्तन्त्रमुत्तमम् ।
सुस्पष्टं सुव्यवस्थञ्च परमानन्ददायकम् ॥
कृपया वद मे देव यद्यहं तव वल्लभा ।

श्रीभैरव उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि सुन्दरीतन्त्रमुत्तमम् ॥
एतत्तन्त्रपराणाञ्च तव चापि महेश्वरि ।
यस्माच्च जायते देवि परमानन्दसंप्लवः ॥
तस्मात्तन्त्रमिदं प्रोक्तं परमानन्दसंज्ञितम् ।
पुरा कैलासशिखरे प्रोक्तवान् शङ्करः स्वयम् ॥
कदाचिद्देव्यहं तत्र स्थितस्तत्सेवनोद्यतः ।
पराशक्तिसहायस्य चन्द्रचूडस्य पार्श्वतः ॥
तदा विरिञ्चिविष्ण्वीशसेवितः परमेश्वरः ।
ब्रह्मादीनुक्तवान् देव भवन्तः सर्व्व एव हि ॥
नानाविधानि तन्त्राणि नानाकामप्रदानि च ।
कलौ सर्व्वमनुष्याणां कामोपहतचेतसाम् ॥
मोहकानि विचित्राणि कुर्व्वन्तु द्रुतमेव हि ।
एवं महेशेनाज्ञप्ताः स्वयम्भ्वाद्याः प्रणम्य तम् ॥
गतास्ततोऽहमाज्ञप्तस्तेन देवेन शम्भुना ।
त्वं भैरवगणैर्युक्तः कुरु तन्त्राण्यनेकशः ॥
पृथग् नानाविधानीति ततोऽहं प्रणिपत्य तु ।
बद्धाञ्जलिः प्रोक्तवान् तं देवदेवं जगत्पतिम् ॥

भगवन् देव चित्तं मे जातशङ्काकलङ्कितम् ।
तदाज्ञां देहि किञ्चित्त्वां पृच्छामि परमेश्वरम् ॥
ततः परशिवेनाहमाश्वस्तो वद वत्सक ।
इत्यथाहमुवाचेशं प्रणम्य महेश्वरि ॥
भगवन् करुणासिन्धुस्त्वं लोकस्य हितं रतः ।
किमर्थं लोकमोहाय आज्ञापयसि शाङ्करि ॥
अथ देव उवाचेदं शृणु भैरव तत्त्वतः ।
न मे द्वेष्योऽस्ति न परः प्रियोऽस्ति जगतीतले ॥
उदासीनो ह्यसङ्गोऽहं शान्तमर्त्तिरनुत्तरः ।
मामजानन्त एते वै लोकाः संचितकर्मिणाम् ॥
नानाविधानां पाकेन भोगेषु नियतं रताः ।
तान् मोहयितुमेवैषा मम वामाङ्गसंगता ॥
स्वातन्त्र्यशक्तिर्मायाख्या महादुर्घटकारिणी ।
ममाज्ञारूपमापन्ना ब्रह्मादिषु निविश्य सा ॥
उद्भावयति तन्त्राणि नानाफलयुतानि वै ।
तेषां कर्मोपभोगाय पुनः पुनरनेकधा ॥
कलिधर्मप्रवृद्ध्यर्थं लोकाः कामपरायणाः ।
दृष्पुरः कामलोभेन हतचित्ता दुराशयाः ॥
विषयाभिमुखास्तस्याः क्रोधनेत्राः मदाऽऽत्मभाः ।
आलोक्य तानि तन्त्राणि मोहात् पण्डितमानिनः ॥
तन्मायापहृतज्ञाना गुरुहीना गुरुद्रुहः ।
तत्तत्तन्त्रमदंशेषु मोहेनान्धीकृता जडाः ॥
असदंशेष्वेव जनाः प्रवृत्ताः कामनापराः ।
तदाशयमविज्ञाय मूढास्तत्कर्मसंरताः ॥
अन्ते तत्कर्मपाकेन विकृता बहुधा नराः ।
अन्धं तमो विशन्त्येते सर्व एवात्र मानवाः ॥

End : –

अद्वैतविद्यां श्रीविद्यां परमानन्दरूपिणीम् ।
विज्ञाय पुरुषार्थै[न] मृगतृष्णां पिबत्[य]मौ ॥
तस्मादेतत् प्रयत्नेन गोपनीयं महेश्वरि ।
यदिदं पशवे देवि निन्दकाय समर्पयेत् ॥
एतत्तन्त्रं पठन् देवि लिखंश्चापि प्रपूजयन् ।
देवताप्रीतिमाप्नोति पुरुषार्थान् समश्नुते ॥

Colophons of the different chapters :—

2B, इति श्रीमत्परमानन्दतन्त्रे भैरवदेवीसंवादे तन्त्रावतारो नाम प्रथमोल्लासः, 4A, इति श्रीमत्परमानन्दतन्त्रे तन्त्रभेदनिर्णयो नाम द्वितीयोल्लासः; 5B, ०श्रीविद्यास्वरूपकथनं नाम तृतीयोल्लासः; 8B, ०बालामन्त्रोद्धारादिकथनं नाम चतुर्थोल्लासः; 10A, ०बालामन्त्र्यान्तविधिकथनं नाम पञ्चमोल्लासः; 14B, ०द्वारपूजादिन्यासान्तकथनं नाम षष्ठोल्लासः; 18B, ०सप्तमोल्लासः; 28A, ०अष्टमोल्लासः; 32B, ०नवमोल्लासः; 37A, ०दशमोल्लासः; 41A, ०एकादशोल्लास; 51A, ०द्वादशोल्लासः; 61B, ०त्रयोदशोल्लासः; 76B, ०चतुर्दशोल्लासः; 94B, ०पञ्चदशोल्लासः; 100B, ०षोडशोल्लासः; 107B, ०सप्तदशोल्लासः; 114A, ०अष्टादशोल्लासः; 118A, ०एकोनविंशतितमोल्लासः; 122B, ०विंशतितमोल्लासः; 133A, ०एकविंशतितमोल्लासः; 135B, ०द्वाविंशोल्लासः; 145A, ०काम्यविधिस्त्रयोविंशतितमोल्लासः; 155A, ०चतुर्विंशोल्लासः; 156A (the last colophon) इति श्रीपरमानन्दतन्त्रे भैरवदेवीसंवादे सर्व्वतन्त्रसारे पञ्चविंशोल्लासः समाप्तः ।

5999.

3601. सिद्धलहरीतन्त्रम् । *Siddhalaharītantram.*

Substance, country-made paper. 16½ × 3½ inches. Folia, marked 1 to 28 on the right hand side, and 190 to 217 on the left hand side. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 560. Character, modern Bengali. Appearance, fresh. Complete in nine chapters.

The work deals with the details of the worship of Kālī and the mystic significance of the fifty letters of the Sanskrit alphabet. It is generally in the form of an interlocution between Jātūkarṇa and Nārada though interlocutions between Pārvatī and Śiva as also between Subhagā and Nārada are also occasionally met with. *Gautamī Tantra* is referred to in fol. 11 A (यन्नोक्तं गौतमीतन्त्रे नान्यतन्त्रेषु तद्वद).

Beginning, giving contents of the work :

जातूकर्ण उवाच

त्रिफलो बीजहीनश्च मान्द्यभोऽस्मितस्तथा
मन्त्रास्ते न सिध्यन्ति स्यादृक् ब्राह्मघातकौ ॥
ब्रह्मपुत्र महाभाग सन्देहं नाश्य मे वद

नारद उवाच

प्रफुल्लकालिकाबीजं बीजद्वयमितीरितम्
रजःसत्त्व तमोपेतं चन्द्रबिन्दुसमन्वितम् ॥
प्रफुल्लं ब्राह्मणश्रेष्ठ कथितं भक्तितत्पर
कालिका कमलो त्रयः सिद्धिस्त्रयो गुणाः ॥
विशेषश्चात्र वक्ष्यामि यच्छ्रुतं(?) शिववक्त्रतः
रामकृष्णास्तथा विष्णुः शिवो दुर्गा च कालिका ॥
त्रिपुरा भैरवी लक्ष्मी[ ] तारा च बगलामुखी
चतुर्थ्यन्तं नमोऽन्तेन मन्त्रविद्याः पृथक् पृथक् ॥
एतेषां मन्त्रविद्यानां आद्यन्ते मुनिनन्दन
प्रफुल्लं यदि नो विप्र तद्रूपं त्रिफलं द्विज ॥

End :

नवलक्षमहाविद्याः कालिकायाः सुदुर्लभाः
सर्वासां चैव विद्यानां मातृकां द्वात्रिंशदक्षरी ॥
कामराजात् समुद्भूता द्वात्रिंशत्यक्षरी परा
द्वात्रिंशत्यक्षरी चैव नवलक्षादिनिर्गता ॥

द्वात्रिंशद्वर्णिता विद्या कवचेषु निरूपिता ।
प्रधानां नवलक्षाणां द्वात्रिंशन्मुनिनन्दन ॥
किं बहूक्त्या महाभाग गच्छामि व्याससन्निधिम् ।
इत्युक्त्वा प्रययौ शीघ्रं नारदो व्याससन्निधिम् ॥

After the ninth chapter there occurs an extract (Fol. 27B) in the form of an interlocution between Śiva and Pārvatī It is not known if this is also a part of the present work.

This section begins as follows:

देव्युवाच ।
देव देव महादेव सर्वागमविशारद ।
अधुना देवदेवेश पञ्चाशद्वर्णनिर्णयम ॥
तत्त्वं रूपञ्च ध्यानञ्च कथयस्व दयानिधे ।

6000.

10608. **नारसिंहकल्पम् ।** *Nārasiṁhakalpam.*

Substance, country-made paper. 10¾ × 4¾ inches. Folia 22. Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 594 Character, modern Nāgara Appearance, fresh. Complete in eight chapters.

It deals with the worship of Nṛsiṁha, a form of Viṣṇu.

Beginning:

ॐ विशुद्धविज्ञानघनस्वरूपं
विज्ञानविश्राणनबद्धदीक्षम् ।
दयानिधिं देहभृतां शरण्यं
देवं हयग्रीवमहं प्रपद्ये ॥
या वैष्णवी सुखमदद्वयबोधरूपा
भूम्यादिपञ्चकतया बहुधा विभिन्ना ।
तां षोडश-द्वितयतत्त्वनृसिंहमूर्त्तिं
तां मूलशक्तिममलां प्रणतोऽस्म्युदाराम् ॥

योऽसौ नित्यविशुद्धनिर्गुण-सदानन्दाद्वयज्ञानभूः

साक्षात्सत्त्वमयीमवाप स हरिः श्रीनारसिंहीं तनुम् ।

मूलाहङ्कृतिखण्डिनीं कवलय[न्] संसारघोराग्नि-

ज्वेङ्ज्वालनशीतलामृतमयिः त्वं सुखायास्तु नः ॥

प्रणिपत्य जगन्नाथं चराचरगुरुं हरिं ।

वक्ष्ये प्रयोगं मन्त्रस्य नृसिंहानुष्टुभः शुभम् ॥

आत्मयोनिं पुरा देवं नारदः परमेष्ठिनम् ।

पादौ प्रणम्य पप्रच्छ यथावत् परिचर्य्यया ॥

नारद उवाच ।

संसारसागरे घोरे विषयग्राहसङ्कुले ।

जन्ममृत्युजराग्राह-दुःखशोकतरङ्गिणि ॥

... ...

अस्मिन् भवार्णवे मुग्धदयानावं दिशामल(?) ;

मनस्चक्र-महायन्त्रे भ्रमन्तं भयविह्वलम ॥

अनाथमार्त्तं विवस्तं पाहि मां शरणागतम् ।

यथाहमस्मात् संसारादनादेरतिदुस्तरात् ॥

आत्मानमुद्धरिष्यामि तथा मे साधु चिन्त्यताम् ।

नो परोक्तं तवैवास्ति त्रिषु लोकेषु किञ्चन ॥

... ...

ब्रह्मोवाच ।

शृणु वत्स महाभाग जन्तूनां दुःखकारणम् ।

समासेन प्रवक्ष्यामि रहस्यं ह्येतदुत्तमम् ॥

येरनभ्यर्च्चितो विष्णुः सर्व्वभूतेश्वरेश्वरः ।

कर्मणा मनसा वाचा तैरेवं दुःखमाप्यते ॥

Colophons of the different chapters :—

3B, इति श्रीनारसिंहकल्पे वैरिञ्चे प्रथमः पटलः; 6A, इति द्वितीयः पटलः; 8A, इति तृतीयः पटलः; 11B, इति चतुर्थः पटलः; 13B, इति नारसिंहे वैरिञ्चे पञ्चमः पटलः; 16B, इति वैरिञ्चे षष्ठः पटलः; 17B, ०सप्तमः पटलः, 22A इति श्रीनारसिंहे वैरिञ्चे कल्पेऽष्टमः पटलः। समाप्तश्चायं कल्पः।

6001.

1903. देवीरहस्यतन्त्रम्। *Devīrahasyatantram.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 25. Lines, 4 on a page. Extent in ślokas, 621. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

The present MS as also another one of the same work have been described respectively in L. X. 4160 and HPR. II. 251. In the latter the work is represented as a part of the Rudrayāmala. The work deals with the worship of the Sun-God. For a different work called *Devīrahasya* which is also stated to belong to the Rudrayāmala, cf. No. 5880 above.

The present MS contains five chapters (31st to 35th) of the Devīrahasyatantra.

Colophons of the different chapters :—

5A, इति श्रीदेवीरहस्यतन्त्रे सूर्य्यपटलाख्यं नाम एकत्रिंशपटलः।

14A, ०सूर्य्यपूजापद्धतिवर्णनं नाम द्वात्रिंशः पटलः।

16A, ०वज्रपञ्जरकवचव्याख्या नाम त्रियःत्रिंशः पटलः।

23B, ०सूर्य्यनामसहस्राख्यं नाम चतुस्त्रिंशः पटलः।

25A, ०परमार्थस्तोत्राख्यानं नाम पञ्चत्रिंशः पटलः।

6002.

2817. राधातन्त्रम् । *Rādhātantram.*

Substance, country made paper 18½ × 3½ inches. Folia, 39. Lines 7 to 10 on a page. Extent in ślokas, 1,500. Character, Bengali. Appearance, worm eaten and discoloured. Complete in 35 chapters.

The *Tantrasaṃgraha* and *Sulabhatantraprakāśa* editions of this Tantra as also the edition of it as published by Kamakhya Nath Mukherji (Calcutta, 1283 B.S.) are complete in 32 Paṭalas while the present MS as well as the following one are complete in 35 chapters each.

It relates to the Kaula cult as practised by Rādhā and Kṛṣṇa, the company of Rādhā, a Śakti, ensuring the success of Kṛṣṇa in his rites. Padminī, the *Dūtī* of Tripura-sundarī, is born by command of the goddess as the daughter of Vṛṣabhānu and Śrī Kṛṣṇa accepts her as his Śakti.

6003.

3471. *Rādhātantram.*

Substance, country made paper 11¾ × 4 inches. Folia, 88. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas 1,500. Character, Bengali. Date, B.S. 1214. Appearance, discoloured. Complete in 35 Paṭalas.

Post Colophon :

तत्र श्रीव्रजमोहन सेनस्य सोः पाचपाड़ा । सन १२१४ साल ११६ कार्त्तिक ।

6004.

675. गौतमीयतन्त्रम् । *Gautamīyatantram.*

Substance, country made paper. 13 × 5 inches. Folia, 108. Lines, 6, 8 on a page. Extent in ślokas, 2,160. Character, Bengali. Appearance, tolerable. Complete in 31 chapters.

This is a well-known Vaiṣṇava Tantra which in 34 chapters has been published with a Bengali translation by the Basumati Press of Calcutta (1334 B.S.). The work in 32 chapters has been published in the *Tantrasaṃgraha* and *Sulabhatantraprakāśa.* The present MS contains chapters I–XXXI. The Vaṅgīya Sāhitya Pariṣat MS of the work contains chapters I–XXXII.

6005.

234. गुह्यातिगुह्यतन्त्रे विद्योत्पत्तिः । *Vidyotpatti from the Guhyātiguhyatantram.*

Substance, country-made yellow paper. Folia, 6. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 138. Character, Bengali. Date, Śaka 1729. Appearance, old. Complete.

The present MS has been described in L. I. 448. The work has also been described in L. I. 334. It deals with the importance and worship of the different forms of Śakti.

Beginning :—

सत्ये काली च श्रीविद्या कमला भुवनेश्वरी ।
सिद्धविद्या महेशानी त्रिशक्तिः कमला शिवे ॥
महाविद्या सत्ययुगे मातङ्गी भैरवी शिवे ।
धूमावती च विद्या स्यात्त्रेतायां शृणु पार्व्वति ॥
काली तारा सुन्दरी च सिद्धविद्या प्रकीर्त्तिता ।
मातङ्गी कमला लक्ष्मीर्महालक्ष्मीः प्रकीर्त्तिता ॥
धूमावती भैरवी च विद्यात्वेन महेश्वरि ।
द्वापरे कालिका तारा रोचनी भैरवी तथा ॥
सिद्धविद्या महेशानि सुन्दरी भैरवी तथा ।
धूमावती महाविद्या मातङ्गी कमला तथा ॥

विद्यात्वेन महेशानि कलौ काली तु केवला ।
काली तारा छिन्नमस्ता महाविद्या कलौ मता ॥
सुन्दरी भैरवी लक्ष्मीर्मातङ्गी भुवनेश्वरी ।
महाविद्या महेशानि धूमा च बगला शिवे ॥
विद्यात्वेन महेशानि कलौ संपरिकीर्त्तिता ।
एवं प्रकृतिभेदेन भेदास्तु प्रकृतिर्दश ॥
प्रकृतिर्विग्रहरूपा स्यात् पुंरूपश्च महेश्वरः ।
कृष्णमूर्त्तिः कालिका स्यात् राममूर्त्तिस्तु तारिणी ॥
छिन्नमस्ता नृसिंहः स्यात् वामनो भुवनेश्वरी ।
जामदग्न्यः सुन्दरी स्यात् मीनो धूमावती भवेत् ॥
बाला कूर्म्ममूर्त्तिः स्याद्बलभद्रश्च भैरवी ।
महालक्ष्मीर्भवेद्बुद्धो दुर्गा स्यात् कल्किरूपिणी ॥
स्वयं भगवती काली कृष्णस्तु भगवान् स्वयम् ।

Post-Colophon statement :

शकाब्दाः १७२८ ।
ग्रहपक्षस्य सप्तके मासे माघे भृगोर्दिने ।
विद्योत्पत्तिः सम्पूर्णा शाके सिद्धिप्रदायिनी ॥

6006.

204. सरस्वतीतन्त्रम् । *Sarasvatītantram.*

Substance, country-made yellow paper. Folia, 5. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 153. Character, Bengali. Appearance, old. Complete in six chapters.

The work deals with the essential rites connected with *japa* or the muttering of mantras. The present MS, containing chapters I–VI, has been described in L. I. 447. L. I. 261 describes another MS of the work. The

work has been edited in six chapters by Girishchandra Vedāntatīrtha and Satischandra Siddhāntabhūṣaṇa (Rajshahi, 1323 B.S.). It refers (Fol. 2A) to *Gaṅgāgama* and *Rudrayāmala.*

6007.

10221. *Sarasvatītantram.*

Substance, country-made yellow paper. 13×5¼ inches. Folia, 5. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 140. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The present MS contains chapters I–VII inclusive. After the seventh Paṭala there are two ślokas regarding Kullukā mantra. The seventh Paṭala deals with *Yonimudrā*; the beginning and end of it run as follows:—

Beginning :—

ईश्वर उवाच ।

योनिमुद्राविधानं हि वक्ष्ये तन्त्रानुसारतः ।
कृतेन दिनैकेन सर्वपापप्रणाशनम् ॥

End :—

सेयं मयोक्ता खलु योनिमुद्रा
बन्धस्तु दैवैरपि दुर्लभोस्याः ।
अनेन बन्धेन न साध्यते यत्
नास्तेव तत् साधका दूरत वस्य ॥
इति योनिमुद्रा ।

6008.

5035. *Sarasvatītantram.*

Substance, country-made yellow paper. 16×3½ inches. Folia, 6. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 140. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in six Paṭalas.

The work is called *Sārasvatatantra* in the colophons of this MS.

6009.

4618. **कैवल्यतन्त्रम् ।** *Kaivalyatantram.*

Substance, country-made yellow paper. 19½ 4½ inches. Folia, 7. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 168. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in five Paṭalas.

The work has been described in L. I. 265. It deals with the use of the *pañcatattvas*, e.g., fish, meat, wine, etc. in the Tantras.

6010.

174. *Kaivalyatantram.*

Substance, country-made paper. 14 3½ inches. Folia, 9. Lines, 6, 7 on a page. Extent in ślokas 162. Character, Bengali. Appearance, old. Complete in five Paṭalas.

Same as above.

6011.

4188. **कुमारीतन्त्रम् ।** *Kumārītantram.*

Substance, country-made paper. 18 4½ inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Bengali. Appearance, old. Complete in nine chapters.

The present MS has been described in HPR. III. 66. Acording to the last colophon of the present MS it comprises the first part (Pūrvabhāga) of the work and deals with the worship of Kālī (*Kālīkalpa*).

6012.

5621C. *Kumārītantram.*

Substance, palm leaf. 14 × 1¼ inches. Folia, 55 to 68. Lines, 4 on a page. Extent in ślokas, 225. Character, Uḍiyā. Appearance, good. Complete in nine chapters.

Same as above.

6013.

4670. *Kumārītantram.*

Substance, country-made paper. 16 × 6 inches. Folia, 7. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete in nine chapters.

Same as above.

6014.

3453. *Kumārītantram.*

Substance, country-made paper. 14½ × 3¾ inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 225. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete in nine chapters.

Same as above.

6015.

5882B. कुलप्रकाशतन्त्रम् । *Kulaprakāśatantram.*

Substance, country-made paper. 8¾ × 6 inches. Folia, 3. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 36. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

The MS contains only an extract from the *Kulaprakāśa Tantra* and describes the śrāddha ceremony of a Kaula. A *paddhati* for the *śrāddha* is also appended.

Beginning :—

श्रीगणेशाम्बागुरुभ्यो नमः ।

कुलप्रकाशतन्त्रे ।

कुलश्राद्धं प्रवच्यामि कौलधर्म्मोत्तमोत्तमम् ।
उपासकानां शुद्धानां शिवसान्निध्यकारकम् ॥
भूताष्टम्योः पूर्णिमायां वासरे शुक्रभौमयोः ।
+ + + तिथौ वापि पुष्ये पैत्ये कुहूदिने ॥
आमन्त्र्य ब्राह्मणान् शुद्धान् कुलाचारादितत्परान् ।
ब्रह्मनिष्ठान् यतीन् शान्तान् दीच्चितान् गुरुतत्परान् ॥
स्नातः स्नातान् समाहूय कौलश्राद्धं समाचरेत् ॥

Colophon :—

इति कुलपार्व्वणश्राद्धम् ।

6016.

4671. कालीकुलामृततन्त्रम् । *Kālīkulāmṛtatantram.*

Substance, country-made paper. 17½ × 6 inches. Folia, 26. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1,150. Character, Bengali. Date, Śaka 1727. Appearance, discoloured. Complete in fifteen Paṭalas.

The work deals principally with the worship of Kālī and with the worship of Tārā in a general way.

Beginning :—

ॐ नमो भवान्यै ।

कैलासशिखरे रम्ये नानासुखसमाकुले ।
सर्व्वर्त्तुकुसुमाकीर्णे नानापक्षिसुनादिते ॥
... ...
... ...

कालीकुलामृतं तन्त्रं प्रसङ्गात् कथितं प्रभो ।
विस्तारेण महाभाग कथ्यतां यदि मे कृपा ॥
विद्याराज्ञाश्च उद्धारं वर्णावर्णान् यथायुतान् ।
ऋषिच्छन्दो देवताश्च बीजं शक्तिश्च कीलकम् ॥
विनियोगं यदर्थञ्च ध्यानपूजादिकं क्रमात् ।
स्तोत्रञ्च कवचञ्चास्याः साधनञ्च यथाक्रमम् ॥
कथयस्व महाभाग यद्यहं तव वल्लभा ।

श्रीभैरव उवाच ।

शृणु पार्व्वति वक्ष्यामि भैरवि प्राणवल्लभे ।
अतिगोप्या महापुण्या सारात्सारतरा परा ॥

End :—

अन्यतन्त्रेषु कापथ्यं मम सर्व्वत्र वर्त्तते ।
नात्र किञ्चिन्महादेवि तथ्यमेतद्ब्रवीमि ते ॥
सत्यं सत्यं पुनः सत्यं सिद्धिरत्रैव कीर्त्तिता ।
इति ते कथितं सर्व्वं नान्यदस्त्यमस्ति ते ॥

Last Colophon :—

इति श्रीकालीकुलामृततन्त्रे पञ्चदशपटलः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

शुभमस्तु शकनरपतेरतीताब्दाः १७२७ । ३ ॥

6017.

10610. आनन्दार्णवतन्त्रम् । *Ānandārṇavatantram.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 12. Lines, 16 on a page. Extent in ślokas, 480. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Complete in 10 Paṭalas.

The work deals with the worship of Śrīvidyā. It has no connection with the *Ānandatantra* (IO. IV. 2541.)

Beginnings of the different Paṭalas :—

Paṭala I :—

श्रीगुरु ऐक्यानन्दपादुकां पूजयामि नमः ॥

श्रीमत्कैलासशैलाग्रे कल्पवृक्षमहीतले ।
प्राह रत्नासनासीनं सर्व्वज्ञं सर्व्वमङ्गलम् ॥

सर्व्वमङ्गल उवाच ।

श्रुतं विधानं विद्यायाः साङ्गोपाङ्गसविस्तरम् ।
स्वतन्त्रैरन्यतन्त्रैश्च यथा यथा निरूपणम् ॥
अनन्वयैरन्यरूपैरन्योन्य[ा]दिमतक्रमैः ।
असंप्राप्त्यैकरूपत्वात् सन्देहो जायते मम ॥
अप्यपरेषु तन्त्रेषु यत् पुरोक्तं शिव त्वया ।
तथा चरितुमत्यन्तमशक्यं योगिनामपि ॥
प्रतितन्त्रे विशेषोऽस्ति तत्तदाकलनं यदि ।
तद्विधावक्षमः साक्षात् सर्व्वज्ञोप्यतिविस्तरात् ॥
तस्मात्तत् श्रोतुमिच्छामि साङ्गोपाङ्गानुशासनम् ।
सारं समस्ततन्त्राणां प्रशस्तं नातिविस्तरम् ॥
सुल्कत्वाल्लघमच्छाघ्यमार्द्रत्वादपथं तदा ।
पथद्वयचरं मार्गं मंगलावहमुत्तमम् ॥
सर्व्वसिद्धिकरं सर्व्वपुरुषार्थैकसाधनम् ।
विधानं सर्व्वविद्यानां वोधनं पापनाशनम् ॥
विद्यास्वरूपमुद्रारचक्रजन्मान्तरक्रमम् ।
तयोरैक्यानुसन्धानमशमद्वैतकं वद ॥

श्रीसर्व्वज्ञ उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि तव प्रश्नानुरूपकम् ।
नारायणाय कल्पादौ श्रिया संसूचितं क्रमम् ॥
रूपं त्रिपुरसुन्दर्य्या विद्याया हृदयं परम् ।
चक्रराजमदः साक्षाद्विधानं विश्वदुर्लभम् ॥

सकृदाचरणेनैव लभते विधिनामुना ।
बहुकालतपोलभ्यं कालं प्रोक्तं प्रकल्पितम् ॥
अयं मेरुरिति ख्याते विधिर्बाह्यान्तरात्मके ।
अनेन विधिनाराध्य हरिर्विश्वेशतां ययौ ॥
आनन्दार्णवनामापि तन्त्रं कल्याणसंज्ञितम् ।
संकल्पसिद्धिदं देवि पुरुषार्थैकसाधनम् ॥
वक्ष्याम्यपारं संक्षिप्य तन्त्रं श्रुतिमयोक्तिभिः ।
शृणु सुन्दरि सूक्ष्मधिया निर्द्धार्य्य सादरम् ॥
बाला ब्रह्मात्मिका विद्या कुमारी वैष्णवी परा ।
युवती शाम्भवी देवी रजःसत्त्वतमोगुणैः ॥
वाग्भवानुगता बाला कुमारी मन्मथात्मिका ।
युवती शाक्तजा देवि वह्न्यर्केन्दुमहोदयात् ॥
तस्मान्नारायणी विद्या सात्त्विका मन्मथात्मिका ।
सूर्य्यतेजोमयी देवी कुमारी विश्वपालिनी ॥

Paṭala II (Fol. 1B) :—

चक्रजन्मक्रमं वक्ष्ये देवेश्युद्धारपूर्व्वकम् ।
यस्य विज्ञानमात्रेण पूजाफलमवाप्नुयात् ॥
विन्दुत्रिकोणाष्टकोणं द्विदशारमनुच्छदम् ।
वसुराज स्वभूविम्बत्रयं श्रीचक्रमीरितम् ॥

Paṭala III (Fol. 2B) :—

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि दीक्षाकरणसञ्चयम् ।
अन्तर्मेरुक्रमन्यासानेकोक्त्या तात्मसाधयेत् ॥
विद्याखण्डत्रयोपेतां त्रिपीठास्त्रिदलान्तरे ।
कामरूपकजालंध्र-पूर्णभूपूरसंज्ञकान् ॥

[Pa]ṭala IV (Fol. 3B) :—

अथ चक्राणि चक्रेभ्यो विद्यास्त्वेव विभूतयः ।
शृणु देवि पुराप्रोक्तमेरुणा चोदितं क्रमात् ॥

भूबीजात् ऋक्षरा जाता श्रीकण्ठा गुणाश्रमिका: ।
वाक्काम-शक्त्यादि गुणा दशाष्टदशरूपिणः ॥

Patala V (Fol. 4B) :—

अथ वक्ष्यामि देवेशि नवयोन्यंकि[तं] परम् ।
त्रयश्चत्वारिंशदस्रचक्रं पश्चस्वरूपकम् ॥

Patala VI (Fol. 5B) :—

अथ वक्ष्यामि देवेशि दीक्षितो गुरुणा मता ।
प्रातरुत्थाय शिरसि यजेत् श्रीगुरुपादुकाम् ॥

Patala VII (Fol. 7B) :

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि विद्यायाः साधनं परम् ।
मङ्गलाचारसम्पन्नो जपेद्विद्या त्रिलक्षणाम् ॥

Patala VIII (Fol. 8B) :—

अथ वक्ष्यामि वाक्सिद्धिप्रमुखाखिलकल्पयन् ।
शुक्लां वा लोहितां देवीं पुस्तकाक्षस्रगुज्ज्वलाम् ॥
वराभयकरां ध्यायेद्विद्यां वाचा जपेत् प्रिये ।
वेष्टयेदपि तच्चक्रं देवि तद्विद्यया सह ॥

Patala IX (Fol. 9A) :—

अथ वक्ष्यामि देवेशि मालामन्त्रं द्विधा मतम् ।
वर्णमाला रश्मिमाला सद्यः फलकरं नृणाम् ॥

Patala X (Fol. 10B) :—

वक्ष्ये शेषरहस्याख्यमशेषक्रमदायिका ।
शक्तिं कल्याणविद्यायाश्चक्रमव्यक्तशक्तिगाम् ॥

Last Colophon :—

इति श्रीमद् आनन्दार्णवतन्त्रे कल्याणचतुःशतीसंहितायां रहस्य-कथनं नाम दशमः पटलः ।

In the colophons of the sixth and the last Patala the work is also called चतुःशती संहिता ।

6018.

169. ज्ञानतन्त्रम् । *Jñānatantram.*

Substance, country-made yellow paper. 18 × 3½ inches. Folia, 8. Lines, 6–7 on a page. Extent in ślokas, 83. Character, Bengali. Appearance, old. Complete in nine chapters.

The present manuscript has been described in L. I. 444.

This MS has nine chapters. A tenth chapter is found in HPR. I. 124. It is in the form of an interlocution between Śiva and Nārada.

6019.

1851. योगिनीतन्त्रम् । *Yoginītantram.*

Substance, country-made yellow paper. 19 × 4 inches. Folia, 47. Lines, 7–8 on a page. Extent in ślokas, 1,475. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS contains the first part in 19 Paṭalas. The entire work, in two parts, has been described in IO. IV. 2555 and published in the *Vividhatantrasaṃgraha* as also by J. Vidyāsāgara (Calcutta, 1897), Khemraj Krishnadas (Bombay, V.S. 1960), and Narayan Vandyopādhyāya (Calcutta, 1294 B.S.). The title page of the last of these editions attributes the work to Śaṅkarācārya Kāpālika.

6020.

4604. *Yoginītantram.*

Substance, country-made paper. 16½ × 3½ inches. Folia, 66. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 1,475. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

This MS also contains only the first part in 19 chapters.

6021.

5173. *Yoginītantram.*

Substance, country-made paper. 14½ × 4½ inches. Folia, 21. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 475. Character, Bengali. Appearance, dis-coloured. Incomplete.

This MS runs from the beginning up to a portion of chapter VIII of the first part.

6022.

3388. लिङ्गार्च्चनतन्त्रम् । *Liṅgārcanatantram.*

Substance, country-made paper. 16 × 5 inches. Folia, 21. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 900. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in 18 chapters.

The work has been described in CS. V. 83 and L. I. 288. It is a Śaiva work dealing with the worship of the phallic emblem of Śiva and allied matters.

6023.

4599. *Liṅgārcanatantram.*

Substance, country-made paper. 17 × 3¼ inches. Folia, 10. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Bengali. Date, Śaka 1691. Appearance, discoloured. Complete.

This MS is almost of the nature of a *paddhati* containing extracts from the Tantra. Colophons of only the first and last chapters are found here.

Post Colophon :—

श्रीपरदेवतायै नमः ॥

श्रीकालीशङ्करदेवशर्म्मणा श्रीरामकिङ्कर-देवशर्म्मणः पुस्तक-
मिदम् ।

शकाब्दा १६९१ मेदिनीपुरस्य श्री............

The name is blurred over with ink.

6024.

4673. *Liṅgārcanatantram.*

Substance, country-made paper. 17 × 5½ inches. Folia, 18. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 802. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete in 18 chapters.

Post Colophon :—

श्रीयुक्तलाला रामगतिराय-महाशयस्य पुस्तकमेतत् श्रीहरचन्द्र-सेनस्य स्वाक्षरञ्च। ॐ नमो गुरवे।

6025.

4699. *Liṅgārcanatantram.*

Substance, country-made paper. 17½ × 6 inches. Folia, 15. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 882. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Incomplete.

This MS runs from the beginning up to a portion of chapter XVIII.

6026.

1620. कामाख्यातन्त्रम्। *Kāmākhyātantram.*

Substance, country-made yellow paper. 13½ × 3 inches. Folia, 25. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 450. Character, Bengali. Appearance, old. Complete in 9 chapters.

The work has been described in L. III. 1067 and published in the *Vividhatantrasaṃgraha.*

6027.

3166. *Kāmākhyātantram.*

Substance, European foolscap paper. 14½ × 3 inches. Folia, 28. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 402. Character, Bengali. Written in red ink. Appearance, discoloured. Complete in nine chapters.

The last verse of the MS described in L. III. 1067 and of the printed edition is not found in the present MS.

6028.

5965. **करङ्किणीमततन्त्रे यक्षिणीकल्पः ।** *Yakṣiṇīkalpa from the Karaṅkiṇīmatatantram.*

Substance, Kāshmīrī paper. $10\frac{1}{2} \times 6\frac{1}{4}$ inches. Folia, 6. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, modern Kāshmīrī. Appearance, fresh. Complete.

It is not clear as to whether this is an original Tantra or a compilation based on one. It deals with the cult of Yakṣiṇīs.

Beginning :—

ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ बालेन्दुगौर्द्धवक्रलजटाजटिलमौलये ।
त्रिपुरान्ध(न्त)ध्वजध्वंसपण्डिताय पिनाकिने ॥
करङ्किणीमते तन्त्रे सिद्धमावरमस्ततः ।
निर्गतं तत्प्रसादेन किञ्चिदुद्दिश्यते मया ॥
विचित्रा विभ्रमा हंसी भीषणाञ्जनरञ्जिका ।
विशाला मदना घण्टा कालकर्णी महाभया ॥
माहेशी शङ्खिनी चान्द्री श्मशानी वटयक्षिणी ।
मेखला विकला लक्ष्मीः मालिनी शतपत्रिका ॥
सुलोचना सुशोभाख्या कपाली च पिनाकिनी ।
नटी कामेश्वरी देवी कर्णरेखा च सुन्दरी ॥
मनोहरी प्रमोदा तु खड्गिनी नखकेशिनी ।
भोगिनी पद्मिनी पूर्णा स्वर्णवती रतिप्रिया ॥
इति षट्त्रिंशदाख्याता यक्षिण्यो वरसिद्धिदाः ।
करङ्किणीमते तन्त्रे शम्भुदेवेन भाषिताः ॥
आराधनमहं तासां प्रवक्ष्यामि समासतः ।

End :—

पिशाचिनी भवेत्तुष्टा कर्म्मान्ते भोजने कृते ।
सप्तविंशतिदीनारान् प्रत्यहं संप्रयच्छति ॥
ॐ यक्षिनी पिशाचिनि स्वाहा ।

Colophon :—

इति यक्षिणीकल्पः सम्पूर्णः समाप्तः ।
शुभमस्तु लेखकपाठकयोः ।

6029.

155. गायत्रीब्राह्मणोल्लासतन्त्रम् ।

Gāyatrībrāhmaṇollāsatantram.

Substance, country-made paper. Folia, 38. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 875. Character, Bengali. Appearance, old. Complete in five chapters.

The present MS has been described in L. I. 481. The work, in five chapters, has been published in the *Vividhatantrasaṃgraha* and the *Sulabhatantraprakāśa* under the name of *Gāyatrītantra.*

The list of contents given at the end of the manuscript :—

अथ गायत्रीतन्त्रनिर्घण्टं ।

गायत्रीध्यानकथनम् १, ऋष्यादिन्यासकथनम् १, मुद्राकथनम् २, वर्णन्यास-कथनम् २, अक्षरवर्णकथनम् २, त्रिपदागायत्रीकथनम् २, प्रणवमेरुसेतु-कथनम् ३, गायत्रीकथनम् ३, क्षत्रियवैश्ययोर्द्विपदागायत्रीकथनम् ३, गायत्री-वर्णस्य देवताकथनम् ३, गायत्रीपुटितेष्टमन्त्रकथनम् ४, गायत्रीजीवात्मनोरभेद-कथनम् ४, ग्रहणे गायत्रीजपे दशांशहोमादिनिषेधकथनम् ४, आधाराधेय-कथनम् ४, गणेशादिपूजाकथनम् ५, लिङ्गस्य पूजातत्त्वकथनम् ६, लिङ्गस्थदेवी-ध्यानकथनम् ६, शिवलिङ्गस्य तत्त्वाज्ञाने विफलकथनम् ७, शिवलिङ्गविशेषपूजा-कथनम् ७, स्वर्णलिङ्गदानफलकथनम् ७, शिव इति वर्णद्वयार्थकथनम् ८, शिव-

शब्दाशानपूजने निन्दाकथनम् ८, गायत्र्यक्षरचिन्तनफलकथनम् ६, गायत्र्याचमनं कृत्वा गायत्रीजपकथनम् ६, जातिभेदेन गायत्रीजपकथनम् १०, गायत्रीध्यान-कथनम् ११, न्यासव्युत्पत्तिकथनम् ११, भूतशुद्धिव्युत्पत्तिकथनम् ११, प्राणायाम-व्युत्पत्तिकथनम् ११, सन्ध्याव्युत्पत्तिकथनम् ११, शूद्रात् पुराणश्रवणे दोषकथनम् १२, मातृकार्थज्ञानेनाचार्य्यकथनम् १२, सन्ध्याध्यानकथनम् १२, गायत्रीस्थाननिर्णय-कथनम् १२, प्रकृतिपुरुषशब्दार्थकथनम् १३, प्रणवपुटित-गायत्रीवर्णजपकथनम् १३, क्षत्रियादिशब्दार्थकथनम् १४, याज्ञवल्क्येन प्रणवद्वयोक्तिकथनम् १४, नवसूत्रार्थ-कथनम् १४, अनुस्वारार्थकथनम् १५, पुनःपुनः कथने आगमे दोषाभाव-कथनम् १५, पञ्चाङ्गकथनम् १५, गायत्र्यक्षरेण शरीरकथनम् १६, शरीरस्थूल-देहयोर्भिन्नकथनम् १६, स्त्रीपुंनपुंसकत्रिविधदेहकथनम् १६, विसर्गार्थबिन्दु-द्वयकथनम् १६, श्रीबिन्दुकथनम् १७, पापपुरुषात् पापोत्पत्तिकथनम् १७, प्रकृतिविकृतेः पुण्यपापकथनम् १७, अजपाभुगादिब्राह्मणीकथनम् १७, वकार-सकारान्ते विसर्गध्यानकथनम् १७, दन्तमध्ये स्वावदन्तकथनम् १८, गायत्री-ब्राह्मणकथनम् १८, ब्राह्मणस्योत्तमादिकथनम् १६, ब्राह्मणार्थे पक्वान्ने शूद्राशा-दोषकथनम् २०, मन्त्रगुरुत्यागदोषकथनम् २१, अशौचान्तदिने शूद्रगृहे द्रव्यभोजनादिदोषकथनम् २१, जले गायत्रीजपकथनम् २१, प्रेतोद्देशे देयद्रव्य इच्छादोषकथनम् २१, शूद्रमुखव्याख्याश्रवणदोषकथनम् २१, शूद्रगृहात् पाठ-दोषकथनम् २१, ध्यानकथनम् २२, जातिसाधारणे ज्ञानदानकथनम् २३, सत्-शूद्ररचितयज्ञसूत्रग्रहणकथनम् २३, यज्ञसूत्रग्रन्थिकाले ब्रह्मादिस्मरणकथनम् २३, ग्रहणे शूद्रयाजकस्य चाण्डालत्वकथनम् २६, अशौचे सर्व्वदेवानां तान्त्रिकस्नान-सन्ध्यापूजादिकथनम् २५, वामाङ्गुष्ठे यज्ञसूत्रमार्ज्जनकथनम् २३, यज्ञसूत्र-प्राण-प्रतिष्ठाकथनम् २४, अशौचे शिवपूजाविधिकथनम् २५, गायत्रीरहितस्य जलादि-यवनान्नसमत्वकथनम्, तथाविधब्राह्मणसंसर्गिप्रायश्चित्तकथनम्, यज्ञसूत्रदान-प्रमाणकथनम्, गोहत्याप्रायश्चित्तकथनम्, शालग्रामनिकटे स्पर्शादा दिव्यकरण-दोषकथनम्, गङ्गोदकादौ दिव्यदोषकथनम्, शूद्रानिकटे पुराणादिपाठनिषेध-कथनम्, पुराणशब्दार्थकथनम्, यज्ञसूत्रपरीक्षाकथनम्, वामस्कन्धे यज्ञोपवीत-धारणकथनम्, गायत्रीदीपनीकथनम्, घृतकाञ्चनकलितब्राह्मणस्य दिव्यनिषेध-कथनम्, शूद्रस्य ब्रह्मचर्य्यनिषेधकथनम्, गायत्र्यर्थाज्ञानेऽपि शुभफलकथनम्,

पूर्व्वजन्मपापुरेव ऐहिकपापुकथनम् बलिदानप्रशंसाकथनम्, गुरोराज्ञां विना कर्म्मारम्भे दोषकथनम्, शारदीपूजाकथनम्, शरत्कालीयमहाष्टम्यां महाबलिनिषेधकथनम्, महाबलिकथनम्, शुद्धसत्त्वात्मककथनम्, सामवेदादिध्यानमन्त्रकथनम्, कलौ वेदपाठनिषेधकथनम्, सोऽहं मन्त्रेण स्नानकथनम्, गायत्रीतन्त्रपर्णपत्रकथनम्।

6030.

10675. *Gāyatrībrāhmaṇollāsatantram.*

Substance, country-made paper. 15 × 3¼ inches. Folia, 29 (marked 7–35). Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 850. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete in five chapters.

Post Colophon :—

गगगे + जातुकर्णजयाविजयासम्वादे आगमसन्दर्भः समाप्तः श्रीनाथस्वामी। श्रीउमाकान्तशर्म्मणस्य।

6031.

8435. सनत्कुमारसंहिता। *Sanatkumārasaṃhitā.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 3½ inches. Folia, 18. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 540. Character, Nāgara. Date, Śaka 1611. Appearance, discoloured. Complete in 11 chapters.

This is a Vaiṣṇava Tantra in the form of a dialogue between Sanatkumāra and Pulastya.

The work, under the name *Sanatkumāratantra*, has been published in the *Vividhatantrasaṃgraha* and described in L. I. 239.

Post Colophon :—

शुभमस्तु। श्रीकृष्णाय नमः। शाके १६११ मार्गशिष-शुक्लद्वितीयायां श्रीरत्नेश्वरेण लिखितम्।

6032.

4520. कामधेनुतन्त्रम् । *Kāmadhenutantram.*

Substance, country-made yellow paper. 13 × 3½ inches. Folia, 36. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 980. Character, modern Bengali. Appearance, fresh. Complete in 24 chapters.

The Kāmadhenutantra in the present manuscript is complete in 24 paṭalas, whereas the printed editions in the *Vividhatantrasaṃgraha* and the *Sulabhatantraprakāśa* have 21.

Beginnings of the chapters XXII–XXIV :—

Chapter XXII :—

श्रीदेव्युवाच ।

देवदेव महादेव कृपया परमेश्वर ।
चन्द्रपर्व्वं सूर्य्यपर्व्वं मेघाच्छन्नं भवेद्यदि ॥
किं कर्त्तव्यं तदा देव जपहोमादिकर्म्मणः ।

Chapter XXIII :—

श्रीशिव उवाच ।

अपरैकं प्रवक्ष्यामि कामधेनोर्मतं शृणु ।
निर्म्माय लिङ्गं चार्व्वङ्गि शुद्धगोमयभस्मना ॥
ताम्रपात्रं च संस्थाप्य ब्रह्मरन्ध्रे शिवोपरि ।
निर्म्माय विधिवल्लिङ्गं सर्व्वं पार्थिववत् प्रिये ॥
तस्य पूजाफलं भद्रे मम ज्ञाने वरानने ।
कथितुं नैव शक्नोमि कल्पकोटिशतैरपि ॥

Chapter XXIV :—

श्रीदेव्युवाच ।

मालारहस्यं योगेन्द्र कथयस्व कृपानिधे ।
यदि पुच्छाज्जपेन्मन्त्रं हरेत्तेजांसि तन्मखम् ॥
मुखाद्यदि जपेन्मन्त्रं पुच्छस्य चञ्चलं भवेत् ।
चञ्चले सति चार्व्वङ्गि तज्जपं विफलं भवेत् ॥

6033.

3993. माहेश्वरतन्त्रम् । *Māheśvaratantram.*

Substance, country-made paper. 14 × 5½ inches. Folia, 168. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 3,528. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Date, Saṃvat, 1946. Complete in 51 Paṭalas.

The present MS contains the last part of the work in 51 chapters which describe the story of Kṛṣṇa and his greatness and lays down the rules of his worship.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

देवदेव महादेव करुणार्णवशङ्कर ।
हर शम्भो शिवस्मद् पशुनाथ नमोऽस्तु ते ॥
नमस्ते सर्व्वदेवानां दैवताय परात्मने ।
पिनाकिने नमस्तुभ्यं गङ्गाधर नमोऽस्तु ते ॥
भूतिभूषितदेहस्य भक्तानामभयङ्कर ।
कर्पूरविग्रहाभाय त्रिनेत्राय नमोऽस्तु ते ॥
... ...
त्वया प्रोक्तानि तन्त्राणि चतुःषष्टिमितानि भोः ।
न तेषु तत्त्वविज्ञानं प्रकटीकृतमीश्वर ॥
तत् प्रकाशय देवेश प्रवक्तुं यदि मन्यसे ।

शिव उवाच ।

नैतज्ज्ञानं वरारोहे वक्तुं योग्यं वरानने ।
राज्यं देयं शिरो देयं देयं सर्व्वस्वमप्युत ॥
न देयं ब्रह्मविज्ञानं सत्यं सत्यं शुचिस्मिते ।
ब्रह्महत्यासहस्राणि कृत्वा यत् पापमश्नुते ॥

तत् पापं लभते देवि परमार्थप्रकाशनात् ।

... ...

... ...

तस्मात्तु गोपयेद्विद्वान् जननीजारगर्भवत् ।

End :—

इत्युक्ता पार्व्वतीचित्ते लीलामाधाय वर्णिताम् ।
अवाप परमानन्दं हर्षाश्रुपुलकाञ्चिता ॥ ११५

Colophons of the different chapters :—

5A, इति श्रीमन्माहेश्वरतन्त्रे ज्ञानखण्डे प्रथमं पटलम्; 9B, श्रीमन्माहेश्वरतन्त्रे शिवोमासम्वादे द्वितीयं पटलम्; 15A, ०तत्त्वसारे उत्तरखण्डे तृतीयं पटलम्; 19B, ०शिवपार्व्वतीसम्वादे चतुर्थः पटलः; 22B, इति श्रीमन्माहेश्वरतन्त्रे पञ्चमं पटलम्; 26A, इति श्रीमन्माहेश्वरतन्त्रे शिवपार्व्वतीसम्वादे तत्त्वसारे उत्तरखण्डे षष्ठपटलम्; 32A, ०शिवपार्व्वतीसम्वादे उत्तरखण्ड सप्तमं पटलम्; 34A, इति श्रीमन्माहेश्वरतन्त्रे अष्टमं पटलम्; 35A, ०नवमं पटलम्; 38A, ०दशमं पटलम्; 41B, ०एकादशमं पटलम्; 44A, ०द्वादशपटलम्; 47A, ०त्रयोदशमं पटलम्; 49A, इति श्रीमन्माहेश्वरतन्त्रे गुप्तसारे चतुर्द्दशमं पटलम्; 51B, इति श्रीमाहेश्वरतन्त्रे पञ्चदशमं पटलम्; 53B, ०षोडशमं पटलम्; 57A, ०सप्त[दश]मं पटलम्; 60B, ०उत्तरखण्डे अष्टादशमं पटलम्; 63B, ०एकोनविंशतिमं पटलम्; 67A, ०विंशतिमं पटलम्; 70B, ०एकविंशतितमं पटलम्; 73A, ०द्वाविंशतिमं पटलम्; 75B, ०त्रयोविंशतिमं पटलम्; 77B, ०चतुर्व्विंशतिमं पटलम्; 79B, ०पञ्चविंशतिमं पटलं; 82A, ०षड्विंशतिमं पटलम्; 85A, ०सप्तविंशतिमं पटलम्; 89B, ०शिवोमासंवादे अष्टाविंशतिमं पटलम्; 92A, ०गुप्तसारे अष्टाविंशतितमं पटलम्; 94B, ०एकोनत्रिंशत्तमं पटलम्; 97B, ०त्रिंशत्तमं पटलम्; 102A, ०एकत्रिंशत्तमं पटलम्; 106B, इति श्रीमन्माहेश्वरतन्त्रे उत्तरखण्डे शिवोमासम्वादे मन्त्रपुरश्चरणविधिनिरूपणं नाम द्वात्रिंशत्तमं पटलम्; 109B, इति श्रीमन्माहेश्वरतन्त्रे शिवगौरीसम्वादे दशावस्थागमननिरूपणं त्रयस्त्रिंशः पटलः; 111A, ०चतुस्त्रिंशः पटलः; 112B, ०पञ्चत्रिंशपटलम्;

114A, ०षट्त्रिंशः पटलः; 119B, ०सप्तत्रिंशपटलम्; 123A, ०अष्टत्रिंश-पटलम्; 126B, ०एकोनचत्वारिंशं पटलम्; 129A, ०चत्वारिंशपटलम्; 131A, ०एकचत्वारिंशत्तमं पटलम्; 134A, ०द्विचत्वारिंशत्तमपटलम्; 136B, ०त्रिचत्वारिंशत्तमं पटलम्; 141B, ०चतुश्चत्वारिंशत्तमं पटलम्; 146A, ०पञ्चचत्वारिंशत्तमपटलम्; 147B, ०षट्चत्वारिंशत्तमपटलम्; 149B, ०पुरुषोत्तमस्तवो नाम सप्तचत्वारिंशत्तमं पटलम्; 152B, ०अष्टचत्वारिंशत्तमं पटलम्; 157B, ०ऊनपञ्चाशत्तमं पटलम्; 162A, ०गोलोकवर्णने पञ्चाशत्तम-पटलम्; 168B, ०उत्तरखण्डे एकपञ्चाशत्तमः पटलः ।

Post Colophon :—

सम्पूर्णमिदं माहेश्वरतन्त्रम् । शुभमस्तु । संवत् १९४६ पुस कृष्ण १० मङ्गल ।

6034.

राजराजेश्वरीतन्त्रे शाक्ताभिषेकः । *Śāktābhiṣekaḥ from the Rājarājeśvarītantram.*

Substance, country-made yellow paper. 16 × 4 inches. Folia, 3. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 80. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

Another MS of the work is noticed in VSP (p. 45).

Colophon :—

इति राजराजेश्वरीतन्त्रे देवीश्वरसंवादे शाक्ताभिषेकः समाप्तः ।

Beginning :—

ईश्वर उवाच ।

गुप्तं सर्व्वेषु तन्त्रेषु तव स्नेहेन पार्व्वती ।
अभिषेकं प्रवक्ष्यामि सर्व्वरोगभयापहम् ॥
धनं यशस्यमायुष्यं सर्व्वपातकनाशनम् ।
सर्व्वाशापूरकं सर्व्वमन्त्रदोषनिवारणम् ॥

... ...

... ...

विकारे देशिकः कुर्य्यादभिषेकं विचक्षणः ।

असौभाग्ये च नारीणामभिषेकः प्रवर्त्तते ॥

6035.

3927. शाम्भवीतन्त्रे ज्ञानसङ्कुली ।

Jñānasaṅkulī from the Śāmbhavītantram.

Substance, country-made paper. 13¾ × 3 inches. Folia, 9. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Bengali. Date, Śaka 1757. Appearance, fresh. Complete.

The work deals with Yoga topics. No mention of the name *Śāmbhavītantra* is found in the MS of the work as described in L. IX. 2957. Fragments of the *Śāmbhavītantra* are noticed in VSP (p. 52).

Beginning : —

अथ शाम्भवीतन्त्रम् ।

नमो वेदान्तवेद्याय गुरवे बुद्धिसाक्षिणे ।

नमामि व्यक्तपुरुषं परं ब्रह्म च सर्व्वदा ॥

... ...

श्रीदेव्युवाच ।

कुतः सृष्टिर्भवेद्देव कथं सृष्टिर्विनश्यति ।

अव्यक्तं ब्रह्मणो ज्ञानं सृष्टिसंहारवर्ज्जितम् ॥

ब्रह्मज्ञानं कथं देव सृष्टिसंहारवर्ज्जितम् ।

End :—

अनुपमं निराधारं निःशब्दं शब्द उच्यते ।

अचलत् निर्मलं चैव शून्यव्यापी निरञ्जनम् ॥:

वेदान्तसारसर्वस्व + मात्रे शिवभाषितम् ।

सिध्यन्ति सर्वयोगिनां नात्र कार्य्या विचारणा ॥

Colophon :—

इति श्रीयोगशास्त्रे शाम्भवीतन्त्रे उमामहेश्वरसंवादे ज्ञानसंकुली समाप्ता ।

Post Colophon :—

श्रीकृष्णमोहन देवशर्म्मणो लिपिरियम् । शक १७ । ५७ । ११ भाद्रस्य ।

6036.

4596. **निताान्ततन्त्रे पुरश्चर्याविधिः ।** *Puraścaryāvidhi from the Nitāntatantram.*

Substance, country made paper. 16½ × 4 inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 84. Character, modern Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

The work has been described in L. I. 387 under the name *Saṃkṣepapuraścaraṇa.* A MS of the work has been noticed in VSP (p. 37).

Beginning :—

ॐ नमो गणेशाय ।

नितान्ततन्त्रे ।

संक्षेपेण पुरश्चर्य्यां वक्ष्यामि शृणु पार्व्वति ।
यां कृत्वा साधको देवि परं मोक्षमवाप्नुयात् ॥
अशेषदुरितध्वंसो मन्त्रसिद्धिर्भवेद्यतः ।
काम्यसिद्धिर्ज्ञानसिद्धिर्भवेदेव न संशयः ॥

6037.

266. **भावचिन्तामणिः ।** *Bhāvacintāmaṇi.*

Substance, country-made paper. 11¾ × 6 inches. Folia, 4. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 133. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1796. Appearance, new. Complete in six chapters.

The present MS has been described in L. IV. 1520. It contains the sixth chapter of the work, dealing with the good and bad omens for children as indicated by the positions of astronomical bodies. The MS seems to be the concluding part of a bigger work called सन्तानदीपिका, which name occurs in the last colophon and on the left margin of Fol. 1A, 3B.

6038.

10826. **विश्वसारतन्त्रे गूढावतारः ।** *Gūḍhāvatāra from the Viśvasāratantram.*

Substance, country-made paper. 13 × 4½ inches. Folia, 2. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 58. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete.

In the form of an interlocution between Śiva and Pārvatī it gives an account of the incarnation of Viṣṇu as Caitanya. The mantra and gāyatrī of Caitanya are also given.

This very topic is assigned in VSP (p. 50) to the 11th chapter of the last part of the *Viśvasāroddhāra Tantra* and not to that of the *Viśvasāra* as in the present MS.

Beginning :—

श्रीश्रीराधाकृष्ण ।

श्रीपार्व्वत्युवाच ।

सर्व्वं श्रुतं महादेव त्वद्वक्रात् कवचादिकम् ।
मन्त्रपूजाविधिश्चैव श्रुतं योगादिका क्रिया ॥
साम्प्रतं श्रोतुमिच्छामि देवानामपि दुर्लभम् ।
गोलोकान्दकनाथस्य गूढावतरणं कलौ ॥
... ...

सदाशिव उवाच ।

... ...
श्रीनवद्वीपमध्ये कलौ प्रथमसन्ध्यायाम् ।
हरिजनि[र]भूत् गौराङ्गदेहः स्वयम् ॥

... ...

गङ्गाया दक्षिणे भागे नवद्वीपे मनोहरे ।

कलिपापविनाशाय शचीगर्भे सनातनः ॥

... ...

षडष्टवाणवेदेन कलेरब्दे समागते ।

जम्बुद्वीपे पुण्यक्षेत्रे वर्षे भारतसंज्ञके ।

जनिष्यसि शचीयमिश्रपुरन्दरगृहे स्वयम् ॥

Colophon :—

इति विश्वसारतन्त्रे उत्तराखण्डे हरपार्व्वतीसंवादे श्रीगोलोकनाथस्य कलौ गूढावतारमेकादशपटलः समाप्तः ।

Post Colophon :—

शाके सप्त विधुः षडेव मुनिना मासे शुचौ ॥

6039.

4650. **महानिर्व्वाणतन्त्रम् ।** *Mahānirvāṇatantram.*

Substance, country-made paper. 19 × 4½ inches. Folia, 106. Lines 7 on a page. Extent in ślokas, 2,940. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

The present MS contains the first part in 19 chapters. The work has been published in the *Vividhatantrasaṃgraha* and in the *Tantrik Texts* of Arthur Avalon (Calcutta, 1929). For various other editions of the work cf. BM 1892–1906, p. 718; 1906–1928, p. 1074.

Post Colophon :—

श्रीरामशिवशर्म्मणः पुस्तिकेयम् ।

6040.

5844A. हारकतन्त्रम् । *Hārakatantram.*

Substance, country-made paper. 8×4¾ inches. Folia, 1 to 7, 24 to 27 Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 125. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete.

The present MS contains only three sections of the work.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीपार्व्वत्युवाच ।

देवदेव जगन्नाथ तपस्यादिसाधनम् ।
पञ्चदादशवह्नीनां साधनं हि मुमुक्षुणाम् ॥

शङ्कर उवाच ।

श्टणुष्वापर्णे यत्नेन कथयामि समासतः ।
पञ्चामेर्दादशादीनां साधनं सम्यगुच्यते ॥
पञ्चाग्निसाधनार्थाय प्राचीं संसाध्य यत्नतः ।
तत्र । प्राचीसंसाधनार्थाय भूमिसंशोधनं कुर्य्यात् ।

This section breaks off abruptly at the 7th leaf.

On Fol. 24 begins धूमपानविधि as follows :—

अथ वक्ष्ये महेशानि धूमपानविधिं शुभम् ।
यस्यानुष्ठानमात्रेण देवता सम्यसीदति ॥
प्राचीं संसाध्य यत्नेन शुभतीर्थोपपीठके ।
ज्ञात्वा वेदिं चतुष्कोणां मण्डपाच्छादितां शुभाम् ॥
पताकातोरणाद्येन कलसेनोपशोभिताम् ।
मण्डपस्याष्टदिग्भागे लोकपालान् यजेत्सुधीः ॥
भैरवं ब्रह्मशक्तिं च तोषयेद्बलिदानतः ।
वेद्या दक्षिणसौम्ये तु कूपयुग्मं खनेद्भुवि ॥

25A, कुण्डमध्ये विषंती च अङ्गुलैकेन निश्चितम् ।
नालेन च समायुक्ता सिन्दूररजसान्विता ॥
सात्त्विकी राजसी चैव मेखला चोर्द्धतः क्रमात् ।
इति कुण्डविनिर्म्माणं पश्चात् कर्म्म प्रटणुष्व तत् ॥

25B, तत्रैवाग्निं प्रतिस्थाप्य यवव्रीह्हितिलान् बह्न् ।
होमयेन्मन्त्रगायत्र्या साज्यान् मन्त्रसुसिद्धये ॥
शतमष्टोत्तरं कृत्वा तथा मन्त्रस्य सिद्धये ।
देवतावरणानाञ्च शरावेन पिधानकम् ॥
शरावमध्यदेशे तु बिलं तच्चतुरङ्गुलम् ।
तस्योपरि न्यसेत् श्लक्ष्णां नलिकां षोडशाङ्गुलाम् ॥
मूले स्थूला च सरला संकोचाग्रा बिलान्विता ।
तस्योपरि स्वयं तिष्ठेत् लम्बमानमधोमुखः ॥
स्थूणामध्यविभागे तु र[ज्ज]दयपदाम्बुजः ।
नलिकाग्रे मुखं क्षिप्यं धूममद्याच्छनैः शनैः ॥

On Fol. 26B begins शीतसाधनविधि as follows :—

ईश्वर उवाच ।

अथ वक्ष्ये महेशानि शीतसाधनकर्म्मणः ।
विधानं प्टणु मन्त्राणां साधनं परमं मतम् ॥
शुद्धं जलाशयं प्राप्य नद्या वाथ तटाकजं ।
प्रवाहरोधनं कृत्वा मध्ये वेदीं प्रकल्प्य च ॥
सिकतापूरिता शुद्धा पूर्व्ववद्बलिदानतः ।
ध्वजभूषणभूषाभ्यां शान्तिकल्प यथाविधि ॥
तत्रोपविष्टो नियतमाकण्ठजलमध्यगः ।
रात्रे[ः] प्रहरशेषे तु मुहूर्त्तत्रितयावधि(ः) ॥
दिवा भवति यावद्वै तावन्मन्त्र[ं] समभ्यसेत् ।
जलमातॄ[ः] प्रपूज्यादौ घृतधाराभिरम्बरम् ॥
गुरूपदिष्टविधिना देवताभावसिद्धये ।
मार्गपूर्णां समारभ्य यावत् फाल्गुणिपूर्णिमा ॥
तावत् कार्य्यं प्रयत्नेन शीतसाधनमुत्तमम् ।

6041.

5844B. भैरवतन्त्रम् । *Bhairavatantram.*

Substance, country-made paper. 8×4¼ inches. Folia, 27B–29, 31–36, 7-8. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 115. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

Topics (like वह्निसाधन, धूमपान and प्रीतसाधन) which are here stated (Fol. 32A) to have been dealt with previously (apparently in the earlier parts of the work) are found in what is called the *Hārakatantra* in another part of the same MS described under the previous number.

Beginning :—

अथ भैरवतन्त्रोक्त-मन्त्रग्रहविधि[ः] लिख्यते ॥

पार्व्वत्युवाच ।

देवदेव जगन्नाथ शूलिन् त्रैलोक्यपावन ।
मन्त्राणां साधनोपायं वद मे त्वं जगद्गुरो ॥
कर्म्मणा येन जन्तूनां मन्त्राणां सिद्धिरुत्तमा ।
धर्म्मार्थकाममोक्षाणां जायते तद्वदाशु माम् ॥
भूर्भुवःस्वः पतिस्त्वं च ब्रह्मादिमहतां तथा ।
... ...
स्थावरं जङ्गमं विश्वं यस्य दृष्ट्यवलोकनम् ।
उदयञ्च क्षयं याति तस्मै कथय शङ्कर ॥

ईश्वर उवाच ।

साधु पृष्टं महादेवि सर्व्वब्रह्मास्वरूपे ।
मन्त्राणां साधनोपायं सर्व्वसिद्ध्येकसाधनम् ॥
धर्म्मार्थकाममोक्षाणां साधनं परमं महत् ।
भूरादीनां च लोकानां ब्रह्मादीनां तथा परां ॥
रम्भादिललनानां च भोक्तृत्वस्यैकसाधनम् ।
चराचरस्य विश्वस्य तथा पातालवासिनाम् ॥

प्रभुत्वं यान्ति येनाशु सुरपूज्यो भवेन्नरः ।
तस्योपायमहं वक्ष्ये तच्छृणुष्व शुभेक्षणे ॥

... ...

... ...

29A, सिद्ध(सौद्ध)साध्यादिभिर्भेदैः शुद्धमन्त्रं विचारयेत् ।
ऋणादि-सिद्धिसहित मन्त्रदीक्षां विधानतः ॥

... ...

... ...

+ + + मनसा ध्यायन् पुरश्चर्य्यां समाचरेत् ॥
जपहोमादिभिर्नूनं देवताभावमाप्य च ।
राज्यलोभादिसम्पन्नः श्रीगुरोराज्ञया पुनः ॥
तपश्चतुर्विधं कुर्य्यात् वसन्तादिऋतुष्वपि ।
वह्न्यर्कधूमशीतानां साधनन्तु क्रमाच्छिवे ॥
वह्नेस्तु साधनं प्रोक्तं एकपञ्चनवात्मना ।
द्वादशानां तथा + + साधनं परमं महत् ॥
श्रौतं वा स्मार्त्तजं वापि स्वस्यैव सुखसिद्धिदम् ।
सूर्य्यकान्तसमुद्भवं श्रेष्ठमध्याधमं कुरु ॥
लौकिकाग्निः परो निन्द्यः स चेद्ग्राह्यो यदा भवेत् ।
श्रोत्रियागारको ग्राह्यो मान्यो ग्राह्यः कदाचन ॥

The only colophon found in this MS runs as follows :—

32A, इति भैरवतन्त्रे ईश्वरपार्व्वतीसंवादे एकादि-द्वादशाग्नेः साधनं समाप्तम् ।

On Fol. 32A begins a new section as follows :—

श्रीदेव्युवाच ।

महादेव महेशान तपोराशे जगत्पते ।
भुवनान्तरसंस्थानां मन्त्रसिद्धिप्रदायक ॥

एकेन साधनेनैव साधिताः सर्व्वसिद्धयः ।
भवन्ति नियतं शम्भो भूतनाथ जगत्पते ॥
सिद्धोपायं परं ब्रूहि मन्त्रसाधनसिद्धये ।
कृपया देवदेवेश यद्यहं तव वल्लभा ॥
कथितं ते पुरानाथ अरण्याकाशनिवासकम् ।
धूमपानञ्च शीतस्य साधनं परमं हितम् ॥
एकेन कर्म्मणा सिद्धिर्भवेत् पुंसां शिवात्मनाम् ।
चतुर्भिर्या भवेत् सिद्धिः सा सिद्धिः प्राप्यते नृणाम् ॥

भैरव उवाच ।

साधु पृष्टं महेशानि साधकानां हिताय च ।
अनुग्रहाय लोकानां मन्त्रसिद्धिकरं परम् ॥
सर्व्वानुष्ठानतः श्रेष्ठं तपसः साधनं परम् ।
कथयामि महेशानि परं श्रेयोधिसाधनम् ॥
धर्म्मार्थकाममोक्षाणां साधनं लघुरीरितम् ।
भूर्भुवःस्वादिलोकानां कैलासावधिवासिनां ॥
लघुत्वकारणं श्रेष्ठं यन्मेरोः साधनं परम् ।
शृणुष्वैकाग्रमनसा यदि पृच्छसि भामिनि ॥
नदीतीरे पर्व्वतवरे पुण्यक्षेत्रे शिवालये ।
शक्तिक्षेत्रे शुभे पीठे श्मशाने वा सुरेश्वरि ॥
भूमिं समां विधायाथ सवर्णां चित्तरञ्जिनीम् ।
सिद्धिदां कूर्म्मसदृशीं विंशद्धस्तां सुशोभिनीं ॥

6042.

2162. भैरवीतन्त्रे भैरवदीपदानविधिः ।

Bhairavadīpadānavidhi from the Bhairavītantram.

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folium, 1. Lines, 20 on a page. Extent in ślokas, 22. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The present MS has been described in L. X. 4044. It describes the process of the offering of lamps to Vaṭukabhairava.

Post Colophon :—

संवत् १८१८ माघ सु ४ लि ।

6043.

4802. **मेरुतन्त्रम्** । *Merutantram.*

Substance, Nepalese paper. 12×4 inches. Folia, 86. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2,500. Character, Newari. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

The present MS contains chapters VI–X of the work. The whole work in 35 chapters has been published by Kshemaraj Krishnadas (Bombay, 1908). For a description of the work see HPR. I. 294, II. 169, CS. V. 69, I.O. IV. 2570.

6044.

1890. *Merutantram.*

Substance, country-made paper. 9×4¼ inches. Folia, 18. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Appearance, tolerable.

This MS contains the sixth chapter of the work. This chapter deals with Puraścaraṇa.

6045.

10301. *Merutantram.*

Substance, country-made paper. 12×6 inches. Folia, 6. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1814. Appearance, discoloured.

This MS contains (Fol. 1–5A) the पीठसम्भव (origin and description of the pīṭhas) section of the 10th chapter of the *Merutantra*. The extract given on Fol. 5A f. is incomplete and has no colophon. This portion begins as follows:—

त्रिकोणत्रितयं वृत्तं दलाष्टकविभूषितम् ।
भूपुरेण समाकीर्णं चतुर्द्वारोपशोभितम् ॥
यत्र कापालिनी देव्याः सर्व्वसाम्राज्यदायकम् ।
महाकालीं महालक्ष्मीं महासरस्वतीं तथा ॥
रतिप्रीति तथा कान्ति द्वितीयेत्थं तृतीयके ।
इच्छाज्ञानक्रियां चैव त्रिकोणे तु तृतीयके ॥
मध्ये कापालिनीं पूज्य दलाष्टौ मातृकार्च्चनम् ।
ततोष्टौ भैरवाश्चैव दिगीशान् मास्त्रकान् यजेत् ॥

Post Colophon :—

संवत् १८१४ वर्षे कार्त्तिक सुदि १५ शुक्रवार । लिखितं विद्यारथी वटुकनाथ देवशर्म्मा ।

6046.

3917D. **योनिमन्त्रचिन्तामणितन्त्रम् ।** *Yonimantra-cintāmaṇitantram.*

Substance, country-made paper. 14 × 4 inches. Folia, 30B-32A. Lines, 11 on a page. In tripāṭha form. Character, Bengali. Appearance, old. Incomplete.

This MS contains only one chapter of the work dealing with the worship of the *Yoni* and cognate matters.

Beginning :—

ईश्वर उवाच ।

... ...

आधारोक्तक्रमं कृत्वा साक्षाद्रूपपतिर्भवेत् ॥
हृदयञ्च ततो गत्वा मुद्रां बद्धा पुरातनीम् ।

End :—

योनिबीजं महेशानि प्रतिपत्ते जपेत् प्रिये ।

ततस्तु योनिकवचं..................... ॥

The *yonikavaca* referred to here then follows. It is styled त्रैलोक्यमङ्गल.

Colophon :—

इति योनिमन्त्रचिन्तामणितन्त्रे देवीश्वरसम्वादे प्रथमः पटलः ।

6047.

3176. **निगमलतातन्त्रम् ।** *Nigamalatātantram.*

Substance, European foolscap paper. 13×4¼ inches. Folia, 51. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 900. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in 40 chapters.

One MS of the work, complete in 24 chapters, corresponding to 27 chapters of the present MS, is described in HPR. I. 204. L. II. 699 describes another incomplete MS containing chapters IV–XV inclusive. VSP (p. 37) notices a MS of it running up to the 40th chapter.

Of the various deities mentioned in this work reference may be made to Vairocana, Śaṅkha, Pāṇḍava, Māmaka, Asita, Padmāntaka, Narakāntaka (Fol. 17A), Maṇidharī-vajriṇī, Mahāpratisarā (Fol. 18A), Akṣobhya (Fol. 20A, where he is called a ṛṣi, and Fol. 26B). The work deals with the details of Kaula worship.

Post Colophon Statement :—

ॐ नमः शिवपार्वतीभ्याम् ॥

पुस्तकमिदं श्रीकृष्णानन्दशर्म्मणः ।

6048.

3450. *Nigamalatātantram.*

Substance, country-made paper. 18 × 6¼ inches. Folia, 17. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in 24 Paṭalas.

The present MS contains the first 27 chapters of the MS described under the previous number.

6049.

185. निगमतत्त्वसारः। *Nigamatattvasāra.*

Substance, country-made yellow paper Folia, 2-4. Lines, 9-11 on a page. Extent in ślokas, 125. Character, Bengali. Incomplete.

The present MS is noticed in L. I. 407. It begins from the middle of the first chapter and runs up to the end of the third chapter.

The work deals with topics like the accurate mode of application of *mantras* and *stotras*, the recitation of the *caṇḍī*, the purification of the *pañcatattvas*, etc. The second chapter refers in the following words to the omnipotence and omnipresence of Brahman :-

... ...

3A, कामिनीरूपमाश्रित्य कामिनीनां कलेवरे ।
कामोन्मत्तः कामयते परं ब्रह्मैव सर्व्वदा ॥
ऊर्द्ध्वशून्ये गतिस्तस्य मध्यशून्ये स्थितिः स्मृतः ।
शून्यान्ते क्रीडते ब्रह्म को विजानाति तत्त्वतः ॥
ऊर्द्ध्वशून्यं ब्रह्मरन्ध्रं भ्रुवोर्मध्ये तु मध्यमम् ।
मूलाधारेऽप्यधः शून्यं त्रयमेव प्रकीर्त्तितम् ॥
शून्यमूर्द्ध्वं यदा गच्छेत् तदा स्वप्नादिकम् चरेत् ।
मध्यशून्यं यदा गच्छेत् तदा ज्ञानादिचिन्तनम् ॥
अधःशून्ये यदा गच्छेत् तदा कामादिचिन्तनम् ।

ऊर्द्ध्वशून्याद् यदा मध्यं स गच्छति महेश्वर ।
तदा क्रीडादिकं सर्व्वं स करोति न चान्यथा ॥
ऊर्द्ध्वशून्याद् यदा चाधः स गच्छति कुलेश्वर ।
तदा हास्यादिकं सर्व्वं स करोति न चान्यथा ॥
ऊर्द्ध्वशून्याद् यदा चाधः स गच्छति तदा घृणा ।
क्षुधातृष्णादिकं सर्व्वं तदा सोऽपि करोति हि ॥
स्वप्रच्छलेन ब्रह्माण्डं स गच्छति महानिशि ।
गृहे गृहे च गन्तव्यं क्रीडार्थं परमं गुरुः ॥
... ...
... ...
... ...
यदा तु चक्षुषो रन्ध्रमभ्युपैति परं विभुः ।
तदा कण्डूयते सर्व्वं शरीरं हि कुलेश्वर ॥
यदा गच्छेत् लिङ्गरन्ध्रं तदा तापं करोत्यसौ ।
मलेच्छया द्वाररन्ध्रं स गच्छति महेश्वर ॥
मलेच्छा कृमिकीटाद्यैर्मत्स्यकोशादिसङ्कुलैः ।
कृमिरूपं समाश्रित्य सोऽपि तिष्ठति सर्व्वदा ॥
त्वां मां रूपभेदरूपमाश्रित्य कुलभैरव ।
स तिष्ठति परं ब्रह्म लीलया तु स्वमिच्छया ॥
घटादौ शून्यरूपश्च पटादौ विह्वलादिकम् ।
धर्म्मादिकाममोक्षार्थं आगमे च वितिष्ठति ॥
क्रियार्थं वेदशास्त्रेषु योगार्थानाञ्च कर्मणि ।
तत्त्वार्थं तर्कशास्त्रेषु निगमेषु निरूपणम् ॥

6050.

2891. *Nigamatattvasāra.*

Substance, country-made yellow paper. 12½ × 4¼ inches. Folia, 15. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 437. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in 11 chapters.

The present MS is described in L. X, 4184.

6051.

4617. *Nigamatattvasāra.*

Substance, country-made paper. 17½ × 4½ inches. Folia, 7. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete in 11 chapters.

6052.

4676. निगमकल्पद्रुमः । *Nigamakalpadruma.*

Substance, country-made paper. 16 × 6 inches. Folia, 8. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 320. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete in 10 chapters.

The work has been described in L. I. 293.

The cardinal views of the work appear in the following lines (Fol. 2B-3A) :—

महावाक्यसम्भवं योगं नारीदेहेऽस्ति भैरव ।
सप्तलक्ष-महाविद्या[ः] कथिताः तव सुव्रत ॥
रोमकूपे वसन्त्येता मन्त्ररूपा[ः] पृथक् पृथक् ।
यावन्ति सन्ति रोमाणि शरीरे प्राणवल्लभ ॥
तावद्देवाश्च देव्यश्च सन्ति तस्याः कलेवरे ।
तिस्रः कोट्यस्तदर्द्धेन तीर्थानि जाह्नवीजले ।
जाह्नवी योनिमूले च सततं परिसंस्थिता ॥
मूत्रस्थाने सदा मुक्तिं स्थापिताहं न संशयः ॥
प्रकृतिश्च पुमांश्चैव परं ब्रह्म प्रकीर्त्तितम् ।
पुमान् विन्दुस्तद्वदने नादरूपा जगन्मयी ॥
तयोः संयोगमात्रेण ह्यन्तःपूजा विधीयते ।
निर्गतं यत् परं द्रव्यं तेन सन्तर्प्य देवताम् ॥
शक्तिबन्धोपबन्धेन गोलीभूतं सदा शिवम् ।
देवीं सम्बीक्ष्य ध्यानेन ककारानन्दवर्द्धिनीम् ॥

सकृद्दृष्ट्वा महेशान मुक्तिभाग् जायते नरः ।
अन्तर्यागमिदं प्रोक्तं बाह्ययागं ततोऽधिकम् ।
विन्दुलिङ्गं शिवः पुंसः योनिर्नादस्वरूपिणी ॥
नादविन्दुसमायोगादमृतं यच्च भैरव ।
तेनामृतेन द्रव्येण तर्पयेत् परदेवताम् ॥

6053.

8432. *Nigamakalpadruma.*

Substance, foolscap paper. 8 × 4 inches. Folia, 14. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete in ten chapters.

The following verses are found after the tenth Paṭala.

मीनो येन न खादितो न चनकं वेश्यापि नालिङ्गिता
कन्या येन न सेविता रतिसुखे पीतं न मद्यं तथा ।
पुत्री येन सहोदरा न जनिता मांसं च नो भक्षितं
व्यर्थं तस्य कुलक्रमं यदि प्रिये माहेश्वरो नैव सः ॥
पूर्णा श्री[भु]वनेश्वरी भगवती श्रीराजराजेश्वरी
पूर्णा भैरवभैरवी च वटुकं पूर्णा सदा कालिका ।
पूर्णा श्रीवगला च धूम्रवदना श्रीछिन्नमस्ताम्बिका
पूर्णा श्रीगुरुपादुकामृतरसं श्रीपूर्णपात्रं भजे ॥
या सुरा सा मुदे वियो मदः स महेश्वरः ।
यो वर्णस्य भब्रह्मा यो गन्धः स जनार्द्दनः ॥
इच्छायां परमा शक्तिः लीलायां किल भैरवः ॥
श्रीपरदेवार्पणमस्तु ॥

The detailed colophon to the first Paṭala in the present MS runs as follows :—

इति निगमकल्पद्रुमे महारहस्ये देवीश्वरसंवादे परमोपनिषत्सारोद्धारे अद्वैतभावानुभवनिर्वाणनिरूपणे शृङ्गारामृते प्रथमः पटलः ।

6054.

3368. **दक्षिणामूर्त्तिसंहिता ।** *Dakṣiṇāmūrtisaṃhitā.*

Substance, country-made paper. 14 × 3 inches. Folia, 3-70. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 1,632. Character, Bengali. Appearance, old and worn out. Incomplete (containing a portion of chapter 2 and chapters 3-60).

The work deals with the worship of various forms of Śakti. MSS of the work are described in IO. IV. 2583, VSP. 34, CS. V. 37 and Ulwar. Extr. 629 (the number of chapters in the last two of which is 66, though their end agrees with that of the present MS).

Colophons of the different chapters :—

3B, इति श्रीदक्षिणामूर्त्ति-संहितायां महालक्ष्मीपूजा द्वितीयः पटलः ; 4B, ०त्रिशक्तिलक्ष्मीपूजनविधिस्तृतीय पटलः ; 5B, ०साम्राज्यदायिविद्यायजनविधिश्चतुर्थः पटलः ; 6A, ०आत्मा परं ज्योतिर्विद्याराधनविधिः पञ्चमः पटलः ; 6B, ०प्रणव-विद्यापरनिष्कलभेदेन समाराधन षष्ठः पटलः ; 8B, ०अजपाविधानो नाम सप्तमः पटलः ; 10A, ०मातृकासाधनविध्यष्टमः पटलः ; 14B, ०त्रिपुरसुन्दरीसमाराधन-नवमः पटलः ; 15A, ०पूर्व्वसिंहासनविधिर्दशमः पटलः ; 15B, ०ललिताविधिरेका-दशः पटलः ; 16A, ०कामेश्वरीपूजाविधिर्द्वादशः पटलः ; 16B, ०सिंहासनविधि-स्त्रयोदशः पटलः ; ०सिंहासनविधिश्चतुर्दशः पटलः ; 17B, ०सञ्जीवनीपूजाविधिः पञ्चदश पटलः ; 18A, ०सञ्जीवनीविधिः षोडशः पटलः ; 19A, ०वज्रप्रस्तारिणी सप्तदशः पटलः ; ०त्रिपुरेशीभैरवी नित्याष्टादशः पटलः ; 19B, ०पश्चिमसिंहा-सननित्याविधान ऊनविंशतिपटलः ; 20A, ०महासिंहासनेश्वरीडामरभैरवेश्वरी विंशति पटलः ; ०चैतन्यभैरवी एकविंशतिपटलः ; 20B, ०षट्कूटाभैरवी द्वाविंशति पटलः ; ०षट्कूटाभैरवी त्रयोविंशति पटलः ; 21A, ०अघोरभैरवी पञ्चविंशति पटलः ; 21B, ०भैरवी नाम षड्विंशति पटलः ; 22A, ०पञ्चसुन्दरी नाम सप्तविंशति पटलः ; 23A, ०पारिजातेश्वरी वाग्यष्टाविंशति पटलः ; ०पञ्चवागीशी-यजनविधिरूनत्रिंशत् पटलः ; 23B, ०पञ्चवागीशीयजनविधिस्त्रिंशत् पटलः ; 24A, ०कल्पलतायजन एकत्रिंशत् पटलः ; 25B, ०श्रीमदन्नपूर्णाद्वात्रिंशत् पटलः ;

29A, ०मातङ्गेश्वरीरत्नविद्यायजनत्रयस्त्रिंशत् पटलः; 30B, ०भुवनेश्वरी-त्रिगुणितसाधनचतुस्त्रिंशत् पटलः; 32A, ०भुवनेश्वरी षड्गुणितं यन्त्रसाधन पञ्चत्रिंशत् पटलः; 34A, ०भुवनेश्वरी द्वादशगुणितो षट्त्रिंशत् पटलः; 36B, ०घटार्गलसाधन सप्तत्रिंशत् पटलः; 39A, ०पञ्चमीक्रमार्चनविधिरष्टात्रिंशत् पटलः; 41A, ०पञ्चमीशकटे यन्त्रोद्धारप्रयोगसाधनविधिरूनत्रिंशत्(?) पटलः; 42A, ०आयतनानान्दो(?) विवरणं चत्वारिंशत् पटलः; 42B, ०कामेश्वरी-नित्याविवरणं नाम एकचत्वारिंशत् पटलः; 43B, भगमाला नित्याविवरणम् द्वाचत्वारिंशत् पटलः; 44B, ०त्रयस्चत्वारिंशत् पटलः; 45B, भेरुण्डानित्या-विवरणं चतुश्चत्वारिंशत् पटलः; 46A, ०वह्निवासिनीयजन पञ्चचत्वारिंशत् पटलः; 46B, ०महाविद्येश्वरीयजन षट्चत्वारिंशत् पटलः; 47A, ०शिवदूतीयजनविधिः सप्तचत्वारिंशत् पटलः; 48A, ०त्वरितायजनविधिरष्टचत्वारिंशत् पटलः; 48B, ०कुलसुन्दरीनित्यानित्यायजन ऊनपञ्चाशत् पटलः; ०नीलपताकिनीयजन पञ्चाशत् पटलः; 49B, ०विजयायजन एकपञ्चाशत् पटलः; 50A, ०सर्व्वमङ्गलायजन द्वापञ्चाशत् पटलः; 51A, ०ज्वालामालिनीयजन त्रिपञ्चाशत् पटलः; 51B, ०नित्याविवरणं नाम [चतुः]पञ्चाशत् पटलः; 53A, ०पञ्चपञ्चाशत् पटलः; 55B, ०कारसुद्धा-विद्यावि[व]रणं नाम षट्पञ्चाशत् पटलः; 59B, ०श्रीविद्याविवरणं नाम सप्तपञ्चाशत् पटलः; 62B, ०विद्यान्यास-विद्याविवरणं नामाष्टापञ्चाश, पटलः; 66A, ०शिवशक्तिसम्वादे ध्यानादियजनं नाम नवपञ्चाशत् पटलः 70B, ०मदनारोपणनैमित्तिकाभिधानं नाम षष्टि पटलः।

6055.

4759.

Dakṣiṇāmūrtisaṃhitā.

Substance, country-made paper. 9¼ × 4½ inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 24. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

This MS contains the sixth chapter of the work, but the number of the chapter is not indicated in the colophon.

6056.

5453. कुमारसंहिता । *Kumārasaṃhitā.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 9 per page. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete in 10 chapters.

This is in the form of an interlocution between Brahmā and Śiva. It deals with the details of worship of Gaṇapati.

Ulwar 2028 Extr. 615 describes a MS of it in 7 chapters. Cat. Cat. (III. 24) refers to another MS of it in 10 chapters.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

समस्तायुधसंपूर्ण-षड्भुजद्वादशान्वितम् ।
अधस्तादवनिताकारमाद्यं वन्दे गजाननम् ॥
रजताद्रिवरे रम्ये मुनिवृन्दनिषेविते ।

... ...
... ...

रत्नसिंहासनारूढं देव्या सह महेश्वरम् ।
दृष्ट्वा समागतो ब्रह्मा प्रणिपत्य कृपानिधिम् ॥
बद्धाञ्जलिपुटो भूत्वा तुष्टाव परमेश्वरम् ।

ब्रह्मोवाच

... ...
... ...
... ...

महाविद्या महामाया देवी विश्वमयी किल ।
मायया निर्मितं विश्वं जगदेतच्चराचरम् ॥
इत्युक्तं भवता पूर्वं परब्रह्ममयीति च ।
तस्माद् विघ्नेश्वरं देवं श्रीविद्यामहितं परम् ॥

तन्मन्त्रयन्त्रतन्त्रादि पुरश्चरणलक्षणम् ।
सर्व्वं वदस्व कृपया पाहि मां भक्तवत्सल ॥

ईश्वर उवाच ।

शृणु ब्रह्मन् यथान्यायं विद्यागणपतेर्मनुम् ।
सर्व्वैश्वर्य्यप्रदं दिव्यं सर्व्वलोकविमोहनम् ॥

Colophons of the different chapters :—

2B, इति कुमारसंहितायां सदाशिवब्रह्मसंवादे विद्यागणेशमन्त्रोद्धारः प्रथमोऽध्यायः ।

4B, इति कुमारसंहितायां द्वितीयोऽध्यायः ।
[This chapter deals with Puraścaraṇa.]

5B, ०इति श्रीकौमारितन्त्रे तृतीयोऽध्यायः ।
[This chapter treats of Pūjā proper.]

6B, इति कुमारे चतुर्थोऽध्यायः ।
[This chapter treats of Pañcamācaraṇa.]

7A, इति कौमारसंहितायां वश्यादिप्रयोगः पञ्चमाध्यायः ।

8A, इति कुमारसंहितायां स्तम्भनोच्चाटनं नाम षष्ठोऽध्यायः ।

8B, ०होमविधिर्नाम सप्तमोऽध्यायः ।

10A, ०विद्यागणपतिकल्पे रहस्यागमे संग्रामविजयो नामाऽष्टमोऽध्यायः ।

11A, ०वाञ्छाकल्पलता नाम नवमोऽध्यायः ।

Last Colophon :—

इति कौमारसंहितारहस्यातिरहस्य-वाञ्छाकल्पलतामनुविधानं नाम दशमोऽध्यायः ।

6057.

5973. चन्द्रहाससंहितायां चन्द्रज्ञानम् । *Candrajñānam from the Candrahāsasaṃhitā.*

Substance, country-made paper. 11¾ × 6 inches. Folia, 1–8. Lines, 9 to 12 on a page. Extent in ślokas, 225. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Complete.

This is in the form of an interlocution between Śiva and the moon. It contains a metaphysical discussion about the real nature of the various things of the world.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ स्वस्ति सिद्धम् । ... ...

ॐ नौमि स्वात्मप्रकाश-प्रशमित-विषमक्लेशराशिं महेशम्

वन्दे वागदेवतां तां कलयति किल या मूला तां वाग्लतायाः ।

विघ्नग्रासप्रबन्धादिव बृहदुदरं स्तौमि विघ्नाधिराजम्

दत्तप्रागदीक्षमेकं गुरुवरमपरं ज्ञानदञ्च प्रपद्ये ॥ १ ॥

ॐ कैलासपीठमध्यस्थं देवदेवं महेश्वरम् ।

ब्रह्मादिकारणैः सार्द्धं देवेशञ्च उमापतिम् ॥

महोरगसमायुक्तं अप्सरैः परिवारितम् ।

महाध्यानस्थितं देवं मुनिभिश्चापि संवृतम् ॥ २ ॥

... ...

... ... ॥ ३—५ ॥

तत्रस्थं देवदेवेशमुमया सहितं शिवम् ।

दृष्ट्वा तथाविधं देवं ध्यानासक्तं कपालिनम् ॥ ६ ॥

संशयाविष्टमनसः चन्द्रो वेदविदां पतिम् ।

अष्टाङ्गप्रणिपातेन प्राञ्जलिः प्रणतः शिरः ॥ ७ ॥

तदमानोऽब्रवीत् वाक्यं + + मन्ये पुनः पुनः ।

मूहूर्त्तमपि सञ्चिन्त्य इदं वचनमब्रवीत् ॥ ८ ॥

इन्द्रजालं हि पश्यामि इदं सत्यमसत्यता ।

मोहितं मायया सार्द्धं ब्रह्माण्डं सचराचरम् ॥ ९ ॥

देवमानुषतिर्य्यक्षां गन्धर्व्वोरगरक्षसाम् ।

सर्व्वं देव महादेव प्रतिष्ठा बुद्धि मे मतिः ॥ १० ॥

क्षणिकस्य तु रूपस्य तथा शब्दस्य वै प्रभो ।

अयुक्तस्यैव सत्वस्य ध्वनिरूपस्य निश्चयः ॥ ११ ॥

आकारस्य कथं देव प्रणामन्ति च नित्यशः ।
स्वयमेव तु यो नष्टो यस्तु चित्तेन कल्पितः ॥
शब्दस्य क [च] तस्यैव मन्त्रः नपि बुध्यते ॥ १२ ॥
प्रयुक्तमथ वीणा यं तन्त्रीस्वरसमन्वितम् ।
चित्तेन साध्यते तस्य षड्जमध्यमधै(दै)वतम् ॥ १३ ॥
तथा मंत्रा[ः] तथाकाग विद्या चैव सहस्रशः ।
अप्रबुद्धधियो मूढाः स्वचित्ता च बहि[ः] स्थिताः ॥ १४ ॥
वृत्ति[ः] केनैव सन्तुष्टा भ्रामिता च त्वया पुरः ।
असत्यमिन्द्रजालश्च यद्रूपं सकलं प्रभो ॥ १५ ॥
उच्चार्य्यमाना ये मन्त्रा न मन्त्रा चापि ये विदुः ।
मोहिता देवगन्धर्व्वा मिथ्याज्ञानेन गर्व्विताः ॥ १६ ॥
मायाः स्वप्नोपमाः सर्व्वे मुद्राध्यान च धारणाः ।
न तच्चित्रमिदं सत्यं शास्त्रजालं क्रियागमम् ॥ १७ ॥

सोम उवाच ।

देव्या विनायकस्यैव षन्मुखस्य त्रिलोचन ।
नंदिभृंगिमहाकाल-कुवेरशक्रयोस्तथा ॥ १८ ॥
वासुकिश्च गरुत्मांश्च तथा नारायणस्य वै ।
सनत्कुमारप्रमुख-ऋषीणां भावितात्मनाम् ॥ १९ ॥
दुर्व्वास[स]प्रमुखा ये शास्त्रे या च संहिताः ।
मन्त्राश्च विविधाकारा विद्याश्चापि सहस्रशः ॥ २० ॥
कथितं तु त्वया सर्व्वं तेषां चैव समासतः ।
तानि सर्व्वाणि देवेश शिरःस्थेन मया श्रुतम् ॥ २१ ॥
भ्रामिताश्च त्वया सर्व्वे व्यायामेन महेश्वर ।
नाख्यातं कस्य चेज्ज्ञानं शारीरं गूढगोचरम् ॥ २२ ॥
अप्रबुद्धाश्च ते सर्व्वे भ्रामिताः शास्त्रपाठके ।
नास्ति त्वत्सदृशो धूर्त्तो वाग्जाले बुद्धिनाशनः ॥ २३ ॥
तन्त्रे तन्त्रे [त्व]या प्रोक्तं मया प्रत्यक्षतः श्रुतम् ।
शपथानि असंख्यानि मिथ्या देव त्वया कृताः ॥ २४ ॥

नैव कस्यापि (स)सद्भावं मोहितास्ते त्वया प्रभो ।
रञ्जितास्ते त्वया व्यायामे मिथ्याज्ञानेन गर्व्विता[:] ॥ २५ ॥
अप्रबुद्धधियः सर्व्वे तेऽपि मूढत्वतां गताः ।
मिथ्याज्ञानेन संदग्धा मिथ्याशास्त्रेण गर्व्विताः ॥ २६ ॥
साकारस्य क्षयं चास्ति मन्त्रोच्चारे क्षयं पुनः ।
क्षणिका तु क्रिया देव जन्मापि मरणं तथा ॥ २७ ॥
कस्य जन्म मृतः को वा दह्यते वात्र कः प्रभो ।
पिंडं तु कस्य वा देव कुतः श्राद्धं कुतः क्रिया ॥ २८ ॥
प्रत्यक्षे बान्धवानां स्वस्थाने यत्प्रलीयते ।
पार्थिवे पार्थिवं तत्त्वं वायौ (वार्योर्वायुर्ग) वायुगतं तथा ॥ २९ ॥
आपस्त्वाप्सु च वै लीनास्तेजास्तेजसि विश्वति ।
आकाशे तु तथाकाशं मनोबुद्धिरहं तथा ॥ ३० ॥
यथागताः पुनस्तत्र लीनाः स्वप्ने समं ततः ।
अमूर्त्तो भगवान् जीवो निर्गुणो विरजः खगः ॥ ३१ ॥
इन्द्रियाश्च गुणाः सर्व्वे स्वे स्वे स्थाने प्रलीयते ।
कायं मांसमयं देव दारुश्च कृतवान् प्रभो ॥ ३२ ॥
किं भ्रमन्ति जडा मूढा अज्ञानव[ि]धरीकृताः ।
किं मांसं किञ्च वास्थीनि रुधिरं श्लेष्ममेव च ॥ ३३ ॥
धातुत्रयं वै देव तथा मेदस्तथा वसा ।
अन्त्राणि हृदयो वाथ आमं म+ तथा कफम् ॥ ३४ ॥
रेतो वा श्लेष्ममूत्रे वा पुरीषं [illegible]नालयः ।
मज्जां वापि नखाश्चैव रोमाः शतशस्तथा ॥ ३५ ॥
कर्णौ दन्तौ च नासा च जिह्वाकुक्षौ च वाक् तथा ।
चक्षुर्वा घण्टिका वापि ग्रीवा वापि सुरोत्तम ॥ ३६ ॥
बाहू हस्तौ तथा चैव उदरं कटिमेढ्रकम् ।
स्फिजे जंघा च पादौ च त्वचा सा कृतवान् प्रभो ॥ ३७ ॥
नाम वापि तथा देव गोत्रं वर्णं तथैव च ।
रोमाणि नाडयश्चैवावयवश्च तथा प्रभो ॥ ३८ ॥

एभ्यो मध्याद् विरूपाच्च कोऽसौ चैव मृतः प्रभो ।
कस्य श्राद्धं क्रियाकाण्डं पिण्डदानादिकञ्च यत् ॥ ३९ ॥
जीवो ह्यनादिरमलः स्वरूपी खेचरः परः ।
न रूपं न च वा वर्णं न स्थानं न च धारणा ॥ ४० ॥
ये ये भावाः प्राणिनस्य ते सर्व्वे स्वपुरं गताः ।
कस्य कालं यमं कस्य भटाश्चैव सुदारुणाः ॥ ४१ ॥
नरकाः शासनाश्चैव प्रेतपुर्य्य[ां] वसेत्तु कः ।
एको यदि भवेत् कालमेकः पाशं भवेच्च सः ॥ ४२ ॥
सहस्राणामसंख्याताः आहवेन हृताः प्रभो ।
तत्र कालाश्च बहवो ह्येको वापि कथं प्रभो ॥ ४३ ॥
शकुन्यो विह्वलीभूता निर्गता विलयं गताः ।
ल(ख्या)त्त्यास्च संख्यासंख्यानि तत्र काला[ः] किमागताः ॥ ४४ ॥
बहवाश्चापि एको वा सहस्राः चैव तस्य वै ।
मशकानि असंख्यानि मत्स्याश्चैव सहस्रशः ॥ ४५ ॥
एककालप्रनष्टाश्च तत्र कालाः किमागताः ।
एककालो बहून् वापि ग्रसते वापि नीयते ॥ ४६ ॥
स्कन्धे वा बाहुपृष्ठे वा स कथं नीयते प्रभो ।
एतत् सर्व्वं समासेन सर्व्वं भैरव तत्त्वतः ॥ ४७ ॥

End :—

सद्वाक्ये ज्ञानभागी स्यात् पूर्व्वोक्तस्तत्र वै तु सः ।
महाभागी भविष्यति एतन्मे वदतो वरः ॥ १७३ ॥
एवमुक्त्वा महादेवो गतोऽन्तर्धानमीश्वरः ।
चन्द्रेण प्राप्तं विज्ञानं कृतकृत्यो यथार्थतः ॥ १७४ ॥
ए[त]च्छास्त्रं न वक्तव्यं यस्य कस्य समीपतः ।
अभक्ते नैव दातव्यं अश्रद्धे नैव दीयते ॥ १७५ ॥
यो मोहाद्दीयते ज्ञानमपरीक्ष्य च मन्दधीः ।
नासौ ज्ञानस्य भागी स्याज्जन्मान्तरशतैरपि ॥ १७६ ॥

यो निन्दयति मोहेन इदं शास्त्रमगौरवात् ।
स याति नरकं घोरं[`] यावदाभूमिसंप्लवम् ॥ १७७ ॥

Colophon :—

इति परमरहस्ये चन्द्रहाससंहितायां चन्द्रशानं समाप्तम् ।

6058.

11068. **महाकालसंहितायां षोडशपात्रम् ।** *Ṣoḍaśapātra from the Mahākālasaṃhitā.*

Substance, country-made paper. 7 × 4 inches. Folia, 7. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 40. Character, modern Nāgarī. Appearance, fresh. Complete.

It gives the *mantras* for the purification of wine used in Tantric worship and put into a number of pots arranged in a particular order. (Also cf. *Śārikārcanapaddhati* below.)

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । ॐ ।

श्रीमद् भैरवशेखरप्रविलसच्चन्द्रामृतप्लावितं
क्षेत्राधीश्वरयोगिनीगणमहासिद्धैः समाराधितम् ।
आनन्दार्णवकं महात्मकमिदं साक्षात्त्रिखण्डामृतं
वन्दे श्रीप्रथमं कराम्बुजगतं पात्रं विशुद्धिप्रदम् ॥
येनं मीनरसावहं दयितया दत्तञ्च पीयामृतं
किञ्चिच्चञ्चलरक्तपङ्कजदृशा तस्मै समावेदितम् ।
वामे दितं(?) स्वाद् विशुद्धशुद्धकवलं पाणौ विधायात्मके
वन्दे पात्रमहं द्वितीयमधुना नादैकसंवर्द्धनम् ॥
सर्व्वाम्नायकलाकलापकलितं कौतूहलद्योतकं
चन्द्रोपेन्द्र-महेन्द्र-सूर्य्यवरुणौर्ब्रह्मादिभिः सेवितम् ।
ध्यातं सिद्धगणैः स्तुतं मुनिगणैर्मोक्षार्थिभिः सर्व्वदा
वन्दे पात्रमहं तृतीयमधुना स्वात्मावबोधक्षमम् ॥

End :—

पाने कृते पूर्णकलाप्रकाशः पाने कृते पूर्णसमानबुद्धिः ।
पाने कृते पूर्णपवित्रदेहो पानं पिबेत् पञ्चदशं प्रवीणः ॥
यत्ते षोडशपात्रविन्दुकलया ब्रह्माथ विष्णुर्व्वभुः
ज्ञानेच्छादिसमस्तशक्तिविभवव्यक्तिर्विनक्तः स्फुटम् ।
उत्पत्तिस्थितिकालकल्पकलित-स्वात्मप्रकारेण वै ।
सोऽहं षोडश-पात्रमेव गुरुतो गृह्णामि + च्छं भवेत् ॥

Colophon :—

इति महाकालसंहितायां षोडशपात्रे समाप्त ।

6059.

9260. पराशरसंहितायां हयग्रीवौङ्कारकल्पः ।

Hayagrīvauṅkārakalpa from the Parāśarasaṃhitā.

Substance, country-made paper. 11 × 6 inches. Folia, 6. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

The *Hayagrīvauṅkārakalpa*, treating of the details of the worship of Hayagrīva and constituting the seventh chapter of the *Parāśarasaṃhitā*, is quoted in this and the following MS, which describe the process of the worship.

The colophon of this extract runs as follows in leaf 5A :—

इति श्रीपराशरसंहितायां हयग्रीवौङ्कारकल्प[ः] सप्तमोऽध्यायः ।

Beginning of the MS :—

अथ सारसंग्रहे ।
अथोच्यते हयग्रीवमन्त्रः सर्व्वसमृद्धिदः
चन्द्रस्थं गगनं वामकर्णविन्दुसमन्वितं
एकाक्षरो मनु[ः] प्रोक्तो हयग्रीवस्य + + +

चन्द्र सकारः वामकर्णा उकारः विन्दुरनुस्वारः ।
एतैः ॐ स्रूमिति बीजमुद्धृतम् ॥

End of the MS :—

अथ वा तं करे कुम्भेऽभिमन्त्र्य जलं पिबेत् ।
पीतं वादिमुखे ध्यात्वा स्तम्भयेत्तस्य भारतीं ॥

मन्दभाग्योऽपि भस्मोद्धूलितविग्रह[ः] सन् अभयाभिमन्त्रितं कृत्वा वचां भक्षयेत् । वृहस्पतिसमो भवेत् ।

6060.

9448. *Hayagrīvaonkārakalpa from the Parāśarasaṃhitā.*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 8. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

Same as above.

6061.

2424. अङ्गिराकल्पः । *Aṅgirākalpa.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 30. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 828. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The present MS has been described in L. X. 4046. The work deals with the details of the worship of the deity Āsurī.

6062.

272. विश्वामित्रकल्पः । *Viśrāmitrakalpa.*

Substance, country-made paper. 12×4½ inches. Folia, 37. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1,600. Character, Nāgara. Date, 1746 S.E. Appearance, fresh. Complete.

The work deals with the daily duties of the twice-born and, strictly speaking, belongs to the Smṛti class of literature. Of Tāntrika topics dealt with herein mention may be made of bhūtaśuddhi, dīkṣā and puraścaraṇa of the Gāyatrīmantra.

The present manuscript is noticed in L. II. 885. CS. III. 508 describes a work, in sūtra form, of the same name and similar contents.

This MS seems to be a part of a much larger one, because the first leaf of this has, on the right upper-hand corner, the number 246 and the last leaf has, at the same place, the number 283.

Post Colophon Statement :—

श्रीयोगेश्वरात्मकलक्ष्मीकेशवार्पणमस्तु ।

श्रीः शुभम् । शके १७४६ तारणनाम संवत्सरे कार्त्तिक शुद्ध-त्रयोदशी गुरुवासरे तद्दिने इदं पुस्तकं वरतटाख्यग्रामनिवासि-ज्योतिषीत्युपनामक-गोविन्दात्मज-प्रभाकरदैवज्ञेन स्वार्थं परोप-कारार्थं लिखितम् यादृशमिति ।

अर्ज्जितं भूरिकष्टेन पुस्तकं लिखितं मया ।
हर्त्तुमिच्छति यः पापी तस्य वंशक्षयो भवेत् ॥

6063.

5962. कालरात्रिकल्पः । *Kālarātrikalpa.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 38. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Complete.

It relates to the details of the worship of the deity called Kālarātri including an account of the six black rites to be performed with the mantras of this deity. According to

four colophons in the present MS (Fol. 3A, 17A, 18B, 25A) the work forms part of the *Rudrayāmala* and according to one colophon (Fol. 29B) it belongs to the *Āgamasāra*. A portion in this MS (Fol. 25A–38) is absent in another MS of the same work described below. The concluding portion (Fol. 32A–36B) is in a vernacular.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः। श्रीगुरुभ्यो नमः।

पार्व्वत्युवाच।

देवदेव जगन्नाथ भक्तानुग्रहकारक।
त्वत्प्रसादान्मया सर्व्वं श्रुतं रुद्रादियामलम्॥
इदानीं श्रोतुमिच्छामि यन्मे मनसि वर्त्तते।
कालरात्र्याः क्रमार्चा + तत्सर्व्वं कृपया वद॥

ईश्वर उवाच।

... ...

सन्ति नानाविधा मन्त्रा आगमोक्ताः सबीजकाः।
तथैव वैदिका मन्त्राः पुराणडामरे तथा॥
ते सर्व्वे निष्प्रभा जाताः कलौ वीर्य्यविवर्ज्जिताः।

... ...

सत्यमागमशास्त्रन्तु प्रतिज्ञासिद्धमेव च।
अनादरेण तद्रष्टं गुरुभक्तिं विना तथा॥
तन्मध्ये सारभूतं तु प्रत्यक्षफलदायकम्।
अन्यथा न भवेद्देवि + + +॥
सिद्धमन्त्रमिमं देवि सारात्सारोत्तमं [तथा]।
पुरश्चर्य्याक्रिया नास्ति स्मरणात् पूजनात् फलम्॥
मन्त्रस्यैतस्य माहात्म्यं सामर्थ्यं स्तुतिमेव च।
वक्तुं न शक्यते देवि कल्पकोटिशतैरपि॥

... ...

तस्याः पूजां प्रवक्ष्यामि मम बुद्ध्यनुसारतः ॥
श्रूयतामेकचित्तेन न कस्य कथितं प्रिये ।
कृष्णपक्षस्य चाष्टम्यां भूते भौमदिने तथा ॥
प्रारम्भं कारयेत्तत्र भक्तिभावेन सादरात् ।
ब्राह्मे मुहूर्त्ते चोत्थाय स्मरेद्देवीं चतुर्भुजाम् ॥
प्रसन्नवदनाम्भोजां लीलालोचनघूर्णितां ।
अनर्घरत्नसंयुक्तां दिव्यचन्द्रार्द्धधारिणीम् ॥
नीलांशुकपरीधानां मुक्ताकिङ्किणिघण्टिकां ।
पल्लवारुणविम्बोष्ठीं भूषितां सितकंचुकीम् ॥
नानारत्नाधिकं ज्योतिः शिरःपुष्पैरलङ्कृतां ।
पयोधर म + + + काञ्चीयुक्तनितम्बिनीं ॥
मुक्तावेणीलताचारुमुदयादित्यसन्निभां ।
एवं ध्यात्वा जपेत् किञ्चित् उत्तिष्ठेच्छयनात्ततः ॥
ततो राक्षसकोणे तु एकान्ते जनवर्ज्जिते ।
तृणान्तरितभूम्यां तु कुर्य्यान्मलविसर्ज्जनम् ॥

The mantra of the deity is given as follows (Fol. 5B):—

अस्य श्रीकालरात्रिमन्त्रस्य दक्षशक्तिः जगतीच्छन्दः अलजापुरनिवासिनी मायाराज्ञी देवता हृदये क्रौं जानि नाभौ क्ली शक्तिर्गुह्ये श्रीकालरात्रिप्रीत्यर्थं जपे विनियोगः ।

मन्त्रोद्धारं प्रवक्ष्यामि गोप्याद्गोप्यतरं महत् ।
प्रणवं वाग्भवं माया मन्मथं कमलोद्भवम् ॥
बीजं पञ्चशिरो ज्ञेयं ततः पल्लवमुच्चरेत् ।
कालेश्वरी ततः पश्चात् सर्व्वं जनमनोहरी ॥
सर्व्वमुखस्तम्भनी च सर्व्वराजवशंकरी ।
सर्व्वदुष्टनिर्दलनी सर्व्वस्त्रीपुरुषाकर्षणी ॥

Colophon :—

इति श्रीकालरात्रिकल्पे पूजाविशेषः ।

Post Colophon :—

रघुनाथस्य सुतेन कमलाकरेण इदं पुस्तकं लिखितम् ॥

6064.

10046. *Kālarātrikalpa.*

Substance, foolscap paper. 8½ × 6½ inches. Folia, 18. Lines, 12–14 on a page. Extent in ślokas, 325. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete in 13 chapters.

The portion contained in this MS up to chapter 12 runs up to Fol. 25A of the MS described under the previous number (6063).

6065.

10520. शिवाम्बुकल्पः । *Śivāmbukalpa.*

Substance, country-made paper 7 × 4 inches. Folia, 16. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

It deals with the Tantric use of urine as a drink which is stated to be able to drive away all sorts of diseases. A work of the same name said to belong to the *Rudrayāmala* is noticed in Stein. 236.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

पार्व्वत्युवाच ।

देवदेवं प्रणम्यादौ सर्व्वज्ञं परमेश्वरं ।

प्रणम्य श्रोतुमिच्छामि शिवाम्बस्य च निर्णयम् ॥

श्रुत्वा देवमनुष्याणां पवित्रं सर्व्वसिद्धिदम् ।
शिवाम्बु कीदृशं चैव किं फलं तस्य सेवनात् ॥
देव-दानव-मर्त्याश्च किन्नरा यक्षराक्षसाः ।
पन्नगाश्च पिशाचाश्च विश्ववेतालजृम्भकाः ॥
हीनज्ञानाश्च ये केचित्तदर्थं कथयस्व मे ।
... ...

ईश्वर उवाच ।

... ...
शिवाम्बममृतं देवि उत्पन्नस्वात्मदेहिनां ।
पवित्रं परमं पुण्यं देहशुद्धिकरं परम् ॥

पार्व्वत्युवाच ।

ग्रहणं धारणं ग्रासं केन मन्त्रेण धारयेत् ।
तदहं परिपृच्छामि यदि तुष्टो महेश्वर ॥
शिवाम्बु कीदृशं चैव कीदृशं तस्य साधनम् ।
कृपां कुरु महादेव कथयस्व प्रसादतः ॥

ईश्वर उवाच ।

... ...
प्रातःकाले सुशिष्योऽयं घटिकायां चतुष्टयम् ।
उत्थाय साधकश्रेष्ठः मूत्रोत्सर्गं च कारयेत् ॥
आदिधारां परित्यज्य मध्यधारां तु ग्राहयेत् ।
अन्तधारां परित्यज्य एवं विधि समाचरेत् ॥
पात्रं पवित्रं वक्ष्यामि शृणु देवि मनोरमे ।
मृत्तिका-काष्ठपात्रेषु चर्म्मपात्रं तथैव च ॥
चीनीपात्रं श्रीफलं वा विल्वजं गजदन्तयोः ।
शवपात्रं कच्छपं वा विश्वामित्रं च मौक्तिकम् ॥

धृत्वा च मृण्मये पात्रे वटपात्रे च लावुकैः ।
वंशपात्रं च कर्त्तव्यं शृङ्गपात्रं तथैव च ॥
श्वेतकाचमयं पात्रं करपात्रं तथा पुनः ।
वर्ज्जयेत् सर्व्वधातूनां लोहपात्रं तु धारयेत् ॥
तेन मार्ज्जितपात्रेण अघोरास्त्रेण धारयेत् ।
तत्पात्रं मन्त्रशोध्यं च पवित्रा चोपकारयेत् ॥
तत्पात्रशोधनं देवि वक्ष्यामि तव सुन्दरि ।
प्रणवादि तथा माया कूर्च्चद्वन्द्वं कुलेश्वरि ॥
इति पात्रशोधनं च तवाग्रे कथितं मया ।
... ...

4B, इति सिद्धान्तकायाकल्पः ॥
भेषजं शृणु वक्ष्यामि शृणु चैकाग्रमानसः ।
गन्धकं त्रिफलायुक्तं भृङ्गराजं च पारदम् ॥
लोहचूर्णं तथा वङ्गं हरिद्रां च शिवाम्बुना ।
कर्त्तव्यं च सदा देवि तस्य रोगभयं कुतः ॥
गन्धकं पारदं सोमं त्रिफला सिद्धिमूलिका ।
राजबीजसमायुक्तं शिवाम्बुसहितं पिबेत् ॥

End :—

14B, यो गुरुरहितो पानं शिवाम्बु कुरुते नरः ।
मूत्रपानं कृतं तेन स नरो पापसम्भवान् ॥
नरके लभते वासः श्वानयोनिं तु प्राप्यते ।
सततं पिबति मूत्रं अमृतं विधिना विना ॥
... ...

Colophon :—

इति श्रीहरगौरीसंवादे शिवाम्बुकल्पः सम्पूर्णः ॥

6066.

8796. गायत्रीकल्पः । *Gāyatrīkalpa.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 2. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 45. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The present MS has been noticed in L. I. 443. The work deals with the details of the worship of Gāyatrī and is in the form of an interlocution between Nārada and Caturmukha.

6067.

5604B. वनदुर्गाकल्पः । *Vanadurgākalpa.*

Substance, palm-leaf. 15 × 1½ inches. Folia, 42. Lines, 4, 5 on a page. Extent in ślokas, 503. Character, Uḍiyā. Appearance, good. Complete in 16 chapters.

It deals with the details of the worship of Vanadurgā. The colophon to the twelfth chapter allocates the work to the *Mantravarasaṃhitā.*

Beginning :—

श्रीदुर्गाय नमः ।

हिमवच्छिखरे रम्ये नानारत्नसमाकुले ।
नानाद्रुमलताकीर्णे नानापुष्पोपशोभिते ॥
नानापक्षिनिनादैश्च नानामृगगणाकुले ।
... ...
... ...
आसीनमासने रम्ये देवदानवपूजिते ।
... ...

कृपया परया युक्तं षण्मुखं द्वादशेक्षणम् ।
प्रणम्य दण्डवद् भूमौ पप्रच्छेदं मुनिस्तदा ॥

अगस्त्य उवाच ।

किं रूपं वनदुर्गाया कान्यङ्गानि विशेषतः ।
उद्धारः कीदृशः प्रोक्तो विनियोगश्च कीदृशः ॥
किं बीजं का पुनः शक्तिः वर्णानाञ्च विशेषतः ।
एतत् सर्वं विस्तरेण ब्रूहि मे दैत्यसूदन ॥

गुह उवाच ।

साधु पृष्टं त्वया ब्रह्मन् साधकानां हितैषिणा ।
पुरा हिमवतः पृष्ठे हैमवत्या मया श्रुतम् ॥
सर्व्वशत्रुक्षयकरं सर्व्वव्याधिनिवारणम् ।
ज्ञातमात्रेण सर्व्वेषां भुक्तिमुक्तिफलप्रदम् ॥
अतिगुह्यतमं वक्ष्ये समाहितमनाः शृणु ।
सुमनोज्ञप्रदेशे च निम्नोन्नतविवर्ज्जिते ॥

... ...

... ...

द्वादशारं लिखेच्चक्रं वसुभू च(?) समावृतम् ।
तन्मध्ये चण्डिका कार्य्या तालमात्रप्रमाणिका ॥
सप्ताङ्गुलप्रमाणेन भ्रामयेत् पंक्तिकं प्रति ।
सशूलमरुणाग्रं स्यात् रक्तेनैव च धातुना ॥
दलं वै श्वेतवर्णेन चक्रमालिख्य देशिकः ।
कृष्णवर्णेन मतिमान् अक्षराणि न्यसेत्सने ॥
दलेष्वक्षरमालिख्य मन्त्रोद्धारपरिक्रमात् ।
तारं वै कर्णिकायान्तु तस्मिन् शक्त्यक्षरं लिखेत् ॥
एवमालिख्य मतिमान् शिष्याय प्रददौ गुरुः ।
• उकारं प्रागदले मूले मकारस्तु द्वितीयके ॥

क्यश्च ह्राश्च दंकारश्च प्रसु ऐ माः तथैव च ।
दुं स्मूलां च तथैवास्ते प्रथमे तु दलं न्यसेत् ॥
भिमगश्चैव तथैव स्यात् उया न्यश्च तथैव च ।
परदुर्गे लिचेत्येव ठद्वितीयं दलं लिखेत् ॥

Colophons of the different chapters :—

7A, इति श्रीगुह्यप्रोक्ते श्रीवनदुर्गाकल्पे प्रथमः पटलः; 9A, ०द्वितीयः पटलः; 10A, ०मण्डलाधानं नाम तृतीयः पटलः; 13B, ०चतुर्थः पटलः; 16A, ०पञ्चमः पटलः; 22A, ०षष्ठः पटलः; 24A, ०सप्तमः पटलः; 27B, ०अष्टमः पटलः; 30A, ०दशमः पटलः; 31B, ०एकादशः पटलः; 32B, इति श्रीमन्त्रवरसंहितायां गुह्यप्रोक्ते वनदुर्गाकल्पे द्वादशः पटलः; 35A, ०त्रयोदशः पटलः; 37B, ०चतुर्द्दशः पटलः; 38B, ०पञ्चदशः कल्पः; 42A, ०षोडशः पटलः ॥

6068.

10254. संवित्कल्पः । *Samvitkalpa.*

Substance, country-made paper. 6¼ 3¼ inches Folia, 8. Lines, 4-7 on a page. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara. Appearance, soiled. Incomplete at the end.

The name of the work occurs on the obverse of the first leaf. The work deals with the origin and Tāntrika use of hemp.

Beginning :—

कैलासशिखरासीनं देवदेवं जगद्गुरुम् ।
प्रणम्य परया भक्त्या पार्व्वती पर्यपृच्छत ॥

श्रीपार्व्वत्युवाच ।

सर्व्वौषधमयं (मै)शंभो या परा सिद्धमूलिका ।
गुह्याद्गुह्यतरो देव कथिता न प्रकाशिता ॥

उत्पत्तिकारणं देव साधनं शोधनं तथा ।
यदि ते हि प्रियतमा वद सर्व्वामरप्रभो ॥

... ...

4A, त्रिकटुत्रिफलायुक्ता खादेत् क्षयविनाशिनी ।
संठीमार्कवनिर्गुंडी कुमारीसहिता प्रिये ॥

6069.

10147. कनककल्पः । *Kanakakalpa.*

Substance, country-made paper. 11 × 6 inches. Folium, 1. Lines, 13 and 12. Extent in Ślokas, 25. Character, modern Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

It deals with the black rites of the Tantras.

Beginning :—

ॐ नमस्तस्मै । अथ कनककल्पः । ॐ नमः शिवाय ॥

कनककल्पं प्रवक्ष्यामि महादेवेन भाषितम् ।
मनुष्याणां हितार्थाय सर्व्वकामफलप्रदम् ॥
शान्तिकं पौष्टिकं चैव वश्यं चापि जने तथा ।
मोहनाकर्षणे चैव स्तम्भनेषु विशेषतः ॥

... ...

कनकस्य तु बीजानि हरितालं मनःशिलं ।
तैलेन सह चूर्णस्य स्त्रीणां मूर्द्धि [तु] दापयेत् ॥

Colophons :—

Fol. 1B, इति कनककल्पस्य तु योगः, इति सर्व्वोचाटनं यन्त्रं, इति रूपाकर्षणविधि । इति समाप्ता ।

The last topic in the work is dealt with in Hindi.

6070.

8378B. आसुरीकल्पः । *Āsurīkalpa.*

Substance, country-made paper. 5 × 3½ inches. Folia, 8. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 80. Character, Nāgara. Date, V.S. 1749. Appearance, old and discoloured. Complete.

The work deals with the black rites of the Tantras to be performed with the mantras of a deity called Āsurī the worship of whom is also dealt with in the *Aṅgirā-kalpa* (No. 6061).

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ आसुरीकल्पो लिख्यते ॥

या शक्तिर्नवकोटिभेदभुवने भ्रान्तिभ्रमा भैरवी
या शक्तिर्नवचक्रमूलकमला आधारगर्भस्थिता ।
या शक्तिर्नवपीठमध्यकमले युक्ता करङ्कस्थिता
सा शक्तिर्नवखण्डमण्डितकला पायात् सदा दासुरी (?) ॥

माहेश्वराङ्गना पार्श्वे पार्व्वती दुःखपीडिता ।
कृपया सुप्रसादेन क्षयं यान्ति च शत्रवः ॥
निर्धनो धनमाप्नोति राज्ञां संमानमेव च ।
इत्येवं पार्व्वती पृष्टं पृच्छा देवि परंपरा ॥
न तिथिर्न च नक्षत्रं नोपवासो विधीयते ।
हन्तिकामस्य शत्रूणां क्रोध एवात्र कारणं ॥
ख्यातं मयासुरीकल्पं पुरा शुम्भनिशुम्भयोः ।
तेनैव विधिना कार्य्यं सिद्धिर्भवति निश्चितं ॥

Colophon :—

इति आसुरीकल्पमन्त्रराजसिद्धिः समाप्ता ।

Post Colophon :—

संवत् १७४९ वर्षे चैत्र कृष्ण अष्टमी रवौ लिखितं श्रीमाल-
जातीय त्र० गोपालगणेशसुतेन आत्मार्थं परोपकारार्थं शुभमस्तु ॥

6071.

5883. *Asurīkalpa.*

Substance, country-made paper. 10 × 6¼ inches. Folia, 13. Lines, 18, 19 on a page. Extent in ślokas, 220. Character, modern **Nāgara.** Appearance, fresh. Complete.

This contains a collection of extracts from different works dealing with the black rites of the Tantras to be performed with the mantras of Āsurī.

Beginnings and Colophons of the extracts :—

I. अथासुरीविधानमथर्व्वविद्योक्तम्
उच्चाटनं स्तम्भमोहौ वशीकरणमेव च
जारणं मारणं चैव षट्धा प्रोक्तं महर्षिभिः ॥
तत्र विधानक्रमः

4B. इत्यासुरीविधानम् ।

II. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ द्वितीय आसुरीकल्पः ॥ ग्रन्थान्तरात् लिख्यते ।

न तिथिर्न च नक्षत्रं नोपवासो विधीयते
हन्ति कार्य्याणि शत्रूणां साधनं तस्य साधनम् ॥

अथ राजानं वशीकर्त्तुकामः ।

आसुर्य्याः सूपिष्टायाः प्रतिकृतिं कृत्वा । आसुरीसमिद्भिरग्नि प्रज्वाल्य दक्षिणपादादारभ्य शस्त्रेण छित्वा घृताक्तां जुहुयात्

The portion beginning with अथ राजानं generally agrees with a similar portion in the MS described under No. 6070 (Fol. 4A) above.

6B. इति आसुरीकल्पः समाप्तः ॥

III. श्रीगणेशाय नमः

पुनर्वसुनक्षत्रे वटवृक्षस्य वंदकं गृहीत्वा
गोक्षीरेण सह पिबेत् । बन्ध्या पुत्रं जनयति ।

7B. इति वंदगिकाकल्पः ।

IV. अथासुरीकल्पं वक्ष्यामि ।

कार्त्तिकेय उवाच ।

कैलासशिखरासीनं देवदेवं सदाशिवम् ।
स्कन्दः पृच्छति तत्कर्म + + + वद मे प्रभो ॥

वश्याकर्षण विद्वेष उच्चाटस्तम्भमारणं ।
त्रैलोक्ये तु नरानीणां निग्रहाय सुखाय च ॥

ब्राह्मणक्षत्रियो वैश्य शूद्रश्चैवांत्यजातयः ।
साधयत्याशु तत् ब्रूहि कृपया वद मे प्रभो ॥

ईश्वर उवाच ।

शृणु वत्स महामन्त्रमासुरी विधिपूर्व्वकम् ।
देहन्यास-करन्यास-अङ्गन्यास-समन्वितम् ॥

12B. इति आसुरीकल्पं सम्पूर्णम् ।

There are 11 lines on Fol. 13 dealing with *vaśīkaraṇa*. This section begins :—

प्रातर्मुखं तु प्रक्षाल्य सप्तवाराभिमन्त्रितम् ।
यस्य नाम्ना पिबेत्तोयं सा स्त्री च वशगा भवेत् ॥

6072.

10341. लघ्वासुरीकल्पः । *Laghvāsurīkalpa.*

Substance, country-made paper. 7 × 3 inches. Folia, 5. Lines, 10 to 12 on a page. Extent in ślokas, 96. Character, Nāgara. Date, Samvat 1892. Appearance, fresh. Complete.

The contents of the present MS, except the last verse, agree with section IV of the MS described under the previous number.

Colophon :—

इति श्रीस्कन्दशङ्करसंवादे लघ्वासुरीकल्पः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

लिखितमिदं गावल्यपाख्य-जयराम-पण्डितेन संवत् १८९२ मितौ फाल्गुन शुद्ध १५ गुरौ ।

6073.

3322. कक्षपुटतन्त्रम् । *Kakṣapuṭatantram.*

Substance, country-made paper. 12½ × 5 inches. Folia, 47. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 2,000. Character, Nāgara. Date, Samvat 1849. Appearance, discoloured. Complete in 15 Paṭalas.

The work, in 20 chapters, has been published in the *Aruṇodaya* and in the *Indrajālādisaṃgraha* under the name *Siddhanāgārjunakakṣapuṭa* and also, in 31 chapters, by the Basumati Press (Calcutta, 1339 B.S.). MSS of the work are described in L. I, 256; IO. IV, 2616; W. 904. It deals with various Tantra rites pertaining to sorcery. MSS of a work called *Bhuvaneśvarī-kakṣapuṭa* which may

be a similar work are noticed in *A Catalogue of Sanskrit MSS in the Adyar Library* (Pt. II, p. 194) and in Mad. XII. 5924.

Post Colophon :—

संवत् १८४९ माघकृष्णादशम्यां + + + शुभम् + + ।

6074.

5533. *Kakṣapuṭatantram.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 53. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 3,000. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete in 20 Paṭalas.

The sources of the work and the topics dealt with in it are indicated as follows (Fol. 1) :—

संसारे बहुविस्तीर्णा विद्यासिद्धिरनेकधा ।
प्रोक्तवान् शङ्करः पूर्व्वं यदि पृच्छति पार्व्वती ॥
अन्यैर्देवगणैः सिद्धैर्मुनिदेशिकसाधकैः ।
यद्यदुक्तं हि शास्त्रेषु तत्तत् सर्व्वं विलोकितं ॥
शाम्भवे यामले शाक्ते मौले कौलेय-डामरे ।
स्वच्छन्दे नाकुले शैवे राजतन्त्रे महेश्वरे ॥
उड्डीशे वातुले तन्त्रे उच्छिष्टे सिद्धशाबरे ।
किङ्किणीमेरुतन्त्रे च कालचण्डीश्वरे मते ॥
साकिनीडाकिनीतन्त्रे रौद्रेऽनुग्रहनिग्रहे ।
कौतुके शिल्पतन्त्रे च क्रियाकालगुणोत्तरे ॥
हरमेखलके ग्रन्थे इन्द्रजाले रसार्णवे ।
आथर्व्वणे महादेवे चार्व्वाके गारुडेऽपि च ॥
इत्येवमागमोक्तं च वक्त्राद्वक्त्रेण यच्छ्रुतं ।
तत्तत्सर्व्वं समुद्धृत्य दध्नो घृतमिवादरात् ॥

साधकानां हितार्थाय मन्त्रखण्डमिहोच्यते ।
वश्यं चाकर्षणं स्तम्भं मोहमुच्चाटमारणं ॥
विद्वेषं व्याधिकरणं पशुमस्यार्थनाशनं ।
कौतुकं चेन्द्रजालञ्च यक्षिणीमन्त्रसाधनं ॥
चेटकं चाञ्जनं दिव्यमदृश्यं पादुकागतिः ।
गुटिका खेचरत्वं च मृतसंजीवनादिकं ॥
तथा कक्षपुटीसिद्धिः साङ्गोपाङ्गमनेकधा ।
सुसाध्यं प्रत्ययोपेतं साधकानां हितं प्रियं ॥
तत्तन्मन्त्रमुखं ज्ञात्वा कर्त्तव्यं सिद्धिमिच्छता ।
मन्त्रसाधनकं पूर्व्वं सिद्ध्यर्थं साधकोत्तमैः ॥

6075.

8470. *Kakṣapuṭatantram.*

Substance, country-made paper. 9¾ × 4 inches. Folia, 87. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 1,050. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete.

The 19th chapter comes to an end in Fol. 80A. The remaining folia do not contain any colophon.

6076.

9275. *Kakṣapuṭatantram.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 1-3. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 75. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Incomplete.

It begins as follows from the middle of one of the verses indicating the sources of the work.

तेश्वरे उड्डीशे वातुले तन्त्रे उच्छिष्ट सिद्धशाम्भवे। किङ्गणे मेरुतन्त्रे च कालचण्डेश्वरे मते।

6077.

9297. *Kakṣapuṭatantram.*

Substance, country-made paper. 13 × 5 inches. Folia, 18. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Incomplete.

This MS contains the first seven Paṭalas and a portion of the eighth.

6078.

9928. *Kakṣapuṭatantram.*

Substance, country made paper. 9 × 5 inches. Folia, 2–15. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 140. Character, Nāgara. Date, Samvat 1882. Appearance, tolerable. Incomplete.

The only colophon in the MS is found on Fol. 10A. This refers to the 10th chapter of the work.

Post Colophon :—

मासोत्तममासे श्रावणमासे शुभे शुक्ले पक्षे द्वितीयायां भौमवासरे उड्डीशपुस्तकं जगन्नाथमिश्रेण लिख्यते।

संवत् १८८२ शाके १७४७ समाप्तः। भैरवाय नमः। रामचन्द्राय नमः।

6079.

3187. दत्तात्रेयतन्त्रम्। *Dattātreyatantram.*

Substance, machine made modern paper. 12½ × 4¾ inches. Folia, 23. Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokas, 690. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in 20 chapters.

A MS of the work, complete in 22 chapters, has been described in L. V, 1850, the opening verse of which is not found in the present MS. The work deals with Tantra rites pertaining to sorcery. It has been published in 30 chapters in the *Indrajālādisaṃgraha* of R. Chatterji. An edition of it in 26 chapters was published with Bengali translation (Vangabhumi Karyalaya, Calcutta, B.S. 1309).

6080.

3465. *Dattātreyatantram.*

Substance, country-made paper. 12¼ × 4½ inches. Folia, 8. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 240. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete.

The present MS contains the first 10 chapters and a portion of the 11th.

6081.

5569. *Dattātreyatantram.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 23. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1923. Appearance, fresh. Complete in 25 chapters.

Post Colophon Statement :—

श्रीसंवत् १९२३ वैशाख कृष्ण तिथौ ३ भौमे विद्याधरद्विवेदेन
लिखितं काश्यां स्वार्थं परार्थञ्च ।

6082.

9394. *Dattātreyatantram.*

Substance, country-made paper. 13 × 5 inches. Folia, 18. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 510. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 193(?). Appearance, fresh. Complete in 22 chapters.

Post Colophon Statement :—

संवत् १९३ चैत्र सुल ।

6083.

10449. *Dattātreyatantram.*

Substance, country-made paper. 9 × 4¾ inches. Folia, 27. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 530. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1915. Appearance, fresh. Complete in 21 chapters.

Post Colophon Statement :—

संवत् १९१५ मार्गमासि कृष्णपक्षे तिथौ द्वितीयायां भौमवासरान्वितायाञ्च लिखितमिदं पुस्तकं श्रीमज्ज्ञानन्द-त्रिवेदिना ॥

6084.

1971. साङ्ख्यायनतन्त्रम् । *Sāṅkhyāyanatantram.*

Substance, country-made paper. 9½ × 5 inches. Folia, 29. Lines, 15, 18 on a page. Extent in ślokas, 1,250. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1855; Śaka 1720. Appearance, fresh. Complete in 34 chapters.

MSS of the work, complete in 34 chapters, have been described in L. VI, 2259 and I.O., IV, 2537. A portion of the work has also been noticed in Mad. XII. 5924. It deals with the details of the worship of Vagalāmukhī. According to the colophons the work belongs to the Ṣaḍvidyāgama.

Post Colophon Statement :—

संवत् १८५५ शाके १७२० मिति आश्विन शुक्ल चतुर्थी मन्दवासरे । समाप्तमिदं सांख्यायनतन्त्रम् ।

6085.

8487. *Sāṅkhyāyanatantram.*

Substance, country-made paper. 13½ × 6 inches. Folia, 38. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 825. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Incomplete at the end.

The present MS runs up to the end of the 29th chapter.

6086.

10484. *Sāṅkhyāyanatantram.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 43. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1,100 Character, Nāgara. Date, Samvat 1963. Appearance, fresh. Complete in 34 chapters.

Post Colophon Statement :—

श्रीः पीतायै नमः ॥

पीतपद्ममासीनां माध्वीकोन्मत्तमानसां ।

पीतनि + फलकुचां स्मरामि वगलामुखीं ॥

श्रीः पीतवर्णायै नमः ॥

समत १९६३ आ० शु० ६ शुक्र ।

6087.

8379. *Sāṅkhyāyanatantram.*

Substance, country-made paper. 9½ × 6 inches. Folia, 39–50. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 260. Character, Nāgara. Date, Samvat 1954. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

The present MS contains Paṭalas XXX–XXXVIII of which only the last chapter is not found in the previous MS, the last chapter of which agrees generally with chapter 37 of the present MS.

Post Colophon :—

संवत् १९५४ वार गुरु लिखतं श्रीरामदत्तमीसर शुभमस्तु श्रीशिवाय नमः। लिखावितमिदं पुस्तकं मालवीय गयघाट वगला-मुखी शरण सदा होते हो।

6088.

10372. विनायकसंहिता। *Vināyakasaṃhitā.*

Substance, modern paper. 12 4½ inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page. Extent in Ślokas, 204. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete in eight chapters.

It deals with the black rites of the Tantras to be performed with the mantras of Gaṇeśa.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः।

कैलासशिखरासीनं देवदेवं महेश्वरम्।
प्रणम्य परया भक्त्या भार्गवो वाक्यमब्रवीत्॥
भगवन् देवदेवेश सर्व्वलोकहिते रत।
ततः श्रुता मया सप्तकोटिभेदा मनूत्तमाः॥
वैनायकाभिधा मन्त्रा भोगमोक्षफलप्रदाः।
तेषामयत्नफलदं हरिराख्य(?) मनुत्तमम्॥
वैनायकाभिधं मन्त्रं वक्तुमर्हसि शङ्कर।
हितेश सर्व्वभूतेशु सर्व्वकामार्थसिद्धये॥

ईश्वर उवाच।

साधु पृष्टं त्वयेदानीं सर्व्वलोकहितावहं।
सर्व्वेषामेव मन्त्राणां प्रयत्नफलसिद्धिदम्॥
अमोघं सर्व्वकार्य्येषु स्तम्भनादिषु सर्व्वतः।
सर्व्वमन्त्रकरं गुह्यं सर्व्वकामफलप्रदम्॥
... ...

2A, अन्येषां जीवसंघानां स्तम्भनकारकम् ।
रिपुविद्वेषणकरं विश्लेषश्लिष्टयोस्तथा ॥
उच्चाटनकरं तेषां उन्मादमरणं तथा ।
तत्तत्कर्म्मोक्तमन्त्राणां भेदानि विविधानि च ॥
प्रयोगाणि च सर्व्वाणि प्टण संक्षेपतो मुने ॥

Colophons of the different chapters :—

Fol. 2A, इति वैनायकसंहितायां प्रथमः पटलः ॥ 3A, इति विनायकसंहितायां द्वितीयः पटलः; 4B, ०स्तम्भनयन्त्रं नाम तृतीयः पटलः; 6A, ०आकर्षणबीज चतुर्थः पटलः; 9A, ०वशीकरण नाम पञ्चमपटलः; 10A, ०उच्चाटनं नाम षष्ठः पटलः; 11A, ०विद्वेषणं नाम सप्तमपटलः; 12B, ०मारणं नाम अष्टमपटलः ॥

Post Colophon Statement :—

लिखित मथवा परीगणोह्न वेली ताल्लुके गौवपुरदः गौवसंकरलाल कायथ ॥

6089.

10327. भद्रतन्त्रम् । *Bhadratantram.*

Substance, country-made paper. 10¾ × 4½ inches. Folia, 8 by counting (marked 1–3, 5, 6, 8, 11, and 15). Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, modern Nāgarī. Appearance, fresh. Incomplete.

This contains mantras and directions in Hindi and Sanskrit for the black rites, *māraṇa*, *uccāṭana*, etc.

The name of the work is found in a colophon in Fol. 8 :—

इति श्रीदेवीशिवसंवादे तन्त्रमंत्रोक । इति भद्रतन्त्रं सम्पूर्णम् ॥

6090.

10389. कालरुद्रतन्त्रम् । *Kālarudratantram.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 44. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 880. Character, Nāgara. Appearance, old and worm-eaten. Complete in 21 chapters.

The work is in the form of a dialogue between Kārttikeya and Śiva. It deals with the black rites of the Tantras to be performed with the mantras of deities like Dhūmāvatī (ch. 1–9, Fol. 1–20), Ārdrapaṭī (ch. 9–12, Fol. 20–27), Kālī (ch. 15, Fol. 30A–32A), and Kālarātri (ch. 16, Fol. 32A–34B) who is stated to be the spouse of Kālarudra.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

उद्दामद्युतिमद्युतिप्रतिभटप्रारब्धकूलंकषा
यत्तेर्ष्विस्त्वसरेणवो जगदरध्वान्तं सदा कुर्व्वता ।
या पद्मापरिरम्भ-सम्भ्रमभरव्यग्रैकदोर्व्वल्लरी
पायाद्वो महखेचरी पुरमहोग्रश्रीन्दकण्ठोरवः ॥

सर्व्वविघ्नप्रशमनं सर्व्वसिद्धिकरं परं ।
सर्व्वजीवप्रणेतारं वन्दे विजयदं हरिं ॥
श्रीकरं शङ्करावासं सिद्धचारणसेवितम् ।
हृदा मुनिजनावासं सायुज्यपदमव्ययम् ॥

... ...

... ...

अच्छिन्नभक्तसंसेव्यमहो कैलासमन्दिरम् ।
तत्र तातं महारुद्रं कुमारः स्वादरात्ततः ॥
उवाच परमं वाक्यं नत्वा भक्त्या समादरात् ।
चतुर्द्दश महाविद्यास्चन्द्रचूड त्वदाज्ञया ॥

अभ्यस्तोऽहमहं सम्यग्विधिना पार्व्वतीप ।
प्रयोगविद्याविपुलं शत्रुसंहारकारकं ॥
गोप्तवान् मम सर्व्वेश किमर्थं करुणाकर ।
पुत्रोस्मि तव शिष्योस्मि ब्रह्मचारी जितेन्द्रियः ॥
... ...

1B, ईश्वर उवाच ॥

साधु साधु महाप्राज्ञ क्रौञ्चभेदनकोविद ।
गोपनीयं प्रयत्नेन अस्त्रविद्या कदाचन ॥
देवतार्थं द्विजार्थं च यज्ञार्थं यमिरक्षणे ।
पतिव्रताया गोश्चैव रक्षणेन न दोषभाक् ॥
... ...
तूर्य्यमाथर्व्वणं वेदं नानामन्त्रसमन्वितम् ।
तन्मध्ये केवलं तूर्य्यमथर्व्वणाशिरस्तथा ॥
तूर्य्यात्तूर्य्यतरं चैव तत्सखेत्यभिधीयते ।
अथर्व्वणी शिखा विद्या यो जानाति स बुद्धिमान् ॥
... ...
... ...

2A, आदौ धूमावतीं विद्यां वक्ष्येऽहं क्रौञ्चभेदन ।
मन्त्रोद्धारं मन्त्रविधिं पूजाजपपुरःसरम् ॥
पुरश्चर्य्याप्रयोगं च पटला म+ +रस्तथा ।
धूमावतीमनोर्मध्ये विद्याधूमावतीस्तथा ॥

End :—

मन्त्रसिद्धिमवाप्नोति नात्र कार्य्या विचारणा ।
पुनः प्रयोगसमये वक्ष्ये तत् साधनक्रियः ॥
द्रव्यार्थी च जपेत् पुत्र विल्वमूले निशायुतम् ।
अयत्नाद् भाग्यमाप्नोति सुतार्थी लभते सुतम् ॥

According to the colophons the work belongs to the Kālikāgama and every chapter is styled *Atharvaṇāstravidyā* (अथर्वणास्त्रविद्यां नाम)।

6091.

8355. दिव्यशावरतन्त्रम् । *Divyaśābaratantram.*

Substance, country-made paper. 10×5½ inches. Folia, 41. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 5,880. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete in 14 chapters.

The work, under the name Śābara, was published in 18 Pīṭhas by R. Chatterji in his *Aruṇodaya* and in the *Indrajālādisaṃgraha*. The present MS runs up to the end of the 14th chapter.

The name Divyasābara occurs in the colophons of chapters XI and XIV while the colophon of chapter XIII calls it *Siddhaśābara*.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीशिवशङ्कर उवाच ।

आदिनाथो ह्यनादिश्च कालश्चैवातिकालकः
करालो विकरालश्च महाकालश्च सप्तमः ॥
कालभैरवनाथश्च वटुकस्तदनन्तरं ।
भूतनाथो वीरनाथः श्रीकण्ठो द्वादशो मतः ॥ २ ॥
एते कापालिकाः प्रोक्ताः वीरतुम्बीमहाफलैः ।
शिष्याणां सूर्य्यसंख्या च तानहो वच्मि संप्रतं ॥ ३ ॥
नागार्ज्जुनो जडभरतो हरिश्चन्द्रस्तृतीयकः ।
सत्यनाथो भीमनाथो गोरक्षश्चर्पटस्तथा ॥
अवघटश्चैव वैराग्यः कंथाधारी जलंधरी ।
मार्गप्रवर्त्तका ह्येते तद्वच्च मलयार्ज्जुनः ॥
एतदुक्तं शावराणां मन्त्राणां सिद्धिदायकाः ।
महादेवो विरूपाक्षः शाश्वतश्च निरञ्जनः ॥
तच्छावरान् प्रवक्ष्यामि यथावदवधारय ।

ॐ आदेश गुरुको महाचीनदेश महोग्रतारादेवी तहा वसै चोलसर तहा बैठे अक्षोभ्यनाग त्रिजटा शिवके माके माथे तारा वसे भक्तके साथे ।

Colophons of the different chapters :—

5A, इति श्रीगोरक्षसिद्धिहरणे दत्तात्रेयसिद्धिसोपाने भाषाविधिः ; 9A, तृतीयं यानं ; 11A, ०चतुर्थीपीठः ; 13A, ०डाकिनीसमानं नाम पञ्चमं सोपानं ; 19A, ०लवंगाभैरवकथनं नाम षष्ठं सोपानं ; 21A, ०सर्पवृश्चिकविषहरणं नाम सप्तमं सोपानं ; 23B, ०अष्टमः पटलः ; 25A, ०विषहरणगारुडं नाम नवमः पटलः ; 26B, ०दशमः पटलः ; 28B, इति श्रीदिव्यशाबरे गोरक्षसिद्धिहरणे दत्तात्रेयसिद्धिसोपाने नाम एकादशपटलः ; 33A, इति श्रीसिद्धशाबरे० त्रयोदशमं पीठं ; 34A, इति श्रीदिव्यशाबरे ०चतुर्दशतमं पीठं ; 36A, इति श्रीगोरक्षसिद्धिसोपाने चतुर्दशपीठं समाप्तः ॥

Two stray leaves at the end of the MS contain a portion from the beginning of the Tantra.

6092.

9460. *Divyaśābaratantram.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 2–28. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Incomplete.

The present MS runs up to the end of the 8th chapter.

6093.

10486. *Divyaśābaratantram.*

Substance, foolscap paper. 8½ × 7 inches. Folia, 10. Lines, 25 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

On the obverse of the first leaf it is called Kālīśābara.

The present MS runs up to the end of the 8th chapter.

6094.

10485A. *Divyaśābaratantram.*

Substance, foolscap paper (bound in book-form). $8\frac{1}{2} \times 6\frac{1}{2}$ inches. Folia, 10 (by counting). Lines, 13 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

This contains chapters 9–15 of the work which agree with chapters 9–14 in the MS described under 6091 above. Here also some of the colophons (e.g., those to chapters 12 and 14) refer to the work as *Divyaśābara* while the colophon to chapter 13 calls it *Siddhaśābara.*

6095.

8355B. कालीशाबरम् । *Kālīśābaram.*

Substance, country-made paper. $10 \times 5\frac{1}{4}$ inches. Folia, 36–40. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 93. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete in three chapters.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

ॐ स्वस्ति श्रीदेव्युवाच ।

सर्व्वेषां शाबराणां च साधनं वद शङ्कर ।

शिव उवाच ।

शृणु पार्व्वति वक्ष्यामि सिद्धशाबरसाधनं ।
षट्पञ्चाशन्महादेशाः कादिक्षादिक्रमाद् द्विधा ॥
षट्त्रिंशज्जातिभेदैश्च प्रत्येकं भेदभाजितैः ।
अनन्तसंख्यं देवेशि तत्रापि द्विविधं शिवे ॥
नाथोक्तं शङ्करप्रोक्तं नाथोक्तं देशभेदतः ।
शिवोक्तं रूपभेदेन तत्र नाथाभिधे शिवे ॥

चतुरशीतिसिद्धोक्तं शाम्भवं द्विविधं मतं ।
तन्नामानि प्रवक्ष्यामि शृणु सावहितं भव ॥
शाम्भवं प्रथमं देवि द्वितीयं सिद्धशाम्भवं ।
कुमारीशाम्भवं देवि विजयाशाम्भवं तथा ॥
कालिकाशाम्भवं चैव षष्ठं च कालशाम्भवं ।
दिव्यशाम्भवनामानि अष्टमं वीरशाम्भवं ॥
श्रीनाथशाम्भवं देवि योगिनीशाम्भवं तथा ।
तारिणीशाम्भवं देवि द्वादशं शम्भुशाम्भवं ॥
सूर्य्यसंख्याशाम्भवे तु साधना समरूपिणी
अघोरशाम्भवं देवि भिन्नमेव त्रयोदश ॥
अघोरेपि समा देवि तानहं वच्मि संशृणु ।
विड घोरे भवेद्वघो षामरी मूत्रयोगतः ॥
पशुयोगे तु परमी द्वितीया सुरभी मता
वटुके श्रीकरी ज्ञेया महाफलिशिवंधरी ।
शुक्रे तु सुन्दरारम्भा रक्ते कैवल्यचेतना ॥
रक्ताघोरस्तु प्रथमः शुक्राघोरो द्वितीयकः ।
विरामूत्रा घोरकौ देवि प्रत्येकं द्विविधौ शिवे ॥
पशोः स्वस्य परस्याथ प्रत्येकं च त्रिधा क्रमात् ।
वटुकीरे कुक्कुरस्य शिवायाः कालगोचरः ॥
गोजन्यस्ताशिणीमन्त्रे काल्यां तु शुक्ररक्तजः ।
भक्ष्याघोरः पञ्चमः स्याद्वात्यघोरस्ततस्ततः ॥
चीनाघोरस्तथानीलघोरोपि परमेश्वरी ।
नवमः सर्व्वभक्ष्याख्यो घोराघोरो हि दुर्लभः ॥
सिद्धाघोरस्तथा प्रोक्तः सर्व्वाघोरस्ततस्ततः ।
तथैव गारुडं देवि दशधा परिकीर्त्तितं ॥
श्रीवेदगारुडं देवि गारुडं वीरगारुडं ।
श्रीकृष्णगारुडं देवि तदन्ते मन्त्रगारुडं ।
यन्त्रगारुडकं देवि तदन्त सिद्धिगारुडं ॥

श्रीनाथगारुडं देवि चाघोरगारुडं तथा ।
दशमं शाबरं नाम गारुडं दशधा मतं ॥
दशधा गारुडे देवि साधना सावरो कृता ।
पूर्व्वाम्नाये वीरशैवास्तदंते वीरवैष्णवाः ॥
पिशाचोच्छिष्टगणपाः पश्चिमे परिकीर्त्तिताः ।
उत्तरे घोरभेदाश्च ऊर्द्धे शाबरजातयः ।
पाताले च पाशुपतास्तथा कापालिकाः शिव ॥
शाबरा गनाभाख्यो मह्याम्नाय प्रकीर्त्तिताः ।
इति संक्षेपतः प्रोक्तं प्रदगाश्च कालशाबरं ।
मुग्या होमयेद्देवि सर्व्वशाबरसिद्धये ॥
कुमारीशाबरे देवि डाकिन्या होममाचरेत् ।
योगिनीशाबरे देवि विजयाबीजमीरितं ॥
श्रीनाथशाबरे देवि विजयापत्रमेव च ।
विजयाबीजहोमेन सर्व्वशाबरसाधनं ॥
विजयापुष्पहोमेन चातुर्वर्ण्यक्रमेण च ।
होमयेत् परमेशानि पुरुषार्थचतुष्टये ॥

Colophons of the different chapters :—

38A, इति श्रीकालीशाबरे शिवपार्व्वतीसंवादे वटुकप्रोक्तं परिभाषापटलं प्रथमं; 39A, ०कालीसंक्षेपपटलो नाम द्वितीयः; 40B, ०तृतीयः पटल. समाप्तः । अथान्यमतं ग्रन्थान्तरे अन्यविषयनिरूपणं शत्रुपीडनार्थे गणेशविधिः । 41A, इति श्रीकालीशाबरे ईश्वरपार्व्वतीसंवादे कालीशाबरस्तृतीयः पटलः ।

After the 3rd chapter there is a section in Hindi with the following colophon :—

इति श्रीशाबरसकंलसाधनं समाप्तं ।

6096.

10485B. *Kālīśābaram.*

Substance, foolscap paper (bound in book-form). 8½ × 6½ inches. Folia, 6 (by counting). Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 108. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete in three chapters.

6097.

10531. **सिद्धशावरतन्त्रम् ।** *Siddhaśābaratantram.*

Substance, country-made paper. 10¼ × 7 inches. Folia, 1-8. Lines, 18 on a page. Extent in ślokas, 160. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete.

This MS contains the *Madhyakhaṇḍa* and *Uttarakhaṇḍa* of the work.

Beginning :—

अथ सिद्धशावरतन्त्र लिख्यते ॥

श्रीमहादेवोवाच ।

अदत्तात्र प्रवक्ष्यामि नानातन्त्रमारकथ्य नाम प्रयोगविधि प्रश्न ।
सर्व्वत्र कौलकं कृत्वा + + + + + + (?) ।
ब्राह्मणो कामक्रोधि च तस्य कारणं हेतवे ॥ (?)
आगमोक्ता पुराणोक्ता वेदोक्ता डामरे तथा ।
उड्डीसे अदितंत्रे च गाधातन्त्रे तथैव च ॥

ईश्वरोवाच ।

मारणं मोहनं स्तम्भनं देषोच्चाटनं ।
वश्यी आकर्षणं इन्द्रजालं यक्षिणी च रसायनं ॥
कालज्ञानं अनाहारं च विधिदर्शनं ।
बन्ध्यापुत्र + योगं मृतवत्सा सुतजीवनं स्त्रीप्रामा च बन्धभेदः ॥

Colophons of the different chapters :—

1A, इति श्रीईश्वरी-ईश्वर-संवादे गुरुभक्तदत्तात्रेय अग्रे कथी-सार सिद्ध-सावरे प्रथमकल्प परिच्छेदकः ; 2B, इति श्रीमहादेवदत्तात्रेयसंवादे सावरसिद्धि-तन्त्रे पञ्चमः कल्पः परिच्छेदः ; 3A, इति आकर्षणप्रकरणं समाप्तं ; 3B, इति दत्तात्रेय ईश्वरसंवादे अष्टमकल्पः परिच्छेदः ; 5A, मध्यमखण्डं सम्पूर्णम् ॥ 6A, इति श्रीपार्व्वती ईश्वरसंवादे सिद्धिसावरतन्त्रे उत्तमखण्ड परिच्छेदः संपूरणं ॥

Fol. 6B–8B contain the diagrams of a number of *Yantras* with explanatory notes in a vernacular.

6098.

10609. *Siddhaśābaratantram.*

Substance, country-made paper. 11½ × 5 inches. Folia, (1) 1–18, (2) 13–30 containing respectively Paṭalas I–VIII and Paṭalas X (which begins from the 9th śloka) to XXII. Lines, 10, 18 on a page. Extent in ślokas, 210 + 914. Character, Nāgara (written in two different hands). Appearance, fresh. Incomplete.

It has not been ascertained whether the portions contained in this MS, not found in the MS described under the previous number, belong to the Ādikhaṇḍa of the work.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

सरस्वती जगन्माता प्रलम्बवरदायिनी ।
कामाक्षी कुलदेव्या च सिद्धेभ्यः साध्यकामदा ॥

... ...

2B, एते च बहवो नामा योगिना भैरवस्तथा ।
सिद्धगन्धर्व्वसंयुक्ता ऋषयो ज्ञानकांक्षिणः ॥
अन्योन्यमूचतुः सर्व्वे शिववाद-परायणाः ।

दुर्वासा उवाच ।

कः शिवः किमिदं ज्ञानं पार्व्वती का परातना ॥
किं मन्त्रं कौलविज्ञानं केन वा सिद्धसाधकाः ।
ज्ञायते किमिदं ज्ञानं भूतं भव्यं परं परः ॥
तेन सान्तस्तु विज्ञानं तमसं राजसं परा ।
ज्ञानमद्भुतसंकाशं विज्ञानविजितेन्द्रियः ॥
तेनैव ज्ञायते सम्यक् कथयस्व परातनं ।
यामलैर्बहुभिर्वादं कथितं कामदं परा ॥
तस्योदं कामसमाचारं धर्म्मैश्चैर्विजितं परा ।
सिद्धगन्धर्व्वयोगश्च भोगश्चैव तु मानवाः ॥

वाञ्छः सन्तोषसंकाशं प्रालब्धं पारप्रापकं ।
निर्धनानाञ्च धनदं सुभोगं भोगमिच्छतां ।
अणिमा लघिमा महिमा प्राप्तिसिद्धिप्रदायकं ॥
विज्ञानं सर्व्वजन्तूनां सिद्धशाबरपालकं ।
विवक्षावाचसंकाशं विविधावेगवर्त्तिनां ॥

Colophons of the different chapters :—

I. (Fol. 1-18):

3B, इति श्रीसिद्धसाबरे अद्भुतमन्त्रपराक्रमे पार्व्वतीशिवसंवादे सिद्ध-योगेश्वरकथितं प्रथमः पटलः; 6B, इति श्रीसिद्धसाबरे मन्त्रशास्त्रे प्रत्यक्षशिव-सिद्धभाषिते एलाखण्डे मानसरकृतेन शास्त्रानुक्रमः द्वितीयः पटलः; 10A, इति श्रीसिद्धसाबरे महामन्त्रराजविज्ञाने गणपत्याधिकारे नाम तृतीयः पटलः; 11B, ०मन्त्रराजदीपके गणपतिकल्पे चतुर्थः पटलः; 13B, ०गणपत्याधिकारे पञ्चम पटलः; 15B, ०गणपतिकल्पे मध्यप्रलये षष्ठः पटलः; 17A, ०गणपति-कल्पे सप्तमः पटलः; 18A, ०अष्टमः पटलः.

II. (Fol. 13-30):

13B, इति श्रीसिद्धशाबरे महामन्त्रराजदीपके गणपतिपटले गुटिका-भ्रमणविधिर्दशमः पटलः; 15A, ०गणपतिकल्पे अमृतसंजीवनीविद्यायामेकादशः पटलः; 17A, ०वैमानिकीविद्यायां द्वादशमः पटलः; 19A, ०गणपत्यधिकारे वारुणीविद्यायां त्रयोदशः पटलः; 20A, ०गणपतिकल्पे अवृष्टिकरणविद्यायां चतुर्द्दशमः पटलः; 21A, ०धारबन्धविद्यायां पञ्चदशमः पटलः; इति गणेश-कल्पसमाप्तं; 21B, ०भैरवकल्पे धान्यसिद्धिविद्यायां षोडशमः पटलः; 22A, ०धान्यसिद्धौ सप्तदशमः पटलः; 24A, ०नामसहस्रकोद्धारसमवाये अष्टादशमः पटलः; 26A, भैरवकल्पे माध्वीप्रशंसाप्रतिवादे एकोनविंशतिमः पटलः; 27B, मन्त्रराजविधानकं नाम विंशतितमः पटलः; 28A, ०एकविंशतिमः पटलः; 29A, ०भूतनाथोत्थासनं द्वाविंशतिमः पटलः ॥

The portion after Fol. 29A, which has no colophon, ends with the following date :—

संवत् १८१५ पौष शुक्ल १० चन्द्रदिने शुभं भूयात् ॥

6099.

10542. शावरतन्त्रम् । *Śābaratantram.*

Substance, country-made paper. 11 × 4¾ inches. Folia, 21. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 325. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1912. Appearance, fresh. Complete in three chapters.

This MS contains incantations principally in Hindi. A similar work called the *Bṛhatsābaratantra* by Śiva has been published by the Lakṣmīveṇkateśvara Press (Kalyan—1841 Ś.E.).

Last Colophon :—

इति श्रीशिवपार्व्वतीसंवादे गोरखनाथकृते सावरतन्त्रे तृतीय-प्रकरणं ।

Post Colophon :—

समाप्तं शुभमस्तु ॥ लिखितं नारायणदत्तत्रिपाठी । श्री संवत् १९१२ मिति कातो सुदी ११ वार मङ्गलके समाप्त भई । भौमवासरे समाप्तं । शिवराम ॥ शिवराम ॥

6100.

8417. शावरमन्त्रचिन्तामणिः । *Śābaramantracintāmaṇi.*

Substance, country-made paper. 11½ × 4½ inches. Folia, 27. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 930. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete in 10 chapters.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

विश्वेश्वरसरस्वत्योर्गुरोः शिष्यतपोधन ।
नृसिंहाख्यानसम्पन्नं वामनाख्यं नमाम्यहं ॥ १ ॥
श्रीकुचाम्भोजयुगले कस्तुरीयकसंकुले ।
नखे लिखन्ति चित्राणि लीलासिंहमहं भजे ॥ २ ॥
ॐकारवाचकः साक्षात् महोग्रश्रीनृके[श]री ।
हृदि ध्यात्वा प्रवक्ष्यामि यत्तत् सिध्यतमेव च ॥ ३ ॥
प्रयोगरूपिणां वीरं महो[ग्र]श्रीनृकेशरी ।
हृदि ध्यात्वा प्रवक्ष्यामि यत्तत् सिध्यतमेव च ॥ ४ ॥
वर्णात्मकं वर्णमयं महोग्रश्रीनृकेशरी ।
ब्रह्मा विष्णुश्च रुद्रश्च ईश्वरश्च सदाशिवः ॥
वाणीं भूतिं रमां गौरीं वन्देऽहं कार्य्यसिद्धये ॥ ५ ॥

पार्व्वत्यौवाच ।

भूसुरार्च्चितभूतेश शशकंकणशंकर ।
लंकेशार्च्चितपादाब्ज नमस्ते शांकरीपते ॥
सत्यकोटिमहामन्त्राण्युपमन्त्राण्यनेकशः ।
त्वत्कटाक्षान्महादेव श्रुतो मे शान्तिमत् प्रभो ॥
भूतले शावरं मन्त्रं वर्त्तते साधकं विना ।
परां सिद्धिकरीं विद्यां पावनं वद मे प्रभो ॥

ईश्वर उवाच ।

मम मानसपुत्रास्ति मच्छेन्द्रेभ्यो महाबलः ।
गौडकेरलकर्णाट अा + धुर्ज्जरदेशकः ॥
शिष्यपञ्चकसंयुक्तो तपस्तेपे सुदारुणं ।
तत्र प्रसन्नो भगवान् हंसरूपी परात्परः ॥

हंस उवाच ।

किमस्ति कांक्षितं ब्रूहि आदिनाथ परात्परं ।
असाध्यमपि योगेन्द्र वदाम्येतद्व्रतं मम ॥

आदिनाथ उवाच ।

प्रत्येकं मन्त्रशास्त्रन्तु कौलाचारमतानुगं(मं) ।
कौलाचारविहीनस्तु कल्पयाम्यहमादरात् ॥
कटाक्षमस्ति देवेश तन्मन्त्रागममादरात् ।
पाठान्मन्त्रोक्तफलदं कुरु चिन्मयविग्रह ॥
इत्युक्तं तु महेशस्तु तदादिश्य पिता ययौ ।
आदिनाथस्तु गिरिजे शिष्यैरध्यापितं मनुः ॥
तस्य तस्य च भाषायां मन्त्रतज्जपलक्षणं ।
प्रयोगं चोपसंहारं उक्तवानपि पार्व्वती ॥
षट् प्रयोगान् क्रमेणैव देवतामन्त्रमादरात् ।
आदौ तद्देवतां वक्ष्ये मत्स्येन्द्रोक्तिसुसिद्धये ॥
रतिर्वाणी रमा ज्येष्ठा दुर्गा चैव तु कालिका ।
षट्कर्म्मदेवताः प्रोक्ताः कर्म्मादौ तां न पूजयेत् ॥
तस्या ध्या[नं] च कृत्वा तु तन्मन्त्रं जपमादरात् ।
चिन्तितं च भवेद्देवि नात्र कार्य्या विचारणा ॥
अर्च्चयेद्देवतामादौ जितं मन्त्रं कुलेश्वरि ।
जपसिद्धिमवाप्नोति शावरं चाद्भुतं मनुः ॥
षट्कर्म्मणां च नामानि वक्ष्येहं पार्व्वति शृणु ।
प्रथमं शान्तिकर्म्म च वश्यं चैव तदुत्तरं ॥
तृतीयं स्तम्भनं कर्म्म विद्वेषं च चतुर्थकं ।
उच्चाटनं च गिरिजे पञ्चमं कर्म्ममादरात् ॥
षष्ठं मारणकर्म्मं च मन्त्रशास्त्रेषु निश्चितं ।
लक्षणं तस्य वक्ष्यामि तव पर्व्वतनन्दिनि ॥

End :—

ॐ क्रौं ग्लौं ग्लौं महामाये आघोरशक्ति आघोरपराक्रमे आघोररूपे एह्येहि घेघे आमुकशत्रुं मारय मारय शोणितं पिब पिब ग्लौं ग्लौं क्रौं स्वाहा ।

एतन्मन्त्रन्तु देवेशि आयुतं चण्डिकाग्रतः ।
प्रजपेद्बलिपूर्व्वन्तु शक्तिः प्रत्यक्षमाप्नुयात् ॥
बलिं दद्यात् कुक्कुटं च मद्यमांसादिकं तथा ।
तथैव प्रेतभूमौ तु धैर्य्यबुद्धिसमन्वितं ॥

Colophons of the different chapters :—

2B, इति श्रीपार्व्वतीपुत्र आदिनाथविरचि[त] पञ्चद्राविडशाबरचिन्तामणि-र्नाम प्रथमः पटलः; 5B, ०शाबरचिन्तामणिर्नाम द्वितीयः पटलः; 8A, इति सम्मोहिनीविद्या पञ्चद्राविडशाबरमन्त्रचिन्तामणिर्नाम तृतीयः पटलः; 10B, इति श्रीपार्व्वतीपुत्र-नित्यनाथविरचिते शाबरमन्त्रचिन्तामणिर्नाम चतुर्थः पटलः; 13A, इति श्रीपार्व्वतीपुत्र-नित्यनाथविरचिते पञ्चम-पटलः; 16A, इति श्रीपार्व्वतीपुत्र-नित्यनाथसिद्धविरचिते शाबरचिन्तामणिर्नाम षष्ठं पटलः; 18A, ० सप्तम-पटलः; 20B, ० अष्टम-पटलः; 24B, इति श्रीनवम-पटलः ॥ इति श्रीपार्व्वतीपुत्र आदिनाथविरचिते शाबरचिन्तामणिर्नाम दशमपटलः ।

6101.

8372. सुवर्णतन्त्रम् । *Suvarṇatantram.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 8. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 176. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

The manuscript contains chapters from the Suvarṇa Tantra relating to alchemy. The chapters are not given in their proper order, and are arranged by the compiler or copyist in his own way.

Beginning :—

अथातः कल्पं वक्ष्यामि येन गौप्यकरो भवेत् ।
शनिभौमदिने देव नारं मुण्डं समाहरेत् ॥ १ ॥
वस्त्रगालितचूर्णञ्च कृत्वा यत्नेन च पुत्रकं ।
पात्रं निर्व्रणमादाय मृन्मयं द्विजसत्तम ॥ २ ॥

खरमूत्रं दशपलं चूर्णमध्ये ततो ददेत् ।
आदौ चूर्णं पात्रमध्ये तन्मध्ये मूत्रमेव तु ॥ ३ ॥
क्षारस्थाने तु सजले सम्मार्ज्जनीप्रयोजिते ।
षण्मासं तत्र संस्थाप्य ततो निःसारयेत् सुत ॥ ४ ॥
तोलकं शुद्धशुल्वतं माषमात्रं कलं ककं ।
ताम्रद्रावे ततो दद्यात् तस्य वै कालिकां जपेत् ॥ ५ ॥
ताम्रत्वं रौप्यतां याति कुन्दपुष्पसमप्रभं ॥ ६ ॥

End :—

अथातः सम्प्रवक्ष्यामि रुदन्ती कल्पमुत्तमम् ।
यस्य विज्ञानमात्रेण त्रैलोक्यविजयी नरः ॥
तस्य कल्पं प्रवक्ष्यामि रुदन्ती सिद्धिदा वरा ।
कृष्णपक्षे चतुर्द्दश्यामहोरात्रमुपोषितः ।
ईश्वरं पूजयेद्देवं ईश्वराग्रे जपं चरेत् ॥
ॐ नमो भगवते त्वां सर्व्वविद्यानिवासिनी ।
धन्वन्तरिप्रसादेन मूलसंवदास्महं स्वाहा ॥
सहस्रशीर्षेति जपेन्मन्त्रं प्रयोगञ्च ततश्चरेत् ।
पारदं माक्षिकं शैलं गन्धकेन प्रमर्दयेत् ॥
त्रिघटीमर्दयेद् विप्र रुदन्ती रसयोगतः ।
वङ्गे ताम्रे तारके वा पुटेन कनकं भवेत् ॥
रुदन्ती तु समानीय तस्तं चांगरसं चरेत् ।
तद्रसः सङ्कलेत् सूतं सूतस्त्व-र्भविष्यति ॥
पत्रेश्चनक सादृश्या संपूर्णा चो ... ... ।

Colophons of the different chapters :—

1B, इति सुवर्णतन्त्रे शिवपरशुरामसंवादे द्वितीयखण्डे कपालकल्पः नवमः ॥ 2A, इति सुवर्णतन्त्रे श्वेतैरण्डकल्पः सप्तमः । 2B, ० काकारिकल्पस्त्वष्टमः । 2B, इति दशमकल्पः । 3A, इति सुवर्णतन्त्रे त्रिवीराकल्लीकादशः । 3B, इति सुवर्ण[तन्त्रे]करटकोपलाशकल्पः त्रयोदशः । ० वल्ली पञ्चाशकल्पश्चतुर्द्दशः । 4A, ० रक्तत्रिधारावज्रवल्लीकल्पश्चतुर्द्दशः । 4B, ० त्रिधारा-

वज्रधातुकल्पः १५ । 6A, ० कामधेनुकल्प षोडशः । 6B, ० सिद्धवल्लीकल्पः । 7A, ० स्वर्णफलिनीकल्पाष्टमः । 7B, ० हरिद्रावत्सनाभकल्पो नवमः । 7B, ० काकजङ्घाकल्पः १० । 8A, इति श्रीमुवर्णतन्त्रे कर्मोपरकल्पः एकादशः । ११

6102.

147. दत्तात्रेयसंहिता । *Dattātreyasaṃhitā.*

Substance, country-made paper. 5 × 15 inches. Folia, 8. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 170. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

This is in the form of an interlocution between the sages Sāṁkṛti and Dattātreya. It deals with Yoga topics. The work has been described in L. I. 251.

6103.

4632. *Dattātreyasaṃhitā.*

Substance, country-made paper. 14 × 4½ inches. Folia, 9. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete.

6104.

192. पवनविजयस्वरोदयः । *Pavanavijayasvarodaya.*

Substance, country-made yellow paper. 13 × 4½ inches. Folia, 24. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, Bengali. Appearance, old. Complete in 9 prakaranas.

The work speaks principally of the Nāḍīs and the Tattvas. It has been published in 315 verses under the title of *Śivasvarodaya* by Gangavisnu Krishnadas (Lakshmivenkatesvar Press, Bombay, 1978 V.S.).

Several editions of the work in Bengali characters and with Bengali translations are known. The edition of it as published in the *Aruṇodaya* and in the *Indrajālādisaṃgraha* of R. Chatterji has no division into chapters and is complete in 324 verses. The work as edited by Kālīprasanna Vidyāratna (Calcutta, Dharmayantra, 1294 B.S.) is complete in 21 chapters. The edition of it as published by Basak and Sons (Calcutta) which is called *Svarodaya-tantra* is complete in 36 chapters.

The present manuscript has been noticed in L. I. 485.

6105.

216. *Pavanavijayasvarodaya.*

Substance, country-made yellow paper. 13½ × 5 inches. Folia, 13. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 194. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

The present MS has been described in L. I. 484.

6106.

5023 B. *Pavanavijayasvarodaya.*

Substance, palm-leaf. 16 × 1½ inches. Folia, 29. Lines, 3 on a page. Extent in ślokas, 450. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

6107.

8770. *Pavanavijayasvarodaya.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 30. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

6108.

11099. *Paramārijayasvarodaya.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 26–30. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 71. Character, modern **Nāgara**. Appearance, fresh. Incomplete.

6109.

8068. युद्धजयार्णवतन्त्रम् । *Yuddhajayārṇavatantram.*

Substance, palm-leaf. 8½ × 2 inches. Folia, 82. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 1,200. Character, Newari. Date, N.S. 390 = 1270 A.D. Appearance, old and discoloured. Complete in 10 chapters.

This work, which also deals with Svarodaya, is different from a work of the same name described in IO. V. 3040. Though in the form of an interlocution between Śiva and Pārvatī the work is attributed, in this and the following MS. to Bhaṭṭotpala, presumably on account of its astrological character.

Beginning

ॐ नमो महाभैरवाय ।

मोहान्धकारमग्नानां जनानां ज्ञानरश्मिभिः ।
कृतमुद्धरणं येन तं नौमि शिवभास्करं ॥
कैलासशिखरासीनं देवदेवं महेश्वरं ।
गणसिद्धसमाकीर्णं मुनिसङ्घनिषेवितं ॥
अपृच्छज्जगतो देवी पार्वती पतिव्रता ।
अनुग्रहार्थं लोकाना पप्रच्छ परमेश्वरं ॥

देव्युवाच ।

भगवन् देवदेवेश शशाङ्ककृतशेखर ।
ब्रूहि मे परमं ज्ञानं विस्मयार्थं महेश्वर ॥
स्वरोदयं परं गुह्यं सुरानामपि किं पुनः ।
मत् + + + + सूचितं पूर्वमुक्तं त्वया विभो ॥

विस्तरात्तच संक्षेपात् ब्रूहि मे परमेश्वर ।
पथपंचकविस्तारं स्वरवर्णाग्रहोदयं ॥
प्रष्णिग्रहस्वराः पञ्च बलाबलसमन्वितं ।
राशिभेदं ग्रहेन्द्राणां तद्वशेन शुभाशुभं ॥
लाभालाभं सुखं दुःखं जीवितं मरणं तथा ।
जयं पराजयं चैव गमनागमनं तथा ॥
चिन्तितस्य स्थिरत्वं तथान्यत्संप्रायापहं ।
शरीरस्वासयोगेन प्रष्टव्यस्य वशेन च ॥
नामस्वरविभागेन नामवर्णक्रमेण च ।
नामनक्षत्रराशीनां विभागेन स्वरोत्तम ॥
शलाकाचक्रभेदेन तथा चक्रहतेन च ।
प्रश्नस्माश्रितविज्ञानं कालचक्रेण शङ्कर ॥
जातकप्रविभागेन निःसंदिग्धं सुनिश्चितं ।
पथचक्रं पञ्चखेट सायचक्रं सुरेश्वर ॥
प्रष्टारं स्थूलचक्रं च जातिनक्षत्र-सम्मतं ।
अंसयुक्तिविरिश्चाख्यं सर्पसिंहासनात्मकं ॥
चापचक्रं खड्गचक्रं कलसाख्यं तथा परं ।
तारबद्धं कोटचक्रं भद्रचक्रमनेकधा ॥
शनिस्वरं गारुडं चक्रं विधिचक्रेश्वरेश्वर ।
नामवर्णचक्रं देव जयचक्रं नम प्रभो ॥
ब्रूहि क्षोण-परिज्ञानं चन्द्रावस्थानजं फलं ।
नाणोदयन्तु देवेश य+ +सि भैरव ॥

End :

दातव्यमेव देवेशि शास्त्रं परमदुर्लभं ।
सिद्धकुवलयाख्योयं भक्तिमान् वृषभध्वजे ॥
तेन स्वरोदयं शास्त्रं मर्त्यलोकेऽवतारितं ॥

Colophons of the different chapters :—

5B, इति युद्धजयार्णवतन्त्रे प्रथपञ्चक[स्वरो]दयविधानो नाम प्रथमः पटलः; 9B, ०गाग्निग्रह षट्पदा[र्थप्रवि]भागो नाम द्वितीयः पटलः; 21A, ०विविधप्रश्नकथनो [नाम तृतीयः पटलः]; 27A, ०सतपदांशकसप्तशलाकाचक्र भेद चतुर्थपटलः; 34B, ०एकाशीतिपदचक्रयोगो नाम पञ्चमः पटलः; 46A, ०जातकविधानो नाम षष्ठः पटलः; 60B, ०पद्मचक्रं नाम सप्तमः पटलः; 66B, ०कोटचक्राधिकमष्टमः पटलः; 74B, ०राजचक्राधिकारो नाम नवमः पटलः; 82, ०तन्त्रप्रकाशाधिकारो नाम दशमः पटलः। समाप्तमिदं भट्टोत्पलविरचितमिदं युद्धजयार्णवमिति ॥

Post Colophon Statement :—

संवत् ३६० अस्युनि कृष्ण पञ्चम्यामादित्यवासरे लिखितमिति।

श्रीदैवज्ञजमर्द्दवलस्य पुस्तकम्।

6110.

4820. *Yuddhajayārṇavatantram.*

Substance, palm-leaf 12 × 2¼ inches. Folia, 65 (by counting). Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 990. Character, Newari. Date, N.S. 217=1097 A.D. Appearance, old, discoloured and worn out. Incomplete.

All the colophons except the one to the 7th chapter could be traced in this MS.

Post Colophon Statement :—

समाप्तमिदं भट्टोत्पलविरचितमिति॥ सम्वत् २१७ मार्गशिरमासे असितपक्षे नवम्यान्तिथौ उत्तरफाल्गुनीनक्षत्रे आयुष्मायोगे शुक्रवारेन सिद्धिदम्। तं दैवज्ञ जन्मना यथादृष्ट ० तथा लिखितं। लेखिको नास्ति दोषः। दैवज्ञ गजगाज+श्रीयं लेखितं तस्य पुस्तकोऽयम्॥

6111.

8447. *Yuddhajayārṇavatantram.*

Substance, country-made paper 9¼ × 5 inches. Folia, 16. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 465. Character, Nāgara. Appearance, old and repaired. Incomplete.

This runs up to a portion of the 5th chapter.

6112.

4816. *Yuddhajayārṇavatantram.*

Substance, country-made paper 9 × 4 inches. Folia, 10. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Date, N.S. 968. Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS contains only the 3rd chapter of the work.

Post Colophon Statement :—

याते वसुरसग्रहनभस्युक्लपक्ते सम्पूर्णाः भोगानन्देन लिखित समाप्तः । शुभ । सम्वत् ९६८ श्रावण सुक्लदशमी ।

6113.

10603. **अकुलागमतन्त्रे योगसारसमुच्चयः ।**

Yogasārasamuccaya from the Akulāgamatantram.

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 42 of which Nos. 2 and 3 are missing. Lines, 11, 12 on a page. Extent in ślokas, 1,100. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete in 9 chapters.

Two MSS of the work, described in IO. IV, 2565–2566, are complete, respectively in 10 and 9 chapters each.

6114.

4799. योगसागरः । *Yogasāgara.*

Substance, country-made yellow paper. 14½ × 5½ inches. Folia, 38. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1,100. Character, Newari. Date, N.S. 962. Appearance, fresh. Complete.

This speaks of the conjunctions of planets that are calculated to bring evil upon particular individuals and mentions the rites of a Tantric character that are supposed to avert them.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ।

प्रणम्य केशवं शम्भुं ब्रह्माणं गणनायकं
पूर्व्वोक्तमनमास्थाय क्रियते योगसागरः ॥
त्रिंशद्वर्षसहस्राणि सप्तलक्षशतत्रयं ।
त्रेतायुगे गते वर्षे योगसागरसम्भवः ॥

भृगुरुवाच ।

अथ योगाः ।

युगवेदाकृतिः संख्या जन्मतः प्रश्नतोऽपि वा ।
ग्रहयोगप्रमाणेन जायते पूर्व्वकर्म्मकृत् ॥
एतस्मिन् योगमध्ये तु योगाः पञ्चाशतः क्रमात्
तेषु खेटप्रमाणेन ज्ञातव्यः पृथगसङ्ग्रहः ॥

End :—

शुक्र उवाच ।

किं जाप्यं कस्य पूजा च किं दानञ्च किमौषधं ।

भृगुरुवाच ।

सद्रमन्त्रनवत्रीणि बीजमन्त्रान्तरं जपेत् ।
अयुतार्द्धन्तु कर्त्तव्यं पूर्व्वोक्तविधिना सह ॥

ततो दानं प्रकर्त्तव्यं घटकं द्वादशहाटकम् ।
रजतं द्विगुणं वस्त्रं दद्यात् षष्टिकराणि च ॥
एतद्दानेन वै पुत्र निशाकाले विशेषतः ।
एतद्दानप्रभावेण चिकुला जायते सुखं ॥
दानाभावे महद्दुःखं भृगुणा परिभाषितं ॥

इति प्रमोदयोगफलं ।

पञ्चकृष्णलको मासो हाटकं सप्तमासकम् ।
अष्टकृष्णलको मासो रजतं दशमासकम् ॥

Last Colophon :—

इति श्रीयोगसागरे महाचीनदेशे शुक्रभृगुसंवादे मनोज्ञयोगादि भृगुसिद्धान्त समाप्तः ॥

Post Colophon :—

भग्नपृष्ठकटिग्रीव अधोदृष्टिरधोमुखः
कष्टेन लिखितं ग्रन्थं यत्नेन प्रतिपालय ॥

यातेऽस्मिन् नेपालाब्दे करऋतुखचरे तपस्यामासेऽमिते पक्षे शैलसुतातिथ्यां शशिसुतवासरे एतद्दिने लिखितं देवीपूजक-मुक्तानन्देनेति । शुभं भूयात् सर्व्वदाकालं ।

Names of the topics of the different sections of the work :—

पञ्चाशत्योगाः । सलोन्ययोगफलम् । भवयोगफलम् । सौम्ययोगफल.. । यातुधान्ययोगफलम् । भीष्मयोगफलम् । जीमूतयोगफलम् । जययोगफलम् आनन्दयोगफलम् । पिङ्गलयोगफलम् । त्रिफलयोगफलम् । समयोगफलम् । महोदधियोगफलम् । पैशाचिकयोगफलम् । दामिनीयोगफलम् । चक्रदामिनी-योगफलम् । वाग्भव - योगफलम् । श्रीमुखयोगफलम् । क्रूरयोगफलम् । राजयोग-फलम् । उद्भूतसागरयोगफलम् । अर्द्धाद्भुतयोगफलम् । निपातयोगफलम् । विलास-योगफलम् । शुक्रयोगफलम् । देवेन्द्रयोगफलम् । शूलयोगफलम् । भास्करास्त-योगफलम् । भास्करयोगफलम् । चन्द्रान्तयोगफलम् । दारुणयोगफलम् । चन्द्रराज-योगफलम् । चतुःसागरयोगफलम् । सागरयोगफलम् । आह्लादयोगफलम् । त्रिषु

घातयोगफलम् । छत्रयोगफलम् । कूर्म्मयोगफलम् । छत्रयोगफलम् । वज्रयोगफलम् । जगत्पतियोगफलम् । नाशकयोगफलम् । कलापयोगफलम् । मानसयोगफलम् । अनुभवयोगफलम् । शुभयोगफलम् । अन्योन्यप्रकारेण शुभयोगफलम् । वैजित-योगफलम् । अद्भुतयोगफलम् । शून्ययोगफलम् । नन्दयोगफलम् । ज।वयोगफलम् । श्रीयोगसागरे महाचीनदेशे शुक्रभृगुसम्वादे मनोज्ञ(ज्ञ)योगादिपञ्चाश(शत्) योगाः समाप्ताः । योगनामानि । प्रष्ठयोगफलम् । कार्म्मकयोगफलम् । उन्नत-योगफलम् । ऊर्द्धयोगफलम् । आकुल्ययोगफलम् । विगतयोगफलम् । कव्ययोग-फलम् । कर्व्वरयोगफलम् । चक्रयोगफलम् । मुदितयोगफलम् । माधारगा-योगफलम् । विलासयोगफलम् । श्रीवत्सयोगफलम् । राक्षसयोगफलम् । उद्भव-योगफलम् । भीषणयोगफलम् । सौरभयोगफलम् । केन्द्रयोगफलम् । कुलयोग-फलम् । मातङ्गयोगफलम् । पङ्कजयोगफलम् । पावकयोगफलम् । शवयोगफलम् । धूम्रयोगफलम् । विक्रमयोगफलम् । चतुरयोगफलम् । वर्द्धमानयोगफलम् । वीर-योगफलम् । प्रभायोगफलम् । हंसयोगफलम् । वर्व्वर योगफलम् । गोलयोग-फलम् । ध्वजयोगफलम् । शनियोगफलम् । सिंहयोगफलम् । केदारयोग-फलम् । कारकयोगफलम् । गान्धर्व्वयोगफलम् । भृङ्गनीटयोगफलम् । शिव-योगफलम् । पश्चात्तयोगफलम् । ब्रह्मयोगफलम् । ईश्वरयोगफलम् । वज्रयोग-फलम् । शम्भुयोगफलम् । लोहिताख्ययोगफलम् । अनलयोगफलम् । विश्वानन्द-योगफलम् । महानन्दयोगफलम् । गोलयोगफलम् । प्रजापतियोगफलम् । पाशयोगफलम् । विनाशहानियोगफलम् । खटात्तयोगफलम् । मालायोग-फलम् । प्रमोदयोगफलम् ।

6115.

2888. योगसारः । *Yogasāra.*

Substance, country made yellow paper. 16 4 inches Folia, 37. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 900. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in 11 chapters.

This deals with the rites to be performed by a yogin. The present MS runs up to the 11th chapter. Two MSS

containing respectively 9 and 12 chapters are described in HPR I. 301, II. 173.

Beginning : –

श्रीमहादेव उवाच ।

मातर्मे देवदेवेशि योगेशि प्राणवल्लभे ।
सर्व्वमातः सुरेशानि संसारतारिके शुभे ॥
त्वां विना देवदेवेशि संसारं तृणवत् प्रिये ।
एकं संस्प्रष्टुमिच्छामि यदि तेऽनुग्रहो मयि ॥
योगसारं महेशानि कथयस्वानुकम्पया ।
संसारतरणे देवि तरणिस्त्वं यतः प्रिये ॥
असारे घोरसंसारे सर्व्वदुःखमलीमसाः ।
जायन्ते च म्रियन्ते च असंख्या जीवराशयः ॥
तेषामन्तो महेशानि विद्यते न महीतले ।
अनेकदुःखसम्भूतास्त्विन्द्रियाशयतत्पराः ॥
भवन्त्येव महेशानि सम्भूताश्च युगे युगे ।
केनोपायेन देवेशि नरा मोक्षमवाप्नुयुः ॥

श्रीदेव्युवाच ।

अस्ति देवः परं ब्रह्मस्वरूपं निष्कलः परः ।

Colophons of the different chapters : –

8A, इति योगसारे सर्व्वागमोत्तमे पार्व्वतीशिवसंवादे देहेन्द्रियोद्दीपने तन्मन्त्रपुरश्चरणविधिः प्रथमः परिच्छेदः; 15A. ०इन्द्रियादिनिग्रहे पुरश्चरणोद्दीपने श्रीयोगिमाहात्म्यवर्णनं नाम द्वितीयः परिच्छेदः; 17A, ०शरीरस्थषट्चक्रदर्शनोद्दीपनो नाम तृतीयः परिच्छेदः; 19A, ०मूलाधारस्थ-देवतादिकथनं नाम चतुर्थः परिच्छेदः; 20B, ०वाणलिङ्गोपाख्याने पञ्चमः परिच्छेदः; 23B, ०देहस्थ-देवतावर्णनस्थाने श्रीवटुकाख्य-महादेव-श्रीभैरवीसहित-मणिपूरस्वाधिष्ठानचक्रवर्णनोद्दीपने षष्ठः परिच्छेदः; 26B, ०हृत्पद्मस्य ध्यानार्च्चनादिवर्णनं नाम सप्तमः परिच्छेदः; 28A, ०षोडशदलस्य वर्णनं नाम अष्टमः परिच्छेदः; 31A, ०शतसाहस्र्यां संहितायां षट्चक्रे चक्रोद्दीपने द्विदलाख्यवर्णनं नाम नवमः परिच्छेदः;

35A, शतसाहस्रयां संहितायां निगमशास्त्रे महस्सारे श्रीगुरोः परंब्रह्म-स्तोत्रकवचं नाम दशमः परिच्छेदः; 37A. ०श्रीगुरोः सहस्रनामकथनं नाम एकादशः परिच्छेदः ।

6116.

255. योगबीजम् । *Yogabījam.*

Substance, country made paper. 10½ × 5½ inches. Folia, 8. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

It is a treatise on yoga according to Nāthism which describes the methods and efficacy of the regulation of the airs in the body. A MS of the work is described in Bik. No. 1233.

Beginning

श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीदेव्युवाच

नमस्ते आदिनाथाय विश्वनाथाय ते नमः ।
नमस्ते विश्वरूपाय विश्वातीताय ते नमः ॥
उत्पत्तिस्थितिसंहारकारिणे क्लेशहारिणे ।
नमस्ते देवदेवेश नमस्ते परमात्मने ॥
नमस्ते परिपूर्णाय सदानन्दैकहेतवे ।
महाशिव जगन्नाथ कारुण्यामृतवारिधे ॥
सर्वे जीवाः सुखैर्दुःखैः मायाजालेन वेष्टिताः ।
तेषां मुक्तिः कथं देव कृपया वद शङ्कर ॥
सर्वसिद्धिकरो मार्गो मायाजालनिकृन्तकः ।
जन्ममृत्युजराव्याधिनाशकः सुखदो वद ॥
नानामार्गास्त्वया देव कथितास्तु महेश्वर ।
अधुना मोक्षदं मार्गं ब्रूहि योगविदां वर ॥

ईश्वर उवाच ।

बद्धा येन विमुच्यन्ते नाथमार्गमतः परम् ।
तमहं कथयिष्यामि तव प्रीत्या सुरेश्वरि ॥
नानामार्गैस्तु दुष्प्रापं कैवल्यं परमं पदम् ।
सिद्धिमार्गेण लभ्येत नान्यथा शिवभाषितम् ॥

End :—

देहो ब्रह्मत्वमायाति जलतां सैन्धवं यथा ।
अनन्यतां यदा याति तदा मुक्तः स उच्यते ॥
चिन्मयानि शरीराणि इन्द्रियाणि तथैव च ।
यथा ब्रह्मत्वमापन्नं यथैवाज्यघनत्ववत् ॥
एतत्ते कथितं देवि तव प्रीत्या सुरेश्वरि ।
गोपनीयं प्रयत्नेन करे धृत्वा शरं खलु ॥

श्रीदेव्युवाच ।

गतो मे संशयो नाथ कृपया तव शङ्कर ।
नमस्ते योगिराजाय सर्व्वज्ञाय नमो नमः ॥

Colophon :—

इति श्रीयोगबीजं श्रीशिवशङ्करभाषितं सम्पूर्णम् । शुभम् ॥

6117.

4340. *Yogabījam.*

Substance, country-made yellow paper 12 × 4 inches. Folia, 15. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Bengali. Date, B.S 1244. Appearance, fresh. Complete.

Post Colophon Statement :—

सन १२४४ साल तारिख ७ अग्रहायण ।

6118.

5539. *Yogabījam.*

Substance, foolscap paper. 9½ × 6½ inches. Folia, 18. Lines, 18 on a page. Extent in ślokas, 126. Character, modern Bengali. Appearance, fresh. Complete.

6119.

9712. *Yogabījam.*

Substance, country made paper. 9 × 4 inches. Folia, 14. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 208. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1945. Appearance, fresh. Complete.

Post Colophon Statement : —

लिखितं लक्ष्मीनारायणेन कविना संवत् १९४५ वै. कृ. १५ शुक्रवारे ।

घृणा शङ्का स्पृहा लज्जा जुगुप्सा चेति पञ्चमी ।
कुलं शीलं तथा जातिरष्टौ पाशाः प्रकीर्त्तिताः ॥
पाशबद्धः पशुर्देवि पाशमुक्तो महेश्वरः ।
तस्मात् प्रयत्नतो योगी पाशानेतान् समुच्छिनेत् ॥

6120.

5854. महाकालयोगशास्त्रे खेचरीविद्या ।

Khecarīvidyā from the Mahākālayogaśāstra.

Substance, country made paper. 11 × 5 inches. Folia, 48. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete in 4 chapters.

Another MS of the work is noticed in Peters. I. 117.

Beginning : —

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ देवि प्रवक्ष्यामि विद्यां खेचरी-संज्ञिताम् ।
यस्याः संज्ञानमात्रेण लोकेस्मिन्नजरामरः ॥
मृत्युव्याधिजरायस्तं दृष्ट्वा विश्वमिदं प्रिये ।
बुद्धिर्दृढतरा कृत्वा खेचरी च समाचरेत् ॥
जरामृत्युगदाघ्नीं यो खेचरीं वेत्ति भूतले ।
ग्रन्थादाचार्य्यतश्चैव तदाभ्यासप्रयोगतः ॥
तां देवि सर्व्वभावेन गुरुं नत्वा समाश्रयेत् ।
दुर्ल्लभा खेचरी विद्या तदभ्यासोऽपि दुर्लभः ॥
अभ्यासं मेलनं चैव युगपन्नैव सिध्यति ।
अभ्यासमात्र-निरता वदन्ति हि मेलनम् ॥
अभ्यासं लभ्यते देवि जन्मजन्मान्तरे क्वचित् ।
तदा तु मेलकं योगी लभ्यते परमेश्वरि ॥
तदा तत् सिद्धिमाप्नोति यदुक्तं शास्त्रसत्तमैः ।
ग्रन्थतश्चैव यदुक्तं मेलकं लभ्यते यदा ।
तदा शिवत्वमाप्नोति निर्म्मुक्तः स मृतेर्भयात् ॥

Colophons of the different chapters : —

15A, इति श्रीआदिनाथप्रोक्तमहाकालयोगशास्त्रे उमामहेश्वरसंवादे खेचरीविद्यायां प्रथमः पटलः; 33B, ०द्वितीयः पटलः; 45A, इति श्रीमदादिनाथनिरूपिते ०तृतीयः पटलः; 48A, ०चतुर्थः पटलः ।

6121.

8409. *Khecarīvidyā from the Mahākālayogaśāstra.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 11. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 330. Character, Nāgara. Appearance, old and pasted. Complete in 3 chapters.

6122.

8827. *Khecarīvidyā from the Mahākālayogaśāstra.*

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 2–14. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1756. Appearance, old. Incomplete.

But for the first leaf the MS is complete in 4 chapters.

Post Colophon :

शुभमस्तु । सम्वत् १७५६ शाके १६२१ मार्गशीर्ष द्वितियायां गुरुवासरे लीषत दुर्गाप्रसाद तीवारि शुभः ।

After the Post Colophon there occur several lines dealing with *khecarī mantra, mālakāgulīkalpa*, etc. A colophon found in this portion runs :—

इति खेचरीमुद्रावीजयंत्र नाम पञ्चमः पटलः ।

6123.

3111. **योगसिद्धान्तः ।** *Yogasiddhānta.*

Substance, country-made paper. 9½ × 5½ inches. Folia, 9. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

This is in the form of an interlocution between Viṣṇu and Śiva. Viṣṇu asks various questions about the real nature of deities and rites. Śiva gives them a spiritual interpretation and lays stress on true knowledge.

Beginning :—

ॐ नमः शिवाय गुरुभ्यो नमः । हरिहरसंवाद

कैलासशिखरासीनं देवदेवं जगद्गुरुं ।

प्रणम्य तं महादेवं सृष्टिहेतुं महेश्वरम् ॥

सुकृतं परमं ध्यानं पारं परं च तत्परम् ।
उत्पत्तिः प्रलयो नास्ति ब्रूहि मे परमेश्वर ॥

ईश्वर उवाच ।

ब्रह्मा संख्या न जानामि कोटिविष्णो(?)र्ल्यं गताः ।
गङ्गावालुसमो इन्द्रः किञ्चिद्यान महेश्वरः ॥ ३ ॥

श्रीभगवानुवाच ।

कोऽसौ ब्रह्मा + + + इन्द्राः के प्रलयं गताः ।
किं विष्णुः पच्यते गर्भे इदं ब्रूहि महेश्वर ॥

Colophon :—

इति श्रीहरिहरसंवादे योगसिद्धान्ते स्तोत्रं संपूर्णम् ।

6124.

9966. **अमनस्कयोगशास्त्रम् ।** *Amanaskayogaśāstram.*

Substance, country-made paper. 10 6 inches. Folia, 30. In Tripāṭha form. Character, Nāgara. Date, 1918 Sāla (probably of the Saṃvat Era). Appearance, old. Complete in 2 chapters.

This is in the form of an interlocution between Vāmadeva and Īśvara on yoga. The text is accompanied by a translation into a vernacular. A MS of the work has been described in Weber, No. 646. A MS (III. B. 14) in the Society's old collection calls the work *Svayambodha* which is stated to be a part of the Śivarahasya (ASB. V. 3979).

Beginning :—

प्रणम्य शिरसा देवं कृताञ्जलिरुमापतिं ।
जीवन्मुक्तिप्रदोपायं कथयस्वेति पृच्छति ॥

ईश्वर उवाच ।

परं ज्ञानमहं वक्ष्मि येन तत्त्वं प्रकाशते ।
येन विच्छिद्यते सर्व्वं आशापाशादिबन्धनं ॥ २ ॥

आधारादिषु चक्रेषु सुषुम्नादिषु नाडीषु ।
प्राणादिषु शरीरेषु परतत्त्वं न तिष्ठति ॥ ३ ॥

तत्र योगरताः केचित् केचिद्ध्यानविमोहिताः ।
जपेन केचित् क्लिश्यन्ति नैव जानन्ति तारकम् ॥ ४ ॥

न मीमांसातर्कग्रहणगणितसिद्धान्तपठनै-
र्वेदैर्वेदान्तैः स्मृतिभिरभिधानैरपि न च ।
न चापि च्छन्दोव्याकरणकवितालङ्कृतिमयैः
मुने तत्त्वप्राप्तेर्निजगुरुमुखादेव विहिताः ॥ ५ ॥

काषाय-ग्रहणं कपाल-धरणं केशावलीलुञ्चनं
पाषण्डव्रतभस्मचीवरजटाधारित्वमुन्मत्ततः ।
नग्नत्वं निगमागमादिकविता-गोष्ठीसभाभ्यन्तरे
सर्वं चोदरपूरणार्थपठनं न श्रेयसः कारणम् ॥ ६ ॥

रक्षो चाटनमारणादिकुहकैर्मन्त्रप्रपञ्चाक्षरैः
सर्वाभ्यासविचित्रभोगकरणा प्रज्ञानभोगपरः ।
ध्यानं देहि पदेषु नाडिषु षडाधारेषु चेतोभ्रमः ।
तस्मात् तत्सकलं मनोविचरितं त्यक्त्वा [ऽ]म[न]स्कं भज ॥ ७ ॥

अन्येव जगतो भावा ये च तिष्ठन्त्यनेकधा ।
तेषां तु लक्षणेनापि परतत्त्वं न गीयते ॥ ८ ॥

अथाहं वच्मि मोक्षाय ज्ञानं रागजि(ति)तां न्रणां ।
निष्कलं निष्प्रपञ्चं यत् परं तत्त्वं तदुच्यते ॥ ९ ॥

... ...

... ...

तत्त्वस्य सम्मुखे जाते त्वमनस्कं प्रजायते ।
अमनस्कोऽपि संजाते चि[ ]तादिविलयो भवेत् ॥ २० ॥

मनःपवनयोर्नाशादिन्द्रियार्थं विमुञ्चति ।
इन्द्रियार्थे विनिर्मुक्ते बाह्यं ज्ञानं न जायते ॥ २१ ॥

बाह्यज्ञाने विनष्टे च ततः सर्व्वसमो भवेत् ।
यदा सर्व्वसमो जातो भवेद्व्यापारवर्ज्जित[ः] ॥ २२ ॥
परे ब्रह्मणि संबुद्धो योगी प्राप्तलयस्तदा ।
सदाभ्यासरतानां च यः परो जायते जय[ः] ॥ २३ ॥

End :—

निर्म्मलसहजस्थितपुरुषेण दिवारात्रिशब्दोऽस्ति ।
जागरणशयनवर्ज्जितचिन्मात्रानन्दसंस्थानात् ॥ १० ॥
ॐकारविविधैर्विचित्रकरणैः प्रायश्च वायोर्जये
तेजश्चिन्तनमन्तरालकमले शून्याम्बरालम्बनं ।
त्यक्त्वा सर्व्वमिदं करान्तरगतं मत्वा मनो विभू मे
देहान्ते तमवाच्यमेकममनस्कत्वं बुधैः सेव्यताम् ॥ ११ ॥
अन्यजन्मकृताभ्यासात् स्वयं तत्त्वप्रकाशने
सुप्तोत्थितस्तु प्रत्यूषे ह्युपदेशादिना विना ॥ १२ ॥
शुद्धाभ्यासस्य शान्तस्य सदैव गुरुसेवया
गुरोः प्रसादात्तत्रैव तत्त्वज्ञानं प्रकाशते ॥ १३ ॥

Colophons of the chapters :—

12A, इति श्रीअमनस्कयोगशास्त्रे लययोगो नाम प्रथमोध्यायः ।

30B, इति श्रीईश्वरवामदेवऋषिसंवादे अमनस्के योगशास्त्रे तत्त्वज्ञान-निरूपणं नाम द्वितीयोऽध्यायः ॥

Post Colophon Statement after the translation :—

श्री १९१८ साल मिति कार्त्तिकवदि १४ रोज लिखितं शुभम् ।

6125.

5540. *Amanaskayogaśāstram.*

Substance, foolscap paper. 9¼ × 6¼ inches. Pages 19–38. Lines, 19 on a page. Extent in ślokas, 240. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in 2 chapters.

The work is called Amanaskakhaṇḍa in the present MS. The two chapters are here called respectively Layayoga-pariccheda and Amanaskavivaraṇa.

6126.

8327. *Amanaskayogaśāstram.*

Substance, country-made paper. 11½ × 4¼ inches. Folia, 5. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

This MS contains the 1st chapter of the work with the following colophon :—

इति श्रीईश्वरप्रोक्तो लयखण्डो नाम प्रबोधः समाप्तः ।

6127.

10382. ब्रह्मज्ञानशास्त्रम् । *Brahmajñānaśāstram.*

Substance, country-made paper. 10 × 4¼ inches. Folia, 11. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 225. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । ॐ नमः शिवाय ॥

अतः परं प्रवक्ष्यामि प्रत्ययं चामृतोपमं ।
दशधानाहतं नादं सद्यः प्रत्ययकारकं ॥
चिणीति प्रथमं शब्दं चिंचिणीति द्वितीयकम् ।
चिरिशब्दं तृतीयं च शङ्खशब्दं चतुर्थकम् ॥
पञ्चमं तन्त्रिनिर्घोषं षष्ठं वंशरवं तथा ।
सप्तमं कांस्यतालं च मेघशब्दं तथाष्टमम् ॥
नवमं वार्गिनिर्घोषं दशमं दुन्दुभिस्वनम् ।
नवशब्दान् परित्यज्य दशमो मोक्षदायकः ॥

अनाहतं विना नादः करोति दशधा स्वं ।
तेनानाहतशब्दोयं कर्णरन्ध्रे विनिर्गतः ॥
ज्ञात्वादौ तु सगर्भकं गुरुमुखात् तस्माच्च निर्गर्भकं
एतस्मात् परतो निरञ्जनपदं तस्माच्च चिद्बोधकं ।
चिद्बोधात् परमं स्वरूपममलं पश्येत् सदानन्दितं
सिद्धिः पञ्चविधप्रकारतनुभिः संक्रीडते लीलया ॥

This section in 21 verses comes to an end in Fol. 3B with the words इति अनाहतनादः. A new section, which generally agrees with the *Brahmajñāna Mahātantra* (Nos. 5988-9 above) and is complete in 163 verses, then begins. After a few lines it runs thus:-

कैलासशिखरासीनं देवदेवं जगद्गुरुं ।
पृच्छति स्म शिवा देवी ब्रह्मज्ञानं महेश्वरं ॥
कुतः सृष्टिर्भवेदेषा कथं सृष्टिर्विनश्यति ।
ब्रह्मज्ञानं कथं देव सृष्टिसंहारवर्ज्जितम् ॥

शिव उवाच ।

अव्यक्ताच्च भवेत् सृष्टिरव्यक्तात्तु प्रणश्यति ।
अव्यक्ताद्ब्रह्मणो ज्ञानं सृष्टिसंहारवर्ज्जितं ॥

देव्युवाच ।

ॐकारादिभवा देव कथं विद्याश्चतुर्दश ।
मन्त्रपूजातपोध्यानं कर्म्माकर्म्म च कीदृशम् ॥

शिव उवाच ।

ॐकारोद्भवा विद्या धर्म्मकर्म्म तथैव च ।
मन्त्रपूजातपोध्यानं सर्व्वस्थूलमिदं प्रिये ॥

ताश्च नामत इमाः ।

षडङ्गवेदाश्चत्वारो मीमांसान्वीक्षिकी तथा ।
धर्म्मशास्त्रं पुराणं च विद्या ह्येताश्चतुर्दश ॥

The following extracts will give an idea of the contents of the work:—

वेदशास्त्रपुराणादि विद्यावैश्ये च सर्व्वगा ।
या पुनः शाङ्करी विद्या गोप्या कुलवधूरिव ॥
देहस्थाः सर्व्वविद्यादि देहस्थाः सर्व्वदेवताः ।
देहस्थान्येव तीर्थानि लभ्यन्ते तु गुरोर्गिरा ॥
नृणामध्यात्मविद्येयं मोक्षसौख्यकरी भवेत् ।
धर्म्मकर्म्मतपोजप्यं यत्र सर्व्वं निवर्त्तते ॥
काष्ठमध्ये यथा वह्निः पुष्पे गन्धो रसे घृतं ।
देहमध्ये तथा देव पुण्यपापविवर्ज्जितः ॥
मुद्रेयं खेचरी नाम मनोदंडः स्मृतः प्रिये ।
शालिग्रामस्तु सहजः पञ्चेन्द्रिय-समर्च्चितः ॥
प्रकृतिस्पन्दना देवि ब्रह्मचर्य्यं परं स्मृते ।
ब्रह्मज्ञानं पुनर्ध्यानं परब्रह्म नमोस्तु ते ॥
इडा भगवती गङ्गा पिंगला यमुना नदी ।
विज्ञेयाति दयोर्मध्ये सुषुम्ना च सरस्वती ॥
त्रिवेणीसंगमं यत्र तीर्थराजः स उच्यते ।
तत्र स्नानं प्रकुर्व्वाणः सर्व्वपापैः प्रमुच्यते ॥

देव्युवाच ।

कीदृशी खेचरी मुद्रा विद्या सा शाङ्करी पुनः ।
कीदृश्यध्यात्मविद्या स्यादेतद्ब्रूहि महेश्वर ॥

शिव उवाच ।

मनःस्थिरं यस्य विनावलम्बनं वायुः स्थिरो यस्य विना निरोधनं ।
दृष्टिः स्थिरा यस्य विनावलोकनं सैवेह मुद्राऽविचला तु खेचरी ॥

... ...

5A, उमाएष्ठन्महादेवं पिण्ड-ब्रह्माण्डलक्षणं ।
पञ्चतत्त्वेह का देव गुणाः के पञ्चविंशतिः ॥

शिव उवाच ।

अस्थिमांसं नखाश्चैव त्वक् रोम च पञ्चमं ।
एते पञ्चगुणाः पृथ्वी ब्रह्मज्ञाने प्रभाषिताः ॥
शुक्रशोणितमज्जाश्च मूत्रं लाला च ःञ्चमी ।
अपां पञ्च गुणाः प्रोक्ता ब्रह्मज्ञाने प्रभाषिताः ॥
... ...

5B, स शरीरी स वेदात्मा अन्तरात्मा मनः पुनः ।
परमात्मा भवेच्छून्यं मनस्तत्र विलीयते ॥
रक्तधातुर्भवेन्मातुः शुक्रधातुस्तथा पितुः ।
शून्यध्यानप्रवाहेण गर्भात्पिण्डोभिजायते ॥
असंनुत्पद्यते पिण्डो चिरमानत्क नश्यति ।
गर्भध्यानं न जानाति तेनासौ प्रविनश्यति ॥
यथा स्वप्नं विना निद्रा यथा चिन्तां विना मनः ।
तादृशोयं जगत्स्रष्टा गर्भध्यानं तदुच्यते ॥
मनो वशीकृतं येन जिता येनेन्द्रियारयः ।
जितं जगत्त्रयं तेन सदेवासुरपन्नगं ॥

6A, चले चित्ते भवेच्छक्तिः स्थिरे चित्ते भवेच्छिवः ।
तद्द्वये निश्चले जाते देहस्थोपि(गो) स सिद्ध्यति ॥
शक्तिः कस्य भवेन्नाम कस्य नाम भवेच्छिवः ।
एतन्मे निर्णयं ब्रूहि पश्चाज्ज्ञानं प्रकाशय ॥

6B, शिव उवाच ।

इच्छाक्रियास्तथाज्ञानं शक्तित्रयमितीर्य्यते ।
ज्ञानशक्तिर्यदा भूत्वा तदा चित्तं विलीयते ॥

देव्युवाच ।

कस्मिन् स्थाने वसेच्छक्तिः चक्रषट्कं शरीरगं ।
पातालसप्तमं कुत्र ब्रह्माण्डान्येकविंशतिः ॥

शिव उवाच ।

ऊर्ध्वशक्तिर्भवेत् कण्ठा ह्यधःशक्तिर्भवेद्गुदे ।
मध्ये शक्तिर्भवेन्नाभौ वदन्ती ता निरंजनं ॥

10A. यदि शून्यमना योगी न किञ्चिदपि चिन्तयेत् ।
जीवपञ्चेन्द्रियस्तस्य तदा मुक्तिर्ध्रुवं भवेत् ॥
सर्व्वावस्थाविनिर्म्मुक्तः सर्व्वचिन्ताविवर्ज्जितः ।
मृतवद्वर्त्तते योगी स मुक्तो नात्र संशयः ॥

... ...

10B. आलस्यं मञ्चती निद्रा मनस्य कपिचञ्चलम् ।
त्रिभिर्दैवि भवेन्मृत्युः सिध्यते तत्र योगिनः ॥

End :—

कल्पद्रुचिन्तामणिकामगव्यः कर्त्तुं समर्था इह मुक्तिमात्रं ।
अध्यात्मविद्या विधिना प्रयुक्ता ददाति सद्यः किल भुक्तिमुक्ती ॥

Colophon :—

इति श्रीनन्दीश्वरभाषितं ब्रह्मज्ञानशास्त्रं समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

लिखितं शिवप्रसादेन ब्राह्मणो कान्यकुब्जकः ।

6128.

10255. *Brahmajñānaśāstram.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 4 inches. Folia, 9. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 156. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete in 118 verses.

It contains only the second section of the work which agrees generally with the same section as found in the previous MS.

The colophon of the present MS is different from that of the previous MS :—

इति श्रीमहादेवेनोक्तं पार्व्वतीं प्रति ब्रह्मज्ञानं सम्पूर्णं ।

6129.

5023. घेरण्डसंहिता । *Gheraṇḍasaṃhitā.*

Substance, palm-leaf. 16 × 1½ inches. Foli. 28. Lines, 3 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Bengali. Appearance, fresh. Date, 1724 Ś.E. Complete in seven sections.

The work has been published with an English translation in T.P.H. Oriental Series by the Theosophical Publishing House (Adyar, 1933).

6130.

5835. *Gheraṇḍasaṃhitā.*

Substance, country-made paper. 11 × 5¼ inches. Folia, 16. Lines, 8-14 on a page. Extent in ślokas, 315. Character, Nāgara. Date, Samvat 1927. Appearance, damaged by rodents. Complete in seven sections.

Post Colophon Statement :—

संवत् १९०० ॥ २७। मिति आषाढ सुदी द्वादशी लिखित नारायणनाथ योगेश्वरकी । श्रीकाशीजी । गोरक्षटिल्ले आस्थानमे श्रीनाथजी सहाय श्रीरामजी सहाय ।

6131.

9099. *Gheraṇḍasaṃhitā.*

Substance, country-made paper. 12 × 6½ inches. Folia. 18. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 400. Appearance, fresh. Complete in seven sections.

6132.

9112. *Gheraṇḍasaṃhitā.*

Substance, country made paper 13 × 6 inches. Folia, 7. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Appearance, fr e, Incomplete.

This MS runs up to the end of the fifth section.

6133.

3281. भावनोपनिषत्प्रयोगविधिः । *Bhāvanopaniṣat-prayogavidhi.*

Substance, country-made paper. 11¼ × 5 inches. Folia, 5. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 260. Character, Nāgara. Appearance, discoloured and mouse-eaten. Complete.

The *Bhāvanopaniṣad*, with the commentary and *prayogavidhi* of Bhāskararāya, has been published along with the *Kaulopaniṣad* in the Tantrik Texts Series (No. XI) of Arthur Avalon. The text and commentary have been described in ASB. II. 1787-8. The *prayoga* for *japa* begins in the present MS (Fol. 5A-B) after where the printed edition comes to an end. This section begins :—

अथ पात्रासादनं। ततो पूजा। कुलदीपनिवेदनान्तं कृत्वा जपं कुर्य्यात्।

End of the MS :—

त्वं माते सर्व्वदेवीनां प्रीतिदा शुभदा मम।
शुभं कुरुष्व मे भद्रे यशोवीर्य्यं च सर्व्वदा॥

· लिखितं ब्राह्मण-जयकृष्णेन।

6134.

4678A. कालिकोपनिषत् । *Kālikopaniṣad.*

Substance, country-made paper. 15½ × 5½ inches. Folium, 1. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete.

The work is stated to be affiliated to the Saubhāgya-kāṇḍa of the Atharvaveda. A MS of it is described in L. VI. 2194. It has been published in the *Unpublished Upanisahds* (Adyar Library, Madras, 1933—pp. 401-37).

6135.

4678B. अथर्व्वतत्त्वनिरूपणम् । *Atharvatattvanirūpaṇam.*

Substance, country-made paper. 15½ × 5½ inches. Folia, 2A-3A (as marked on the left hand margin), 84A-85A (as marked on the right hand side). Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 75. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete.

Though called *Atharvatattvanirūpaṇa* in the colophon the work is introduced as an *Upaniṣad* in the opening line (अथान्योपनिषत्). It deals principally with the worship of maidens (*kumārīpūjā*).

Beginning :

ॐ नमः कमलारण्यविहारिण्यै । अथान्योपनिषत् ।
तया विचेष्टितं विश्वं विचिन्तयेत् । शब्दमात्रेण तां भावयेत् ।
पूजनात् सर्व्वसिद्धीश्वरो भवेत् । अणिमादिविभूतीनामीश्वरो भवेत् ।

End : —

यताहारी भवेत् । सर्व्वदा निर्व्विकल्पमनसा जपं चरेत् ।
नान्यः पन्था विद्यते अयनाय मोक्षाय आनन्दाय धर्म्माय ज्ञानाय
इति सकृत् पाठात् सर्व्वसिद्धिमवाप्नोति । भक्तिहीनाय न दातव्यं
भक्तियुक्ताय दातव्यमिति ।

Colophon : -

इत्यथर्वतत्त्वनिरूपणं समाप्तम् ।

6136.

10242. **कामराजकीलितोद्धारोपनिषत् ।** *Kāmarāja-kīlitoddhāropaniṣad.*

Substance, country-made paper. 7 × 5¼ inches. Folium, 1. Lines, 28 on a page. Extent in ślokas, 20. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

The work, attributed to the Atharvaṇaśākhā, has been published in the *Unpublished Upanishads* (Adyar Library, Madras, 1933—pp. 400-401).

Post Colophon Statement : -

लिखितं मालवीयरघुनाथशर्मेणा काश्यां ।

6137.

2466. **हारीतस्मृतिः ।** *Hārītasmṛti.*

Substance, country-made paper. 10¼ × 5¼ inches. Folia, 12. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 264. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Though called Smṛti it deals with the Tāntrika *mantras* of different deities. This may be the same as the *Hārīta-smṛtau mantroddhāra* (Peters IV. 12). It has, however, no connection with the printed *Hārītasaṃhitā* (Calcutta, B.S. 1286). But it generally agrees with portions of the *Vṛddha-Hārītasmṛti* (Poona, 1905).

Beginning :—

ॐ श्रीमन्नारायणचरणौ शरणं प्रपद्ये श्रीमते नारायणाय नमः । इति मन्त्रः । ॐ अस्य श्रीद्वयाख्यमन्त्रस्य नारायणऋषिर्गायत्री-च्छन्दः नारायणो देवता अशेषपुरुषार्थजपे विनियोगः इति संकल्पः ।

Colophons of the different chapters :—

3A, इति हारीतस्मृतौ द्वयाख्यमन्त्रउद्धार संपूर्ण; 4A, ०अन्त-र्मन्त्रोद्धारविधानं संपूर्णम्; 5A, ०द्वादशार्णमन्त्रस्योद्धारं तृतीयावरणं संपूर्णम्; 6A, ०मन्त्रोद्धारो चतुर्थावरणं संपूर्णम्; 7B, ०श्रीरामद्वितीयावरणं संपूर्णम्; इति तृतीयावरणः; 8A, ०मन्त्रोद्धारविधानो नाम चतुर्थावरणं संपूर्णम्; 10A, ०मन्त्रोद्धारणो नाम षष्ठो वर्णं संपूर्णम्; 11A, ०श्रीहयग्रीवमन्त्रोद्धारः संपूर्णं; 12B, इति मन्त्रोद्धारसंपू । इति श्रीहारीत संपूर्णम् ।

Post Colophon Statement :—

शुभं भवतु । लिखीतं गङ्गाटटे कंचनपुरघाटा । फरकावाद-विषे सोमवासरे संवत् ८२ (?) । १६ ॥

6138.

8334. सञ्जीवनीविद्या । *Sañjīvanīvidyā.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 35 (which are found in a hopelessly disorderly condition, all the leaf-marks being lost). Lines, 7 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

The work is in the form of an interlocation between Iśvara and Vaśiṣṭha.

Colophons of the chapters :—

इति नीलकण्ठीयसञ्जीवनीविद्यायां परमरहस्ये मन्त्रोद्धारादि प्रथमोऽध्यायः ।

इति परमरहस्ये नीलकंठीये द्वितीयोऽध्यायः ।

इति परमरहस्ये सञ्जीवनीविद्यायां तृतीयोऽध्यायः ।

इति नीलकण्ठीये सञ्जीवनीविद्यायां चतुर्थोऽध्यायः ।

इति परमरहस्ये संजीवनीविद्यायामप्मारापहरणं नाम पञ्चमोऽध्यायः ।

इति परमरहस्ये संजीवनीविद्यायां सालम्बयोगो नाम षष्ठाध्यायः ।

इति परमरहस्ये सञ्जीवनीविद्यायां सप्तमोऽध्यायः ।

इति नीलकण्ठीये परमरहस्ये संजीवनीविद्यायां नवमोऽध्यायः ।

इति परमरहस्ये संजीवनीविद्यायां दशमोऽध्यायः ।

इति परमरहस्ये पूर्व्वसेवाविधिर्नाम एकादशोऽध्यायः ।

इति परमरहस्ये संजीवनीविद्यायां होमविधिर्ना+ +ध्यायः ।

6139.

11066. पञ्चदशीविधानम् । *Pañcadaśīvidhānam.*

Substance, country made paper 6 4 inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 56. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

This speaks of the application of the *Pañcadaśī Yantra* or 'magic square of fifteen' (*Cat. Cat.* II. 69) in various magic rites.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

पार्व्वत्युवाच ।

कैलासशिखरासीनं गौरी पृच्छति शङ्करम् ।

पञ्चदशीविधिं ब्रूहि भक्तानां हितकारणे ॥

ईश्वर उवाच ।

सन्ति नानाविधिर्लोके यन्त्र सर्व्वाणि कीलिताः ।
पञ्चदशीमहायन्त्रं कलौ सिद्धिप्रदायकम् ॥
गुह्यं रक्ष महा+के देवानामपि दु र्लभम् ।
मन्त्रोद्धारं प्रवक्ष्यामि क्रीँ श्रीँ क्लीँ हरा नमः ॥
एतन्मन्त्रं सर्व्वसिद्धिप्रदायकम् ।
जलमग्निं तथा पृथ्वी यन्त्राणि च समर्पयेत् ।
चन्द्रनेत्र तथा वह्नि वेदवाणरसस्तथा ॥
मुनिनागग्रहा ज्ञेया पञ्चदशी प्रकीर्त्तिता ।
अथान्तरं प्रवक्ष्यामि प्रयोगश्च महाद्भुतं ॥
रवौ वारेऽर्कदुग्धश्च श्मशानभस्मना लिखेत् ।
यस्य वर्गं समानानि तामध्य विनिक्षिपेत् ॥
विच्छिन्नो जायते मर्त्त्यैरष्टोत्तरशतं जपेत् ।
पञ्चदशीविलोमन्तु सन्ध्याकाले विशेषतः ॥
सयन्त्रं लिखितं सम्यक् वाह[ौ] कण्ठे च धारयेत् ।
राजानं वश्यमाप्नोति अन्यलोकेषु का कथा ॥

Colophon :—

इति श्रीगौरीशङ्करसंवादे पञ्चदशीविधानं समाप्तम् ।

6140.

6541. **दक्षिणाचारतन्त्रराजटीका ।** *Commentary on Dakṣiṇācāratantrāja by Kāśīnātha Bhaṭṭa.*

Substance, country-made paper. 13 × 5½ inches. Folia, 39. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 900. Character, modern Nāgara. Date, Saṁvat 1961. Appearance, fresh. Complete.

One MS of the Tantra is mentioned in *Cat: Cat.* I. 242.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः। श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः।

नत्वा ब्रह्ममयीं देवीं सच्चिदानन्दरूपिणीं।
ब्रह्मेशविष्णुजननीं भक्तानुग्रहविग्रहां॥
दक्षिणाचारतन्त्रस्य गुरूणामुपदेशतः।
गूढार्थादर्शटीकेयं काशीनाथेन तन्यते॥

इह खलु पूर्व्वोक्तज्ञानार्णवादितन्त्रेषु जगदम्बाया दक्षिणाद्याचारस्योक्तत्वात् तत्र च वर्णव्यवस्थाया अथ कथ(?)नादविशेषेण वैदिकस्यापि वामाचारप्रसक्तौ वैदिकत्वभङ्ग इति तद्रक्षणार्थं [ ] दक्षिणाचारस्य मिश्रतयोक्तत्वेन अमिश्रतया ज्ञानार्थं च पुनः पृच्छति। भगवन्निति। सृजस्यवसि नित्यं त्वमित्यनेन शिवस्यैव सृष्टि-स्थितित्रयकर्त्तृत्वं द्योत्यते। तथाच श्रीशिवपुराणे।

सृष्टेः प्रवर्त्तको ब्रह्मा स्थितेर्वि[ ]ष्णुर्विमोहकः।
संहारस्य तथा रुद्रस्तयोर्नित्यं नियामकः॥

2A, अन्ययोगो वामाचारयोगः। अत्र नाम कालिकाषोडशीविषये सुरा-मांसमधुमद्यादिद्रव्यैः समाराधनं वामाचारप्रवृत्त्या प्रत्यक्षत्रिकोणस्थानं + + + छत्रं कृत्वा संपूजयंति अधोमुखं त्रिकोणमधोमुखमेव छत्रं पूजयंति। दिगम्बरक्षपणकादयस्तु स्त्रियमुत्तानां कृत्वा ऊर्द्ध्वं त्रिकोणं पूजयंति। इति उत्तराचारिणां रहस्यम्। अत्र बहु वक्तव्यमस्ति। तत्तु अवैदिकमार्गत्वात् स्म(म)रणार्हमपि न भवति।

[The four lines quoted above are also found in Lakṣmīdhara's commentary on the *Saundaryalaharī* (p. 130, Government Oriental Library Series, Mysore, 1896).]

श्रीमेरुतंत्रे।

प्रतिलोमान् पुष्पवती यवनान् बौद्धकौलिकान्।
' आचारहीनान् [शू]द्रांश्च दृष्ट्वा नैव पठेत्स्तुतिम्॥

कौर्म्मे एकादशाध्याये ।

कापालं [पांच]रात्रं च यामलं वाममार्हतं ।
एवंविधानि चान्यानि मोहनार्थानि तानि तु ॥
ये कुशास्त्राभियोगेन मोहयन्तीह मानवान् ।
मया सृष्टानि शास्त्राणि मोहायैषां भवान्तरे ॥

इति वचनद्वयेन वाममार्गादीनां मोहकत्वमुक्तम् ।

Last Colophon :—

इति श्रीमद्गुडोपनामक-शिवराम-भट्टाङ्गज-जयरामभट्टाङ्गज-जयरामभट्टाभिध(?)-वाराणसीगर्भसम्भव-शिवभक्तसूनु-तन्त्रशास्त्र-धुरीणदक्षिणाचारानुसारिकाशीनाथविरचितायां श्रीदक्षिणाचार-तन्त्रराजटीकायां गूढार्थदर्शाभिधायां षड्विंशः पटलः ।

Post-colophon Statement :—

श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः ।

यावल्लवणसमुद्रो यावन्नक्षत्रमण्डितो मेरुः ।
यावच्चन्द्रादित्यौ तावदिदं पुस्तकं जयतु ॥

संवत् १८६१ । मी आषाढ सुदि २ । श्रीगुरुभ्यो नमः ।
मालवीयबालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ।

6141.

196. **तन्त्रचूडामणौ पीठनिर्णयः ।** *Pīṭhanirṇaya from the Tantracūḍāmaṇi.*

Substance, country-made yellow paper. Folia, 3. Lines, 3 on a page. Extent in ślokas, 80. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

The present manuscript is noticed in L. I. 446. Two more MSS of the work have been described previously under Nos. 5956-7.

6142.

5526. **वामकेश्वरतन्त्रे नित्याषोडशिकार्णवः ।** *Nityāṣoḍaśikārṇava from the Vāmakeśvaratantra.*

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 109. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 4,500. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

In the present MS the text is accompanied by the commentary of Bhāskararāya both of which run from the beginning up to V. 43, and then jumping on to VIII. 111b go to the end. Both the text and commentary have been published in the Ānandāśrama Sanskrit Series (Poona, 1908). For descriptions of other MSS of the text and another commentary cf. Nos. 5939ff above.

Post-colophon Statement :—

आनन्दाब्दीयचैत्रासित इममलिखत् सेतुबन्धाभिधानं ।
ग्रन्थं देवस्थलीत्यन्वयस्वनिजनितः कालतिथ्यां मङ्गान्तम् ॥ (?)
संख्यात्रद्वयसंख्याप्रथित । सेतुबन्धरामेश्वर सम्पूर्णा । शुभमस्तु
समाप्तम् ॥

6143.

5721. *Nityāṣoḍaśikārṇava from the Vāmakeśvaratantra.*

Substance, country-made paper. 9 × 4¾ inches. Folia, 384. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 8,000. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

In the present MS also the text is accompanied by the commentary of Bhāskara.

Of the concluding verses of the commentator the present MS has only the first line of the first verse.

6144.

6538. चक्रसङ्केतचन्द्रिका । *Cakrasamketacandrikā.*

Substance, country-made paper. 12¼ × 4¾ inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The work contains the text of, and a very short commentary by Kāśinātha on, a selected number of verses of the *Yoginīhṛdaya* portion of the *Vāmakeśvaratantra*. The commentary agrees so closely with the commentary of Amṛtānandanātha that it almost looks like an abridgement of the latter. For other MSS of the *Yoginīhṛdaya* and its commentary cf. Nos. 5942ff.

Colophon :—

इति श्रीमद्गुडोपनामजयरामभट्टसुतबाराणसीगर्भसम्भव-काशीनाथविरचिता चक्रसङ्केतचन्द्रिका ।

The original from which the present MS was copied appears from the following post-colophon statement to have been in Kāśīnātha's own handwriting :—

इदं काशीनाथ भट्टभडेन लिखितम् ।
मालवीयबालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ॥

6145.

232. भूतभैरवतन्त्रे बीजकोषः । *Bījakoṣa from the Bhūtabhairavatantra.*

Substance, country-made paper. Folia, 5. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 75. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

The present MS has been described in L. I. 479. For other MSS of the Bhūtabhairavatantra cf. No. 5857 above.

6146.

9347. वीरतन्त्रम् । *Vīratantra.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia 21. Lines, 7, 9 on a page. Extent in ślokas, 336. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Incomplete.

The present MS contains eleven chapters dealing with different Tantra topics. From the colophons some of the chapters appear to be taken from the *Vīratantra* and some from the *Kālītantra*. Some of the colophons, however, do not mention the name of any original Tantra. The beginning of the first chapter, which according to the colophon belongs to the *Vīratantra*, agrees with that of the *Kālītantra*. The work may be a compilation containing selected chapters from various Tantras. For descriptions of other MSS of the *Vīratantra* and *Kālītantra* cf. respectively Nos. 5925ff and 5930ff above.

Colophons :—

4B, वीरतन्त्रे सपर्य्या-पटलं; 5A, ०पुरश्चरण-पटलं; 6A, नैमित्तिक-पटलं; 7B, वीरतन्त्रे कामनाविधि-पटलं; 9A, सिद्धविद्या-पटलं; 11B, वीरतन्त्रे पटलं; 13B, कालीतन्त्रे रहस्य-पटलं; 15A, आचार-पटलं; 17A, सिद्धविद्या-पटलं; 20A, सिद्धिविद्या-पटलं; 21A, कालीतन्त्रे परमरहस्ये कालिका-पटलं समाप्तं।

6147.

3917. उत्तरतन्त्रे अभिषेकविधिः । *Abhiṣekavidhi from the Uttaratantra.*

Substance, country-made paper. 14 × 4 inches. Folia, 33A–35A. Lines, 11 on a page. In tripāṭha form. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

Beginning :—

अथोत्तरतन्त्रोक्ताभिषेकविधिर्लिख्यते ।

अभिषेकाद् विना भुङ्क्ते............

चत्वारि तस्य नश्यन्ति आयुर्विद्या यशो बलम् ॥

शिव उवाच ।

गुप्तस्य सर्व्वतन्त्रेषु तव स्नेहेन पार्व्वति ।

अभिषेकं प्रवक्ष्यामि सर्व्वसिद्धिप्रदायकम् ॥

End :—

अभिषेकेण शाक्तेन पूर्णाः सन्तु मनोरथाः ।

Colophon :—

इत्युत्तरतन्त्रे श्रीराजराजेश्वरीसम्वादे सर्व्वसिद्धिप्रदा+भिषेकः पटलः ।

For the description of a *Srapnādhyāya* belonging to the *Uttaratantra* cf. No. 5896 above.

6148.

3651. **गौतमीयतन्त्रम् ।** *Gautamīyatantra.*

Substance, country-made paper. 13½ × 2 inches. Folia, 14. Lines, 4 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Bengali. Appearance, worn out. Incomplete.

The present MS contains extracts from different portions of the work. The first extract begins with II. 64 and the last extract ends with X. 186 of the work as published by the Basumati Press of Calcutta. For the description of another MS of the work cf. 6004 above.

6149.

152. गौरीकञ्चुलिका । *Gaurīkañculikā.*

Substance, country-made paper. 12×3 inches. Folia, 1–15. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 430. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

This contains medical recipes for use against various diseases. The use of some of the medicines is to be accompanied by the muttering of *mantras.* The name of the work is found differently in different manuscripts—*Gaurīkañculikā*, °*kāñjalikā*, °*kañcukī*, etc. Editions of the work have been published under the name °*Kāñculikātantra* (Calcutta, 1886; Bombay, 1831 S.E.). According to some of the MSS the work forms a part of the *Gopālasaṃhitā.* The present MS has been noticed in L. I. 476.

Colophon :—

इति गौरीकञ्चुलिका समाप्तम् ।

6150.

10191. *Gaurikañculikā.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 19. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 426. Character, Nāgarī. Date, Saṃvat 1959. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति गोपालसंहितायां हरगौरीसंवादे गौरीकञ्चुलिका समाप्ता ।

Post-colophon Statement :—

शुभ सम्वत् १९५९ कार्त्तिकशुक्ला ६ गुरौ ।

6151.

10451. *Gaurīkañculikā.*

Substance, machine-made paper. 8¼ × 4 inches. Folia, 39. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 460. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1930. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीगो[पा]लसंहितायां हरगौरीसंवादे गौरीकञ्चुकी समाप्ता (प्तं) ।

Post-colophon Statement :—

शुभमस्तु ॥ मङ्गलमस्तु । संवत् १९३० मासानां मासोत्तमे मासे वैशाखमासे कृष्णपक्षे एकादश्यां बुधवासरान्वितायां शुभं भूयात् ।

6152.

2898. *Gaurīkañculikā.*

Substance, country-made yellow paper. 16¼ × 4 inches. Folia, 1-19, of which Nos. 15-16 are missing. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

Colophon :—

इति गोपालसंहितायां हरगौरीसंवादे गौरी[कञ्चु]लिका समाप्ता ।

6153.

11214. *Gaurīkañculikā.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 1–30, of which 9, 11, 13, 19 and 27 are missing. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 340. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

The name of the work is given as *Gaurīkañcukī* on the obverse of Fol. 1.

6154.

11341. [*Gaurīkañculikā.*]

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 12. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 275. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

The present MS seems to contain a version of the work. It occasionally agrees with the Bombay edition of the *Gaurīkāñcalikātantra.* The beginning of the work as described in L. I. 476 is found in Fol. 5A. It quotes from works like *Rasacakracūḍāmaṇi* (Fol. 1B) and *Brahmayāmala* (Fol. 9B).

6155.

8971. [मेरुतन्त्रम् । *Merutantra.*]

Substance, country-made paper. 9¼ × 4½ inches. Folia, 12. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 275. Character, Nāgara. Incomplete.

This contains (Fol. 1–9A) the *pīṭharahasya* section of the *Merutantra*, *i.e.*, the concluding portion of Paṭala X (verses 801–917) as also an extract (Fol. 9A–12B) dealing with the cults of Kapālinī, Kullā and Kurukullā.

6156.

11350. आसुरीकल्पः । *Āsurīkalpa.*

Country-made yellow paper. 12 × 4¼ inches. Folia, 5. Lines, 7–9 on a page. Extent in ślokas, 75. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

This work gives first of all the rules for the muttering of the mantras of the deity for ordinary purposes. It then proceeds to describe the procedure to be followed in the performance of the black rites with mantras of the deity. This latter portion generally agrees with Section II of the MS described under No. 6071.

Colophon:—

इति अथर्वणवेदे आसुरीकल्पः समाप्तः ।

This colophon is followed by a number of *dhyānas* of the deity.

6157.

10530. उलूककल्पः । *Ulūkakalpa.*

Substance, country-made paper. 9 × 5 inches. Folia, 5. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 72. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Complete.

The work speaks of various preparations made with different organs of an owl mixed with other materials and describes the application of these preparations in magic rites in some of which Tantric mantras should be used.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

कथयस्व समासेन उलूकस्य तु निर्णयम् ।
पार्वती पृच्छते देवं यद्यहं तव वल्लभा ॥ १ ॥

... ...

अथ उलूकस्य प्रयोगः ।

मोहनं स्तम्भनं चैव उच्चाटनमतः परम् ।
रक्षणं मारणं प्रोक्तं वशीकरणमुत्तमम् ॥ ७ ॥

तदुक्तम् ।

उलूकस्य तु नेत्रेण रोचनागौरसर्षपाः ।
कुङ्कुमं नागकेशं च समभागानि कारयेत् ॥ ८ ॥
श्मशाने सप्तदिवसं भूमौ तत्र च स्थापयेत् ।
यस्य दद्यान्मुखवासं स वश्यो मार + तकं (?) ॥

उलूकस्य तु नेत्रे तु मार्ज्जारस्य तथैव च ।
एकत्र मिश्रितं कृत्वा वर्त्तीं कृत्वा विचक्षणाः ॥
महातैलेन प्रज्वाल्य श्मशाने वा चतुष्पथे ।
तेनैव कज्जलं ग्राह्यं नेत्रयो रञ्जयेत्ततः ॥
दत्तमात्रेण तेनैव अदृश्यो जायते नरः ।
उलूकचक्षुः संग्राह्यं रोचनाकुङ्कुमेन तु ॥
तत्समं नागपुष्पं तु समभागानि कारयेत् ।
अनेन तिलकं कुर्यात् राजा स्त्रीवश्यमानयेत् ॥
उलूकस्य तु शिखान्तु अश्वगन्ध-मनःशिला ।
कुङ्कुममश्वलाजा च रिपुमूत्रेण(तु)पेषयेत् ॥
अनेन तिलकं कुर्य्यात् राजस्त्रीवश्यमानयेत् ।

End :—

उलूकस्य तु जंघास्थि-महिषास्थि-शूकरास्थि सह मांस-केशे + + + + मयित्वा भूमिं खनेत् ॥ ६३ ॥ यस्य द्वारे स्थापयेत् सप्तवाराभिमन्त्रितेन सप्तरात्राणि म्रियते ॥

Colophon :—

इति श्रीभैरवप्रोक्त उलूककल्पः समाप्तः ।

6158.

10122. कामरुतन्त्रम् । *Kāmarutantra.*

Substance, country-made paper. 10 × 6 inches. Folia, 21 (by counting). Lines, 23 on a page. Extent in ślokas, 442. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

This is a work, mostly in a vernacular, containing incantations, directions for the preparation of magical drugs, etc.

Colophons:—

इति मन्त्रावली सम्पूर्णम् ।

इति श्रीमहारहस्ये कामरत्नतन्त्रे शिवकालीसंवादे प्रथमः पटलः ।

इति श्रीकामरत्नतन्त्रे महाकालीशिवसंवादे विरसाङ्कनं नाम द्वितीय पटलः ।

इति ० मन्त्रावली संपूर्णम् ।

इति श्रीशिवकालीसंवादे कामरत्नावली चतुर्थोऽध्यायः ।

6159.

11271. **शक्तिसङ्गमतन्त्रम् ।** *Śaktisaṅgamatantra.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2–109, of which Fol. 3, 65–78, 81–83 are missing. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 1,170. Character, Newari. Appearance, fresh. Date (written in a later hand), N.S. 709. Incomplete.

Two more MSS of the work have been described under Nos. 5951-2. The present MS contains chapters 2–9 (Fol. 15B–50A), 23-24 (Fol. 87B–107A) as well as portions of chapters 1 (Fol. 2–15B), 10 [?] (Fol. 50A–64B), 20 (Fol. 79A–87B) and 25 (Fol. 107A–109A)—all of Book II. The colophon of chapter 20 has no indication of the number of the chapter while the colophons of chapters 23-4 have the numbers 12 and 13. The correct numbers given in the description are in accordance with those found in the colophons of the MS described under No. 5951 above.

6160.

11333. *Śaktisaṅgamatantra.*

Substance, machine-made modern paper. $9 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 1–85, 1–64, 1–112 (the last leaf without any leaf-mark). Lines on a page, 9-10, 9-10, 10–12. Extent in ślokas, 2,100, 1,540, 2,500. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Date, Saṃvat 1949. Incomplete.

Post-colophon Statement:–

अङ्कदिक्नवचन्द्रेऽब्दे विक्रमादित्यवत्सरे ।
मधुकृष्ण-षष्ठिदिने शुक्रवारेण संयुते ॥
प्राप्तिसंगमतन्त्रस्य चतुर्थं खण्डमुत्तमम् ।

The present MS contains Books I, II and IV complete respectively in 21, 11 and 73 chapters. Books indicated as II and IV in this MS agree with Books IV and II of the MS described under No. 5951, of which chapter 63 of Book II corresponds to chapter 67 of Book IV of the present MS.

6161.

2261. [सांख्यायनतन्त्रम् । *Sāṃkhyāyanatantra.*]

Substance, country-made paper. 9¾×4¼ inches. Folia, 3. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete.

This deals with the *Vagalāhṛdayamantra*, its use and application. It constitutes the 28th chapter of the MS of the work described under No. 6086, though there are some additional verses here not found in that MS.

6162.

11269. शिवोपनिषत् । *Śivopaniṣad.*

Substance, country-made paper. 18×4 inches. Folia, 1 21. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 656. Character, Newari. Date, 845 N.S. Appearance, fresh. Complete in seven chapters.

Post-colophon Statement:—

सम्वत् ८४५ । कार्त्तिक-कृष्णादशमी उत्तरफल्गुनी शुक्रवारे तस्मिन् दिने श्रीकृष्णारायेण लिखितमिदम् । यदि शुद्धमशुद्धं वा शोधनीयं महद्बुधैः । शुभमस्तु ।

Another MS of the work is described in ASB. II. 1812.

6163.

11292E. *Śivopaniṣad.*

Substance, country-made paper. 14½ × 4¼ inches. Folia, 1–28 (as marked on the right margins) or 253–280 (as marked on the left). Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 640. Character, Newari. Appearance, good. Complete in seven chapters.

Same as above.

6164.

6075. [त्रिपुरतापिन्युपनिषत् । *Tripuratāpinyupaniṣad.*]

Substance, country-made paper. 8½ × 6¼ inches. Folia, 8. Lines, 13, 14 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

This generally agrees with the *Tripuratāpinī Upaniṣad* as published in the *Śākta-upanishads* (Adyar 1925, pp. 11ff). The present MS, which has no division of chapters, runs up to about the end of the second chapter of the published work. One colophon appearing in the present MS at the place where the first chapter comes to an end in the published work runs (Fol. 5A):—

इत्याथर्वणीये मन्त्रोपनिषत् ।

6165.

11343. कालाग्निरुद्रोपनिषत् । *Kālāgnirudropaniṣad.*

Country-made yellow paper. 9¾ × 4½ inches. Folia, 7. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Though called an *upaniṣad* this is only a manual containing a description of the ceremony of marking one's body with *vibhūti* or sacred ashes.

Colophon:—

इति श्रीनन्दिकेश्वरप्रोक्तं कालाग्निरुद्रोपनिषत् सम्पूर्णम् ।

II. DIGESTS.

A. COMPREHENSIVE AND GENERAL WORKS.

Parasurāma.

6166.

6560. कल्पसूत्रम् । *Kalpasūtra.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 23 (of which the first two are written by one hand and the rest by another). Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete in ten khandas.

The work in ten khaṇḍas with a supplement of eight khaṇḍas has been published in the *Gaekwad's Oriental Series* (Baroda, 1923). For a *paddhati* based on khaṇḍas 3–5 of this work cf. *Sundarīpūjanapaddhati* (below). The work, in Sūtra form, deals principally with the worship of Śrīvidyā, though it has sections devoted to other deities as also to Tantra form of worship in general.

6167.

8938. *Kalpasūtra.*

Substance, country-made paper. 9½ × 3¼ inches. Folia, 56. Lines, 6, 7 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete in ten khandas.

6168.

8780. *Kalpasūtra.*

Substance, country-made yellow paper. 11 × 4 inches. Folia, 17. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1732. Appearance, old. Complete in ten khaṇḍas.

Post-colophon Statement:—

शुभमस्तु । सम्बत् १७३२ समये आषाढ़कृष्णात्रयोदश्यां लिखित-
मिदं स्वीयं श्रीहरिकृष्णाचक्रवर्त्तिना ।

6169.

637A. *Kalpasūtra.*

Substance, country-made paper. 12½ × 6½ inches. Folia, 23. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete in ten khaṇḍas.

Umānandanātha.

6170.

637B. नित्योत्सवः । *Nityotsava.*

Substance, country-made paper. 12½ × 6½ inches. Folia, 21. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, Nāgara. Date, Samvat 1864. Appearance, old. Incomplete.

This contains only a portion of the third chapter of the work, beginning with the last verse of the introductory section and ending with the section called *Kratvarthaniyama* (pp. 36–80 of the edition of the work as published in the *Gaekwad's Oriental Series*—Baroda, 1923). The work lays down the procedure of worship on the lines indicated in the *Kalpasūtra*, the topics dealt with in the Sūtra being explained here with quotations from various works.

The present MS along with the preceding MS is described in L. IV. 1467, under the name *Vidyākalpasūtra*.

Post-colophon Statement:

संवत् १८६४ ज्यैष्ठशुक्ल त्रयोदश्यां गुरुवारः ।

6171.

5769. *Nityotsava.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4¼ inches. Folia, 72. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1,350. Character, Nāgara. Date, Samvat 1858. Appearance, old and worn out. Incomplete.

The present MS contains the third section of the work (pp. 35–143 of the printed edition).

Post-colophon Statement:

श्री संवत्सरे १८५४ समयनाम भाद्रपद मा. सू. प. एकादश्यां ।
ग्रन्थसंख्या १३४९ ।

6172.

Śaṅkarācārya.

8542. प्रपञ्चसारः । *Prapañcasāra.*

Substance, country-made paper. 11 × 5½ inches. Folia, 204. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 3,200. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete in 36 chapters.

The work has been published in Vols. 3 and 18-19 of the Tantrik Texts Series of Arthur Avalon (Calcutta, 1914, 1935) and in Vols. 19–21 of *The Works of Śaṅkarācārya* (Sri Vanivilas Press, Sreerangam).

6173.

5581. *Commentary on the Prapañcasāra entitled Prapañcasāravivaraṇa by Jñānasvarūpa.*

Substance, palm-leaf. 16¾ × 1¼ inches. Folia, 160. Lines, 4, 5 on a page. Character, Udiya. Appearance, fresh. Complete in 34 chapters.

An incomplete MS of the work is described in IO. IV. 2562.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

\+ + + + + + + वेनापि शरीरं प्रकल्पितम् ।
भाति सर्व्वजगद्धेतुरस्तैषा सरस्वती ॥
सम्प्रदाय + वमुञ्जीः सङ्कल्प्य लप्याषु नोच्यते ।
प्रपञ्चसारवित् + + सदाध परिशुद्धये ॥

Last Colophon:—

इति ज्ञानस्वरूपीये प्रपञ्चसारविवरणे चतुस्त्रिंशः पटलः ।

Post-colophon Statement:—

वीरश्रीदिव्यसिंहदेव-महाराजाङ्कुरविजयशुभराज्ये समस्त ८ अङ्क श्री + ज्यैष्ठकृष्णात्रयोदशी सोमवारे श्रीरामचन्द्रपुरशासनमहाजन-देववाघपीताम्बर-शतपथिलिखितमिदं पुस्तकं समाप्तम् ॥

6174.

8543. *Commentary on the Prapañcasāra called Prapañcasāravivaraṇa.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 103. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 4,600. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1664. Appearance, old. Complete in 34 chapters.

Post-colophon Statement:—

वेदाङ्कतर्कचन्द्रैर्हि गण्येब्दे विक्रमार्कतः
फाल्गुन्यां भानुजे वारे महीधरप्रसादतः ।
काश्यां पद्माकरेणैतत् लिखितं स्वेष्टसिद्धये ।

स्वस्ति [श्री]महाराणस्यां सम्वत् १६६४ फाल्गुनमासे शुक्लपक्षे पुर्णिमास्यां तिथौ मन्दवारे त्रैविद्यमोढज्ञातीय......करेण लिखितं स्वपरोपकृत्यै ।

Though the name of the author of the commentary is not found in the present MS nor in the MSS described in Ulwar (2230. Extr. 646) and Mad. XV. 7939 it is ascribed to Padmapādācārya in the colophons of another MS of the work belonging to the old collection of the Society (No. III, B. 24). The *Sūcipustaka* while recording the present MS attributes the work to Jñānasvarūpa.

The commentary has been published in the Tantrik Texts Series of Arthur Avalon (Vols. XVIII -XIX, Calcutta, 1935). The present MS runs up to the 35th chapter of the printed edition.

6175.

8544. *Commentary on the Prapañcasāra called Prapañcasārasambandhadīpikā by Damrubodha.*

Substance, country-made paper. 10½ × 5½ inches. Folia, 212. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 6,000. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1948. Appearance, fresh. Complete in 32 chapters.

The name of the commentator is found in the last colophon of the present MS as well as of the MS described in Mad. Tr. (R. No. 5299) where, however, he is called Uttamabodha. The colophons of another incomplete MS of the work belonging to the old collection of the Society do not mention the name of the author. The last chapter in the present MS, referred to as 32, agrees with the 36th chapter of the printed edition.

Post-colophon Statement: —

सम्वत् १९४८ मी अषाढ़ वदि ६ वार सनिचर सुभमस्तु ।

Last Colophon:

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीमद्डमरप्रकाशपूज्यपादशिष्येण डमरबोधेन कृतायां श्रीमत्प्रपञ्चसारसम्बन्धदीपिकायां द्वात्रिंशपटलः । समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

Beginning :—

वन्देऽहं दक्षिणामूर्त्तिं सर्व्वविद्याप्रवर्त्तकं ।
भुक्तिमुक्त्योः प्रदातारं सर्व्वज्ञं हृदये स्थितं ॥
हृद्ध्वान्तमुत्सार्य्य विवक्षितार्थे
करोति या भक्तजनस्य वाचः ।
सरस्वती सा कृपया गिरं मे
प्रपञ्चसारार्थजुषं तनोतु ॥
जयति विविधविघ्नध्वंसिनं धाम नित्यं
करिमुखमखिलार्थप्रापणे सार्थवाहम् ।
यदवज्ञमतिरासीदात्मतन्त्रस्य शम्भो-
रपि पुरजयलाभप्रत्यनीकान्तरायः ॥
दृष्ट्वा यो दिव्यदृष्टिः कलियुगसमये मन्दभाग्यान् मनुष्यान्
तस्मात्तत्र प्रपञ्चः सुरयजनविधिर्मत्कृतो निष्फलः स्यात् ।
इत्याविर्भूय पृथ्व्यां पुनरपि कृतवांस्तन्त्रसारं गिरीश-
स्तं वन्दे शङ्कराख्यं मखिततमबुधाभ्यर्च्चिताङ्घ्रिब्जमार्य्यम् ॥
यत्कटाक्षलवेनाहं प्राप्तवान् ईदृशात्मताम् ।
वैकुण्ठवागिसंज्ञं तं ब्रह्मभूतं गुरुं भजे ॥
परिरमन्ति चतुर्द्दशविद्याः स्वयमुपेत्य सदैव यमार्य्यम् ।
अमरराजसरस्वतिनामा मुनिरयं स्फुरतां मम चित्ते ।
व्याख्याविशेषानालोच्य सारं संगृह्य यत्नतः ।
प्रपञ्चसारसम्बन्धदीपिका रच्यते मया ॥

6176.

Gīrvāṇendra.

10323. **प्रपञ्चसारसंग्रहः ।** *Prapañcasārasaṃgraha.*

Substance, country-made paper. 7 × 5 inches. Folia, 8. Lines, 10 to 13 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Fragmentary.

The MS contains only the 17th chapter of the work which is an epitome of Śaṅkarācārya's *Prapañcasāra.* Other MSS of the work are described in Ulwar (2231. Extr. 647), CS. V. 50, IO. 2, 6144 and Mad. XV. 7940ff.

Beginning:—

अथ श्रीप्रपञ्चसारसंग्रहे गीर्व्वाणेन्द्रविरचिते सप्तदशः पटलः
१७ लिख्यते ।

अथ मन्मथविधानमुच्यते ।

सम्मोहनऋषिः गायत्रीछन्दः मनोभवदेवता ह्रं बीजं ।

6177.

Lakṣmaṇārya.

2787. **शारदातिलकम्** । *Śāradātilaka.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 134. Lines, 10 to 16 on a page. Extent in ślokas, 4,300. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete in 25 chapters.

Two very old MSS of the work (one dated Śaka 1427 or 1505 A.D. and the other older still) are reported to be in the Library of the Dacca University (*Indian Antiquary,* 1926, p. 121).

This is one of the most popular Tantrik compilations. The following editions of the work may be mentioned: (1) Rasik Mohan Chatterji's edition published in his *Vividhatantrasaṃgraha.* (2) Litho edition with the commentary of Rāghavabhaṭṭa (Benares, 1886). (3) Arthur Avalon's edition with the commentary of Rāghavabhaṭṭa in two volumes (Calcutta, 1933). (4) Benares Sanskrit Series edition (Benares, 1934).

6178.

2880. *Śāradātilaka.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 92. Lines, 14, 15 on a page. Extent in ślokas, 4,300. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1810. Appearance, fresh. Complete in 25 chapters.

Post-colophon Statement:—

संवत् १८१० । वैशाखे मासि शुक्लपक्षे द्वादश्यामिन्दुवासरे तारोपनाम्ना गुणाकरेण लिखितोऽयं ग्रन्थः स्वार्थं परार्थं । तेन श्रीपवननन्दनः प्रीयताम् ।

6179.

3809. *Śāradātilaka.*

Substance, palm-leaf. 14½ × 2 inches. Folia, 176 (by counting). Lines, 5 on a page. Character, Bengali. Appearance, old and dilapidated. Incomplete.

6180.

4849. *Śāradātilaka.*

Substance, palm-leaf. 13½ × 2 inches. Folia, 3–240, of which Nos. 4, 5, 66, 70, 71, 75, 78–82, 84, 88, 99, 100, 103, 109, 123, 127, 132, 135, 139, 142, 143, 153 to 157, 162, 163, 165, 167, 168, 173, 176, 177, 191, 216, 226, 232, 233, 238 are missing. Character, Bengali. Date, L.S. 652. Appearance, old and worm-eaten. Incomplete.

Post-colophon Statement:—

लसं ६५२ आश्विन सुदि महानवम्यां तिथौ श्रीभक्तपत्तने सदुपाध्याय श्रीहरिदेवशर्म्मणामाज्ञया श्रीजगन्नाथशर्म्मणः लिखितमिदं पुस्तकमिति ।

6181.

9063. *Śāradātilaka.*

Substance, country-made paper. 10 × 4¾ inches. Folia, 2–20. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete.

The MS contains the first two paṭalas, and a part of the third.

6182.

11304. *Śāradātilaka.*

Substance, modern ruled paper bound in book form. 13 × 9 inches. Pages, 1–20 (without any leaf mark) + 1–282 (with writing generally on one side of the paper). Lines, 36–45 on a page. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS contains chapters 1–15 and 78 verses of chapter 16. The text is accompanied by the commentary of Śirapāṇi called *Mantrayantraprakāśikā.* A considerable portion of the text including the whole of chapter 5, however, has no commentary.

Beginning of the commentary:—

हयाननं हरिं नत्वा मन्त्रयन्त्रप्रकाशिका ।
शारदातिलके यत्नात् क्रियते शीरपाणिना ॥
इह ग्रन्थारम्भे विघ्नविघातकं देवताकीर्त्तनरूपं मङ्गलं कृतम् निबध्नाति नित्यानन्देति ।

6183.

5868. *Commentary on the Śāradātilaka by Pūrṇānandāśrama.*

Substance, country-made paper. 10 × 4¼ inches. Folia, 58. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1,125. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

Beginning:—

नत्वा शङ्करमात्मानं पूर्णानन्दाश्रमाभिधः ।
शारदातिलकव्याख्यां लिखति स्वेष्टसिद्धये ॥

The date (1675 V.S.) of composition of the work is recorded at the end, as follows:—

पूर्णानन्दाश्रमेणेदं लिखिता शिवप्रीतये ।
भूतनगकलागण्ये विक्रमार्कात् प्रमाणतः ॥
मार्गशीर्षे पञ्चदिने वासरे बुधसंज्ञिते ।

6184.

5907. *Commentary on the Śāradātilaka.*

Substance, country-made paper. 11¾ × 6 inches. Folia, 113. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 2,200. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1746. Appearance, fresh. Complete.

It explains selected passages of the Śāradātilaka. The author's name is not given.

Beginning:—

नित्यानन्देति । आगमपक्षे संकेतेन कथयति । अनिशं अकारो वासुदेवः । संकर्षणस्तस्याच्चरो हकारः । औकारो निशा तत् शशाङ्कयुक्तं अर्द्धचन्द्रयुक्तं तैः । ह्रौं इति प्रासादमन्त्र उक्तः ।

Post-colophon Statement:—

शुभमस्तु । संवत् १७४६ समय फाल्गुन सुदी नवम्यां भृगु-वासरे गङ्गासन्निधौ पुष्पपुरे लिखितमिदं पुस्तकम् प्रसाद-लेखकेन ब्रह्मचारि-बालकृष्णस्य पठनार्थे। शुभमस्तु। सिद्धि-रस्तु ॥

6185.

Ānandatīrtha.

5499. तन्त्रसारसंग्रहः । *Tantrasārasaṃgraha.*

Substance, country-made paper. 9⅛ × 4¼ inches. Folia, 16. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 525. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete in four chapters.

A good number of MSS of the work and of commentaries on it are known (Cat. Cat. I. 222, II. 47; HPR. III. 125; IO. 2. 6130). After the fourth chapter a section on what is called *sudarśanahoma* is appended.

The work deals with the details of the worship of Viṣṇu.

Beginning: -

श्रीवेदव्यासाय नमः ।

श्रीमदानन्दतीर्थ-भगवत्पादाचार्य्येभ्यो नमः ।

जयत्यजभवेशेन्द्रवन्दितः कमलापतिः ।
अनन्तविभवानन्दशक्तिज्ञानादिसद्गुणः ॥
विधिं विधाय सर्गादौ तेन पृष्टोऽब्जलोचनः ।
आह देवो रमोत्सङ्गविलसत्पादपङ्कजः ॥
अहमेकोऽखिलगुणो वाचकः प्रणवो मम ।
अकाराद्यतिप्रान्तान्तः सोऽयमष्टाक्षरो मतः ॥
स विश्वतैजसप्राज्ञे तुरीयात्मान्तरात्मना ।
परमात्मज्ञानात्मयुगां मद्रूपाणाञ्च वाचकः ॥
तद्रूपभेदाः पञ्चाशन्मूर्त्तयो मम चापराः ।
पञ्चाशद्वर्णवाच्यास्ता वर्णास्तारार्णभेदिताः ॥
द्विरष्टपञ्चकचतुःपञ्चैव्येवाष्टवर्गगाः ।
अज आनन्द इन्द्रेशावुग्र ऊर्ज्ज ऋतम्भरः ॥

Colophons :—

3B, इति श्रीमदानन्दतीर्थ-भगवत्पादविरचिते श्रीमत्तन्त्रसारसंग्रहे प्रथमोऽध्यायः; 4B, इति द्वितीयोऽध्यायः; 9B, इति तृतीयोऽध्यायः; 15A, इति तन्त्रसारे चतुर्थोऽध्यायः; 16A, इति सुदर्शनहोमः ।

6186.

5500. *Tantrasārasaṃgraha.*

Substance, country-made paper. 7½ × 5 inches. Folia, 2 87. In Tripātha form. Character, Nāgara. Appearance, old and worn out. Incomplete.

The text in the present MS is accompanied by the commentary of Vedavyāsa, son of Janārdana. Save for the first leaf, the MS is complete.

The commentary ends :—

वेदव्यासकृता तन्त्रसारभावप्रबोधिनी ।
चतुर्थाध्यायगा भूयात् प्रीत्यै मध्वनृसिंहयोः ॥
निर्विशेषवराहादिरूपिणं मध्ववल्लभम् ।
निर्दोषसच्चिदानन्दविग्रहं नृहरिं भजे ॥

Colophon :—

इति श्रीमदानन्दतीर्थ-भगवत्पादाचार्यविरचितस्य श्रीमत्तन्त्रसारसंग्रहस्य जनार्दनसुत-वेदव्यासविरचितायां पदभावप्रबोधिन्यां टीकायां चतुर्थोऽध्यायः ।

Post-colophon Statement :—

संवत् + + + + + आश्विन

6187.

Kṛṣṇānanda.

4755. **तन्त्रसारः ।** *Tantrasāra.*

Substance, country-made paper. 14 × 3¾ inches. Folia (which are in a hopelessly disorderd condition in the later portions of the MS), 316 (by counting). Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 5,000. Character, Newari. Appearance, old and discoloured. Incomplete (?).

This is the most popular Tantrik digest in Bengal. MSS of it are found in and outside Bengal (Mad. XV. 7845ff.). Several editions of it are known. Of these, mention may be made of the editions of Rasik Mohan Chatterji, Panchanan Tarkaratna (Vangabasi Press, Calcutta, 1334 B.S.) and Upendranath Mukherji (Basumati Press, Calcutta, 1929).

This and the following MS have not the second of the two concluding verses but have the following line instead :—

श्रीकृष्णानन्दभट्टाचार्य्यीयसंग्रहं दृष्ट्वानधीकृत्य शास्त्राणि धीरमध्यापय साम्प्रतम् ।

6188.

11288. *Tantrasāra.*

Substance, country-made paper. 17 × 4 inches. Folia, 1–287. Lines, 8–10 on a page. Extent in ślokas, 5,000. Character, Newari. Date, 831 N.S. Appearance, fresh. Complete.

Post-colophon Statement:—

संवत् ८३१ भाद्रपद शुक्ल षष्ठ्यां तिथौ अनुराधानक्षत्रे प्रीति-योगे शुक्रवासरे कन्याराशिगते सवितरि, वृश्चिकराशिगते चन्द्रमसि ।

6189.

5015. [*Tantrasāra.*]

Substance, country-made yellow paper. 12½ × 4 inches. Folia, 21. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 380. Character, Bengali. Date, B.S. 1249 and Śaka 1763. Appearance, good. Incomplete.

This contains extracts from the *Tantrasāra* in the following order:—

योगिनीसाधन (Fol. 1–3B), कामेश्वरीसाधन (3B–5B), वगलामुखी (5B–9A), कर्णपिशाचीमन्त्र (9A–10A), मञ्जुघोषमन्त्र (10A–15A),

मातङ्गीमन्त्र (15A–16A), उच्छिष्टचाण्डालीमन्त्र (16A–17B), धूमावतीमन्त्र (17B–19A), भद्रकालीमन्त्र (19A–19B), उच्छिष्टगणेशमन्त्र (19B–21B).

Post-colophon Statement:—

सन १२४९ साल शकाब्दा १७६३, ३१ आषाढ़ मङ्गलवार बेला १ प्रहरेर समाप्त। जेला वीरभूमे कालेकुरीर दाओयान श्रीरामरतन मुखोपाध्यायेर वासाय वसिया लिखिलाम। स्वाक्षर श्रीश्रीराम भट्टाचार्य्य, साकिम नारायणपुर, पं हाविलि सहर।

6190.

11176. *Tantrasāra.*

Substance, country-made paper. 12 × 4¼ inches. Folia, 1–120 + 1–31. Lines, 9–11 on a page. Extent in ślokas, 3,725. Character, Nāgara. Appearance, good. Incomplete.

The MS begins from the *sāmānyapūjā* section of the work and ends with the section dealing with the worship of Dhanadā. It covers pages 131–460 of R. Chatterji's edition.

6191.

10355. [*Tantrasāra.*]

Substance, machine-made modern paper. 8½ × 5½ inches. Folia, 35, of which Fol. 13 and 14 are missing. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 640. Character, Nāgara. Appearance, good. Incomplete.

This MS contains the section on Śrīvidyā beginning with *śrīvidyā-viśeṣapaddhati* covering pages 338–371 of R. Chatterji's edition of the work.

6192.

Yadunātha Cakravartī.

6028. **मन्त्ररत्नाकरः।** *Mantraratnākara.*

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 314. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 1,000. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1809 (?) and Śaka 1774. Appearance, good. Complete in ten taraṅgas.

Beginning:—

यं ध्यायन्ति निरन्तरं मुनिगणाः पश्यन्ति यं योगिनो
यं गायन्ति परस्परं श्रुतिगणा वेदान्तवेद्यं परम् ।
ब्रह्माद्यैः परिसेवितं सुरगुरुं त्यक्तं गुणैः शाश्वतं
वन्दे तं पुरुषोत्तमं त्रिजगतामानन्दकन्दं महः ॥

नत्वा देवेन्द्रवन्द्यं त्रिभुवनजनकं विश्वनाथं महेशं
गौरीं विश्वेशवन्द्यां त्रिभुवनजननीं भारतीञ्च प्रणम्य ।
नत्वा गौरीसुतं तं करिपतिवदनं विघ्नराजं गणेशं
नत्वा देवानशेषानखिलभयहरान् ग्रन्थवर्य्यं करोमि ॥

विलोक्यागमतन्त्राणि यदुनाथेन धीमता
मन्त्ररत्नाकरो ग्रन्थः क्रियते सारसंग्रहः ॥
अर्पयित्वाञ्जलिं मूर्द्धि पण्डितान् प्रार्थयाम्यहं ।
न्यूनातिरिक्तं यच्चात्र शोधनीयं विचक्षणैः ॥
विना प्रमाणं सर्व्वत्र सन्देहो जायते नृणां ।
अथः प्रथमतस्तावत् प्रमाणमभिधीयते ॥

तत्र सर्व्वागमेषु दीक्षाया नित्यत्वे प्रमाणमाह ।
तदुक्तं रुद्रयामलसूत्रे ।

अमन्त्रिकं नरं दृष्ट्वा किञ्चित् कार्य्यं न साधयेत् ।
दीक्षाग्रहणकाले तु पापराशिः पलायते ॥

End:—

अत्र विन्दनिलये च दूरतो
दर्शनश्रवणयोः प्रसन्नता ।
इह सन्निहितस्वचित्तवृत्ति-
प्रतिमायाः[ः] प्रतिजल्पनं करोति ॥
गमनञ्च नरः पुरः परेषां
पुनरुत्थाय तमप्यहो मृतस्य ।

स्थानस्यास्य ज्ञानमात्रेण पुंसां
संसारेऽस्मिन् सम्भवो नैव भूयः ॥
भूतग्रा[मं] सन्ततोऽभ्यासतोऽस्मिन्
कर्त्तुं हर्त्तुं स्याच्च शक्तिः समग्रा ॥

Sectional and chapter colophons and sectional headings:—

6A, इति मन्त्ररत्नाकरे प्रथमः पटलः; 12B, ०द्वितीयः पटलः; 18A, चक्रविवेचनं नाम तृतीयः पटलः; 27B, ०चतुर्थः पटलः; 32A, इति गौडदेशीय-महामहोपाध्याय-विद्याभूषण-भट्टाचार्य्यात्मज-श्रीयदुनाथविरचिते मन्त्ररत्नाकरे प्रथमस्तरङ्गः।

43A, इति मन्त्ररत्नाकरे षष्ठः पटलः; 52B, ०सप्तमः पटलः; 66B, इति मालाग्रथनप्रकरणम्; अथासनविधिं वक्ष्ये नानातन्त्रानुसारतः; 67A, मन्त्रशुद्धिप्रकरणमाह; 68A, ०प्रमाणविवेचनं नाम नवमः पटलः; 68B, इति वास्तुयागप्रकरणम्; अथ मण्डपनिर्म्माणम्; 70A, इति सर्व्वतोभद्रमण्डलम्; 72B, इति मन्त्रदोषकथनम्; 74B, ०द्वितीयस्तरङ्गः।

83B, इति मन्त्ररत्नाकरे एकादशः पटलः; 85B, इति वर्णमयीदीक्षा-विधिः; अथ कलावती दीक्षा; 88B, ०द्वादशः पटलः; 95B, ०त्रयोदशः पटलः; 100A, ०चतुर्द्दशः पटलः; 107A, इति मुद्राप्रकरणम्। ०तृतीयस्तरङ्गः।

116B, इति श्रीमन्त्ररत्नाकरे गोपालमन्त्रनिरूपणं नाम षोड़शः पटलः; 120B, ०सप्तदशः पटलः; 126A, इति दशविद्या मातृकाप्रपञ्चः; इति श्रीमन्त्ररत्नाकरे अष्टादशः पटलः; 134A, ०भुवनेश्वरीपूजाप्रकरणं नाम एकोनविंशतिः पटलः; 139B, ०चतुर्थस्तरङ्गः।

145B, ०एकविंशतिपटलः। अथ हरिद्रागणपतिमन्त्रः; 148B, ०द्वा-विंशतितमः पटलः। अथ चन्द्रमनुं वक्ष्ये नृणां सर्व्वसमृद्धिदम्; 155B, ०त्रयो-विंशतिः पटलः; 161A, ०चतुर्विंशतिपटलः; 167B, ०पञ्चमस्तरङ्गः।

172B, इति मन्त्ररत्नाकरे षड्विंशतिः पटलः। अथ धूमावतीमन्त्राः; 177A, अथ कौलेशभैरवी, अथ चैतन्यभैरवी; 178A, कामेश्वरीभैरवी; अथ

षट्कूटाभैरवीमाह; 178B, अथ नित्याभैरवी, अथ रुद्रभैरवी; 179A, अथ भुवनेश्वरी भैरवी; 181A, अथान्नपूर्णेश्वरी भैरवी; 182B, इति भैरवीप्रकरणम्। अथ त्रिपुरासुन्दरीमन्त्राः; 186A, इति ज्ञानार्णवोक्तश्रीविद्योद्धारप्रकरणम्; 191B, इति दक्षिणामूर्त्तिसंहितोक्तमन्त्रप्रकरणम्; 193B, इति मन्त्ररत्नाकरे नवविंशत् पटलः। अथ षोड़शीमन्त्राः; 194A, इति षोड़शीप्रकरणम्; 198A, ०षष्ठस्तरङ्गः।

199A, अथ त्रिपुरासारसमुच्चयोक्तभैरवीमन्त्राः; 200B, अथ शिवमन्त्राः, महामृत्युञ्जयमन्त्रः; 201B, अथ ललितामन्त्रः, अथ वगलामुखीमन्त्रः; अथ श्यामामन्त्रः; 202A, अथ नक्षत्रविद्या लिख्यते; 202B, अथ गोपालमन्त्राः; 203A, अथ रघुनाथमन्त्राः; 203B, इति रामार्च्चनचन्द्रिकायां रघुनाथमन्त्र-प्रकरणम्; ०एकत्रिंशत् पटलः 209B, इति श्रीमन्त्ररत्नाकरे द्वात्रिंशत् पटलः। अथ षोढ़ान्यासः; 215A, ०त्रयस्त्रिंशत् पटलः; 219B, ०चतुस्त्रिंशत् पटलः; 226A, इति श्रीविद्यापूजापद्धतिः समाप्ता। ०सप्तमस्तरङ्गः।

229B, इति श्रीमन्त्ररत्नाकरे षट्त्रिंशत् पटलः; 233B, अथ कल्याणी-स्तोत्रम्; 239A, ०सप्तत्रिंशत् पटलः; 240A, इति श्रीकुमारप्रबोधकतन्त्रे निरुक्तं श्रीसौभाग्यकवचं समाप्तम्; 241B, इति श्रीरुद्रयामले देवीश्वरसंवादे त्रैलोक्य-मोहनं नाम कवचं समाप्तम्; 242A, इति मन्त्ररत्नाकरे अष्टत्रिंशत् पटलः; 243A, इति कालिकाष्टकम्; इति महाकालीमन्त्रपटलः; 245A, ०एकोन-चत्वारिंशत् पटलः; 247A, इति परिमलमन्त्रपरिच्छेदः; अथ ज्वालामुखी-मन्त्रः; 249B, इति भैरवीतन्त्रे मञ्जघोषपटलः; ०अष्टमस्तरङ्गः।

253A, इति श्रीमन्त्ररत्नाकरे एकचत्वारिंशत् पटलः; 259A, ०द्विचत्वा-रिंशत् पटलः। अथ श्मशानवीरसाधनम्; 261A, अथ ग्रहणपुरश्चरणप्रयोगः; 267A, इति वशिष्ठसंहितायां श्रीरामषड़क्षरकल्पः; अथ यन्त्रोद्धारः; 267B, इति श्रीरघुनाथषड़क्षरकल्पप्रबन्धः; इति श्रीमन्त्ररत्नाकरे चतुश्चत्वारिंशत् पटलः; अथ प्रकीर्णकं वक्ष्ये सर्व्वतन्त्रानुसारतः; 273A, इति शिवप्रकरणम्; 273B, अथ नीलसरस्वत्युपाख्यानम्; 275A, इति सिद्धसरस्वती-नीलसरस्वत्युपाख्यानम्; 276B, इति पद्मपुराणे रुद्राक्षमाहात्म्यम्; 278A, इति श्रीमन्त्ररत्नाकरे

पञ्चचत्वारिंशत् पटलः; 281B, इति वीरभावप्रकरणम्; इति पशुभावप्रकरणम्; 282B, इति भावनिर्णयप्रकरणम्; अथ कुमारीपूजा; 284A, इति श्रीमन्त्ररत्नाकरे षट्चत्वारिंशत् पटलः। अथ कुलस्नानम्; 284B, इति कुलपूजागोपनप्रकरणम्; 286B, इति कुलाचारप्रकरणम्; अथ पञ्चतत्त्वशोधनप्रकरणम्; 293A, इति शक्तिशोधनप्रकरणम्; इति श्रीमन्त्ररत्नाकरे सप्तचत्वारिंशत् पटलः। अथ मैथुनानुकल्पमाह; 297B, इति वलिदानप्रकरणम्; अथ शिवावलिः; 298A, इति शिवावलिः, ०नवमस्तरङ्गः।

302A, अथ शान्तिकादीनां प्रयोगः; 302B, अथ दुर्गामन्त्रः; 304A, अथ शारदोक्तसुदर्शनास्त्रमन्त्रप्रयोगः; 304B, इति शान्तिप्रकरणम्; अथ वश्यप्रकरणम्; 305A, अथ गणपतिमन्त्रप्रयोगः; 305B, अथ श्रीविद्याप्रयोगः; 306A, अथ छिन्नमस्ताप्रयोगः; अथ नीलसरस्वतीमन्त्रप्रयोगः; इति वशीकरणप्रकरणम्; अथ स्तम्भनप्रकरणमाह; 306B, अथ शूलिनीमन्त्रप्रकरणम्; अथ शारदोक्तनवदुर्गाप्रयोगः; 307A, अथ विद्वेषप्रकरणम्; 307B, अथोच्चाटनम्; 308A, अथ मारणप्रकरणम्; 308B, इति श्रीमन्त्ररत्नाकरे एकोनपञ्चाशत् पटलः; 309A, इति योगासनप्रकरणम्; अथान्तर्यागः; 311A, अथ होमः; 313B, इति श्रीगौड़देशीय-श्रीयदुनाथ(?)महामहोपाध्याय-विद्याभूषणभट्टाचार्यात्मज-श्रीयदुनाथचक्रवर्त्तिविरचिते मन्त्ररत्नाकरे दशमस्तरङ्गः समाप्तः।

Post-colophon Statement: -

संवत् १८०६ शके १७७४ आश्विने मासि शुक्लपक्षे प्रतिपत्तिथौ गुरुवासरे श्रीमयूरेश्वरदैवज्ञेन वांदाख्यनगरे ग्रन्थलेखनपूर्त्तिः कृतेयम्। स्वार्थं परार्थञ्च।

Works and authors referred to:

1B, वृहन्मत्स्यसूक्त; 2A, अगस्त्यसंहिता; वशिष्ठसंहिता; 2B, तन्त्रराज, आगमकल्पद्रुम; 3A, राघवभट्ट; 3B, मन्त्रमुक्तावली; 4A, सनत्कुमारसंहिता; शारदातिलक; 4B, ब्रह्मपुराण, नारदपञ्चरात्र, यज्ञपार्श्व,

यामल ; 5A, गौतमीतन्त्र ; 5B, ऊर्द्धाम्नाय, बृहन्नारदीय ; 6A, बृहन्मत्स्य-सूक्त ; पाषण्डाङ्कुश ; सुन्दरीरहस्यवृत्ति ; 7B, भावचूड़ामणि ; गौतमीतन्त्र, ब्रह्मवैवर्त्त, स्कान्दपुराण ; 8A, रुद्रयामल ; सनत्कुमारसंहिता, अग्निपुराण, गणेशविमर्शिनी ; नारायणीतन्त्र, देवीपुराण ; 8B, योगिनीतन्त्र, विशुद्धेश्वर-महातन्त्र ; 9A, ज्ञानार्णव ; पूर्णापद्धति ; 9B, गार्गसंहिता ; वाराहसंहिता ; 10A, ऊर्द्धसारसंहिता ; बृहद्दिक्रम ; भुवने[श्वरी]तन्त्र ; 10B, मन्त्रमुक्तावली ; सारसंग्रह ; सनत्कुमारसंहिता ; सोमशम्भुमत ; 11A, त्रिपुरार्णव ; 11B, राजमार्त्तण्ड ; स्मृतिसंहिता ; 12A, वाराहीतन्त्र ; वराहसंहिता ; 12B, दीपिका ; 13A, पिङ्गलामत ; 13B, तन्त्रराज, शारदा, आगमकल्पद्रुम ; 14B, भूतभैरव ; 24A, यज्ञपार्श्व ; वशिष्ठपञ्चरात्र ; गौतमीय, विश्वकर्म्मसिद्धान्त ; 25B, छान्दोग्यपरिशिष्ट ; 25B, स्वायम्भुव ; विश्वकर्म्मा ; 26A, वशिष्ठसंहिता ; क्रियासार ; महाकपिलपञ्चरात्र ; 26B, भविष्य ; गोभिलकृतगृह्यार्थसंग्रह ; 27A, यज्ञपार्श्व ; 31B, गवाक्षतन्त्र ; हंसपारायण ; कृता[न्त]संहिता ; 33A, दक्षिणामूर्त्तितन्त्र ; नारदीय ; 34B, विष्णुधर्म्मोत्तर ; 37A, कल्पद्रुम ; 38A, क्रमदीपिका ; महाकालसंहिता ; 38B, आगमकल्पद्रुम ; 39B, प्रपञ्चसार ; 41A, सारसमुच्चय ; 42B, वैशम्पायनसंहिता ; 45B, कालिका-पुराण ; 46A, योगिनीतन्त्र ; 47B, बृहच्छ्रीक्रम ; 48A, सनत्कुमार-संहिता ; गणेशविमर्शिनी ; राघवभट्ट ; 48B, ज्ञानमाला ; समयाशमातृका ; 49B, पूर्णायाग ; 50B, श्रीक्रम ; 52A, पूजाप्रदीप ; 57A, कुलचूड़ामणि ; 57B, विष्णुकल्पलता ; शिवसर्व्वस्व ; 58B, कालीतन्त्र ; योगिनीहृदय ; 59A, नारदपञ्चरात्र ; पद्मपुराण ; 59B, अगस्त्यसंहिता ; वायुपुराण ; 60A, वीरतन्त्र ; 61B, विमलातन्त्र ; ताराषट्पदी ; 62A, ज्ञानार्णव ; कपिलसंहिता ; 63B, रहस्यवृत्ति ; 64B, भैरवीतन्त्र ; 65A, कुब्जिकातन्त्र ; 66B, मुण्डमालातन्त्र ; 69A, भोजराजकृतपद्धति ; 73B, त्रिपुरासार ; 79A, फेत्कारीय ; 89B, नवरत्नेश्वरतन्त्र ; 90B, तत्त्वसारसंहिता ; 94A, वैश्वानरसंहिता ; 123B, कूर्म्मपुराण ; 151B, शारदामत ; 161B, भैरवीकल्प ; 162B, कौमारीतन्त्र ; 164A, कामाख्यपञ्चशिखा ; 166A, एकवीराकल्प ; 166B, नीलतन्त्र ; 168A, चन्द्रचूड़ामणि ; 177B, निबन्ध ; 194A, दक्षिणामूर्त्तितन्त्र ; 194B,

तत्त्वावबोध ; 195A, तन्त्रचूड़ामणि ; 197B, मन्त्रचूड़ामणि ; 224A, सोम-भुजङ्गवल्ली ; 252A, शीघ्रबोध ; 270A, ब्रह्माण्डपुराण ; 273A, स्वतन्त्र ; 275B, पद्मपुराण ; 278A, विजयाकल्प ; 278B, उत्तरतन्त्र ; 284B, भद्रकालीतन्त्र ; 285A, शैवागम ; 285B, कुलचूड़ामणि ; 288B, समयाचार ; 289B, भावचूड़ामणि ; 290A, कुमारीतन्त्र ; 291A, ललितातन्त्र ; 310B, विज्ञानललिता ; 313A, कपिलसंहिता ।

6193.

Śivānanda Gosvāmī Bhaṭṭa.

5931. **सिंहसिद्धान्तसिन्धुः ।** *Siṃhasiddhāntasindhu.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia,—four batches of leaves which run continuously — (1) 1 to 153 + (2) 1 to 89 + (3) 1 to 16 + (4) 1 to 7. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 6,000. Character, Nāgara. Appearance, good. Incomplete at the end.

A MS of the work containing chapters 5–41 has been described in L. IV. 1621 where it is referred to as a Vaiṣṇava work. MSS of it are also described or noticed in Bik. No. 1330, Ulwar. Extr. 673, Peters IV. 43 and Ben., p. 320.

Beginning (which gives the genealogy of the author and a detailed list of contents):—

यस्याङ्घ्रिद्वयपूजनेन निखिलाः सिद्धीर्लभन्ते नरा
वृद्धीः प्राप्य च सन्ति वेश्म पुपरास्तेषां समाः सम्पदः ।
भक्तस्वान्तमितान्तमोहदलने दत्तं विपत्तं वरं
विघ्नानौं (रिं ?) प्रणमाम्यनारतमहं तं श्रीगणाधीश्वरम् ॥ १ ॥
सर्व्वं सन्तमसावृतं जगदिदं भाभिः समुद्भासयन्
अम्भोजानि विकासयन् विरहिणः कोकान् समाश्वासयन्
शीतांशुं परिह्रासयन् गतरुचिं सन्त्रासयन् वैरिणो
भक्तक्लेशमुदासयन् स भवतु क्षेमाय भासां पतिः ॥ २ ॥

संसारस्त्रोतसम्भवम् वसुभुवि सततं यो विसंसारभुक्तो
गुंजोजंसाभिरामः प्रतिभयसमरे यो ग्सांसाविश्वमा ।
भक्ताप्रंसाभिपूर्त्तौ सकरुणहृदयो यो बलं सावलेपं
विभ्रद्धंसाभकीर्त्तिर्वितरतु विविधं शम्भ कंसाहि (?) तव ॥ ३ ॥
भाले प्रालेयरश्मिं दधदतिरुचिरं शोभने कण्ठदेशे
तारं हारं फणीन्द्रैः फ[f]णमणिसुभगैर्निर्मितं दीप्तिमन्तम् ।
वामां वामाङ्गदेशे नलिननिभमुखीमुन्मुखीमिष्टदाने
भक्तानां विश्ववन्द्यो भसितसिततनुः संविधत्तां महेशः ॥ ४ ॥
उदारचरिताद्भुता सुरगणैः समस्तैः स्तुता
युता निखिलसद्गुणैर्धृतधुताघसङ्घा नृणाम् ।
कृपाकलितसेवनोद्यततमात्मभक्तायुता
शुभं तव निरन्तरं कलयतु क्षमाभृत्सुता ॥ ५ ॥
कर्पूरस्फटिकेरवेश्वरगिरिप्रालेयगोत्राधर-
स्वःसिन्धूदकपूर्णशारदविधुस्वच्छप्रभाभासुरां
सद्वृत्तामलमौक्तिकावलिकृतैर्भूषागणैर्भूषितां
शुभ्राङ्गतशक्तिदाननिपुणां वाणीश्वरीमाश्रये ॥ ६ ॥
दृप्यद्वैरिसमुच्चयक्षयकरः कीर्त्तिद्युतिद्योतिता-
शेषाकाशदिगन्तरः पटुतरः प्राचीनविस्तार्पणे
राजद्राजसभामभाजितगुणग्रामोऽभिरामो भृशं
भक्तः श्रीनृहरेर्विभाति भुवने बुन्देलभूपान्वयः ॥ ७ ॥
यत्पाणौ नृहरेः सदैव चरणावानुर्बभतुः सादरं
दाने चाङ्घ्रियुगं महीदिविषदां प्रक्षालयाञ्चक्रतुः ।
युद्धे चिच्छिदतुश्च मार्गणगणं छन्नं परानीकिनां
त्रैलोक्यप्रथितान्वयो मधुकरो राजा स यत्राभवत् ॥ ८ ॥
संफुल्लानि तनोति सर्व्वसुमनः स्वान्ताम्बुजन्मानि या
सख्यं व्यातनुते श्रुता श्रवणयोः स्तुत्या कवीन्द्रव्रजैः ।
स्वर्लोके बलिसद्मनि क्षितितले यस्याः प्रकाशोऽनिशं
ख्याता चित्रचरित्रयुग्विजयते यत्कीर्त्तिसत्कौमुदी ॥ ९ ॥

महीपनाराचहता रणाग्रे नाराचतामापुरहो द्विषतः ।
तीक्ष्णाः सपक्षास्तपनस्य बिम्बं भित्त्वा द्रुतं यद्विविसुर्दिवं ते ॥१०॥

सम्मानदाननिपुणास्तु तदात्मजन्मा
सन्मानसस्थहरिभक्तिरुदारशक्तिः ।
कौन्तेयकक्षतविपक्षजनो जगत्यां
श्रीरामसाहिरिति नाम नृपो बभूव ॥ ११ ॥

रामास्त्रयो भक्तिभरेण तुष्टास्तस्मै ददुः स्वीयगुणान् समस्तान् ।
लोकास्ततस्तं प्रथितप्रभावं श्रीरामदत्येव (?) समाख्ययोचुः ॥१२॥

युद्धे युद्धविदार्ज्जुनं नयविधौ धीरा गिरामीश्वरं
सौन्दर्य्ये सुदृशः (?) स्मरं महसि यं तेजस्विनो भास्करम् ।
धर्म्मे धर्म्मविदोपि धर्म्मतनयं दानेऽर्थिसार्थाबलिं
मन्यन्ते स्म महीतले समभवत् श्रीरामसाहिर्नृपः ॥ १३ ॥

आसीत्तदीयतनयो विनयोपपन्नः
स्वच्छाशयो बहुदयो विबुधव्रजेषु ।
युद्धे निकाममभयो विजयोर्ज्जितश्रीः
संग्रामसाहिरिति भूमिपतिः प्रसिद्धः ॥ १४ ॥

यत्सैन्ये चलिते प्रचेलुरचलाः जाता[ः]स्थिरा धूलिभि-
र्निष्पितेम्बरे समभवद् भास्व[ा]न्[न]भास्वानलम् ।
अत्युच्चध्वजसंकुले सुरपथेभूदाशुगो नाशुगो-
मेदिन्यां स बभूव भूरिविभवः संग्रामसाहिर्नृपः ॥ १५ ॥

तस्यात्मजो बलरजोभर सद्भानुः
दृप्तद्विषद्दलनतीव्रमहःकृशानुः ।
अत्यद्भुतो गुणगणैः प्रथितो धरण्यां
श्रीभारतो बहुलदानरतो बभूव ॥ १६ ॥

... ...

तत्सूनुः परिपन्थिमन्थिविलसद्वीरोतिधीरो रणे
बलावुंगतुरङ्गनिष्ठुरखुरक्षुण्णक्ष्मामण्डलः ।

दानाम्भःप्रमितार्थिनै स्वद्दनः ख्याताभिधानः क्षितौ
देवीसिंहनरेश्वरो निरुपमो राजोत्तमो राजते ॥ २२ ॥

.. ..

आसीत्तस्य गुरुर्गुरुर्गुणगणैर्मन्त्राब्धिपारंगमः
श्रीगोस्वामिजगन्निवास इति सन्नाम्ना जगद्विश्रुतः ।
यस्याज्ञावशवर्त्तिनः क्षितिभुजस्ते ते भवन् भूरिशो
येषां कीर्त्तिरतीव भाति भुवने दाने कृपाणेऽपि च ॥ २३ ॥
तस्मात्तस्तु तथाभवद्ध्रुवसमः श्रीश्रीनिवासः कृती
ज्ञानोदारकुठारदारितजगज्ज्ञाघोरभूमीरुहः ।
नानातन्त्रविबोधमाप्य मनुजा यस्यानुकम्पानिधेः
शिष्या दैवतसेवनैरभिमतामह्नाय सिद्धिं गताः ॥ २४ ॥
यस्याङ्घ्रिपद्मकृपया प्रथितः पृथिव्या-
मेतादृगत्र जयति स्म जगन्निवासः ।
यः सर्व्वसिद्धिसहितो जगति द्विजानां
तोषं व्यधादविरतं विविधोपकारैः ॥ २५ ॥
ज्येष्ठ[स्त]स्य सुतो जनोदितशिवानन्दाभिधानः क्षितौ
श्रीविद्याचरणारविन्दयुगलध्यानैकतानोनिशम् ।
देवीसिंहनृपेण धर्म्मकलितस्वान्तेन संप्रार्थित-
स्तत्प्रीत्यै वितनोति धार्म्मिकजनश्रव्यं निबन्धोत्तमम् ॥ २६ ॥
गुरुचरणसरोजानुग्रहप्राप्तबोधः
श्रवणजनितभक्तस्वान्तभूरिप्रमोदः ।
निखिलमनुरहस्योद्बोधकोऽयं निबन्धो
जयतु जगति नाम्ना सिंहसिद्धान्तसिन्धुः ॥ २७ ॥
अत्र प्रातःकृत्यमादौ प्रोक्तं स्नानविधिस्ततः ।
पश्चाद्वासोधारणं च ततस्तिलकधारणम् ॥
सन्ध्याविधिस्तर्पणञ्च मन्त्रादेः स्वगृहागमः ।
ततः सूर्य्यार्घदानञ्च श्रीशिवस्यार्च्चनं ततः ॥ २८ ॥

अर्च्चनं द्वारदेवानां तेषां ध्यानमपीरितम् ।
आसनानि ततः प्रोक्तं (?) पूजाद्रव्यविशोधनम् ॥
करशुद्धिश्च दिग्बन्धः प्राकारत्रयमानलम् ।
प्राणायामविधिः पश्चाद्भूतशुद्धिः समीरिता ॥
ततः प्राणप्रतिष्ठा च मातृकान्यसनं ततः ।
तद्भेदा निखिलाः प्रोक्तास्तन्न्यासोत्थं फलं ततः ॥
सोपास्यमन्त्रऋष्यादिषडङ्गन्यसनं ततः ।
ततः समीरितो न्यासो योगपीठस्य सिद्धिदः ॥
मूलमन्त्राङ्गभूतानां न्यासानां न्यसनं ततः ।
ततो मुद्रादर्शनञ्च मुद्राणां लक्षणानि च ॥
ध्यानञ्च स्वेष्टदेवस्याप्यन्तर्यागविधिस्ततः ।
पूजाचक्रस्य निर्म्माणं प्रतिमायाश्च विस्तरात् ॥
शालग्रामशिलानान्तु लक्षणान्यर्च्चनाफलम् ।
शिवलिङ्गस्य निर्म्माणं पश्चाद्देवस्थितिक्रमः ॥
ततश्चार्घ्यादिपात्राणि तत्स्थापनविधिस्ततः ।
आत्मपूजाविधिर्योगपीठपूजाविधिस्ततः ॥
स्वेष्टदेवावाहनञ्च स्थापनाद्यखिलं ततः ।
आवाहनादि मुद्राणां लक्षणं तत्प्रदर्शनम् ॥
... ...
अथ गाणपता मन्त्रा उक्ताः सकलसिद्धिदाः ।
तेषु प्रोक्तः प्रथमतो माहागाणपतो मनुः ॥
अथैकाक्षरमन्त्रस्य भेदा उक्ताः सु(चि)सिद्धिदाः ।
हरिद्रागणपस्याथ विधिर्विघ्नेश्वरस्य च ॥
ततः शक्तिगणेशस्य प्रोक्तं मन्त्रचतुष्टयम्
ततो लक्ष्मीगणेशस्य ततः दीप्र (?) प्रसादनः ॥
हेरम्बस्य ततो मन्त्रो मालामन्त्रश्च भाषितः ।
ततः सुब्रह्मण्यमनुर्वक्रतुण्डमनुत्रयम् ॥

उच्छिष्टगणपस्याथ प्रोक्तं मन्त्रचतुष्टयम् ।
सौरा मन्त्रास्ततः प्रोक्तास्तेष्वाद्योष्टाक्षरो मनुः ।
भेदास्तस्योदिता अन्ये अक्षरश्च ततो मनुः ॥
ततः षड्वर्णः सप्तार्णो मनुर्मार्त्तण्डभैरवः ।
चतुर्वर्णो मनुः प्रोक्तो भुवनेश्यधिदैवतः ॥
अथाजयाख्यः संप्रोक्तो विधिश्चैव तस्य चेरितः ।
ततश्चान्द्रो मनुः प्रोक्तो भौमस्य च बुधस्य च ॥
गुरोः शुक्रस्य सौरेश्च राहोः केतोरपीरितः ॥
ऊतापनस्य संप्रोक्तास्ततो मन्त्राः सुसिद्धिदाः ।
ततस्तु वैष्णवा मन्त्राः प्रोक्ताः सर्व्वे सुसिद्धिदाः ॥
तेषु नारायणस्योक्तः प्रणवश्चाक्षरो मनुः ।
ततो हरिहरस्योक्तः श्रीकरस्याथ भाषितः ॥
तत्त्ववर्णास्ततः प्रोक्तो मन्त्रो नारायणस्य तु ।
वासुदेवस्याथ मनुः लक्ष्मीपूर्व्वस्य तस्य च ॥
पुरुषोत्तममन्त्रौ च ततः प्रोक्तौ सुसिद्धिदौ ।
ततो हृषीकेशमन्त्रः श्रीधरस्येरितस्ततः ॥
अच्युतेत्यादिमन्त्रस्तु ततस्तस्य मनुत्रयम् ।
हयग्रीवस्य मन्त्राश्च ततः प्रोक्ताः सुसिद्धिदाः ॥
अथोधरादूतात् संज्ञौ च वाराहा मनवस्ततः ।
ततो नृसिंहमन्त्रस्तु वामना मनवस्ततः ॥
सुदर्शनस्य मन्त्रौ द्वौ राममन्त्रास्ततोऽखिलाः ।
ततो हनुमन्मन्त्रस्तु मुकुन्दस्य मनुस्ततः ॥
अथ श्रीकृष्णमन्त्रास्तु सर्व्वे प्रोक्ताः सुसिद्धिदाः ।
उक्तः कामस्य मन्त्रोऽथ कार्त्तवीर्य्यमनुस्ततः ॥
अथ प्रोक्ता महेशस्य मन्त्राः सकलसिद्धिदाः ।
तेषु पूर्व्वं पञ्चवर्णाः प्रोक्ताः स च षडाक्षरः ॥
उमामहेश्वरस्योक्तौ ततो मन्त्रौ सुसिद्धिदौ ।
ततः प्रासाद(मं)मन्त्रस्तु प्रोक्तो वर्णाकस्ततः ॥

मृत्युञ्जयस्य मन्त्रोऽथ प्रोक्त आरोग्यदो नृणाम् ।
ततः श्रीदक्षिणामूर्त्तेस्त्रयो मन्त्राः समीरिताः ॥
मनुत्रयं नीलकण्ठं ततः पाशुपतो मनुः ।
अथाघोरास्त्रमन्त्रश्च चिन्तामणिमनुस्त्वथ ॥
ततस्तुम्बुरुबीजश्च मन्त्रोऽथ खड्गरावणः ।
ततो वटुकमन्त्रश्च क्षेत्रपालमनुस्ततः ॥
श्रीप्रासादपरामन्त्रः पराप्रासादसंज्ञकः ।
मन्त्रः प्रोक्तस्ततो मृत्युहन्ता त्र्यम्बको मनुः ॥
अथ नानाविधाः प्रोक्ताः शक्तिमन्त्राः सुसिद्धिदाः ।
तेष्वादौ भुवनेश्यास्तु प्रोक्ता मन्त्राः सुसिद्धिदाः ॥
ततः सारस्वता मन्त्रा मातृकामन्त्रपूर्व्वकाः ।
लक्ष्मीमन्त्रास्ततः प्रोक्ताः सर्व्वसम्पत्समृद्धिदाः ॥
मातङ्गीमनवः प्रोक्तास्ततो वश्यादिसिद्धिदाः ।
ततस्तु सुमुखीमन्त्रो डुनीमन्त्रास्ततोऽखिलाः ॥
ततस्तु भैरवीमन्त्राः प्रोक्ताः सर्व्वेप्सितप्रदाः ।
ततोऽन्नपूर्णामन्त्रास्तु प्रोक्ता अन्नसमृद्धिदाः ॥
अन्नप्रदाख्यमन्त्रोऽथ ततः कामेश्वरीमनुः ।
पञ्चवाणेश्वरीमन्त्रः पञ्चकामेश्वरीमनुः ॥
कामेश्यास्त्र्यक्षरो मन्त्रः वगलाया मनुस्ततः ।
ततस्तु त्रिपुटामन्त्र उक्तः शक्तिमनुस्ततः ॥
अश्वारूढामनुरथो उक्तो गौरीमनुस्ततः ।
स्त्रीवश्यदो मनुरथो ततः पद्मावतीमनुः ॥
ततो ज्येष्ठामनुरथो चिकण्टक्या मनुद्वयम् ।
त्रयोऽथ वैष्णवीमन्त्रा महालक्ष्म्यामनुस्ततः ॥
छिन्नमस्तामनुरथो धूमावत्या मनुस्ततः ।
ततः श्रीकालिकामन्त्रास्तारामन्त्रास्ततोऽखिलाः ॥
ततः सञ्जीवनीविद्ये त्वाराख्याश्च मनुस्ततः ।
कुरुकुल्यामनुरथो यक्षिणीमनवस्तथा ॥

गायत्रीप्रमुखाः प्रोक्ता वैदिका मनवस्ततः ।
श्रीविद्यागास्ततो मन्त्राः सविधाना निरूपिताः ॥
प्रोक्ताः पञ्चदशागान्तु नित्यानां मनवस्ततः ।
त्रिविधाः पुरुषाः सन्ति रजःसत्त्वतमोगुणैः ॥
तथैव प्रकृतिस्तेषां श्रद्धाश्चैव तथाविधाः ।
कल्पिता आगमग्रन्थास्तद्धितार्थं सविस्तराः ॥
तथा नानाविधा मार्गा गिरिशापतिना स्वयम् ।
यथा वेदेपि दृश्य[न्ते] प्रयोगाः कामनाप्रदाः ॥
तथैवागममध्येपि संसारस्य प्रवृत्तये ।
सर्व्वेणैव तु सर्व्वेषामिति शास्त्रस्य निर्णयः ॥
अधिकारिणां तु फलदा न तथानधिकारिणाम् ।

Colophons: –

First batch of leaves:

34B, इति श्रीगोस्वामिश्रीनिवासभट्टपौत्रश्रीगोस्वामिजगन्निवासपुत्रगोस्वामि-श्रीशिवानन्दविरचिते सिंहसिद्धान्तसिन्धौ प्रथमस्तरङ्गः ।

76B, ०द्वितीयस्तरङ्गः; 109B, ०तृतीयस्तरङ्गः; 135B, चतुर्थस्तरङ्गः ।

Second of batch of leaves:

28A, पञ्चमस्तरङ्गः; 47B, ०षष्ठस्तरङ्गः; 66A, ०सप्तमस्तरङ्गः; 89A, ०अष्टमस्तरङ्गः ।

Third batch of leaves:

2A, ०द्वादशस्तरङ्गः ॥ १२ ॥

16B, ०त्रयोदशस्तरङ्गः ॥ १३ ॥

The fourth batch of leaves which has no colophon contains a portion of chapter 14.

6194.

Brahmānanda.

4521. शाक्तानन्दतरङ्गिणी । *Śāktānandataraṅgiṇī.*

Substance, country-made paper. 16½ × 3¼ inches. Folia, 68. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 2,100. Character, Bengali. Date, Śaka 1727. Appearance, discoloured. Complete in 18 chapters.

The work has been published in the *Vividha-Tantrasaṃgraha.*

Post-colophon Statement:—

हरये नमः । श्रीदुर्गायै नमः । शकाब्दा १७२७ ।

6195.

5054. *Śāktānandataraṅgiṇī.*

Substance, country-made paper. 14 × 3 inches. Folia, 74. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 1,700. Character, Bengali. Appearance, good. Incomplete.

The present MS runs up to the end of chapter 13.

6196.

3662. *Śāktānandataraṅgiṇī.*

Substance, country-made paper. 14 × 3 inches. Folia, 28, of which Fol. 23 is missing and Fol. 28 is not numbered. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Bengali. Appearance, discoloured and old. Incomplete at the end.

This MS contains, up to Fol. 27, extracts from the *Śāktānandataraṅgiṇī* (chapters I–X). The last fol. contains an extract from chapter XVIII. A colophon appearing on Fol. 17a refers to the 16th chapter of the work, though it appears at a place where extracts from chapters VII-VIII are quoted.

6197.

Pūrṇānanda.

5845. शाक्तक्रमः । *Śāktakrama.*

Substance, machine-made modern paper. 8½ × 5 inches. Folia, 29. Lines, 11-12 on a page. Extent in ślokas, 700. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete in seven chapters.

Beginning:—

सरस्वत्यै नमस्तस्यै यस्यां स्वादुवचोऽमृतम् ।
बुधैरनेकशः पीतं पीयमानं च वर्द्धते ॥ १ ॥
नत्वा श्रीपरदेवताङ्घ्रियुगलं शाक्तक्रमं कामदम्
पूर्णानन्दगिरिस्तनोति शिवयोस्तन्त्रानुसारक्रमात् ।
श्रीदीक्षागुरुपादपद्मयुगलध्यानात्मनोनिर्म्मल-
द्वैतज्ञानविनाशनाय विदुषामामोदसंवृद्धये ॥ २ ॥
सहस्रारे पद्मे प्रातः शिरसि निर्म्मले ।
पूर्णेन्दुमण्डलयुते शुद्धस्फटिकसन्निभम् ॥
गन्धानुलेपनं शान्तं वरदाभयपाणिनम् ।
मन्दस्मितं निजगुरुं कारुण्येनानुलोकतम् ॥
वामोरुशक्तिसहितं मुक्तालङ्कारभूषितम् ।
परमानन्दसंयुक्तं स्मरेत् तन्नामपूर्व्वकम् ॥
मनसा गन्धपुष्पाभ्यां संपूज्य वाग्भवं जपेत् ।
ततो जपं समर्प्याथ स्तवेन तोषयेद्गुरुम् ॥

Colophons:—

5B, इति श्रीपूर्णानन्दपरमहंसविरचिते शाक्तक्रमे प्रथमोंशः; 10B, ०द्वितीयोऽंशः; 19A, ०तृतीयोऽंशः; 20B, ०चतुर्थांशः; 25A, ०पञ्चमोंशः; 26A, ०ष्टमोऽंशः (?); 29A, इति श्रीपूर्णानन्दपरमहंसविरचिते आचारादर्शे सप्तमोऽंशः समाप्तः ।

Post-colophon Statement :—

वैशाखशुक्लपौर्णमास्यां गुरुवासरे श्रीशाके ॥ १८ ॥

This MS contains an abridged version which omits, among other things, all references to the names of authorities cited. The initial verse of the MS is absent in other known MSS of the work.

6198.

1618. *Śāktakrama.*

Substance, country-made paper. 13½ × 3½ inches. Folia, 105. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 1,700. Character, Bengali. Appearance, fair. Complete in seven chapters.

The present MS has been described in L. VI. 2067.

6199.

3489. *Śāktakrama.*

Substance, country-made paper. 10 × 5½ inches. Folia, 40. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1,300. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete in seven chapters.

The first half of the concluding verse, giving the date of composition, reads in this MS, as in Bik. 1318, इषे कालाङ्कवेदेन्दुशाके मङ्गलवासरे instead of इषे कालाङ्कवेदेन्दु, etc., which is the usual reading.

6200.

5621E. तत्त्वानन्दतरङ्गिणी । *Tattvānandataraṅgiṇī.*

Substance, palm-leaf. 14 × 1½ inches. Folia, 88 to 109. Lines, 4, 5 on a page. Extent in ślokas, 840. Character, Udiya. Appearance, good. Incomplete.

A MS of the work has been described in L. I. 368. The present MS contains the first seven chapters of the work. A MS containing eleven chapters of the work has been noticed in R. G. Bhandarkar's *Report on the Search of Sans. MSS in the Bombay Presidency during the year 1882-3* (No. 387).

Colophons:—

93A, इति तत्त्वानन्दतरङ्गिण्यां प्रथमोल्लासः; 94A, ०द्वितीय उल्लासः: 98A, ०तृतीयोल्लासः; 99B, ०चतुर्थोल्लासः; 105A, ०पञ्चमोल्लासः; 106B, ०षष्ठोल्लासः; 109A, इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकब्रह्मानन्दपदद्वन्द्वसूर्वाव्रत श्रीपूर्णानन्दगिरिप्रकटिततत्त्वानन्दतरङ्गिण्यां सप्तम उल्लासः।

6201.

Śrīnātha.

3180. **आत्मरहस्यम्।** *Ātmarahasya.*

Substance, country-made paper. 12½ × 4 inches. Folia, 1–77 (of which 67B and 73B are blank). Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2,000. Character, Bengali. Appearance, old and worn out. Complete in 19 ullāsas.

The work is more of the nature of a philosophical treatise than a ritualistic hand-book. From the end of chapter III onwards it is in the form of a dialogue between a disciple and a preceptor. The name of the work is definitely given as *Ātmarahasya* in the colophons of the commentary described below. The name of the compiler though not explicitly given elsewhere appears, from the concluding verse, to be Śrīnātha. The MS is full of explanatory marginal notes.

Beginning:—

नमामि परमात्मानं श्रीगुरुं ब्रह्मचिन्मयम्।
भवबन्धाद्विमुक्तिः स्याद् यत्कृपालेशमात्रतः॥

ब्रह्मानन्दं परमसुखदं केवलं ज्ञानमूर्त्तिं
द्वन्द्वातीतं गगनसदृशं तत्त्वमस्यादिलक्ष्यम् ।
एकं नित्यं विमलमचलं सर्व्वदा ..क्षिभूतम्
भावातीतं त्रिगुणरहितं सद्गुरुं तं नमामि ॥

... ...

अथैवं श्रीगुरुं नत्वा जगतां मङ्गलाय च ।
रहस्यमात्मनः किञ्चित् स्वभावं कथ्यतेऽधुना ॥
श्रुत्वा श्रीगुरुवक्त्रपङ्कजसुधावाक्यं तथा शास्त्रतो
ज्ञात्वा सारतरं तथैव विमलां स्वात्मानुभूतिं पराम् ।
संक्षेपेण मया समस्तजगतां मोक्षार्थकं यद्भवेत्
तत् सर्व्वं ग्रथितव्यमत्र विधिना श्रीमद्रहस्ये परे ॥

End:—

सर्व्वात्मत्वमिति स्फुटीकृतमिदं यस्मिन्नमुष्मिन् स्तवे
तेनास्य श्रवणात्तथार्थमननाद्ध्यानाच्च संकीर्त्तनात् ।
सर्व्वैश्वर्य्यमहाविभूतिसहितं स्यादीश्वरत्वं स्वतः
सिद्धिन्तत् पुनरष्टधा परिणतं चैश्वर्य्यमव्याहतम् ॥
सर्व्वात्मकत्वेन च संस्थितेन श्रीनाथरूपेण नियन्त्रितेन ।
सुचेष्टितैर्बुद्धिमनोवचोभिः स्वेनैव सम्भूतमिदं रहस्यम् ॥

Colophons and headings of topics:—

3B, अथ युगभेदे शास्त्राचरणम्; 4A, अथ आचारभेदः, अथ पश्वाचारः, अथ वैष्णवाचारः; 4B, इति शैवाचारः। इति ब्रह्मज्ञानशास्त्रे आत्मरहस्ये अधिकारिनिरूपणे आचारभेदे शैवाचारकथनम् नाम प्रथमोल्लासः।

4B, अथ शाक्ताचारः; 5A, अथ पञ्चतत्त्वप्रमाणम्; अथ शक्तिप्रमाणम्।

5B, इति शाक्ताचारः; अथ दक्षिणाचारः; 6A, अथ पञ्चतत्त्वकथनम्; अथ चक्रमध्ये जात्यभेदः; 7A, अथ वामाचारः; 8B, अथ सिद्धान्ताचारः; 9B, अथ कौलाचारः; 11B, + + + न कथनं नाम द्वितीयोल्लासः।

13A, इति श्रीगुरुशिष्यसंवादे ब्रह्मज्ञानशास्त्रे स्वात्मरहस्य अधिकारिनिरूपणं नाम तृतीयोल्लासः।

16B, ०ब्रह्मचैतन्यकथनं नाम चतुर्थोल्लासः।

18B, ०स्वात्मचैतन्यकथनं नाम पञ्चमोल्लासः।

21B, ०जीवपरमयोरैक्यज्ञानकथनं नाम षष्ठोल्लासः।

24B, ०ब्रह्मणः सर्व्वस्वरूपवाक्यं नाम सप्तमोल्लासः।

28A, ०मायाशक्तिकथनं नाम अष्टमोल्लासः।

31B, ०सृष्टिप्रकरणे कारणशरीरकथनं नाम नवमोल्लासः।

36B, ०सूक्ष्मशरीरकथने चतुर्विंशतितत्त्वोत्पत्तिकथनं नाम दशमोल्लासः।

40A, इति मूलाधारकथनम्; 41A, इति स्वाधिष्ठानचक्रम्; 41B, इति मणिपूरचक्रम्; 42A, इत्यनाहतचक्रकथनम्; 42B, इति विशुद्धाख्यचक्रम्; 43B, इत्याज्ञाचक्रम्; 44A, इति सहस्रारान्तर्द्वादशदलम्; 44B, इति श्रीगुरु-शिष्यसंवादे ब्रह्मज्ञानशास्त्रे स्वात्मरहस्ये षट्चक्रकथनं नाम एकादशोल्लासः।

46A, अथ अन्नमयकोषो लिख्यते; 49B, ०स्थूलोत्पत्तिकथनं नाम द्वादशोल्लासः।

54B, इति श्रीमहाकालसंहितायां श्रीमन्महाकाल्या सुधामरमस्तोत्रं समाप्तम्; ०सृष्टिकथनं नाम त्रयोदशोल्लासः।

58A, ०शिष्यं प्रति उपदेशकथनं नाम चतुर्द्दशोल्लासः।

61B, ०सृष्टिप्रलयकल्पने ज्ञानफलकथनं नाम पञ्चदशोल्लासः।

63B, इति श्रीशिवगीतायां श्रीरामप्रणीतं श्रीविश्वेश्वरस्तोत्रं समाप्तम्; 66A, ०अपरोक्षब्रह्मोपदेशकल्पनं नाम षोड़शोल्लासः।

66A, इति प्रातःस्मरणम्, इति शौचविधिः; 66B, इति स्नानम्; 70A, ०ब्रह्मज्ञानोपदेशो नाम सप्तदशोल्लासः।

73A, ०काशीमाहात्म्यकथनं नामाष्टादशोल्लासः।

77A, ०शिष्यानुभवकथनं नाम ऊनविंशोल्लासः॥

6202.

3181. *Commentary on the Ātmarahasya.*

Substance, country-made paper. 13 × 4¼ inches. Folia, 3 to 47. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 770. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Incomplete.

The MS begins with the commentary on the 4th introductory verse of the text and runs up to the end of the 10th ullāsa.

6203.

Kṛṣṇa Vidyāvāgīśa.

10949. **तन्त्ररत्नम्।** *Tantraratna.*

Substance, country-made paper. 11 × 5½ inches. Folia, 142. Lines, 15 on a page. Character, Nāgara. Date, N.S. 875 and Śaka 1677 Appearance, good. Complete (?).

MSS of the work have been described in L. I. 240 and IO. IV. 2573. The present MS, like the one described in IO, contains details of the worship of two deities, e.g., Kālī and Tārā. The work is based on various original Tantra texts. A list of these, identical with the one found in the beginning of the *Nityāṣoḍaśikārṇava* section of the *Vāmakeśvaratantra*, is given in the introductory portions of the work. The work also refers to a number of later compilations and authors like Rāghavabhaṭṭa (Fol. 25, 26).

Post-colophon Statement:—

शुभं भूयात्। नेपाल संवत् ८७५ श्रीशाके १६७७ माघ कृष्णाचतुर्थ्यां तिथौ उत्तरफल्गुनीनक्षत्रे अतिगण्डयोगे शुक्रवासरे इदं पुस्तकं धनञ्जयेन लिखितं। सम्पूर्णम्।

श्रीसीतारामभट्टस्य पुस्तकमिदं॥ श्रीश्रीश्रीरुद्रायै नाम

6204.

Sarvvānandanātha.

3447. **सर्वोल्लासः।** *Sarvvollāsa.*

Substance, country-made yellow paper. 12¾ × 4 inches. Folia, 1-147, 1-99. Lines, 7-8 on a page. Extent in ślokas, 2,250. Character, Bengali. Appearance, new. Incomplete in the middle.

A complete MS of this work is described in L. III. 1071. The first portion of the present MS contains chapters 1 to 5 and a small portion of chapter 6. The second portion contains a very insignificant portion of chapter 10 and chapters 11 to 63.

Beginning:—

नमामि प्रकृतिं नित्यां जगदात्मस्वरूपिणीम् ।
सर्व्वोल्लासं महोल्लासं महोल्लासे वदाम्यहम् ॥
निगमादागमाच्छास्त्राद्भावाचारं समुद्धृतम् ।
श्रीसर्व्वानन्दनाथोक्तं श्रीदेव्याश्चरणाम्बुजे ॥

A list of Tantras, as given in the *Toḍalatantra*, is quoted thus (Fol. 4A):—

चतुःषष्टीनि तन्त्राणि मयैवोक्तानि कामिनि ।
कालीतन्त्रमुण्डमालातारानिर्व्वाणकानि च ॥
शिवसारं वीरतन्त्रलिङ्गार्च्चनलतार्च्चन [म्] ।
तोडलं नीलतन्त्रञ्च राधातन्त्रं महेश्वरि ॥
विश्वसारं भैरवाख्यं भैरवीतन्त्रमेव च ।
सिद्धेश्वरमातृभेदसमयातन्त्रकं शिवे ॥
गुप्तसाधनतन्त्रञ्च मातृकातन्त्रमेव च ।
मायातन्त्रं महामाया अन्नयातन्त्रकं शिवे ॥
कुमार्य्याख्या महत्तन्त्रं कुलार्णवमतः परम् ।
कालिकाकुलसर्व्वस्वं कालिकाकल्पतन्त्रकम् ॥
वाराही योगिनीतन्त्रं योगिनीहृदयं शिवे ।
सनत्कुमारतन्त्रञ्च त्रिपुरासारतन्त्रकम् ॥
योगिनीविजयं भद्रे मालिनीतन्त्रमेव च ।
कुक्कुटाख्यं महत्तन्त्रं श्रीगणेशाख्यतन्त्रकम् ॥

भूततन्त्रं तथोड्डीशं कामधेनुं तथोत्तमम् ।
वीरभद्रं महत्तन्त्रं वामकेश्वरतन्त्रकम् ॥
कुलचूड़ामणित्तन्त्रं भावचूड़ामणिं प्रिये ।
ज्ञानार्णवञ्च वरदातन्त्रचिन्तामणिं ततः ॥
कालीविलासकं तन्त्रं हंसतन्त्रं महेश्वरि ।
चिदाम्बरतटतन्त्रं विज्ञापनमतः परम् ॥
फेत्कारिणीं च नित्याख्यं तन्त्रमुत्तरसंज्ञकम् ।
नारायणीमहत्तन्त्रमूर्द्धाम्नायकतन्त्रकम् ॥
ज्ञानदीपगौतमीयतन्त्रं निरुत्तरं शिवे ।
गान्धर्व्वकुब्जिकातन्त्रं मुक्तावलिं ततः परम् ॥
वृहद्विक्रमतन्त्रञ्च स्वतन्त्रतन्त्रकं शिवे ।
योनितन्त्रञ्च कामाख्यां तन्त्रं प्रोक्तं वरानने ॥
चतुःषष्टीनि तन्त्राणि मयैवोक्तानि सम्प्रति ॥
प्रतितन्त्रे पटलानि चतुःषष्टीनि पार्व्वति ।
असंख्यानि च तन्त्राणि भावानि विविधानि च ॥
सर्व्वयामलसंगीतं चतुःषष्टिप्रकाशकम् ।
प्रधानमेतद्विज्ञेयं चतुर्युगमतं ध्रुवम् ॥

End :—

सि[द्धे](द्धि)र्हि कारणं ब्रह्म सर्व्वथैव कुलेश्वर ।
यो विजानाति तत्त्वेन देहान्ते ब्रह्मभाग्भवेत् ॥

Colophon :—

इति श्रीसर्व्वानन्देनाथविरचिते सर्व्वोल्लासे ब्रह्मज्ञानं नाम त्रिषष्ट्युल्लासः ॥ ६३ ॥

Post-colophon Statement :—

श्रीकृष्णानन्दनाथस्य पुस्तकमिदम् ।

6205.

Candraśekhara.

8934. पूजापुष्करिणी । *Pūjāpuṣkariṇī.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 58. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 1,160. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete in seven chapters.

It deals with the daily rites of a Tantric worshipper.

Beginning:—

जयति निखिलहेतुः पार्व्वतीशो रमेशो
विधिहरिहरवन्द्या शक्तिरूपा महेशी ।
विबुधबुधवरेण्यो यो गणेशो दिनेशः
परमपुरुष एकः पञ्चधेशश्चिदात्मा ॥
तन्त्राण्यनेकान्यालोच्य पूजापुष्करिणी परा ।
देवानुग्रहमासाद्य रच्यते विदुषां मुदे ॥
कर्म्ममार्गप्रवृत्तानां सिद्धिदा यावगाहनात् ।
विश्वेशानुगृहीतश्रीचन्द्रशेखरशर्म्मणा ॥

उषसि शिरसि सहस्रदलकमले गुरुं चिच्छक्त्युपेतं वराभयकरं ध्यात्वावश्यकं कृत्वा तीर्थं गत्वा स्नानं कुर्य्यात् । अथ स्नानविधिः ।

End:—

इति श्रीविश्वेशानुगृहीतश्रीचन्द्रशेखरनिर्म्मिता भागीरथ्याः स्तुतिरेवं भूयात् तत्प्रीतये सदा शं । इति पूजापुष्करिण्यां सप्तमी वीचिः पुष्करिणी च समाप्तिमगमत् । शुभमस्तु ।

पूजापुष्करिणी विधानकमलैराढ्या विचित्रैः परा
वीचिभिश्च समन्विता बहुविधाभिः सप्तभिर्निर्म्मला ॥
मन्त्राम्भोभिर्विराजितेष्टलतिका संवर्द्धिका सेवतां
विद्वन्मानसहंसतोषणपरा भूयाद्विभोः प्रीतये ॥

6206.

Pragalbhācāryaśiṣya—Disciple of Pragalbhācārya.

5476. **विद्यार्णवः ।** *Vidyārṇava.*

Substance, country-made paper. 15×7 inches. Folia, 135. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 2,000. Character, Nāgara. Appearance, worm-eaten. Incomplete at the end.

The present MS contains 11 chapters (*Āśvāsas*) and a portion of the 12th. The work deals with the details of the worship of various Śākta deities.

Beginning:—

उद्यत्सूर्यसहस्रभासुरतनुः सूक्ष्मातिसूक्ष्मा परा
उद्यत्पुञ्जनिभेन्दुकोटिसदृशी धामत्रयाध्यासिनी ।
तत्तेजस्त्रितयात्मिकैकमनुभि-र्वाक्शक्तिशान्त्याख्ययुक्
कूटैस्त्र्यक्षिशरर्त्तुभिः परिगता नित्यात्मिका पातु वः ॥ १ ॥
या श्री मधुमती शक्तिर्जगच्चैतन्यरूपिणी ।
सा त्वां मे पुरतो नित्यं मालिनी विश्वविग्रहा ॥ २ ॥
मतद्वयं समालोच्य तत्सम्प्रदायभिया पृथक् ।
प्रकाश्यते परातत्त्वं मया विद्यार्णवाभिधम् ॥ ३ ॥
मधुमत्या महादेव्यास्तादात्म्यप्रकादिसंज्ञकम् ।
कालीमतन्तु मालिन्यास्तादात्म्यं तान्त्रिका विदुः ॥ ४ ॥
षट्त्रिंशद्व्यञ्जनैर्मूलभूतैः शिवमयैः पृथक् ।
षोडशस्वरसंभिन्नैः पूर्णमण्डलसंज्ञकैः ॥ ५ ॥
षट्त्रिंशद्गणितैः सिद्धकालनित्यास्वरूपकैः ।
नवात्मकैराशिभेदात् द्विगुणीकृतविग्रहैः ॥ ६ ॥
तद्द्वैगुण्यमयैस्तत्त्वैर्यन्त्रैस्तद्द्विगुणीकृतैः ।
तत्तद्भेदैर्भिन्नमूर्त्तिः प्रोक्ता वेदप्रकारिका ॥ ७ ॥
षट्त्रिंशत्तत्त्वसम्पूर्णा सर्व्वमन्त्रफलप्रदा ।
देवीमधुमतीयागतादात्म्यकादिसंज्ञकम् ॥ ८ ॥

Of the works quoted here, mention may be made of the following:—

कुलार्णव, भैरवीतन्त्र, लक्षसागर, पिङ्गलामत, रुद्रयामल, त्रिपुरार्णव, तन्त्रराज, योगिनीहृदय, सिद्धसारस्वततन्त्र, शारदा, ज्ञानार्णव, वामकेश्वर, त्रिपुरासार, फेत्कारिणीतन्त्र, कालिकापुराण, योगशास्त्र, श्रीविद्या, अगस्त्यसंहिता, वैशम्पायनसंहिता, स्वच्छन्दसंग्रह, श्रीक्रम, भूतभैरव, दक्षिणामूर्त्तिसंहिता, सारसंग्रह, भविष्योत्तरपुराण, योगिनीतन्त्र, वास्तुशास्त्र, प्रपञ्चसार, लक्षणसंग्रह, कुलमूलावतार, वशिष्ठसंहिता, सोमशम्भु ।

Stein (p. 237) notices a MS of the *Vidyārṇava* attributed to Pragalbhācārya, disciple of Viṣṇuśarman. In the present MS, however, the work is attributed to a disciple of Pragalbhācārya whose line of teachers is indicated as follows:—

2B, शङ्कराचार्य्यशिष्याश्च चतुर्दश दृढव्रताः ।
देवात्मानो दृढात्मानो निग्रहानुग्रहक्षमाः ॥ ६० ॥
शङ्करः पद्मपादाख्यो बोधो गीर्वाण एव च ।
आनन्दतीर्थनामा च पञ्चैते भिक्षवः स्मृताः ॥ ६१ ॥
सुन्दरो विष्णुशर्मा च लक्ष्मणो मल्लिकार्जुनः ।
त्रिविक्रमः श्रीधरश्च कपर्दी केशवस्ततः ॥ ६२ ॥
दामोदर इति ख्याताः गृहिणो नवसंख्यकाः ।
... ...
... ...
श्रीविष्णुशर्म्मणः शिष्यः प्रगल्भाचार्य्यपण्डितः ।
तच्छिष्येण मया प्रोक्ते ग्रन्थेऽस्मिन् पूर्णतां गते ॥ ७१ ॥

The author who conceals his name gives a long story of a quarrel between Lakṣmaṇa Deśika and King Prauḍhadeva. Our author is stated to have, at the wish of the subjects, succeeded Prauḍhadeva to the throne which was

made over to his son presumably on his attaining majority. He also built the town of Vidyānagara resembling the Śrīcakra of the Tāntrikas. It was at the desire of the prince that the present book was written:—

3A, श्रीविद्यानगरं नाम्ना श्रीचक्राकारमुज्ज्वलम् ॥ ६१ ॥
निर्माय प्रौढदेवस्य पुत्रो राज्यार्हतां गते ।
तमेव देवभूपालमुपवेश्य नृपासने ॥ ६२ ॥
तदाज्ञया तत्सदृशैर्विद्वद्भिर्विमलार्थिभिः ।
सम्प्रार्थितोऽहमम्बाया आज्ञामादाय यत्नतः ॥ ६३ ॥
नानातन्त्राणि संशोध्य यामलानि च सर्वशः ।
मतद्वयं समालोड्य ग्रन्थं विद्यार्णवाभिधं ॥ ६४ ॥
मुदा रचितवानस्मि लोकानामुपकारकम् ।

6207.

Govinda Sārvabhauma.

5641. तन्त्रप्रकाशः । *Tantraprakāśa.*

Substance, country-made paper. 18×3¾ inches. Folia, 1–168, of which Folia 39–43 are missing, while two folia each are marked 79 and 160. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 8,000. Character, Bengali. Appearance, very old and discoloured. Incomplete.

The work deals with various Tantric rites (like *dīkṣā*, *puraścaraṇa*, etc.) in a general way and describes the details of the worship of deities like Tārā, Tripurā, etc.

Beginning:—

नित्यानन्दमयं नत्वा गोविन्देन च धीमता ।
धर्मार्थकाममोक्षार्थमागमोऽत्र प्रकाश्यते ॥

Colophons :—

50B, इति श्रीगोविन्दसार्व्वभौमविरचिते तन्त्रप्रकाशे दीक्षाप्रकाशः प्रथमः परिच्छेदः।

76B, इति श्रीगोविन्दसार्वभौमभट्टाचार्यविरचिते तन्त्रप्रकाशे द्वितीयः परिच्छेदः।

No other colophon could be traced. A new chapter, dealing with the details of the worship of Tārā, begins on Fol. 117B.

6208.

Rāmaratna.

3911. **तिमिरचन्द्रिका।** *Timiracandrikā.*

Substance, country-made paper. 16½ × 4½ inches. Folia, 36. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 650. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

The work deals with the details of Tantric worship as well as the daily duties of a Tantric worshipper.

Beginning :—

ॐ श्रीगुरवे नमः।

चित्रा वासरशार्व्वरीसमकरा चैतन्यचन्द्रोदया
नानाचारविचारविज्ञविमलज्ञानैकगम्या कृतिः।
कापि ध्वान्तकृतान्तदर्पदलिता पापप्रतापापहा
पूर्णानन्दविधायिनी हृदि मया संस्थाप्यते पूर्णिमा॥
कलौ स्वल्पायुषः सर्व्वे साधकाः स्वल्पबुद्धयः।
विधास्ये साधनन्तेषां येन पूर्णं भवेद्ध्रुवम्॥
नानागमसमृद्धिभ्यो नानानिगमसागरात्।
विविच्य पद्यरत्नानि निबध्यन्ते समासतः॥

श्रीरामरत्नरचितां कृत्याकृत्यतमोहृताम् ।
पुस्तीं रटन्तु गुरवः प्राचीनपद्यनिर्म्मिताम् ॥

विविधविबुधकृतबहुविधमतानुसारेण जडबुद्धीनां नानाविध-संशयतिमिरौघो जातः ।

तद्दूरीकरणाय तिमिरचन्द्रिका नाम संग्रहो दीप्यतु श्रीगुरोरनु-ग्रहात् ।

Colophons:—

6B, इति तिमिरचन्द्रिकायां दीक्षादिनिर्णयः प्रथम उल्लासः; 7B, ०प्रातःकृत्यनिर्णयो द्वितीय उल्लासः; 11B, ०दन्तधावनादिनिर्णयः तृतीय उल्लासः; 16A, ०अन्तर्यागादिविधिनिर्णयः पञ्चम उल्लासः; 21B, ०स्थान-शोधनादिपूर्व्वकपूजानिर्णयः षष्ठः उल्लासः; 26A, ०उपचारादिनिर्णयः सप्तम उल्लासः; 29A, ०निशापूजनादिविधाननिर्णयः सप्तमः (? अष्टमः) उल्लासः; 33B, ०शिवलिङ्गार्चननिर्णयः अष्टम उल्लासः ।

Works and authors quoted and referred to:—

2A, कुलार्णव; 6B, श्यामारहस्य; 12A, तन्त्रगान्धर्व्व; 16B, गन्धर्व्वतन्त्र; 20A, यामल; 24A, मुण्डमाला; 25A, यामल; 25B, अन्नदाकल्प; 29A, लिङ्गार्चनतन्त्र; 30A, मातृकाभेद; 34A, सम्मोहनतन्त्र; 36B, मातृकाभेदतन्त्र ।

The following occurs on the left hand margin of the manuscript:—

श्रीनीलमणिशर्म्मणः ॥ मालोड़ाग्रामवासः ॥

6209.

Kṛṣṇamohana.

3375. आगमचन्द्रिका । *Āgamacandrikā.*

Substance, country-made paper. 21½ × 3¾ inches. Folia, 1–56, of which Fol. 20 is missing. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 1,950. Character, Bengali. Appearance, faded. Incomplete at the end.

This work is referred to as one of his own in the concluding verse of the 5th canto of the *Kamalodaya* by Kṛṣṇamohana (VSP, p. xxvi).

Beginning:—

सहस्रदलनीरजे जितसितांशुकोटिद्युतिं
वराभयलसत्करं करुणयान्वितं कान्तया ।
अलोलचपलारुचा रुचिरवामभागं भजे
गुरुं शुचिपरिच्छदं निखिलकामकल्पागमम् ॥
कारुण्यार्णवभूमिदेवचरणं चिन्तामणिं चिन्तयन्
आहृत्य प्रथितप्रचारकृतिचित्तत्वादिसारोत्तमम् ।
प्रीतः श्रीयुतकृष्णमोहन इमां विख्यातसंख्यावताम्
मुख्यैरागमचन्द्रिकां कलयति ज्ञानार्णवोल्लासिनीम् ॥

Colophon:

13B, वाणीपादाम्बुजगलत्-मकरन्दकृष्ण-
श्रीकृष्णमोहनकृतागमचन्द्रिकाया ।
उल्लास एष जनमानसतामसघ्नो
दीक्षाप्रकारनियमः प्रथमः समाप्तः ॥

इति श्रीकृष्णमोहनकृतागमचन्द्रिकाया दीक्षाप्रकारनियमनामा प्रथम उल्लासः ।

No other chapter colophon is found. There are, however, a number of sectional colophons referring to the topics dealt with (e.g., इति कालीप्रकरणम्, इति ताराप्रकरणम्, etc.). The work describes rules of initiation and deals with the details of the worship of Kālī, Tārā, Śrīvidyā, Bhuvaneśvarī, Bhairavī, Chinnamastā and Lakṣmī.

6210.

Śivarāma.

3337. तन्त्ररत्नम् । *Tantraratna.*

Substance, country-made paper. 13½ × 4½ inches. Folia, 14. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 420. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

This deals with *dīkṣā* and Tantric worship in general.

Beginning:—

प्रणम्य परमात्मानं शिवरामेण धीमता ।
तन्त्रात् सारं समाकृष्य तन्त्ररत्नं प्रकाश्यते ॥
उच्यते प्रथमं तत्र लक्षणं गुरुशिष्ययोः ।
शान्तो दान्तः कुलीनश्च विनीतः शुद्धवेशवान् ॥
शुद्धाचारः सुप्रतिष्ठः शुचिर्दक्षः सुबुद्धिमान् ।
आश्रमी ध्याननिष्ठश्च मन्त्रतन्त्रविशारदः ।
निग्रहानुग्रहे शक्तो गुरुरित्यभिधीयते ॥

Topics dealt with in the work:

1A, इति गुरुलक्षणम् ; इति शिष्यलक्षणम् ; 3B, अथ नक्षत्रचक्रम् ; 4A, अथ अकथहचक्रम् ; 4B, अथाकडमचक्रम् ; अथ ऋणिधनिचक्रम् ; 5A, अथ विद्यारम्भः ; अथ वारनियमः ; 5B, अथ तिथिनियमः ; अथ नक्षत्रनिर्णयः ; अथ लग्ननिर्णयः ; 6A, अथ पक्षनिर्णयः ; अथ मालानिर्णयः ; 6B, अथ मन्त्रसंस्कारः ; 7A, अथ दीक्षाप्रयोगः ; 8A, अथोपदेशः ; अथ पञ्चायतनी दीक्षा ; 8B, अथ पुरश्चरणम् ; 9A, अथ कूर्मचक्रम् ; 11B, अथ पुरश्चरणप्रयोगः ; 12A, अथ ग्रहणपुरश्चरणसंकल्पः : अथ सामान्यपूजापद्धतिः ; 13B, विष्णुगायत्री, गोपालगायत्री ।

Works quoted:

1A, योगिनीतन्त्र, गणेशविमर्शिनी ; 2B, वाराही ; 7B, गौतमीय, वाशिष्ठ ; 8A, यामल ; 9A, अगस्त्यसंहिता ; 11A, क्रियासार ; 11B, कुलार्णव ; 12A, नीलतन्त्र, भैरवतन्त्र ; 12B, यामल, गौतमीयतन्त्र ।

6211.

Rāmānanda.

3603. **अभिज्ञानरत्नावली ।** *Abhijñānaratnāvalī.*

Substance, country-made paper. $18\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 425. Lines, 6, 7 on a page. Extent in ślokas, 10,200. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Incomplete.

The MS contains three large chapters and a great portion of the fourth chapter. The first chapter speaks of the superiority of śakti, the second deals with *mantra*, *kuṇḍa*, *maṇḍala* and *vāstuyāga*, the third treats of initiation, *pūjā*, *nyāsa*, etc., and the fourth which is incomplete in the present MS deals with *puraścaraṇa*, animal sacrifice and daily rites. This is a comprehensive Tantric digest pertaining to śakti worship.

Beginning:—

या सृष्टिस्थितिसंहृतीः प्रकुरुते ब्रह्माच्युतोमापति-
व्याजात्तामभिवन्द्य भर्गगृहिणीं श्रीनाथमप्यादरात् ।
विश्वानन्दपितृप्रसादविभवैर्निमथ्य शास्त्राम्बुधिं
रामानन्दधरामरोऽभितनुतेऽभिज्ञानरत्नावलीम् ॥
जीमूतालीसुनीला स्रवदतिरुधिरोत्तुङ्गमुण्डावलीना
तारा तारोपवक्त्रा पुरहरहृदयाबद्धपादारविन्दा ।
खड्गं कर्त्रीं कपालं प्रहसितकुमुदं दोश्चतुष्कैर्दधाना
पायान्मां नीलवाणी भवभयशमना शाम्भवी शक्तिराद्या ॥
मातः पार्थिवपांशुपुञ्जगणनामेकैकशोऽशेषतः
कर्त्तुं सागरवारिविन्दुगणनां प्रत्येकमन्त्यान्तिमाम् ।
शक्तोऽप्याद्यवसानशून्यगणितापाराभिधाने यतः
शक्तो नैव भवेदतो न च मया वर्ण्या गुणास्तेऽनघे ॥

क्वाहं निन्दायबुद्धिः क्व च तव चरितं पुण्यपुञ्जैर्निगद्यं
मातर्जानामि सत्यं तदपि तव पदाब्जस्य पूजाकथायाम्।
श्रद्धा मां वाचयन्ति न भवति भविता तत्र हेतुः प्रणामो
ये यद्धात्वा नमन्ति त्वदमलचरणे तद्भवत्ये[व ते](तरे)षाम्॥

Colophons of the different chapters:—

51B, इति श्रीरामानन्दतर्कालङ्कारविरचिताभिज्ञानरत्नावल्यां प्रथमं रत्नम्।

143A, ०द्वितीयरत्नम्; 339B, ०तृतीयरत्नम्।

6212.

Prāṇapati.

3599. अर्च्चनसंग्रहः। *Arcanasaṃgraha.*

Substance, country-made paper. 18×4 inches. Folia, 16 to 121. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 1,200. Character, Bengali. Appearance, worn out. Incomplete at both ends.

This gives the *pramāṇa* and *paddhati* of the different elements of the Tantric form of worship. The MS contains the first four chapters of the work. The first chapter, of which there is only one leaf, appears to deal with the significance of various terms like *guru*, etc. The second chapter speaks of *dīkṣā* (initiation) with its many forms. The third chapter treats of *puraścaraṇa* and rites connected with it. The fourth chapter deals with *pūjā* proper with all its parts including bathing, *sandhyā*, etc.

Colophons of the different chapters:—

16B, इति श्रीप्राणपत्युपाध्यायविरचितेऽर्च्चनसंग्रहे गुरुपदार्थादिप्रकाशो नाम प्रथमो विवेकः।

50A. •दीक्षाप्रकाशो नाम द्वितीयो विवेकः।

80B. •पुरश्चरणप्रकाशो नाम तृतीयो विवेकः।

Of the works (which include a large number of later compilations) and authors referred to, mention should be made of:—

कुलधर्म्मोत्तर (16A), कौमुदी, विश्वसार (16B), विश्वविवेक (17A, 29A), विष्णुकल्प (17B), मत्स्यसूक्त, विष्णुचूडा (20B), सम्मोहनतन्त्र (21A), विश्वप्रपञ्च (25B), नवरत्नेश्वर (25A), राघवभट्ट (27B), ताराभक्तितरङ्गिणी (28A), प्रपञ्चतत्त्व (28A), सोमशम्भु (28B), विशुद्धेश्वर (29A), भवपञ्चक (29A), स्वतन्त्र (32B), विष्णुयामल (33A), रामार्चनचन्द्रिका, गणेशविमर्शिनी (33B), तत्त्वसार (34A), तन्त्ररत्न (36B), मालिनीविजय (38B), श्रीक्रम (39B), चामुण्डा (40A), कुमारीकल्प, बीजावलि (42A), उदयकरपद्धति, बृहत्मत्स्यसूक्त (44B), योगावली (45B), पुरश्चरणचन्द्रिका (46B), कुल-प्रदीप, श्यामारहस्य (49A), विवेकप्रकाश (50B), पिङ्गला (51B), कुलप्रकाश (54A), हंसपरमेश्वर (55A), योगकल्प (55B), बृहत्प्रचेताः (56B), सनत्कुमारकल्प, क्रियासार (57A), सारावली (57B), सिद्धसारस्वत (59A), सिद्धान्तशेखर (60B), त्रिशक्तिरत्न (67B), गुणविष्णु (69A), गार्ग्यसंहिता, यज्ञार्णव (69B), महायज्ञार्णव (72B), शक्तिरत्न, कुलरत्न (73B), शक्त्यर्णव (74A), कुलप्रपञ्च (74B), रत्नकल्प, पूजार्णव (75B), विद्यानन्दधृतागम (76A), कुलप्रदीप (76B), पुरश्चरणप्रदीप (77A), विद्याधराचार्य (79A), साधनार्णव (79B), गुरुरत्नकल्प (81B), रत्नसार, कुलामृतसार (84A), कल्प-द्रुम (84B), विश्वप्रकाश (85A), लक्ष्मीशार्णव (85B), रत्नप्रदीप (88A), आगमकल्पद्रुम (90B), तत्त्वसागर, कुलदर्पण (91A), रत्नसारावली, विश्वविभूति (91B), सारसंग्रह, रहस्यसार (92B), बृहद्गौतम (93B), चन्द्रिका (97B), गणेशतत्त्व (98B), कालीहृदय (100B), कुमारसंहिता (107A), लक्षणसंग्रह (108B), भावचूडामणि (109A), विद्यानन्दनिबन्ध (111A), मन्त्रकौमुदी (111A), शाक्तानन्दतरङ्गिणी (112B), तन्त्रप्रदीप (113A), सङ्केताभिधान (115B).

6213.

Rāmakṛṣṇa.

720. **आगमकौमुदी ।** *Āgamakaumudī.*

Substance, palm-leaf. 14 × 1½ inches. Folia, 112. Lines, 4 on a page. Extent in ślokas, 1,848. Character, Bengali. Date, 1621 Ś.E. Appearance, old, worm-eaten and dilapidated. Complete.

The present MS has been described in L. IV. 1549. The work deals with Tantra rites in general as also with the worship of various deities.

Post-colophon Statement :—

त्रिंशेंऽशे मधुमासस्य भूद्विषड्भू-मिते शके ।

श्रीमान् प्रसादः सुकृती लिलेखागमकौमुदीम् ॥

6214.

Raghunātha Tarkavāgīśa.

1611. **आगमतत्त्वविलासः ।** *Āgamatattvavilāsa.*

Substance, country-made paper. 19½ × 4½ inches. Folia, 481, of which Fol. 11–18, 418-19 and 422-23 are missing. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 14,400. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in five chapters.

This is an extensive Tantric digest dealing with general matters like initiation, yoga, etc., as also with the worship and rituals of various deities. A MS of the work, containing what is stated to be the first *khaṇḍa* is described in L. IX. 3186. Another MS, complete in five chapters, has been described in HPR. I. 22. An abridgment, made by the author's son, Rāmakṛṣṇa, in 1725 Ś.E., is noticed in L. I. 269 and VSP (p. xvii). The present MS gives the genealogy of the author and the date of composition of the

work in the verses given below. A portion of the work is reported to have been published in Benares (BM, 1908–1919, p. 831). Another work of the same author is the *Sāṅkhyatattvavilāsa*, a commentary on the *Sāṅkhyakārikā* (CS. III. 12, Hall, p. 6).

यः सर्व्वानन्दमिश्रात् समजनि बलभद्राभिधानस्ततोऽभूत्
काशीनाथस्तदीयतनुजनुरवनिभूषणां चन्द्रवन्द्यः ।
तस्मादासीत् कुलीनः सुकविरधिगताशेषशास्त्राब्धिपारः
सारः सद्योगभाजां शिव इव शिवरामाभिधश्चक्रवर्त्ती ॥
यं प्रासूत सुतं कुमारमिव सद्गोत्रोद्भवा पार्व्वती
धीरं श्रीरघुनाथमाततमहाशक्तिं दयालोः शिवात् ।
ग्रन्थस्तत्कृतिनिर्म्मितो ग्रहवियत्षट्चन्द्रशाके मधौ
श्रीमांस्तत्र विलास एष कृतिनां हर्षाय पूर्णोऽभवत् ॥

6215.

Keśava Viśvarūpa.

907. **आगमतत्त्वसंग्रहः ।** *Āgamatattvasaṃgraha.*

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 16. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 900. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

The present MS, which contains only the second chapter of the work, has been described in L. V. 1760. The chapter gives an indication of the principal topics of the Tantras (*meyaprakāśaka*).

Works and authors quoted and referred to:—

1B, परमानन्द ; स्वच्छन्द ; मालिनीविजय ; शिवसूत्रादिशैवतन्त्रतन्मूलक-तन्त्रालोकस्वच्छन्दोद्योतश्रीप्रत्यभिज्ञादिनिबन्ध ; ज्ञानार्णव-दक्षिणामूर्त्तिसंहिता-परमानन्दवामकेश्वरादि-कतिपयशाक्ततन्त्रतदनुबद्धकतिपयनिबन्ध ; योगिनीतन्त्र ;

2A, त्रिपुरारहस्य ; 3A, सौभाग्यरत्नाकर ; त्रिपुरार्णव ; सेतुबन्ध ; वामकेश्वर-तन्त्र ; 3B, स्वतन्त्र, कुलार्णव, परशुरामसूत्र ; दत्तात्रेय ; 4A, परशुरामसूत्र-वृत्ति ; ताराभक्तिसुधार्णव ; 4B, नित्यातन्त्र ; निशाटनाख्यागमव्याख्यानतन्त्रालोक, जयरथाचार्य्य ; 5A, वरिवस्यारहस्य ; नारदपञ्चरात्र ; 6A, अनुत्तरागम ; श्रीविद्यागम ; 6B, सर्व्वदर्शनसंग्रह ; सूतसंहिता ; 7A, श्रीविद्यारण्य ; वायु-संहिता ; श्रीभगवत्पादाचार्य्य ; आनन्दलहरी ; 7B, विरूपाक्षपञ्चाशिका ; अजड़प्रमातृसिद्धि ; तन्त्रसौभाग्यसार ; 11A, प्रपञ्चसार ; पद्मपादाचार्य्य ; तन्त्रराज ; 11B, अभिनवगुप्त ; शैवागम ; श्रीपादसूत्र ; श्रीस्पन्द ; राम-कण्ठाचार्य्य ; ज्ञानार्णव ; तन्त्रराजव्याख्या ; प्रपञ्चसारविवरण ; 12B, मृगेन्द्र ; 13A, शिवसूत्र ; 15B, चण्डीस्तव ; 16A, सौभाग्यकल्पलता ; 16B, सौभाग्यकल्पतरु ।

Date and account of the author:—

16B, जयति महागुरुवर्य्यो महागमज्ञानदुग्धवाराशिः ।
सौभाग्यकल्पभूरुहनिर्म्माता माधवाख्यया प्रथितः ॥ ६ ॥
तच्छक्त्यम्बाचरणाराधनसम्प्राप्तवैभवो जयति ।
क्षेमानन्दाख्यगुरुर्य्यस्य निबन्धो हि कल्पलतिकाख्यः ॥ ७ ॥
तच्चरणसेवको यश्चोपाख्या यस्य विश्वरूप इति ।
म[हा]राष्ट्रान्वयसूतिः केशवशर्म्मा मुदे सुविबुधानां ॥ ८ ॥
रामाम्बिनन्दवारिधिगतकल्यब्दे सितोर्जपञ्चम्यां ।
इममागमतत्त्वानां संग्रहमकरोन्महार्थदं विशदम् ॥ ९ ॥

Colophon:—

इति श्रीतुङ्गभद्रोपकूलवसति-विश्वरूपोपाख्य-केशवकृतावागमतत्त्व-संग्रहे द्वितीयः परिच्छेदः ॥

6216.

Rājakiśora.

3478. शक्तिरत्नाकरः । *Śaktiratnākara.*

Substance, machine-made modern paper. $14\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 1–26+$\frac{21}{25}$+114. Lines, 9 on a page. Character, Bengali. Appearance, soiled. Incomplete.

The name of the compiler is clearly given in the last introductory verse of the present MS:—

2A, तस्याः किञ्चिदहं समस्तजगतां सारैकशक्तेः किय-
न्नानातन्त्र-पुराण-पुस्तकवरादाक्षय्य चामोदतः ।
कुर्व्वे पुस्तकमेव रम्यवचनं श्रीशक्तिरत्नाकरं
श्रीमान् राजकिशोर एष गिरिजापादाब्जभक्त्युत्सुकः ॥
[शक्त्याधारगणपादपद्मविभवं श्रीराजकैशोरकम्—Oxf.]

Two MSS of the work, complete in five ullāsas, are described in L. I. 242 and Oxf. 101[a]. The present MS contains the first three chapters of the work and the concluding portions of the fourth and the fifteenth chapters. The first three chapters speak of the greatness of Śakti. The portions of the other two chapters deal respectively with the list of mahāvidyās and with rites to be performed when one fails to properly kill an animal offered to the deity.

6217.

Navamīsiṃha.

5457. **तन्त्रचिन्तामणिः ।** *Tantracintāmaṇi.*

Substance, country-made paper. 12¼ × 6½ inches. Folia, 412. Lines, 11–15 on a page. Extent in ślokas, 15,000. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Complete in 40 chapters.

Beginning, containing a description of the contents and an indication of the works consulted:—

यस्याः स्पष्टमिदं कुलाकुलगतं तत्त्वेन सम्पादितम्
भूतं पञ्चरसोज्ज्वलञ्च निगमाश्चत्वार एव क्रमात् ।
भूताद्यं किल सागरेण सहितं नित्यं जगन्मण्डले
तस्मै साधकसिद्धिदानविमलप्रख्यातकीर्त्त्यै नमः ॥

वन्दे ज्ञानवरप्रदाननिरतं पादारविन्दं गुरो-
र्दिव्यौघप्रभृतेश्च विघ्ननिचयध्वंसे शुलम्बोदरम् ।
तन्त्राणां रचनाकरं पशुपतिं गुह्येश्वरीं कालिकां
ब्रह्मोपेन्द्रमहेन्द्रवन्दिततरां वज्रादिकां योगिनीम् ॥
नेपालाधिपतेः समस्तधरणीजानीन्द्रचूडामणे-
र्नानादानतपोव्रतादिकविताशीलस्य विद्यानिधे[ः] ।
भूपालेन्द्रधराधिपस्य नवमीसिंहस्त्वमात्यः क्रमं
निर्णीयाशु बुधैः समं वितनुते श्रीतन्त्वचिन्तामणिम् ॥
चेद्ग्रन्थलाघवधियात्र निगूढगुप्तिः
कार्य्या तदा बुधजने मम मुग्धता स्यात् ।
तस्माद्रहस्यकथनं ध्रुवमस्ति लोके
प्राकट्यदोषशमनं कुरु देवि मातः ॥
हे धीराः परमार्थदत्तमनसः सिद्धिं परामीप्सवः
तत्तद्दैवतसद्रहस्यमखिलं ज्ञातुञ्च चेदुत्सुकाः ।
तत् पश्यन्तु भवन्त एवममलं ग्रन्थं मदीयं मुहु-
र्नानातन्त्रविलोकनोत्सुकतया नायासयध्वं मनः ॥
तन्त्राणां वचनं येषां ग्रन्थेऽस्मिन् प्रकटीकृतं ।
तेषां नामानि तन्त्रस्य उत्प[ि]त्तकथनं पुनः ॥
कृतादियुगभेदेन मार्ग एव पृथक् पृथक् ।
आधिक्यमागमानाञ्च सृष्ट्युत्पत्तिक्रमस्ततः ॥
कालिकाकृष्णयोस्ताराराममयोश्चैकरूपता ।
निर्णयो दशविद्यायाः शिवशक्त्योरुपासना ॥
श्यामायाः सर्व्वमूलत्वमुक्तमाद्ये प्रकाशके ।
मन्त्रोद्धारक्रमेणैव वामदक्षिणलक्षणम् ॥
विद्यास्वाम्नायके मार्गनिर्णयश्च पृथक् पृथक् ।
आवश्यको मकारेषु चाम्नायाधीनतस्तु यः ॥
गुरुं विना तन्त्रमन्त्रे नाधिकारिनिरूपणम् ।
दीक्षाप्रशंसा गदिता द्वितीये तु प्रकाशके ॥

श्रीगुरोः शिवतुल्यत्वं गुरुलक्षणनिर्णयौ ।
गुरुं विनोपदेशौ च स्त्रीणां वामे स्वनायकात् ॥
लक्षणालक्षणे शिष्ये तयोराम्नायनिर्णयः ।
त्याज्यात्याज्यविवेकः स्यादुपदेशान्तरं तयोः ॥
वैदिकादिषु मन्त्रेषु स्त्रीशूद्रौ नाधिकारिणौ ।
जातेर्मनोश्च विप्रादौ देयादेयविवेचना ॥
एतेषां संस्थितिर्ज्ञेया प्रकाशे(के) तु तृतीयके ।
तूर्य्यप्रकाशे संस्काराः षोडशैव तु मन्त्रिणः ॥
तत्र नामप्रदानाख्ये चक्राणां लिखनं कृतम् ।
मन्त्राणामपि संस्काराः षोडशैव प्रचोदिताः ॥
मध्ये शापप्रदानन्तु पञ्चमे च प्रकाशके ।
मासादिनिर्णयः षष्ठप्रकाशे तु प्रकीर्त्तितः ॥
दीक्षाविधिर्धना(न्या)द्यादौ परीक्षाग्रहणे भुवः ।
वास्तुयागविधेरादौ तस्योत्पत्तिः प्रकीर्त्तिता(ः) ॥
तन्मण्डलञ्च शास्त्रोक्तं तत्र देवविनिर्णयः ।
बलिमन्त्राश्च तन्त्रोक्तवास्तुमण्डलदैवते ॥
प्रकाशे सप्तमे प्रोक्तं चाष्टमेऽथ निगद्यते ।
दिक्साधनं मण्डपस्य कुण्डादेर्लक्षणानि च ॥
अङ्कुरारोपणं प्रोक्तं नवमे तु प्रकाशके ।
गुरोर्निमन्त्रणविधिर्दन्ते काष्ठशुभाशुभम् ॥
स्वप्नं सम्प्रार्थनविधिर्वह्नेः[ः] स्थितिविवेचनम् ।
कुण्डसंस्कारपूर्व्वं हि वह्निसंस्थापनं पुनः ॥
दीक्षाया दिनकृत्यं हि तदङ्गहवनं ततः ।
मन्त्रप्रदाने भेदोऽस्ति वामदक्षिणमार्गयोः ॥
उपदेशः कुलस्त्रीणां दीक्षाभेदोपदेशकौ ।
उपासनाविधिः स्वप्नलब्धमन्त्रस्य निर्णयः ॥
मनोर्गुरोश्च देवस्य त्यागो दशप्रकाशके ।
क्रमदीक्षाविधिर्विद्याविशेषे परिकीर्त्तिता ॥

पूर्णाभिषेककथनं एकादशप्रकाशके ।
गुरुभक्तिस्तथाचारौ प्रोक्तौ दक्षिणकौलयोः ॥
धर्म्माधिकारिणौ कौले वामे चार्कप्रकाशके ।
आचारा दशधा(ः) प्रोक्ता महानीलादयः क्रमात् ॥
श्यामादिविद्याविषये त्रयोदशप्रकाशके ।
दिव्यवीरपशूनाञ्च भावा बालाप्रपूजने ॥
योग्यायोग्यविवेकोस्ति चतुर्द्दशप्रकाशके ।
सात्त्विकादिप्रभेदेन पूजा भिन्ना प्रकीर्त्तिता ॥
पृथक् मोक्षप्रदं कर्म्म प्रातःकृत्यविधिस्ततः ।
अजपाया विधानञ्च स्नानं नानाविधं स्मृतम् ॥
विभूतिधारणं सन्ध्यावन्दनञ्च क्रमात् पुनः ।
गायत्रीणां समुद्धारः प्रकाशे तिथिसङ्ख्यके ॥
पूजाप्रशंसा दाराच्चासनं भूतापसारणम् ।
भूतशुद्धिर्मातृकादिः कलासङ्ख्याप्रकाशके ।
अन्तर्यजनकर्म्माणि चार्घ्यादिस्थापने विधिः ॥
द्रव्याणि यन्त्रलिखने पीठनिर्णयमेव च ।
शालग्रामशिलायाश्च उत्पत्तिर्लक्षणानि च ॥
हरीशाद्रिसुतासूर्य्यगणेशदिक्पतिग्रहाः ।
एतेषां भेदतो भेदः सम्यगुक्तः पृथक् पृथक् ॥
मुद्रा सर्व्वोपचारेषु प्रत्येकं लक्षणादिकम् ।
नित्यहोमविधिर्भूतबलिरारात्रिकं ततः ॥
देवताभेदतो भिन्ना करमाला प्रचोदिता ।
ब्रह्मार्पणादिकं सर्व्वं सप्तदशप्रकाशके ॥
कुलमार्गसमुत्पत्तिः पञ्चशुद्धिविधिस्ततः ।
शक्तिशुद्धिस्तु कौलादेर्विशेषन्यासनिर्णयः ॥
द्रव्यदानविवेकस्तूत्पत्ति[ः] पापकर्म्मणः ।
मांसादेर्निर्णयः सम्यक् मकारस्यानुकल्पकम् ॥

आन्तरीयविशेषस्तु संस्कारकथनं क्रमात् ।
पात्रसंख्याप्रकथनं मानश्रेष्ठादिनिर्णयः ॥
म(ा)हापात्रस्य च पुनः साधनं लक्षणं शुचिः ।
श्रीपात्रस्थापनादिश्च तर्पणं तत्त्वशोधनम् ॥
वटुकादिबलिश्चाष्टादशमेतिप्रकाशके ।
पूजोपचारमन्त्राश्च कुलद्रव्यनिषेचनम् ॥
ऊनविंशतिसंख्येऽस्मिन् प्रकाशे प्रकटीकृतम् ।
भोजनादिविधिः साय(ा)न्तनीयकृत्यलेखनम् ॥
शिवाबलिर्निशाकृत्यं नित्यभेदविनिर्णयः ।
लिखितो विंशतितमे प्रकाशे सर्व्वसम्मते ॥
श्यामापूजाक्रमस्त्वेकविंशत्याख्यप्रकाशके ।
स्तोत्रादिलिखनं सम्यक् द्वाविंशतिप्रकाशके ॥
म(ा)हाकालादिनित्यानां मन्त्रोद्धारादिकं पुनः ।
त्रयोविंशतिसंख्येस्मिन् प्रकाशे प्रकटायते ॥
तारार्चनक्रमो वेदविंशत्याद्ये प्रकाशके ।
प्रचण्डचण्डिकापूजा पञ्चविंशतिसंख्यके ॥
श्रीविद्यायाः क्रमः सम्यक् षड्विंशतिप्रकाशके ।
भैरवी च महालक्ष्मीर्मातङ्गी भुवनेश्वरी ॥
धूमावती च वगला चासां पूजा पृथक् पृथक् ।
सप्तविंशतिसंख्येस्मिन् प्रकाशे प्रतिपादिता ॥
चक्रपूजा पूर्व्वकृत्यं सामग्रीलक्षणं ततः ।
द्विविधं यजनं तत्र दूतीनां लक्षणं पृथक् ॥
दशविद्याक्रमेणैव दूतीयागविधिस्ततः ।
चक्राचारः कृतोप्यष्टाविंशत्याद्यप्रकाशके ॥
प्रस्तारादिश्च यन्त्राणां क्रमाद्दक्षिणवामयोः ।
प्रतिष्ठा द्विविधा प्रोक्ता ऊनविंश(ति)प्रकाशके ॥
चलाचला द्विधा माला देवताम्नायभेदतः ।
पृथक् पृथक् दला प्रोक्ता रुद्राक्षसम्भवादिकम् ॥

मन्त्राणां शुद्धादिभिर्भिन्ना मालाफलविनिर्णयः ।
ग्रन्थनादिविवेकस्तु संस्कारा मुण्डसाधनम् ॥
मन्त्रमालाविनिर्म्माणं संस्कारौ मुख्यभेदयोः ।
जाग्रतीकरणं तस्याः प्रोक्तं त्रिंशत्प्रकाशके ॥
कालश्चार्थस्ततोऽङ्गानि पुरश्चरणकर्म्मणः ।
विघ्नराजविधिर्विद्याविशेषाम्नायनिर्णयः ॥
क्रमेण दशविद्यायाः जपसंख्यादिनिर्णयः ।
सर्व्वसिद्धिप्रदं स्थानं देवतानां पृथक् पृथक् ॥
पीठानाञ्च समुत्पत्तिः क्षेत्रस्य ग्रहणे विधिः ।
कूर्म्मचक्रपरिज्ञानमभिषेकविधिस्ततः ॥
कार्य्याकार्य्यविचारश्च सङ्कल्पकरणं ततः ।
जपस्य कालकथनं रहस्यमनुसूतके ॥
मन्त्रविद्याविभेदेन प्रबोधकालनिर्णयः ।
तयोर्भेदो मन्त्रशिखामन्त्रचैतन्यकं ततः ॥
क्रमेण दशविद्याया कुल्लुकाविधिरीरितः ।
सेतुविप्रादिभेदेन निर्व्वाणकथनं ततः ॥
शापोत्कीलनयोर्भेदः शापोद्धारोसिना मनोः ।
मन्त्रस्य हृदयं चार्थनिर्णयोत्र विशेषतः ॥
जपस्यारम्भभेदा हि पुनर्वीरपुरस्क्रिया ।
अथवान्यप्रकारेण विविधा तु पुरस्क्रिया ॥
शवस्य च स्तोत्रादेस्सैकत्रिंशत्प्रकाशके ।
मन्त्रसिद्धेरुपायाश्च चितासाधनकर्म्म च ॥
वीरसाधनभेदाश्च युग्मत्रिंशत्प्रकाशके ।
जपसंख्याप्रमाणञ्च युग्मत्रिंशत्प्रकाशके ॥
विद्याभेदे जपात् सिद्धिप्रदा संख्या मनोरपि ॥
रहस्यक्रमयोगाश्च त्रयस्त्रिंशत्प्रकाशके ।
नैमित्तिकस्य कालादि कुलाकुलविनिर्णयः ॥

ग्रहणं द्विविधं प्रोक्तं बाह्याभ्यन्तरभेदतः ।
दमनारोपणोत्पत्तिर्दमनारोपणे विधिः ॥
पवित्रारोपणोत्पत्तिः पवित्रारोपणे विधिः ।
ग्रन्थिभेदो देवतायास्त्रयस्त्रिंशत्प्रकाशके ॥
शारदीयविधानञ्च चतुस्त्रिंशत्प्रकाशके ।
पशुदानविवेकस्तु पशुभेदादिनिर्णयः ॥
देवताष्टमिकालश्च पशोर्लक्षणवीक्षणम् ।
निषेधोऽप्यनुकल्पश्च पूजामहिषप्रोक्षणम् ॥
नराणां प्रोक्षणं खड्गलक्षणं पात्रनिर्णयः ।
शुभाशुभञ्च नैवेद्यं पञ्चत्रिंशत्प्रकाशके ॥
कुमारीपूजनविधौ तासां लक्षणनिर्णयः ।
शुभाशुभादिसंकेतः षट्त्रिंशत्प्रकाशके ॥
सामान्यतः काम्यविधिः षट्कर्मक्रमनिर्णयः ।
तेषां प्रकीर्णकथनं आसनादिनिरूपणम् ॥
मन्त्रग्रथनभेदादिर्मालाकुण्डादिनिर्णयः ।
होमद्रव्यप्रमाणञ्च सप्तत्रिंशत्प्रकाशके ॥
क्रमेण दशविद्यायाः प्रयोगश्च पृथक् पृथक् ।
प्रायश्चित्तविधिः पश्चादष्टत्रिंशत्प्रकाशके ॥
साम्राज्यमुद्रिका पश्चाद्यन्त्राणां लक्षणं क्रमात् ।
मन्त्राणां धारणायोनचत्वारिंशत्प्रकाशके ॥
प्रत्येकं मातृकावर्णध्यानादीनां निरूपणम् ।
क्रमेण दशविद्याया मन्त्रभेदाः प्रकीर्त्तिताः ॥
नानाप्रयोगमन्त्रास्तु चत्वारिंशत्प्रकाशके ।
कुमारी योगिनी काली वाराही कुब्जिका परा ॥
नारायणी मुण्डमाला चामुण्डा भुवनेश्वरी ।
गौतमी समया मौत्रामणिर्विजयमालिनी ॥
लीलावती गुह्यसिद्धिर्मालिनी परमेश्वरी ।
प्रचण्डचण्डिकाशम्भु नित्या कात्यायनीति च ॥

फेत्कारी भैरवी भूतसिद्धिः सिद्धेश्वरी तथा ।
मेरुनीलमतश्चास्य शक्तिसङ्गमभैरवौ ॥
साङ्ख्यायनं किरणाख्यं गन्धर्व्वभूतभैरवौ ।
वीराहैनं वीरभद्रं रुद्रकालानलोत्तरे ॥
सिद्धिसारस्वतं हाहारावो मन्थानभैरवः ।
सिद्धेश्वरो विश्वसारस्तथा बौधायनं पुनः ॥
माहेश्वरमहाहारौ कालाग्निश्च मृदा[डा ?]ण्यपि ।
एतेषामन्ततो ज्ञेयस्तन्त्रशब्दः पृथक् पृथक् ॥
सिद्धिनाथो महाकालो दक्षिणामूर्त्तिरेव च ।
सुरेन्द्रब्रह्मगोरक्षा वैशम्पायनमेव च ॥
नन्दिकेश्वरवायव्यौ वाराही शाम्भवीति च ।
सनत्कुमारः श्रीकण्ठोऽप्यगस्त्यस्तत्त्वगारकौ ॥
वशिष्ठः पुनरेतेषां अन्ते स्यात् संहिताभिधा ।
ब्रह्मविष्णुरुद्रसिद्धदेव्युमाचन्द्रशक्तयः ।
एतेषामन्ततो ज्ञेयं यामलं चाष्टसंख्यकम् ॥
कुलवीरमन्त्रभावचूडामणिभिरीरितः ।
हयग्रीवनारदाभ्यां महाकपिलतो भवेत् ॥
पञ्चरात्रं ततो देवी शैवलिङ्गागमानि च ।
कुमारीविजयाकालीताराकल्पाश्च विश्रुताः ॥
मातृकामन्त्रज्ञानानि कुलगुप्ता कुलानि च ।
माद्यश्चैतेभ्यः शब्देभ्योऽप्यर्णवं परिकीर्त्तितम् ॥
रहस्यक्रमतः कल्लोलिनीश्रीमतकालयोः ।
उत्तरञ्च पदं ज्ञेयं चण्डीपीठं प्रकीर्त्तितम् ॥
नित्याह्निको मातिलके षोडोशं कुलपूर्व्वकम् ।
स्वायम्भुवः सोमशम्भुस्तथैव पिङ्गलामतम् ॥
षडन्वयो महारत्नवरत्नेश्वरावपि ।
कामधेनुमतं कुम्भकुलसम्भवसंज्ञकौ ॥

कालीक्रमो मत्स्यसूक्तमुदयाकरपद्धतिः ।
योगिनीहृदयञ्चैव कालीहृदयमेव च ।
त्रिशक्तिरत्नकं सोमभुजङ्गावलिरेव च ॥
कुलावतारकं पञ्चवाराहीहरपूर्व्वतः ।
गौरीसंवादकं ज्ञेयं समयाङ्कुकमातृका ॥
तूर्णायागश्च ललितस्वच्छन्दं परिकीर्त्तितम् ।
कुलप्रकाशकञ्चेति कुलामृतप्रदायिका ॥
नवदुर्गाकल्पसंज्ञं कुलमूलावतारकम् ।
तन्त्रराजश्च कामाख्या शब्दान्तं चासिका स्मृता ॥
कुलरत्नद्योतिकं स्यादेतेभ्यः ग्रन्थमध्यतः ।
वचनानि समानीय लिख्यते क्रियते न तु ॥

End:—

तन्त्राणि [यार्]न सकलानि न तानि [म]र्त्त्ये
मर्त्त्ये च यानि न पुनः प्रकटानि तानि ।
देशान्तरे कति कतीह न सर्व्वमस्ति
ग्र[न्थे त्व]पूर्णवचने किमु दूषणं मे ॥
एकस्याः पदपद्मपूजनविधेर्निःशेषतो निर्णये
शम्भुः पञ्चमुखोप्यनेकक[वपु]र्मर्त्त्यश्चयो न क्षमः ।
दिग्विद्याक्रम(ण)निर्णयोचिततया ग्रन्थे प्रवृत्तोऽस्मि य-
त्त[च्चाप्य]ल्पतरं कृतं बुधजनैः क्षन्तव्यमेतद्ध्रुवम् ॥

Last Colophon:—

इति श्रीतन्त्रचिन्तामणौ मातृकावर्णध्यानदशविद्यादिनानामन्त्र-
भेदमुक्त्युपायान्त्येष्टिनिर्णयनामा चत्वारिंशत्तमः प्रकाशः सम्पूर्णः ।

Post-colophon Statement:—

समाप्तश्चायं दामोदरसूरिणा कृतो ग्रन्थः ।

This is a comprehensive Tantric compilation dealing with the details of Tantric worship. The name of the author is found in one of the introductory verses while the post-colophon statement of the present MS attributes the work to Dāmodara Sūri.

6218.

11311. *Tantracintāmaṇi.*

Substance, country-made paper. 13 × 6½ inches. Folia, 1–411. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 15,000. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete in 40 chapters.

A complete table of contents is given in the beginning of the MS in Folia marked 1–15.

6219.

Yadunātha Śarmā.

3982A. आगमकल्पवल्ली । *Āgamakalpavallī.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 6½ inches. Folia, 10. Lines, 22 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Kashmiri. Appearance, old, worn out and discoloured. Incomplete.

MSS of the work are noticed in Oudh. XI. 20 and Stein. 227. A MS of the work, complete in 25 chapters, is in the Society's old collection. It is a comprehensive compilation dealing with the details of the worship of various deities, specially the Mahāvidyās. The present MS contains the first two chapters and a portion of the third chapter up to the beginning of the Nāḍīcakra.

Beginning:—

ॐ स्वस्ति । श्रीगणेशाय नमः । ॐ नमः शिवाय ।

यत्पादपङ्कजयुगं हृदि सन्निवेश्य
विश्वं सृजत्यविकलं खलु पद्मजन्मा ।
विष्णुश्च पालयति संहरते महेश-
स्तं देवमादिपुरुषं सततं नतोऽस्मि ॥

नत्वा गिरीशं गिरिजां गणेशं वाणीं मुनीन्द्रैः स्तुतपादपद्माम् ।
विलोक्य शास्त्रं यदुनाथशर्मणा वितन्यते ह्यागमकल्पवल्ली ॥
प्रपञ्चसारसिद्धान्तं शारदातिलकं तथा
सपरिष्कारमालोक्य तथा सारसमुच्चयम् ।
यत्नेन दीपिकां दृष्ट्वा तथा च लघुदीपिकाम्
तथा पूजाप्रदीपञ्च पुरश्चरणचन्द्रिकाम् ॥
मन्त्रदर्पणसिद्धान्तं मन्त्रदेवप्रकाशकम् ।
मन्त्रनेत्रञ्च मन्त्रान्तं श्रीरामार्चनचन्द्रिकाम् ॥
मन्त्रमुक्तावली रत्नावली ज्ञानार्णवादिकान् ।
तन्त्रं सनत्कुमारस्य नारदीयचतुश्शतीम् ॥
पूजायागं सोमशम्भुमतं चागस्त्यसंहिताम् ।
संहितां वैष्णवीं तद्वत् तत्त्वसागरसंहिताम् ॥
संहितां कपिलप्रोक्तां श्रीमन्त्रवरसंहिताम् ।
तन्त्रं श्रीभुवनेश्वर्य्या नयसिद्धान्तमादरात् ॥
कल्पं श्रीवनदुर्गायास्तन्त्रं सम्मोहनादिकम् ।
हयग्रीवमतं तद्वत् तथा विज्ञानभारतम् ॥
शुद्धं च तन्त्रराजं च तथा वै पिङ्गलामृतम् ।
वामकेश्वरतन्त्रञ्च समस्तं रामदीक्षितम् ॥
विज्ञानेश्वरसिद्धान्तसारं श्रीसंहिताक्रमात् ।
विज्ञानललितं पञ्चरात्रं नारायणीमपि ॥
वशिष्ठसंहितागस्त्यसंहितां भैरवं तथा ।
दिव्यसारस्वतं चिच्चन्द्रिकां कामिकमादरात् ॥
होमाकरोत्तरं ग्रन्थं प्रतिष्ठासारसंग्रहम् ।
संहितां वायवीं तद्वत् संहितां [ब्र]ह्मणस्तथा ॥
ईशानोः संहितां ब्रह्मविष्णुरुद्रादियामलम् ।
तथैव यामलोद्धारं मत्स्यसूक्तमपि क्रमात् ॥
पार्व्वतीहरसंवादं वाराहीतन्त्रमादरात् ।
तथैव कुब्जिकातन्त्रं [त्व]रिताशानमादरात् ॥

तथैव योगिनीतन्त्रं क्रमशस्त्रिपुराह्वयम् ।
ईशानसंहितां तद्वत् सिद्धान्तं विश्वकर्मणः ॥
तन्त्रं श्रीदक्षिणामूर्त्तेः वैशम्पायनसंहिताम् ।
कुलचूड़ामणिं तद्वत् भावचूड़ामणिं तथा ॥
कुलार्णवं कुलश्रीष्टं हंसपारायणं तथा ।
पुराणं विविधं तद्वत् स्मृतिशास्त्राणि भारतम् ॥
ज्योतिःशास्त्राणि चालोक्य सकलां पद्धतिं क्रमात् ।
अन्ये ये सद्ग्रन्थाः सन्ति तान् दृष्ट्वा च पुनः पुनः ॥
विधानं मन्त्रयन्त्राणां दीक्षादीनां प्रपञ्चितम् ।
ज्ञानानुसारतो ज्ञेयं विभाव्य च मुहुर्मुहुः ॥

Colophons:—

2B, इत्यागमकल्पलतायां प्रथमः पटलः;. 5B, इत्यागमकल्पलतायां द्वितीयः पटलः ।

6220.

Yogendra.

2897. **आगमसारसंग्रहः ।** *Āgamasārasaṃgraha.*

Substance, country-made yellow paper. 17 × 4 inches. Folia, 5. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 167. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS, which has been described in L. X. 4050, contains the first two chapters of the work which speak of the omnipresence and supremacy of Śakti as well as the greatness of the Kaula form of worship.

Of the works quoted and referred to, mention may be made of the following:—

कामधेनुतन्त्र, ज्ञानार्णव, कौलावलि, कुमारीकल्प, कणादसंहिता, लिङ्गार्चन, वासुदेवरहस्य, विश्वसार, वराहसंहिता, भूतशुद्धितन्त्र, गुरुपादुका, चिन्तामणि-तन्त्र, उत्तरातन्त्र, कौमुदीतन्त्र, कुलार्णव, चीनाचार ।

6221.

Kāśīnātha.

6542. **अवतारभेदप्रकाशिका ।** *Avatārabhedaprakāśikā.*

Substance, country-made paper. 10½ × 3½ inches. Folia, 17. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The title as well as the name of the author are found in a later hand on the reverse of Fol. 1 as also at the end of the work where the title is given as **नित्याद्यवतारभेद-प्रकाशिका.** The work gives an account of some of the religious sects of the Hindus, describes the origin of various deities including some of the Mahāvidyās and some of the incarnations of Viṣṇu, and points out the characteristics of their worship.

Beginning:—

श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः ।

श्रीशक्तिसंगमतन्त्रे [I. 8. 38–50]

देव्युवाच ।

देवेश श्रोतुमिच्छामि विष्णुभेदान् शिवस्य च ।
वैखानसो भवेदादौ श्रीराधावल्लभी तथा ॥
गोकुलेशो महेशानि तथा वृन्दावनी भवेत् ।
पाञ्चरात्रं पञ्चमं स्यात् षष्ठः श्रीवीरवैष्णवः ॥
रामानन्दी हरिव्यासी निम्बार्कश्च महेश्वरि ।
ततो भागवतो देवि दश भेदाः प्रकीर्त्तिताः ॥
शिखी मुण्डी जटी चैव द्विचिदण्डी क्रमेण च ।
एकदण्डी महेशानि वीरशैवस्तथैव च ॥
सप्त पाशुपताः प्रोक्ताः दशधा वैष्णवा मताः ।
एतेषां वासनां देवि शृणु यत्नेन शाम्भवि ॥

वेवेष्टि सर्व्वं संव्याप्य यस्तिष्ठति स वैष्णवः ।
वैखानसादिदीक्षाद्यैः भूषितः स्मार्त्तवैष्णवः ॥
श्रीराधावल्लभं देवि शृणु यत्नेन शाम्भवि ।
वैष्णवाचारनिरतो विष्णुभक्त्यैकपारगः ॥
अनन्यचेताः शान्तात्मा विष्णुचिह्नपरायणः ।
श्रीराधावल्लभी देवि गोकुलेशं शृणु प्रिये ॥
नानाभूषणसम्पन्नो नानासौगन्धभूषितः ।
गवां कुलं प्रीणयिता कालीकृष्णस्वरूपधृक् ॥
शरीरमर्थप्राणांश्च तस्मिन्निवेदकारकं ।
अन्तःशक्तिपरो देवि वह्निर्वैष्णवरूपधृक् ॥
गन्धर्व्वाचारनिरतो लतावेष्टनतत्परः ।
सम्प्रदायो गोकुलेशः सर्व्वसिद्धिकरो भुवि ॥
वृन्दावनाख्यं देवेशि शृणु यत्नेन साम्प्रतम् ।
विगताशः प्रसन्नात्मा विष्णुभक्तिपरायणः ॥
कामिनीसङ्गचपलो वनक्रीड़ाविनोदधृक् ।
सौगन्धभूषिततनुः स्त्रीध्यानैकपरायणः ॥
विष्णुस्वारूप्यतत्त्वज्ञः प्रोक्तो वृन्दावनी शिवे ॥

6222.

6012. तन्त्रसिद्धान्तकौमुदी । *Tantrasiddhāntakaumudī.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 6. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 170. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete in three chapters.

This work deals in short with the philosophy of the Tantras. Of the works and authors referred to, mention may be made of मृत्युजित्भट्टारक, विज्ञानभैरव (1B), प्रत्यभिज्ञा, स्वच्छन्द (2A), भर्गशिखा वीरावलि, मालिनीविजय (2B), कुलयुक्ति, मृत्युञ्जयभट्टारक, लक्ष्मीकौलार्णव (3A), ज्ञानार्णव, सर्वज्ञानोत्तर, तन्त्रसद्भाव, श्रीकण्ठीयसंहिता (4A) and देवीयामल (4B).

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः। श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः।
अनाद्यायाखिलाद्याय मायिने गतमायिने।
अरूपाय सरूपाय दक्षिणामूर्त्तये नमः॥
नत्वा श्रीशङ्कराचार्य्यचरणाम्भोरुहद्वयम्।
काशीनाथः प्रकुरुते तन्त्रसिद्धान्तकौमुदीम्॥

तत्र प्रथमं नरेश्वरभेदवादिप्रातिपक्ष्येण चैतन्यपरमार्थः शिव एव विश्वस्य आत्मा इत्यादिश्रुतिः। चैतन्यमात्मा। इच्छाचेतितस्य कस्यापि सत्त्वाभावात् चितिक्रिया सर्व्वसामान्यरूपेति। चेतयतीति चेतनः सर्व्वज्ञानक्रियास्वतन्त्रस्तस्य भावः चैतन्यं सर्व्वज्ञानक्रियासम्बन्धमयं परिपूर्णस्वातन्त्र्यमुच्यते। तच्च परमशिवस्यैव भगवतोऽस्ति।

End:—

देहप्राणसुखादिभिः प्रतिकलं संरुध्यमानो जनः
पूर्णानन्दघनामिमां न चिनुते स्वादेश्वरीं स्वां चितिम्।
तां वै बोधसुधाब्धिविश्वमभितस्तत्फेनपिण्डोपमं
यः पश्यत्युपदेशतस्तु कथितः साक्षात् स एकः शिवः॥

Colophons of the different chapters:—

3B. इति श्रीमद्गडोपनामकजयरामभट्टसुत-वाराणसीगर्भसम्भव-काशीनाथ-विरचितायां तन्त्रसिद्धान्तकौमुद्यां शाम्भवोपायप्रदर्शनं नाम प्रथम-प्रकाशः; 5A, ०शाक्तोपायप्रदर्शनं नाम द्वितीयप्रकाशः; 6A, ६०आणवोपायप्रदर्शनं तृतीय-प्रकाशः।

6223.

6531. *Tantrasiddhāntakaumudī.*

Substance, country-made paper. 10½ × 6½ inches. Folia, 8. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1961. Appearance, fresh. Complete in three chapters.

Post-colophon Statement:—

श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः। सं १९६[१?] मौः श्रावण
· वदी १०। मालवीयबालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम्।

6224.

6522. **मन्त्रसिद्धान्तमञ्जरी।** *Mantrasiddhāntamañjarī.*

Substance, country-made paper. 9¾ × 5 inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 70. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1961. Appearance, fresh. Complete.

The work which is divided into three sections gives in a general way the inner sense of *mantras*, as referring to the Supreme Being, speaks of different types of initiation meant for different rites and followers of different sects, and enumerates thirty-two kinds of shortcomings of human beings.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः। श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः।
दक्षिणामूर्त्तिपादाब्जभ्रमरीभूतमानसः।
काशीनाथः प्रतनुते मन्त्रसिद्धान्तमञ्जरी[म्]॥
अथातः सर्व्वमन्त्राणां देवता ब्रह्म मायया।
शवलितं ब्रह्म तत्तु ब्रह्मेन्द्राग्न्यादिनामकम्॥
पृथक् पृथगुपाधेस्तु वस्तुतो ब्रह्म केवलम्।
निरास्पदं स्वसंवेद्यं सच्चिदानन्दलक्षणम्॥
... ...
मन्त्रेषु नाममात्रे तु सप्तैव हि विभक्तयः॥
तासामर्थः[र्थं?] प्रथम[त]स्तूक्ता मन्त्रार्थ उच्यते।
यन्नाम्नः प्रातिपदिकं तेनात्मा ब्रह्म लक्ष्यते॥

2A, सर्वत्र चतुर्थ्यन्तपदे यत्प्रातिपदिकं तद्ब्रह्म।
नमः स्वाहादियोगेन ब्रह्मात्मैक्यं स्फुटं मतौ॥

Colophon:—

इति श्रीभडोपनामककाशीनाथविरचिता मन्त्रसिद्धान्तमञ्जरी समाप्ता ।

6225.

5911. **वैदिकतान्त्रिकाधिकारनिर्णयः ।** *Vaidikatāntrikādhikāranirṇaya.*

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 4. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

This work shows how particular classes of Tantras are meant for particular classes of worshippers. Of the works and authors referred to, mention may be made of विद्यारण्य (1B), पुरुषार्थप्रबोध (2A, B) and अनन्तभट्ट (3B), maternal grandfather of the author.

Beginning:—

श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः ।

अथ वैदिकतान्त्रिकादीनामधिकारनिर्णयः ।

शुद्धवैदिकः, तान्त्रिकवैदिकः, शुद्धतान्त्रिकः, वैदिकतान्त्रिकः, एते चत्वार आत्मजाः स्वस्वकर्म्मानुसारतः ।

मार्गाधिकारिणः प्रोक्ताः शिवेन परमात्मना ॥

तन्त्रगन्धं न सहते यः सोऽयं शुद्धवैदिकः ।

सतन्त्रांशश्रुतिप्रीतः प्रोक्तस्तान्त्रिकवैदिकः ॥

वेदगन्धं न सहते यः सोऽयं शुद्धतान्त्रिकः ।

सवेदाङ्गागमः प्रोक्तो योऽसौ वैदिकतान्त्रिकः ॥

वेदे वेदानुकूले च अधिकारी तु वैदिकः ।

तन्त्रोपसर्ज्जने शास्त्रेऽधिक[स ?]तांत्रिकवैदिकः ॥

वेदगन्धासहे तन्त्रेऽधिकारी शुद्धतान्त्रिकः ।

वेदोपसर्ज्जने तन्त्रेऽधिकृद्वैदिकतान्त्रिकः ॥

श्रीमद्विद्यारण्यचरणास्तु ।

सम्भूतसंहितं यत्तु भागधेयं परात्परम् ।

शुद्धवैदिकमित्युक्तं विद्वद्भिः शुद्धवैदिकैः ॥

शिवराघवसंवादवायवीग्गादिकं बुधैः ।

वेदागमविभागज्ञैः प्रोक्तं तान्त्रिकवैदिकम् ॥

वेदगन्धासहं तन्त्रं सोयं पाशुपतादिकम् ।

शुद्धतन्त्रमिति प्रोक्तं वेदतन्त्रार्थकोविदैः ॥

पञ्चरात्रं भागवतं शैवसिद्धान्तसंज्ञितम् ।

सर्व्वमेतन्महाप्राज्ञैः प्रोक्तं वैदिकतान्त्रिकम् ॥

पाणिनीयं जैमिनीयं शास्त्रं वैयासिकं तथा ।

भाष्यं यद्भगवत्पादैः प्रोक्तं तच्छुद्धवैदिकम् ॥

अक्षपादीयकाणादकापिलानि तथैव च ।

पातञ्जलं च तत्सर्व्वं प्रोक्तं तान्त्रिकवैदिकम् ॥

शारदातिलकं तद्वत् मन्त्रदेवप्रकाशिका ।

प्रपञ्चसारं चाशेषं प्रोक्तं वैदिकतान्त्रिकम् ॥

Colophon:—

इति श्रीमद्भडोपनामकदक्षिणाचारमतप्रवर्त्तककाशीनाथेन विरचितः वैदिकतान्त्रिकाधिकारनिर्णयः समाप्तः ।

6226.

5910. **आगमोत्पत्त्यादिवैदिकतान्त्रिकनिर्णयः ।** *Āgamotpattyādivaidikatāntrikanirṇaya.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 11. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 330. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The work, which is called *Āgamotpattinirṇaya* in one of the introductory verses, concerns itself not only with a description of the origin of the Tantras and an enumeration of the important Tantric texts but incidentally gives

an account of various Tantric rites, especially the sacraments meant for a follower of the Tantras. It is presumably on account of the variety of topics dealt with that the work is called *Āgamotpattyādivaidikatāntrikanirṇaya* in the last colophon.

Beginning:—

श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः ।

अनन्ताख्यं गुरुं नौमि कवित्वप्रतिभाकरम् ।
शास्त्रवल्लीजलधरं स्फुरत्कीर्त्तिकरं परम् ॥
नत्वा श्रीदक्षिणामूर्त्तिचरणाम्भोरुहद्वयम् ।
काशीनाथः प्रतनुते आगमोत्पत्तिनिर्णयम् ॥

तत्र रुद्रयामले ।

देव्युवाच ।

त्राहि त्राहि महादेव शरणागतवत्सल ।
साहङ्कारा वयं मूढा ईश्वरा इति वादिनः ॥
महाकालः कथं ज्ञेयः कथं मुक्तिर्भवेच्छिव ।
मुक्तिः [च] कतिधा देव श्रेष्ठा का किञ्च साधनम् ॥
वदास्माकं यदि कृपा देव्यां विष्णौ सुरेषु च ।

ईश्वर उवाच ।

ज्ञायते तत्प्रभावेण सकलं वेदवाक्यतः ॥
वेदेभ्यः सारमुद्धृत्य यत्कृतं शङ्करेण वै ।
वेदाधिक्यतया देवि आगमः परिकीर्त्तितः ॥
आगतं शिववक्त्रेभ्यो गतं च गिरिजामुखम् ।
मलत्रयविनाशित्वात् तस्मादागम उच्यते ॥
आगमोत्पत्तिसंख्ये च कथ्यते शृणु साम्प्रतम् ।
सार्द्धवर्षाष्टको ब्रह्मा यदा जातस्तु देवता ॥
अहंकारी महान् जातस्तत्र विद्याप्रभावतः ।
तदा तस्मिन् कलियुगे शिश्नोदरपरायणाः ॥

नादृतास्तैस्तु वेदादिस्मृतयो वै ह्यथागमे ।
खानं पानं मैथुनञ्च देशे देशे पुरे पुरे ॥
न कश्चिन्मन्यते विष्णुं गणेशं न रविं शिवम् ।
मत्वा सर्व्वे जगच्छाक्तं भगपूजां प्रकुर्व्वते ॥
तदा वटुकरूपेण मया पृष्टः पितामहः ।
ब्रह्मणादिश्यतां धर्म्मो वयं येन तरेमहि ॥
तदा नु ब्रह्मणा प्रोक्तं ममोर्द्धमुखनिर्गतः ।
आगमः पञ्चमो वेदः भुक्तिमुक्तिप्रदायकः ॥
तदाद्य कलिसंघे तु मया प्रोक्तः पितामहः ।
ब्रह्मणेदं त्वया वाच्यं सृष्टिकर्त्ता सदाशिवः ॥
तदा पितामहेनोक्तं कर्त्ताहं चापि रक्षकः ।
ममोर्द्धमुखतो जातं मन्यसे चान्य आगमः ॥
एवं तवाचारनिष्ठा यास्यन्ति परमां गतिम् ।
वटुस्त्वं वत्स नो सौख्यं खानपानाङ्गनाभवम् ॥
इति श्रुत्वा ब्रह्मवचो धर्म्मसंस्थापनाय तु ।
युगत्रयं तदा जातं क्रोधसंरक्तलोचनम् ॥
अवज्ञां वीक्ष्य धातुश्च प्रखरेण नखेन च ।
शिरो निपातितं धातुः कराङ्गुल्या धरातले ॥
तन्मुखात् पञ्चमो वेदो मम देहे लयं गतः ।
तस्मादागमकर्त्ताहं वेदकर्त्ता पितामहः ॥
पञ्चाशद्वै महापद्मो ह्यागमग्रन्थ ईरितः ।
तत्र मन्त्रा महादेवि सर्व्वेपि सुप्रतिष्ठिता ॥
त्रिंशच्छिखर्व्वषड्वृन्दनवत्यर्व्वुदकोटयः ।
मन्त्राः प्रोक्ता महेशानि त्वागमे कुत्र किं स्थितम् ॥
तत् शृणु त्वं महेशानि यद्यहं तव वल्लभः ।
पञ्चाशच्च महापद्मं षड्विंशति भुवि स्थितम् ॥
चतुर्द्दश स्थितं स्वर्गो [र्गे ?] दश पातालगोचरम् ।
एवं क्रमेण देवेशि ह्यागमः कथितो मया ॥

A list of Tantra works is given in Fol. 2A:—

कुमारी-योगिनी-काली-वाराही-कुब्जिका परा ।
नारायणी मुण्डमाला चामुण्डा भुवनेश्वरी ॥
गौतमी समया सौत्रामणिर्विजयमालिनी ।
लीलावती गुह्यसिद्धिर्मालिनी परमेश्वरी ॥
प्रचण्डचण्डिका-शम्भु नित्या कात्यायनीति च ।
फेत्कारी भैरवी भूतसिद्धिः सिद्धेश्वरी तथा ॥
मेरुनीलमतञ्चास्य शक्तिसंगमभैरवौ ।
साङ्ख्यायनं किरणाख्यं गन्धर्व्वभूतभैरवौ ॥
वीरार्द्दनं वीरभद्रं रुद्रकालानरो[लो ?]त्तरे ।
सिद्धसारस्वतं हाहारावो मशानभैरवः ॥
सिद्धेश्वरो विश्वसारस्तथा बौधायनं पुनः ।
माहेश्वर-महाहारौ कालाग्निश्च मृडान्यपि ॥
एतेषां सत्ततो ज्ञेयस्तन्त्रशब्दः पृथक् पृथक् ।
सिद्धनाथो महाकालो दक्षिणामूर्त्तिरेव च ॥
सुरेन्द्रब्रह्मगोरक्षा वैशम्पायनमेव च ।
नन्दिकेश्वरवायव्यौ वाराही शाम्भवीति च ॥
सनत्कुमारः श्रीकण्ठो ह्यगस्त्यतत्त्वसारकौ ।
वसिष्ठः पुनरेतेषां अन्ते स्यात् संहिताभिधा ॥
ब्रह्मविष्णुरुद्रसिद्धदेव्युमाचन्द्रशक्तयः ।
एतेषामन्ततो ज्ञेयं यामलं चाष्टसंख्यकम् ॥

Colophons and sectional headings:—

2A, इत्यागमोत्पत्तिः ; 2B, अथ युगधर्मानाह ; 3B, अथ कौलिकवैदिक-कर्मविचारः ; 4B, अथ षोडश संस्काराः ; 5B, अथ जातकर्म्माख्यसंस्कारः ; अथ नामप्रदानाख्यसंस्कारः ; 6A, अथान्नप्राशनसंस्कारः ; अथ चौलाख्यसंस्कारः ; 6B, अथ मौञ्जीबन्धाख्यसंस्कारः ; अथ प्राजापत्यव्रताख्यसंस्कारः ; अथ सौम्यव्रत-संस्कारः ; अथ आग्नेयाख्यसंस्कारः ; 7A, अथ वैश्वदेवाख्यसंस्कारः ; अथ

गोदानाख्यसंस्कारः; 7B, अथ समावर्त्तनाख्यसंस्कारः; अथ विवाहाख्यसंस्कारः; अथ पितृमेधाख्यसंस्कारः; 8A, इति षोडश संस्काराः; अथ स्वप्ने लब्धमन्त्रोपासनाक्रममाह; अथ पूर्णाभिषेकप्रकारमाह; 9A, इति वृहत्सम्बराणोक्तमार्गद्वयस्य पूर्णाभिषेकविधिप्रकारः; 9B, अथ महाविद्यायाः षडाम्नायप्रकारमाह; अथ श्रीविद्यायन्त्रधारणमाहात्म्यम्; 10A, [वामिनामन्त्येष्टिक्रिया]; इति श्रीमङ्गडोपनामकजयरामभट्टसुतवाराणसीगर्भसम्भवकाशीनाथविरचित आगमोत्पत्त्यादिवैदिकतान्त्रिकनिर्णयः समाप्तः।

6227.

6014. तन्त्रभूषा। *Tantrabhūṣā.*

Substance, country-made paper. 11¾ × 5 inches. Folia, 8. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The work seeks to establish the authoritativeness of the Tantras. Of the works and authors referred to, mention may be made of—शङ्कराचार्यकृतसंग्रह (2A), भट्टोजिदीक्षित (4A) and प्रपञ्चसारविवरण (5B).

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः।

श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः।

वाराणसीमहं वन्दे सच्चिदानन्दरूपिणीम्।
मा[तृ]रूपेण सततं सहस्रारेऽखिलेष्टदाम्॥
नत्वा श्रीदक्षिणामूर्त्तिचरणाम्भोरुहद्वयम्।
काशीनाथः प्रतनुते तन्त्रभूषां समासतः॥

तत्र ईश्वरः सर्व्वा अपि श्रुतीः भवपाशबद्धानां जन्तूनां स्वर्गाय मुक्तये च समुपदिशति स्म। अन्येषां स्मृतिशास्त्रादीनां तन्मूलकत्वेन च प्रामाण्यमिति सुप्रसिद्धतरम्। अस्यास्त्वागमस्मृतेः कथं तन्मूलक-

त्वमिति चेदुच्यते। सर्व्वासु श्रुतिषु काण्डत्रयम् कर्म्मोपासना-ब्रह्मभेदेन। तत्र कर्म्मकाण्डं जैमिनिप्रभृतिभिः सम्यक्तया विवृतम्। इदमुपासनाकाण्डं परशुरामनारदहयग्रीवशिवविष्णवादिभिः। ब्रह्म-काण्डं भगवद्व्यासादिभिरिति श्रुतिमूलकतास्य प्रत्यक्षोपलब्धा। श्रुति-मूलकता च त्रिपुरापूर्व्वोत्तरतापनीय-शिवपूर्व्वोत्तरतापनीय-नृसिंह-पूर्व्वोत्तरतापनीय-रामपूर्व्वोत्तरतापनीय-गोपालपूर्व्वोत्तरतापनीय-गणेशपूर्व्वोत्तरतापनीय-दक्षिणामूर्त्त्युपनिषदादि-कालीतारात्रिपुरा-बालाभुवनेश्वरीवगलागणेशवासुदेवाद्युपनिषदादि-सौराष्टाक्षरनारा-यणाष्टाक्षरशैवपञ्चाक्षरात्मिकश्रुतिभ्यः अनुसाक्षादुपलभ्यत एव।

Colophon:—

6B, इति श्रीमद्गडोपनामकजयरामभट्टसुतवाराणसीगर्भसम्भव-काशीनाथ-विरचिता तन्त्रभूषा समाप्ता।

After the colophon the work continues as follows:—

श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः।

अथ वार्त्तिके शिष्टाचारपरियहवेदविरोधहेतोरुक्तेर्यत्र तारामन्त्र-श्रीविद्यादौ सुरामांसपूजापरस्त्रीसुरतादौ मन्त्रजपे वेदविरोधस्यैव आगमस्य अप्रामाण्यम्। यत्र पञ्चरात्रपाशुपतादिधर्मे सन्ध्याग्नि-होत्रादि-श्रौतस्मार्त्तकर्म्मबाधो भूतशुद्धिमातृकान्यासाद्यैर्जन्यपाप-नाशात् तत्रैव पूर्व्वोक्तहेतुभ्यामप्रामाण्यम्। न सर्व्वत्र।

Another colophon in a later hand is found at the end:—

इति तन्त्रभूषा समाप्ता।

6228.

Harilāla.

10123. धर्मवितानम्। *Dharmavitāna.*

Substance, country-made paper. 9 × 6 inches. Folia, 20. Lines, 21 on a page. Extent in ślokas, 420. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Complete.

The present work seeks to demonstrate the authoritativeness of the Tantras. In this connection spiritual interpretations are suggested of apparently revolting and nauseating statements concerning the use of wine, women, etc. (Fol. 8Aff).

Beginning:--

ज्ञानानन्दमयं समाधिकरणं वेदोक्तमार्गापरं
यज्ञैः केपि यजन्ति भक्तिचतुरा भक्त्या भजन्ति प्रभुम् ।
यं कालं गणयन्ति केपि कवयो ब्रह्मेति तेजोमयं
तं शम्भुं प्रणमामि योगसुलभं लोकैकदुःखापहम् ॥ १ ॥
... ...
महीभृतो महामाना यत्पादं मूर्ध्नि(?)[न्](त्) ।
धर्मप्रवर्त्तने ख्यातो भवानीदासभास्करः ॥
तत्पुत्रो हरिलालो धर्मधर्मसुतपदद्वत्पद्मनाम् ।
तनुते धर्मवितानं शिवविष्णुतन्त्रसम्मतं मत्वा ॥ [६] ॥

End:—

भूयाद्धर्मवितानं श्रुतिवंशस्य गुणसम्पन्नम् ।
हृत्स्तम्भेन निबद्धं विस्तृतमानं सतां भूत्यै ॥
श्रीसारस्वतवंशे किंग्रणजातिः सुसम्मता शिष्टैः ।
तत्र चतुर्भुजपुत्रो मिश्रमलूकचन्द्र इह धन्यः ॥
तत्तनुजो मिश्रेशो भवानीदास इति विश्रुतो लोके ।
तत्पुत्रो हरिलालो धर्मवितानं तनोति स्म ॥
ग्रहमुनिवरगिरिभेशे विक्रमसूर्य्यात्समागते वर्षे ।
शुक्रमासशुचिपक्षे मदनतिथौ गुरुघस्रे पूर्णम् ॥

6229.

Kṛṣṇadeva.

3472. **चिदानन्दमन्दाकिनी ।** *Cidānandamandākinī.*

Substance, country-made paper. 13¾ × 3½ inches. Folia, 54, of which 2 to 8 and 20 to 36 are missing. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2,000.

Character, Bengali. Date, Śaka 1635. Appearance, discoloured. Complete in eight chapters.

The work deals with the philosophy of the Tantras and the esoterics of the Tantra rites.

Beginning:—

ॐ नमः परायै ।

नत्वा श्रीनाथपादाम्बुजनिजपरमानन्दसन्धानकन्दं
वन्दे चन्द्रार्कवन्दोत्कररुचिररुचिरां सच्चिदानन्दरूपाम् ।
गीर्व्वाणानामचिन्त्यां प्रणतजनचिदानन्दसन्दोहदत्तां
पूर्णेन्दूनामनेकैरनुमितवदनां भावयन् शब्दभूताम् ॥

जगन्मातुरादेशमासाद्य सुप्तौ
प्रपञ्चार्णवोत्तारणे कारणं यत् ।
तदस्मिन् परं ब्रह्मतत्त्वं सुगुप्तं
प्रकाशीकृतं साधकानां हिताय ॥

शिवाभिन्नमद्वन्द्वमाकाशकल्पं
शिवं निर्गुणं निर्म्मलं निष्क्रियञ्च ।
त्रिमूर्त्त्यात्मकं मूलभूतं गुणानां
प्रपद्ये परात्मानमानन्दकन्दम् ॥

प्रणम्याशुमोक्षप्रदामादिशक्तिं
कृता श्रीमता कृष्णदेवेन सम्यक् ।
मुदा ज्ञानमार्गप्रकाशैकहेतु-
श्चिदानन्दमन्दाकिनी पावनीयम् ॥

श्रियं श्रीपतिं भोगमोक्षैककन्दं
सदाशुद्धसत्त्वोदयानन्दवृन्दम् ।
प्रणम्य पृथिव्यां विनम्रेण मूर्द्धा
गणः कृष्णदेवस्तनोतीह तत्त्वम् ॥

सितसरसिजमध्ये भारतीं शुभ्रवर्णां
करविनिहितवीणां वादयन्तीं सुखेन ।
विगलदमृतधारां वाङ्मयीं ज्ञानसारा-
मभिमतवरसिद्धौ सिद्धरूपां नमामि ॥

ननु केषाञ्चिन्मते ग्रन्थकर्त्तुर्गुरुत्वात् शूद्रकर्तृकग्रन्थपाठे यद्ब्राह्मणस्य निषेधस्तत्सामान्यशास्त्रपाठे ज्ञेयः। ज्ञानशास्त्रे तु नायं नियमः। जनकात् शुकदेवस्य ज्ञानोपदेशश्रवणात् व्याधतो मुनिपुत्रस्यापि तथा दर्शनाच्च सूतमुखात् शौनकादीनां पुराणश्रवणाच्च ।

End:—

सुरा शक्तिः शिवो मांसं तद्भोक्ता भैरवः स्वयम् ।
तयोरैक्यसमुत्पन्न आनन्दो मोक्ष उच्यते ॥
आनन्दं ब्रह्मणो रूपं तच्च देहे व्यवस्थितम् ।
तस्याभिव्यञ्जकं द्रव्यं योगिभिस्तेन पीयते ॥
लिङ्गत्रयविशेषज्ञः षट्चक्रपद्मभेदनः ।
पीठस्थानानि चागत्य महापद्मवनं व्रजेत् ॥
आमूलाधारमाब्रह्मरन्ध्रं गत्वा पुनः पुनः ।
चिच्चन्द्रे कुण्डलीशक्तिः सा शिवस्य महोदयः ॥
व्योमपङ्कजनिस्यन्दधारापानरतो नरः ।
मधुपानमिदं देवि चेतरं मद्यपानकम् ॥
पुण्यापुण्यपशुं हत्वा ज्ञानखड्गेन योगवित् ।
शिवे लयं लभेच्चित्तं पलाशीति निगद्यते ॥
मनसा इन्द्रियगणं संयम्यात्मनि योजयेत् ।
मांसाशी स भवेद्देवि इतरे प्राणघातकाः ॥
परशक्त्यात्ममिथुनं संयोगानन्दनिर्भराः ।
युक्तास्ते मैथुनं तत् स्यात् इतरे स्त्रीनिषेवकाः ॥

इति कुलाचारः ॥

Available colophons:—

16B, इति चिदानन्दमन्दाकिन्यां मन्त्रामोच्चादिनिरूपणं नाम द्वितीयस्तरङ्गः; 18B, इति चिदानन्दमन्दाकिन्यां प्रकृतित्वेनैव साक्षान्निरञ्जनाविर्भावनिरूपणेन तत्प्राधान्यकथनं नाम तृतीयस्तरङ्गः; 40B, ०जपानुष्ठानादिविवेचनं नाम षष्ठस्तरङ्गः; 47B, ०भावनिरूपणं नाम सप्तमस्तरङ्गः; 54A, ०शारीरयोगसाधनादिनिरूपणं नामाष्टमस्तरङ्गः। इति धरामरचरणसरोजरेणुपुञ्जरञ्जितकलेवरनवभ्रमरश्रीकृष्णदेवगणसंगृहीता चिदानन्दमन्दाकिनी समाप्ता॥

The date of copying of the MS:—

शकाब्दे मिते बाणकालर्त्तुचन्द्रे
शुचौ मासि कृष्णे तिथौ वै चतुर्थ्याम्।
गुरोः पादपद्मं प्रणम्य व्यलेखीत्
चिदानन्दमन्दाकिनीं बाणशर्मा॥
लिखितामतियत्नेन पुस्तीं प्राणपणेन च।
खलो हरेत् प्रमादेन तस्य कष्टं भविष्यति॥
श्रीरस्तु लेखके मयि॥

6230.

Gopālapañcānana.

5097. तन्त्रदीपिका। *Tantradīpikā.*

Substance, country-made paper. 16 × 3½ inches. Folia, 3 to 196 with the following folia missing: 6, 53, 117, 123 and 124. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 4,500. Character, Bengali (written in different hands). Appearance, old and discoloured. Incomplete.

The author is stated to be the son of Harinātha Bhaṭṭācārya, and grandson of Āgamavāgīśa.

This is a comprehensive compilation. Two MSS of it are fully described in L. VI. 2202 and HPR. I. 138.

There is only one colophon in the manuscript on Fol. 35A :—

इति आगमवागीशपौत्र-हरिनाथभट्टाचार्यात्मज-श्रीगोपाल-पञ्चाननविरचितायां तन्त्रदीपिकायां प्रथमः परिच्छेदः ।

A batch of leaves (numbered 116–129) found along with the present MS seems also to belong to the present work if not to the present MS. A colophon found in Fol. 121A of this portion runs:—

इति गणेशादिपूजाक्रमः चतुर्थः परिच्छेदः ।

Of works and authors referred to, mention may be made of the following:—

दीक्षातत्त्वधृतशिवपुराण (7A), आचार्यधृतरुद्रतन्त्र (64A), कामरूपीय-निबन्धधृततन्त्रराज (69B), पुरश्चरणचन्द्रिका (99B), क्रमदीपिका (111B), शारदा (112A and in many other places), राघवभट्टधृततन्त्रार्णव (120A), गूढार्थदीपिकाधृतवचन (122B), रामार्चनचन्द्रिका (122B), रत्नधृत-सिद्धेश्वरतन्त्र (128A), रहस्यधृतस्वतन्त्र (128B), रत्नधृतकालीकुलार्णव (132A), रहस्यधृतसिद्धसारस्वतन्त्र (134B).

6231.

Śrīnivāsa Bhaṭṭa.

11306. शिवार्चनचन्द्रिका । *Śivārcanacandrikā.*

Substance, country-made yellow paper. 13½ × 6½ inches. Folia, 1–502. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 18,000. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete in 46 chapters.

The work deals with Tantra rites in general (initiation, daily worship, *puraścaraṇa*, etc.—chapters I–XV) and with the rituals of Gaṇeśa (chapters XVI–XIX), Śakti (chapters XX–XXXI), Viṣṇu (XXXII–XL), Sun (chapter XLI) and Śiva (chapters XLII–XLVI). MSS of the work are noticed in Ben., p. 320 and ASB, p. 202, Peters. I, p. 120, Bik. No. 1332.

Beginning:—

श्रीमन्तं सिन्दूरास्यं शशिशकलधरं बन्धुजीवाभिरामं
दानाद्भिः सिक्तगण्डस्खलदलिकलभान् लीलया खेलयन्तम् ।
प्रत्यूहध्वान्तभानुं पृथुतरजठरं ब्रह्मविष्ण्वीशवन्द्यं
वन्दे सिन्दूरपूरैर्गिरिवरसुतया चर्चितोत्तुङ्गकुम्भम् ॥

... ...

... ...

श्रीमत्सुन्दरदेशिकेन्द्रचरणद्वन्द्वारविन्दं मुहु-
र्वन्दे वन्दकमन्दभाग्यतिमिरप्रध्वंसभानूदयम् ।
यद्दृष्ट्वैव बुधाश्चराचरमिदं जानन्ति मायामयं
यन्नत्वाच सदा करामलकवत् पश्यन्ति चाद्यं महः ॥
देशोऽस्ति दक्षिणदिशि द्रविडाभिधानः
काञ्चीति यत्र वसतिः स्मरशासनस्य ।
पुण्या पुरी पुरनिसूदनभागधेयं
सौभाग्यदन्तुरितकीर्तिरचञ्चलश्रीः ॥
आविर्बभूव हयमेधमखे विरिञ्चे-
र्यत्र स्वयं स भगवानुमया रमेशः ।
अद्यापीहास्ति गिरिनाथ इति प्रसिद्धः
संदृश्यते सकललोकसमर्चिताङ्घ्रिः ॥
तस्या दक्षिणदिग्गतः क्षितिसुरैः
षट्शास्त्रविद्भिश्चतुर्वेदैः सोपनिषद्भि-
रङ्गसहितैराद्यैः सदाधिष्ठितः ॥
योऽनन्त इति विश्रुतः क्षितितलेऽप्येनानदीतीरभू-
देशे यागधूमाकुलसकलदिक्प्रान्तोग्रहारो महान् ।
आत्रेयगोत्रशतपत्रविकाशमित्र-
स्त्रातिरात्रसुमहाव्रतसत्रकर्ता ।
भर्तार्तदीनजनपश्यान्धसुहृज्जनानां
षट्शास्त्रवित्समरपुङ्गवदीक्षितोऽभूत् ॥

तस्यात्मजः फणिपतिर्वरपाणिनीये
मीमांसकेष्वपि गुरुः श्रुतिषु स्वयम्भुः ।
सद्वादसाङ्गचयनान्वितवाजपेय-
सोमाध्वरी भुवि तिमुम्मलदीक्षितोऽभूत् ॥
तन्नन्दनः सकलवेदविदां वरिष्ठः
श्रौतक्रियासु निपुणः श्रितसोमदीक्षः ।
आसीदशेषगुणरत्ननिधिः पृथिव्यां
श्रीश्रीनिकेतन इति प्रथितोध्वरीन्द्रः ॥
तत्सूनुः श्रीनिवासः सकलनिगमवित्सर्वशास्त्रार्थवेत्ता
श्रौतस्मार्तेषु कर्मस्वतिशयनिपुणः सत्कविः स्वीयदेशात् ।
पीठं जालन्धराख्यं प्रकटितविभवं प्राप्य यात्राप्रसङ्गात्
तत्र श्रीसुन्दराख्यं सकलगुणनिधिं प्राप्य स[द्]देशिकेन्द्रम् ॥
तत्पादपङ्कजयुगं परिचर्य तस्मात्
प्राप्याभिषेकमखिलागममप्यधीत्य ।
तस्याज्ञया समधिगम्य पुरीं स काशीं
तत्राकरोद्वसतिमात्मविदां वरिष्ठः ॥
तत्र स्थितः सकलतन्त्ररहस्यवेत्ता
शिष्यैः शिवार्चनपरैः श्रितशैवदीक्षैः ।
अभ्यर्थितो वितनुते सकलागमार्थ-
सारोदयां भुवि शिवार्चनचन्द्रिकां सः ॥

This is followed by a detailed and versified list of contents of the work.

End:—

चत्वारोऽत्र कृता ग्रन्था मया ह्यागमदर्शने ।
निदेशाद्देशिकेन्द्रस्य मन्त्रप्रश्नप्रवृत्तये ॥
तत्राद्यः पारिजाताख्यो भैरवार्चापदादिकः ।
अन्यो रत्नाकराख्यः स्यात् श्रीसौभाग्यपदादिकः ॥

तृतीयः कल्पवल्ल्याख्यः सपर्य्याक्रमपूर्वकः ।
चतुर्थस्याभिधानं तु श्रीशिवार्च[न]चन्द्रिका ॥
तेष्वाद्ये भैरवार्चोक्ता श्रीविद्यार्य[ा] द्वितीयके ।
तृतीये समप्रत्याख्यमालामन्त्रनवार्णयोः ॥
विधि(र्वि)र्वैरच्यतः सम्यक् सपर्य्यायां सुविस्तरः ।
पञ्चायतनमन्त्राणां चतुर्थे विस्तरं कृतम् ॥
संसारसागरं घोरं तर्तुमिच्छन्ति ये नराः ।
अभ्यर्च्य देवतास्तेषां पोता एते मया कृताः ॥
एतेष्वेकं समारुह्य तल्लोकद्वीपमेत्य च ।
तत्र भुक्त्वाखिलान् भोगान् मुक्तिरत्नमवाप्नुयात् ॥
सुन्दराचार्यशिष्येण श्रीनिवासेन धीमता ।
षट्चत्वारिंशदगमत् प्रणीतायां प्रकाशकः ॥

The last verse is found *mutatis mutandis* at the end of every chapter.

Last Colophon:—

इति श्रीसुन्दराचार्यचरणारविन्दद्वन्द्वान्तेवासिना श्रीश्रीनिवास-
भट्टेन विरचितायां श्रीशिवार्चनचन्द्रिकायां षट्चत्वारिंशः प्रकाशः ॥

6232.

Janārdana Gosvāmī.

8478. **मन्त्रचन्द्रिका ।** *Mantracandrikā.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 140. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 2,600. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete in 12 chapters.

This work deals with the mantras and peculiarities of worship of various deities arranged in five groups, e.g. Gaṇeśa, Śivā (Śakti), Kṛṣṇa, Sūrya and Śiva. MSS of the work have been described in Peters. IV. No. 1137 and

L. II. 911, the latter representing a shorter version in nine chapters which cover 11 chapters of the MS of the Society (as far as Fol. 129A). This version has only one benedictory verse in place of 9 in the other two MSS; the genealogical verses of the author are also not found here. According to one of these verses the work is based on the *Śivārcana-candrikā* of Śrīnivāsa, the grandfather of the author. The colophons of the Society's MS refer to the father of the author as will be clear from the last colophon quoted above.

Last Colophon:—

इति श्रीगोस्वामिजगन्निवासात्मजगोस्वामिजनार्द्दनभट्टविरचितायां मन्त्रचन्द्रिकायां [द्वा]दशः प्रकाशः

Post-colophon Statement:—

श्रीशुभमस्तु सं० १८५७ श्रावण ११ शु ।

6233.

Yaśodhara.

5502. **मन्त्राराधनदीपिका** *Mantrārādhanadīpikā.*

Substance, country-made paper. $14\frac{1}{2} \times 7$ inches. Folia, 1–74, 75. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 2,190. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete.

A MS of the work, complete in 16 chapters, is described in *Ulwar* 2270. Extr. 654. The date of composition as given in the last verse in this description is 1488 Śaka. Of the 11 introductory verses given here, we have only two. IO. IV. 2581 describes an incomplete MS of the work. It deals with Tantric rites like *dīkṣā*, *vāstuyāga* and worship of various deities.

Beginning:—

श्रीविघ्नवैरिणे वक्रतुण्डाय नमः ।

यन्नामस्मरणेन पातकमलप्रक्षालनं जायते
यस्मिन् कर्णपथं गते तु सुमहत्पुण्योऽग्र्यः प्राप्यते ।
यत्र न्यस्तमतिः प्रयाति पुरुषो मोक्षं महादुर्लभं
[वं]दे तं परमेश्वरं त्रिजगतामाद्यन्तमध्येश्वरम् ॥
लक्ष्मीकान्तं नमस्कृत्य भवानीं तदनन्तरम् ।
यशोधरेण क्रियते मन्त्राराधनदीपिका ॥
उच्यते प्रथमं तावत् ग्रन्थेऽस्मिन् लक्षणं गुरोः ।
गुरवो बहवः सन्ति दीपवच्च गृहे गृहे ॥
दुर्लभोऽयं गुरुर्देवि सूर्य्यवत् सर्व्वदीपकः ।

तन्त्रराजे ।

सुन्दरः सुमुखः स्वच्छः सुलभो बहुमन्त्रवित् ।
असंशयः संशयच्छित् निरपेक्षो गुरुर्मतः ॥

Colophons of the different chapters:—

9B, इति श्रीकंसारिमिश्रात्मजयशोधरविरचितायां मन्त्राराधनदीपिकायां प्रथमः प्रकाशः; 22B, ०द्वितीयः प्रकाशः; 36A, ० तृतीयः प्रकाशः; 55B, ० चतुर्थः प्रकाशः; 58A, ०पञ्चमः प्रकाशः; 62B, ०षष्ठः प्रकाशः ।

The works quoted are:—

1A, तन्त्रराज, शारदा, रामार्च्चनचन्द्रिका; 2A, पिङ्गलागम, कुलार्णव, रत्नसागर; 2B, सारसंग्रह; योगरत्नावली, अगस्तिसंहिता; 3B, तन्त्ररत्न-माला; 4A, मन्त्रदर्पण; 7B, रुद्रयामल; 8B, कल्पलता; मन्त्रसंग्रह; 9B, कादिमत; कुलमूलावतार; 10A, सूर्य्यसिद्धान्त; 10B, मन्त्रदेवप्रकाशिका; 14A, मत्स्यपुराण; व्यवहारोच्चय; 14B, देवल, वराह; 15A, मन्त्रमुक्ता-वली; 19A, भैरवतन्त्र; 22B, मन्त्रतन्त्रप्रकाश; 23A, वशिष्ठसंहिता; जाबालि; 24A, वैष्णवतिलक, ब्रह्माण्डपुराण; 27B, सिंहार्च्चनचन्द्रिका;

28A, क्रमदीपिका ; 29A, प्रणवकल्प ; 34B, शारदा, शिवदीक्षाटीका ; 36B, हरिनाथ ; 37A, शौनकागम ; मन्त्रकोष ; प्रपञ्चसार ; 43A, ज्ञानमाला ; 48B, वायवीयसंहिता ; 55A, तत्त्वसार ; 57B, रत्नकोष ।

6234.

Viṣṇudeva.

9059. **मन्त्रदेवप्रकाशिका ।** *Mantradevaprakāśikā.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 1–65+1–6+49–58+1–80. Lines, 10, 10, 12, 7 on a page. Extent in ślokas, 1,900+170+360+1,600. Character, Nāgara. Appearance, some portions old and some portions new. Complete in 32 chapters.

Fol. 1–4 in the first batch, the entire second and fourth batches are later insertions and hence are new in appearance. The work deals with *dīkṣā*, *homa* and other Tantric rites in general as also the worship and *mantras* of various deities. The first and last chapters are somewhat philosophical. It is asserted that, strictly speaking, all *mantras* relate to one deity alone who is the Supreme Brahman. A MS of the work has been described in L. VIII. 2815.

Beginning:—

ॐकारात्माक्षरावीङ्भुवनपशिवश्चिद्दृत्तिगणामूर्त्तिचिन्ता-
रत्नत्रैयम्बकोद्यन्स्मृतिहरगणमहागणपत्यादिरूपिन् ।
अष्टार्णद्वादशार्णप्रियन्हरितनोः श्रीवराहाख्यचक्रिन्
कृष्णात्मन् रामविष्णो विविधगुणमहाशक्तिभास्वन्नमस्ते ॥
अनन्तनारायण रामयोगिन् ब्रह्मप्रभो ज्ञानघनाद्यविष्णो ।
अनन्तयोगीश्वर भानुकृष्ण रामाङ्ग्यानन्दगुरो नमस्ते ॥
............अथ प्रपञ्चसाराद्यमन्त्रशास्त्रानुसारतः ।
गुरूपदिष्टमन्त्राणां देवतादि प्रकाश्यते ॥

End:—

श्रीमत्प्रपञ्चसारादिशास्त्रसंग्रहविग्रहा ।
कृतिर्विजयते सैषा मन्त्रदेवप्रकाशिका ॥
परमाराध्यपौत्रस्य लक्ष्मीधरकृसूरिजन्मनः ।
कृतिः श्रीविश्वदेवस्य श्रीमत्कोटीश्वरेर्पिता ॥

6235.

2242. *Mantradevaprakāśikā.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folium 1. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 20. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete in 15 verses.

This contains only the second chapter of the work.

6236.

Vijayarāmācārya.

10160. **मन्त्ररत्नाकरः ।** *Mantraratnākara.*

Substance, country-made paper. 6¾ × 5 inches. Folia, 78. Lines, 7–10 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS contains the 14th *taraṅga* only dealing with *mantras* and prayers, addressed to Rādhā. IO. IV. 2588 describes the 13th chapter of the work. Ulwar. Extr. 653 quotes from the beginning of the work. Stein (p. 233) refers to a MS of a commentary on the work by the author himself.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।
अथ राधो(?) प्रवक्ष्यामि सर्व्वतन्त्रेषु गोपितां ।
साधको यां समाराध्य चतुर्वर्गफलं लभेत् ॥

यस्याः संप्राप्तिमात्रेण जीवन्मुक्तो भवेन्नरः ।
बृहस्पतिः कुवेरश्च जायते धनविद्ययो[ः] ॥
शत्रवो दासतां यान्ति दास[ः] स्या[द्]वनीपतिः ।
यस्मै कस्मै न दातव्या विद्याराज्ञी सुदुर्लभा ॥
विना श्रीराधिकामन्त्रं कृष्णमन्त्रं तु यो जपेत् ।
स दरिद्रो महामूढः कृष्णशापमवाप्नुयात् ॥
श्रीकृष्णोपासकस्तस्माद्राधामन्त्रं समाश्रयेत् ।
मन्त्रोद्धारं प्रवक्ष्यामि सर्व्वतन्त्रेषु गोपितम् ॥

End :—

नानया सदृशी विद्या शीघ्रसिद्धिविधायिनी ।
शरीरधनदारेण गुरुं संतोष्य साधयेत् ॥
गुरौ तुष्टे तु सिद्धि[ः] स्यान्नान्यथा कल्पकोटिभिः ।
तस्मात् सर्व्वप्रयत्नेन गुरुं सन्तोषयेत् सुधीः ॥

Colophon :—

इति श्रीमच्चतुर्भुजाचार्य्यचरणसरोजनिवसतमनश्चञ्चरीकास्वादितचिन्मकरन्दश्रीविजयरामाचार्य्यविरचिते मन्त्ररत्नाकरे(र) चतुर्दशस्तरङ्गः ।

6237.

5806. *Mantraratnākara.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 12. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS contains the 16th (13th according to IO. IV. 2588) chapter of the work dealing with the details of the worship of Kārtavīrya.

6238.

Kamalākara Bhaṭṭa.

5529. मन्त्रकमलाकरः । *Mantrakamalākara.*

Substance, country-made paper. 12½ × 5 inches. Folia, 126. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 3,780. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The work deals with initiation, various sorcery rites and the worship of deities like Sūrya, Gaṇeśa, Rāma, Kārtavīryārjuna, etc. The section on the worship of Rāma is written by Rāmakṛṣṇa, father of Kamalākara. This section is introduced thus (Fol. 36B):—

अथास्मत्पितृकृतो रामपूजाविधिः ।

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीरामः ।

श्रीरामपितरौ नत्वा कमलाकरशर्म्मणा ।
अनन्तस्य सुतस्यार्थे मन्त्रतन्त्रं विविच्यते ॥

शारदायाम् ।

अथ दीक्षां प्रवक्ष्यामि मन्त्राणां हितकाम्यया ।
विनानया न लभ्येत सर्व्वमन्त्रफलं यतः ॥

Colophons:—

21A, इति जगद्गुरुरामकृष्णभट्टात्मजकमलाकरभट्टकृते मन्त्रकमलाकरे दीक्षाविधिः परिभाषा च समाप्ता; 35B, इति कमलाकरभट्टकृता महागणपतिपद्धतिः; 36B, इति कमलाकरभट्टकृते मन्त्रकमलाकरे गणेशमन्त्राः; 47B, इति श्रीमन्नारायणभट्टसुतश्रीमद्रामकृष्णभट्टविरचितो रामपूजाविधिः समाप्तः; 50B, इति श्रीमन्नारायणभट्टसुतरामकृष्णभट्टकृतः संक्षेपतो रामपूजाविधिः; 53B, इति श्रीमद्विद्वन्मुकुटहीराङ्कुरश्रीमद्रामेश्वरभट्टसूरिसूनुनारायणसुतश्रीरामकृष्णभट्टविरचितो रामपूजाविधौ रामयन्त्रोद्धारः; 70B,

इति श्रीमन्नारायणभट्टसूरिसूनु-महामहोपाध्याय-रामकृष्णभट्टात्मज-कमलाकरभट्ट-कृतः कार्त्तवीर्य्यदीपदानप्रयोगः सम्पूर्णः; 79A, इति कार्त्तवीर्य्यार्ज्जुनपद्धतिः; 82B, इति कुब्जिकातन्त्रोक्तं वन्ध्यात्वहरणम्; 97B, इति शिवपञ्चाक्षरमन्त्रप्रयोगो भट्टकमलाकरकृतः समाप्तः; 109A, इति कमलाकरभट्टकृतौ वन्दिमोक्षप्रयोगः; 110B, सर्पविषोत्तारणम्; 126B, इति श्रीआनन्दभैरवेश्वरसंवादे कार्त्तवीर्य्यार्ज्जुन-सहस्रनामस्तोत्रं सम्पूर्णम्; इति श्रीमन्नारायणभट्टसूरिसूनुरामकृष्ण-भट्टात्मजमहामहोपाध्याय-श्रीकमलाकरभट्टकृते मन्त्रकमलाकरे मन्त्रौषधप्रकरणं समाप्तम्।

6239.

Pūrṇaprakāśa.

6553. **मन्त्रमुक्तावली।** *Mantramuktāvalī.*

Substance, country-made paper. 11½ × 3½ inches. Folia, 1 174, of which Fol. 39-40, and 45B (which does not belong to the present work and contains an extract from the *Śāradātilaka*) are written in a later hand. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 5,000. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1480. Appearance, old, discoloured and repaired. Complete in 25 chapters.

The work deals with various Tantric topics like *dīkṣā*, *puraścaraṇa* and worship, as well as *mantras* of different deities. For two incomplete MSS of the work, described as anonymous, cf. CS. V. 62-3.

The MS has occasionally many marginal notes in a later hand.

Beginning:—

ॐ शिवादिभ्यो गुरुभ्यो नमः।
जयति जगदधीशाधीश्वरी सा भवानी
गुणपदमधिरूढा भूतमुक्तावली या।
हिमकररवियोगादेतया ब्रह्मरन्ध्रा-
म्बुजकुहरकलायाः प्रोल्लसन्ती दशार्णा ॥ १ ॥

विद्यापङ्कजबन्धुबोधितमहापद्मप्रबद्धासना
मुद्रामुद्रितलोचनाम्बुजयुगा सद्योगमुद्राधरा ।
देहोन्मीलितनीलनीरजविभाध्याधूतमन्मोहभू-
राज्ञा कापि मदीयदैवतमयी मूर्त्ता समुज्जृम्भताम् ॥ २ ॥

... ...

संसारशार्व्वरविदारणदारुणोपि
यत्संप्रदायतरणिः करुणां करोति ।
अस्मादृशेषु भुवि शङ्करपूज्यपादान्
वन्दामहे गुरुकुलस्य गुरूनभूभ्यां ॥ ५ ॥

यच्चिन्तानिकुरुंबकैरवसुहृद्बिम्बेंतरुन्मीलति
प्रौढ़ानन्दसुधाम्बुधौ मयि परामुद्वेलतां तन्वति ।
लीनं तत् सनिदानमेतदखिलं सोढुं (?) जगज्जालकं
श्रीकाशीनगरीमुनेरनुदिनं तत् पादपद्मं नुमः ॥ ६ ॥

यदमलयशःकासारेस्मिन् विभाति हरेः पदं
सरसबिसिनीपत्रच्छायं विधुः सरसीरुहम् ।
अपि च रुचिरं ताराचक्रं तुषारपरम्पराः
सततमिह तं वाणीतीर्थं गुरुं समुपास्महे ॥ ७ ॥

श्रीमत्प्रपञ्चसाराब्जलधेरुपदेशशुक्तिगर्भेभ्यः ।
मनुमुक्ताफलमालां सम्मतिभूषार्थमुद्धराम्येताम् ॥ ८ ॥

क्वापि क्वापि महागमनिकराकरजानि मन्त्ररत्नानि ।
सत्सम्प्रदायगुम्फैर्नायकतामत्र यास्यन्ति ॥ ९ ॥

End:—

ग्रामे काञ्चिदिहास्त्यलौकिककलासम्भम्भवर्यनुगा
मुद्रोन्मुद्रितशम्भुयामपरमा हन्तामृतस्यन्दिनी ।
श्रीकाशीनगरी मुनीन्द्रचरणद्वन्द्वानुचर्य्याविशाद्
या लब्धात्र मयार्पिता भगवती जानातु वागीश्वरी ॥

+ + + + स्य तं नित्यकमनीयं
त्रिभुवने मनोवाणीमार्गातिगमगणितानन्दसुभगं ।
गभीरं निःपारं गुरुचरणसेवैकसुलभं
वपुर्व्वाणीशाया जयति जनया + + + + + ॥

+ + + + +
+ + + पापेन कदर्थितोसि ।
अज्ञस्य वागीश्वरि मेऽपराधं
कारुण्यमूर्त्ते तमिमं क्षमस्व ॥

जन्मनाश[व्यथा]संकुलाद्भवादंबुधेर्जगति कौतुकादहं ॥
उद्धृतोस्मि यदपांगलीलया
तं नमामि निजदैवतं गुरुम् ।

विश्वेशचिन्ताभरमाहरन्तं
भागीरथीकार्य्यकरं नमामि ॥
निर्द्दोषदोषाकरपोषकं तं
श्रीभारतीतीर्थमुनेर्गुणौघं ।

रुष (?) कलनकलावान् नैव जातु स्वभावात्
परिपवनवदस्मिन् केपि ख्यांते (?) भवन्तं ।
जगति रसनिधानं गोस्तनीं वर्ज्जयित्वा
लशुनमशुचि केचित् किं न खादंति मन्दाः ॥

यद्यवद्यमिह वन्द्यते नरा(ना) किं विचाररचनाकदर्थने ।
उल्लसन्त्यपि नदोषदर्शिनां रम्यवस्तुनि कलङ्ककोटयः ॥

अस्मन्मनीषापरितोषणाय
तवाङ्घ्रिगोविन्दमुदेऽस्मदीयः ।
यत्नस्तनुर्याति फलेन योगं
वागीश्वरीचिन्तनवारिपुष्टा ॥

स्वबुद्धिकामिनीकण्ठभूषणाय मनोरमां ।
मन्त्रमुक्तावलीमेनां कश्चन व्यतनोन्मुनिः ॥

Last Colophon:—

इति परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीमदनन्तप्रकाशपूज्यपादशिष्य-
पूर्णप्रकाशस्य कृतौ मन्त्रमुक्तावल्यां पञ्चविंशतिमः पटलः ।

Post-colophon Statement:—

संवत् १४८० समये पौष सुदि १३ भौमे विहारनगरावस्थितषट्-
कर्म्मालंकर्म्मीण द्विवेदश्रीपांपाशर्म्मणः कृते श्रीपुरुषोत्तमदासेन
लिखिता मन्त्रमुक्तावली ।

शुभमस्तु सर्व्वजगतः । यथादृष्टमिति परिहारः ।

श्रीनारायणाय नमः । श्रीकृष्णाय नमः ।

यज्ञेशाच्युतगोविन्दमाधवानन्तकेशव ।

कृष्णविष्णो हृषीकेश वासुदेव नमोस्तु ते ॥

आह राजा स केवलं । नान्यज्जगाज (?) मैत्रेय किञ्चित्
स्वप्नान्तरेष्वपि ॥

6240.

Kāśīnātha Bhaṭṭa.

6015. **मन्त्रचन्द्रिका ।** *Mantracandrikā.*

Substance, machine-made modern paper. 11½ × 4 inches. Folia, 80. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2,000. Character, Nāgara. Appearance, new. Complete in 12 chapters.

The work deals with Tantric rites in general and gives the *mantras* for the worship of various deities. The author gives the names of his father and grandfather in the last colophon. He also refers to his maternal grandfather Anantabhaṭṭa, references to the *Tattvabodha* of whom are found in several passages in the present work (Fol. 71B, 76A). MSS of the work are also described in Peters. 6, p. 37 and L. IV. 1709. The MS described in L. IV. 1709 seems to contain another recension of the work which

begins from the middle of the MS described here and by Peterson, and has a different introductory verse.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः। श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः।

विश्वेश्वरं नमस्कृत्य मातरं पितरं तथा।

काशीनाथः प्रतनुते सिद्धिदां मन्त्रचन्द्रिकाम्॥

तत्रादौ गुरुलक्षणम्।

श्रोत्रियो ब्रह्मनिष्ठः तत्त्वप्रतिपादनसमर्थः समस्तमन्त्रप्रयोगकुशलः, etc. etc.

Colophons of the different chapters:—

5A, इति मन्त्रचन्द्रिकायां दीक्षाविधानाख्यः प्रथमोल्लासः; 15A, ०सामान्यपूजाविधानाख्यो द्वितीयोल्लासः; 21B, ०गणेशमन्त्रविधानाख्यस्तृतीयोल्लासः; 27A, ०कृष्णमन्त्रविधानाख्यश्चतुर्थोल्लासः; 33A, ०राममन्त्रादिवैष्णवमन्त्रविधानाख्यः पञ्चमोल्लासः समाप्तः; 38B, ०लक्ष्मीमन्त्रादिवागीश्वरीमन्त्रविधानाख्यः षष्ठोल्लासः; 49A, ०महाविद्यामन्त्रविधानाख्यः सप्तमोल्लासः; 54A, ०त्वरितादिपार्व्वतीमन्त्रविधानाख्योऽष्टमोल्लासः; 59A, ०शैवमन्त्रविधानाख्यो नवमोल्लासः; 61B, ०सुब्रह्मण्यादिमन्त्रविधानाख्यो दशमोल्लासः; 66B, ०नवग्रहादिमन्त्रविधानाख्यो एकादशोल्लासः; 79B, इति श्रीमद्भडोपनामकशिवरामभट्टात्मजजयरामभट्टाभिध-शिवभक्तसूनुमन्त्रशास्त्रप्रवीणदक्षिणाचारमतप्रवर्त्तक-काशीनाथविरचिता मन्त्रचन्द्रिका समाप्ता। श्रीदक्षिणामूर्त्तिशिवार्पणमस्तु।

6241.

Somanātha.

10599. **अज्ञानध्वान्तदीपिका।** *Ajñānadhvāntadīpikā.*

Substance, country-made paper. 8½ × 5 inches. Folia, 56. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 700. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete in ten chapters.

This contains the *mantras* for the worship of various deities. The father's name of the author is given as Maheśānanda.

A MS of the work containing nine chapters is noticed in Stein, p. 227. Another MS, complete in ten chapters, is described in Ulwar. 2038, Extr. 609.

Beginning:—

सीताकान्तं हृदि ध्यात्वा सोमनाथो महेशजः ।
कुर्व्वे बालावबोधार्थमज्ञानध्वान्तदीपिकां ॥
सिद्धिदा मान्त्रिकाणां च दैवज्ञानां यशःप्रदा ।
सिद्धिदा बालवैद्यानां साक्षीतानां सुखप्रदा ॥

Colophons of the different chapters :—

14A, इति श्रीमहेशानन्दोपाध्यायश्रीसोमनाथभट्टविरचितायां प्रथमः प्रकाशः समाप्तः; 22B, ०अज्ञानध्वान्तदीपिकायां गणपतिमन्त्रकथनं नाम द्वितीयः प्रकाशः; 28A, इति श्रीमहामहोपाध्यायमहेशनाथसुत ०दुर्गामन्त्रकथनं नाम चतुर्थः प्रकाशः; 30B, ०लक्ष्मीमन्त्रकथनं नाम पञ्चमः प्रकाशः; 37A, ०वैष्णवमन्त्रकथनं नामाष्टमः प्रकाशः; 51B, ०नवमः प्रकाशः; 56B, ०शावर-मन्त्रकथनं नाम दशमः प्रकाशः ।

6242.

Mahīdhara.

2667. **मन्त्रमहोदधिः ।** *Mantramahodadhi.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 187. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 3,800. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1817. Appearance, discoloured. Complete.

The work, complete in 25 chapters, has been published with the commentary called *naukā*, by R. Chatterji in his

Vividhatantrasaṃgraha, by J. Vidyasagara (Calcutta, 1892) and by the Venkatesvara Steam Press (Bombay, 1910).

Post-colophon Statement:—

संवत् १८१७ मीति दुआर श्रावन सुदी चउथी वार विहफैके लीखावे। श्रहनदास काएथन।

6243.

2878. *Mantramahodadhi.*

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 146. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 3,800. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1837. Appearance, fresh. Complete.

Post-colophon Statement:—

सं० १८३७ कार्त्तिक शुद्ध १ मन्दे लि० मिदं काश्यां।

6244.

5567. *Mantramahodadhi.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 150. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 3,800. Character, Nāgara. Date, Samvat 1907. Appearance, fresh. Complete.

Post-colophon Statement:—

श्रीसंवत् १९०७ कार्त्तिक शुक्लतिथौ १५ पौर्णिमा बुधे विद्याधर-द्विवेदेन लिखितं काश्याम्।

6245.

6011. *Mantramahodadhi.*

Substance, country-made paper. 8½ × 6¼ inches. Folia, 116. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 3,800. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1830. Appearance, discoloured. Stitched on the left-hand side. Complete.

Post-colophon Statement:—

संवत् १८३० भाद्रसुदि त्रयोदश्यां रविवासरायां शुभमस्तु।
यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा तादृशं लेखितं मया। ... ...
शुभमस्तु सर्व्वजगतां परहितनिरता भवन्तु भूतगणाः। शुभं भवतु
कल्याणम्।

6246.

6381A. [*Mantramahodadhi.*]

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2. Lines, 13 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Fragmentary.

This MS contains a portion of the third *taraṅga* of the work.

6247.

8659. *Mantramahodadhi.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 31. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 620. Character, Nāgara, Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS contains the first two chapters and 71 verses of the third.

6248.

9055. *Mantramahodadhi.*

Substance, country-made paper. $11 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 32–148. Lines, 8 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS contains chapters 4–17 and a portion of chapter 18.

6249.

11012. *Mantramahodadhi.*

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 108. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS runs from the beginning of the 7th chapter to the end of the 25th.

Post-colophon Statement:—

संवत् १८०...

6250.

8666A. *Mantramahodadhi.*

Substance, country-made paper. (1) 12×7 inches, (2) 12×7¼ inches, (3) 13×6½ inches. Folia, (1) 1–5, (2) 1–52, (3) 39–87. Lines, (1) 15 on a page, (2) 16 on a page in Fol. 1–4, the remaining portion is written in a tripāṭha form, (3) 15 on a page. Extent in ślokas, (1) 140, (3) 2,215. Character, Nāgara. Appearance, (1) old, (2) fresh, except for a portion (Fol. 1–4) which is old, (3) old. Complete.

The MS contains respectively in its three sets of folia :—

(1) Commentary called *naukā* on chapter I and 119 verses of chapter II.

(2) Text alone of verses 1–115 of chapter I (in Fol. 1–4) and text accompanied by the commentary *naukā* on the portion I. 116–XII. 16.

(3) Text of the portion beginning from XII. 17 and running to the end of chapter XXV.

The following additional items are also found in the present MS:—

(1) One leaf containing directions on the worship to be performed at the beginning of a regular course of recitation of the *Mahābhārata*.

(2) Three sheets containing diagrams of लघुसर्वतोभद्रमण्डल, सर्वतोभद्रमण्डल, महागणपतियन्त्र, त्वरितायन्त्र, विन्ध्यवासिनीयन्त्र, गोपालयन्त्र, रामयन्त्र and त्रिपुरायन्त्र and two un-named यन्त्रs.

(3) मातृकानिघण्टु, नृसिंहकवच and महाकपिलपञ्चरात्रे दिक्साधन descriptions of which will be found elsewhere.

6251.

3296. **मन्त्रमहोदधिनौका ।** *Mantramahodadhinaukā.*

Substance, country-made paper. 9¾ × 4¾ inches. Folia, 43 by counting. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Appearance, discoloured (except two leaves which are restored and fresh). Incomplete.

The present MS runs from the 14th chapter to the end of the 25th.

6252.

2539. *Mantramahodadhinaukā.*

Substance, country-made paper. 8½ × 3½ inches. Folia, 136. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2,430. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1765. Appearance, old and discoloured. Complete.

Post-colophon Statement:—

संवत् १७६५ ।

6253.

2879. *Mantramahodadhinaukā.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 10–49. Lines, 13–17 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete at the beginning.

6254.

8660. *Commentary on Mantramahodadhi by Kāśinātha.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 24. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete (being a part of the next MS).

The commentary, though stated to be the work of Kāśīnātha, is occasionally found to agree with the *naukā* described above. A MS of it, with a slight difference in the second introductory verse, has been described in L. IV. 1714.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः ।
करैर्दधानः परशुं कुरङ्गं
वराख्यमुद्रामुपदेशमुद्राम् ।
वटस्थमूले विबुधोपसेव्यः
सदा शिवायास्तु सदाशिवो नः ॥
नत्वा श्रीदक्षिणामूर्त्तिचरणाम्भोरुहद्वयम् ।
काशीनाथः प्रकुरुते टीकां मन्त्रमहोदधेः ॥

6255.

9056A. *Commentary on Mantramahodadhi.*

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 25–217. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 4,240. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete (being a part of the previous MS).

The present MS contains the commentary of Kāśīnātha on the whole of the work minus the first chapter and the first 35 verses of chapter 2, found in the previous MS.

6256.

9056B. *Commentary on the Mantramahodadhi.*

Substance, country-made paper. 12½ × 5 inches. Folio, 1–48. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 2,000. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

The present MS contains the commentary of Kāśīnātha on chapters 1–16 and a portion of chapter 17. The introductory verses do not agree with those in the MS described above (6254).

Beginning:—

वीरासनैकनिलयाय हिरण्मयाय
न्यग्रोधमूलघटिताय निटिलेक्षणाय ।
गङ्गाधराय गजचर्मविभूषणाय
प्राचीनपुण्यपुरुषाय नमः शिवाय ॥
नमामि कामेश्वरपादपङ्कजं
करोमि कामेश्वरपूजनं सदा ।
वदामि कामेश्वरनाम निर्मलं
स्मरामि कामेश्वरतत्त्वमव्ययम् ॥
अनन्ताख्यं गुरुं नौमि कवित्वप्रतिभाकरम् ।
शास्त्रवल्लीजलधरं स्फुरत्कीर्त्तिकरं परम् ॥
नत्वा श्रीशङ्कराचार्यचरणाम्भोरुहद्वयम् ।
काशीनाथः करोत्येतां टीकां मन्त्रमहोदधेः ॥

6257.

Mahīdāsa.

1116. **मातृकानिघण्टुः ।** *Mātṛkānighaṇṭu.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 59. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete in 59 verses.

MSS of the work, described in *Ulwar* 2291, Extr. 659 and CS. V. 65, do not contain the last verse giving the name of the author. IO. II. 1047, however, contains this verse. The edition of the work as published in the *Tantrik*

Texts (Vol. I, Calcutta, 1913, pp. 35–40) gives, in the last colophon, Mahīdhara as the name of the author, though the last verse gives the name as Mahīdāsa.

6258.

6079. *Mātṛkānighaṇṭu.*

Substance, country-made paper. 8 × 6 inches. Folia, 3, of which the first is missing. Lines, 11, 13 on a page. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete.

Same as above. The MS begins from the 20th verse.

6259.

7907. *Mātṛkānighaṇṭu.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 2. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 58. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1889. Appearance, fresh. Complete in 58 verses.

A colophon after verse 53 attributes the work to Mahīdhara:—

इति श्रीमहीधरविरचितं मातृकानिघंटं संपूर्णम् ।

The verse attributing the work to Mahīdāsa is not found here.

After verse 58, two verses about yantras are found, apparently not belonging to this work. After this the date of copying is given :—

सम्वत् १८८९ शकाब्दा १७५४ आषाढ कृष्ण ३० गुरौ ॥ श्री-विश्वेश्वरो जयति ॥

6260.

8662. *Mātṛkānighaṇṭu.*

Substance, country-made paper. 12½ × 4½ inches. Folia, 3. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 57. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete in 57 verses.

The last two verses attributing the work to Mahīdāsa and referring the work to *Kādimata* are not found in this MS.

6261.

8666B. *Mātṛkānighaṇṭu.*

Substance, country-made yellow paper. 12 × 5 inches. Folium, 1. Lines, 19 in all. Extent in ślokas, 26. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

This MS contains the first 26 verses of the work running up to the meanings of the letter *ch.*

6262.

Yadunandana Bhaṭṭācārya.

8144. **वर्णाभिधानम्** । *Varṇābhidhāna.*

Substance, country-made paper. 17½ × 3 inches. Folia, 7. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 190. Character, Bengali. Date, Śaka 1640. Appearance, fresh. Complete.

MSS of the work described in L. II. 560 and IO. II. 1046 give the name of the author as Śrīnandana Bhaṭṭācārya. The edition of it as published in *Tantrik Texts* (Vol. I, Calcutta, 1913, pp. 5–22) does not refer to any author. The introduction to this edition (p. vi) refers to a tradition according to which the work is a part of the

Rudrayāmala. The concluding portion of the present MS, which is not found in the printed edition of the work, occurs where the latter comes to an end.

End:—

नादः ॥ अर्धमात्रा कला वाणी नादोर्धेन्दुः सदाशिवः ।
अनुच्चार्य्या तुरीया च विश्वमातृकला परा ॥
नमः ॥ नमो हृत्पूजनं न्यासः सन्नतिर्विनतिर्नतिः ।
भक्तिस्तथा मन्त्ररूपं वन्दनन्त्वभिवादनम् ॥
स्वाहा ॥ स्वाहा परा देवभोज्यं ठद्वयं चन्द्रयुग्मकम् ।
श्रवो हविर्महामाता देवाद्यं वह्निसुन्दरी ॥
वषट् ॥ शिखा वषट् शिरो मध्यं शक्रमाता हरिप्रिया ।
ॐ क्रोधाख्यो तनुत्रश्च शस्त्रास्त्ररिपुसंज्ञकः ॥
वौषट् ॥ नेत्रयुग्मं तथा वौषट् शक्रदैवतमेव च ॥
फट् ॥ शस्त्रास्त्रौ फट् छटिका स्यादङ्गान्तः सुखबाधकः ॥

Colophon:—

इति श्रीयदुनन्दनभट्टाचार्य्यविरचितं वर्णाभिधानं समाप्तं ।

Post-colophon Statement:—

शकाब्दा । १६४० ।

श्रीश्रीशाने दयाधाने चरणाब्जनने तव ।
श्रीकाशीरामकृतिना लिपिरेषा समर्पिता ॥

6263.

Vināyaka Śarman.

8415. वर्णाभिधानम् । *Varṇābhidhāna.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 6. Lines, 9-11 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ॥

वर्णैः पंचाशता स्यादिविभक्तैर्यामिविग्रहा(ः) ।
वाक्य + दाय मे भूयान्मात्रिका बिंदुमात्रिका ॥ १ ॥
वर्णाब्धिनिर्घटमालोक्य समुद्धृत्यागमान्तगात् ।
वर्णाभिधानं विदधे श्रीविनायकशर्म्मणा ॥ २ ॥
ॐकारस्य ध्रुवस्तारस्त्रिमात्रो वर्त्तुलस्त्रिकः ।
वेदादिः प्रणवः पञ्चदैवतस्य त्रिदैवतः ॥ ३ ॥
आदिबीजं बिन्दुशक्तिर्मात्रागुणबीजकं ।
साविन्यमन्थोमपरं गुण आदिरिति स्थितः ॥ ४ ॥ ॐ ॥
अ[ः] केशवः स्याच्छ्रीकण्ठो विष्णुरादीश्वरस्य मः ।
पूर्णोदरः समाख्यातः कीर्त्तिरप्येष कीर्त्तितः ॥ ५ ॥

End:—

तन्त्रोक्तफलसिद्धिस्तु भवेन्मन्त्रस्य गोपनात् ।
लब्ध्वागमवृत्तिसंकेतः शब्देन कृतवानतः ॥
आगमे सर्व्वतन्त्राणां निदेशं गुप्तये + + ॥

Colophon:

इति विनायकशर्मविरचितमागमविधा[नं] संपूर्णं ।

It gives the Tantric meanings of the letters of the alphabet, indicates the names of a number of bījamantras and ends with an explanation of the term *mantra*. The colophon calls the work *āgamavidhā* which seems to be a corruption of *āgamābhidhāna*.

6264.

Dakṣiṇāmūrti Muni.

2477. उद्धारकोषः । *Uddhārakoṣa.*

Substance, country-made paper. 5×3 inches. Folia, 68. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete in seven kalpas.

Another MS of the work, in which the chapters are styled Paṭalas, has been described under 5990 above. For descriptions of several other MSS of the work, cf. L. VII 2343, CS. V. 5. The work was lithographed in Benares (Saṃvat 1924). The work gives the *mantras* required for the worship of various deities.

6265.

11337. *Uddhārakoṣa.*

Substance, country-made paper. 8 × 5 inches. Folia, 19. Lines, 13–17 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete in seven chapters.

6266.

Anonymous.

11204. [तन्त्रनिबन्धः]। *A Tantra digest of unknown name.*

Substance, country-made paper. $10\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 23. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

This is a compilation of Tantric texts on topics like the greatness of the preceptor, initiation, beads, seats, etc. Portions of it up to Fol. 13B closely agree with similar portions of the *Tantrasāra* of Kṛṣṇānanda, so much so that the latter would appear to have been incorporated here with occasional omissions here and there.

Topics dealt with in the work: -

1, [गुरुमाहात्म्यादि]; 4B, कुलाकुलचक्र; 5A, राशिचक्र; 6A, नक्षत्रचक्र; 8A, अकथहचक्र; 8B, अकडमचक्र; 9A, ऋणिधनिचक्र; 11A, दीक्षाकाल; 14A, मालानिर्णय; 16B, आसनभेद; 17B, देवतागायत्री; 19B, मन्त्रसंस्कार; 21A, यन्त्रसंस्कार; 22B, मालासंस्कार।

6267.

11354. *A Tantra digest of unknown name.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 1–72. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 2,300. Character, Newari. Appearance, old Incomplete.

This contains the *mantras, dhyānas, stavas* and *kavacas* of various deities. Sections contained in Fol. 62B–66B agree closely with those in the *Tantrasāra* of Kṛṣṇānanda.

Headings and colophons:

1, अथ पञ्चवक्त्राध्यानम्, इति जयद्रथयामले प्रत्यङ्गिराध्यानम्; 2A, इति जयद्रथयामले शिखाध्यानम्; 2B, ०सिद्धिलक्ष्मीध्यानम्; कालसङ्कर्षिणीतन्त्रे नवाक्षरीध्यानम्; 3B, इति हाहारावतन्त्रे गुह्यकालीध्यानम्; 4A, इति स्रोतशिरश्छेदे महातन्त्रे प्रत्यङ्गिरानिर्वाणाध्यानम्; 5A, इति श्रीजयद्रथयामले शिरश्छेदे भैरवस्रोतसि [शि]रश्छेदे चतुर्विंशतिसाहस्रविद्यापीठे तृतीयषट्के प्रत्यङ्गिरासहस्राक्षरीध्यानपटलः, इति श्रीचिदग्रडामले तृतीयषट्के सप्तदशमे पटले सिद्धिलक्ष्मीमन्त्रोद्धारः; 5B, इति चिदग्रडामले महातन्त्रे विपरीतप्रत्यङ्गिराध्यानमन्त्रपटलः, 8B, इति महिषमर्दिनीतन्त्रे संग्रामविजयमन्त्रम्; इति शिवागमगतराज्यप्र[द]मन्त्र[:]; 9A, इति हाहारावतन्त्रे चत्वारिंशः पटलः; 10A, इति श्रीविष्णुयामले गुह्यकालीप्रकरणे षोड़शाक्षरी एकैकाक्षरमहिमा द्वादशपटलः; इति श्रीमहाकालसंहितोक्तश्रीसिद्धिलक्ष्मीपञ्चसूत्रस्तोत्रपटलः; 10B, योगिनीतन्त्रे योगिनीगणसंख्या, इति कुब्जिकातन्त्रे कुब्जास्तोत्रम्; 11A, इति महारावतन्त्रे प्रत्यङ्गिलानवाक्षरीस्तोत्रम्; 11B, श्रीसिद्धियामले श्रीसिद्धिलक्ष्म्याः प्रत्यङ्गिरामन्त्रस्तवम्; 14B, ०पद्धतिपटलः; 15A, इति श्रीचिदग्रडामरे महातन्त्रे प्रत्यङ्गिरासहस्राक्षरीपटलः; 15B, इति जयद्रथे सिद्धिलक्ष्मीमालामन्त्रः; 16B, इति श्रीकालानलतन्त्रे सिद्धिलक्ष्मीसहस्राक्षरी; 17A, इति श्रीचिदग्रडामरे महायागे सिद्धिलक्ष्मीसिद्धिचण्डीस्तवः; 17B, इति [श्री]चिदग्रडामरे करवीरयागे शान्तिस्तोत्रम्; 19A, इति [श्री]चिदग्रडामरे करवीरे श्रीसिद्धिगाथावतारितश्रीसिद्धि-

लक्ष्मीमहामायास्तवम् ; 26A, इति श्रीउमायामले खड्गप्रस्तारे संग्रामविजयसमय-विद्योद्धारपटलः ; 30A, इति श्रीहंसमाहेश्वरीतन्त्रे भैरवभैरवीसंवादे त्रैलोक्य-मोहनं नाम श्रीसिद्धिलक्ष्मीकवचम् ; 36B, इति श्रीहाहारावतन्त्रे अथर्वणा-संहितायां गुह्यकालीपूजापटलः ; 37B, इति श्रीरुद्रयामले पञ्चमे कालीचक्रे नियमगुह्यकालिकासहस्राक्षरी ; 38B, इति श्रीकरवीरयागे षट्साहस्रिके कालिकाकवचम् ; 39B, इति श्रीसिद्धियामले सिद्धिलक्ष्मीसिद्धिस्तवम् ; 42B, इति श्रीचण्डिकारहस्ये चण्डीमहामाया ; 43B, इति श्रीभीमातन्त्रोक्ता उग्रचण्डा-सहस्राक्षरी ; 45A, इति श्रीकुब्जिकातन्त्रे दुर्गाकवचम् ; 45B, इति श्रीविश्व-सारे तन्त्रे दुर्गाशतनाम ; 46B, इति श्रीविश्वसारतन्त्रे महिषमर्दिन्याः कवचम् ; 47B, इति श्रीकुलचूडामणौ महिषमर्दिन्याः स्तोत्रम् ; 54A, इति श्रीरुद्रयामले श्रीनन्दिकेश्वरसंवादे श्रीभवानीसहस्रनाम ; 60B, इति श्रीमहाकारसंहितायां शारदीपूजाप्रयोगः ; 61B, इति कात्यायनीतन्त्रे कात्यायनीमन्त्रः ; 62B, इति महिषमर्दिनीतन्त्रे दुर्गामन्त्रम् ; अथ गुह्यकालीमहाविद्या ; 64A, इति चामुण्डा-तन्त्रे भद्रकालीमन्त्रः ; [अथ दुर्गामन्त्रः] ; 65A, अथ महिषमर्दिनीमन्त्राः ; 66A, अथ जयदुर्गामन्त्रः ; 66B, अथ शूलिनीमन्त्रः ; 67A, इति उग्रचण्डा-प्रकरणम् ; अथ महालक्ष्मीसहस्रनाम ।

6268.

5267. संक्षेपार्चा । *Saṃkṣepārcā.*

Substance, country-made yellow paper. 14½ × 3½ inches. Folia, 2. Lines, 7 on a page. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

The work deals with the daily obligatory worship of Śrīvidyā to be performed by one unable to go into details. It quotes from and refers to स्वतन्त्रतन्त्र, यामल (Fol. 1), नवरत्नेश्वर and विशुद्धसारस्वततन्त्र (Fol. 2).

Beginning:—

अथ संक्षेपतः सर्व्वासां देवतानां नित्यपूजाविधिर्लिख्यते ।

... ...

श्रीविद्यायास्तु संक्षेपः। तदुक्तं स्वतन्त्रतन्त्रे।
पूजाविशेषान् देवेशि शृणु नित्यक्रमोदितान्।
अशक्तानान्तु विस्तारे तथा चापतसु शस्यते॥
अन्यथानर्थकारि स्यात् संक्षेपार्चनमीश्वरि।
हेतिभिर्मध्यमाद्यं स्याद् द्वितीयं नवयोनिषु॥
चतुर्द्दशारावध्यन्यच्चतुर्थं प्रोक्तरूपतः।
पञ्चमं सर्व्वदुःखार्त्तिनाशनं वाञ्छितप्रदम्॥

अयमर्थः।

अशक्तानां हेतिभिर्मध्यमाद्यं स्यात् हेतुचतुष्टयसहितकामेश्वरीवज्रेश्वरीभगमालिनीश्रीमहात्रिपुरसुन्दरीदेवताचतुष्टयार्चनरूपमेतदाद्यार्चनमित्यर्थः। द्वितीयमाह नवयोनिष्विति। वशिन्यादिमध्यमान्तमिति। तृतीयार्चनमाह चतुर्द्दशारचक्रस्थितसर्व्वसंक्षोभिण्यादिमध्यमान्ता सपर्य्या तृतीया। चतुर्थं प्रोक्तरूपत इति तन्त्रप्रोक्तरूपेणेत्यर्थः षोड़शदलादिमध्यमान्तमिति यावत्। पञ्चमं भूगृहादिमध्यमान्तमिति यावत्। इति पञ्चप्रकारार्चा प्रोक्ता सर्व्वार्थसिद्धये॥

तत्रादौ भूतशुद्धिप्राणायामपुरःसरं करशुद्ध्यासनचतुष्टयाङ्गवशिन्यादिन्यासचतुष्टयं विधाय etc. etc.

6269.

3661. तन्त्रसंग्रहः। *Tantrasaṃgraha.*

Substance, palm leaf. 15½ × 1¾ inches. Folia, 16. Lines, 3 on a page. Character, Bengali. Appearance, old, soiled and worn out. Incomplete at the end.

It deals with the details of Tantric initiation, e.g., the characteristics of preceptor, the time for initiation, etc.

Beginning:—

नत्वा कालीपदद्वन्द्वं (वरन्दयुगलं) ब्रह्मादिसुरवाञ्छितम् ।
शिष्यस्य बोधनार्थाय क्रियते तन्त्रसंग्रहः ॥
+ + + मन्त्रञ्च लक्षणं गुरुशिष्ययोः
शान्तो दान्तः कुलीनश्च विनीतः शुद्धवेशवान् ।
शुद्धाचारः सुप्रतिष्ठः शुचिर्दक्षः सुबुद्धिमान् ॥

Of the works and authors referred to in this work, mention may be made of the following:—

1, ज्ञानार्णव; 4A, विद्याधराचार्य; 5A, चामुण्डातन्त्र, सिद्धसारस्वत; 6B, कल्पद्रुम; 7A, नारदीय; 12B, रुद्रयामल; 13B, गौतमीय; 15B, योगविश्वसार।

6270.

5331. सारावली। *Sārāvalī.*

Substance, country-made yellow paper. 19 × 3¼ inches. Folia, 43. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

The work deals with (Fol. 1–36A), the *pramāṇas* or authoritative texts on different rites in connection with initiation and describes the mode (*prayoga*) of performance of the rituals of initiation and the daily duties to be observed by the initiated.

Beginning:—

श्रीमन्महिष्टपदपङ्कजमिष्टलब्ध्यै
नत्वेष्टदायकमनिष्टविघातकञ्च ।
नानागमार्थमवगम्य गुरोर्निदेशात्
सारावलीं परहिताय तनोति कश्चित् ॥
मन्त्रा गुरोरधीना हि शैवाः शाक्ताश्च वैष्णवाः ।
वक्ष्येऽतो लक्षणं तस्य शिष्यस्यापि प्रसङ्गतः ॥

Of the various works and authors referred to in the work, mention may be made of the following:—

ज्ञानतन्त्र (1B, 12A), वैशम्पायनसंहिता (2A), तन्त्रसार (28A, 33B), रामार्चनचन्द्रिका (9B, 35A, 37A), वामकेश्वरतन्त्र (9B, 42B), रत्नावली (10A, 10B), विश्वसार (10A, 24B), योगिनीतन्त्र (10B), तारारहस्य (11A, 24A), विष्णुयामल (11B), सारसंग्रह (12A), तन्त्ररत्न (11B, 19A), योगिनीहृदय (12A), पिङ्गलामत (12B), मालिनीविजय (14B), तन्त्रराज (16A), राघवभट्ट (16B), तन्त्ररत्नधृतगवाक्षतन्त्र (19B), सिद्धेश्वरतन्त्र (20B), सङ्केततन्त्रोदय (23B), सिद्धसारस्वत (24A), शारदा (26B), क्रमदीपिका (29A), चन्द्रिका (36A).

6271.

10357. सर्व्वागमसारः । *Sarvāgamasāra.*

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 14, of which the fourth is missing. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 252. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1813. Appearance, discoloured. Complete.

This work deals with the details of initiation including the characteristics of the preceptor and the disciple, the ten *saṁskāras* of *mantras*, the purification of the rosary, *nyāsa*, *japa*, *homa* and *mudrā*.

Beginning:—

कुलीनः सर्व्वविद्यायामधिकारीति गीयते ।
दीक्ष[ा]प्रभुः स एवात्र सर्व्वमन्त्रस्य नापरः ॥
स्वेष्टदेवगुरु[ः] प्राज्ञो वनितापृजनोत्सुकः ।
नित्ये नैमित्तिके काम्ये रतः कर्म्मण्यनिन्दिते (स्वनंदिते) ॥

End:—

अथ चक्रमुद्रा ।

वामहस्ताङ्गुष्ठगर्भे कनिष्ठां दक्षिणां नयेत् ।
कनिष्ठागर्भके वामे दक्षिणाङ्गुष्ठं विनिक्षिपेत् ॥
अन्योन्ययोगतो देवि(ी) चक्रमुद्रेयमीरिता ॥

Colophon:—

इति श्रीसर्व्वआगमसार सम्पूर्णं ।

Post-colophon Statement:—

लीखतं जोसादय्याराम लषाइतं व्यासजी श्रीहरलालजी पीपलरामध्ये वासतव्यं संवत् १८१३ मीती श्रावण सुदे १५ वार भोमवार । श्रीरस्तु ॥

6272.

2895. भावचूड़ामणिः । *Bhāvacūḍāmaṇi.*

Substance, country-made yellow paper. $16\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 10. Lines, 5, 6, 7 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Bengali. Appearance, fresh.

The present MS contains the twelfth chapter of the work which is quoted in various digests but no MS of any part of which is reported in any Notice or Catalogue of Sanskrit MSS. This chapter describes the forms of worship known as *divya*, *vīra* and *paśu*. It is interspersed with quotations from नागभट्ट (Fol. 9B), अन्तर्यजनकाण्ड (7A), भगवान् दुर्वासाः (8A) and भगवद्वाक्य (8A).

Beginning:—

अथ भावचूड़ामणिः ।

भावानां वशमापन्नो भवेद्योगी महाकविः ।
तस्माद्भावं प्रवक्ष्यामि तदुक्तं भैरवेण च ॥

भैरव उवाच ।

समयाचारसंकेतं भावसंकेतमेव च ।
सूचितं तु महादेवि कथयस्वानुकम्पया ॥

सर्व्वमन्त्रेषु विद्यासु भावसंकेतमेव हि ।
इति सञ्चिन्त्य मनसा विशेषात् सर्व्वसिद्धिदम् ॥
रहस्यं न हि मन्त्राणां यदि भावो न विद्यते ।
मन्त्रसिद्धिः स्वतो न स्याज्जपहोमार्च्चनादिषु ॥

देव्युवाच ।

भावस्तु त्रिविधो देव दिव्यवीरपशुक्रमात् ।
गुरवश्च त्रिधा चैव तथैव मन्त्रदेवताः ॥
आद्यभावो महादेव श्रेयः सर्व्वसमृद्धिदः ।
द्वितीयो मध्यमः प्रोक्तस्तृतीयः सर्व्वनिन्दितः ॥
बहुजपात्तथा होमात् कायक्लेशादिविस्तरैः ।
न भावेन विना देव मन्त्रविद्याफलप्रदा ॥

Colophon:—

इति भावचूडामणौ भावनिर्णयो नाम द्वादशः पटलः ।

6273.

2771B. *Bhāvacūḍāmaṇi.*

Substance, country-made paper. 15 × 3½ inches. Folia, 4B–10. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Bengali. Appearance, old. Incomplete.

The present MS contains the same chapter as found in the previous MS with the concluding portions missing. It comes up to the end of the last but one line of Fol. 10A of the previous MS, omitting the quotations found there. But the whole chapter looks like a quotation incorporated in some bigger work.

Beginning:—

अथ भावनिर्णयः ।

भावनावग्रसम्पन्नो भवेद्‌रागी महाकविः ।

इत्यादि सूचितं तद्विधिः कथ्यते ।

तदुक्तं भावचूड़ामणौ । भैरव उवाच ।

समयाचारसङ्केतं भावसङ्केतमेव च ।

6274.

4660. भावनिरूपणम् । *Bhāvanirūpaṇa.*

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 8. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete.

It deals with the same topic as in the MS described above. It quotes from works like भावचूड़ामणि, निरुत्तरतन्त्र and कुब्जिकातन्त्र. On the obverse of Fol. 1 are found the introductory lines of a Tantric compilation—the तन्त्रचन्द्रिका of Rāmagati Sena—of which the present work may not unlikely be a part. These lines run:—

नत्वा गुरोश्चरणपङ्कजचारुरेणुं
संसारसागरसमुद्धरणैकसेतुम् ।
तन्त्रादिशास्त्रं परिलोक्य विशुद्धबुद्धिः
श्रीरामपूर्वगतिरत्र तनोति पुस्तीम् ॥
तन्त्रशास्त्राब्धिमालोड्य मुमुक्षूणां विमुक्तये ।
श्रीरामगतिसेनेन क्रियते तन्त्रचन्द्रिका ॥

Beginning:—

नमः श्रीनाथगुरवे । अथ भावनिरूपणम् ।

कुब्जिकातन्त्रे ।

देवदेव महादेव परमेश पुरातन ।
भावस्य श्रोतुमिच्छामि देवताया विशेषतः ॥
केन भावेन देवेश देवतासु प्रसीदति ।
भावस्य श्रोतुमिच्छामि कथ्यतां प्राणवल्लभ ॥

श्रीशिव उवाच ।

भद्रं भद्रं प्रवक्ष्यामि सावधानेन सुन्दरि ।
यं यं ज्ञात्वा विरिञ्चिश्च सृष्टिकर्त्ता न संशयः ॥
पालनं कुरुते विष्णुः रुद्रस्य नाशकः पुनः ।
जगद्वश्यश्च कुरुते यज्ज्ञात्वा साधकोत्तमः ॥
... ...
... ...
भावस्य त्रिविधो देवि दिव्यवीरपशुक्रमात् ।

भावचूड़ामणौ भैरव उवाच ।

समयाचारसंकेतं भावसंकेतमेव च ।
सूचितन्तु महादेवि कथयस्वानुकम्पया ॥
रहस्यानां हि मन्त्राणां यदि भावो न विद्यते ।
सिद्धिर्न जायते देवि सत्यं सत्यं हि शैलजे ॥

End:—

यथेक्षुगुड़माधुर्य्यं न परैर्ज्ञायते विभो ।
तथा भावविभावस्तु मनसा परिभाव्यते ॥
एक एव महाभावो नानात्वं जायते विभो ।
उपाधिभेदभावेन भावभेदो न इष्यते ॥

Colophon:—

इति भावनिरूपणम् ।

6275.

9926. महाविद्यानुमानम् । *Mahāvidyānumāna.*

Substance, country-made paper. $2\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folium, 1. Lines, 23 in all. Extent in ślokas, 30. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

It contains a polemic discussion about the logical interpretation of the term Mahāvidyā.

Beginning:—

ॐ श्रीगणाधिपतये नमः। ॐ श्रीविद्याप्रदातृभ्यो नमः।
स्वप्रकाशत्वसाधकमहाविद्यानुमानं स्पष्टीक्रियते यथामति। महती
विद्या महाविद्या तदुपयोग्यनुमानमपि तथा। विद्याया महत्त्वञ्च
द्वारात्यत्वरूपलाघवशालित्वे सति सिसाधयिषितार्थसाधकत्वम्।
तत्प्रयोजकः साध्यपदगतः श्लेषः। तत्र दृष्टान्तगता साध्यान्तर-
समत्वरूपा प्रसिद्धिर्द्वारभूता पक्षगता तु फलमिति विवेकः।

6276.

3173. ब्रह्मनिरूपणम् । *Brahmanirūpaṇa.*

Substance, country-made paper. 15×5 inches. Folia, 16. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 650. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete.

Beginning:—

येन रूपेण ब्रह्माण्डा जायन्ते शृणु तत् शिवे।
आकाशाज्जायते वायुर्वायोरुत्पद्यते रविः॥
रवेरुत्पद्यते तोयं तोयादुत्पद्यते मही।
पञ्चभूतैश्च ब्रह्माण्डा भवेयुः पर्व्वतात्मजाः॥
ब्रह्माण्डस्थापनार्थाय कूर्म्मपृष्ठे ह्यनन्तकः।
तन्मध्ये(?) वालुकाकारा ब्रह्माण्ड[ा] बहवः स्थिताः॥

कारण्ये (का)वारिमध्ये तु कूर्म्मश्चरति नित्यशः ।
अहमेव त्रिशूलेन पालयामि पुनः पुनः ॥

श्रीचण्डिकोवाच ।

किमाकारन्तु ब्रह्माण्डं तन्मे ब्रूहि महेश्वर(ः) ।
सृष्टिप्रकारं तन्मध्ये किमा[का]रं हि तत्त्ववित् ॥

श्रीशङ्कर उवाच ।

जम्बीराकारं ब्रह्माण्डं नानाविग्रहरूपकम् ।
ब्रह्माण्डं विग्रहं प्रोक्तं स्थूलसूक्ष्मादिकं हि यत् ॥
मेरुस्तन्मध्यके देवि तथा सप्त कुलाचलाः ।
मूलादिमस्तकान्तं वै सुमेरुर्नाम पर्व्वतः ॥
स्थिता मेरोरधोभागे अकुल्या ऊर्द्धदेशतः ।
भूर्लोकादि महेशानि सप्त स्वर्गाः क्रमेण हि ॥
ह्यकुल्यां सप्त पातालास्तिष्ठन्ति परमेश्वरि ।
सत्यलोके निराकारा महाज्योतिःस्वरूपिणी ॥
माययाच्छादितात्मानं चनकाकाररूपिणी ।
हस्तपादादिरहिता चन्द्रसूर्य्याग्निरूपिणी ॥
मया वन्दं नसतेय्य द्विधा भिन्ना जगन्मुखी ।
शिवशक्तिविभागेन जायते सृष्टिकल्पना ॥

इति ब्रह्मनिरूपणम् ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि यथा सृष्टिः प्रजायते ।
सत्यलोके महाकाली महारुद्रेण संघटा ॥
चनकाकृतिविस्तारा चन्द्रसूर्य्याग्निरूपिका(ः) ।
अनादिपुरुषसंयुक्ता तदंशा जीवसंज्ञकाः ॥
ज्वलदग्निर्यथा देवि स्फुरन्ति विस्फुलिङ्गका[ः] ।
यस्यायुतं परं बिन्दुर्यथा भूमौ पतत्यपि ॥
तदेह सहसा देवि संज्ञायुक्तो भवत्यपि ।
शृणु देवि प्रवक्ष्यामि स्वरूद्रूपाख्यलक्षणम् ॥

मेरुपर्व्वतस्तन्मध्ये सर्व्वदेवाश्र · शिवे ।
महाघोरा नदी तत्र मध्ये देशे व्यवस्थिता ॥
सुमेरोस्त्वोर्द्धदेशे तु सत्यलोकं वरानने ।
अधोभागे महेशानि प्रतिष्ठितं रसातलम् ॥
एवं क्रमे मेरुमध्ये भुवनानि चतुर्द्दश ।
पाताला सप्तकस्योर्द्धे ब्रह्मपद्मं महेश्वरि ॥
अधोवक्त्रं हि तत् पद्मं घोरा मध्ये चतुर्द्दलम् ।
पद्ममध्ये बीजकोषे क्षितिचक्रं मनोहरम् ॥
वलयाकाररूपेण समुद्राः सप्त संस्थिताः ।
जम्बुद्वीपं मध्यदेशे चतुष्कोणं मनोहरम् ॥
त्रिकोणं मदनागारं कन्दर्पस्याधिदेवता ।
तत्स्वरूपं हिलबीजं गजेन्द्रवाहनं शिवे ॥
त्रिकोणे मदनागारे लिङ्गरूपो महेश्वर[ः] ।
मायाशक्तिर्महेशानि भुजगाकाररूपिणी ॥
तयैव वेष्टितं लिङ्गं सार्द्धत्रिवलयाकृति ।
लिङ्गच्छिद्रं स्ववक्त्रेण समाधित्य स्थिता सदा ॥
ऐन्द्रं बीजं वरारोहे लिङ्गस्य वामदेशके ।
सुसिद्धं ब्रह्मसदनं नादोपरि सुशोभनम् ॥
तत्रैव निवसेद्ब्रह्मा सृष्टिकर्त्ता प्रजापति[ः] ।
वामभागे च सावित्री वेदमाता सुरेश्वरी ॥
तस्याः प्रसादमात्रेण सृष्टिर्वितनुते सदा ।
यद्रूपं ब्रह्मसदनं लक्षयोजनविस्तृतम् ॥
तत् सर्व्वं परमेशानि ऋग्वेदाख्ये मयोदितम् ।
त्रिकोणे परमेशानि द्विषष्टितमकोष्ठकाः ॥
तदेव परतराः प्रोक्ताः सर्व्वदेवाश्रयं हि तत् ।
त्रिकोणमध्ये तद्ब्राह्म्ये पश्यापूर्व्वं वरानने ॥
स्थावरं पर्व्वतं पश्य कीटं पशुमनुत्तमम् ।
खगं लवादिकं तत्र नास्ति किं पृथिवीतले ॥

त्रिकोणबाह्ये गिरिजे पर्व्वतं बङ्गरूपकम् ।
नीलाचलं मन्दरञ्च पर्व्वतं चन्द्रशेखरम् ॥
हिमालयं सुमेरुञ्च मलयं भस्मपर्व्वतम् ।
चतुष्कोणे वसेद्देवि एतत् सप्तकुलाचलम् ॥
एतेषां शिखराज्जातं पर्व्वतं बङ्गरूपकम् ।
नानादेवालयं देवि तत्रैव दानवामयम् ॥
तृणगुल्मलतावल्लि नानारूपाणि तत्र वै ।
जायन्ते च म्रियन्ते च पूर्व्वोक्तेनैव वर्त्मना ॥
एतत्पद्मस्योर्द्ध्वदेशे भौमाख्यपङ्कजं शुभम् ।
पत्रषट्कं तथावृत्तं चतुर्द्वारविभूषितम् ॥
पद्ममध्ये बीजकोषे भुवर्लोकं मनोहरम् ।
सिन्दूरसदृशं रक्तवर्णेन शोभितं सदा ॥
सिन्दूरारक्तवर्णेन निर्म्मितं चक्रपाणिना ।
तस्योर्द्ध्वे निवसेद्विष्णुः श्रीवाणी वामदक्षिणे ॥
ब्रह्मणा सृज्यते लोकः पाल्यते चक्रपाणिना ।
वैकुण्ठं नाम तत् सर्व्वं (स्वर्गं) नानादेवालयं हि त[त्] ।
वैकुण्ठस्य दक्षभागे गोलकं सर्व्वमोहनम् ॥

Colophons:—

6B, इति श्रीचण्डिकाशङ्करसंवादे वृहच्छिव्वार्णतन्त्रे सत्यलोककथनं नाम सम्पूर्णम्; 9A, इति कालीतन्त्रे गुप्तचतुर्दशपटलः; 16B, इति कालीतन्त्रे आचारविधिरष्टमः पटलः ।

Though indicated as *Brahmanirūpaṇa* or *Brahmanirṇaya* on the left margins of the leaves, the work contains extracts from different Tantras treating of cosmology, cakras, *nāḍīs* and the worship of Śakti.

6277.

3458. मन्त्रमुक्तावली । *Mantramuktāvalī.*

Substance, country-made paper. 15 × 3½ inches. Folia, 58. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 1,260. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Incomplete.

The work begins on leaf 4B, the previous pages being taken up with the descriptions and illustrations of mystic diagrams called Ṛṇidhanicakra, Akathahacakra, Akaḍama-cakra, Rāśicakra and the Nakṣatracakra.

This gives the *mantras*, *dhyānas*, *stavas* and *kavacas* of various deities. Though a compilation, interlocutions, presumably quoted from other works, between Śiva and Pārvatī occur occasionally. It does not agree with the works of the same name described in IO. IV. 2852 and CS. V. 62.

Of the works quoted, mention should be made of the following:—

8A—ज्ञानयामल, 10A—यामलसार, 13B—आनन्दलहरी, श्रीकल्पसूत्र, 45B—कावेरीतन्त्र ।

Beginning:—

ॐ नमो गोपालाय ।

अनाद्यायाखिलाद्याय मायिने गतमायिने ।

अरूपाय स्वरूपाय शिवाय गुरवे नमः ॥

श्रीपार्व्वत्युवाच ।

भगवन् सर्व्वधर्म्मज्ञ सर्व्वागमविशारद ।

मन्त्रमुक्तावलिं देव कथयस्व कृपामय ॥

ब्रह्माद्यैरपि यद् गोप्यं यद् गोप्यममरैरपि ।
कथयस्व समासेन सर्व्वतन्त्रक्रमेण च ॥

ईश्वर उवाच ।

एकाग्रचित्तमना देवि पुराकृतक्रमेण च ।
सर्व्वतन्त्रं समालोच्य वक्ष्यामि हितकाम्यया ॥
शिवं भास्करं विष्णुञ्च गणेशादीन् क्रमेण च ।
सिद्धादिक्रमयोगेण वक्ष्यामि सारनिश्चयम् ॥
एकाक्षरे महामन्त्रे मालामन्त्रे तथैव च ।
स्वप्नलब्धे स्त्रिया दत्ते मित्रामित्रौ न शोधयेत् ॥

Colophons of the different chapters:—

7A, इति श्रीमन्त्रमुक्तावल्यां गणेशस्य प्रथमः पटलः ; 8B, ०श्रीसूर्य्यस्य मन्त्रध्यानन्यासकवचनिरूपणं द्वितीयः पटलः ; 10A, इति श्रीपार्व्वतीमहेशसंवादे गालवोपाख्याने मन्त्रमुक्तावल्यां तृतीयपटलः ; 12A, इति मन्त्रमुक्तावल्यां चतुर्थ-पटलः ; 13A, ० [मञ्जु]घोषस्य कवचराजकथने पञ्चमः पटलः ; 15A, ० श्री-विद्याश्रीबालाकथने षष्ठः पटलः ; 16B, ० सप्तमपटलः ; 17B, ०उत्तरयामले कामोदतन्त्रोक्तश्रीआगममहार्णवोक्त-च्यासुसिद्धिसाधनं नामाष्टमः पटलः ; 19B, इति श्रीमन्त्रमुक्तावल्यां श्रीमन्महेशविरचितं रुद्रयामलोक्तभुवनेश्वरीकवचं नाम नवमपटलः ; 24A, ०रुद्रयामलोक्तं भुवनेश्वर्य्याः सहस्रनामस्तवं सम्पूर्णम् ; 25A, ० दशमपटलः ; 29A, इति मन्त्रमुक्तावल्यां मन्त्रपूजासङ्केतं नाम एकादश-पटलः ; 33B, ० स्तवकवचविधानं नाम द्वादशपटलः ; 37A, ०योगेश्वरीमन्त्र-पूजासंकेतं श्यामामन्त्रपूजासङ्केतं नाम त्रयोदशः पटलः ; 43A, इति श्रीमहाभैरवो-पाख्याने मन्त्रमुक्तावल्यां छिन्नमस्ताकवचम् ; 45A ० चतुर्दशपटलः ; 47B, इति मन्त्रमुक्तावल्यां पञ्चदशपटलः ; 52B, ०षोडशपटलः समाप्तः ।

The 17th chapter which gives the 1,000 names of Chhinnamastā runs up to Fol. 57B but is not complete. After this Fol. there is another Fol., not numbered, containing three lines which belong to the 10th chapter, the colophon of which is also given there.

6278.

4706E. मन्त्रमाला। *Mantramālā.*

Substance, country-made paper. 13×4½ inches. Folia, 25B–42A. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

This contains a collection of *mantras* meant for particular deities and rites, generally in the order followed in the *Tantrasāra*. Descriptions of *Ṛṣi*, *nyāsa* and *dhyāna*, though promised, are not usually given. A number of *dhyānas*, however, are found on Fol. 42–43B of this MS. These belong to Bhuvaneśvarī, Annapūrṇā, Padmāvatī, Jayadurgā, Durgā and Lakṣmī.

Beginning:—

नमामि सद्गुरुं शान्तं प्रत्यक्षं कुलनायकम्।
यस्य प्रसादमासाद्य तरणं भवसागरात्॥
आदौ मन्त्राक्षरं पश्चादृणिधणिक्रमेण च।
अष्टावर्णिष्टं सङ्ख्याङ्कं तथा पिङ्गलसम्मतम्॥
ऋषिन्यासध्यानकानि पौरश्चारणिकं तथा।
कथयिष्याम्यशेषेण परिभाष्य पुनः पुनः॥

अथ भुवनेश्वरी। ह्रीं १।४।४।३२। लक्ष॥ ऐं ह्रीं ऐं ३।४।८।१०। लक्ष॥ केचित्तु २४ लक्ष॥

Colophon:—

इति मन्त्रमाला समाप्ता।

6279.

5733. मन्त्रपद्धतिः। *Mantrapaddhati.*

Substance, country-made paper. 14½×6 inches. Folia (by counting), 24, marked 1 to 6, 18, 24, 27, 28, 29, 31. 36, 42, 49, 50, 57–62. There are two leaves without leaf-marks. Lines, 15, 16 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old, worn out and discoloured. Fragmentary.

On a modern piece of paper, pasted on the obverse of the first Fol., the name of the work is given in a later hand as दशावतारादिमन्त्रपद्धति. The fragments preserved deal with *bhūtaśuddhi*, *nyāsa* of different types, *puraścaraṇa*, initiation and the worship of Vaiṣṇavite deities.

Beginning:—

+ + कमलपत्राक्षं वेणुवादनतत्परम् ।
देवकीनन्दनं + + कृष्णं गोपालरूपिणम् ॥
नमोऽस्तु + + + +
+ + + + +
अथ वक्ष्यामि मन्त्रस्य पद्धतिं नातिविस्तराम् ।
स्फुटं सिद्धिप्रदां पुंसां भुक्तिमुक्तिप्रदायिनीम् ॥

Colophons:—

3A, इति मन्त्रपद्धतौ भूतशुद्धिर्नाम प्रथमः कल्पः; 29A, इति मन्त्रपद्धत्यां चाक्षादिपुरश्चरणकथनं नाम सप्तमः कल्पः ।

6280.

5918. **मन्त्रपारायणक्रमः ।** *Mantrapārāyaṇakrama.*

Substance, country-made paper. 9 × 4¼ inches. Folia, 16. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 272. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1819. Appearance, old and discoloured. Complete.

This deals with the rules and procedure for *mantra-pārāyaṇa* or the muttering of *mantras*.

Beginning:—

अथ मन्त्रपारायणक्रमः । स तु श्रीधर्माचार्यैः स्वकीये लघुस्तवे मायाकुण्डलिनीत्यादिश्लोके सूचितः ।

यथा ।

माया कुण्डलिनी क्रिया मधुमती काली कलामालिनी
मातङ्गी विजया भगवती देवी शिवा शाम्भवी ।
शक्तिः शङ्करवल्लभा त्रिनयना वाग्वादिनी भैरवी
ह्रींकारी त्रिपुरा परापरमयी माता कुमारीत्यसीति ॥ १ ॥

माया ह्रीं, कुण्डलिनी ऐं, क्रिया क्लीं, मधुमती शुद्धा विन्दुयुता विसर्गयुक्ता चेति चतुर्विधमातृकाः । काल्यादीनि दश नामानि शक्त्या द्वादशविद्या एभिः श्रीमूलविद्यायाः श्रीमदाराध्यचरणकृपा-प्राप्तो मन्त्रपारायणक्रमः प्रदर्श्यते ।

तत्र कृतप्रातराह्निकक्रियो विविक्ते स्थाने स्वासनमास्तीर्य्य ह्रीं आधारशक्तिकमलासनाय नमः इति तत् संपूज्य तत्र प्राङ्मुख उपविश्य गुरुगणपति + + + प्रणम्य मूलविद्यया प्राणायामं कृत्वा संक्षेपतः कृत्वा संक्षेपतो भूतशुद्धिं कृत्वा गणपतिमातृकान्यासं मूलविद्याया ऋष्यादिकरषडङ्गन्यासं + + + देवतकरन्यासं च विधाय देवीं ध्यात्वा मानसैरुपचारैः श्रीपरदेवतात्मकपारायण-जपमारभे । तत्र तावत् मूलविद्या ह्रीं अ काली सौः । मूल ह्रीं आ काली सौः । मू० ह्रीं इ काली सौः । मूल ह्रीं ई काली सौः । मू० ह्रीं उ काली सौः ।

Colophon :—

14B, इति मन्त्रपारायणक्रमः ।

This colophon is followed by 28 verses which speak of *Antyayāga* :—

अथातो वक्ष्ये संक्षेपादन्त्ययागविधिक्रमम् ।
साधकानां च सिद्धानां दीक्षितानां शिवागमे ॥
दीक्षितास्त्रिविधाः प्रोक्ता उत्तमाधममध्यमाः ।
तत्रोत्तमस्य नान्त्येष्टिः सर्व्वोत्तीर्णात्मदर्शनात् ॥

अधमस्यापि नान्त्येष्टिर्मोचिका पापयोगनात् ।
पारिशेष्यादथान्त्येष्टिः मध्यमस्येति नः स्थितिः ॥

This portion of the manuscript ends without any colophon, but with a date:—

संवत् १८१६ मौती भादो सुदी ७ वार सनीचर ।

6281.

9309. गायत्रीमाला । *Gāyatrīmālā.*

Substance, country-made paper. 8½ × 5 inches. Folia, 10. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 130. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

This MS contains the gāyatrīs of Brahman, Viṣṇu, Rudra, Mahālakṣmī, Nṛsiṃha, Lakṣmaṇa, Kṛṣṇa, Gopāla, Paraśurāma, Tulasī, Hanumān, Garuḍa, Agni, Pṛthvī, Jala, Ākāśa, Sūrya, Candra, Guru, Paramahaṃsa, Pavana, Haṃsa, Gaurī, Devī, numbering 24 in all.

Colophon:—

इति श्रीचौविस गायत्री सम्पूर्णा । शुभमस्तु ।

6282.

10250. बलिदानमन्त्रः । *Balidānamantra.*

Substance, country-made paper. 7 × 4½ inches. Folia, 2. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

This contains the *mantras* in connection with offerings to Vaṭuka, Kṣetrapāla, Yoginī and Gaṇapati.

6283.

9153. **वीरभद्रतन्त्रोक्तप्रयोगः ।** *Vīrabhadratantroktaprayoga.*

Substance, country-made paper. 13 × 6 inches. Folia, 7. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 175. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

This MS contains a number of *mantras* the applications of which in magical rites are indicated in Hindi. The *mantras* appear to be taken from the *Vīrabhadratantra*, colophons of the first four chapters of which are found here (Fol. 3A, 4A, 5B, 6B).

Beginning:—

अथ शिवशिवासंवादे वीरभद्रतन्त्रोक्तप्रयोगः ।

6284.

7856. **मन्त्रशुद्धिप्रकरणम् ।** *Mantraśuddhiprakaraṇa.*

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{4} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 10. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

It describes how *mantras* favourable for particular individuals are to be determined.

Beginning:—

अथ मन्त्रशुद्धिप्रकरणम् ।

मन्त्राणां तत्तचक्राविरुद्धत्वमेवेह शुद्धिः ।

निबन्धे ।

साधकानां शीघ्रसिद्धौ मन्त्रशुद्धिमथो ब्रुवे ।

स्वताराराशिकोष्ठानामनुकूलान् भजेन्मनून् ॥

... ...

... ...

बौद्धमन्त्रा जैनमन्त्रा नैषु सिद्धादिशोधनं ।
एतद्भिन्नेषु मन्त्रेषु शुद्धिरावश्यकी मता ॥

6285.

10333. आम्नायः । *Āmnāya.*

Substance, country-made paper. $6\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 41. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 260. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

This contains *mantras* for the worship of various deities.

Beginning:—

श्रीनाथादिगुरुत्रयं गणपतिं पीठत्रयं भैरवं
सिद्धौघं वटुकत्रयं पदयुगं दूतीक्रमं मण्डलम् ।
वीरान् द्व्यष्टचतुष्कषष्टिनवकं वीरावलीपञ्चकं
श्रीमन्मालिनिमन्त्रराजसहितं वन्दे गुरोर्मण्डलम् ॥
पूर्वं दक्षिणपश्चिमोत्तरमनुं चोर्द्धं ततोनुत्तरं
स्रोतद्वन्द्वपरागुरूंश्च चरणान् रक्तादिमिश्रान्तकान् ।
पञ्चाम्बा नवनाथषोडशषडाधारं च षड्दर्शनं
वागाद्यष्टकसप्तविंशतिरहस्यान्तान् न्यसेत् पूजयेत् ॥

Colophons of the different chapters:—

4A, इति पूर्वाम्नायः; 6B, इति दक्षिणाम्नायः; 10A, इति पश्चिमाम्नायः; 11B, इत्युत्तराम्नायः; 13A, इत्यूर्द्धाम्नायः; 13B, इति दिव्यौघः; इति सिद्धौघः; 14A, इति मानवौघः, इत्यूर्द्धौघः; इति दिव्यौघः; इति सिद्धौघः; 14B, इति मानवौघः; इति परौघः; 15A, इति दिव्यौघः, इति सिद्धौघः; 15B, इति मानवौघः; इति कामराजौघः; इति दिव्यौघः; इति सिद्धौघ; 16A, इति मानवौघः; इति लोपामुद्रौघः; 17A, इति कामराजविद्याचरणवासना; 17B, इति लोपामुद्राविद्याचरणवासना; 18A, इति स्रोतश्चरणवासना; 19B, इति शाम्भवचरणविद्याः; 20A, इति शाम्भवचरणवासना; 21A, इति परापादुकाक्रमः; 21B, इति लोपामुद्रापादुकाक्रमः; 22A, इति दिव्यौघः; 22B, इति

सिद्धौघः ; 23A, इति मानवौघः ; इति पारम्पर्य्यम् ; 25A, इति महापादुका ; 28B, इति सप्तविंशतिरहस्यानि ; 29A, इति पञ्चाम्बाः ; 29B, इति नवनाथाः ; 32B, इति षडाधारविद्याः ; 33A, षडध्वविद्याः ; 33B, इति षड्दर्शनविद्याः ; 34A, इति वाग्देवताष्टकम् ; 34B, इति षड्योगिनीविद्याः ; 37A, इति नित्यामन्त्राः ; 39A, इति पञ्चपञ्चिकाः ; 40B, चक्रे[श्व]रीविद्याः ; 41A, इत्यखिलमन्त्राः । इति श्रीआम्नायः समाप्तः ।

Post-colophon Statement:—

इदं पुस्तकं कोतपल्युपनामकचिन्तामणिमणिशर्म्मणेन लिखितं । श्रीगुरुचरणारविन्दार्पणमस्तु ॥ संवत् १८९६ पौष्य शुद्ध १४ शुक्रवासरे समाप्तः शुभं ॥

6286.

6550. *Āmnāya.*

Substance, country-made paper. 11¾ × 3¾ inches. Folia, 17. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

In the last colophon the work is called *Amnāyaprakāśa*, the word *prakāśa* being added in a later hand. This agrees closely (though not fully) with the work of the same name described above.

Post-colophon Statement:—

श्रीललिताम्बार्पणमस्तु । श्रीदक्षिणाचारमतप्रवर्त्तककाशीनाथभट्टभड्डेन लिखितमिदं । श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः । श्रीअन्नपूर्णायै नमः । श्रीकालभैरवाय नमः ।

6287.

10356. माहेश्वरी विद्या । *Māheśvarīvidyā.*

Substance, country-made paper. 9 × 5½ inches. Folia, 4, marked 4, 5, 7, 8. Lines, 14–16 on a page. Extent in ślokas, 110. Character, Nāgara Date, Saṃvat 1814. Appearance, discoloured. Incomplete.

This contains a number of magical *mantras*. Along with this is found one leaf of the *Nṛsiṃhasahasranāma* (*Stotraratnamālā*, Madras, 1927, Vol. I, pp. 418ff).

Colophon:—

इति श्रीआगमोक्तमहामाहेश्वरी महाविद्या चक्रेश्वरी ।

Post-colophon Statement:—

श्रीसंवत् १८२४ ॥ शाके शोला १६७९ ॥ एदं पुस्तकं लिषायत व्यासजी श्री५ हरलालजी । लिषत्तं जोसी दयाराम ॥ वासतव्य पीपलादमध्ये ॥

6288.

11338. [निर्वाणमन्त्राः] । *Nirvāṇamantra.*

Substance, country-made paper. 8½ × 4½ inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 75. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

This gives the application of six *mantras* associated with the six *āmnāyas*.

Beginning:—

अस्य श्रीनिर्वाणमहासंवर्तानन्दनाथनिर्वाणमन्त्रस्य कालाग्निरुद्र ऋषिः बृहतीछन्दः श्रीनिर्वाणदक्षिणाकालिका देवता हसौ शक्तिः ह्रौ कीलकं योगमोक्षसिद्ध्यर्थे विनियोगः ।

6289.

10189. मन्त्रसंग्रहः । *Mantrasaṃgraha.*

Substance, country-made paper. 12 × 4½ inches. Folia, 20, of which Fol. 3 is missing. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 740. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1837. Appearance, discoloured and worn out. Complete.

It relates to the black rites of the Tantras and contains *mantras* in Hindi. After the fifth chapter there is a section on *dhārācakra*.

Beginning:—

महादेवं नमस्कृत्य गिरिजाङ्गविभूषितम् ।
सर्व्वकामप्रदातारं सावरोयं प्रलिख्यते ॥
... ...
भाषा संस्कृतयुक्तोयं सबीजो गोप्यश्च सर्व्वदा ।
तं सर्व्वं कथयिष्यामि प्रत्यक्षं भुवि कामदम् ॥
... ...
... ...

अथ बाबा आदममन्त्र। गुरुसत्य विस्मिदचाहंकाफजोमिगावनकार० आदिगरु-इष्टिकरतारवेदनहरंज + हियको आ जुग चारि वेद चजु पांच पाण्डव छव मार साह समुद्र आठ वसु नव ग्रह दश एवनस्क गारह रुद्र बारह राशि तेरह चमोल चोदहइ भुवन पंद्रह तिथि......।

Colophons of the different chapters:—

4B, इति श्रीशावरतन्त्रे मन्त्रसंग्रहे भानुमत्यादिदेवीचरिते प्रेताच्छान्युप[श]मनपर्य्यन्तः प्रथमः प्रका[शः] ।

8B, ०भानुमतीसोनचिर-इयाकवुत्तरकलाप-उपदेशाच्छरीर[व्याधु]पशमन द्वितीयः प्रकाशः ।

11B, ०भानुमतीसोणाचरी-आकवुन्तरकालोपदेशबंधमोक्षपटोद्घाटनपसुररक्षागर्भमोचनबालकरक्षादिप्रयोगस्तृतीयः प्रकाशः ।

15B, ०भानुमतिसोनाचर उआकवुन्तरकलापदेशस्थावरजंगमोपविषोपशमनादिप्रयोग एव चतुर्थप्रकाशः ।

19A, ०उर्ज्जामदविचित्रकलोपदेशान्मोहनमारणोच्चाटनोद्वेषादि पंच प्रकाशः।

Post-colophon Statement:—

शुभ सम्बत् १८३७ समेनाम श्रावण सुदि द्वादशी वार शुक्रवार पूर्व्वाह्नवेलायां उल्लेषितं ।

6290.

10031. *Mantrasaṃgraha.*

Substance, country-made paper. 6½ × 5 inches. Folia, 54. Lines, 8-9 on a page. Extent in ślokas, 700. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

In the present as well as the following MS, the fourth and fifth chapters are referred to, presumably through inadvertence, as the third and fourth. The section on *dhārācakra* is attributed in these MSS to Gorakṣanātha.

This and the following two MSS have a different beginning which runs :—

अथ भूतावेशलक्षणम् । आदित्यहृदयात् ।

कृष्ण उवाच—

राक्षसेनाभिभूतस्य विकारं शृणु पाण्डव ।
गायते नृत्यते नग्न आस्फोटयति धावति ॥

6291.

10544. *Mantrasaṃgraha.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 27. Lines, 9–11 on a page. Extent in ślokas, 650. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

The concluding portion of the second chapter along with its colophon is absent in the present MS.

6292.

10436. *Mantrasaṃgraha.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 8. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 144. Character, Nāgara. Appearance, fresh, though worn out. Incomplete.

The present MS contains only the first chapter of the work.

6293.

1172B. वर्णकोषः। *Varṇakoṣa.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 10B–16. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 85. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

The work is called *Varṇakoṣa* in the first stanza and referred to by the same name in one of the introductory lines while the other, apparently through inadvertence, calls it *Bījakoṣa.* The work gives a list of words used in the Tantras to indicate the different letters of the alphabet. The present MS runs up to the letter ल.

Beginning:—

अथ वर्णकोष उच्यते। श्रीगणेशाय नमः। अथ बीजकोषः।
नत्वा भगवतीं दृष्ट्वा श्रीविनायकसंहितां।
तन्त्रोद्धारसुबोधाय वर्णकोषः प्रतन्यते॥
अकारः केशवो विष्णुः श्रीकण्ठः कीर्त्तिरेव च।
पर्णोदरी महाब्राह्मी स्वरादिर्ब्राह्मणो मृगः॥

6294.

180. मातृकाकोषः। *Mātṛkākoṣa.*

Substance, machine-made paper. 17 × 5 inches. Folia, 3. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 70. Character, Bengali. Date, 1727 Ś.E. Appearance, tolerable. Complete.

The present MS has been described in L. I. 425. The work is of the same nature as the one described above.

Beginning:—

उद्यत्प्रद्योतनप्रख्यमतर्क्यगुणवैभवम् ।
स्वेरमास्यमम्बाया ह्यङ्कस्थं नौमि भूतये ॥
श्रीमच्चतुर्भुजाचार्य्यचरणाम्बुरुहद्वयम् ।
नत्वा संक्षेपतो वक्ष्ये मातृकाकोषमद्भुतम् ॥
ॐकारः प्रणवस्तारस्तारको ज्योतिरादिमः ।

End:—

संक्षेपात् मातृकावर्णनामान्येतान्यनुक्रमात् ।
साधूपकृतये सम्यक् प्रोक्तानि विदुषां मुदे ॥
अयन्तु मातृकाकोषः सर्व्वकोषोत्तमोत्तमः ।
धारणादस्य मन्त्राणां भवेदुद्धरणे क्षमः ॥

Post-colophon Statement:—

शकाब्दाः १७२७

6295.

9652. **बीजवर्णसङ्केतः ।** *Bījavarṇasaṃketa.*

Substance, country-made paper. 10¾ × 5¼ inches. Folia, 2. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 55 Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1913. Appearance, old. Complete.

This work describes a number of *bījas* and contains a list of words used in the Tantras for the letters of the alphabet.

Beginning:—

ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

तत्रादौ बीजवर्णानां सङ्केतः स्फुटमुच्यते ।
ग्रन्थं प्रवर्त्तयेत्तच्च त्वन्तायादि न पूर्व्वभाक् ॥ १ ॥
वर्णाक्षरं रश्मिवर्णः स्वरास्तु कथिताश्च च ।
व्यञ्जनानि हलो वर्णाः कादयोऽष्टौ प्रकीर्त्तिताः ॥ २ ॥

कादीनि पञ्च पञ्चैव चतुष्कं यादि शादि च ।
लादिद्वयश्च मालायां स्वरैराद्योनलादिकः । ३ ।

End:—

अकुलो नकुलीशश्च हंसशून्यश्च शाकिनी ।
अनन्तो नकुलीबीजं परमात्मा ललाटजः ।
ह्रस्तु सर्वर्त्तको शान्तो वर्णान्तोन्तश्च लोहितः ॥

Post-colophon Statement:—

सं० १९१३ मार्ग सुदि ।

After the colophon there are a few lines about *mālāsaṁskāra.*

6296.

1172A. बीजकोषः । *Bījakoṣa.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 3–10. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

The earlier portion of the MS appears to have contained another work of which the colophon is found in the beginning of the present MS:—

[मा]टकावर्णनिर्घण्टः समाप्तः । मन्त्रमहोदध्यनुसारी ।

The present work which describes various *bījas* begins with the four stanzas occurring at the beginning of *Prakārāntaramantrābhidhāna* (Tantrik Texts, Vol. I, pp. 5ff). These are followed by the verses quoted below:—

अव्यक्तश्च त्रिमात्रश्च मूलज्योतिः शिवोऽव्ययः ।
प्रकाशं ॥ ॐ ॥

शिवचन्द्रशिवैः शक्तः स्वरोपेतैः सबिन्दुभिः ।
महाप्रेतमिति ख्यातं मन्त्रसिद्धिप्रदायकम् ॥
प्रकाशं + ॥

तृतीयबीजं तत्प्रोक्तं प्रेतबीजं सुखावहम् ।
हयग्रीवस्य बीजं तत् भुक्तिप्रसादसङ्कृतम् ॥ ह्स्ँौ ॥

End:—

संवर्तो दक्षनेत्राद्यो बिन्दुनादविभूषितः ।
गारुडं बीजमाख्यातं शिवं सर्वविषापहम् ॥ क्ष्रौं ॥
हंसप्राणाख्यजपा प्राणवायुः स एव हि ॥ हंसः ॥

Colophon:—

इति बीजकोषः समाप्तः ।

6297.

9158. *Bījakoṣa.*

Substance, country-made paper. 11½ × 5½ inches. Folia, 3. Lines, 14. Extent in ślokas, 80. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1815. Appearance, tolerable. Complete.

This work gives the names and forms of the various *bījas* used in the Tantras.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः । अथ बीजकोषः ।

ॐ प्रणव तार अक्षर तोमा त्र्यम्बक त्रासतारकवेदादि इति प्रणवनाम । श्रीं । लक्ष्मी पद्मा हरिणाक्षी सरोरुहकमला रुक्मणी इमे हरिप्रिया इति लक्ष्मीबीजनाम । ह्रीं पराभूति लज्जा माया सकला शक्ति सत्ता क्षमा देवी प्रणव इति लज्जाबीजनाम । क्लीं कामराज पञ्चेषु मदन मन्मथ मार प्रद्युम्न कन्दर्प इति कामराजबीजनाम । ऐं वाग्भवं ऊर्द्ध्वबीजं परां पाशिकेश्वरं चन्द्रचर्मवसना पार्वती इति वाग्भवबीजनाम ।

End:—

ह्रां छवि कान्ति शोभा सुषमा इति छविबीजनाम। वीँ अभ्रं जीमूत अम्बुभृत् अवलं घन इति अभ्रबीजनाम।
वर्णानां देवदेवेशि कोशं प्रोक्तं मया शिवे।
नाभामन्त्रमयुक्तं देवि सर्व्वागमविनिश्चितम् ॥ १ ॥

Colophon:—

इति बीजकोश सम्पूर्णं ॥

Post-colophon Statement:—

श्रीसं० १८२५ ज्यैष्ठे कृष्णपक्षे त्रयोदश।

6298.

9101. *Bījakoṣa.*

Substance, country-made paper. 10×6 inches. Folia, 11. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 55. Appearance, fresh. Character, Nāgara. Complete.

Unlike other works of the same name, the present work contains only a collection of names.

Beginning:—

प्रणव। १। वागभव। २। माया। ३। लक्ष्मी। ४। काम। ५। पाश। ६। कला। ७। गरुड़। ८। अङ्कुश। ९। काली। १०। सिद्धा। धर्म। जया। हयग्रीव। गौरी। साध्य। वधू। महाक्रोध।

B. Works dealing with particular deities.

I. Śakti.

(1) Kālī.

Pūrṇānanda.

6299.

811. श्यामारहस्यम् । *Śyāmārahasya.*

Substance, country-made paper. 14¼ × 3 inches. Folia, 118. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 2,700. Character, Bengali. Appearance, old and repaired. Incomplete.

The present MS runs up to the end of the 18th chapter. MSS of the work, complete in 22 chapters, have been described in IO. IV. 2597, L. II. 591. The work has been published in the *Vividhatantrasaṃgraha* and by Prabodh Chandra Pal and Brothers (Calcutta, Saṃvat 1948).

6300.

3880. *Śyāmārahasya.*

Substance, country-made paper. 15 × 4 inches. Folia, 159. Lines, 7, 8 on a page. Extent in ślokas, 3,560. Character, Bengali. Appearance, old and discoloured. Complete in 22 chapters.

6301.

4510. *Śyāmārahasya.*

Substance, country-made paper. 19 × 3 inches. Folia, 97. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 2,700. Character, Bengali. Date, Śaka 1713. Appearance, fresh. Incomplete with 18 chapters.

Post-colophon Statement:—

श्रीअनन्तराम शर्म्मणः स्वाक्षरं पुस्तकश्च ।

शकाब्दा १७१३ ।

6302.

9345. *Śyāmārahasya.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 35. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 420. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Incomplete.

This MS contains the first two chapters and a portion of the third.

Kāśīnātha Tarkālaṅkāra.

6303.

3177. श्यामासपर्य्याविधिः । *Śyāmāsaparyāvidhi.*

Substance, machine-made paper. 12½ × 4¼ inches. Folia, 47. Lines, 12 on a page. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

The work deals with the details of the worship of Kālī. A manuscript of the work, complete in seven chapters, is described in HPR. II. 224 where the date of composition is given as Śaka 1699. Another MS, complete in five chapters, but presumably containing the same material, is described in Mad. T. (VI. 5122). One more MS, complete in five chapters and written in the Nāgarī script, is in the old collection of the Society (I.E. 28). The present MS contains only a portion of the work. We have in the present MS only one colophon (of chapter I) on Fol. 23B. Another work of Kāśīnātha belonging to the old collection of the Society is the *Saparyāsāra.*

It is not known whether the *Tithitattvaṭīkā* (HPR. I. 150), *Prāyaścittakadambasāra* (HPR. I. 237) and *Prāyaścittatattvaṭīkā* (HPR. I. 238) are also by the same author. *Cat. Cat.* (I. 105) confuses him with Kāśīnātha, son of Jayarāma.

A list of Tantra works on which the present treatise is based is given as follows (Fol. 1):—

कालीतन्त्रं कौलतन्त्रं कामाख्यां कुब्जिकां तथा ।
कालिकोपनिषत्सारं कालीकल्पं कुलार्णवम् ॥
कुमारीतन्त्रकञ्चैव तस्याश्च कल्पमुत्तमम् ।
तारातन्त्रं योनितन्त्रं शक्तिसङ्गमतन्त्रकम् ॥
ज्ञानतन्त्रं तन्त्रराजं गुप्तसाधनतन्त्रकम् ।
पुरश्चर्य्यारसोल्लासं महाकालस्य संहिताम् ॥
रुद्रयामलतन्त्रञ्च तारासूक्तं तथोत्तरम् ।
तन्त्रं निरुत्तरञ्चैव मातृकाभेदमेव च ॥
बालाविलासं विमलां वाण्याश्चैव विलासकम् ।
वीरतन्त्रं विश्वसारं योगिनीं गुरुतन्त्रकम् ॥
संगोपनञ्च समयां स्वतन्त्रञ्च सरस्वतीम् ।
राधातन्त्रोत्तरातन्त्रमन्नदाकल्पमुत्तमम् ॥
उड्डीशोत्तरखण्डञ्च तथाचारस्य सारकम् ।
चिन्तामणिं भूतसिद्धिं तथाचाथर्व्वणः श्रुतिम् ॥
तोडलं नीलतन्त्रञ्च फेत्कारीं भैरवीं तथा ।
एतानि मूलतन्त्राणि बहूनपि च संग्रहान् ॥
कालीतत्त्वं तत्त्वबोधं तत्त्वानन्दतरङ्गिणीं ।
ताराप्रदीपकं चैव त्रिपुरासारसंग्रहम् ॥
तारारहस्यवृत्तिञ्च ताराकल्पलतां तथा ।
तन्त्रसारं तन्त्रजीवं ताराभक्तिसुधार्णवम् ॥
शाक्तक्रमं शारदाञ्च शाक्तानन्दतरङ्गिणीं ।
श्यामारहस्यं विमलं कालिकार्च्चाविधिं तथा ॥

तन्त्रार्णवञ्च विमलं कौलिकार्चनदीपिकां ।
कौलावलिं पञ्चचक्रपूजाक्रमलतां तथा ॥
मन्त्रदर्पणसंज्ञञ्च तथा ग्रन्थमहोदधिं ।
इत्यादिकुलशास्त्राणि समालोच्य पुनः पुनः ।
साधकानां हितार्थाय ग्रन्थमेनं वदाम्यहम् ॥

Kāśīnātha.

6304.

6528. **कालीभक्तिरसायनम् ।** *Kālībhaktirasāyana.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 29. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete in eight chapters.

Beginning : --

श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः ।
महाकालीपदद्वन्द्वं निधाय हृदि सुन्दरम् ।
काशिनाथः(मत्ते)[प्रत]नुते कालीपूजारसायनम् ॥

तत्रादौ आचारनिर्णयः ।

श्यामारहस्यादिग्रन्थेषु ।

देवगृहं प्रविश्य खासनं सम्पूज्य स्वस्तिकाद्यासनेनोपविश्य पूर्व्वदिन-पूजावशिष्टासवं पीत्वा पूजनं कर्त्तव्यमिति वदन्ति ।

तन्त्रवचनान्यत्र पठन्ति ।

भावचूडामणौ—

विना हेतुकमाखाद्य क्षोभयुक्तो महेश्वरः ।
न पूजामासनं कुर्य्यान्न च ध्यानं न चिन्तनम् ॥
तस्माद्भक्त्वा च पीत्वा च पूजयेत् परमेश्वरीमिति ... ...
... ...
... ... तथापि ब्राह्मणजातेरासवदानपानं

निषिद्धमेव। किन्तु शूद्रस्यैवासवदानपानयोरधिकारः। तथा च महाकालसंहितायां।

द्रव्येण सात्त्विकेनैव ब्राह्मणः पूजयेच्छिवामिति।

भैरवतन्त्रे।

क्षीरेण ब्राह्मणैस्तर्प्या घृतेन नृपवंशजैः।

माध्विकैर्वैश्यवर्णैस्तु आसवैः शूद्रजातिभिरिति॥

Colophons of the different chapters :—

3A, इति कालीभक्तिरसायने आचारनिर्णयाख्यः प्रथमः प्रकाशः; 4A, ०द्वाविंशत्यक्षरीमन्त्रोद्धाराख्यो द्वितीयः प्रकाशः; 7A, ०प्रातःकृत्यादितान्त्रिकसन्ध्याविधानान्तः तृतीयः प्रकाशः; 14A, ०द्वारपूजनादिन्यासविधानाख्यश्चतुर्थप्रकाशः; 21B, ०यन्त्रोद्धारादिप्रधानदेवतापूजनविधानाख्यः पञ्चमप्रकाशः; 26B, आवरणपूजाविधानाख्यः [षष्ठ]प्रकाशः; 28A, ०विद्यामाहात्म्योपासकधर्म्मविधानाख्यः सप्तमः प्रकाशः; 29A, इति श्रीमद्गडोपनामकशिवरामभट्टात्मजजयरामभट्टसुमशिवभक्तसूनुतन्त्रशास्त्रप्रवीणदक्षिणाचारानुसारिकाशीनाथभट्टविरचिते कालीभक्तिरसायने पुरश्चरणविधानाख्योऽष्टमः प्रकाशः।

Post-colophon Statement :—

मालवीयबालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम्।

Authorities quoted and referred to :—

1, श्यामारहस्य, भावचूडामणि, कुलार्णव, समयाचार; 2A, महाकालसंहिता, कुलचूड़ामणि, ज्ञानार्णव, लघुस्तव, बृहत्श्रीक्रमसंहिता, कालमाधवनिबन्ध; 2B, मेरुतन्त्र, रुद्रयामल, कुलार्णव; 3B, भैरवतन्त्र; 4B, कालिकाश्रुति; 5B, नीलतन्त्र, स्वतन्त्र, तन्त्रसार; 6A, शारदाटीका; 6B, चूड़ामणि, कौमारीतन्त्र; 7A–B, कुमारीकल्प, फेत्कारिणीतन्त्र; 11A, दक्षिणामूर्त्तिसंहिता; 14A, सिद्धेश्वरीतन्त्र; 14B, कालिकाकुलसद्भाव, कुलसद्भाव, कालीक्रम; 20A, मेरुतन्त्र, मन्त्ररत्नावली, कालीकल्प; 21A, मत्स्यसूक्त; 22A, तन्त्रचूड़ामणि; 24B, विशुद्धेश्वरमहातन्त्र; 25A, हंसपारमेश्वर, कालीतन्त्र; 26B, तत्त्वसारसंहिता; 29A, मुण्डमाला; 29B, उत्तरतन्त्र।

Rāmacandra Kavicandra Cakravartī.

6305.

3459. श्यामाकल्पलता। *Śyāmākalpalatā.*

Substance, country-made paper. 15¼ × 4 inches. Folia, 124. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 3,900. Character, Bengali. Date, Śaka 1722. Appearance, fresh. Complete in 11 stavakas.

Last Colophon :—

इति श्रीमाधवकविकण्ठाभरणचक्रवर्त्तिसुतरामचन्द्रकविचन्द्र-
चक्रवर्त्तिविरचिता श्यामाकल्पलता समाप्ता।

Post-colophon Statement :—

यदत्र भ्रान्त्या लिखितं विरुद्धं
विमर्षितव्यं खलु तत् सुधीरैः।
यतो भवाब्धौ पतितस्य भ्रान्ति-
र्न जायते कस्य पदे पदे वै॥

शुभमस्तु शकाब्दाः १७२२ सौरभाद्रस्य त्रयोदशदिवसे सोमज-
वासरे शुक्लपक्षीयाष्टम्यां समाप्तश्चायं ग्रन्थः।

श्रीशिवप्रसाददेवशर्म्मणः स्वाक्षरमिदं पुस्तकञ्च।
भवान्याः पदाब्जे मनो मे सदास्तु।

The special features of the work and the works consulted in preparing it are thus indicated (Fol. 1A) in the beginning:—

यद्यपि पूर्णानन्दैः सर्व्वरहस्यं वर्णितं व्यक्तया
तत्र स्वातन्त्र्येण प्रायो लोको बिभेति युगधर्म्मात्।
अत इह सर्व्वजनानामविगीताचारमार्गेण
साधकसिद्धिफलेयं कल्पलता तन्यतेऽस्माभिः॥
स्वतन्त्रं वीरतन्त्रञ्च फेत्कारीतन्त्रमेव च।
कालिकाकुलसर्व्वस्वं कालीतन्त्रञ्च यामलम्॥

कुलचूडामणिश्चापि कुमारीतन्त्रमेव च ।
कुलार्णवं तथा कालीकल्पं भैरवतन्त्रकम् ॥
कालिकाकुलसद्भावं तथा चोत्तरतन्त्रकम् ।
वीक्ष्य तत्तत्प्रमाणेन वक्ष्ये मोक्षप्रदायिनीम् ॥
कलौ कल्पद्रुमप्रख्यां कालिकां भवभीतिहाम् ॥

MSS of the work have been described L. I. 267, HPR. I. 372.

Rāghava Bhaṭṭa.

6306.

5893. कालीतत्त्वम् । *Kālītattva.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 6-39, with Folio Nos. 15, 16, 24, 26-30 missing. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 845. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

A MS of the work, complete in 21 chapters, is described in Bik., p. 586. The present MS contains the colophons of chapters 3, 4 and 8 (Fol. 6A, 6B, 35B). The work is noticed under the name °*rahasya* in several catalogues (*Cat. Cat.* I. 99). For a note on the work cf. *Ind. Cult.* V. 211ff. The eighth chapter in the present MS comes to an end in the middle of the same chapter (Fol. 50B) of the following MS where the chapter ends on Fol. 62B.

6307.

11277. *Kālītattva.*

Substance, country-made paper. 11½ × 3½ inches. Folia, 1-95, of which 78B is blank. Lines, 7. Extent in ślokas, 1,950. Character, Newari. Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS contains the first 17 chapters of the work. After the first introductory verse quoted in Bik.

the present MS runs, giving an outline of the contents of the different chapters:—

विचार्य सर्वतन्त्राणि कुलनाथगणैः सह ।
साधकानाञ्च पश्वानं गुरूणाञ्च तथात्मनाम् ॥
उपनिषत् तथा स्तोत्रं निबन्धानपि भूयशः ।
श्रीमत्राघवभट्टेन कालीतत्त्वं वितन्यते ॥
प्रातःकृत्यं भवेदादौ स्नानं द्वितीयकं मतम् ।
सन्ध्या तृतीये तत्त्वे वै तुरीये तर्पणं तथा ॥
पूजा च पञ्चमे ज्ञेया शुद्धिर्द्रव्यस्य षष्ठके ।
सप्तमे कुलसम्पत्तिः पुरश्चर्य्याष्टमे तथा ॥
निमित्तं नवमे ज्ञेयं देवताप्रीतिकारकम् ।
दशमे काम्यकर्माणि आचारो दशमान्तिके ॥
द्वादशे स्थानपुष्पादि त्रयोदशे विधिर्बलम् ।
चतुर्दशे प्रायश्चित्तं भावः पञ्चदशे तथा ॥
षोड़शे तु कुमारीणां पूजाविधिरुदाहृतः ।
सप्तदशे तु मालोक्ताऽष्टादशे स्तवसंकथा ॥
ऊनविंशतिमे शान्तिर्विंशतिमे तु मन्त्रकाः ।
ततः परं रहस्यादिः स्यादिति कर्मपद्धतिः ॥

Works and authors quoted and referred to :—

2A, कुलचूड़ामणि ; 4B, श्रीक्रमसंहिता, आथर्वणतन्त्र ; 6A, शारदा-टीका ; 6B, कुमारीतन्त्र ; 7B, नीलतन्त्र ; 8A, स्वतन्त्रतन्त्र ; 8B, कुमारी-कल्प ; 9B, भावचूड़ामणि, विजयाकल्प ; 10B, कालीक्रम ; 11B, भैरवतन्त्र ; 16A, कुलार्णव ; 35A, उत्तरातन्त्र ; 35B, कुमारीतन्त्र ; 38B, मातङ्गीतन्त्र, समयाचार ; 44A, कुलसम्भव ; 47A, एकवीराकल्प ; 48B, कुलप्रकाश ; 49A, ज्ञानप्रकाश ; 50A, कालीकल्प, तन्त्रराज ; 50B, वीरतन्त्र ; 62A, मुण्डमाला ; 62B, मत्स्यसूक्त ; 64A, मन्त्रचूड़ामणि ; 71A, लिङ्गागम ; 76A, फेत्कारिणी ; 77A, मुण्डमाला ; 83A, ब्रह्मयामल ; सर्वतन्त्र 95A, हंसपारमेश्वर ।

Ādyānandana (Navamīsiṃha).

6308.

5473. **कुलमुक्तिकल्लोलिनी ।** *Kulamuktikallolinī.*

Substance, country-made paper. 16 × 6 inches. Folia, 226. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 9,450. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1877. Appearance, discoloured. Complete in 22 chapters.

The work deals with the details of the Tantra form of worship in general, with special reference to the worship of Kālī. A MS of it is described in L. VII. 2342. Another MS, also copied in 1877 V.S., is found in the Indian Museum collection (2689). Some of the works and authors referred to in the work are:—

सिद्धान्तशेखर, क्रियाकाण्डशेखर, सारसंग्रह, मन्त्रसारसंग्रह, रत्नावली, प्रयोगसार, क्रियासार, शारदा, मन्त्रमुक्तावली, लक्षणसंग्रह, त्रैलोक्यसार, रामवाजपेयी, आगमसिद्धान्त, त्रिपुरासारसमुच्चय, होमसागर, मन्त्रतन्त्रप्रकाश, सोमशम्भु, दीपिका, मायार्णव, महाकर्म्मार्चन, नित्याह्निकतिलक, रत्नसागर, कुलामृतदीपिका, त्रिशक्तिरत्न, etc.

Beginning :—

श्रीगुरुगणेशाय नमः ।

नमामः सदानन्दरूपामनाद्या-
मगोचाद्य गोत्रावतारां सुनन्दाम् ।
सुगोत्रोद्भवां भासमानां भवाब्धौ
त्वगां तारिणीं तारसर्गामनिन्द्याम् ॥

वन्दे श्रीगुरुपादुकां पशुपतिं गुह्येश्वरीं पीठगां
ब्रह्माविष्णुमहेशसेव्यचरणां श्रीकालिकां चिन्मयीम् ।
अज्ञानेन्धनदाहिनीं त्रिजगतां भक्त्यैकगम्यां पराम्
अष्टैश्वर्य्यनिदानदानदपदां भक्तैककल्पद्रुमाम् ॥

श्रीनेपालपतेरमात्यनवमीसिंहो गुरूणां मुखात्
ज्ञात्वा कौलिकवामदक्षिणमतं तन्त्रादिशैलोद्भवाम् ।
श्रीकालीकुलमुक्तिशब्दपरतः कल्लोलिनीं निर्मलां
दीक्षानित्यपुरस्क्रियादिलहरीं रम्यां तनोति स्वयम् ॥
आद्यानन्द इत्येव ख्यातनामा गुरोर्मुखात् ।
भक्त्युद्रेकादपर्णायां चञ्चलत्वं व्रजाम्यहम् ॥

End :—

यामीशो हरिरब्जयोनिरमरा राकापतिस्तच्छिरः-
स्थाप्यप्यहिरहःपतिर्न परमामाद्यन्तमध्यातिगाम् ।
या चानन्दमयी हृषीकगहना प्राविःकृताधीन्द्रियैः
गुर्व्वाज्ञामनुगम्यमानहृदयैस्तस्यै भवत्यै नमः ॥
कल्लोलिनीकलितबोधसहस्रपत्र-
प्रोद्यन्मधुक्रमगकौलिकसङ्घभृङ्गाः ।
वर्गार्थिनः सरभसं प्रपिबन्तु नित्यं
गुर्व्वङ्घ्रिपद्मभजनात्तदपीह लभ्यम् ॥

Colophon :—

इति श्रीआद्यानन्दनविरचितायां कुलमुक्तिकल्लोलिन्यां द्वाविंशति-
तमः पटलः समाप्तः ।

Post-colophon Statement :—

श्रीरणोद्योतसाहो विरेजे जगत्यां
दरिद्रान्धकारे दिनेशो निशेशः ।
प्रतापे च शीते च दानेऽमरद्रुः
गिरि श्रीगिरीशः क्षमासु क्षमा सुन्दरेसौ स्मरः ॥

... ...

... ...

तस्याज्ञाप्तप्रमोदोऽमृतसुगतजनोऽलेलिखत् पुस्तकन्तत्
वर्षे श्रीवैक्रमेऽस्मिन् गिरिगिरिकरिभेशान्विते मार्गकृष्णे ।

सावित्रीशे तिथौ भे अदितिसमभिधे ब्रह्मयोगे च वारे
नाकस्थब्रह्मगामीश्वरगमनगुरोर्मन्त्रिणः सिद्धयोगे ॥
शुभमस्तु । काली प्रसन्नाऽस्तु '

In a later hand :—

शिवनारायणसुतो काशिपुरनिवासिना ।
मालवीयकुलोत्पन्न-बालमुकुन्दो हि नामतः ॥

At the end the MS contains a table of contents covering two leaves.

Cakravartī.

6309.

5958. **श्यामापूजापद्धतिः ।** *Śyāmāpūjāpaddhati.*

Substance, country-made paper. 11½ × 5½ inches. Folia, 15-45. Lines, 10. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1746. Appearance, good. Complete.

Beginning :—

कलानिधिकलोल्लासिमौलिस्मेरमुखाम्बुजाम् ।
कालिन्दीलोलकल्लोलकोमलां श्यामलां भजे ॥
यद्यपि पद्धतयोऽन्याः सन्ति च धन्याः कृता[ः] कृतिभिः
श्यामासौख्यसपर्य्यां तथापि कुर्य्यां मितैर्वचनैः ॥
प्रातःकृत्यमकृत्वा तु यो देवीं भक्तितोऽर्चयेत् ।
तस्य पूजा च विफला शौचहीना यथा क्रिया ॥

अतो ब्राह्ममुहूर्त्ते चोत्थाय बद्धपद्मासनः शिरस्थधोमुखः सहस्र-दलकर्णिकामध्यवर्तौ चन्द्रमण्डलान्तर्गतहंसपीठे श्रीनाथं ध्यायेत् ।

End :—

मातः पूजितासि क्षमस्वेति संहारमुद्रया पुष्पमाघ्राय तद्वायु-[द्वा]रा शैवं [ते]जः प्रवहन्नासामार्गेण मूलाधारमानीय आत्मानं

कामकलाख्यं विभाव्य बाह्यतो वैष्णवाचारपरायणो यथासुखं विहरेदिति ज्ञात्वा नन्दभूधरे गुरुपदाम्भोगैकसंसेवनं चेति ।

Last Colophon (Fol. 44A) :- -

इति श्रीचक्रवर्त्तिविरचिता साधकानां सुखबोधना[य] रत्नाकर-सर्व्वश्यामापूजापद्धतिः समाप्ता ।

Post-colophon Statement : —

संवत् १७४६ । समये चैत्रशुक्लपञ्चम्यां बुधवासरे ।

The work deals with the details of the worship of Kālī and the morning rites of the worshipper. Another MS, copied in 1677 V.S., is found in the Indian Museum collection (No. 4590). The preliminary portion of the MS (Fol. 1–15A) is occupied by topics like the worship of Sumukhī (Mātaṅgī), Vagalāmukhī and Śrīvidyā. The beginnings and colophons of some of these topics are given below.

I. Sumukhīpaṭala.

Beginning :—

अथातः सम्प्रवक्ष्यामि देवि गुह्यमतं प्रिये ।
उच्छिष्टपूर्व्विकां देवीं मातङ्गीं सर्व्वसिद्धिदाम् ॥
सर्व्वपापहरां देवीं सर्व्वदोषविवर्ज्जित[ा]म् ।
यथा विज्ञापनाद्देवि क्षयं गच्छन्ति चापदः ॥

Colophon (Fol. 4A):—

इति श्रीरुद्रयामले सुमुखीपटलं समाप्तम् ।

II. Rudrākṣamāhātmya.

Beginning :—

रुद्राक्षस्य फलं यच्च त्रिषु लोकेषु विश्रुतम् ।
सन्दर्शनाल्लक्षपुण्यं स्पर्शनात् कोटिरुच्यते ॥

Colophon (Fol. 6B):—

इति श्रीलिङ्गपुराणे शिवस्कन्दसंवादे महालक्ष्मीमाहात्म्यं समाप्तम् ।

III. Taleśīstava.

Beginning:—

षडाधारपद्मान्तराले मृणाले
सुषुम्नापथा ब्रह्मरन्ध्रे प्रविश्य ।
सहस्रारपद्मामृतेनोल्लसन्तीं
भजे श्रीभवानीं कुलेशीं तलेशीम् ॥

Colophon (Fol. 8B):—

इति श्रीचित्रविलासभट्टाचार्य्यविरचितं तलेशीभुजङ्गस्तवं सम्पूर्णम् ।

Fol. 8B-15A deal with Vagalāmukhī and Śrīvidyā.

Fol. 44B-45A contain an extract styled छायाकालज्ञान which begins:—

तस्य तत्र प्रवक्ष्यामि छायापुरुषलक्षणम् ।
येन विज्ञानमात्रेण त्रिकालज्ञो भवेन्नरः ॥
कालो ह्यायुर्बलस्यापि येनोपायेन लक्ष्यते ।
तं वदामि समासेन यथा दृष्टः शिवागमे ॥

Along with the present MS is found another MS (Fol. 2-9), written in the same hand, dealing with Tantric topics like भूतशुद्धि and मातृकान्यास. Fol. 1 of this portion, which describes the अकडमचक्र, may have belonged to a work called श्यामापद्धतिरत्नाकर, a name found on the back of the Fol.

Anonymous.

6310.

6380. **दक्षिणकालिकार्चनपद्धतिः ।** *Dakṣiṇakālikārcana-paddhati.*

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 48. Lines, 10. Extent in ślokas, 900. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

This deals with the daily rites of a worshipper of Kālī with special reference to the worship of that deity.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः । श्रीगुरुमूर्त्तिर्जयति ।

नमः कर्पूरगौराय कैलासाचलवासिने ।
गौरीकण्ठग्रहानन्दनिष्पन्दायान्धकद्विषे ॥
उत्पत्तिस्थितिसंहारकारिकां जगतां पतिम् ।
देवतां कालिकां देवीं चिदानन्दस्वरूपिणीम् ॥
कालिकापूजनविधिं वक्ष्यामो[ह] सविस्तरात् ।
तत्र श्रीमान् साधकेन्द्रः प्रातःसन्ध्यापूर्व्वं दण्डद्वयात्मके ब्राह्ममुहूर्त्ते समुत्थाय ... ...

End : –

सुसाधकानां भुवि कल्पवृक्षः
प्रोक्तः सपर्याविधिरम्बिकायाः ।
विचार्य्य तन्त्राणि गुरुप्रसादे
त्रैलोक्यतत्त्वेन प्रिवोदितानि ॥

Colophon :

श्रीदक्षिणकालिकार्चनपद्धतिः संपूर्णा ।

6311.

10054. पूजनप्रयोगसंग्रहः । *Pūjanaprayogasaṃgraha.*

Substance, country-made paper. 7½ × 3½ inches. Folia, 65. Lines, 6. Extent in ślokas, 390. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1743. Appearance, old and discoloured. Complete.

This work is of the same type as the one described under the previous number.

Beginning: -

श्रीगुरुचरणकमलेभ्यो नमः । श्रीदक्षिणायै नमः ॥

प्रणम्य दक्षिणापदारविन्दयुग्ममादरात् ।

करोति कोपि पूजनप्रयोगसंग्रहं बुधः ॥

तत्र साधकः प्रातरुत्थाय शय्यायामेव बद्धपद्मासनः कुलवृक्षं प्रणम्य स्वशिरसि श्वेतसहस्रदलकमलकर्णिकामध्यवर्तिचन्द्रमण्डलान्तर्गतं स्वगुरुं ध्यायेत् ।

श्वेतं श्वेतविलेपमाल्यवसनं वामेन रक्तोत्पलं
बिभ्रत्या प्रिययेतरेण तरसा श्लिष्टं प्रसन्नाननम् ।
हस्ताभ्यामभयं वरञ्च दधतं शम्भुस्वरूपं परम्
हालालोहितलोचनोत्पलयुगं ध्यायेच्छिरस्थं गुरुम् ॥

End: --

श्रीपात्रामृतं स्वपात्रे कृत्वा स्वीकृत्य भूमौ न्युब्जीकृत्य तदुपरि पुष्पं दत्वा पात्रं प्रक्षाल्य संगोप्य तदमृतस्निग्धभूमौ मायाबीजं विलिख्य वामहस्तकनिष्ठाङ्गुल्या तत्तिलकं कुर्यात् ।

यं यं स्पृशामि पादेन यं यं पश्यामि चक्षुषा ।
स एव दासतां यातु यदि शक्रसमो भवेत् ॥

इति कृत्वा नत्वा यथासुखं विहरेत् ।

Colophon: -

इति पूजाप्रयोगसंग्रहः समाप्तः ॥

Post-colophon Statement:—

शिवेन रचितं शिवम् ।

संवत् १७४३ चैत्रकृष्णादशम्यां भौमवासरे लिखितम् सदा-
शिवेन आत्मपठनार्थं । श्रीमन्मत्ताकालरतां भजामि ।

6312.

10205. दक्षिणकालीविधिः । *Dakṣiṇakālīvidhi.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 34, of which Fol. 2 is missing. Lines, 6. Extent in ślokas, 476. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1679. Appearance, old and discoloured. Complete.

A work of the same nature as the two described above; it contains authoritative extracts from different Tantras including a section on *vīrācāra* from the *Bhairavatantra* (Fol. 32A–34). It also deals in detail with different types of the rite called *puraścaraṇa* (Fol. 14Aff).

Colophon (Fol. 32A):—

इति दक्षिणकालीविधिः ।

Post-colophon Statement:—

संवत् १६७९ वर्षे चैत्रवदी १३ । राम राम ।

6313.

10. श्यामापूजापद्धतिः । *Śyāmāpūjāpaddhati.*

Substance, country-made paper. 9½ × 3¼ inches. Folia, 19. Lines, 6. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

The present MS has been described in L. II. 726. This and the two following works describe the procedure of the worship of Kālī.

6314.

5259. कालिकापूजाप्रयोगः । *Kālikāpūjāprayoga.*

Substance, country-made paper. 17 × 4 inches. Folia, 9. Lines, 5. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

6315.

10768B. [दक्षिणकालिकापूजापद्धतिः] । *Dakṣiṇakālikā-pūjāpaddhati.*

Substance, palm-leaf. 16½ × 2 inches. Folia, 2-19. Lines, 3. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Incomplete.

6316.

11301. गुह्यकाल्ययुताक्षरमालामन्त्रः । *Guhyakālya-yutākṣaramālāmantra.*

Substance, country-made paper. 8½ × 3¼ inches. Folia, 10. Lines, 6, 7. Appearance, fresh. Extent in ślokas, 380. Character, Newari. Appearance, fresh. Complete.

Colophon:

इति महाकालसंहितोक्तमहाकालोपासि[त]बीजमालामयी नाम श्रीगुह्यकाल्ययुताक्षरमालामन्त्रः समाप्तः ।

6317.

11319. *Guhyakālyayutākṣaramālāmantra.*

Substance, country-made paper. 7½ × 3 inches. Folia, one large sheet of paper with 19 folds. Lines, 6. Extent in ślokas, 200. Character, Newari. Appearance, fresh. Complete.

This is also stated to belong to the *Mahākālasaṃhitā* though it does not fully agree with the *mantra* found in the foregoing MS.

6318.

11273. [गुह्यकालीपूजा । *Guhyakālīpūjā.*]

Substance, country-made paper. 7½ × 3¼ inches. Folia, one long sheet of paper with 17 folds without any leaf-mark and with writing generally on one side of the paper. Lines, 7. Extent in ślokas, 90. Character, Newari. Appearance, old. Incomplete.

It deals with the details of the worship of Guhya-kālī (e.g., कलसस्थापन, शङ्खस्थापन, अर्घ्यस्थापन, तर्पण, अमृतेश्वरीपूजन).

Along with this MS is found one page (8½" × 3½") in 7 lines of a work called *Gīrvāṇavāṇīmañjarī* by one Ḍhuṇḍhi-rājakavi of Benares. It begins:

नत्वा श्रीपतिपादपद्ममलं विश्वेश्वरं प्राग्दां
तद्वत् श्रीगुरुपादपङ्कजयुगं ध्यात्वा ततः शारदाम् ।
काशीस्थेन हि ढुण्ढिराजकविना गीर्वाणवाङ्मञ्जरी
बालानां सुखबोधनाय रचिता सा शोधनीया बुधैः ॥

6319.

5909. [पूजाविधिः । *Pūjāvidhi.*]

Substance, country-made paper. 8¾ × 4 inches. Folia, 9, of which Fol. 3 and 4 are missing. Lines, 9. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete.

The portion contained in the MS deals with rituals in connection with the worship of Kālī, specially in connection with the use of wine. The name of the work is given as *Tiraskariṇīvidhi* on the obverse of the first fol.

Along with this MS are found two folia numbered 2 and 3 which contain verses 4-6 of the *Pañcaratnamālikā* of Śaṅkarācārya with a vernacular commentary thereon by Sivarāmasvāmī.

Beginning: —

श्रीगुरुगणपत्यादिसर्व्वेष्टदेवताभ्यो नमः ।

श्रीदक्षिणाकालिकाम्बायै नमः ।

अथ गृहप्राङ्गणैकदेशे प्रत्यङ्मुख आजानुपादौ वा मणिबन्धौ वा प्रक्षाल्य आचम्य द्वारे स्थित्वा शुद्धोदकेन प्रणवेन द्वारं प्रोक्ष्य द्वां द्वारश्रियै नमः ।

(2) TĀRĀ.

Śaṅkara.

6320.

221. **ताराहस्यवृत्तिका ।** *Tārārahasyavṛttikā.*

Substance, country-made yellow paper.* Folia, 126. Lines, 6. Extent in ślokas, 2,500. Character, Bengali. Date, Śaka 1583. Appearance, old. Complete in 15 chapters.

The work deals with the details of the worship of Tārā. The present MS has been described in L. I. 512 where the work is wrongly stated to be a commentary on the *Tārā-rahasya*. Other MSS of the work are described in IO. IV. 2603, CS. V. 76 and VSP (p. 58). The real name of the author seems to be Śaṅkara Āgamācārya as given in the colophon of the India Office MS of the work. He is, however, generally represented as Śaṅkarācārya of Bengal (*Śaṅkarācārya of Bengal* —C. Chakravarti, *Pravāsī*, 1340 B.S., Vaiśākha, pp. 7–9).

Colophon:

इति गौड़भूमिवासिमहामहोपाध्यायश्रीशङ्करागमाचार्य्यविरचिता ताराहस्यवृत्तिका समाप्ता ।

Post-colophon Statement:

श्रीनन्ददुलालशर्म्मणः स्वाक्षरं पुस्तकञ्च ।

शाके वह्न्यष्टतर्कचन्द्रे मधुमासस्य शुक्लाद्यम्यां समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

* 1, , wanting. — 27/3/1952

6321.

2790. *Tārārahasyavṛttikā.*

Substance, country-made paper. 18×3½ inches. Folia, 9. Lines, 6. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS contains a portion of chapter I covering the first 11 folia of the previous MS.

Lakṣmaṇa Deśika.

6322.

3373. **ताराप्रदीपः ।** *Tārāpradīpa.*

Substance, country-made yellow paper. 15×3 inches. Folia, 70. Lines, 5. Extent in ślokas, 1,260. Character, Bengali. Date, Śaka 1673. Appearance, discoloured. Complete in five paṭalas.

MSS of the work are described in VSP. (p. 58), L. I. 236, 284, Bik. 618 and HPR. III. 128 in the last of which the author's name is given as Yādava Paṇḍita and the number of chapters is six instead of five. For a note on the work cf. *Ind. Cult.* V. 210ff.

The list of works consulted by the author is indicated thus (Fol. 2A) :

स्वगुरोर्मतमालोच्य फेत्कार्यादिमतं तथा ।
कालीयबीजकातन्त्रं वीराख्यं सिद्धियामलम् ॥
मत्स्यसूक्तञ्च गान्धर्व्वयोगिनीनामतन्त्रकम् ।
उत्तराख्यं महातन्त्रं कालिकाख्यं पुराणकम् ॥
सिद्धभैरवतन्त्रञ्च नीलसारस्वतन्तथा ।
तथा च यन्त्रिणीतन्त्रं तारार्णवमतं पुनः ॥
इत्यादिशास्त्रतत्त्वानि निबध्नामि यथोचितम् ।
साधकानां हितार्थाय सुबुद्धिविभवाय च ॥

Chapter I of the work is introductory. The topics dealt with in the remaining four chapters are referred to thus (Fol. 9B): --

पूजासङ्केतको देव्या मन्त्रसङ्केतकस्तथा ।
साधनस्य च सङ्केतो नानामन्त्रादिकस्य च ॥
चतुष्केष्वपि सङ्केतो मधुमत्यादिसिद्धिदः ।
चतुष्कपटलान् कृत्वा निबध्नामि समासतः ॥

Post-colophon Statement : --

शाक १६७३ ।

6323.

2775. *Tārāpradīpa.*

Substance, country-made paper 16 3½ inches Folia, 12. Lines, 7 Extent in ślokas, 350 Appearance, discoloured Character, Bengali. Incomplete.

The present MS contains only the fifth chapter of the work, which is attributed here to Yādavācārya.

Beginning :

यक्षिणीं संप्रवक्ष्यामि मद्यः प्रत्ययहेतवे ।
यां प्राप्य विधिना मन्त्री भवेद्भूमिपुरन्दरः ॥
धनदायाः मनुं युग्मं विचित्रामभ्रमेव च ।
विभ्रमा च तथा हंसी भीषणा जनरञ्जिका ॥

Colophon :

12A, इति यादवाचार्य्यविरचिते ताराप्रदीपे पञ्चमः पटलः ।

Narasiṃha.

6324.

4187. ताराभक्तिसुधार्णवः । *Tārābhaktisudhārṇava.*

Substance, country-made paper. 19½ 4 inches. Folia, 45. Lines, 7, 8. Character, Bengali. Date, Śaka 1697. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

The present MS contains the first four chapters and a very small portion of the fifth. IO. IV. 2596 and CS. V. 31 describe MSS containing chapters V–VIII and I–XI respectively. L. X. 3312 and Ulwar 2146. Extr. 625 describe MSS of the work complete in 20 chapters. The work deals comprehensively with the details of the worship of Tārā with sections devoted to a number of other Śākta deities as well.

Beginning: -

सौनासौरमणिप्रवीणजलदग्रामाभिरामच्छविं
न्रत्यत्पीतपटद्वयैककपटप्रोद्यत्परागोज्ज्वलम् ।
वंशीवादनकैतवप्रवि(वी)लमद्गाम्भीरघोरध्वनिं
वन्दे कश्चिदहं मुदा मधुलिहं हृत्पद्ममध्यस्थितम् ॥
हासव्याजविराजमानकुसुमां वक्षोजराजत्फलां
उद्यत्कुण्डलकैतवप्रविलसन्मत्तालिमालाकुलाम् ।
स्थाणुस्थां रमणीयनूपुरलता बालामपर्णामहं
काञ्चित् कल्पलतां नमामि ललितां शैलाधिराजोद्गताम् ॥
ललाटतटसङ्गमाद् व्रजति बालचन्द्रात्मतां
शिरोरुहनिवेशनाद्भवति शाङ्गवीरूपधृक् ।
विभाति हृदि कौस्तुभात्मकतया मतां यः सदा
शरोरुहशरेणवे निरुपमाय तस्मै नमः ॥

नानातन्त्राणि विज्ञाय गदाधरगुरोर्मुखात् ।
करोति नरसिंहोयन्तारा भक्तिसुधार्णवम् ॥
शम्भुप्रणीतवचनानि विचिन्वतोपि
नैपुण्यमन्यजनतो न विभाति किम्मे ।
मध्येसमुद्रमुपजातमहामणीनां
न्यासो गुणेन गुणिनां किमु कौतुकाय ॥

रुद्रजामले । श्रीमहादेव उवाच ।
अतः परं किमन्तव्यं कथयस्व हरप्रिये ।

पार्व्वत्युवाच ।
महाविद्यां महादेव कथयस्व मम प्रियाम् ॥

श्रीमहादेव उवाच ।
नष्टे सृष्टे महादेवि नष्टे स्थावरजङ्गमे ।
हृहदण्डमभूदेकं सृष्टे[ः] पूर्व्वं महत्तरम् ॥
तत्र ज(य)ज्ञे स्वयं विष्णुस्चतुर्भुजसमन्वितः ।
शङ्खचक्रगदापद्मचतुर्भुजधरो हरिः ॥
तस्य नाभौ ततो ब्रह्मा जज्ञे सृष्टस्य च दाये ।
ललाटदेशे तस्यैव रुद्रो [ज](य)ज्ञे स्वयं हरेः ॥
ब्रह्मा पप्रच्छ देवेशं विद्यान्त्रिभवमोचनम् ।
कस्य विद्यां समाराध्य चतुर्व्वेदो निगद्यते ॥
विद्यानां प्राह देवेशं हरं एच्छस्व शङ्करम् ।
सरस्वती महाविद्या शिवदेहप्रतिष्ठिता ॥
तस्य तद्वचनं श्रुत्वा ब्रह्मा पप्रच्छ शङ्करम् ।
कथयास्माकं महेवेश नाम्ना नीलसरस्वतीम् ॥
ब्रह्मणो वचनं श्रुत्वा प्रजहास महेश्वरः ।
प्रणम्यावस्थितो विप्र विद्यां नीलसरस्वतीम् ॥
यस्याः प्रसादमासाद्य चतुर्व्वेदान् वदिष्यसि ।
मेरोः पश्चिमकूले च चोलनामा हृदः स्मृतः ॥

तत्र जज्ञे स्वयं विद्या माता नीलसरस्वती ।
एतस्मिन्नेव काले तु मेरोः पश्चिमपार्श्वगाः ॥
जपजाप्यं समासाद्य त्रियुगाश्च ततः स्थितम् ।
ममोर्द्धवक्त्रान्निःसृत्य तेजोराशिर्विनिर्गतः ॥
ह्रदे चोले निपत्यैव नीलवर्णा भवेत् पुरा ।
ह्रदस्य चोत्तरे भागे ऋषिरेकोऽभवत्ततः ॥
अक्षोभ्यं नाम चाश्रित्य मुनिवेशधरः शिवः ।
एतस्मिन्नेव काले तु कैलासशिखरस्थितम् ॥
पार्व्वती प्राह देवेशं देवी प्रकृतिसुन्दरी ।
वक्षःस्थले सुखासीना पृच्छति स्म नगात्मजा ॥
कथमीशान सर्व्वे च मलभंक्ते तपोधनाः ।
कां विद्यां प्राप्य कवयो भारतादीन् प्रचक्रिरे ॥

Colophons and sectional headings: –

3B, इति श्रीमहामहोपाध्यायसत्ठाकुरश्रीनरसिंहविरचिते ताराभक्तिसुधार्णवे प्रथमस्तरङ्गः; 7A, अथ दीक्षाविधिः; 7B, अथ दीक्षाकालाः; 8A, इति मासनिर्णयः, अथ पक्षनिर्णयः; अथ तिथिनिर्णयः; 8B, अथ नक्षत्रनिर्णयः; 9A, अथ योगनिर्णयः; अथ करणनिर्णयः, अथ लग्ननिर्णयः; 10A, इति कालनिर्णयः; अथ दीक्षामाहात्म्यम्; 15A, इति वास्तुयागविधिः; 16B, इति मण्डपलक्षणम्; अथ कुण्डानि, अथ चतुरस्रकुण्डम्; 17B, अथ योनिकुण्डलक्षणम्; अथ अर्द्धकुण्डलक्षणम्; इति त्रिकोणकुण्डलक्षणम्; इति वृत्तकुण्डलक्षणम्; अथ षट्कोणकुण्डलक्षणम्; 18A, अथ पद्मकुण्डलक्षणम्; अथाष्टकोणकुण्डलक्षणम्; 18B, अथ मेखला; 19B, अथ योनिः; 20A, अथ नालं, अथ नाभिलक्षणम्; 21A, अथाङ्कुरार्पणम्; 22B, इति श्रीमहामहोपाध्यायसत्ठाकुरश्रीनरसिंहविरचिते ताराभक्तिसुधार्णवे द्वितीयस्तरङ्गः ।

23A, अथ दीक्षा; 27A, अथाशुभाः; 27B, अथ स्वप्ननिवेदनम्; 33B, अधिवासविधिः; अथ दीक्षादिनकृत्यम्; 37B, अथ वीरदीक्षायां विशेषः;

अथ तारादीक्षायां विशेषः; 38A, इति क्रियावतीदीक्षाविधिः; इति कलावतीदीक्षाविधिः; अथ वेधमयीदीक्षा; 39A, अथ पूर्णाभिषेकः; 39B, अथानिष्टफलदमन्त्रपरित्यागविधिरुच्यते; 40A, ०तृतीयस्तरङ्गः।

40A, अथ गुरुभक्तिः; 44B, ०चतुर्थस्तरङ्गः।

Fol. 45 which contains only the initial portion of chapter V deals with the morning rites to be performed by the worshipper. The remaining portion of the work was not accessible to the scribe as is clear from the post-colophon statement which runs :—

लिखितं श्रीसदाशिवदेवशर्मणः। शकाब्दा १६६७। पुस्तकाभावः।

Works referred to :

2A, फेत्कारिणीतन्त्र; मत्स्यसूक्त; 2B, तत्त्वबोध, तन्त्रचूडामणि; 3A, तारार्णव; ब्रह्मसंहिता; 3B, भावचूडामणि; 4A, महाकपिलपञ्चरात्र, तत्त्वसार, वाराहीतन्त्र, षोडशार्णव, वीरागम; 4A, शिवपद्धति; 4B, हयशीर्षपञ्चरात्र, मोहशूरोत्तर; 4B, सिद्धयामल, नारदपञ्चरात्र; 5A, ज्ञानोशयन, योगिनीतन्त्र; 5B, वैशम्पायनसंहिता; 5B, चन्द्रपीठ, कुलार्णव; 6B, प्रपञ्चसार; शैवागम; 7A, देवीयामल, याज्ञवल्क्यसंहिता; शारदा, सौत्रामणितन्त्र, कुलमूलावतार; 7B, आगमकल्पद्रुम; श्रीकण्ठसंहिता; 8A, सिद्धान्तशेखर; क्रियाकाण्डशेखर, गौतमीतन्त्र; अगस्त्यसंहिता; 8B, सारसंग्रह; कालोत्तर; रुद्रयामल; तत्त्वसारसंहिता, रत्नावली; 9A, नीलतन्त्र; 9B, विष्णुयामल; समयातन्त्र; 10A, वाराहीतन्त्र; महोग्रताराकल्प, वीरचूड़ामणि; मृडानीतन्त्र, महाहारकतन्त्र; 10B, प्रयोगसार, प्रपञ्च; 12A, कादिमत, हयशीर्षपञ्चरात्र; दिव्यसारस्वत; 15B, सिद्धान्तशेखर; 18B, गणेशविमर्षिणी; पिङ्गलामत; 19A, वायवीयसंहिता; क्रियासार; योगिनीहृदय, वशिष्ठसंहिता; 19B, त्रैलोक्यसार; पिङ्गलामत; 20A, वायवीयसंहिता; 20B, फेत्कारिणी; 22A, सारस्वतमत; 25A, वशिष्ठसंहिता; 26B, आगमसिद्धान्त; 28B, अत्रि; उड्डीश; 29A, त्रिपुरासारसमुच्चय, यामल;

राघवभट्ट, वीरचूडामणि ; 30A, कात्यायन ; 33A, गणेश्वरविमर्षिणी ; 33B, त्रिपुरासार ; 35B, नारायणीय ; 36B, दीपिका ; तन्त्रराज, 37B, दक्षिणामूर्त्तिसंहिता ; 39A, सारसंग्रह, त्रिशक्तिरत्न, 39A, तन्त्रशेखर ; 40B, समयाचार, भैरवतन्त्र, सारसंग्रह ; 41A, स्वच्छन्दभैरवतन्त्र ।

6325.

379. *Tārābhaktisudhārṇava.*

Substance, country-made yellow paper. 18 4 inches. Folia, 5–8. Lines, 7, 8. Extent in ślokas, 120. Character, Bengali. Appearance, fresh. Fragment

This portion which is without any colophon, but which contains the name on the left-hand margin of every leaf, does not form part of the first four chapters which are found in the foregoing MS of the work. It contains a part of a later section dealing with the worship of Kālī.

Jagannātha Bhaṭṭācārya.

6326.

6537. तारार्च्चनचन्द्रिका । *Tārārcanacandrikā.*

Substance, country-made paper. 12½ 5¾ inches. Folia, 26. Lines, 9 Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The work describes in detail the procedure of the worship of the deity beginning with the morning rites to be performed by the worshipper.

Beginning: —

श्रीगणेशाय नमः ।

साधको ब्राह्मे मुहूर्त्ते उत्थाय मुक्तस्वापः सहस्रदलकमलावस्थितं नीलवर्णं द्विभुजं वरदाभयकरं नीलमाल्यानुलेपनं नीलाम्बरं शुक्लादि-भूषिततनुमुदितं द्विनेत्रं स्वप्रकाशरूपं वामाङ्गस्थितनीलशक्तिं पञ्चोपचारैर्मानसैराराध्य नमस्कुर्य्यात् ।

नीलाम्बरं नीलविलेपयुक्तं

शङ्खादिभूषिततनुं मुदितं त्रिनेत्रम् ।

वामाङ्कपीठे स्थितनीलशक्तिं

वन्दामि वीरं करुणानिधानम् ॥

... ...

प्रातर्ध्यानम् ।

खर्व्वां नीलविशालाक्षीं पञ्चमुद्राविभूषिताम् ।

कपालकर्त्तृकाहस्तां खड्गेन्दीवरधारिणीम् ॥

व्यालमालाजटाजूटां पीनोन्नतपयोधराम् ।

नवयौवनसम्पन्नां मदाघूर्णितलोचनाम् ॥

एवं ध्यात्वा महादेवीं सर्व्वज्ञः साधको भवेत् ॥

Colophon :

इति श्रीजगन्नाथभट्टाचार्य्यविरचिता तारार्च्चनचन्द्रिका समाप्ता ।

Post-colophon Statement :

श्रीशुभं । श्रीराम ।

मालवीयबालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ।

Vāsudeva Kavikaṅkaṇa Cakravartī.

6327.

790. ताराविलासोदयः । *Tārāvilāsodaya.*

Substance, country-made paper. 14 × 3½ inches. Folia, 47. Lines, 6-7. Extent in ślokas, 900. Character, Bengali. Date, Ś.E. 1620. Appearance, old and faded. Complete in ten ullāsas but for two folia (30, 31) missing.

The present MS is described in L. IV. 1602. Another MS of the work is described in CS. V. 30. The work deals with details of the worship of Tārā.

After the *mangalācaraṇa* verse quoted in L., the work runs: —

श्रीनक्रमोल्लसिततन्त्रपयोधिमध्यात्
उद्धृत्य चारुवचनानि विचारपूर्व्वम् ।
ताराविलाससमुदयान्तममुं प्रचक्रे
श्रीवासुदेवकविकङ्कणचक्रवर्त्ती ॥
कैलासे शिवमासीनं चन्द्रखण्डविभूषितम् ।
वक्षःस्थले समासीना पृच्छति स्म नगात्मजा ॥
कथमीशान सर्व्वज्ञ भवतस्ते तपोधनाः ।
तां विद्यां प्राप्य कवयो भारतादि प्रचक्रिरे ॥
श्रुत्वा नगात्मजावाक्यं प्रहस्य परमेश्वरः ।
प्राह प्रियां परिश्रुत्य साधु साध्विति पूजयन् ॥
शृणु साध्वि महाविद्यामज्ञानेन्धनदाहिनीम् ।
यामवाप्य महात्मानो धर्म्मकामार्थमुक्तिषु ॥
नासाध्यं मेनिरे किञ्चित् कवयः शुद्धबुद्धयः ।

Post-colophon Statement:

शकाब्दाः १६२० फाल्गुन कृष्णा पञ्चमी बुधवारे एकादशादिवसे समाप्ता पुस्तिकेयं ।

6328.

3455. *Tārāvilāsodaya.*

Substance, country-made paper. 16½ × 3¼ inches. Folia, 12–35 (as marked on the right-hand side) and 26–49 and 1–24 (as marked on the left-hand side). Lines, 7. Extent in ślokas, 700. Character, Bengali. Incomplete.

This MS runs up to the end of the eighth chapter covering up to Fol. 39B of the previous MS.

From the folio marks the present MS appears to be a part of a larger MS.

On the reverse of the last leaf there is a section on the worship of the Ganges quoted from the *Āgamakalpa.* This section begins as follows: –

अथ गङ्गामनुं वक्ष्ये लोकत्रयफलप्रदम् ।
यस्याः स्मरणमात्रेण सर्व्वपापैः प्रमुच्यते ॥
तारदीर्घेन्दुशाङ्गौ ङेन्तां गङ्गां समुद्धरेत् ।
विश्वमुख्या ङेयुता च ङेन्ता शिवाम्रता भवेत् ॥

The colophon of this section: —

इत्यागमकल्पे चतुर्थशाखायां तृतीयः पटलः ।

Rāmakṛti.

6329.

4267. ताराचर्नतरङ्गिणी । *Tārārcanataraṅgiṇī.*

Substance, palm-leaf 12 1 inches Folia, 47. Lines, 5. Extent in Ślokas, 1,100 Character, Udiyā Appearance, fresh. Incomplete

The present MS contains the first three chapters of the work and a portion of the fourth, all dealing with the details of the worship of Tārā.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ।
आनन्दमधुसन्दोहं सन्मनोमधुपाकुलम् ।
तारिणीचरणाम्भोजयुगलं समुपास्महे ॥
श्रीगुरोश्चरणद्वन्द्वमत्तविन्दु मनीषिणा ।
क्रियते रामकृतिना ताराचर्नतरङ्गिणी ॥

तत्रादौ मन्त्राः ।

पेत्कारिणीतन्त्रे ।

प्रथमं सपरं दत्त्वा चतुर्थस्वरभूषितम् ।
रेफाक्रुतं स्फुरद्दीप्तिमिन्दुविन्दुसमन्वितम् ॥

Colophons of the different chapters :—

2A, इति श्रीतारार्चनतरङ्गिण्यां मन्त्रोद्धारो नाम प्रथमस्तरङ्गः ; 8A, ०प्रातःकृत्यादिविधिर्द्वितीयस्तरङ्गः ; 46B, ०नित्यपूजाविधिस्तृतीयस्तरङ्गः ।

Kāśīnātha.

6330.

6540. **तारापूजारसायनम् ।** *Tārāpūjārasāyana.*

Substance, country-made paper. 13 × 5¼ inches. Folia, 13. Lines, 9. Extent in ślokas, 280. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1961. Appearance, fresh. Complete.

It lays down the procedure of the worship of Tārā, beginning with a description of the morning rites of the worshipper.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः ।
या विद्येत्यभिधीयते श्रुतिपथे शक्तिः सदाद्या परा
सर्व्वज्ञा भवबन्धभीतिनिपुणा सर्व्वाशये संस्थिता ।
दुर्ज्ञेया सुदुरात्मभिश्च मुनिभिर्ध्यानास्पदं प्रापिता
प्रत्यक्षा भवतीह सा भगवती बुद्धिप्रदा मेऽस्तु वै ॥
नानातन्त्राणि विज्ञाय जयरामपितुर्मुखात् ।
करोति काशीनाथोयं तारापूजारसायनम् ॥

तत्र श्रीमान् साधकेन्द्रो ब्राह्मे मुहूर्त्ते चोत्थाय रात्रिवाससी परित्यज्य वासोत्तरं परिधाय सशिरसि सहस्रारे कमले निजगुरुं ध्यायेत् ।

प्रातः शिरसि शुक्लेऽब्जे द्विनेत्रं द्विभुजं गुरुं ।
वराभयकरं शान्तं संस्मरेन्नामपूर्व्वकमिति ॥

Works quoted and referred to :—

10B, शक्तिसङ्गमतन्त्र ; 11A, बृहत्तन्त्रराज ; 12B, पुरश्चरणदीपिका ।

Colophon :—

इति श्रीमत्श्रुतिस्मृतिमतप्रमाण-पारावारपारीण-सर्व्वतन्त्र-दक्षिणाचारतन्त्रधुरीणदक्षिणामूर्त्तिचरणारविन्दमिलिन्देन जयराम-भट्टभट्टात्मजकाशीनाथेन विरचितं तारापूजारसायनं पूर्णग्रामे समाप्तम् ।

Post-colophon Statement :

शुभं मौः श्रावन वदी ११ संवत् १९६१ । मालवीयबालमुकुन्द-स्येदं पुस्तकम् ॥

Anonymous.

6331.

5882A. [तारापञ्चाङ्गम् । *Tārāpañcāṅga.*]

Substance, country-made paper 8¾ × 6 inches. Folia, 56 Lines, 9, 10, 11. Extent in ślokas, 1,300 Character, Nāgara. Appearance, new. Complete.

This contains a number of hymns to Tārā and descriptions of several rites in connection with the worship of the deity. A short description of the contents is given below.

I. Thousand names of Tārā (Fol. 1–15A):

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । ॐ नमो देव्यै ।

कैलासशिखरे देवं महादेवं महेश्वरम् ।

भवानी रहसि प्रीत्या पप्रच्छ वरदायकम् ॥

देव्युवाच ।

कथमीशान सर्व्वज्ञ लभन्ते सिद्धिमुत्तमां ।
साधकाः सर्वदा येन तन्मे कथय सुप्रभो ॥

शिव उवाच ।

विना पूजां विना ध्यानं विना जापं विना बलिं ।
लभन्ते येन कल्याणं तन्मे निगदतः शृणु ॥
नाम्नां सहस्रं तारायाः कथयिष्याम्यशेषतः ।
शृणु देवि सदा भक्त्या भक्तानां परमं हितम् ॥
... ...
... ...
ॐ तारा रात्रिर्महारात्रिः कालरात्रिः कपालिनी ।
कालिका कामदा माया महामाया महोत्सवा ॥

Colophon:—

इति नीलतन्त्रे भक्तिकुलसर्व्वस्वसहस्रनामाख्यं स्तोत्रं समाप्तम् ।

II. Thousand names of Tārā, each beginning with the letter त (Fol. 15A–33A):

Beginning:

अथ ब्रह्मयामलोक्ततारायास्तकारादिसहस्रनाम यथा ।

वशिष्ठ उवाच ।

नाम्नां सहस्रं तारायाः मुखाम्भोजाद्विनिर्गता ।
मन्त्रसिद्धिकरं प्रोक्तं तन्मे वद पितामह ॥

ब्रह्मोवाच ।

शृणु विप्र प्रवक्ष्यामि रहस्यं सर्व्वसिद्धिदं ।
यस्योपदेशमात्रेण तव सिद्धिर्भविष्यति ॥
महाप्रलयकालादौ नष्टे स्थावरजङ्गमे ।
हाहाकारं समाकर्ण्य कृपया संहृतं तनौ ॥

नाम्ना तेन समाख्याता तारा ताराणरूपिणी ।
महाशून्यालयं गत्वा तत्रन्वैकाकिनी स्थिता ॥
पुनः स्रष्टेच्छ वर्षा तु दिव्यसाम्राज्यदायकम् ।
नाम्नां सहस्रं तस्यास्तु तकाराद्यं तया स्मृतम् ॥
तत्प्रभावेण ब्रह्माण्डं निर्म्मितं सुदृढं महत् ।
... ...

अथ सहस्रनाम तारायाः ।
तारा तारादिपश्वार्णा ताराद्या वेदबीजिता ।
तारा स्वरच्छिता त्वर्णा ताराद्या ताररूपिणी ॥

Colophon:—
इति ब्रह्मयामलोक्ततारादि सम्पूर्णम् ।

III. Successful application of *mantras* (Fol. 33B–36A):

Beginning:—
मन्त्ररत्नाकरे । मन्त्रसिद्धेरुपायमाह । गौतमीये ।
सम्यगनुष्ठितो मन्त्रो यदि सिद्धिर्न जायते ।
पुनस्तेनैव कर्तव्यं ततः सिद्धो भवेद् ध्रुवम् ॥
पुनरनुष्ठितो मन्त्रो यदि सिद्धिर्न जायते ।
पुनस्तेनैव कर्तव्यं ततः सिद्धो न संशयः ॥

The indications of the attainment of success in the application of *mantras* are given thus (Fol. 35A):—
अथ मन्त्रसिद्धिलक्षणम् ।
मनोरथानामक्लेशसिद्धिर्लक्षणमुत्तमम् ।
मृत्यूनां हरणं तद्वद्देवतादर्शनं तथा ॥
प्रयोगस्याक्लेशसिद्धिः सिद्धेस्तु लक्षणं परम् ।
परकायप्रवेशश्च पुरःप्रवेशनं तथा ॥

IV. Details of Homa (Fol. 36A–41A):

Beginning:—

शारदातिलके हवनविधि[ः]। कुण्डप्रकारः। अथ कुण्डविधिः।
यथा हवनं तथा कुण्डम्।

यावत् कुण्डस्य विस्तारः खननं ता[व]दीरितम्।
कुण्डानां यादृशं रूपं मेखलानाञ्च तादृशम्॥
कुण्डानां मेखलास्तिस्रो मुष्टिमात्रं तु ताः क्रमात्।
उत्सेधायामतो ज्ञेया ह्येकार्धाङ्गुलिसंमिताः॥

Colophons:—

36B, इति ताराभक्तिसुधार्णवोक्त-सामान्यहोमविधिः समाप्तः; 41A, इति शारदातिलके कुण्डविधिः समाप्तः। तन्त्रसारे कुंडविधिरिदमेव प्रकारः। भिन्नो नास्ति॥

V. Tārāpaṭala (Fol. 41A–44B):

Beginning:—

देव्युवाच।
भगवन् देवदेवेश देवलोकेश शङ्कर।
या पुरा सूचिता विद्या सार्धपञ्चाक्षरी परा॥
नामाद्यपरमां विद्यां श्रोतुमिच्छामि तत्त्वतः।
कथयस्व महादेव यद्यहं प्रेयसी तव॥

Colophon:—

इति श्रीरुद्रयामलीयतन्त्रे ताराहस्ये तारापटलं सम्पूर्णम्।

VI. A hymn to Tārā (Fol. 44B–45B):

Beginning:—

ॐ घोररूपे महारावे सर्व्वशत्रुक्षयङ्करि।
भक्तेभ्यो वरदे देवि त्राहि मां शरणागतम्॥

Colophon :—

इति रुद्रयामले तारिण्याः स्तोत्रं संपूर्णमस्तु। श्रीउग्रतारा-
पंचाङ्गमस्तु।

VII. A *kavaca* of Tārā (Fol. 45B–47B):

Colophon :—

इति श्रीयोगिनीतन्त्रे ताराकवचं समाप्तम्।

VIII. A hymn to Tārā (Fol. 47B–50A):

Beginning :—

प्रकटविकटदंष्ट्रा घोररूपाट्टहासा
नरशिरकृतमाला मेघवर्णातिखर्व्वा।
त्रिभुवनभयदात्री हस्तविन्यस्तकर्त्री
करविहितकपाला पातु मामुग्रतारा॥

Colophon :—

इति शिवशासनरहस्ये तारास्तवराजस्तोत्रं संपूर्णम्।

IX. Description of the procedure for the rites *bhūśuddhi*, *bhūtaśuddhi* and *prāṇapratiṣṭhā* (Fol. 50B–56A):

Beginning :—

सुमुखश्चैक० इत्यादिस्मरणं कृत्वा सकलशरीरशुद्ध्यर्थं भूशुद्धि-
भूतशुद्धि-प्राणप्रतिष्ठान्तर्मातृकाबहिर्मातृकान्यासांश्च करिष्ये।

Colophons :—

54A, इति भूतशुद्धिः; 56A, इति प्राणप्रतिष्ठा।

6332.

5830. [उग्रतारापञ्चाङ्गम्। *Ugratārāpañcāṅga.*]

Substance, country-made paper. 11½ × 6 inches. Folia, 21. Lines, 10. Extent in ślokas, 420. Character, Nāgara. Date, Saṃvat, 1956. Appearance, fresh. Complete.

This contains details of the worship of Ugratārā and a number of hymns to the deity, all stated to be taken from the *Rudrayāmala* though the *nityapūjāpaddhati* portion is in prose like ordinary manuals of worship.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीउग्रतारायै नमः ।

श्रीदेव्युवाच ।

देवदेव जगन्नाथ निःशेषकरुणानिधे ।
पुरा त्वया वरो दत्तः तं दातुं मे क्षमो भव ॥

भैरव उवाच ।

पुरा सत्यं वरो दत्तो मया पर्व्वतनन्दिनि ।
दास्यामि परमप्रीत्या वरं वरय सुव्रते ॥

देव्युवाच ।

देव देवीति या प्रोक्ता जगच्चैतन्यरूपिणी ।
उग्रतारेति या नाम्ना सृष्टिस्थितिलयात्मिका ॥
वद तस्यास्तु पञ्चाङ्गं वरमेतं प्रयच्छ मे ॥

भैरव उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि तारापञ्चाङ्गमुत्तमम् ।
यस्य कस्य न दातव्यं गोपनीयं प्रयत्नतः ॥

Colophons :—

3A, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे उग्रतारापटलं सम्पूर्णम् ।

9B, •उग्रतारानित्यपूजापद्धतिः सम्पूर्णा ।

10B, •उग्रताराकवचं सम्पूर्णम् ।

19B, •कुलसर्व्वस्वे उग्रतारासहस्रनाम स्तवः सम्पूर्णः । [The beginning agrees with that of Thousand Names of Tārā described in the previous MS (Fol. 1–3B, vers. 1–31).]

21A. ०देवीभैरवसंवादे कुलसर्व्वस्वे श्रीउग्रतारास्तवः सम्पूर्णः समाप्तः।

श्रीउग्रतारापञ्चाङ्गं सम्पूर्णम्।

Post-colophon Statement :—

श्रीः। संवत् १९५६ मिति चइत वदी ५ वार शनिचरके

श्रीराम।

6333.

5886. तारापद्धतिः। *Tārāpaddhati.*

Substance, country-made paper. 9½ × 6 inches. Folia, 49. Lines, 9. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

This lays down the procedure of the worship of Tārā.

Beginning :—

अथ तारापद्धतिः।

तारे महिमापारे तारय तारय भवाम्बुधिं मातः।

हृदयसरोजे ये+ +तव पदपद्मं सदा ध्यातम्॥

अथार्च्चापद्धतिं वक्ष्ये संक्षेपविधिबोधितां।

पशूनामियमेव स्यादिवा लिपिपिशितादिभिः॥

अथ ब्राह्मे मुहूर्त्ते समुत्थाय निद्रां गात्रवासं च हित्वा

A *Guruṣoḍaśīstuti* from the *Bālāvilāsa Mahātantra* is quoted on Fol. 4B.

6334.

3399. तारापूजाप्रयोगः। *Tārāpūjāprayoga.*

Substance, country-made paper. 11½ × 3 inches. Folia, 4. Lines, 8. Character, Bengali. Appearance, discoloured and worn out. Incomplete at the end.

This is a work of the same type as the above.

Beginning:—

अथ ताराप्रूजाप्रयोगः।

तत्रादौ मन्त्राचमनम्। मूलमन्त्रेण त्रिराचम्य जलं पीत्वा स्त्रीं ह्रूं इति ओष्ठौ दिरुन्मृज्य फट् इति करं क्षालयेत्। ॐ वैरोचनाय इति मुखं स्पृशेत्। ॐ शङ्खपाण्डराय नमः ॐ पद्मनाभाय नमः इति नसोः।

(3) TRIPURĀ.

Nāgabhaṭṭa.

6335.

5023A. त्रिपुरासारसमुच्चयः। *Tripurāsārasamuccaya.*

Substance, palm-leaf 16 × 1½ inches. Folia, 61. Lines, 3. Extent in ślokas, 900. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

The text is accompanied by the commentary of Govinda Śarman (Fol. 29–61).

The name of the author is given as Bhaṭṭanāga in some MSS (Mad. XII. 5651ff). The text, along with the commentary, has been printed in the *Viridhatantrasamgraha* of Rasikmohan Chatterji. The present MS contains the text and commentary of chapters 3–6 inclusive. The introductory portion of the commentary containing the *maṅgalācaraṇa* and the name of the commentator is also given here. After this introductory portion the commentary on the third chapter begins with the following words:—

अथ तृतीयपटलावधिटीका लिख्यते।

6336.

11270. *Tripurāsārasamuccaya.*

Substance, country-made paper. 8½ × 2¾ inches. Folia, 2–71. Lines, 4, 5. Extent in ślokas, 700. Character, Newari. Date, 834 N.S. Appearance, fresh. Incomplete.

Complete but for the first Fol. The name of the author is given in the colophons as Bhaṭṭa Nāga.

Post-colophon Statement:—

सम्बत् ८३४। ज्यष्ठ मासे शुक्लपक्षद्वतीयां तिथौ बुधवा...

रामभद्रसे पुत्र अनन्तभद्रसे + षते।

6337.

224. *Commentary on Tripurāsāra by Govinda Śarman.*

Substance, country made yellow paper. 16×4 inches. Folia, 40. Lines, 7. Extent in ślokas, 1,000. Character, Bengali. Appearance, old. Complete in ten chapters.

The present MS has been described in L. I. 482.

Mādhavānandanātha.

6338.

11335. **सौभाग्यकल्पद्रुमः।** *Saubhāgyakalpadruma.*

Substance, country-made paper. 10¼×4½ inches. Pages, 1-131. Lines, 7-8. Extent in ślokas, 700. Date, Saṃvat 1901 (?). Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

The MS contains the whole of the second part of the work dealing with the details of daily worship.

Beginning:—

ॐ खर्वं स्थूलतनुं गजेन्द्रवदनं लम्बोदरं सुन्दरम्।

... ...

नित्यपूजाविधानेन पूजिता या प्रयच्छति।

वाञ्छितार्थं पूजकेभ्यस्तामम्बां प्रणमाम्यहम्॥

अथैवं कृतसन्ध्यादिक्रियः सपर्यामारभेत् । सा च त्रिधा नित्य-नैमित्तिककाम्यभेदात् । तत्र नित्यां निर्वर्त्य नैमित्तिकादिसपर्यां कुर्यात् । अतः आदौ नित्यसपर्याविधिरालिख्यते ।

End :—

अत्र अनुक्तानां शेषाणां त्रिधा पादुकास्मरणमिति शिवम् ।
श्रीमाधवानन्दनाथकृते सौभाग्यपूर्वके ।
कल्पद्रुमे ह्यभूत् स्कन्धो नित्यपूजाफलान्ततः ॥

Colophon :—

इति श्रीसौभाग्यकल्पद्रुमे द्वितीयः स्कन्धः ।

Post-colophon Statement :—

ग्रं ६६७१ ।
रसवतिमुनीन्द्रैः प्राप्तये शुक्लचन्द्रैः ।
संक्रान्तौ चन्द्रवारे भद्रयां इन्द्रियोगे ॥
यं दुःखनन्दचन्द्रैः सम्वत्सरैर्वा ।
चैत्रादिमासगत चतुः सम्पूर्ण[ः] शुक्लपक्षे ॥ १८०१ ॥

... ...

Kṣemānandanātha.

6339.

10005. **सौभाग्यकल्पलतिका ।** *Saubhāgyakalpalatikā.*

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, (1) 1–31, (2) 1–13, (3) 1 28. Lines, 12, 11 and 9. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

This deals with the details of the worship of Tripurā. One MS of the work is referred to in *Cat. Cat.* (I, p. 738). The present MS contains seven chapters and a few lines of the eighth chapter.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ सौभाग्यकल्पलतिकाप्रारम्भः ।

नमामि चिन्मयीं साक्षात्सर्वानन्दप्रकाशिनीं ।
श्रियं त्रिपुरेशानीं परांभावरूपिणीम् ॥
नत्वाम्बिकापादपद्मद्वन्द्वं द्वन्द्वनिवर्तकं ।
विघ्नौघघ्नं च गणपं देवीं वाचं सरस्वतीं ॥
सद्गुरून् साधकांश्चान्यान् कल्पद्रुमपयोर्णवान् ।
शिवानन्दाख्ययोगीन्द्रान् प्रपञ्चोद्योतभास्करान् ॥
आलोक्य परमानन्दतन्त्रं तत्तट्टिप्पणं ।
सौभाग्यानन्दसन्दोहाभिधं च त्रिपुरार्णवम् ॥
ज्ञानार्णवादिश्रीतन्त्राण्यपि बुद्ध्या विमृश्य च ।
सद्गुरोर्विदित्वा च सम्प्रदायमशेषतः ॥
साधकानां मनोहर्षहेतवे गुरुणोदितः ।
सौभाग्यकल्पलतिकां कल्पद्रुमविभासिनीं ॥
श्रीविद्योपास्तिसन्मार्गप्रकाशपटुशालिनीम् ।
उन्मेषयामि विशदां परमानन्ददायिनीं ॥
कल्पद्रुमोपि सौभाग्यानन्दसन्दोहनिर्भरः ।
न तथा सुखयेत् स्वान्तं संश्रितानां हि सर्वथा ॥
यथा सुललिताकारलतासंवलिताकृतिः ।
कल्पद्रुमः सुखयति साधकाभीष्टदानतः ॥
मन्दानुग्रहणोद्युक्तैर्ग्रन्थलाघवतत्परैः ।
प्रयोगमात्रो रचितस्तत्काम्यार्थविवेचनम् ॥
गुरुभिर्न कृतं कल्पद्रुमे तस्यास्य टिप्पणे ।
विशदं चातिविस्तारादगम्यं मन्दचेतसां ॥
इति मत्वा कृतो यत्नः प्रेरितेनानुजीविभिः ।
गुरुवाक्संश्रयेणापि शुध्यामीति मनीषया ॥

अनादिमलबन्धेन जन्ममृत्युपरम्परां ।
प्राप्तस्य स्वात्मविज्ञानादृते नान्यद्विमोचकम् ॥
तच्चालभ्यमनाराध्य देवतामिति हेतुतः ।
देवतागमसाम्नायाः श्रीविद्यायाः प्रसाधने ॥
तन्त्राण्यपमुकर्माणि शिवाद्युक्तान्यनेकशः ।
महाचार्यैः कृतानि सर्व्वज्ञानफलानि च ॥
तत्र मुख्यन्तु परमानन्दसंज्ञमतिस्फुटम् ।
सात्त्विकाराधनज्ञाननिर्भरं चानपेक्षकम् ॥
तत्पद्धतिः कृता नाथैः कल्पद्रुमसमाख्यया ।
तत्प्रशिष्येण तन्त्रस्य कृता व्याख्या मनोहरा ॥
सौभाग्यानन्दसन्दोहाभिधा विद्यावरेण मे ।
तदर्थसंग्रहं क्षेमानन्द एष करोम्यहम् ॥
स्वपरंपरया प्राप्तं तन्त्रोक्तं न परित्यजेत् ।
स्वतन्त्रोक्तमनल्पं वा स्वल्पं वा सम्यगाचरन् ॥
न लिप्यते कर्म्मलोपदोषैः साधकसत्तमः ।
स्वतन्त्रस्पर्शितं तद्वत् ग्रहणं चातिदूषितं ॥

The topics dealt with in the work are indicated as follows:—

4A, प्रातःस्मृतिः स्नानमथ सन्ध्या त्रैकालिकी तथा ।
जपः सन्ध्याङ्गभूतोऽपि भूशुद्ध्याद्यङ्गपञ्चकम् ॥
न्यासाः सामान्यमन्त्राणाम् पाठो मुख्यजपस्तथा ।
देवतार्चास्तोत्रवर्म्मनामादिपठनं तथा ॥
धर्म्मानुसेवनं तद्धिमित्तार्चा च निष्कृतिः ।
देवतात्मानुसन्धिस्तेष्वद्देशक्रम ईरितः ॥

Beginnings and ends of the different chapters:—

Chapter I:

End:—

4B, श्रीदेवीसाधकानां हि साधनोद्देशलक्षणः ।
सौभाग्यकल्पलतिकास्तवकः प्रथमोऽभवत् ॥

Chapter II:

Beginning (Fol. 4B): —

अथ प्रातःस्मृतिमुखं द्वितीये प्रविविच्यते ।

End (Fol. 7A): —

क्रमक्रियाणां श्रीदेवीसाधकानामभीष्टदः ।
सौभाग्यकल्पलतिकास्तवकोऽयं द्वितीयकः ॥

Chapter III:

Beginning (Fol. 7A): —

अथ भूसुद्ध्यादिविधौ निर्णयः प्रविविच्यते ।
एवं सन्ध्यादिकं कृत्वा भूसुद्ध्यादिकमाचरेत् ॥

End (Fol. 10B): —

आत्मशक्तेः समाधिस्थ प्रतोक्तफलानि वै ।
भूसुद्ध्यादिन्यासविधिपर्य्यन्तक्रम ईरितः ॥
सौभाग्यकल्पलतिकास्तवकोभूत्तृतीयकः ।

Chapter IV:

Beginning (Fol. 10B): —

एवं विन्यस्य तत्पश्चात् सामान्यान् प्रपठेन्मनून् ।
यावतामुपदेशोक्ति ते सामान्याः प्रकीर्त्तिताः ॥

End (Fol. 19A): —

सामान्यमन्त्रपाठादिजपान्तक्रमसंयुतः ।
सौभाग्यकल्पलतिकाचतुर्थस्तवकोऽभवत् ॥

Chapter V:

Beginning (Fol. 19B): —

अथ पूजाविधानन्तु साङ्गोपाङ्गं निरूप्यते ॥

End (Fol. 31B):—

इत्येवं नित्यपूजादिविधानं प्रविवेचितम् ।
इ सौभाग्यल० ।

Chapter VI:

Beginning (Fol. 1A of the second batch of leaves):—

अथोपासकधर्म्माणां क्रियते प्रविवेचनम् ।
सर्व्वस्माद्देवतायान्तु भक्तिः कार्य्या विशेषतः ॥

End (Fol. 13B of the second batch of leaves):—

उपासकानां धर्म्मादिप्रविवेचनसंयुतः ।
सौभाग्यकल्पलतिकायष्ठस्तवककोऽभवत् ॥

Chapter VII:

Beginning (Fol. 1A of the third batch of leaves):—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ नैमित्तिकाद्यर्चाविधिरत्र विविच्यते ।
नैमित्तिकं प्रोक्तकाले पूजनं सर्व्वथा भवेत् ।
दिवा नित्यार्च्चनं कृत्वा रात्रौ नैमित्तिकं चरेत् ॥
नित्यमकृत्वा नो कुर्य्यात् क्वचिन्नैमित्तिकार्च्चनम् ।
नैमित्तिके यथाशक्तौ जपेदष्टोत्तरं शतम् ॥

End (Fol. 28B of the third batch of leaves):—

नैमित्तिककाम्यपूजामखकर्म्मनिरूपकः ।
सौभाग्यकल्पलतिकास्तवकः सप्तमोऽभवत् ॥

Chapter VIII:

Beginning (Fol. 28B of the third batch of leaves):—

अथोच्यते देवतायानुसन्धिः क्रमतः स्फुटम् ।

Vidyānandanātha.

6340.

5452. **सौभाग्यरत्नाकरः ।** *Saubhāgyaratnākara.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 1–92. Lines, 7. Extent in ślokas, 1,650. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

MSS of the work, complete in 36 chapters, are described in Bik. No. 1328, Mad. XII. 5756. One MS, belonging to the Indian Museum collection, contains chapters 22–24 with portions of chapters 21 and 25. The present MS contains a portion of the work, e.g., chapters 14 to 20. The last colophon refers to the work by the name *Bhavānīkararatna* but does not give the chapter number. The pre-initiation name of the author is recorded in the Madras MS to have been Śrīnivāsa, who refers to the present work at the end of his *Śivārcanacandrikā*. This and the following two works lay down the procedure of the worship of Tripurā.

Colophons and beginnings of the chapters: —

1, अस्य श्रीसप्तशतिकामन्त्रस्य त्रिलोचन ऋषिः । त्रिष्टुप्छन्दः । सदाशिवो देवता । अर्थधर्मकामार्थे मोक्षार्थे चतुर्विधपुरुषार्थे सिद्ध्यर्थे जपे विनियोगः ।

24A, श्रीविद्यानन्दनाथेन शिवयोः प्रियसूनुना । कृते सौभाग्यरत्नाब्धौ तरङ्गोऽगाच्चतुर्दशः ।

इति श्रीसच्चिदानन्दनाथचरणारविन्दद्वन्द्वान्तेवासिना श्रीश्रीविद्यानन्दनाथेन विरचिते सौभाग्यरत्नाकरे चतुर्दशस्तरङ्गः । अथ योगपीठपूजा ।

31A, ०तरङ्गस्तिथिसंज्ञकः । ०पञ्चदशस्तरङ्गः । अथ श्रीचक्रपूजा ।

45A, ०तरङ्गः षोडशो गतः । ०षोडशस्तरङ्गः । अथ गुरुपंक्तिपूजा ।

61A, ०कृते सप्तदशः संगात्तरङ्गो रत्नवारिधौ । ०सप्तदशस्तरङ्गः । अथ पञ्चपञ्चिकाविद्याभिर्दीप्तितस्वैन्दवचक्रे सिंहासनाकारेण......

73B, ॰तरङ्गोऽष्टादशोऽगमत्। ॰अष्टादशस्तरङ्गः। अथ षडन्वयशाम्भवाख्योर्द्धाम्नायेन दीक्षायुक्तश्चेत् तन्त्रोक्तमानसादिक्रमषट्कं पूजयेत्।

90A, ॰तरङ्गो ह्यूनविंशतिः। ॰एकोनविंशतिस्तरङ्गः। अथ वटुकादिबलिः।

92A, इति श्रीविद्यानन्दनाथेन विरचितं भवानीकरणं सम्पूर्णम्। शुभमस्तु।

6341.

5928. *Saubhāgyaratnākara.*

Substance, country-made paper. 9 × 5 inches. Folia, 1 to 22+1 to 113+88 (by counting). Lines, 8, 10. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

The present MS contains only the first of the several introductory verses quoted in Mad. XII. 5756.

The only colophon, found in the MS, belongs to the first chapter of the work and runs (Fol. 22A of the first batch of leaves):

श्रीविद्यानन्दनाथेन शिवयोः प्रियसूनुना।
कृते सौभाग्यरत्नाब्धौ तरङ्गः प्रथमोऽगमदिति॥

The first batch of leaves gives the rules for the morning rites and observance of the *sandhyā*. The second and third batches give the detailed rules of worship.

Rāmacandra.

6342.

6006. सुभगार्चारत्नम्। *Subhagārcāratna.*

Substance, country-made paper. 8 × 6 inches. Folia, 23. Lines, 14. Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

MSS of what is probably this work, without the name of the author, containing four and eight chapters, are described respectively in Stein (p. 239) and Bik. 1337. MSS containing the name of the author are mentioned in *Cat. Cat.*, I, p. 727. The present MS contains eight chapters with portions at the beginning and at the end missing.

Beginning : –

युक्तोस्मि तथा करोमि ।

ततोत्थाप्य क्लीं कामदेव सर्व्वजनप्रियाय नमः ।

अनेन मन्त्रेण दन्तशुद्धिं कृत्वा २ श्री १ ॐ श्रीं क्लीं श्रीं कमले कमलालये प्रसीद २ ।

End : –

इति साधारणमुद्राः । विशेषमुद्रालक्षणन्तु आचार्यमुखादवगन्तव्यम् ।

अनेकतन्त्रार्णवकुम्भजन्मा

स रामचन्द्रः सुधियां हिताय ।

Colophons :—

3B, इति सुभगार्च्चारत्ने प्रथमो मयूखः; 6A, ०द्वितीयो मयूखः; 10B, ०तृतीयो मयूखः; 12A, ०चतुर्थो मयूखः; 13B, ०पञ्चमो मयूखः; 18B, ०षष्ठो मयूखः; 22A, ०सप्तमो मयूखः ।

Saccidānandanātha.

6343.

5779. **लघुचन्द्रिका** । *Laghucandrikā.*

Substance, country-made paper. 9 × 5 inches. Folia, 77. Lines, 10. Extent in ślokas, 840. Character, Nāgara. Appearance, soiled. Complete (?).

The work may be identical with, or a smaller version of, the *Lalitārcanacandrikā* (*Cat. Cat.*, I. 542, II. 128, 223).

Beginning: —

श्रीगणेशाय नमः। श्रीत्रिपुरसुन्दर्य्यै नमः।
वन्दे श्रीगुरुनाथपादयुगलं वन्दे गणानां विभुं
विद्यादानविशारदां शशिमुखीं श्रीशारदाम्बां तथा।
श्रीविद्याक्रमपूजनं लघुतरं कुर्व्वे प्रमाणं मतां
बालानां व्यवसायिनां विविदुषां सद्भक्तियुक्तात्मनाम्॥
अथ लघुचन्द्रिका लिख्यते। तत्रादौ विद्योद्धारः। तन्त्रराजे।

Colophons of the different chapters:—

20B, इति सच्चिदानन्दनाथोक्तलघुचन्द्रिकायां आह्निकाख्ये प्रथमप्रकाशः; 33A, ०न्यासविधानाख्यो द्वितीयः प्रकाशः; 46A, ०अर्घ्यसाधनादि उपचाराख्ये तृतीयः प्रकाशः; 70B, ०आवरणपूजनादिदेवीविसर्ज्जनान्ते चतुर्थप्रकाशः; 76B, ०पञ्चमः प्रकाशः।

The portion which follows the fifth prakāśa is called आसनोत्थापनविधिः.

Beginning of this portion:—

श्रीगणेशाय नमः। आचम्य प्राणानायम्य ॐ तत्सत् परमेश्वर-प्रीत्यर्थं स्वात्मासनोत्थापनमहं करिष्ये।

At the end of this portion occur the following lines:—

श्रीगुरुज्ञानानन्दनाथज्ञानशक्तिदेव्यम्बा प्रसन्नोऽस्तु। श्रीराज-राजेश्वरीदेवतार्पणमस्तु।

Works quoted and referred to:—

23A, वामकेश्वरतन्त्र, ज्ञानार्णव, दक्षिणामूर्त्तिसंहिता, सुभगोदय, त्रिपुर-तापिनी; 46B, तन्त्रराज; 76A, सर्वतन्त्र।

Bhāskararāya.

6344.

10080. वरिवस्यारहस्यम् । *Varivasyārahasya.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 48. Lines, 12. Extent in ślokas, 1,300. Character, Nāgara. Date, Śaka 1708 and Saṃvat 1843. Appearance. old. The writing on many of the leaves is faded. Complete.

The text is accompanied by the author's own commentary on it. MSS of it have been described in CS. V. 85, Ulwar. Extr. 666, Mad. XII. 717-8. An edition of it was published by Isvara Chandra Shastri (Calcutta, 1917). It deals principally with the esoteric and spiritual significance of the *mantra* of Tripurā in 16 letters.

Post-colophon Statement: —

वह्निवेदवसुचन्द्रमितेब्दे दिग्विदिग्गगनसप्तशशाङ्कैः ।
निर्म्मितैः सुविमलैर्भुवि शाके पूर्णिमाभृगु + + धृतियोगे ॥

मासिभाद्रपद + + पूर्व्वयाभद्र + + जिदिने व्यलीलिखत् ।
विश्वनाथसुतो रामचन्द्रः शुक्लोपनामकः । वैद्यनाथस्वसंतुष्ट्यै
वरिवस्यारहस्यकं ॥ २ सं १८५३ (?) शा० १७०८ ।

Kāśīnātha.

6345.

6524. श्रीविद्यामन्त्रदीपिका । *Śrīvidyāmantrapradīpikā.*

Substance, country-made paper. 10¼ × 4½ inches. Folia, 4. Lines, 8. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1961. Appearance, fresh. Complete.

This gives the esoteric meaning of a *mantra* of Tripurā and quotes a number of extracts from different original Tantras which primarily deal with meditation and incidentally speak of the real nature of the deity.

Beginning:—

नमामि कामेश्वरपादपङ्कजं करोमि कामेश्वरपूजनं सदा ।
वदामि कामेश्वरनाम निर्म्मलं स्मरामि कामेश्वरतत्त्वमव्ययम् ॥
नत्वा ब्रह्ममयीं देवीं सच्चिदानन्दरूपिणीं ।
ब्रह्मेशविष्णुजननीं भक्तानुग्रहविग्रहाम् ॥
दक्षिणामूर्त्तिपादाब्जभ्रमरीभूतमौलिना ।
रच्यते काशिनाथेन श्रीविद्यामन्त्रदीपिका ॥

Colophon:—

इति श्रीमद्भडोपनामकजयरामभट्टसुतवाराणसीगर्भसम्भवकाशी-
नाथापरपर्य्यायविश्वनाथविरचिता श्रीविद्यामन्त्रदीपिका समाप्ता ।

Post-colophon Statement:—

श्रीललिताम्बार्पणमस्तु ।

मालवीय बालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् । संवत् १८६१ मीः
श्रावण वदी ॥ ११ ॥

Cidānandanātha.

6346.

5826. **श्रीविद्यागोपालचरणार्च्चनपद्धतिः ।** *Śrīvidyāgopāla-caraṇārcanapaddhati.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 77. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1,848. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1683. Appearance, discoloured. Complete in five chapters.

The work lays down the procedure of the joint worship of the deities Tripurā and Gopāla beginning with a description of the daily rites of the worshipper.

Beginning :—

चित्प्रतिबिम्बादेशादकृत चिदानन्दनाथयोगीन्द्रः ।
मिश्रितपद्धतिमपरामतुलामपि भावनामूलाम् ॥ १ ॥
नमस्कृत्य महेशानं गुरुं गणपतिं हरिं ।
परामम्बां चिदानन्दः पद्धतिं रचयत्यलम् ॥ २ ॥
श्रीविद्यापद्धतिं वीक्ष्य तथा गोपालपद्धतिं ।
उभयोस्तत्त्वमालोच्य मिश्रितार्चनमुच्यते ॥ ३ ॥
स्वदेहद्वारकापुर्यां स्वजीवहरिमन्दिरे ।
स्वमात्मानं हरिं ध्यायन् हरिरेव हरिर्भवेत् ॥ ४ ॥

Colophons of the different chapters :—

9A, इति श्रीमद्गगनानन्दनाथपादपूज्यशिष्यश्रीचिदानन्दनाथविरचितायां श्रीविद्यागोपालपद्धतौ प्राभातिक-स्नानसन्ध्यातर्पणस्तोत्रनिरूपणं नाम प्रथमः सङ्केतः ।

32A, इति श्रीमद्गगनानन्दनाथपादपूज्यशिष्यश्रीचिदानन्दनाथलक्ष्मीनाथभट्टापरनामधेययोगीन्द्रविरचितायां श्रीविद्यागोपालपद्धतौ भूतशुद्धिप्राणप्रतिष्ठा-मातृकान्यास-तत्त्वन्यास-योगपीठन्यास-ऋष्यादिषडङ्गन्यास-मूलमन्त्रविद्यासम्पुटितमातृकान्यास-मूलविद्यामन्त्रवर्णन्यास-करशुद्ध्यासनवाग्देवताकूटत्रयन्यास-मानसिकार्चन-जपसमर्पण-ब्रह्मार्पणनिरूपणं नाम द्वितीयः सङ्केतः ।

45A, ०चिदानन्दनाथयोगीन्द्रलक्ष्मीनाथभट्टापरनामधेयविरचितायां श्रीविद्यागोपालपद्धतौ श्रीमण्डपध्यान-महाध्यान-श्रीमण्डपार्चन-शङ्खस्थापन-कलसस्थापन-शान्तिपात्रस्थापन-श्रीपात्रस्थापननिरूपणं नाम तृतीयः सङ्केतः ।

62B, ०श्रीविद्यागोपालचरणार्चनपद्धतौ नवावरणार्चननिरूपणं नाम चतुर्थः पूजासङ्केतः ।

76B, ०श्रीमूलविद्योद्धारक्रमस्तोत्र-श्रीराजगोपालमूलमन्त्रोद्धारक्रमस्तोत्र-पूर्व्वाह्णध्यानपूजा - मध्याह्नध्यानपूजा - सायंकालध्यानपूजार्द्धरात्रध्यानपूजा - सामान्य-तर्पणकाम्यतर्पणलौकिकप्रयोगधारणायन्त्रपूजास्थाननिरूपण-योगनिरूपणं नाम पञ्चमः सङ्केतः ।

The last colophon is followed by five verses :—

कृष्णभट्टनियुक्तेन लक्ष्मीनाथमनीषिणा ।
यदिदं किञ्चन प्रोचे तेन तुष्यतु केशवः ॥

यस्य प्रभाप्रभवतो जगदण्डकोटि-
कोटिष्वशेषवसुधादिविभूतिभिन्नं ।
तद् ब्रह्म निष्कलमनन्तमशेषभूतं
गोविन्दमादिपुरुषं तमहं भजामि ॥

आसीच्छायाद्वितीयः प्रथममथ विभुर्वत्सडिम्भायितो भू-
देभिः सार्द्धं स्वरूपैस्तदनु पृथचतुर्बाहुतामाससाद ।
वृत्तस्तत्त्वादिवीतैरथ कमलभवैः स्तूयमानोखिलात्मा
तावद् ब्रह्माण्डमेव्यः स्फुटमजनि ततो यः प्रपद्ये तमीशं ॥

एकस्त्रेधा नयसुनिपुणैर्योगिभिः सेवकैर्वा
निर्बाधं यः सपदि विदितो भाति सर्व्वस्वरूपः ।
सोयं नन्दव्रजमुपगतः साकमाभीरवृन्दैः
वृन्दारण्ये विहरति परानन्दकन्दो मुकुन्दः ॥

व्यामोहाय चराचरस्य जगतस्ते ते पुराणागमाः
तां तामेव हि देवतां परमिकां जल्पन्तु कल्पावधि ।
सिद्धान्ते पुनरेक एव भगवान् विष्णुः समस्तागम-
व्यापारेषु विवेचनव्यतिकरं नीतेषु निश्चीयते ॥

Post-colophon Statement : -

ॐ नमः सर्व्वस्वरूपाय श्रीकृष्णाय। संवत् १६८३ समये आषाढ़कृष्णपञ्चम्यां रवौ लिखितमिदं पुस्तकम् रूपणेन ।

Śambhudevānandanātha.

6347.

6030. **सम्पद्विमर्शिनी ।** *Sampadvimarśinī.*

Substance, country-made paper. 10 × 4¼ inches. Folia, 11 to 60. Lines, 8. Extent in ślokas, 1,000. Character, Nāgara. Date, Śaka 1588. Appearance, discoloured. Incomplete.

This and the following two works lay down the detailed procedure of the worship of Tripurā.

End :—

व्योमचक्रसमारूढे भुवनान्तरचारिणि ।
चरुकं देहि मे मातः प्रसादं कुरु भैरवि ॥

इति मन्त्रेण चरुं गृहीत्वा परमानन्दनिर्भरः सन् मन्मन्यते शिवो भूत्वा सुखं विहरेत् ।

Colophon :—

इति श्रीमत्प्रसन्नविश्वात्मक-देशिकेन्द्रचरणाम्बुजान्तेवासिना श्रीशम्भुदेवानन्दनाथेन विरचिता सम्पद्विमर्शिनी नाम्नी सुन्दरीपूजापद्धतिः समाप्ता ।

Post-colophon Statement :—

स्वस्ति श्रीशाके १५८८ समये भाद्रपदि द्वादशी बुधवारे मनोरथेन लिखितमिदम् ।

Śambhu Bhaṭṭa.

6348.

10549. **सुन्दरीमहोदयः ।** *Sundarīmahodaya.*

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia 22–37, of which 33 and 35 are missing. Lines, 10. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1744. Appearance, old, discoloured. Incomplete.

The present MS contains the major portion of the sixth chapter of the work. IO. IV. 2599 describes a MS of the work complete in five chapters. The last verse in the present MS agrees with one of the concluding verses of the MS of the India Office. The portion contained in the present MS lays down the procedure of the worship of, as well as of festive rites in connection with, Tripurā.

End :—

यदत्र किञ्चित् लिखितं मया त-

न्न नव्यमस्तीत्यवहेलनीयम् ।

यतो हि मूलार्थनिबद्धमार्गं

विमृश्य सद्भिः परिभाव्यमेव ॥

Colophon :—

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीरामानन्दनाथसरस्वती-शिष्यशङ्करानन्दनाथकविमण्डनशम्भुभट्टकृत-सुन्दरीमहोदयान्तर्गतः षष्ठो नित्यनैमित्तिकपूजोल्लासः चरमः समाप्तः ।

Post-colophon Statement :—

संवत् १७४४ चैत्र शुद्ध ६ बुधे नित्यकवडोपनामकगोविन्देन लिखितोऽयं ग्रन्थः । श्रीमहात्रिपुरसुन्दर्य्यै नमः । श्रीरस्तु ।

Rāma Bhaṭṭa.

6349.

5781. **सुन्दरीसपर्या ।** *Sundarīsaparyā.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 26 (of which fol. 6 is missing). Lines, 9 to 10. Extent in ślokas, 520. Character, Nāgara. Appearance, old and worm-eaten. Incomplete.

Beginning :--

श्रीगणेशाय नमः ।

अखण्डानन्दबोधाय नित्याय परमात्मने ।
चिन्त्यंक्रान्तस्वरूपाय कृष्णाय गुरवे नमः ॥
विज्ञाय सर्व्वतन्त्राणि गुरुवक्त्राच्च तत्त्वतः ।
सुन्दरीयजनं वक्ष्ये रामभट्टो विविक्तधीः ॥

तत्र तावत् प्रातःकृत्यादि विधाय

तीक्ष्णदंष्ट्रमहाकाय कल्पान्तदहनोपम ।
भैरवाय नमस्तुभ्यमनुज्ञां दातुमर्हसि ॥

इति भैरवाज्ञामादाय जपस्थानं मूलेन संप्रोक्ष्य ...

Colophon :

इति श्रीकृष्णभट्टान्तेवासिना रामभट्टेन सभारञ्जकोपनाम्ना विरचितायां सुन्दरीसपर्य्यायां द्वितीय + + +

The colophon of the first chapter, possibly occurring in the missing leaf, is not found.

Ratnanābhāgamācārya.

6350.

4184. **सुन्दरीरहस्यवृत्तिः ।** *Sundarīrahasyavṛtti.*

Substance, country-made paper. 16 × 3 inches. Folia, 1–194 (marked on the right-hand margin, as 134 to 326). Fol. 17B, 18, 19A, 155B, 156 are blank. Lines, 4, 5. Extent in ślokas, 2,800. Character, Bengali. Date, Śaka 1699. Appearance, fresh. Complete.

The work deals with the details of the worship of Tripurā.

Beginning: -

नमस्त्रिपुरसुन्दर्य्यै ।

आचार्य्यनारायणभीतपादं प्रणम्य सर्व्वागमतत्त्ववेत्ता ।
श्रीसुन्दरीरम्यरहस्यवृत्तिं श्रीरत्ननाभः स्वमतिस्तनोति ॥
सुन्दरीं केशवाचार्य्यं वल्लभाचार्य्यमन्वतः ।
ततो विद्याधराचार्य्यं हयग्रीवं महागुरुम् ॥
गोपीनाथगुरुं नत्वा रत्ननाभस्ततः परम् ।
तनोति सुन्दरीमन्त्रान् नानातन्त्रनिदेशितान् ॥
विलोक्याखिलतन्त्राणि ज्ञात्वा गुरुमतं तथा ।
वक्ष्येहं सुन्दरीपूजां नानातन्त्रनिदेशिताम् ॥
शिववाक्येन कुत्रापि कुत्रापि व्यासवाक्यतः ।
कुत्राप्यन्यप्रबन्धेन ग्रन्थवर्य्यः प्रतन्यते ॥
श्रीसुन्दरीं गुरुं नत्वा गोपीनाथं तथा गुरुम् ।
गणेशं भारतीं नत्वा वक्ष्ये ग्रन्थं सुविस्तरम् ॥
प्रकृतेर्दश तत्त्वानि शिवेनोक्तानि जामले ।
तत्सङ्ख्यापटलैर्ग्रन्थं वक्ष्याम्यत्र सुनिश्चितम् ॥
आरम्भादिसमाप्त्यन्तं यद्वृत्तं ग्रन्थवर्य्यके ।
तत्सर्व्वं निर्णयं कृत्वा कथयामि समासतः ॥

End:—

कृता श्रीरत्ननाभेन सुन्दरीपदपूर्व्विका ।
रहस्यवृत्तिकाख्या सा मन्त्रपूजासमन्विता ॥
वारेन्द्राग्रकुले जातो रत्ननाभः श्रिया युतः ।
मैत्रेयकुलसंजातो गोत्रस्य का[श्य]पाह्वयः ॥
नारायणसुतोऽहञ्च मुकुन्दस्य च पौत्रकः ।
श्रीमान्नाममहात्मात्मप्रपितामह ईरितः ॥

Colophons of the different chapters:—

29B, इति श्रीरत्ननाभागमाचार्य्यविरचितायां सुन्दरीरहस्यवृत्तौ द्वितीयः पटलः; 39A, ०विद्योद्धारः तृतीयः पटलः; 48A, ०कामबीजकीलितोद्धारः

चतुर्थः पटलः; 69A, ०त्रिपुरसुन्दरीमन्त्रभेदकथनं नाम पञ्चमः पटलः; 87A, न्यासविधानं नाम षष्ठः पटलः; 115B, ०श्रीत्रिपुरसुन्दरीपूजाविधानं नाम सप्तमः पटलः; 144A, ०जपहोमविधानं नाम अष्टमः पटलः; 163A, ०नवमः पटलः (this deals with the six black rites); 194A, ०योगनिर्णयो नाम दशमः पटलः।

Post-colophon Statement:—

शाके नन्दाङ्कभूपे लिपिरियं। लिखितं श्रीअनुपरामशर्म्मणा।
पुस्तकमिदं स्वाक्षरं अन्याक्षरञ्च किञ्चित् अन्याधिकारो नास्ति।
शकाब्दाः १६९९। यथा दृष्टं तथा लिखितं लेखको नास्ति
दूषणम्। भीमस्यापि रणे भङ्गो मनीनाञ्च मतिभ्रमः॥

Nijānandanātha.

6351.

5537. क्रमोत्तमः। *Kramottama.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 112. Lines, 9. Extent in ślokas, 2,400. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

The work deals with the morning duties of a worshipper and the details of the worship of Tripurā including a detailed treatment of the *nyāsas*. MSS of the work are described under different names in different catalogues, e.g. *Gadyavallarī* (L. VII. 2261), *Śrīvidyāpaddhati* (Bik. No. 1335), *Kramottamapaddhati* (Bik. No. 1283), *Mahātripurasundarīpādukārcanakramottama* (IO. IV. 2600). The MS described in L, which runs up to the end of chapter 3 of the Society's MS, constitutes, according to the last colophon, the first part of the *Gadyavallarī*, while the last colophon in the MS described in Bik. No. 1335, which is complete in four chapters, refers itself to the second part of it. Verses occurring at the end of chapter 2 of the present MS state

that the work was based on the *Gadyavallarī* a colophon of which is found in the earlier section of the work. It refers to *Sundarācāryapaddhati* (Fol. 52B).

Beginning :—

श्रीन्टसिंहगुरुं वन्दे साक्षान्नारायणात्मकम् ।
चिदानन्दघनं पूर्णं कारुण्यामृतसागरम् ॥
तदनुग्रहसम्पूर्णां माधवेन्द्रसरस्वतीं ।
प्रकाशानन्दसन्मात्रं गुरूत्तममहं भजे ॥
यदङ्घ्रिस्पर्शनादेव भालदुष्टाक्षरावली ।
शुभायते भजे तं श्रीमाधवेन्द्रसरस्वतीम् ॥
प्रशास्महे नमोवाकं विमलानन्दमूर्त्तये ।
शुभाय करुणार्द्राय(र्द्रोपि) गुरुरूपमुपेयुषे ॥
स्वप्रकाशविमर्षाख्यबीजाङ्कुरलतां (धि)पराम् ।
शृङ्गारपीठनिलयां वन्दे त्रिपुरसुन्दरीम् ॥
ब्राह्मे मुहूर्त्ते चोत्थाय ब्रह्मरन्ध्रे सिताम्बुजे ।
चिच्चन्द्रमण्डले शुद्धस्फटिकाच्छवराभये ॥
दधानं रक्तया शक्त्या श्लिष्टं वामाङ्कसंस्थया ।
धारयन्त्योत्पलं दीर्घं नेत्रत्रयविभूषितम् ॥

Colophons :

7A, इति श्रीनिजप्रकाशानन्दनाथमल्लिकार्जुनयोगीन्द्रविरचितायां गद्यवल्लर्या- मजपा[पेणाख्यानसन्ध्या]तर्पणनिरूपणं नाम सः प्रथमः ।

52B, इति श्रीक्रमोत्तमे निजानन्दविरचिते संहाररूपश्रीचक्रन्यासस्य सम्पूर्णतामगमत् ।

62B, इति श्रीक्रमोत्तमाख्यायां निजानन्दनाथविरचितायां श्रीविद्यापद्धतौ न्यासविवरणं नाम द्वितीयोल्लासः; 73B, इति निजात्मप्रकाशानन्दविरचितायां क्रमोत्तमाख्यायां श्रीप्रासादपरापद्धतौ न्यासविधिर्नाम तृतीयोल्लासः ।

92B. क्रमोत्तमेऽप्यशक्तानां मनूनां गणनाक्रमे ।
अशीगणन्निजानन्दः सुन्दरीत्रिपुराक्रमम् ॥

श्रीक्रमोत्तमे मल्लिकार्जुनयोगीन्द्रकृते पूजापटलः ।

106A, इति श्रीवामकेश्वरतन्त्रे नित्याषोडशार्णावरणचक्रे सौभाग्यकवचं नाम त्रयस्त्रिंशत् पटलः; 112, इति श्रीरुद्रयामले अन्नपूर्णेश्वर्य्याः पञ्चाशिकाकल्पवल्ली सम्पूर्णा । क्रमोत्तमोऽपि समाप्तम् ।

Verses at the end of the colophons are quoted below (based on a collation of the two MSS belonging to the Society).

62B. वामकेश्वरतन्त्रे या पूर्वोत्तरचतुःशती ।
तामालोक्य च वल्लर्या मतमालम्ब्य कृत्स्नशः ॥
गुरूपदेशमार्गेण तदनुज्ञापुरःसरम् ।
निजात्मानन्दनाथाख्यमल्लिकार्जुनयोगिराट् ॥
अरीरचन्न्यासजालं श्रीविद्याया क्रमोत्तमम् ।
न्यासकाण्डे सूचितं यत्कुर्यादष्टाष्टकं त्विति ॥
निजात्मानन्दयोगीन्द्रश्चक्रे सिंहावलोकनम् ।
शान्तिके पौष्टिके चैव कुर्यादष्टाष्टकं बुधः ॥

73B, गुरुदेवात्मनामैक्यं सद्विद्यातिविशारदः ।
अरीरचन्निजानन्दः श्रीप्रासादपराक्रमम् ॥
स्वच्छप्रकाशगुरुपादयुगप्रपन्नः
श्रीमल्लिकार्जुन इति प्रथितो निजात्मा ।
श्रीमत्कलार्णवमहोदधिमुन्मथित्वा
सम्यग्गुरूपयदतीवमहोर्द्धषोठाम् ॥
निजात्मानन्दसम्प्रोक्ता पराप्रासादपद्धतिः ।
महाषोढान्यासयुता जयतां शाश्वतीः समाः ॥

6352.

8541. *Kramottama.*

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 96. Lines, 10. Extent in ślokas, 1,800. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete (?).

Occasionally the present MS seems to represent an abridged version of the text as found in the previous MS. The second colophon of the previous MS is absent here though the topics, dealt with in the section containing it, come to an end on Fol. 49A. The third chapter is here wrongly put as chapter 1 in the colophon on Fol. 69B. Portions following this colophon do not agree with similar portions in the previous MS. These portions in the present MS deal with various types of *nyāsa*, e.g. *ṣaḍādhāra-vidyānyāsa*, *caraṇādinyāsa*, etc. Some additional verses are found at the beginning of the present MS which agree with those occurring in the MSS described in L. VII. 2261 and Bik. No. 1335. A verse at the end of the colophon of chapter 3 (Fol. 69B), which is also found in L. VII. 2261, gives the date of composition of the work: –

श्रीमुखाब्दे शके वाण-त्रिवेदशशिसम्मिते ।
याम्यायने सिते मार्गे गुरावेकादशीदिने ॥

Additional verses at the beginning of the MS: —

श्रीशिवाय नमः ।

शिव [आ]दौ गुरुः प्रोक्तस्तस्माद्विष्णुः प्रजापतिः
ततो ब्रह्मा वशिष्ठश्च ततः शक्तिः पराशरः ॥ १ ॥
व्यासः शुको गौडपादो गोविन्दाख्यो गुरुः परः ।
ततः श्रीशंकराचार्य्यो विश्वरूपाचार्य्य एव च ॥ २ ॥
ततो बोधघनाचार्य्यः ततो ज्ञानघनाह्वयः ।
ज्ञानोत्तमशिवः पश्चात् ततो ज्ञानगिरिः स्मृतः ॥ ३ ॥

ततः सिंहगिरिः पश्चात् ईश्वरस्तीर्थसंज्ञितः ।
ततो नृसिंहतीर्थश्च विद्यातीर्थशिवस्तथा ॥ ४ ॥
भारतीतीर्थनामा च विद्यारण्यगिरिः परः ।
ततः श्रीमलयानन्दः देवतीर्थसरस्वती ॥ ५ ॥
यादवेन्द्रसरस्वत्यः परं कृष्णसरस्वती ।
ततः श्रीमद्गुरुः प्रोक्तः श्रीनृसिंहसरस्वती ॥ ६ ॥
ततस्तु श्रीगुरुश्रेष्ठो माधवेन्द्रसरस्वती ।
मल्लिकार्जुनयोगीन्द्रस्तच्छ्रुश्रषाप्तभैरवः ॥ ७ ॥
ततः श्रीरामदेवाख्यः शिवः श्रीगुरुरूपधृक् ।
रायदेवयतिः पश्चात् जगदानन्दसंज्ञितः ॥ ८ ॥
श्रीमद्गङ्गाधरानन्दनाथः स्यात्तदनन्तरं ।
एते वै गुरवः प्रोक्ताः शिवादिस्वगुरुक्रमात् ॥ ९ ॥

Rāmānanda.

6353.

10155. **दत्तार्चनचन्द्रिका ।** *Dattārcanacandrikā.*

Substance, country-made paper. 8½ × 4½ inches. Folia, 1–75. Lines, 7. Extent in ślokas, 875. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The present MS is stated to contain three chapters of the work, a MS of which is in the Adyar Library (*Cat. Cat.*, III. 53). Colophons of the chapters are not found here. This and the following two works lay down the procedure of the worship of Tripurā.

Beginning: -

श्रीगणेशाय नमः । श्रीगुरुचरणकमलेभ्यो नमः ।

श्रीब्राह्मे मुहूर्ते चोत्थाय ब्रह्मरन्ध्रस्थश्वेतसहस्रदलकमलकर्णिकायां ·अकथासनोपविष्टं वामाङ्गगतरक्तविमर्शशक्तियुतं श्वेतवस्त्राभरण-

माल्यानुलेपनं ज्ञानमुदितं त्रिनेत्रं चन्द्रकान्तिसमद्युतिं जटिलकपिल-जटाजूटं सुप्रसन्नशान्तं शिवरूपिणं श्रीगुरुं ध्यात्वा तच्चरणारविन्द-युगलविगलितामृतधाराभिः स्वदेहं परिप्लुतं विभाव्य प्रणवत्रितार-मूलविद्यादिन[ा] नित्यविद्यान्ते हंसः शिवः सोऽहंस्वरूपनिरूपणहेतवे स्वगुरवे नमः श्रीगुरुपादुकां पूजयामि इति मानसोपचारैः पञ्चतन्मात्रैर्यथाविधि संपूज्य गुरुस्तोत्रं पठेत् ।

End : –

कृष्णपक्षे चित्रादिकामेश्वर्यान्तं विलोमेन प्रत्यहमेकैकं जपदशांशं जपेत् । तिथिवृद्धौ तु एकां नित्यां दिनद्वये जपेत् । तिथिक्षये तु नित्याद्वयमेकस्मिन् दिने जपेत् पुनः प्राणायामादिन्यासान्तं कृत्वा ध्यात्वा गुह्यातिः जपं देव्यै समर्प्य ॥

Last Colophon : –

इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्यकृष्णानन्दसरस्वतीभगवत्पूज्य-पादशिष्याचार्यश्रीरामानन्दकृतौ दत्तार्चनचन्द्रिकायां नित्यकर्म्मानु-ष्ठानविधिपरिच्छेदत्रयं संपूर्णम् ।

Sāhib Kaulānandanātha.

6354.

6021. **श्रीविद्यानित्यपूजापद्धतिः ।** *Śrīvidyānityapūjā-paddhati.*

Substance, country-made paper. 7 × 4½ inches. Folia, 245. Lines, 9. Extent in ślokas, 2,700. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning : –

श्रीगुरवे शिवाय ॐ नमः । ॐ गणेशाय नमः । श्रीः ॐ ।

श्रीभैरव उवाच ।

ॐ अधुना पद्धतिं वक्ष्ये श्रीविद्यार्चनसंयुताम् ।
गद्यपद्यमयीं गोप्यां सकलागमनिश्चिताम् ॥

प्रात्यःकृत्यामकृत्वा तु यो देवीं भक्तितोऽर्चयेत् ।
तस्य पूजा तु विफला शौचहीना यथा क्रिया ॥

End :—

महामाहेश्वराचार्य्यैः साहिबकौलाभिधाश्रमे ।
अवतीर्णैः समालोक्य भूरितन्त्राणि शक्तितः ॥
नाविस्तरातिविस्तारा सैषा पद्धतिरर्थितैः ।
अनुग्राह्यजनैः श्रीमच्छ्रीविद्याया विनिर्म्मिता ॥

Colophon :—

इति श्रीमच्छ्रीमहामाहेश्वराचार्य्यवर्य्यसाहिबकौलानन्दनाथ-श्रीपादुकाविहिता श्रीविद्यानित्यपूजापद्धतिः सम्पूर्णा ।

Post-colophon Statement :—

कृष्णभट्टस्य पठनार्थम् ।

Kāśīnātha.

6355.

6530. **त्रिपुरसुन्दर्य्यर्चनक्रमः ।** *Tripurasundaryarcanakrama.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 6 inches. Folia, 26. Lines, 11. Extent in ślokas, 520. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः ।
अनेकशक्तिसंघातप्रकाशलहरी + + ।
शुद्धसंविन्मयः पायात् श्रीशम्भुः परमेश्वरः ॥
अनाद्यायाखिलाद्याय मायिने गतमायिने ।
अरूपाय सरूपाय दक्षिणामूर्त्तये नमः ॥
नत्वा श्रीशङ्कराचार्य्यचरणाम्भोरुहद्वयम् ।
काशीनाथः प्रतनुते संक्षितोक्ताार्चनक्रमम् ॥

प्रातरुत्थाय शिरसि संस्मरेत् पद्ममुज्ज्वलम् ।
कर्पूराभं स्मरेत्तत्र श्रीगुरुं निजरूपिणम् ॥

End:

अतिदरिद्रस्य उपचारासम्भवे तु ।
ध्यात्वाथवा चक्रराजं मनःपूजासमन्वितः ।
जपारम्भं सुधीः कुर्यान्महापातकहा भवेदिति ॥
मनसोऽपि नैश्चल्याभावेऽशक्तौ तु (तु) ।
मामर्चयतु वा मा वा(ना) विद्यां जपतु वा न वा ।
कीर्त्तयेन्नामसाहस्र(ी)मदो मत्प्रीतये सदेति ॥
विहितकेवलसहस्रनामपाठं कुर्यादिति संक्षेपः ।

Colophon:—

इति श्रीमद्भट्टोपनामकजयरामभट्टसुतवाराणसीगर्भसम्भव-काशीनाथविरचितं श्रीदक्षिणामूर्त्तिसंहितोक्तं श्रीमहात्रिपुर-सुन्दर्य्यर्चनक्रमं समाप्तम् ।

Pūrṇānanda.

6356.

122. श्रीतत्त्वचिन्तामणौ षट्चक्रनिरूपणम् ।

Ṣaṭcakranirūpaṇa from the Śrītattvacintāmaṇi.

Substance, country-made paper. 15½ × 3½ inches. Folia, 6. Lines, 7. Extent in ślokas, 150. Character, Bengali. Date, Śaka 1765. Appearance, tolerable. Complete.

This constitutes the sixth chapter of the *Śrītattva-cintāmaṇi* (Calcutta Sanskrit Series, No. XIX—Calcutta, 1936) though only a few of the MSS described here record this fact. There exists some controversy with regard to its origin. According to one commentator this work

forms part of the *Kaivalyakalikātantra*, while according to some MSS it is a commentary by Pūrṇānanda on the *Virupākṣapañcāśikā* of Virupākṣanātha (Hultzsch—*Reports on Sanskrit MSS in Southern India*, No. I, Madras, 1895). Some MSS attribute it to Brahmānanda. The present MS and the following one refer to it as *Ṣatcakrabheda*.

Post-colophon Statement:—

शकाब्दा १७६५ लिपिरियं फाल्गुनस्य तृतीयदिवसीया ।

6357.

2892. *Ṣaṭcakranirūpaṇa from the Śrītattvacintāmaṇi.*

Substance, country-made yellow paper. 17 × 4½ inches. Folia, 8. Lines, 5. Extent in ślokas, 150. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

The following additional verse is found in this MS after the concluding verse of the work :—

पूर्णानन्दगिरि गिरीन्द्रतनयापादाम्बुजान्निःसृतं
सारात्सारतरं निगम्य तरसा योगार्गो + + + + ।
ब्रह्मानन्दगिरीन्द्रपादपदवीमाज्ञाय शश्वत् क्षितौ
मोक्षज्ञानसुधाभिलाषलसतां संकल्पसंसिद्धये ॥

6358.

3164. *Ṣaṭcakranirūpaṇa from the Śrītattvacintāmaṇi.*

Substance, country-made paper. 15 × 3 inches. Folia, 10. Lines, 4. Extent in ślokas, 150. Character, Bengali. Date, Śaka 1764. Appearance, fresh. Complete.

The colophons in the present MS and the following one refer to the work as the sixth chapter of the *Śrītattva-cintāmaṇi* and call it *yogavivaraṇa*.

Post-colophon Statement :—

समाप्तश्चायं ग्रन्थ इति ।

शक १७६४ ॐ गुरुः ॐ परमदेवतायै नमः ।

6359.

4682. *Ṣaṭcakranirūpaṇa from the Śrītattvacintāmaṇi.*

Substance, country-made yellow paper. 16 × 3¾ inches. Folia, 7. Lines, 6. Extent in ślokas, 150. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

6360.

6602. *Ṣaṭcakranirūpaṇa from the Śrītattvacintāmaṇi.*

Substance, country-made paper. 16 × 2½ inches. Folia, 6, marked 115–120. Lines, 5. Extent in ślokas, 150. Character, Bengali. Date, Śaka 1640. Appearance, fresh. Complete.

The colophons in the present MS as also in a MS in the old collection (I.G. 7) attribute the work to Brahmānanda and call it *Ṣaṭcakrakrama :—*

इति श्रीब्रह्मानन्दगिरिकृतः षट्चक्रक्रमः समाप्तः ।

Post-colophon Statement :—

श्रीश्रीराधाकृष्णाभ्यां नमः ।

शकाब्दाः १६४० ।

6361.

10661. *Ṣaṭcakranirūpaṇa from the Śrītattvacintāmaṇi.*

Substance, country-made paper. 15 × 2½ inches Folia, 3. Lines, 9. Extent in ślokas, 150. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete.

The colophon of the present MS refers to the work as *yogaprakaraṇa.*

6362.

195. *Commentary on the Ṣaṭcakranirūpaṇa by Rāmavallabha.*

Substance, country-made paper. 19 × 4½ inches. Folia, 12. Lines, 11. Extent in ślokas, 500. Character, Bengali. Date, Śaka 1717. Appearance, fresh. Complete.

The present MS has been described in L. I 452. Another MS has been described in HPR. I. 385. According to the last colophon the commentator was an inhabitant of Vatsapura or Aruṇatpura in Candradvīpa.

Post-colophon Statement :—

शकाब्दाः १७१७ माघः ।

6363.

3163. *Commentary on the Ṣatcakranirūpaṇa by Rāmavallabha.*

Substance, country-made yellow paper. 15½ × 3 inches. Folia, 30. Lines, 4. Extent in ślokas, 500. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

6364.

3390. *Commentary on the Ṣatcakranirūpaṇa by Rāmavallabha.*

Substance, country-made yellow paper. 19 × 4 inches. Folia, 9. Lines, 10. Extent in ślokas, 500. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

6365.

208. *Commentary on the Ṣaṭcakranirūpaṇa by Śaṅkara.*

Substance, mill-made paper. 17 × 6 inches. Folia, 10. Lines, 8–11. Extent in ślokas, 330. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

The present MS is described in L. I. 428. The author is clearly different from the great Śaṅkarācārya who is referred to in the work as follows (Fol. 4A):

अतएव अम्भोजमण्डलदर्शनात् क्रमपि सिद्धिः इति शङ्करा-चार्य्यश्लोकस्य महार्थोरत्यन्त चानुपपत्तिः।

It also refers to Puspadanta (Fol. 8A) and *Trikāṇḍaśeṣa* (Fol. 2A). This commentary has been published in the edition of the *Ṣaṭcakranirūpaṇa* of Arthur Avalon (Calcutta, 1913).

After the colophon definitions of a *vīra* are quoted from the *Kulasāra* and *Muṇḍamālātantra*.

6366.

2847. *Commentary on the Ṣaṭcakranirūpaṇa.*

Substance, country-made paper. 17 × 3½ inches. Folia, 10. Character, Bengali. In Tripāṭha form. Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS contains the text up to half of verse 50 and an anonymous commentary up to verse 41.

Another copy of the commentary is preserved in a MS belonging to the old collection (I. G. 7).

Beginning of the commentary:—

प्रणम्य गुरुपादाब्जदन्द्वमदन्द्वसाधनम् ।
षट्चक्रदीपिकाटीका तन्यते नाथदेशतः ॥
अथ शब्दो मङ्गलपूर्व्वकालानन्तर्य्यार्थः ।

6367.

4706B. *Commentary on the Ṣaṭcakranirūpaṇa by Nandarāma.*

Substance, country-made yellow paper. 13½ × 4½ inches. Folia, 1–21A. Lines, 8. Extent in ślokas, 432. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

The present MS contains the text (Fol. 1–7B) and a commentary (Fol. 7B–21A) by Nandarāma whose title is given in another MS as Tarkavāgīśa (HPR. I. 381). One more MS of the commentary is noticed in VSP. (p. 66).

Beginning of the commentary: —

प्रत्यूहव्यूहविध्वंसविस्फुरद्गण्डमण्डनं ।
गजेन्द्रवदनं नौमि शुण्डाताण्डवपण्डितम् ॥
हरिवल्लभरायस्य रहस्यज्ञानहेतवे ।
श्रीनन्दरामः कुरुते षट्चक्रक्रमदीपनीम् ॥

Viśvanātha.

6368.

210. *Commentary on the Kaivalyakalikātantra.*

Substance, mill-made paper. Folia, 18 (with two Fol. marked 15). $15\frac{1}{2} \times 4$ inches. Lines, 9. Extent in ślokas, 468. Date, Ś.E. 1727. Appearance, old. Complete.

The present MS has been described in L. I. 429. This, it is stated, contains the commentary on chapter II of the *Kaivalyakālikātantra* which seems to have a close connection, if not thorough agreement, with the *Ṣaṭcakranirūpaṇa* of Pūrṇānanda. The commentary which is styled *Ṣaṭcakravivṛti* has been published in the *Tantrik Texts* (Vol. II, pp. 109–39,—Calcutta, 1913).

Anonymous.

6369.

10498. बालादित्यः । *Bālāditya.*

Substance, country-made paper. Folia, 93. $6\frac{1}{2} \times 4$ inches. Lines, 7. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

This as well as the remaining works in this section describe the procedure, in full or in part, of the worship of Tripurā in her different aspects. The MS runs from the beginning up to a portion of chapter IX.

Beginning: —

श्रीगुरुगणेशाभ्यां नमः ।

प्रणिपत्य महेश्वरं गुरुं कुलनाथं गणनाथमम्बिकाम् ।
वितनो[मि] शिवागमोद्धृतं जननि त्वत्पदपूजनक्रमम् ॥

तत्रादौ मन्त्रोद्धारः ।

श्रीज्ञानार्णवे ।

सूर्य्यस्वरं समुच्चार्य्य बिन्दुनादकलान्वितं ।
स्वरान्तं पृथिवीसंस्थं तूर्य्यस्वरविभूषितम् ॥
बिन्दुनादकलाक्रान्तं सर्गवान् भृगुरव्ययः ।
शक्रस्वरसमोपेतो विद्येयं त्र्यक्षरी प्रिये ॥

सूर्य्यस्वर ऐकारः । बिन्दुरनुस्वार ।

Colophons of the different chapters:—

7A, इति बालादित्ये प्रथमो मयूखः; 13A, ०द्वितीयो मयूखः; 22B, ०तृतीयो मयूखः; 34B, ०न्यासनिरूपणं चतुर्थो मयूखः; 50A, ०पञ्चमो मयूखः; 62A, ०षष्ठो मयूखः; 71A, ०सप्तमो मयूखः; 80B, ०अष्टमो मयूखः ।

The ninth chapter contains a *stotra* attributed to one Hariprasāda.

6370.

2699. **बालार्चनपद्धतिः ।** *Bālārcanapaddhati.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 23. Lines, 10. Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara. Appearance, old and soiled. Complete.

Beginning :—

श्रीबालात्रिपुरसुन्दर्य्यै नमः ।

तत्र श्रीमत्साधकेन्द्रो ब्राह्मे मुहूर्त्ते चोत्थाय न्शिरसि सहस्र-
दलकर्णिकान्तः स्वगुरुं ध्यायेत् ।

यथा ।

शुद्धस्फटिकसङ्काशं शुद्धक्षौमविराजितम् ।
गन्धानुलेपनं शान्तं वराभयकराम्बुजम् ॥
वामोरुशक्तिसंयुक्तं धृतचारुकलेवरम् ।

एवं स्वगुरुदेवतां ध्यायेत् ।

The deity is described (Fol. 4B of the present and 22A of the previous MS): --

रक्ताम्भोधिस्थपोतोल्लसदरुणसरोजाधिरूढा कराब्जैः
पाशं कोदण्डमिक्षूद्भवमधिकगुणं चाङ्कुशं पञ्च बाणान् ।
बिभ्राणासृक्कपालं त्रिनयनलसिता पीनवक्षोरुहाढ्या
देवी बालार्कवर्णा भवतु शुभकरी प्राणशक्तिः परा नः ॥

Colophons :—

3A, इति बालिकार्चनपद्धतौ प्रथमस्तरङ्गः ; 23B, इति बालार्चनपद्धतिः समाप्ता ।

6371.

3231. **महात्रिपुरसुन्दरीपूजापद्धतिः ।** *Mahātripura-sundarīpūjāpaddhati.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 41. Lines, 8. Extent in ślokas, 500. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

Beginning :—

ब्राह्मे मुहूर्त्ते उत्थाय स्वशिरसि सहस्रदलकमले श्रीगुरुचरणार-
विन्दयुगलं ध्यात्वा गुरुस्तोत्रं पठेत् ।

Description of the deity (Fol. 2B and 10A) :—

लोहितां ललितां बाणचापपाशसृणीन् करैः ।
दधानां कामराजाङ्के यन्त्रितां मुदितां स्मरेत् ॥

End :—

जपच्छिद्रं तपच्छिद्रं यच्छिद्रं पूजने मम ।
अच्छिद्रमस्तु तत् सर्व्वं भास्करस्य प्रसादतः ॥

इति प्रार्थ्य पूर्व्वोक्तं गुरुस्तोत्रं पठित्वा तृतीयकूटेन निर्म्माल्यं गृहीत्वा द्वितीयकूटेन शिरसि धृत्वा सम्पूर्णमूलमन्त्रेण चरणामृतं प्राश्य यथासुखं विहरेत् ।

Colophon :—

इति श्रीमहात्रिपुरसुन्दरीपूजापद्धतिः ।

6372.

8545. [त्रिपुरापूजापद्धतिः । *Tripurāpūjāpaddhati.*]

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 1–80. Lines, 10. Extent in ślokas, 1,500. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

This contains, besides the description of the details of the worship of the deity, a number of hymns, etc., stated to belong to different Tantras, e.g., *Saubhāgyakavaca* from chapter 33 of the *Vāmakeśvaratantra* (Fol. 51A–55A), *Annapūrṇeśvarīpañcāśikākalpavallī* from the *Rudrayāmala* (Fol. 55A–59A) and *Rājarājeśvarīdhyāna* from the *Rudrayāmala* (Fol. 76B–80B).

6373.

11278. सुन्दरीपूजाप्रक्रमः । *Sundarīpūjāprakrama.*

Substance, country-made paper. 10 × 3¾ inches. Folia, 7–156. Lines, 8. Extent in ślokas, 3,000. Character, Newari. Appearance, fresh. Incomplete.

The description of the pūjā proper which comes to an end in Fol. 104B is followed by *homa* (Fol. 106A–113A), *dūtīyajana* (Fol. 113B–118A), *Saubhāgyakavaca* belonging to the *Vāmakeśvaratantra* (Fol. 118B–121B) and *Tripura-sundarīstava* belonging to the *Rudrayāmala* (Fol. 121B–129A).

Fol. 130–156 contain the text of the *Parātantra* (5953 above) which covers the first three sections with a portion of the fourth.

The name is taken from the colophon occurring in Fol. 104B:—

Fol. 104B, इति कुलार्णवे श्रीसुन्दरीपूजाप्रक्रमः समाप्तः ।

6374.

3287. सुन्दरीचरणपूजनपद्धतिः । *Sundarīcaraṇa-pūjanapaddhati.*

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 4. Lines, 17 to 20. Extent in ślokas, 232. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1836. Appearance, discoloured. Complete.

This is a manual for the worship of Tripurā which is based on the *Paraśurāmakalpasūtra* (G.O.S. Series, pp. 100–215) the very wording of which is occasionally quoted here as will be clear from the extracts quoted from the beginning and end of it.

Beginning:—

श्रीरस्तु ॥

ब्राह्मे मुहूर्त्ते उत्थाय ब्राह्मणो मुक्तस्वापः पापविलोपाय पर-शिवरूपं श्रीगुरुमभिमृश्य मूलाधारादिविधिबिलपर्यन्तं तडित्-

कोटिकडारां अरुणतरुणादिनमणिकिरणोज्ज्वलां मूलसंविदं ध्यात्वा तद्रश्मिनिहतकश्मलजालः मूलविद्यां दशवारमावर्त्त्य बहिर्निर्गत्य मुक्तमलमूत्रो दन्तधावनक्षालनकर्म्मा स्नानकर्म्मणि त्रिः सलिला-ञ्जलीन् मूलाभिमन्त्रितान् मूर्द्ध्नि दत्त्वा आत्मविद्याशिवैः तत्त्वै-स्त्रिस्तदभिमन्त्रिता आपः पीत्वा तेनैव त्रिपुरसुन्दरी श्री० त्रिः सन्तर्प्य अनेनैवात्मानं संप्रोक्ष्य तदभिमन्त्रितवाससी परिधाय ह्रां ह्रीं सं हंसः मार्त्तण्डभैरवाय प्रकाशशक्तिसहिताय स्वाहेति त्रिः सवित्रे दत्तार्घ्यः तन्मण्डलमध्ये नवयोनिचक्रमनुचिन्त्य सुन्दरीं कलयित्वा ऐँ त्रिपुरसुन्दरीं विद्महे क्लीं पीठकामिनि धीमहि सौः तन्नः क्लीन्ने प्रचोदयात् ।

End :—

प्रदक्षिणनमस्कारादिभिः सुन्दरीं सन्तोष्य । तद्रूपिणीमेकां कुमारीमाहूय । कुमा[रीं] सर्वोपचारैरुपचर्य्य पंचकेन संतर्प्य । शिष्टैः सार्द्धं चिदग्नौ हविःशेषं हुत्वा खेचरीं बद्धा क्षमस्वेति विसृज्य । तां आत्मनि संयोज्य परमानन्दमनाः सुखं चरेत् इति शिवं ।

Colophon :—

इति श्रीसुन्दरीचरणपूजनपद्धतिः कल्पसूत्रोक्ता समाप्ता ।

Post-colophon Statement :—

यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा, तादृशं लिखितं मया । इदं शुद्ध-मशुद्धं वा मम दोषो न दीयते । तैलाद्रक्षेद् जलाद् रक्षेद्रक्षेत् शिथिलबंधनात् । मूर्खहस्ते न दातव्यं एवं वदति पुस्तकं । भग्न-पृष्ठकटीग्रीवं बद्धमुष्टिरधोमुखं । कष्टेन लिखितं ग्रंथं यत्नेन परिपालयेत् । चैत्र शुक्ल ११ भानुवे संवत् १८३६ स्वार्थं परार्थं च ॥ श्री ॥ श्री ॥ श्री ॥ श्री ॥

6375.

11298. महात्रिपुरसुन्दरीसिद्धिविद्यायुताक्षरीमन्त्रः ।

Mahātripurasundarīsiddhividyāyutākṣarīmantra.

Substance, country-made paper. 8 × 3¾ inches. Folia, 17. Lines, 8-10. Extent in ślokas, 313. Character, Newari. Appearance, old. Complete.

This contains a *mantra* of the deity in 10,000 syllables.

Beginning : —

ॐ अस्य श्रीमहाराजराजेश्वर्य्ययुताक्षरीसिद्धिमालामन्त्रस्य महोड्डीशभैरव ऋषिः गायत्र्युष्णिगनुष्टुप्जगतीशक्करीति छन्दांसि श्रीमहाषोडशीराजराजेश्वरी देवता सकलपुरुषार्थसिद्ध्यर्थे महा-निर्वाणमोक्षप्राप्त्यर्थे जपे विनियोगः ।

Colophon :—

इति श्रीएकवीराकल्पे श्रीनीलकण्ठनाथावतारे श्रीमहात्रिपुर-सुन्दर्याः सिद्धिविद्यायुताक्षरी समाप्ता ।

6376.

10222. षोढान्यासः । *Ṣoḍhānyāsa.*

Substance, country-made paper. 13 × 5 inches. Folia, 4. Lines, 12, 14. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

This gives a description of *Ṣoḍhānyāsa* (*gaṇeśa*°, *graha*°, *nakṣatra*°, *yoginī*°, *rāśi*° and *pīṭha-nyāsa*) in connection with the worship of Tripurā. This is prefaced by a description of the *mātṛkānyāsa*. Extracts from the *Jñānārṇava* (Fol. 1B, 2B, 3A, 3B, 4A) and *Tārārṇava* (Fol. 3B) are quoted in support of the details of the procedure described.

Beginning :—

ॐ नमः परदेवतायै ।

अत्र त्रिपुरसुन्दर्य्याः षोढान्यासो यथा ।

आदौ केवलं मातृकां कुर्य्यात् । यथा । अस्य मातृकामन्त्रस्य ब्रह्मऋषिर्गायत्रीछन्दो मातृकासरस्वती देवता हलो बीजं स्वराः शक्तिर्मातृकामन्त्रकीलकं मातृकान्यासे विनियोगः ।

6377.

2719. महाषोढान्यासः । *Mahāṣoḍhānyāsa.*

Substance, country-made paper. 9 × 3½ inches. Folia, 10. Lines, 10. Extent in ślokas, 180. Character, Nāgara. Complete.

This speaks of the *Mahāṣoḍhānyāsa* of Śrīvidyā, which includes *vyāpaka*°, *bhuvana*°, *mūrti*°, *mantra*°, *daivata*° and *mātara-nyāsa.*

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ श्रीग्लौ इन्द्रं वायग्लौ नमः श्रीमहात्रिपुरसुरसुन्दर्य्यै नमः श्रीगुरवे नमः परशाम्भवे नमः ।

ईश्वर उवाच ।

अवश्यकादिषोढान्यासान्तं महाषोढान्यासं कुर्य्यात् । तद्यथा । अस्य श्रीपराप्रासादपरामन्त्रस्य शिरसि परमशम्भुऋषिः ललाटे अव्यक्तगायत्रीच्छन्दः जिह्वायां सर्व्वमन्त्रेश्वरी परास्बा देवता हृदये हसां सहौं बीजं कटिमूले हसीं सहौं शक्तिः जान्दो हसूं सहूं कीलं पादयोः मम श्रीप्रासादपरापराप्रासादमन्त्रेश्वरीप्रसिद्ध्यर्थे जपे विनियोगः ।

End :—

ब्रह्मरन्ध्रे क्लीं श्रीं स्फूं ह्सौः स्हौः अश्नां ५० । मातृकामुच्चार्य्य सकलमातृपान्यं वा देव्यै श्रीपादुकेभ्यो नमः ।

इति मातृन्यासः ।

Colophon :—

इति महाषोढान्यासः ।

6378.

10395. नाभिविद्या । *Nābhividyā.*

Substance, country-made paper. 7¾ × 4 inches. Folia, 12. Lines, 9. Extent in ślokas, 120. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

The work gives the text of the *mantra* of Tripurasundarī called the *nābhividyā* and describes the procedure for its muttering.

Beginning :—

अनेकपुण्यैः संप्राप्य श्रीविद्यां षोडशाक्षरीं ।
यदुच्चारणमात्रेण पापसङ्घः प्रलीयते ॥

अथ नाभिविद्याप्रारम्भः ।

अगस्त्य उवाच ।

हयग्रीव दयासिन्धो सर्व्वशास्त्रविशारद ।
केन प्राप्नोति नियतमात्मज्ञानमचञ्चलम् ॥
केन संप्राप्नुयान्मोक्षमानन्दरससंभृतम् ।
तन्मे ब्रूहि पराशक्तिविषये शास्त्रगोचरे ॥

हयग्रीव उवाच ।

अगस्त्य मुनिशार्दूल शृणु वक्ष्यामि सादरम् ।
शिवाशिवरहस्यं च गोपनीयं महामुने ॥

रहस्यमपि यद्वच्ये देवं साक्षाच्छिवोदितम् ।
एकान्ते रहसि प्राप्तौ कैलासशिखरे शुभे ॥
... ...
सच्चिदानन्दमद्वैतं उमा प्रोवाच सादरम् ।
नत्वा स्तुत्या निशैकाग्रदृष्ट्या तुष्ट्या विलोकितुं ॥
... ...
... ...

शिव उवाच ।

शृणु देवि प्रवच्यामि रहस्यं यद्वचोऽधुना ।
गोपनीयं प्रयत्नेन पूर्णाहंतामयं परम् ॥
परापरमयं भेदं मन्त्रं त्रैलोक्यदुर्लभम् ।
नाभिविद्यात्मकं दिव्यं षट्त्रिंशत्तत्त्वसङ्ख्यकम् ॥
मातृकानाथबालाभिर्युवत्या परया सह ।
चत्वारिंशत्संख्यकाभिराख्या नाभिरितीरिता ॥
पिकशरबलयुग्मं कम्बुका त्र्यम्बकाभा
बलशरपिकयुग्मं राजविद्यास्तनाभा ।
नृपतियुगवतंसा मातृकानाथबाला
परयुवतिसमेता पातु मां नाभिविद्या ॥
अथ नाभिविद्योद्धारः ॥ ॐ ऐँ क्लीँ ...

End :—

श्रीमत्पञ्चदशाक्षर्या लक्षावृत्त्या तु यत्फलम् ।
नाभिविद्यां सकृत् जप्त्वा तत्फलं लभते भृशम् ॥
... ...
श्रीविद्ये परिपूर्णरत्नखचिते बिन्दुत्रिकोणस्थिते
वागीशेशमहेशभूतचरणे मध्ये शिवाकारके ।
कामाक्षीं करुणारसार्णवमयीं कामेश्वराङ्कस्थितां
काञ्चित् चिन्मयकामकोटिनिलयां श्रीब्रह्मविद्यां भजे ॥
श्रीचिदम्बरमहानटाय नमः ॥

6379.

5903. ललिताऽर्चनपद्धतिः । *Lalitārcanapaddhati.*

Substance, country-made paper. 9×4½ inches. Folia, 34. Lines, 11. Extent in ślokas, 750. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1875. Appearance, old and discoloured. Complete.

A very long description of the deity is given in Fol. 10A-11A.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ । गृहप्राङ्गनैकदेशे प्रत्यङ्मुख आजानुपादावामणिब[न्धं] प्रक्षाल्याचम्य ऐँ आत्मतत्त्वाधिपाय स्वाहा क्लीँ विद्यातत्त्वाधिपाय स्वाहा शौः शिवतत्त्वाधिपाय स्वाहा ऐँ क्लीँ सौः सर्वतत्त्वाधिपाय स्वाहा ।

End :—

पठित्वेति गुरोर्ध्यानं कुर्व्वन्नेव यथासुखम् ।
विहरेदिति सम्प्रोक्ता ललिताऽर्चनपद्धतिः ॥
भूमिश्चन्द्रः शिवो माया शक्तिः कृष्णाध्वमादनौ ।
अर्द्धचन्द्रश्च बिन्दुश्च नवार्णो मेरुरुच्यते ॥
लसहईएरकलम । श्रीरस्तु ॥

Post-colophon Statement :—

श्रीगुरुदेवार्पणमस्तु । संवत् १८७५ मिति वैशाख वद्य ८ मङ्गले श्रोत्तपल्यूपनामकविश्वनाथेन लिखितम् । ॐ तत्सत् ।

6380.

5811. ललितापरिशिष्टम् । *Lalitāpariśiṣṭa.*

Substance, country-made paper. 9×3½ inches. Folia, 16. Lines, 9. Extent in ślokàs, 300. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

This appears to form part of a work called *Lalitā-pariśiṣṭa*. It contains several *mantras* of Tripurā with an indication of the benefits accruing from their application. The names of the *mantras* are मिथुनशुद्धमाला[मन्त्र], मिथुननमो०, मिथुनस्वाहा०, मिथुनतर्पण० and मिथुनजय० .

Beginning :—

अस्य श्रीमिथुनशुद्धमालामन्त्रस्य अहङ्कारतत्त्वाधिष्ठायी त्वष्टा-दित्य ऋषिः अष्टीच्छन्दः सात्त्विकक्लीङ्कारभट्टारकपीठस्थितहिरण्य-ललिताभूषिताङ्गो हृदयेश्वरकामेश्वरभट्टारको देवता सर्व्वसम्मोहन-सिद्धौ विनियोगः ।

अम्बिके तव भक्तानामवलोकनमात्रतः ।
किंकर्त्तव्यविमूढाः स्युर्नरनारीनृपादयः ॥

ऐँ क्लीँ श्रीँ ॐ नमस्त्रिपुरसुन्दरि त्रिपुरसुन्दरहृदयदेवि हृदयदेव शिरोदेवि शिरोदेव शिखादेवि शिखादेव ।

End :—

ललिताभक्तियुक्तानां भोगमोक्षैककारणम् ।
मालामन्त्रैरमीभिस्तु मन्त्रिता भूतिपांसवः ॥
क्षिप्ता भूताभिभूतानां मूर्ध्नि भूतविनाशनम् ।
ज्वरिणां च ज्वरा यान्ति नाशं पातकिनामपि ॥
असाध्यरोगग्रस्तानां रोगा यान्ति परिक्षयम् ।
एतन्मन्त्रिततोयेन भस्मना वा समुत्क्षणात् ॥
पठित्वा हस्तस्पर्शाद्वा नात्र कार्य्या विचारणा ।
सप्ताष्टसंख्यामालाभिर्मन्त्रयित्वा घटोदकम् ॥
सप्ताहं सेचनं कुर्याद्वन्ध्या पुत्रवती भवेत् ॥

Colophon :—

इति ललितापरिशिष्टे पञ्चदशमालाः समाप्ताः ।

6381.

46. उपाङ्गललितापूजनम् । *Upāṅgalalitāpūjana.*

Substance, country-made paper. 7¾ × 4½ inches. Folia, 26. Lines, 7. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The present MS has been described in L. II. 709. It describes the worship of the deity in connection with a *vrata* in her honour performed by the southerners on the fifth day of the bright fortnight of the month of Āśvina. The *vrata* is described in detail in the *Vratārka* of Śaṅkarabhaṭṭa (Calcutta, Saṃvat 1914, pp. 44ff) and the *Vratarāja* of Viśvanātha Daivajña (Bombay, Śaka 1789, pp. 67ff). A *kathā* of the *vrata*, stated to belong to the *Skandapurāṇa*, is given in the above-mentioned works as well as in a MS described in ASB. V. 3956. The details of worship as found in the present MS appear to be based on an *Upāṅgalalitākalpa.* These details generally agree with those in the printed works.

The deity is described as follows in the present MS (Fol. 4A):—

चन्द्राननां स्मितमुखीं स्तनलोलहारां
श्वेताम्बरां त्रिनयनां सगदां सखेटां ।
पद्मासनां सनयनां भवतीं मृडानीं
ध्यायामि चेतसि सदा ललितां प्रसन्नां ॥ १ ॥
कर्पूरताटङ्कमुखारविन्दां माणिक्यमञ्जीरपदारविन्दां ।
हालामदाघूर्णितलोचनां तां बालां भजे बालतमालनीलाम् ॥ २ ॥
सुधाकराकारस्फुरत्स्फुरितचन्द्रकान्तप्रभाम्
प्रभाकरसिताम्बराम्बरधरां विपञ्चीकरां ।
समुन्नतपयोधरां तनुविमुक्तमुक्तावलीं
वलीकवलितोदरां कलय चित्त वागीश्वरीम् ॥ ३ ॥

गले गुञ्जाबीजावलिमपि च कर्णे शिखिशिखाम्
शिरोऽङ्के न्यस्यत्कनककदलीमञ्जुलदलाम् ।
धनुर्वामे चांसे शरमपरपाणौ च दधतीं
नितम्बे वर्हालिं कुटिलकबरीं नौमि शबरीम् ॥ ४ ॥
नीलकौषेयवसनां हेमाभां कमलासनां ।
भक्तानां वरदां नित्यं ललितां चिन्तयाम्यहम् ॥ ५ ॥

(4) BHUVANEŚVARĪ.

Vāsudeva.

6382.

4274. **भुवनेशीप्रकाशः ।** *Bhuvaneśīprakāśa.*

Substance, palm-leaf. $14\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 97. Lines, 4. Extent in ślokas, 1,900. Character, Uḍiyā. Appearance, good. Incomplete.

The work deals with the details of the worship of Bhuvaneśvarī.

Beginning:—

श्रीभुवनेश्वर्य्यै नमः ।

भुवनेशीं नमस्कृत्य तत्प्रसादावलम्बनात् ।
भुवनेशीप्रकाशोऽयं वासुदेवेन रच्यते ॥
यस्याः प्रसादतोऽहं जातो विद्याटवीसिंहः ।
पश्चाधिकपश्चसमः ख्यातोऽहं वासुदेवाख्यः ॥
विशिन्द्ररुद्रदिनकरब्रह्मादिसुरैरुपास्यमानाङ्घ्रिं ।
मूलप्रकृतिं जगतो नित्यामाद्यां महामायाम् ॥
शारदहिमकरवदनां विकसितपद्माभलोचनै रम्याम् ।
दरहसिताननपद्मां पाशाङ्कुशशालिकरयुगलाम् ॥

अभयवरौ करयुगले दधतीं मालां चतुर्भुजैराढ्याम् ।
हिमकरकिशोरमौलिं उद्यद्भास्वद्विराजितद्योताम् ॥
तुङ्गपयोधरयुगलां समस्तनेपथ्यशोभिसर्व्वाङ्गीम् ।
अरुण-कुसुमैकभूषां परिदधतीमरुणमम्बरमिमाम् ॥

... ...

भक्तैकवश्यां भुवनेशीं तामहं वन्दे ॥
प्रणयाच्च मे दिशन्तं सर्व्वागमसारसर्व्वस्वम् ।
दीक्षागुरुं प्रभावाञ्जेग्रष्ठपितृव्यं सदा वन्दे ॥
काशीनाथरथो योऽभूत् प्रख्यातो धरणीतले ।
तत्पुत्रोऽहं महादेवीमाहात्म्यज्ञो निसर्गशास्त्राभ्याम् ॥
आलोच्यागमपुञ्जं तस्यास्त्वैकार्णमन्त्रवरम् ।
मूलीकृत्य च वक्ष्ये तस्यास्तद्विधानानि ॥
तत्रादौ देवतामाहात्म्यम् ॥

Colophons and headings of the different chapters and sections :—

19A, इतिश्रीवासुदेवीये भौवनेशीप्रकाशके ।
पुरश्चर्य्याविधानाख्यः प्रथमः पटलोऽगमत् ॥

काशीनाथरथो योऽभूत् पावकः पृथिवीतले ।
तस्मात् कुलप्रदीपो यः प्रकाशस्तस्य शोभताम् ॥

51B, इतिश्रीवासुदेवीये भौवनेशीप्रकाशके ।
तदर्च्चनाभिधानाख्यो द्वितीयः पटलो गतः ॥

55B, ०यन्त्रशुद्धिविधानाख्यस्तृतीयः पटलो गतः ॥

81A, अथ शरत्कालपूजाभिधीयते ; 88A, इति पूर्णाहुतिविधिः ; 88B, इति महाष्टमीनिर्णयः ; 89A, इति महानवमीनिर्णयः ; 92B, इति चण्डी-पाठफलम् ; 93A, इति भुवनेश्वर्य्यष्टकम् ।

Vaidyanātha.

6383.

5934. **भुवनेशीकल्पलता ।** *Bhuvaneśīkalpalatā.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 1–22 of which No. 10 is missing. Lines, 9–14. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

The work deals with the daily duties to be performed by a worshipper of Bhuvaneśvarī as also with the details of her worship. The MS runs up to a portion of the third chapter.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

ताडङ्काङ्गदहारकङ्कणलसद्ग्रैवेयकाञ्चीवृतं
ब्रह्मोपेन्द्रमुखैः किरीटमणिभिर्नीराजिताङ्घ्रिद्वयम् ।
पाशञ्चापमथाङ्कुशं शरगणं बिभ्रत् करैर्भास्वरैः
पायान्मां शरणागतं सुखकरं रक्ताभदिव्यं महः ॥
भगवन्तं गुरुं नत्वा श्रीविद्याञ्च गणाधिपम् ।
भुवनेशीकल्पलतां वच्येऽहं प्रमिताक्षराम् ॥

तत्र श्रीमान् साधकेन्द्रो ब्राह्मे मुहूर्त्ते उत्थाय रात्रिवासः परित्यज्य गुरुं स्मरेत् ।

Colophons and headings of the different sections:—

13A, इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणपारीणराघवभट्टसूरिसूनुमहादेवभट्टसुत-वैद्यनाथभट्टविरचितायां भुवनेश्वरीकल्पलतायां प्रथमः स्तवकः । अथ पुरश्चरणम् । 17B, ०द्वितीयः स्तवकः । 18A, अथ किञ्चिन्नैमित्तिकमुच्यते । 18B, इति दमनपूजा । अथ पवित्रार्च्चा । 19B, अथ काचिच्छारदी पूजा । 20A, अथ कुमारीपूजा ; 21A, अथ किञ्चित् काम्यमुच्यते ; 21B, प्रसङ्गाद्धोमद्रव्यपरिमाण-मुच्यते ; 22A, अथ मालासंस्कारः ; 22B, अथ छिन्नादिदोषशान्त्यर्थं मन्त्राणां दशसंस्कारा निरूप्यन्ते ।

Anonymous.

6384.

6447. [भुवनेश्वरीपञ्चाङ्गम् । *Bhuvaneśvarīpañcāṅga.*]

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 28. Lines, 11. Extent in ślokas, 750. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

Beginnings and colophons of the different topics:—

I. Bhuvaneśvarīpaṭala:

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ वक्ष्ये जगद्धात्रीमधुना भुवनेश्वरीम् ।
ब्रह्मादयोपि यां ज्ञात्वा लेभिरे श्रियमूर्ज्जिताम् ॥

ह्रं बीजं इति शक्तिः ।

नकुली(ति)शोमिमारूढो वामनेत्रार्द्धचन्द्रवान् ।
बीजं तस्याः समाख्यातं सेवितं सिद्धिकांक्षिभिः ॥

Colophon:—

6A, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे दशविद्यारहस्ये उमामहेश्वरसंवादे श्रीभुवनेश्वरीपटलं समाप्तम् ।

II. Bhuvaneśvarīpūjāpaddhati:

Beginning:—

श्रीईश्वर उवाच ।

अथ वक्ष्ये जगद्धात्रीमधुना भुवनेश्वरीम् ।
ब्रह्मादयोऽपि यां ज्ञात्वा लेभिरे श्रियमुत्तमम् ॥
अथ पूजाविधिं वक्ष्ये सर्वकामार्थसिद्धये ।
तत्र श्रीमान् साधकः ब्राह्मे मुहूर्त्ते शयनतलादुत्थाय ... ...

Colophon:—

19A, ०श्रीभुवनेश्वरीपूजापद्धतिः ।

III. Bhuvaneśvarīsahasranāma:

Beginning:—

भैरव उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि साम्प्रतं त्वत्परंपरम् ।

सहस्रनामपरमं मुख्यं श्रीभुवनेश्वरी ।

Colophon:—

26A, ०श्रीभुवनेश्वरीसहस्रनाम समाप्तम् ।

IV. Bhuvaneśvarīstotra:

Beginning:—

कर्णस्वर्णविलोलकुण्डलधरामापीनवक्षोरुहां

मुक्ताहारविभूषणां परिलसद्धम्मिल्लसन्मल्लिकाम् ।

लीलाललितलोचनां शशिमुखीमाबद्धकाञ्चीस्रजं

दिव्यन्तीं भुवनेश्वरीमनुदिनं वन्दामहे मातरम् ॥

The stotra is not complete in the MS.

6385.

9628. **भुवनेशीपद्धतिः ।** *Bhuvaneśīpaddhati.*

Substance, country-made paper. 8½ × 4 inches. Folia, 28. Lines, 8–9. Extent in ślokas, 378. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1880. Appearance, tolerable. Complete.

This describes the procedure of the worship of Bhuvaneśvarī.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

जपं कुर्य्याद्विधानेन लक्षं ध्यानपरायणः ।

लिखेदष्टदलं पद्मं बाह्ये तच्चन्द्रसंयुतं ॥

द्वादशारं ततो बाह्ये तद्बहिः शिखिमण्डलं ।
ततो वायुसमायुक्तं मध्ये मायासमन्वितं ॥
श्चल्लेखां वेष्टयेत्तत्र चन्द्रबिम्बसमप्रभां ।
मध्ये च स्थापयेद्देवं ब्रह्माद्यांश्च सुरेश्वरं ॥
हरं हरिञ्च तत्रैव इन्द्रादीन् क्रमशो न्यसेत् ।
मेधा प्रज्ञा तथा श्रद्धा धारणा कान्तिरेव च ॥
शान्तिः पुष्टिस्तथा लक्ष्मीः पद्मस्याष्टदले स्थिता ।
जातीपुष्पैर्महासिद्धैः पूजयेन्मूलमन्त्रतः ॥

End :—

डाकिनीनां मुखे यान्तु मम निन्दाकराश्च ये ।
दृष्टा[:] तत्पिशिते(ः) स्तु ता[:] श्वावो नाशमायान्तु ॥
द्वेष्टारः साधकानाञ्च विनश्यन्तु शिवाज्ञया ।
ये निन्दकास्ते विलयं प्रयान्तु ये साधकास्ते प्रभवन्तु सिद्धाः ।
सर्व्वत्र देवी करुणावलोकैः पुरः पुरीशी मम संनिधत्तां ॥
इति स्तोत्रं पठन् सर्व्वासामपि कान्तभिषिञ्चेत् ।

Colophon :—

इति श्रीमन्महादेवेन रचिता भुवनेश्याः पद्धतिः समाप्ता ।

Post-colophon Statement :—

संवत् १८८० वर्षे मौती माघ सुदि १ रविवारे लिषितं ।

(5) CHINNAMASTĀ.

Akhaṇḍānanda.

6386.

5787. **मुक्तिसोपानम् ।** *Muktisopāna.*

Substance, country-made paper. 8½ × 5 inches. Folia, 16. Lines, 14. Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1777. Appearance, old and discoloured. Complete.

The present MS contains a portion of the work dealing with the origin and worship of Chinnamastā. A MS of the work is referred to in *Cat. Cat.* (I. 460).

This forms part of the *Siddhakhaṇḍa* of the *Muktisopāna* compiled by Akhaṇḍānanda.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः।

अथ छिन्नमस्तापद्धतिः। रुद्रयामले।

पार्व्वत्युवाच।

पुरा कैलासशिखरे देवदेवमहेश्वर।
छिन्नायाश्च महादेव छिन्ना सा वा कथं भवेत्॥
तस्यास्तद्वचनं श्रुत्वा विहस्य परमेश्वरः।
कथयामास विद्यायाश्छिन्नायाः प्रभवं महत्॥

महादेव उवाच।

शृणु देवि महाप्रा[ज्ञे] छिन्नायाः सम्भवं शुभम्।
पुरा कृतयुगे देवि कैलासे पर्व्वतोत्तमे॥
महाल+महामाया शृङ्गारे तत्परा ह्यभूत्।
ममोपरि समासाद्य विपरीतरता ह्यभूत्॥
शुक्रोत्सारणकाले तु चण्डमूर्त्तिरभूत्तदा।
उत्सार्य्य शुक्रमात्मीयं बहिर्देशं गता तदा॥
एतस्मिन्नेव काले तु सख्यौ तस्य बभूवतुः।
तस्याः शरीरसम्भूते द्वयशक्ती शुभदायकं॥
डाकिनी वर्णिनी देवी सर्व्वशक्तिसमन्विता।
सख्यौ सा समुपालभ्य चण्डदेवी महोदया॥
साधूनां संहितार्थाय दुष्टानां च वधाय च।
पुष्पभद्रानदीकूलं जगाम उषःकाले
तत्र मज्जनं समुपालभत्।

वर्णिनी डाकिनी तस्यां मज्जनं समुपालभत् ।
मध्याह्नसमये ते तु क्षुधायुक्ते बभूवतुः ॥
पप्रच्छतुश्चण्डिकां तु भक्ष्यां परिकल्पय ।
तयोस्तद्वचनं श्रुत्वा विहस्य चण्डिका शुभा ॥
चिच्छेद निजमूर्द्धानं निरीक्ष्य सकलां दिशम् ।
वामनाड्या गलद्रक्तैर्डाकिनीं पर्य्यतोषयत् ॥

Colophon:—

इति श्रीमुक्तिसोपाने अखण्डानन्दकृते सिद्धखण्डे उन्मुख्याः पूजाप्रकरणं समाप्तम् ।

Post-colophon Statement:—

संवत् १७७७ माघ शुक्ल एकादश्यां शनौ लिखितं पट्टनपुरे ।

Anonymous.

6387.

5930. [छिन्नमस्तापञ्चाङ्गम् । *Chinnamastāpañcāṅga.*]

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 18. Lines, 7. Extent in ślokas, 360. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1934. Appearance, fresh. Complete.

Beginnings and colophons of the different topics:—

I. Chinnamastāpaṭala:

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ वक्ष्ये महेशानि पटलं देवदुर्लभम् ।

Colophon:—

2B, इति श्रीरुद्रयामले फेत्कारीतन्त्रे उमामहेश्वरसंवादे छिन्नमस्तापटलः ।

II. Chinnamastāpūjāpaddhati :

Beginning :—

वक्ष्यामि छिन्नमस्तायाः विद्यां सर्वार्थसिद्धिदाम् ।
यां ज्ञात्वा मुनयः सर्वे परां सिद्धिमवाप्नुयुः ॥
फेत्कारतन्त्रमुद्दिष्टं मन्त्रोद्धारं प्रयत्नतः ।
कथयामि समासेन साधकानां शुभावहम् ॥

Colophon :—

7B, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे फेत्कारीतन्त्रान्तर्गत-उमामहेश्वरसंवादे छिन्नमस्तापूजापद्धतिः ।

III. Chinnamastākavaca :

Beginning :—

कथिता छिन्नमस्ताया या या विद्या सुगोपिता ।
त्वया [नाथेन] (मनेन) देवेश श्रुतास्ताधिगता मया ॥
इदानीं श्रोतुमिच्छामि कवचं पूर्व्वसूचितम् ।
त्रैलोक्यविजयं नाम कृपया कथय प्रभो ॥

Colophon :—

9A, इति श्रीरुद्रयामले फेत्कारीतन्त्रे उमामहेश्वरसंवादे. छिन्नमस्ताकवचं समाप्तम् ।

IV. Chinnamastāsahasranāma :

Beginning :—

पार्वत्युवाच ।

प्रचण्डचण्डिका विद्या पूर्वोक्ता सर्वसम्भव ।
तस्या नामसहस्रं मे महेश कथय प्रभो ॥
कैलासशिखरे रम्ये नानाधातुसमन्विते ।
सिद्धकिन्नरगन्धर्वसेविते काननोत्तमे ॥

Colophon :—

17A, इति श्रीरुद्रयामले फेत्कारितन्त्रे उमामहेश्वरसंवादे छिन्नमस्ता-सहस्रनामस्तोत्रं समाप्तम् ।

V. Chinnamastāstotra:

Beginning :—

श्रीगणेशाय ।

क्रीं छिन्नमस्तास्तोत्रमन्त्रः ।

नाभौ शुद्धसरोजमध्यविलसद्बन्धूकपुष्पारुणां
भास्वद्भास्करमण्डलं तदुदरे यद्योनिचक्रं महत् ।
तन्मध्ये विपरीतमैथुनपरा प्रद्युम्नतत्कामिनी-
पृष्ठस्था तरुणार्ककोटिविलसत्तेजःस्वरूपा स्थिता ॥

Colophon :—

18A, इति श्रीरुद्रयामले फेत्कारीतन्त्रे उमामहेश्वरसंवादे छिन्नमस्ता-स्तोत्रं समाप्तम् ।

Post-colophon Statement :—

शुभमस्तु । श्रीसंवत् १९३४ मीः आषाढ़ कृष्ण ४ वार शुक्रवार । कालीकाप्रसाद । रामः । रामः ।

6388.

10600. *Chinnamastāpañcāṅga.*

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 1–16, 1–3, 1–8. Lines, 7. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1915. Appearance, worm-eaten. Complete.

The contents of the present MS fully agree with those of the MS described under the previous number.

Colophons of the different chapters in the first batch of leaves:—

3B, इति श्रीरुद्रयामले फेत्कारीतन्त्रे उमामहेश्वरसंवादे छिन्नमस्ताकवचं समाप्तं ।

14A, ०छिन्नमस्तासहस्रनामस्तोत्रं समाप्तं ।

15B, ०छिन्नमस्तास्तोत्रं समाप्तं ।

Post-colophon Statement:—

संवत् १९१५ शाके १८८० [१७८० ?] मिति चैत वदि ४ शनिवासरे ।

Colophon in the second batch of leaves:—

3B, छिन्नमस्तापटलः समाप्तः ।

Colophon in the third batch of leaves:—

8A, ०छिन्नमस्तापूजापद्धतिः समाप्ता ।

6389.

9648. **उच्छिष्टचाण्डालीकल्पः ।** *Ucchiṣṭacāṇḍālīkalpa.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 7. Lines, 8. Extent in ślokas, 106. Character, Nāgara. Appearance, decayed. Complete.

The details of the worship of Ucchiṣṭacāṇḍālī, specially with reference to black rites, are given in Fol. 1–5A. In this connection a long extract from the *Rudrayāmala* is quoted. Fol. 5A–6B describe the procedure of the worship to be performed by a vīra in the cemetery. Fol. 6B–7A deal with the worship of Dakṣiṇakālī. This section, which also quotes from the *Rudrayāmala,* has the only colophon in the whole MS, which runs:—

इति रुद्रयामले सुमुखीकल्पः समाप्तिमगमत् ।

(6) VAGALĀMUKHI.

Anantadeva.

6390.

10384. **वगलाक्रमकल्पवल्ली ।** *Vagalākramakalpavallī.*

Substance, country-made paper. 9¾ × 4½ inches. Folia, 38. Lines, 9. Extent in ślokas, 950. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1772. Appearance, old and discoloured. Complete in three chapters.

The work lays down the procedure of the worship of Vagalāmukhī beginning with the morning rites of the worshipper. The leaves are marked with the letters प and व.

Beginning:—

गुरुं गणपतिं नत्वा वटुकं शिवमव्ययम् ।
क्रियतेऽनन्तदेवेन वगलायास्तु पद्धतिः ॥

Colophons of the different sections:—

7B, इत्यनन्तदेवेन विरचितायां वगलाक्रमकल्पवल्ल्यां प्रातरादिविवरणं प्रथमस्तवकः ।

18B, इति रेणुकापुरस्थितेन अनन्तदेवेन विरचितायां वगलाक्रमकल्पवल्ल्यां न्यासविवरणं द्वितीयस्तवक [:] ।

37A, ०वगलाकल्पवल्ल्यां पूजाविवरणं तृतीयस्तवक [:] ।

Post-colophon Statement:—

संवत् १७७२ पौष शुदि पञ्चमी सोमवासर उद्धवजी-नागेश्वर-लिखिता (:) ।

After this there are nine ślokas about drinking wine, with the colophon इति पात्रश्लोकाः (Fol. 38b). Eight of these ślokas generally agree with the first eight verses of the *Ṣoḍaśapātra* described under 6058 above.

These ślokas are followed by two ślokas about the utility of taking hemp (*vijayā*).

Anonymous.

6391.

10039. **वगलामुखीपञ्चाङ्गम् ।** *Vagalāmukhīpañcāṅga.*

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 19. Lines, 9. Extent in ślokas, 525. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1939. Appearance, fresh. Complete.

Beginning:—

श्रीभैरव उवाच ।

देवदेवेशि वक्ष्या(त्या)मि रहस्यमुत्तमोत्तमम् ।
पटलं वगलामुख्या गोप्यं कुरु सुरार्चिते ॥

Colophons:—

3B, इति श्रीईश्वरमततन्त्रे श्रीवगलामुख्याः पटलः समाप्तः ।

8B, ०वगलामुखीनित्यपूजापद्धतिः समाप्ता ।

11B, इति श्रीरुद्रियामले तन्त्रे उक्तं श्रीवगलामुखीत्रैलोक्यविजयं नाम कवचं समाप्तम् ।

18B, इति श्रीईश्वरमततन्त्रे श्रीदेवीवरदाचाकुंभनि (?) श्रीवगलामुखीनामसहस्रं संपूर्णम् ।

19B, इति श्रीईश्वरमततन्त्रे वगलामुखीस्तोत्रं समाप्तं । श्रीसमाप्तोयं वगलामुखीपञ्चाङ्गः ।

Post-colophon Statement:—

शुभमस्तु संवत् १९३९ मी अगहण वदी ७ शनीचर राम ।

(In a later hand) लिखवाया व्यासगणेशरामने काशीजीमे सत्पुरुषोपकारार्थं सत्यम् ।

6392.

9136. *Vagalāmukhīpañcāṅga.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 27. Lines, 8. Extent in ślokas, 540. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1937. Appearance, fresh. Complete.

The contents of this MS fully agree with those of the MS described under the previous number. Here, however, the topics are said to belong to the *Viṣṇuyāmala* and not to the *Īśvaramatatantra* or the *Rudrayāmala* as in the previous MS.

Colophons of the different sections:—

5A, इति श्रीविष्णुयामले तन्त्रे श्रीवगलामुखीपटलं सम्पूर्णम्; 12A, ०त्रैलोक्यविजयवगलामुखी-नित्यपूजापद्धति सम्पूर्णम्; 15A, ०त्रैलोक्यविजयं नाम कवचं सम्पू[र्णम्] शुभम्; 25A, ०वगलामुखीसहस्रनाम सम्पूर्णम्; 27A, इति श्रीदेवीश्वरसम्वादे वगलामुखीस्तोत्रं सम्पूर्णम्।

Post-colophon Statement:—

श्रीराम राम राम असार मासे कौसुपक्षे ६ संमत १९३७ साल।

6393.

6444. ब्रह्मास्त्रविद्या। *Brahmāstravidyā.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 4½ inches. Folia, 20. Lines, 7. Extent in ślokas, 280. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

This may be a part of some Tantra digest. The portion we have here deals with the procedure of the worship of Vagalāmukhī, especially in connection with black rites.

Beginning :—

अथ ब्रह्मास्त्रविद्या ।

तत्र भैरवयामले ।

श्रीदेव्युवाच ।

प्रभो त्वं भैरवश्रेष्ठ सर्व्वतन्त्रानुजीवक ।
नानारहस्यसारं च त्वत्प्रसादात् श्रुतोम्यहम् ॥
दिव्यतन्त्रं महातन्त्रं पूर्व्वपश्चिमसंज्ञकम् ।
दक्षिणोत्तरमूर्द्धञ्च ह्युपायाः कथिताः प्रभो ॥
वश्याकर्षणादिव्यञ्च मारणोच्चाटनादिकम् ।
विद्वेषं मोहनं चान्यद् विविधं कामनादिकम् ॥
विस्तारपूर्व्वं कथितं ज्ञातं व्यासेन तन्मया ।
इदानीं स्तम्भनं देव कथयस्व प्रसादतः ॥

6394.

10332. **ब्रह्मास्त्रविद्यानित्यपूजा ।** *Brahmāstravidyā-nityapūjā.*

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 26. Lines, 8. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1730. Appearance, old and discoloured. Complete.

This lays down the procedure of the worship of Vagalāmukhī including the morning rites to be performed by her worshippers. The guru of the author seems to be referred to in one introductory verse which follows eight verses in the form of an interlocution between Śiva and Pārvatī. It runs:—

शिवानन्द यतिं वन्दे सर्वज्ञकरुणाकरम् ।
शिवमानन्ददातारं दृष्टिवाचामृतप्रदम् ॥

6395.

2132. वगलामुखीपद्धतिः । *Vagalāmukhīpaddhati.*

Substance, country-made paper. 5½ × 3¾ inches. Folia, 8. Lines, 12, 13. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete.

This gives the procedure of the worship of Vagalāmukhī. The name is given in a colophon in Fol. 6B.

Beginning :—

श्रीवगलामुख्यै नमः ।

ब्रह्मास्त्रपूजां विधिवत् प्रवक्ष्यामि समासतः ।
साधकानां हितार्थाय स्तम्भनाय च वैरिणाम् ॥

प्राणायामपूर्व्वकं गुरुचरणारविन्दं शिरसि समभ्यर्च्य षडङ्गन्यासं विधाय ऐं वगलामुखि हृदयाय नमः ।

6396.

10334. पीतासपर्य्याविधिः । *Pītāsaparyāvidhi.*

Substance, country-made paper. 7 × 4½ inches. Folia, 87, of which Fol. marked 1-11, 20, 21, 28, 30, 33, 39, 40, 44, 50, 58, 76, 78, 81 and 83 are missing. Lines, 7. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1818. Appearance, old and repaired. Incomplete.

This lays down a detailed procedure for the worship of Vagalāmukhī.

Colophon :—

पीतासपर्य्याविधिः समाप्तः ।

Post-colophon Statement :—

लि० मंनुजी मीती जेठ सुदी ६ वार चन्द्रे संवत १८१८ ।

6397.

237. वगलापटलः । *Vagalāpaṭala.*

Substance, country-made yellow paper. 16 × 5 inches. Folia, 3. Lines, 8. Extent in ślokas, 78. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

The present MS has been described in L. I. 464. It lays down a brief procedure for the worship of Vagalāmukhī. This seems to be based on the section of the *Tantrasāra* of Kṛṣṇānanda dealing with the same deity.

(7) VINDHYAVĀSINĪ.

Anonymous.

6398.

5271. विन्ध्यवासिनीपूजाप्रयोगः । *Vindhyavāsinīpūjā-prayoga.*

Substance, mill-made paper. 13 × 2½ inches. Folia, 3. Lines, 7. Extent in ślokas, 75. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

This work describes the procedure of the worship of Vindhyavāsinī. Rules of the worship of the deity under the name Śūlinī are also given in short outlines in the *Tantrasāra* of Kṛṣṇānanda.

6399.

2158. देवीपूजा । *Devīpūjā.*

Substance, country-made paper. 9½ × 5 inches. Folia, 5. Lines, 10, 11. Extent in ślokas, 80. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

This contains a collection of verses uttered in connection with the worship of the Devī, especially on the occasion of the offering of different materials to her. Some of these

agree with similar *mantras* used in connection with the *Svarṇagaurīvrata* (*Vratārka*, p. 19f, *Vratarāja*, p. 31f).

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः। अथ देवीपूजाप्रारम्भः।

तत्रादौ कलसं पूज्य देवतां ध्यायेत्।

धृत्वा श्रीमातुलिंगं तदुपरि जगतां खेटकं पानपात्रम्
नागं लिंगं च योनिं शिरसि धृतवती राजते हेमवर्णा।
आद्या शक्तिस्त्रिरूपा त्रिगुणपरिवृता ब्रह्मणो हेतुभूता
विश्वेशा सृष्टिकर्त्री मम वसतु गृहे सर्व्वदा सुप्रसन्ना॥

ध्यायामि।

देवि देवि समागच्छ प्रार्थयेऽहं जगन्मये।
इमां मया कृतां पूजां गृहाण सुरसत्तमे॥ आवाहनम्॥
भवानि त्वं महादेवि सर्वसौभाग्यदायिके।
अनेकरत्नसंयुक्तमासनं प्रतिगृह्यताम्॥ आसनम्॥

Colophon :—

इति देवीव्रतोपयोगिपूजनं समाप्तम्।

(8) ŚĀRIKĀ.

Anonymous.

6400.

5727. **शारिकानित्यपूजापद्धतिः।** *Śārikānityapūjā-paddhati.*

Substance, country-made paper. 8¾×6 inches. Folia, 1-20+1-17 with one additional Fol. containing diagrams. Lines, 14. Extent in ślokas, 1,000. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The work describes the procedure of the worship of Śārikā beginning with the morning rites of the worshipper.

For other works dealing with the worship of Śārikā cf. IO. II. 5755 (*Śārikāsahasranāma*), 6958 (*Śārikā-māhātmya*).

The first part of the MS constitutes a manual of worship of the deity. With the exception of the introductory verses its beginning generally agrees with a portion of the MS (Fol. 4B) described in IO. IV. 2549. This incidentally gives the *mantras* for the use of wine (Fol. 19-20) which are also given in the *Mahākālasaṃhitāyāṃ ṣoḍaśapātram* (6058 above).

The beginning, colophon and post-colophon statement of this portion are given below.

Beginning :—

ॐ श्रीस्वात्मने गुरवे शिवायों नमः ।
ॐ श्रीदेव्यै सदा स्वफलदायिन्यै नमः ।

श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ अधुना पद्धतिं वक्ष्ये श्रीशारिकार्चनसंज्ञितां ।
गद्यपद्यादिवाक्येन सकलागमनिश्चिताम् ॥
प्रातःकृत्यमकृत्वा तु यो देवीं भक्तितोऽर्चयेत् ।
तस्य पूजा तु विफला शौचहीना यथा क्रिया ॥
ॐ ब्राह्मे मुहूर्त्ते शयनतलादुत्थाय ... ...

Colophon :—

इति श्रीशारिकाभगवतीनित्यपूजापद्धतिः समाप्ता ।

Post-colophon Statement :—

संवत् १८३० अश्वति त्रयोदश्यां मया श्रीगोवर्द्धनकौलेन इयं शारिकापद्धतिः सम्पूर्णा कृता चित्रिता ।

The second part of the MS contains the *kavaca* (Fol. 1-2B), *sahasranāma* (2B–7A), *stava* (7A–8B) and *paṭala*

(12B–14B) of the deity. All these agree with similar topics as found in the MS described in IO. IV. 2549. According to the colophons in the present MS all these, except the *sahasranāma*, belong to the *Daśavidyārahasya* section of the *Rudrayāmala*.

This part contains the following small extracts as well :

I. *Śārikāstava* by Sāhibkaula :

Beginning (8B) :—

ॐ वन्दे देवीं शारिकां मोक्षदात्रीं ।
सर्व्वस्थां तां सर्व्वतो मोक्षदात्रीं ॥

Colophon (9B):—

इति श्रीमत्महामाहेश्वराचार्य्यवर्य्यश्रीमत्साहिबकौलविरचितः श्रीशारिकास्तवः सम्पूर्णः ।

II. *Bhairavanāthastotra* by Abhinavagupta :

Beginning (10A) :—

श्रीभैरवाय नमः ।

ॐ व्याप्तचराचरभावविशेषं
चिन्मयमेकमनन्तमनादिं ।
भैरवनाथमनाथशरण्यं
तन्मयचित्ततया हृदि वन्दे ॥

Colophon (10B) :—

इत्यभिनवगुप्ताचार्य्यविरचितं श्रीभैर[व]नाथस्तोत्रं समाप्तम् ।

III. Verses by Abhinavagupta :

Beginning (10B) :—

दत्तो मूर्द्धनि लीलयैव चरणः संसारनाम्नो रिपोः
पीतं सर्व्वरसातिशायि भरितं ज्ञानौघधारामृतम् ।
भातः स्वात्ममहेश्वरः किमपरं सम्पूर्णसर्व्वाशिषाम्
कायो भ्रश्यतु नश्यतु श्रयतु वा स्थैर्य्यं न मोक्ष ग्रहः ॥

Colophon (11A) :—

इत्यभिनवगुप्ताचार्य्यपादानां ।

IV. Verses by Utpalācārya :

Beginning (11A) :—

विश्वमेतदखिलं भवन्मयं
विश्वमध्यगत एव नन्वहम् ।
पाहि मामिति न याच्यते मया
पालनं मम तवैव पालनम् ॥

Colophon (11A) :—

इत्युत्पलाचार्य्यकृतिः ।

V. Verses by Sāhibkaula :

Beginning (11A) :—

नमस्तुभ्यं मदेकाय त्वदेकाय च मे नमः ।
तुभ्यं मह्यं सदा कस्मायनेकस्मै नमो नमः ॥

Colophon (11B) :—

इति श्रीमच्छ्रीमन्महामाहेश्वराचार्य्य-श्रीसाहिबकौलानन्दनाथ-पादानां कृतिः ।

VI. *Śukāṣṭakam* [Fol. 11B–12A] (same as the one described in ASB. VII. 5773) :

VII. *Mantra* of Chinnamastā (12A).

VIII. Rules for the consecration of a rosary (14B).

IX. *Tripurāpaṭala* (giving the details of the worship of Tripurā) :—

Beginning (15A):—

... ...

देव्युवाच । ....

देव देवी महादेवी महात्रिपुरसुन्दरी ।
त्रिकूटा षोडशी विद्या श्रीविद्यामृतरूपिणी ॥
तस्याः पञ्चाङ्गमखिलं सारात्सारोत्तमोत्तमम् ।
वद शीघ्रं महादेव यद्यहं प्रेयसी तव ॥

Colophon (17A):—

इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे देवीभैरवसम्वादे श्रीदेवीत्रिपुरसुन्दरी-सम्वादे श्रीत्रिपुरापटलं सम्पूर्णम् ।

(9) RĀJÑĪ.

Anonymous.

6401.

6007. **राज्ञीनित्यपूजापद्धतिः ।** *Rājñīnityapūjāpaddhati.*

Substance, country-made paper. 8×6 inches. Folia 1–9+1–26. Lines, 16. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The first portion of the MS lays down the procedure of the morning rites, including bathing, *sandhyā* and *tarpaṇa*, to be performed by a worshipper of Rājñī. The second portion gives the procedure of the worship of the deity which includes *pātravandana* (Fol. 19Aff—cf. No. 6058 above). For other works on this deity cf. Cat. Cat. I. 503, II. 118, III. 107.

Beginning:—

ॐ नमो राज्ञीभगवत्यै ।
अथ श्रीराज्ञीनित्यपूजापद्धतिर्लिख्यते ।

श्रीभैरव उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि गद्यपद्यस्वरूपिणीम् ।
श्रीराज्ञीपद्धतिं गोप्यां मन्त्रसिद्धिप्रदायिनीम् ॥

प्रातःकृत्यमकृत्वा तु यः श्रीराज्ञीं समर्च्चयेत् ।
तस्य पूजा तु विफला शौचहीना यथा क्रिया ॥
तत्र श्रीमान् साधको ब्राह्मे मुहूर्त्ते शयनतलादुत्थाय करचरणौ
प्रक्षाल्य......

The description of the deity runs as follows in 4A (first portion) and 6A (second portion):—

ॐ उद्यद्दिवाकरसहस्ररुचिं त्रिनेत्रां
सिंहासनोपरिगतामुरगोपवीतां ।
खड्गाम्बुजा + कलशाम्रतपात्रहस्तां
राज्ञीं भजामि विहसद्वदनारविन्दाम् ॥

(10) DHANADĀ.

Anonymous.

6402.

7850. **धनदायक्षिणीप्रयोगः ।** *Dhanadāyakṣiṇīprayoga.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 4. Lines, 12. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1904. Appearance, fresh. Complete.

This lays down the procedure of the worship of Dhanadā which partially agree with a section of the *Tantrasāra* of Kṛṣṇānanda dealing with the same topic.

Beginning :—

अथ धनदायक्षिणीप्रयोगः ।

सर्व्वमुदङ्मुखेन ।

ततूर्ध्वं बिन्दुसंयुक्तं लज्जाबीजं समुद्धरेत् ।
लक्ष्मीबीजं ततो माया सम्बोधय रतिप्रिये ॥

वह्निजायावधिः प्रोक्तो मन्त्रराजोऽयमुत्तमः ।
लक्ष्मीबीजं कुवेरानुमतोऽयं मन्त्रः ।

प्रातःकृत्यादिनित्यविधिं सम्पाद्य ततः पूजामण्डपं समागत्य ॐ ऐं ह्रीं श्रीं धनदापुष्पमण्डपाय नमः । इति मण्डपं सम्पूज्य अस्त्राय फडिति द्वारमुद्घाट्य द्वारोर्द्ध्वशिखायां गं गणपतये नमः वां श्रियै नमः द्वारदक्षिणशाखोपरि गङ्गायै नमः......

End:—

जपं देव्या हस्ते समर्प्य प्रदक्षिणनमस्कारैः परितोष्य विसृजेत् ।

Colophon:—

इति संक्षिप्तप्रयोगः ।

Post-colophon Statement:—

संवत् १९०४ मार्गशीर्षकृष्ण ति ५ मन्दे विद्याधरेण लिखितं ।

(11) CAṆḌĪ.

Paramānandanātha.

6403.

8418. **नवार्णचन्द्रिका ।** *Navārṇacandrikā.*

Substance, machine-made paper. 9×4 inches. Folia, 45. Lines, 10. Extent in ślokas, 675. Character, Nāgara. Date, Śaka 1715. Appearance, fresh. Complete in five chapters.

The work deals with the worship of Caṇḍī including the daily duties of a worshipper of the deity. Compare in this connection No. 5869 above.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीआर्यादुर्गायै नमः ।
अथ नवार्णचन्द्रिकाप्रारम्भः ।

शिवं गुरुं गणाध्यक्षं प्रणम्य परदेवतां ।
नवार्णाया महादेव्याः प्रवक्ष्येऽर्चनचन्द्रिकां ॥ १ ॥

तत्रादौ नवार्णोद्धारः।

उक्तं च डामरतन्त्रे।

वाङ्माया मदनो दीर्घा लक्ष्मीस्तन्त्रीश्रुतीन्दुयुक्।
डायै सदृग्जलं कूर्म्मद्वयं झिंटीशसंयुतं॥

अस्यार्थः।

वाक् ऐं इति माया ह्रीं मदनः क्लीं दीर्घा लक्ष्मीश्चकारः तन्त्री मकारः श्रुति[ः] उकारः इन्दुयुक् बिन्दुसंयुक्तं मुं। इति डायै स्वरूपं दृक् इकारः जलं वकार एतत्संयुक्तं वि इति। कूर्म्मद्वयं चकारद्वयं झिंटीश एकारः एतत्संयुक्तं च्चे इति। एवम्प्रकारेण जातो नवार्णमन्त्रः॥ ऐं ह्रीं क्लीं चामुण्डायै विच्चे इति॥

त्रैलोक्यडामरं तन्त्रं शृणु भूप नवाक्षरं।
यस्य विज्ञानमात्रेण परमैश्वर्य्यवान्नरः॥१॥

End :—

अथ चण्डीहृदयं पठेत्।

ऐं ह्रीं क्लीं जयजय चामुण्डे चण्डिके चिदशमु[कु]टकोटिसंघृष्टचरणारविन्दे गायत्रि सावित्रि सरस्वति महाहिकृताभरणे भैरवरूपधारिणि प्रकटितदंष्ट्रोग्रवदने घोरघोरानने ज्वलज्ज्वालापरिवृते महाट्टहासधवलितदिगन्तरे दिनकरसहस्रकोट्युदयसमप्रभे यमस्वरूपे......

Colophons of the different chapters :—

9B, इति परमानन्दनाथेनोक्तनवार्णचन्द्रिकायां आह्निकाख्य[ः]प्रथमप्रकाशः।

21A, इति परमानन्दनाथोक्तनवार्णचन्द्रिकायां न्यासविधानाख्यो द्वितीयः प्रकाशः।

30A, ०अर्घ्यसाधनाद्युपचारान्ताख्यः तृतीयः प्रकाशः।

40A, ०आवरणपूजादिदेवीविसर्ज्जनान्ताख्यः चतुर्थः प्रकाशः।

44A, ०पात्रविसर्ज्जनान्ताख्यः पञ्चमः प्रकाशः।

Post-colophon Statement:—

शके १७१५ प्रमादी संवत्सरे पौषकृष्णपञ्चम्यां भौमे गुर्ज्जरोप-
नाम्ना लक्ष्मीजनार्द्दनसूनुना कृष्णेन लिखितं स्वार्थं परं, पयोग्यं च ।

Śrīnivāsa.

6404.

1793. चण्डीसपर्य्याक्रमकल्पवल्ली । *Caṇḍīsaparyākrama-kalpavallī.*

Substance, country-made paper. 10 × 4¼ inches. Folia, 56. Lines, 11. Extent in ślokas, 1,210. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1777. Appearance, old. Complete in five stavakas.

MSS of the work have been described in L. V. 1855 and Mad. XII. 5750.

The subject-matter of every chapter is indicated in the concluding verse of it:—

Fol. 12B, श्रीश्रीनिवासेन विनिर्मितायां
श्रीमत्सपर्याक्रमकल्पवल्ल्याम् ।
गतोऽयमाद्य[ः] स्तवकः प्रमाण-
निरूपणाख्योत्तमसौरभाढ्यः ॥

Fol. 21A, ...गतो द्वितीयः स्तवकः प्रभातस्नानादिकर्मोत्तमसौरभाढ्यः ।

Fol. 29B, ...गतस्तृतीयः स्तवकोऽत्र नित्यपूजाप्रयोगाभिधसौरभाढ्यः ।

Fol. 44A, ...गतश्चतुर्थस्तवकोऽत्र नानाकाम्यप्रयोगोत्कटसौरभाढ्यः ।

Fol. 55B, ...गतः किलायं स्तवकस्तु पञ्चमः स्तवमद्यपाद्युत्कटसौरभाढ्यः ।

Post-colophon Statement:—

संवत् १७७७ साधारणनाम-संवत्सरान्तर्गतमङ्गलमासोत्कृष्टप्रद-
श्रावणशुद्धसप्तमीशनौ सत्स्वातिनक्षत्र तस्मिन् शुभदिने काशीस्थ-
गोविन्दभट्टब्रह्मपुरीकरेण लिखितो ग्रन्थश्चायं समाप्तः ।

Kāśīnātha.

6405.

10473. चण्डिकार्चनदीपिका । *Caṇḍikārcanadīpikā.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 51. Lines, 8. Extent in ślokas, 800. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1896. Appearance, discoloured. Complete.

The work deals with the details of the Navarātra festival, giving both the *pramāṇa* (Fol. 1–20) and the *prayoga* (Fol. 21–37). The *pramāṇa* section quotes from original texts and digests. Reference is made in this connection to *Pratāparudranibandha* (Fol. 1B), *Gauḍanibandha* (4A), Bhojarāja (9B), Nṛsiṃhaprasāda (10A), Viśvarūpācārya (12A), *Dhavalanibandha* and Rūpanārāyaṇa (20B). The concluding portion of the work (Fol. 37B–51) deals with miscellaneous matters like *śatacaṇḍīvidhāna* and *sahasracaṇḍīvidhāna.*

Beginning :—

करधृतवीणां वाणीं जगत्प्रवीणां प्रसूनधृतवेणीं ।
विद्वत्प्रवीणताप्यै शोभनवाणीमहं प्रणमे ॥
एकवीरापदद्वन्द्वं निधाय हृदि सुन्दरं ।
काशीनाथः प्रतनुते चण्डिकार्चनदीपिकां ॥

तत्र श्रीरुद्रयामले ।
आश्विने मासि सम्प्राप्ते शुक्लपक्षे विधेस्तिथौ ।
प्रारभ्य नवरात्रं स्याद्दुर्गा पूज्या तु तत्र वै ॥

Colophon :—

इति श्रीमद्भट्टोपनामकजयरामभट्टसुतवाराणसीगर्भसम्भव-काशीनाथविरचिता चण्डिकार्चनदीपिका समाप्ता ।

Post-colophon Statement :—

संवत् १८६६ शक १७६१ मार्गशीर्ष कृष्ण १४ बुधे लिखितं ब्रजवासी ज्योतिर्वित् काश्यां ।

6406.

6017. *Caṇḍikārcanadīpikā.*

Substance, country-made paper. 9½×4½ inches. Folia, 4 to 50. Lines, 10. Extent in ślokas, 900. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1908. Appearance, new. Incomplete.

Post-colophon Statement :—

संवत् १९०८ मौ० माघवदि २ वारवौहपैके समात संपुणः राम दृसषतसंव संकरलाल कारथ अस्थान सथवा ॥ राम ॥

Divākara.

6407.

8939. **शतचण्ड्यादिप्रदीपः ।** *Śatacaṇḍyādipradīpa.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 7. Lines, 9. Extent in ślokas, 130. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

This contains the *pramāna* and *prayoga* of *Śatacaṇḍī* (Fol. 1–6A) and *Sahasracaṇḍī* (Fol. 6A–7A). Rules for *Śatacaṇḍī* are given both according to the *Rudrayāmala* (Fol. 1–2A) and the *Ḍāmarakalpa* (Fol. 2A–3B).

Beginning :—

नमस्कृत्वाव्ययं देवं महादेवतनूद्भवः ।
दिवाकरः प्रकुरुते शतचण्ड्यादिपद्धतिम् ॥

तत्रादौ मूलवाक्यानि । रुद्रयामले ।

शतचण्डीविधानन्तु प्रोच्यमानं शृणुष्व तत् ।
सर्वोपद्रवनाशार्थं शतचण्डीं समारभेत् ॥

Colophon :—

इति श्रीभारद्वाजमहादेवसूरिसूनुदिवाकरसूरिविरचिताः शत-चण्ड्यादिप्रदीपाः ।

Śrīkṛṣṇa.

6408.

8940. **शतचण्डीप्रयोगः ।** *Śatacaṇḍīprayoga.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 13. Lines, 9. Extent in ślokas, 270. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

It begins by quoting a number of verses from chapter XVIII of the *Mantramahodadhi* dealing with the ceremony, and then describes the procedure of its performance.

Colophon :—

इति चित्पावनकरोपनामक-नृसिंहभट्टात्मज-नारायणभट्टसूनु-श्रीकृष्णकृतो मन्त्रमहोदध्यनुसारी शतचण्डीप्रयोगः ।

Nīlakaṇṭha.

6409.

5791. [सप्तशत्यङ्गषट्कव्याख्यानम् । *Saptaśatyaṅgaṣaṭka-vyākhyāna.*]

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 25. In Tripāṭha form. Character, Nāgara. Appearance, fresh (except a portion of the right-hand side of some leaves damaged by worms). Incomplete.

The work explains the six *aṅgas* of the *saptaśatī* (e.g., *kavaca*, *argalā* and *kīlaka*, and the three *rahasyas*—*vaikṛtika-rahasya*, *prādhānika-rahasya* and *mūrti-rahasya*). It has an introduction which brings out the real significance of

the worship of Śakti. In the present MS the commentary is accompanied by the text; the portions on the *rahasyas* are absent here. The introduction, which covers Fol. 1–11A, refers to several other works of the commentator, e.g., commentaries on the *Devībhāgavata* and the *Śaktitattva-vimarśinī* (Fol. 9B). This work has been referred to by the author in the concluding portion of the introduction to his commentary on the *Devībhāgavata*.

Beginning of the commentary:—

बन्धूकबन्धूभवदाननाया भामैव दासीकृतशोणसिन्धोः ।
सानन्दवृन्दारकवन्दिताङ्घ्रेः भामः शिवाया वयमेव दासाः ॥
तिथ्यै[:] शिष्यैश्चतुर्भिर्योऽमुष्य लोकस्य शान्तये ।
अवाततार तारात्मा तं वन्दे शङ्करं गुरुम् ॥
श्रीलक्ष्मीं मातरं रङ्गनाथाख्यं पितरं गुरुम् ।
काशीनाथश्रीधराख्यौ गुरू नत्वा यथामति ॥
शैवोपनामकेनैव नीलकण्ठेन केनचित् ।
सप्तशत्यङ्गषट्कस्य व्याख्यानं तन्यते मुदा ॥

Colophons of the different sections:—

18A, इति श्रीशैवोपनामकरङ्गभट्टसुतलक्ष्मीगर्भजनीलकण्ठभट्टकृतं सप्तशत्यङ्गकवचविवरणं समाप्तिमगमत्; 20B, इत्यर्गलाविवरणम्; 25B, इति श्रीशैवोपनामकरङ्गनाथसुतलक्ष्मीगर्भजनीलकण्ठभट्टकृतं कीलकविवरणं समाप्तम् ।

6410.

8765. *Saptaśatyaṅgaṣaṭkavyākhyāna.*

Substance, country-made paper. 13 × 6 inches. Folia, 26. Lines, 16. In Tripāṭha form. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The present MS also contains both the text and the commentary.

End :—

रक्ताम्बरादरुणविम्बफलाधरोष्ठा-
चन्द्रार्धबद्धमुकुटात् करुणासमुद्रात् ।
पाशाङ्कुशाभयवरादुपकारशक्तिनेत्राद्
अन्तःपुरात् पुररिपोरपरं न विद्मः ॥
श्रीमच्छैवकुलोत्पन्नो रङ्गनाथात्मजः सुधीः ।
श्रीलक्ष्मीगर्भसम्भूतो नीलकण्ठो विधानतः ॥
समस्तत्यङ्गषट्कस्य व्याख्यां यः कृतवान् शुभाम् ।
तया तुष्यतु सा लक्ष्मीस्तथा श्रीभुवनेश्वरी ॥

6411.

149. देवीकवचम् । *Devīkavaca.*

Substance, country-made paper. 17 x 3¾ inches. Folia, 1-2. Lines, 9. Extent in ślokas, 60. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

The present MS has been described in L. I. 459.

6412.

3781. *Devīkavaca.*

Substance, country-made paper. 14 x 3 inches. Folia, 4. Lines, 7. Extent in ślokas, 100. Character, Bengali. Appearance, discoloured and faded. Complete.

This contains the *Kīlakastotra* along with the *kavaca.*

6413.

9835. *Devīkavaca.*

Substance, country-made paper. 6½ x 3 inches. Folia, 9. Lines, 6. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

The *kavaca* is followed by the *Argalāstotra* (Fol. 8B–9B) which is incomplete.

6414.

10865. *Devīkavaca.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 7. Lines, 9. Extent in ślokas, 126. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

This contains besides the *kavaca* (Fol. 1–5A), the *Argalāstotra* (Fol. 5A–6A) and *Kīlakastotra* (Fol. 6A–7A).

6415.

11299. [चण्डीपूजाविधिः । *Caṇḍīpūjāvidhi.*]

Substance, country-made paper. 10 × 3½ inches. Folia, 1–21. Lines, 9. Extent in ślokas, 550. Character, Newari. Date, 899 N.S. Appearance, old. Complete.

This lays down the procedure for the worship of the deity including the daily duties of a worshipper of Caṇḍikā.

Important colophons:—

15B, इति चण्डिकाकल्पोक्त-सप्तशतीदेव्याः पद्धतिपूजाक्रमं संपूर्णम्; इति नवदुर्गापूजा; 17A, इति रेवन्तपूजा समाप्ता; 21B, इति दुर्गाया प्रतिश्लोकाहुतिविधानं समाप्तमिति।

Post-colophon Statement:—

श्रीश् चण्डिकाप्रीतिरस्तु। सं ८९९ भाद्रवदि ११ ॥ शुभम् ॥

6416.

11340. *Caṇḍīpūjāvidhi.*

Substance, country-made yellow paper. 10 × 4½ inches. Folia, one long sheet of paper with 36 folds. Lines, 7-8. Character, Nāgara. Extent in ślokas, 530. Appearance, fresh. Complete.

It lays down a detailed procedure for the worship of Caṇḍī.

6417.

8799. [सप्तशतीविधानम्। *Saptaśatīvidhāna.*]

Substance, country-made paper. 9½ x 5 inches. Folia, 17. Lines, 9. Extent in ślokas, 125. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

This deals with the rules regarding the reading of the Saptaśatī and cognate matters and contains the following:—

रहस्यतन्त्रोक्तगुरुकीलक (Fol. 1–3B), गुरुकीलकविवरण by Bhāskararāya (3B–5A), [चण्डीपाठ]प्रयोग (5A–11A), शतचण्डीविधान (11A–12A), सहस्रचण्डीविधान (12A–13A), चण्डीपाठफल from the *Vārāhītantra* (13A–14A), चण्डीपाठस्य काम्यफलप्रयोग from the *Haragaurītantra* (14A–14B), चण्डीपाठविधान from the *Māricakalpa* (15A–16A), कात्यायनीतन्त्रोक्तसप्तशतीपाठप्रकार (16A–17B).

6418.

11101. *Saptaśatīvidhāna.*

Substance, country-made paper. 9½ x 4 inches. Folia, 5. Lines, 10. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

This and the following work contain topics similar to those indicated above.

6419.

11359. *Saptaśatīvidhāna.*

Substance, country made yellow paper. 9 x 4 inches. Folia, 1–7. Lines, 7. Extent in ślokas, 70. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

Headings of topics dealt with in the work:—

1, अथ पुटितविधिः; 3B, अथ शतचण्डीविधिः; 5A, अथ वाराहीतन्त्रे हरगौरीसंवादे चण्डीपाठफलम्।

(12) GĀYATRĪ.

Kāśīnātha.

6420.

6016. **गायत्र्यर्चनदीपिका ।** *Gāyatryarcanadīpikā.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 1-2, 5-12. Lines, 13. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Complete.

This describes the worship of the deity beginning with the morning rites of the worshipper.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीकृष्णाय नमः ।

दक्षिणामूर्त्तिपादाब्जभ्रमरीभूतमौलिना ।
रच्यते काशीनाथेन गायत्र्यर्चनदीपिका ॥

Colophon :—

इति श्रीभडोपनामक-शिवरामभट्टात्मज-जयरामभट्टाभिधशिव-भक्तसूनुमन्त्रशास्त्रप्रवीणकाशीनाथविरचिता गायत्र्यर्चनदीपिका समाप्ता ।

Śāmba Bhaṭṭa.

6421.

2077. **गायत्रीपुरश्चरणप्रयोगः ।** *Gāyatrīpuraścaraṇa-prayoga.*

Substance, country-made paper. 8½ × 4 inches. Folia, 15. Lines, 8. Extent in ślokas, 170. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

It contains the first 21 verses of chapter XXI of the *Śāradātilaka*, followed by a short *paddhati* of *gāyatrī-puraścaraṇa.*

Beginning:—

अथ शारदातिलके गायत्रीपुरश्चरणविधिप्रारम्भः ।

अथो वदामि गायत्रीं तत्त्वरूपां त्रयीमयीम् ।
यया प्रकाश्यते ब्रह्म सच्चिदानन्दलक्षणम् ॥
प्रणवाद्या व्याहृतयः सप्त स्युस्तत्पदादिका[ः] ।
चतुर्विंशत्यक्षरात्मा गायत्री शिरसान्विता ॥

End:—

अभिषेकदशांशेन ब्राह्मणभोजनं कृत्वा दक्षिणां दत्त्वाशिषो गृहीत्वा मया कृतस्य चतुर्विंशतिलक्षात्मकगायत्रीपुरश्चरणसम्पूर्णमस्त्विति भवन्तो ब्रुवन्तु । तैः सम्पूर्णमस्त्विति वदेयुः ।

Colophon:—

इति शारदातिलकोक्त-भट्टशङ्करात्मजभट्टशाम्बकृत-गायत्रीपुरश्चरणप्रयोगः समाप्तः ।

Śaṅkara Dhāra.

6422.

5959. **गायत्रीपुरश्चरणपद्धतिः ।** *Gāyatrīpuraścaraṇa-paddhati.*

Substance, machine-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 49+49. Lines, 10. Extent in ślokas, 1,100. Character, Nāgara (in two different hands). Date, Saṃvat 1942. Appearance, fresh. Complete.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

हेरम्बं प्रणिपत्य सद्गुणनिधिं वत्सालसंज्ञं ततं
नानाशास्त्रविचारणैकनिपुणं ज्ञानाब्धिपूर्णं गुरुम् ।
धारेत्युपनामको वितनुते विद्वन्मुदे शङ्करः
सावित्रीं सरणीं प्रथमफलदां कल्यानुतन्वानुगां ॥

तत्र तावत् सावित्रीशब्देन परदेव[ते]त्युच्यते ।

End :—

विश्वामित्रवशिष्ठा[दी]न् कल्पानालोच्य [य]त्नतः ।
तेभ्यः सारं [स]मुद्धृत्य स्मृतितन्त्रानुसारत ॥
गायत्र्या[ः]सरणिस्त्वेषा मया कृता सदा मुदे ।
सूक्ष्मं वात्र दुरूह्मं तत् संशोध्यं कृपया बुधैः ॥

Colophon :—

इति स्मृतितन्त्रेण गायत्रीपुरश्चरणपद्धतिः समाप्ता ।

Post-colophon Statement :—

संवत् १९४२ लिखितं गणेशभट्टेन स्वार्थे परार्थे च ।
शुभं भूयात् ।

Of the works quoted or referred to, mention may be made of: (1A)—भारद्वाजीयसूत्र, नारायणोपनिषत्, गीता, संग्रह, वृद्धपराशरस्मृतिभाष्य, आग्नेय, पाद्म, and शारदा ; (3A)—तन्त्रान्तर, पारिजातोदाहृतन्यासविधान ; (3B)—शिवरामकृत सा[वि]त्रीप्रकाशिका ; (4B)—भारद्वाजीयधर्मशास्त्रव्याख्या, स्मृति ; (5B)—वैशम्पायनसंहिता ; (7A)—विश्वामित्रसंहिता ; (11A)—विश्वामित्रवशिष्ठादिकल्प । The portion beginning from 11A contains the *prayoga* proper and does not refer to any work.

Anonymous.

6423.

6010. गायत्रीपद्धतिः । *Gāyatrīpaddhati.*

Substance, country-made paper. 10 × 4¼ inches. Folia, 2–26. Lines, 12, 13. Extent in ślokas, 500. Character, Nāgara. Appearance, fair. Incomplete.

Three leaves in the beginning marked 1–3 contain a *gāyatrīkavaca* attributed to the *Rudrayāmala* but it generally agrees with the one attributed to the *Vaśiṣṭhakalpa* and described below.

The work describes the details of the worship of *gāyatrī* beginning with the morning rites to be performed by the worshipper and including rites requiring the use of wine, etc.

Colophon :—

इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे गायत्रीरहस्ये तत्त्वसारे गायत्रीपद्धतिः समाप्ता ।

Post-colophon Statement :—

इदं पुस्तकं लिखितं श्रीरामचन्द्र श्रीसूर्य्यचन्द्र प्रति नित्य उदया अस्त कर्त्तव्य देही सुत्पत्तिकजनकृपया स्त्रीपुरुषलोकलौकिक-भक्तिपुरःसरधनुर्वेदविद्यावनिता वलिताकृपया धनवान् मानुष-धनिकमहान् लोकदयया सुन्दरस्त्रीपुरुषसेवितसेवेन श्रीरङ्गधाम-मेन वैकुण्ठाधीश्वरश्रीरङ्गनाथस्य पुस्तकम् ।

6424.

10445. **गायत्र्यर्चनरत्नमाला ।** *Gāyatryarcanaratnamālā.*

Substance, country-made paper. $11 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 22. Lines, 9. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1920. Appearance, fresh. Complete.

Though principally dealing with the daily rites of the worshippers and the नित्यपूजा of the deity, it incidentally refers to नैमित्तिकपूजा and पुरश्चरण (Fol. 21).

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ प्रातर्निद्राविरामः प्रणाममथ हरेः स्नानं सन्ध्या प्रणामः.

पूजा जाप्यश्च होमः प्रमुदितमनसा वेदशास्त्रानुपाठः ।

भुक्तं नैवेद्यशेषः द्युतिधिसहयुतं सत्पुराणावलोकं
रात्रौ ध्यानञ्च विष्णोस्त्रिह सुकृतिनामन्वहं यान्ति काल[ा]ः ॥
प्रातः शिरसि [शुक्लाब्जे] द्विनेत्रं द्विभुजं गुरुं।
वराभययुतं शान्तं तं स्मरेन्नामपूर्व्वकम् ॥

Colophon :—

इति गायत्र्यार्च्चनरत्नमाला समाप्ता।

Post-colophon Statement :—

श्रीसंवत् १९२० मिति फाल्गुन शुक्ल ८ बुधवासरे हस्ताक्षर
गोविन्दलाल मोहरि।

6425.

9478. **गायत्रीपुरश्चरणविधिः।** *Gāyatrīpuraścaraṇavidhi.*

Substance, country-made paper. 5½ × 4 inches. Folia, 27. Lines, 6. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

The work is stated to be based on the *Śāradātilaka*, a quotation from which (ch. XXI) is met with here.

Colophon :—

इति शारदातिलकोक्तगायत्रीपुरश्चरणविधिः।

6426.

105. **गायत्रीब्रह्मकल्पः।** *Gāyatrībrahmakalpa.*

Substance, machine-made paper. 12 × 4 inches. Folia, 11. Lines, 10, 11. Extent in ślokas, 275. Character, Nāgara. Date, Śaka 1715. Appearance, fresh. Complete.

This deals with the details of the worship of *gāyatrī*, e.g., *nyāsa*, *dhyāna*, *puraścaraṇa*, etc. and describes the *prayoga* or procedure of the worship. An extract in the form of an interlocution between Nārada and Śiva stated to belong to the *Ṛgvidhāna* is quoted at the end of the work. The present MS has been described in L. II. 900.

Post-colophon Statement:—

शके १७१५ प्रमादीनाम संवत्सरे पौषकृष्णत्रयोदश्यां सौम्यवासर तद्दिने इदं पुस्तकं ज्योतिषीत्युपनामगोविन्दात्मज-प्रभाकरदेवज्ञेन लिखितम्। स्वार्थं परार्थञ्च। इति गायत्रीब्रह्मकल्पप्रयोग[ः] समाप्तः।

6427.

5321. गायत्रीव्याख्या। *Gāyatrīvyākhyā.*

Substance, country-made paper. 18 × 3½ inches. Folia, 2. Lines, 8, 9, 14. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

One of the Folia explains the Vedic *gāyatrī* as an invocation to Śiva while the other, in a mixed language, Sanskrit and Bengali, describes the rules for the muttering of the *gāyatrī*, Vedic as well as Tantric.

Beginning:—

पूर्वमेव गायत्री द्विविधा व्याख्याता। इदानीं प्रकारान्तरेण व्याख्यायते। हे धीमान् गायत्री धीर्बुद्धिर्मन्त्री स्थानं यस्या इति व्युत्पत्तिर्भर्गः शिवः नोऽस्माकं धियो बुद्धिवृत्तीः देवस्य भगवतः सम्बन्धे प्रचोदयात् प्रेरयतु भगवद्विषयकध्यानं जनयत्वित्यर्थः।

6428.

11331. *Gāyatrīvyākhyā.*

Substance, country-made paper. 8½ × 3 inches. Folia, 4. Lines, 8-9. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Incomplete.

This gives the esoteric meaning, presumably suggested by a Tantric worshipper, of the famous *gāyatrī* verse of the Ṛgveda and quotes among others two Tantric works, *Vijñānabhairava* and *Bhairavastotras* (3B). It refers to Mahāguru (Fol. 1), Bhaṭṭanārāyaṇa (4A), Kapiladeva (4A) and Vaśiṣṭha (4A).

6429.

9920. **गायत्र्या अक्षरफलम्।** *Gāyatryā akṣaraphalam.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folium, one. Lines, 12, 13. Extent in ślokas, 26. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1711. Appearance, old. Complete.

It describes the great efficacy of the letters constituting the *gāyatrī*.

Beginning :

... ...

ॐकारस्य त्रयो रूपं श्वेतं पीतं च लोहितम् ।
यत्तुदृष्टिकृतं पापम् ॐकारो दहते क्षणात् ॥

Post-colophon Statement :—

मिति पौषशुक्ल रविवार संवत् १७११ ।

(13) PRATYAṄGIRĀ.

Anonymous.

6430.

5776. **प्रत्यङ्गिरापञ्चाङ्गम्।** *Pratyaṅgirāpañcāṅga.*

Substance, country-made paper. 10¼ × 4½ inches. Folia, 56. Lines, 7. Extent in ślokas, 800. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophons of the different sections :—

6B, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे पञ्चाङ्गखण्डे प्रत्यङ्गिरापटलः संपूर्णः ।

37A, ०उमामहेश्वरसंवादे पञ्चाङ्गखण्डे प्रत्यङ्गिरापद्धतिः समाप्ता ।

39A, ०प्रत्यङ्गिरायाः सर्व्वार्थसाधनं नाम कवचं समाप्तम् ।

50A, ०दशविद्यारहस्ये प्रत्यङ्गिरासहस्रनामस्तोत्रं समाप्तम् ।

53, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे ईश्वरपार्व्वतीसंवादे दशविद्यारहस्ये प्रत्यङ्गिरा-स्तोत्रं समाप्तम् ।

6431.

10101. *Pratyaṅgirāpañcāṅga.*

Substance, country-made paper. 11 × 4¼ inches. Folia, 30. Lines, 10. Extent in ślokas, 800. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Same as above.

(14) INDRĀKṢĪ.

Anonymous.

6432.

5852. इन्द्राक्षीपञ्चाङ्गम् । *Indrākṣīpañcāṅga.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, (1) 1–12, (2) 1–5, (3) 1-2. Lines, 10. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1899. Appearance, fresh. Complete.

Colophons of the different sections :—

First batch of leaves :

3B, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे शिवपार्व्वतीसंवादे इन्द्राक्षीपटलं समाप्तम् ।

10A, इति श्रीरुद्रयामले उमामहेश्वरसंवादे इन्द्राक्षीपद्धतिः समाप्ता ।

12A, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे ईश्वरपार्व्वतीसंवादे इन्द्राक्षीकवचं समाप्तम् ।

Post-colophon Statement :—

शुभमस्तु । श्रीरामाय । संवत् १८९९ मिती फाल्गुनकृष्ण ८ ।

Second batch of leaves:

5B, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे उमामहेश्वरसंवादे श्रीइन्द्राक्षीसहस्रनाम संपूर्णम् ।

Post-colophon Statement:—

शुभमस्तु संवत् १८६६ । मिती माघ सुदी पूरवासी १५ वार भौम ।

Third batch of leaves:

2B, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे उमामहेश्वरसंवादे इन्द्राक्षीस्तोत्रं समाप्तम् । शुभमस्तु ।

The deity is described as follows (Fol. 9B–10A):—

शंखं धनुश्शर्मगदां च बिभ्रतीं
दोर्भिर्वहन्तीं नयनत्रयोज्वलाम् ।
सूर्यायुताभां कमलासनस्थिताम्
इन्द्राक्षिणीं तुङ्गकुचां च विस्मरेत् ॥

(15) MAHIṢAMARDINĪ.

Anonymous.

6433.

10033. [महिषमर्द्दिनीपञ्चाङ्गम् । *Mahiṣamardinī-pañcāṅga.*]

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 1–3+1–3+1–18+1–4. Lines, 7. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

Colophons of the different sections:—

इति महिषमर्दिनीपटलः समाप्तः ।

इति विश्वसारतन्त्रे महिषमर्दिनीकवचं सम्पूर्णम् ।

इति श्रीहंसयामले स्वमनस्तोखसि(खोतसि ?) परमहंसक्षत-
महिषमर्दिनीसहस्रनामस्तोत्रं सम्पूर्णं समाप्तम् ।
इति कुलचूडामणौ महिषासुरमर्दिनीस्तोत्रं समाप्तम् ।

The fifth *aṅga, paddhati,* is absent here.

(16) KUBJIKĀ.

Muktaka.

6434.

11282. **नित्याह्निकतिलकम् ।** *Nityāhnikatilaka.*

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 1–72, of which Fol. 50 is missing. Lines, 7. Extent in ślokas, 1,250. Character, Newari. Date, 799 N.S. Appearance, old. Complete.

A MS of the work, dated 1197 A.D., is described in Nep. I, pp. 111–13 where the name of the author is given as Muñjaka. It describes the details of the worship of Kubjikā.

Beginning :—

शशधरसदृशसरोजे अलके देवाच्चयानके चरणौ ।
सितरजभास्वरविमलौ शम्भोश्शि ... पान्तु जनान् ॥
यस्य प्रसादमतुलमाब्रह्मस्तम्भभुवनपरा + गा ।
स श्रीनाथकुलेशः श्रीकुब्जिकाधिदैवो जयति ॥
+कारपार्थिवो जीवोऽब्जिकोपरिसंस्थिताः
का काली शिवगा चक्रा सा श्रीकुब्जिका जयति ।
सृष्टा यया पराच्चिचहं + वर्तिदीपकुजा
सा जनेशी कलौ काली संस्थिता पश्चिमे गृहे ॥
वेदात् परमं शैवञ्च शैवाद्दक्षिणमुत्तमम् ।
दक्षिणात् पश्चिमं श्रेष्ठमतः परतरं न हि ॥

विज्ञाय श्रीकुब्जिकायाः श्रीकुजेश्वरसंहितायाः ।
नृणां वर्गाभिहेत्वर्थं नित्याह्निकमिहोच्यते ॥
ज्ञानार्णवमगाधोऽयं श्रीशाम्भवशासने महान् ।
तत्र पारंपरं गच्छद् वीचिश्रीकण्ठसंज्ञकः ॥
तच्चरणैर्यथादृष्टं श्रीमत्पश्चिमशासने ।
पारम्पर्यक्रमायातं सुगोप्यमत्र लिख्यते ॥
सगोत्राणां हितार्थाय श्रीमच्छ्रीकण्ठ[सूनु]ना ।
मुक्तकेन कियद् गूढं सोपदेशं जयेन तु ॥
आधारादि सुसूक्ष्मान्तं परं तं परिनिर्णयम् ।
कथितं येन सुस्पष्टं श्रीकण्ठं श्रीगुरुं नमः ॥

श्रीभैरव उवाच ।

अथातः संप्रवक्ष्यामि आश्रमाणां स्थितिं प्रिये ।
येनासौ वर्तितो योगी मेलकं त्रिविधं लभेत् ॥
गृहस्थः स्वालयश्चैव चारचारवनाश्रयी ।
नैष्ठिकश्चैव योगी च षट्प्रकाराश्रमस्थितिः ॥

End :—

पश्चिमान्वयसारोऽयमनुष्ठानतिलकं परम् ।
नित्याह्निकं स्वगोत्राणामोलित्रयमुदीरितम् ॥
गुरुचरणरेणुना जयेन पारमार्थिनाम् ।
संगृहीतं परामृतं श्रीमच्छ्रीकण्ठसूनुना ॥
लिखितं स्वजनशम्भोः सारमागृह्य दिव्ये ।
सुखविषयनिधानः स्वर्गमोक्षैकहेतुः ॥
परतरपरभार्यामर्चकाः पान्तु वीरा[ः] ।
जय जय परयोगः सर्वयोगाधिराजः ॥

Works and authors referred to :—

43A, परमेश्वर ; 43B, श्रीनाथा श्रीमुनि ; 54B, 61B, शम्भुनिर्णय ; 56A, रत्नदेव, चतुर्विंशतिसाहस्र ; 56B, श्रीक्रममण्डलोत्तर ; 62A, काश्मीराज ।

Colophon :—

इति श्रीमत्पश्चिमशासनीयनित्याह्निकतिलकं समाप्तम् ।

Post-colophon Statement :—

शुभमस्तु सर्वदा लेखकपाठकयोः ।

नेपालहायननिधिग्रहसिन्धुयाते
शुक्रे + + + + + + + ।
विच्छे रवौ शशिनि चापगते चतुर्थ्यां
नित्याह्निकं शिवकृष्णविलिलेख पूर्णम् ॥
सम्वत् ७९९ मार्गशिरशुक्लचतुर्थौ शुक्रवार स नित्याह्निक-
ति[ल]क चोयधुनकाव्हल ।

Topics dealt with :—

3A, जलस्नान ; 4A, सोत्तरीययज्ञोपवीतलक्षण ; 4B, पञ्चप्रणवोद्धार ; 5A, नवात्मोद्धार, न्यास ; 6A, कूटवर्णध्यान ; 7A, समयामन्त्रोद्धार ; 8A, समयाष्टपदफलं षडङ्गदूतीफलञ्च ; 8B, समयाङ्गन्यास ; 9A, समयावर्णन्यास ; 9B, षड्दूती ; 10A, षड्दूतीमूर्त्तिसहितन्यास ; 11B, त्रिखण्डान्यास ; 12B, सन्ध्यावन्दनविधि ; 13B, कुलमार्त्तण्डार्चनार्घ ; 14A, पात्रसंस्कार ; 15A, ओलिचय ; 26B, गुरुमण्डलपूजा ; 27A, मन्त्रपीठार्चन ; 28A, श्रीक्रमनण्डलवर्णपातोद्धार ; 28B, शाम्भवीपादपूजा ; 29A, द्वीपाधिपयजन ; 33B, मालिनीन्यास ; 35B, शब्दराशिन्यास ; 36B, मालेयन्यास ; 37A, बाङ्कलन्यास, त्रिविद्यान्यास ; 38B, दिव्यन्यास ; 40A, द्वादशाङ्गन्यास ; 41B, एकत्रिंशभेदषोढान्यास ; 42B, द्वारपालार्चन ; 44A, पीठचतुष्क ; 44B, पीठपञ्चक ; 45A, रत्नपञ्चक ; 46A, निग्रहषट्क, युगाधिपचतुष्क ; 46B, विमलपञ्चक, गुरुचतुष्क ; 47B, डादिषट्क ; 48A, शरीरपूजा ; 49B, माला ; 52B, शक्तिध्यान ; 53B, ऐन्दवध्यान ; 54B, प्रभाकरवद्धान ; 58B, सकलाघोरपूजा, निष्कलाघोरपूजा ; 63A, अग्निकार्य ; 65B, क्रमपूजादीपमन्त्र ; 68A, महाबलि ; 68B, समयबलि ; 71A, क्षेत्रबलि, वटुकबलि ।

Ajitānandanātha.

6435.

11291. महाक्रमार्चनम् । *Mahākramārcana.*

Substance, country-made paper. 12¼ × 4 inches. Folia, 1–3, two folia with faint leaf-marks, 7–14, 16–25, 27, 29, 30, 33–35, 38, 40–41, 5 folia marked in the corners, 1–4, 10. Lines, 8. Extent in ślokas, 700. Character, Newari. Appearance, fresh. Incomplete.

This lays down the details of the worship of Kubjikā beginning with the morning rites of the worshipper.

Beginning :—

चन्द्रार्कानिलमण्डलाहृतपदे सिंहासनसंस्थिते
धर्माधर्मपुटाच्छदे नवकलावामादिसंभूषिते ।
तस्थः सोममरीचिमण्डितजटः सामो महाभैरवः
श्रीमान् श्रीक्रममातृचक्रसहितः स श्रीगुरुः पातु वः ॥

अथ प्रातःकृत्यम् ।

शक्तिः कुण्डलिनीति या निगदिता आ ओ म संज्ञा जगत्-
निर्माणे सततोद्यता प्रविलसत्सौदामिनीसन्निभा ।
शंखावर्तनिभा प्रसुप्तभुजगाकारा जगन्मोहिनी
तन्मध्ये परिभावयद्विमलता तद्रूपमेलाकृतिम् ॥
ऐं क्लीं श्रीं गां सिद्धिविनायकश्रीपादुकां पूजयामि ।
ऐं क्लीं श्रीं ह्स्फ्रें श्रीकुब्जिकायोगेश्वरीश्रीपादुकां पूजयामि ।

Colophons :—

3B, इति अनन्तानन्ददेवस्य + + +

Fol. 2 with obscure leaf-mark, इति श्रीअनन्तानन्ददेवस्य चरणकमलयुगलवासिना श्रीअजितानन्ददेवेन संग्रहसमुच्चयकृतं महाक्रमार्चनं द्वितीयः कल्पः ।

7B, इति श्रीअनन्तानन्ददेवस्य ...... श्रीमहाक्रमार्चने तृतीयः कल्पः; 14B, ०चतुर्थकल्पः; 18A, ०पञ्चमकल्पः; 24A, ०महाक्रमार्चने षष्ठकल्पः; 29A, ०महाक्रमार्चने सप्तमकल्पः; 34B, ०महाक्रमार्चने अष्टमकल्पः; Fol. 2A (of folia marked in the corners) ०चतुर्दशः कल्पः।

Topics dealt with in the work:—

1, प्रातःकृत्य; 3A, गुरुस्तव; 3B, कुब्जिकास्तुति; Fol. (with obscure leaf-mark) मन्त्रस्नान, विभूतिधारण, न्यास, सन्ध्योपासन; 7A, पार्थिवलिङ्गपूजा; 8A, अनन्तदेवार्चन; 8B, आवरणपूजा; 9A, केशवार्चन, अर्घ्यपात्रपूजा, आत्मपूजा, चक्रोद्धार; 10B, सोत्रदेवार्चन; 12A–13A, नेत्रदेवार्चन; 13A–14B, तन्त्रदेवार्चन; 14B, आचमनविधि; 16A–17A, गणेशार्चनविधि; 17A, द्वारपूजा; 17B, भूतबलि; 18A, भूमिशोधन; 18B, विजयासाधन; 20A, मातृकान्यास; 20B, स्थितिमातृकान्यास; 21B, संहारमातृकान्यास; 22B, मूलषडङ्गन्यास; 23A, वक्त्रन्यास; 23B, अङ्गन्यास, जलपात्रपूजा; 24A, पञ्चशुद्धि; 24B, कुलद्रव्यशोधन; 29A, भूतशुद्धि; 30A, प्राणप्रतिष्ठा, आत्मपूजा; 30B, दिव्यौघ, सिद्धौघ, मा[न]वौघ, मालिनीदण्डक; 34B, पञ्चबलि; 35B, वटुकपूजन, क्षेत्रपाल-पूजन; 38A, तत्त्वशोधन; 2A, घोरिकाष्टकन्यास; 2B, त्रिखण्डान्यास; 3A, रुद्रखण्डन्यास; 3B, मातृखण्डन्यास; 4A, एकाक्षरीन्यास; 4B, बीजपञ्चकन्यास।

Anonymous.

6436.

11283. [कुब्जिकापूजनम्]। *Kubjikāpūjana.*

Substance, country-made paper. 9×3 inches. Folia, one large sheet of paper with 59 folds. Lines, 8-10. Extent in ślokas, 700. Character, Newari. Appearance, old. Incomplete.

Topics dealt with in the work:—

भूतशुद्धि, कलपात्रपूजा, कर्मार्चन or क्रमार्चन, गन्धिन्यास, षडङ्गन्यास, मालिनीन्यास, अघोरन्यास, षड्दूती, अघोरास्त्र-न्यास, एकाक्षरीषडङ्गन्यास, विद्यान्यास, घोरीकाष्टकन्यास, रुद्रखण्डन्यास, मातृखण्डन्यास, विजयपञ्चकन्यास, डाडीसप्तकन्यास, गुरुपङ्क्तिपूजा, ब्रह्माण्यादिपूजन, भगवतीपूजन, वागेश्वरीपूजन, क्रमपूजन, कर्मध्यान, विमलपञ्चक, अष्टाविंशतिकर्म, अष्टाविंशति-कर्मपूजाविधि, तिषण्डापूजन ।

6437.

11328. *Kubjikāpūjana.*

Substance, country-made paper. 8×3 inches. Folia, one long sheet with 45 folds. Lines, 6. Extent in ślokas, 450. Character, Newari. Appearance, old. Complete.

This gives in brief the directions for the worship of Kubjikā. There is a fairly long extract at the end from the *Kubjikāmata*.

Topics dealt with:—

वक्त्रन्यास, षडङ्गन्यास, गायत्री, मालिनीदण्डकस्तोत्र, पञ्च-बल्यार्चनविधि, कुम्भपूजा, पश्चिमदेवार्चन, अघोरपूजा, उग्रचण्डा-पूजा, कारीपूजा, चवसठियोगिनीबलि ।

There is no colophon at the end of the work. The following statement of the copyist brings the MS to a close:—

यादृष्टं लौखितं पुस्तकं तादृष्टं लिखितं मया ।
यदी शुद्धमशुद्धम्वा मम दोषो न दृष्यते ॥
श्रीश्रीभवानी जगज्जननी कुब्जिकाप्रीतिरस्तु ।

(17) MISCELLANEOUS.

Jñānānanda Paramahaṃsa.

6438.

3350. **कौलावली ।** *Kaulāvalī.*

Substance, country-made paper. 16¼ × 4 inches. Folia, 58. Lines, 8. Character, Bengali. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

It contains the first eight *ullāsas* and a portion of the ninth. This constitutes an abridged version of the work of the same name published in the *Vividhatantrasaṃgraha* (Calcutta, 1881–86) of Rasik Mohan Chatterji and the *Tantric Texts Series* of Arthur Avalon. It begins, leaving out of account the introductory verse, at II. 50 and ends at XV. 118 of Avalon's edition. One chapter of the MS generally covers two chapters of the printed edition. Another version of the work is contained in a MS described in HPR. II. 85. A full account of the versions is given in *Ind. Cult.* III. 518ff.

This and the following three works deal with Kaula rites.

Beginning :—

शिवशक्तिं प्रणम्यादौ सर्वतन्त्रपुराणयोः ।
मतमाकृष्य तस्यार्थो ज्ञानानन्देन तन्यते ॥

Jagadānanda.

6439.

2901. **कौलिकार्चनदीपिका ।** *Kaulikārcanadīpikā.*

Substance, country-made paper. 16½ × 4 inches. Folia, 75. Lines, 6. Extent in ślokas, 1,500. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

A MS of the work has been described in L. I. 270. The initial verse calls the work *Kaulikārcanadīpikā* while one of the concluding verses refers to it as the *Kuladīpikā* while the colophon gives it the name *Arcanadīpikā*. It was composed in Benares in 1700 Śaka. The verse containing the date of composition is not found in the present MS as also in the following MS. Another work by the same author, the *Kṛtyārṇava*, is mentioned here (Fol. 7B). No MS of this work is known. But this latter along with the present work is referred to in the *Śyāmāsaparyāvidhi* (6303) which, however, is stated to have been composed in 1699 Śaka. The topics dealt with in the work are indicated thus (Fol. 7B–9A):

अत्र यद्यत्तु वक्तव्यं क्रमेण त[त्त]दुच्यते ।
प्रथमं कुलधर्मस्य प्रशंसा तदनन्तरम् ।
कौलज्ञानप्रशंसा च कुलीनानां प्रशंसनम् ॥
लक्षणञ्च कुलीनस्य कुलवृक्षादिकं तथा ।
पर्वकृत्यं कुलीनानां सर्वतन्त्रोदितञ्च यत् ॥
कुलीनानां च त्रैविध्यमुत्तमादिविभेदतः ।
त्याज्यं ग्राह्यं कुलीनानां सर्वतन्त्रोदितञ्च यत् ॥
पूज्यकौला न च त्याज्यास्तथा शक्तिकुमारिका ।
ततस्तु कुलद्रव्याणि तेषां प्रतिनिधिस्ततः ॥
लक्षणं कलशस्योक्त्वा ततः पात्रनिरूपणम् ।
तदाधारञ्च सम्प्रोच्य विधानं चषकस्य च ॥
ततोऽर्चना मण्डलानि सामान्यार्घ्यादिकं ततः ।
कुलीनानां द्वारपालस्ततस्तद्दर्शनादिकम् ॥
यथोक्ताभ्यासनादीनि प्रोक्ता भूतापसारणम् ।
विजयाग्रहणस्यात्र ह्यावश्यं कथितञ्च यत् ॥
तत्स्वीकारविधानं यत्तदशेषं ततः परम् ।
ततः पूजाप्रयोगादौ यत्कार्यं कथितञ्च यत् ॥

ततः कुम्भस्थापनञ्च सुधासंस्कारकं ततः ।
शुद्ध्यादिशोधनं चोक्ता श्रीपात्रस्थापने ततः ॥
कुलद्वयविभेदेन व्यवस्था समुदीरिता ।
ततस्तत्स्थापनविधौ यदुक्तं तत्समीरितं ॥
ततो गुर्व्वादिपात्राणां स्थापनञ्च यथोदितं ।
तथैव देशभेदे च विशेषकथनं ततः ॥
तर्पणस्य विधिश्चोक्ता तत्वशुद्धिस्ततः परं ।
बिन्दुस्वीकरणञ्चोक्ता कथितं द्रव्यशोधनं ॥
ततो यथोक्तपूजायां विधानं तर्पणस्य च ।
शक्तीनाञ्चैव सर्व्वासां ततः शिवनिरूपणं ॥
ततः पानविधानञ्च ततश्च पात्रवन्दनं ।
ततस्तु पञ्चमे पात्रे विधानं पञ्चमस्य च ॥
एकादशोदितस्यापि शान्तिस्तोत्रं ततः परं ।
आनन्दसंज्ञकं स्तोत्रमानन्दकवचं ततः ॥
कुलस्तोत्रस्य चावश्यं ततश्चात्मसमर्पणं ।
यदुक्तं तत्तदन्ते च ततो देव्या विसर्जनं ॥
ततः श्रीपात्र[क]स्यापि विसर्ज्जनविधानकं ।
ततस्तु चषकस्यापि शीतलीकरणादिकं ॥
निर्म्माल्ययन्त्रलेपादि धारणान्तदनन्तरं ।
ततश्चक्रादृष्टिफलं फलञ्चक्रोदकस्य च ॥
ततः प्रसादस्वीकारस्तोषणं शक्तिकौलयोः ।
ततो विसर्ज्जने पात्रे व्यवस्था वीरदिव्ययोः ॥
ततश्च शक्तिकौलानामुल्लासभेदमुत्तमं ।
उल्लासभेदसंज्ञा च [समुल्लासे समुद्भवे] ॥
तेषां तासाञ्च चेष्टा च फलञ्चापि ततः परं ।
ततः काम्यानि चक्राणि वक्तव्यानि क्रमेण तु ॥
तेषां फलविधानञ्च सम्यगुक्ता ततः परं ।
अभिषेकं गृहस्थानां यदुक्तं सर्व्वतन्त्रके ।
एवमुक्तक्रमेणैव कथ्यते चार्च्चनदीपिका ॥

Beginning :—

नत्वा विश्वेश्वरं भक्त्या जगदानन्दशर्मणा ।
प्रोच्यते कौलिकप्रीत्यै कौलिकार्चनदीपिका ॥

End :—

संप्रेरणाद्धि बहुसाधकानां हिताय तेषां कुलसाधकानाम् ।
तन्त्राण्यनेकानि विलोक्य यत्नात् प्रकाशितास्मत्कुलदीपिकेयम् ॥
यद्यन्मया चात्र विमूढबुद्ध्या स्पष्टीकृतं गुह्यतरं सुगुप्तम् ।
सुगोप्यमेतत् खलु साधकानां प्रयाति घोरं नरकं प्रकाशात् ॥

Colophon :—

इति कुलार्चनदीपिका समाप्ता ।

Post-colophon Statement :—

शकाब्दाः १७ । ५२ ॥

6440.

10138. *Kaulikārcanadīpikā.*

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 64. Lines, 12. Extent in ślokas, 1,500. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Post-colophon Statement :—

लिखितं जगन्नाथमिश्रेण श्रीगुरुचरणारविन्दप्रतापात् ।

6441.

8127. *Kaulikārcanadīpikā.*

Substance, country-made paper. 14 × 3½ inches. Folia, 51. Lines, 8. Extent in ślokas, 1,500. Character, Bengali. Date, Śaka 1734. Appearance, discoloured. Complete.

Post-colophon Statement :—

शुभमस्तु । शकाब्दाः १७३४ । ३० अग्रहायण ।

Date of composition (Fol. 51A) :—

नभोथोमाब्धिचन्द्राब्दे काश्यां चैत्रे सितेतरे ।
जगदानन्दमिश्रेण कृतैषा कुलदीपिका ॥

Rāmasaṅkarācārya.

6442.

3349. कुलदीपिका । *Kuladīpikā.*

Substance, country-made paper. 17 × 3¼ inches. Folia, 11. Lines, 7. Extent in ślokas, 360. Character, Bengali. Appearance, discoloured and worn out. Complete.

Beginning :—

नत्वा नाथपदद्वन्द्वं शुद्धज्ञानप्रदायिने ।
श्रीरामशङ्करेणैव क्रियते कुलदीपिका ॥

श्रीदेव्युवाच ।

भगवन् देवदेवेश पञ्चकृत्यविधायक(ः) ।
सर्व्वज्ञ भक्तिसुलभ शरणागतवत्सल ॥
कुलेश परमेशान करुणामृतवारिधे ।
असाध्यघोरसंसारे सर्व्वदुःखमये सदा ॥
नानाविधशरीरस्था अनन्तजीवराशयः ।
जायन्ते च म्रियन्ते च तेषां मोक्षो न विद्यते ॥

End :—

पर्व्वण्यपूज्य(ा) देवेशीं गुरुमभिच्य शक्तितः ।
अकृत्वा च बलिं तत्र शतमष्टोत्तरं जपेत् ॥
इति दर्शनाल्लिङ्गागमात् ।
सर्व्वेषामेव पापानां सङ्करे समुपस्थिते ।
प्रायश्चित्तं तु कथितमयुतं मन्त्रजापतः ॥

Headings and colophons :—

Fol. 4A, इति मन्त्रपदार्थः ; इति ब्रह्मनिरूपणम् ; 5A, अथ कुलाचारविधिः ; 5B, इति नित्यानुष्ठानम्, अथ कुलपूजा ; 7B, अथ शिवाबलिः ; 8A, अथ सम्बिदाशोधनम् ; अथ दीक्षा ; 9B, इति श्रीरामशङ्कराचार्यविरचित-कुलदीपिकायां निष्कर्षप्रमाणं ; अथ होमविधिः ; 10A, अथातः शक्तिपूजायां प्रकारान्तरम् ; 10B, अथ योगः ; 11A, इति श्रीरामशङ्कराचार्यविरचितायां कुलदीपिकायां षट्चक्रम् ; अथ बलिद्रव्याणि ; 11B, इति श्रीरामशङ्कराचार्य्य-विरचितायां कुलदीपिकायां समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

Śivānanda Gosvāmin.

6443.

5862B. कुलप्रदीपः । *Kulapradīpa.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 13, of which Fol. 11-12 are missing. Lines, 9–12. Character, Nāgara. Appearance, good. Incomplete.

MSS of the work, complete in eight and seven chapters, have been described respectively in Mad. XII. 5585 and IO. IV. 2569. The present MS contains chapters 5, 6 and a portion of chapter 7. One MS of the work refers to 1765 V.S., presumably the date of copying of an earlier MS (Gode, *Annals*, XI. 96). The topics dealt with in the portion of the work in the MS: —

द्वितीयतृतीयचतुर्थमकारनिरूपण (Fol. 1-2A), पञ्चममकारनिरूपण (2A–6A), दूतीयाग (6A–9B), कुण्डगोलादिग्रहणविधि (9B–10A), कुलाचारनिरूपण (10B–?).

Colophons : —

6A, इति श्रीशिवानन्दाचार्य्यरचिते कुलप्रदीपे पञ्चमः प्रकाशः ।

10A, इति श्रीगोस्वामिशिवानन्दाचार्यरचिते षष्ठः प्रकाशः ।

Kāśīnātha.

6444.

6013. **कापालिकमतव्यवस्था ।** *Kāpālikamatavyavasthā.*

Substance, country-made paper. 12 × 4¾ inches. Folia, 4. Lines, 10, 12. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

It begins by quoting from the *Śābaratantra* a list of the Ācāryas of the Kāpālika school and a *mantra* known as the *mahākāpālikamantra*. It then (Fol. 1A–2A) enumerates from the *Kālīśābara* the different types of śābaras along with the characteristic features of the worship described in them. These extracts agree with introductory portions of the works described respectively under Nos. 6091 and 6095 above. After this the work deals with the details of worship according to the Śābara system (शावरमन्त्रसाधनप्रकार—Fol. 2A–4A) and ends with an indication of persons for whom this un-vedic type of worship is meant (कापालिकमतव्यवस्था).

Beginning:—

दक्षिणामूर्त्तिपादाब्जभ्रमरीभूतमौलिना ।
रच्यते काशीनाथेन कापालिकमतक्रमः ॥

End:—

मोहनं स्तम्भनमुखप्रयोगकारिणां नृणां ।
एत + स्तन्तु मूर्खाणां ज्ञानानुत्पत्तिकारणात् ॥
श्रवणादिरतैस्त्याज्यं काशीवासिमुमुक्षुभिः ।
वीरमार्गरतानान्तु प्रशस्तोयं क्रमः शिवे ॥
श्रुतिस्मृत्येकनिष्ठानां वैदि[का]नां न सम्मतः ।

Colophon:—

इति श्रीमद्भडोपनामकजयरामभट्टसुतवाराणसीगर्भसम्भवकाशीनाथविरचिता कापालिकमतव्यवस्था समाप्ता ।

6445.

6521. *Kāpālikamatavyavasthā.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 7. Lines, 8. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Date, Saṃvat 1961. Complete.

Post-colophon Statement :—

श्रीदक्षिणामूर्त्तिशिवार्पणमस्तु ।

श्रीसंवत् १९६१ मीः श्रावण वदी ६ मालवीयबालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ।

6446.

5908. **वामाचारमतखण्डनम् ।** *Vāmācāramatakhaṇḍana.*

Substance, country-made paper. 9 × 5½ inches. Folia, 8. Lines, 12. Extent in ślokas, 180. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1944. Appearance, fresh. Complete.

The work seeks to prove, on the authority of various old texts, that *vāmācāra* is not meant for higher caste people.

A work named *Vāmācārasiddhāntasaṃgraha* (Mad. XII. 5720) was composed by Brahmānandanātha to refute the views of Kāśīnātha and to establish the doctrines of the Vāmācāra.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः ।

वीरासनैकनिलयाय हिरण्मयाय
न्यग्रोधमूलघटदक्षिणे निटिलेक्षणाय ।
गङ्गाधराय गजचर्मविभूषणाय
प्राचीनपुण्यपुरुषाय नमः शिवाय ॥

अनन्ताख्यं गुरुं नौमि कवित्वप्रतिभाकरम् ।
शास्त्रवल्लीजलधरं स्फुरत्कीर्त्तिकरं परम् ॥
नत्वा श्रीशङ्कराचार्य्यचरणाम्भोरुहद्वयम् ।
काशीनाथः प्रतनुते वामाचारस्य खण्डनम् ॥

इह खलु परब्रह्मपरमकारुणिकेन भगवता श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुणा चतुःषष्टितन्त्रेषु यामलाष्टकेषु च ब्राह्मणादीनधिकृत्य सव्यमार्गेण प्रादक्षिण्येन सर्व्वोऽप्यनुष्ठानकलापः प्रतिपादितः शूद्रान् अधिकृत्यापसव्यमार्गेण वामाचारो निरूपितः ।

तथा श्रीमेरुतन्त्रे दक्षिणाचारतन्त्रराजे च ।

त्रैवर्णिकैर्महादेवि वामाचारं न कारयेत् ।
वामागमो मदुक्तोऽयं सर्व्व[ः] शूद्रपरः प्रिये ॥
ब्राह्मणो मदिरादानात् ब्राह्मण्येन वियुज्यते ।
न कर्त्तव्यं न कर्त्तव्यं न कर्त्तव्यं कदाचन ॥
इदं तु साहसं देवि न कर्त्तव्यं कदाचनेति ।

Colophon :—

इति श्रीमत्श्रुतिस्मृतिमतप्रमाणपारावारपारीणसर्व्वतन्त्रदक्षिणाचारतन्त्रधुरीणश्रीमद्दक्षिणामूर्त्तिचरणारविन्दमिलिन्देन श्रीजयरामभट्टभट्टात्मजकाशीनाथेन विरचितं वामाचारमतखण्डनं समाप्तम् ।

Post-colophon Statement :—

शुभ । मीः अ० सु० २ स १९४४ ।

Kṛṣṇānanda.

6447.

3095. कौलगजमर्द्दनम् । *Kaulagajamardana.*

Substance, country-made yellow paper. 12 × 5 inches. Folia, 1-14, all in litho print except the first and the last one. Lines, 9. Extent in ślokas, 625. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

It represents an incomplete copy of the edition published in litho by the Benares Sanskrit Press (Benares, 1921 Saṃvat). It was composed in 1910 Saṃvat (1854 A.D.). It seeks to refute the authority of the Tantras, specially those dealing with Kaula rites. It quotes from and refers to various Tantra and Purāṇa works. There is one reference to Hariharānanda (Fol. 6A).

Beginning:—

नत्वा श्रीगणनाथपादकमलं प्रत्यूहकक्षानलं ।
मार्त्तण्डं भवमेशपादयुगलं देव्यङ्घ्रिपद्मावनं ॥
... ...
विप्रव्रातवनापहेषु सततं वर्णाश्रमालानकं
भंक्ता मद्यमदेन वाममतितः कौलाख्यदुर्द्दन्तिषु ।
धर्म्मस्थापककाशिकापुरवसद्विद्वद्वरैः प्रेरितः
कृष्णानन्दयतिः करोति सुदृढं शार्द्दूलविक्रीडितं ॥

End:—

रन्ध्रचन्द्राङ्कचन्द्रेऽब्दे भावाख्ये विक्रमाद् गते ।
आषाढासितपक्षत्यां काशिकायामिदं कृतम् ॥

Colophon:—

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीमत्कैलासाचलयति-
वर्य्यशिष्यश्रीकृष्णानन्दाचलनिर्म्मितं कौलगजमर्द्दनम् समाप्तम् ।

Anonymous.

6448.

11323. [योगिनीपूजा । *Yoginīpūjā.*]

Substance, country-made paper. 6 × 2½ inches. Folia, one long sheet of paper with 21 folds. Lines, 5. Extent in ślokas, 100. Character, Newari. Date, 796 N.S. Appearance, old. Complete.

Colophon :—

इति श्रीयोगाम्बर-समाग-चौषठियोगिनीपूजाविधिः समाप्तः ।

Post-colophon Statement :

शुभ । संवत् ७८६ । चैत्रशुक्लाष्टम्यां आदित्यवार संपूर्णमिति । शुभ ।

This contains चतुःषष्ठियोगिनीपूजा and मण्डावलिवाक्य । There is only one colophon.

6449.

11327. [*Yoginīpūjā*.]

Substance, country-made paper. 7½ × 3½ inches. Folia, one long sheet with 12 folds. Lines, 6. Extent in ślokas, 70. Character, Newari. Appearance, fresh. Complete.

This contains directions for शिवाबलि, मातृपूजा, चतुःषष्ठियोगिनीपूजाबलि, etc.

6450.

10721. **आनन्दमयीपूजा ।** *Ānandamayīpūjā.*

Substance, country-made paper. 12½ × 3½ inches. Folia, 13. Lines, 5. Character, Bengali. Appearance, old and worn out. Incomplete at the end.

It deals with the details of the Kaula form of worship. It quotes from the following works:—

रुद्रयामल (Fol. 5A), लिङ्गागम (5B), यामल (6B), कुलार्णव and कुलसार (7B).

Beginning :—

ॐ परदेवतायै नमः ।

हालां पिबन् दीक्षितमन्दिरेषु

स्वपन् निशायां गणिकागृहेषु ।

गृहे गृहे भोजनमेव कुर्व्वन्
बंभ्रम्यते साधकचक्रवर्त्ती ॥
अथानन्दमयीं पूजां वक्ष्यामि गुप्ततान्त्रिकीं ।
यां ज्ञात्वा शिवसायुज्यं लभते साधकोत्तमः ॥
गुप्तन्तु प्रकटं कृत्वा विनश्यति च साधकः ।
प्रकटे सिद्धिहानिः स्यात् गुप्ते सिद्धिर्न संशयः ॥
निजसाधकमध्ये तु न गोप्तव्यं कदाचन ।
गुप्ते च सिद्धिहानिः स्यात् प्रकाशे सिद्धिमालभेत् ॥

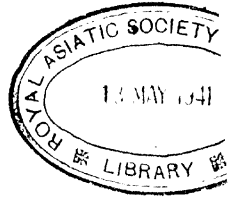
6451.

3664. कुलपूजाविधिः । *Kulapūjāvidhi.*

Substance, country-made paper. 15 × 1½ inches. Folia, 4. Lines, 9. Extent in ślokas, 80. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete (?).

It lays down the procedure of worship without mentioning any particular deity. The procedure differs very little from the ordinary form of worship.

II. ŚIVA.

Kāśīnatha.

6452.

6527. दक्षिणामूर्त्तिकौस्तुभः । *Dakṣiṇāmūrtikaustubha.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 7. Lines, 8. Extent in ślokas, 112. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

This deals in 91 verses with the details of the worship of Dakṣiṇāmūrtiśiva beginning with the morning rites of the worshipper.

Beginning :—

श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः ।

अनन्ताख्यं गुरुं नौमि कवित्वप्रतिभाकरं ।
शास्त्रवल्लीजलधरं स्फुरत्कीर्त्तिकरं परं ॥
वीरासनैकनिलयाय हिरण्मयाय
न्यग्रोधमूलगृहिणे निटिलेक्षणाय ।
गङ्गाधराय गजचर्म्मविभूषणाय
प्राचीनपुण्यपुरुषाय नमः शिवाय ॥
नत्वा श्रीशङ्कराचार्य्यचरणाम्भोरुहद्वयम् ।
काशीनाथः प्रतनुते दक्षिणामूर्त्तिकौस्तुभम् ॥
एको नित्यः शिवो व्यापी दक्षिणामूर्त्तिरूपधृक् ।
स एव जगतां कर्त्ता हर्त्ता चैव च पालकः ॥
शिवस्वरूपात् प्रकृतिः प्रतिविम्बस्वरूपिणी ।
मह[त्]तत्त्वं ततो जातमहङ्कारस्ततः परम् ॥
आकाशस्तु ततो जातस्ततो वायुः प्रकीर्त्तितः ।
ततोऽग्निश्च प्रजातोऽत्र अग्नेरापः प्रकीर्त्तिताः ॥

पानीयात् पृथिवी जाता ततो ह्यौषधयः शुभाः ।
औषधिभ्यो भवेदन्नं अन्नात् प्राणः प्रकीर्त्तितः ॥
प्राणाज्जीवो हि संजातो जीवात्मपरमात्मकौ ।
शिवबिम्बात् सर्व्वमेतत् जगदेतच्चराचरम् ॥
अतएव भवेद्ब्रह्म जगदेतच्चराचरम् ।
अथाह्निकं(ह्निकं) प्रवच्यामि यद्विना दुःखमाप्नुयात् ॥
निशायाः पश्चिमे यामे स्मरेत्सदाशिवं सदा ।
उत्थाय दक्षिणाङ्गेन वामपादं न्यसेद्भुवि ॥
ततो गृहाद्बहिर्गत्वा कृत्वावश्यकमादरात् ।
मुखप्रक्षालनं कृत्वा कुर्य्यादाचमनादिकम् ॥

End:—

इत्थं मन्त्रो विधिर्यज्ञो यजमानस्तथार्त्विजः ।
धर्मो देशस्य कालस्य सर्वमेतत् तदात्मकम् ॥
नियमस्यापि कर्त्ता त्वं संगोप्ता च त्वमेव हि ।
निजभक्तस्य कामानां पूरको नात्र संशयः ॥

Colophon:—

इति श्रीमद्भडोपनामकजयरामभट्टसुतवाराणसीगर्भसम्भवकाशी-
नाथविरचिते दक्षिणामूर्त्तिकौस्तुभे मूलकारिका समाप्ता ।

Post-colophon Statement:—

शुभं भीः श्रावन वदी ६ संवत् १९६१ । मालवीयबालमुकुन्द-
स्येदं पुस्तकम् ।

6453.

6532. दक्षिणामूर्त्तिदीपिका । *Dakṣiṇāmūrtidīpikā.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 6\frac{1}{2}$ inches. Folia, 31. Lines, 10. Extent in ślokas, 580. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1961. Appearance, fresh. Complete.

The subject-matter of the present work is the same as that of the one described under the previous number. It lays down the detailed procedure of the worship. It deals both with *nitya* (Fol. 1–25) and *naimittikapūjā* (Fol. 26–29A). The last two verses in the present work agree with those of the preceding one.

Beginning: —

नत्वा गणेश्वरं देवीं पितरौ राघवं शिवम् ।
काशीनाथः प्रतनुते दक्षिणामूर्त्तिदीपिका[म्] ॥

तत्र ब्राह्मे मुहूर्त्ते उत्थाय कृतावश्यकक्रियः शुद्धः सन् देवगृहं समार्ज्जनोपलेपनादि कृत्वा निर्माल्यं निःसार्य्य पूर्व्वदिनावशिष्ट-पत्रादिनाभ्यर्च्य प्रणम्य स्वशिरसि श्रीगुरोर्धवलाकारां करुणा-पूर्णलोचनां वराभयकरां मूर्त्तिं सहस्रारे विलेख्यदाम् इति ध्यात्वा ...

Colophon: —

इति श्रीमद्गुडोपनामकशिवरामभट्टाङ्गजजयरामभट्टाभिधशिव-भक्तसूनुमन्त्रशास्त्रप्रवीणकाशीनाथविरचिता दक्षिणामूर्त्तिदीपिका समाप्ता ।

Post-colophon Statement: —

श्रीसंवत् १८६१ मी० आषाढ़ सुदि ८ मालवीयबालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ।

6454.

6516. शिवाद्वैतप्रकाशिका । *Śivādvaitaprakāśikā.*

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folia, 1–17, 19–31. Lines, 9. Extent in ślokas, 690. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1960. Appearance, fresh. Complete in three chapters.

The work seeks to demonstrate, with the help of quotations from different works, which are occasionally explained by the author, that Śiva is the sole and supreme deity whose worship alone leads to salvation. It refers to the Vaidika form of worship of the deity as distinguished from the Tantric form (Fol. 13B, 23A, 26A). Another MS of the work is described in IO. IV. 2513.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः। श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः।

करैर्दधानः परशुं कुरङ्गं वराक्षमुद्रामुपदेशमुद्रां।

वरस्य मूले विबुधोपसेव्यः सदा शिवायास्तु सदाशिवो नः॥

वाराणसीमहं वन्दे सच्चिदानन्दरूपिणीं।

मातृरूपेण सततं मह्यमारेखिलेष्टदां॥

अनन्ताख्यं गुरुं नौमि कवित्वप्रतिभाकरम्।

शास्त्रवल्लीजलधरं स्फुरत्कीर्त्तिकरं परम्॥

... ...

... ...

ढुंढिराजं महादेवीं नत्वा श्रीभारतीगुरु[ं]।

काशीनाथः प्रतनुते शिवाद्वैतप्रकाशिकाम्॥

तत्र धर्मार्थकाममोक्षेषु चतुर्विधपुरुषार्थेषु मोक्ष एव परमोत्तमपुरुषार्थः स चात्मतत्त्वज्ञानाधीनः तच्चात्मतत्वज्ञानं महेश्वराधीनमिति।

Colophons:—

11A, इति श्रीमद्भडोपनामकजयरामभट्टसुतवाराणसीगर्भसम्भवशिवाराधककाशीनाथविरचितायां शिवाद्वैतप्रकाशिकायां प्रथमोल्लासः।

22B, ०द्वितीयोल्लासः, 30B, ०दक्षिणामूर्त्तिशिवाराधककाशी० तृतीयोल्लासः।

Post-colophon Statement:—

संवत् १९६० मौ० श्रावण वदी २ के । मालवीयबालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ॥

6455.

6539. *Śivādvaitaprakāśikā.*

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 10. Lines, 9. Extent in ślokas, 270. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Though the name of the present work is the same as that of the work described under the previous number, and the subject-matter of both is of the same nature, they do not agree with each other as regards the actual contents. There is also no division into chapters in the present work.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः ।

अनन्ताख्यं गुरुं नौमि कवित्वप्रतिभाकरम् ।
शास्त्रवल्लीजलधरं स्फुरत्कीर्त्तिकरं परम् ॥

अनाद्यायाखिलाद्याय ... ...
नत्वा श्रीशङ्कराचार्य्यचरणाम्भोरुहद्वयम् ।
काशीनाथः प्रतनुते शिवाद्वैतप्रकाशिकाम् ॥

तत्र [भो]क्तृभोग्यात्मकस्य प्रपञ्चस्य सनियन्तृकस्य सृष्टेः प्राक् प्रलीनावस्थायां विकल्पहेतूनामभावात् श्रीदक्षिणामूर्त्तिपरशिवस्वरूपमत्यन्तनिर्विकल्पकं स्वप्रतिष्ठं भवति । तत्स्वरूपेऽध्यस्ता मायापि विकल्परहितैवावतिष्ठते । सा च प्राणिकर्मपरिपाकवशादीयदिकल्पिता सती शिवशक्तिविभागस्यापि तदानीमभावात् तदुभयसाधारणं चिन्मात्रमेव आश्रयतया स्वीकरोति । चिन्मात्र-

रूपः श्रीदक्षिणामूर्त्तिपरशिवोपि तत्सम्बन्धवशात् किञ्चित् स्वप्रतिष्ठत्वं विहाय तदभिमुखो भवति। अथ शिवशक्त्युभयरूप-साधारणं चिन्मात्रमाश्रिता सा माया पुनर्द्विधा भवति।

End:—

जगत् सृष्टिरियं पश्चाद्यथापूर्व्वं प्रवर्त्तते।

Colophon:—

इति श्रीमद्गुडोपनामकजयरामभट्टसुतवाराणसीगर्भसम्भवकाशी-नाथविरचिता शिवाद्वैतप्रकाशिका नागपुरे भवानीपण्डितगृहे समाप्ता।

Post-colophon Statement:—

मालवीयबालमुकुन्दस्येदम्।

6456.

6545. शैवसिद्धान्तमण्डनम्। *Śaivasiddhāntamaṇḍana.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 1–2, 4–14. Lines, 7. Extent in ślokas, 240. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

It seeks to demonstrate the greatness and supremacy of the deity by quotations mainly from Puranic literature.

Beginning:—

ॐ

श्रीगणेशाय नमः। श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः।

ज्योतिर्मात्रसदानन्दनिर्म्मलज्ञानरूपिणे।
नमः शिवाय शान्ताय ब्रह्मणे लिङ्गमूर्त्तये॥

दक्षिणामूर्त्तिपादाब्जभ्रमरीभूतमानसः।
काशीनाथः प्रतनुते शैवसिद्धान्तमण्डनम्॥

तत्रादौ स्कान्दे। ऋतय ऊचुः।

तत्र भृगुवाच ।

मदन्तःस्थानि भूतानि मत्तः सर्व्वं प्रवर्त्तते ।

यदाऽज्ञस्तत् परं तत्त्वं स ...दस्त्वेक एव हि ॥

End:—

एवंविधशिवचरितरहस्यं देवैरपि ज्ञातुमशक्यम् ।

अथ व्यासः ।

कृष्ण एव विजानाति शिवतत्त्वं सनातनम् ।

येन स्व(ख?)नेत्रपद्मेन पूजितोऽम्बिकया सह ॥

अथ विष्णुं प्रति शिवः ।

हरे यस्त्वावयोर्भेदं न करोति महामतिः ।

स एव शिवभक्तो ह महापाशुपतश्च सः ।

स एव शिवदृक् भक्तो ह्यन्यथा शिवविन्न तु ॥

Colophon:—

इति श्रीमद्दूडोपनामकजयरामभट्टसुतताराबासीगर्भसम्भवकाशी-
नाथविरचितं शैवसिद्धान्तमण्डनं समाप्तम् ।

Post-colophon Statement:—

मालवीयबालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ।

6457.

6548. शिवसिद्धान्तमञ्जरी । *Śivasiddhāntamañjarī.*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 50. Lines, 7. Extent in ślokas, 800. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1872. Appearance, discoloured. Complete.

This also seeks to demonstrate the supremacy of Śiva by quotations from various works, chiefly the Purāṇas. It also describes (Fol. 44ff) the characteristics and functions of a worshipper of the deity. The author has referred here (Fol. 44A) to one of his many works, the *Śivabhakti-sudhārṇava.*

Beginning:—

अनाद्यायाखिलाद्याय मायिने गतमायिने ।
अरूपाय सरूपाय दक्षिणामूर्तये नमः ॥
नत्वा श्रीशङ्कराचार्यचरणाम्भोरुहद्वयम् ।
काशीनाथः प्रतनुते शिवसिद्धान्तमञ्जरीम् ॥
सदाशिव[ः] परं ब्रह्म सांबमूर्त्तिः सनातनः ।
विभुतिलेश[ः]तस्यैव प्रपञ्च इति वैदिकः ॥

Colophon:—

श्रीशिवसिद्धान्तमञ्जरी समाप्ता ।

It will be noticed that this colophon unlike the usual practice in the works of Kāśīnātha does not refer to the name and genealogy of the author.

Post-colophon Statement:—

मौति संमत् १८७२ फल्गुनमास्ये कृष्णपक्षे तिथौ ८ मङ्गलवासरे लिखितम् ।

6458.

6529. शिवभक्तिरसायनम् । *Śivabhaktirasāyana.*

Substance, country-made paper. 9½ × 6 inches. Folios, 46. Lines, 11. Extent in ślokas, 1,000. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete in five chapters.

The first two chapters speak of the efficacy of the worship of Śiva. The third chapter describes the procedure of worship of the deity beginning with the morning rites of the worshipper. The last two chapters deal with the worship of the deity on particular occasions.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः ।
अनन्ताख्यं गुरुं नौमि कवित्वप्रतिभाकरम् ।
शास्त्रवल्लीजलधरं स्फुरत्कीर्त्तिकरं परम् ॥
अनाद्यायाखिलाद्याय मायिने गतमायिने ।
अरूपाय सरूपाय दक्षिणामूर्त्तये नमः ॥
नमः शिवाय शान्ताय ... ...
नत्वा श्रीशङ्कराचार्य्यचरणाम्भोरुहद्वयम् ।
काशीनाथः प्रतनुते शिवभक्तिरसायनम् ॥
तत्र शिवभक्तिर्द्विविधा मुख्या गौणी चेति । तत्रेश्वरविषयको-नुरागाख्यचित्तवृत्तिविशेषो मुख्यभक्तिः ।
तथा च भक्तिमीमांसासूत्रम्—सा परानुरक्तिरीश्वरे ।
ईश्वरः शिव इति ।

Colophons:—

7B, इति श्रीमद्गडोपनामकजयरामभट्टसुतवाराणसीगर्भसम्भवकाशीनाथविरचिते शिवभक्तिरसायने प्रथमोल्लासः; 15B, ०द्वितीयोल्लासः; 27A, ०तृतीयोल्लासः; 35B, ०चतुर्थोल्लासः; 46B, ०पञ्चमोल्लासः समाप्तः ।

[Fol. 26B–28B contain the beginning of chapter IV followed by the concluding portions of chapter III the colophon of which is again repeated in Fol. 28B. Chapter IV therefore really begins from Fol. 29A.]

Post-colophon Statement:—

मालवीयबालमुकुन्दस्येदम् ।

6459.

6552. कामेशार्चनचन्द्रिका । *Kāmeśārcanacandrikā.*

Substance, machine-made blue paper. 12 × 4 inches. Folia, 31. Lines, 7. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete in three chapters.

The work lays down the procedure of the worship of the deity Kāmeśvara, an aspect of Śiva, and quotes from different authoritative texts, extracts in support of the procedure described. Chapter I seeks to demonstrate the greatness and supremacy of Śiva. Chapter II describes the morning rites of the worshipper as well as the *nyāsas* to be performed in worshipping the deity. Chapter III deals with external worship (बाह्याराधन) including कलशस्थापन (Fol. 24A-B), विशेषार्घ्य (24B–25A), *pūjā* proper (26A) and पुरश्चरण (80B). Reference is made, among others, to two works of the author, *Mantrarājasamuccaya* and *Puraścaraṇadīpikā* (30B).

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः। श्रीएकवीरायै नमः। श्रीदक्षिणामूर्त्ति-गुरुभ्यो नमः।

नमामि कामेश्वरपादपङ्कजं
करोमि कामेश्वरपूजनं सदा।
वदामि कामेश्वरनाम निर्म्मलं
स्मरामि कामेश्वरतत्त्वमव्ययम्॥

कमनीयत्वात् कामः। कामः कमनीयतयेत्युक्तेः।

श्रीमत् सुन्दरनाथस्य देवीं शफरलोचनां।
कलये हृदये नित्यं कदम्बवनवासिनीम्॥
नत्वा श्रीदक्षिणामूर्त्तिचरणाम्भोरुहद्वयम्।
काशीनाथः प्रतनुते कामेशार्च्चनचन्द्रिकाम्॥

तत्रादौ आत्मतत्त्वज्ञानं किं जीवात्मतत्त्वज्ञानं वा परमशिवात्म-तत्त्वज्ञानं मोक्षे कारणमिति चेदत्र वदन्ति। परमशिवात्मतत्त्व-ज्ञानं मोक्षकारणम्।

The deity is described as follows (Fol. 22B):—

ध्यायेत् कामेशललितां मिथुनं वा समाहितः ।
मञ्चोपरि स्थितात् कौसुम्भवसनोत्तरच्छदः ॥
सुचितामृदुतल्पस्थः पद्मरागमणित्विषा ।
तस्योपरि वसन् पूर्वदिङ्मुखो दययान्वितः ॥
शृङ्गारवेशरुचिरः सदा षोडशवार्षिकः ।
उद्यद्भास्करबिम्बाभश्चतुर्हस्तस्त्रिलोचनः ॥
हारकेयूरमुकुटकटकाद्यैरलंकृतः ।
कमनीयसितज्योत्स्नापरिपूर्णकपोलभूः ॥
जागर्त्ति भगवानादिदेवः कामेश्वरः शिवः ।
तस्योत्सङ्गे समासीना तरुणादित्यपाटला ॥
सदा षोडशवर्षा च नवयौवनदर्पिता ।
बालार्कमण्डलाभासां चतुर्बाहुं त्रिलोचनां ॥
पाशाङ्कुशधनुर्बाण[ान्] धारयन्तीं शिवं शिवाम् ॥

Colophons :—

10A, इति श्रीमद्गडोपनामकजयरामभट्टसुतवाराणसीगर्भसम्भवकाशीनाथ-विरचितायां कामेशार्चनचन्द्रिकायां प्रथमः प्रकाशः; 23A, ०द्वितीयः प्रकाशः; 31A, ०तृतीयः प्रकाशः ।

Post-colophon Statement :—

मालवीयबालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ।

6460.

6525. शिवमुक्तिप्रबोधिनी । *Śivamuktiprabodhinī.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 15. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The main object of the work is to show that salvation may be attained only through the knowledge and worship of Śiva who alone has the power to grant it.

Beginning :—

नमः शिवाय चिदशार्चिताय
विनष्टदोषाय गुणार्णवाय ।
विमुक्तिमार्गप्रतिबोधनाय
वेद्यादिवेदाय [वेदादिवेद्याय ?] नमः शिवाय ॥
दक्षिणामूर्त्तिपादाब्जभ्रमरीभूतमानसः ।
काशीनाथः प्रकुरुते शिवमुक्तिप्रबोधिनीम् ॥
तत्र रुद्रस्तारकं ब्रह्म व्याचष्टे येनासावमृतीभूत्वा मोक्षीभवति ।

End :—

जगत्कारणभूतौ तौ दम्पतीभूतविग्रहौ ।
सुमीनाक्षीसुन्दरेशौ ध्यायेत् स्वहृदयाम्बुजे ॥

Colophon :—

इति श्रीमद्गुडोपनामकजयरामभट्टसुतश्रीरामगर्भसं[भ]व-
काशीनाथविरचिता शिवमुक्तिप्रबोधिनी पुण्यग्रामे समाप्ता ।

Post-colophon Statement :—

मालवीयबालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ।

6461.

8374. **शाम्भवाचारकौमुदी ।** *Śāmbhavācārakaumudī.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 33. Lines, 9. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Date, 1849 V.S. Appearance, fresh. Complete in five chapters.

This and the following two works deal with the details of the worship of Śiva.

Beginning :—

अनाद्यायाखिलाद्याय मायिने गतमायिने ।
अरूपाय सरूपाय दक्षिणा[?]र्त्तये नमः ॥
श्रीचिदम्बरपादाब्जभ्रमरीभूतमौलिना ।
रच्यते काशीनाथेन शाम्भवाचारकौमुदी ॥ २ ॥

तत्रादौ परमशिवोत्कर्षः प्रदर्श्यते ।
कौर्म्मे नारायणं प्रति परशिवः ।
प्रलयस्थितिसर्गाणां कर्त्ता त्वं धरणीपते ।
वत्स वत्स हरे विश्वं पालयैतच्चराचरम् ॥

End :—

मार्ज्जनदशांशेन विप्रभोजनं गुरुसन्तोषणञ्च । पुरश्चरण-संकल्पादिकं तु मत्कृतपुरश्चरणदीपिकायां द्रष्टव्यम् ।

Colophons of the different chapters :—

8A, इति श्रीमद्भट्टोपनामकजयरामभट्टसुतवाराणसीगर्भसम्भवकाशीनाथ-विरचितायां शाम्भवाचारकौमुद्यां प्रथमः प्रकाशः; 15A, ०द्वितीयप्रकाशः; 23A, ०प्रातःकृत्यादिमूलमन्त्रन्यासविधानाख्यस्तृतीयः प्रकाशः; 29A, ०पूजा-निर्णयाख्यश्चतुर्थः प्रकाशः; 33B, ०यन्त्रपूजाविधानाख्यः पञ्चमः प्रकाशः ।

Post-colophon Statement :—

संवत् १८४६ लिखितं सेवारामेण काश्यां पञ्चनदे शुभं भवतु । शुभं भूयात् ।

Siddheśvara.

6462.

5878. **पञ्चाक्षरीमुक्तावली ।** *Pañcākṣarīmuktāvalī.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 33. Lines, 10. Extent in ślokas, 850. Character, Nāgara. Appearance, old and soiled. Complete in five chapters.

One MS of the work is noticed in Stein, P. 231.

Beginning:—

प्रणम्य जगतामीशं विभुं साम्बसदाशिवम् ।
गणेशं विघ्नहर्त्तारं गिरं विद्याकरा[न्] गुरून् ॥
शिवपञ्चाक्षरीमन्त्रजपहोमार्चनात्मिकां ।
पद्धतिं तनुते शैवविद्वान् सिद्धेश्वराह्वयः ॥
बुद्धिजालैः समाहृत्य शैवागमसमुद्रतः ।
सारोक्तिमौक्तिकानीह स्रगिव ग्रथिता यतः ॥
अतः पञ्चाक्षरीमुक्तावलिरित्यभिधानकं ।
लभते पद्धतिरि(ति)यं शिवसन्तोषकारिणी ॥
आदिसर्गे महादेवो न ... ... ।
मन्त्रराजमिमं प्राह ब्रह्मणे रजआत्मने ॥
पञ्चाक्षराणि पञ्चास्यैरग्रहीत् पद्मजो यतः ।
पञ्चानामक्षराणां च समाहारोत्र कथ्यते ॥
तान्यक्षराणि शैवानि मन्त्रस्तन्मय उच्यते ।
वाच्य[ः] सदाशिवस्तत्र वाचको मन्त्र ईरितः ॥
श्रुतिस्मृतिपुराणेषु तथा शैवागमेष्वपि ।
अस्य मन्त्रस्य माहात्म्यं पौनःपुन्येन वर्ण्यते ॥
ग्रन्थविस्तारभीतेन नेह कार्त्स्न्येन कथ्यते ।
मन्त्रस्य भेदा बहवो नालं वक्तुं चतुर्मुखः ॥
यथामति यथाशास्त्रं शिष्टाचाराविरोधतः ।
मन्त्रस्यास्य त्रयो भेदा[ः] सविस्तारं प्रकाश्यते ॥

Colophons and headings:—

3A, इति पञ्चाक्षरीमुक्तावल्यां प्रथमश्रेणिः; 4B, इति भूतशुद्धिः; 5A, इति प्राणप्रतिष्ठा, अथ मातृकान्यासः; 5B, इत्यन्तर्मातृका; 6A, इति बहिर्मातृकान्यासः; 6B, इति कलान्यासः; 7A, ध्यानम्; 7B, इति श्रीकण्ठ-मातृकान्यासः; 8A, इति पीठन्यासः; 8B, प्रासादपञ्चाक्षरीषड़ङ्गन्यासः;

9A, अथ पञ्चवक्त्रन्यासः ; 9B, इत्यष्टत्रिंशत्कलान्यासः ; 10A, अथ गोलान्यासः ; 10B, अथ चक्रन्यासः ; 11A, इति शुद्धपञ्चा॰ ॰ध्यानम् ; अथ शक्तिपञ्चाक्षरी-ध्यानम् ; अथ प्रासादपञ्चाक्षरीध्यानम् ; 12A, इति श्रीपञ्चाक्षरमुक्तावल्यां न्यासजपविधिर्नाम द्वितीयश्रेणिः ; अथ पूजाविधिरभिधीयते ; 18A, इति श्रीपञ्चाक्षरमुक्तावल्यां पूजाविधिर्नाम तृतीयश्रेणी ; इति नित्यविधि[ः]समाप्ता । 19A, इति नैमित्तिकज[प]विधिः ; 20B, अथ नैमित्तिककाम्यहोमविधिरुच्यते । 24A, इति श्रीपञ्चाक्षरमुक्तावल्यां नैमित्तिककाम्यविधिर्नाम चतुर्थश्रेणिः ; 25A, इति लघुदीक्षाविधिः । अथ देशः, अथ कालः, अथ जपस्थानम् ; 26A, अथ जपमाला ; 27A, अथ जपनियमः ; अथ पुरश्चरणनियमः ; 28B, अथ पूजाप्रकारः ; 29B, अभ्यङ्गद्रव्यम् ; 32A, इति पूजाप्रकारः समाप्तः । अथ होमविधिः ; 33B, इति श्रीपञ्चाक्षरीमुक्तावल्यां पञ्चाङ्गोपासनोपयोगिदेश-कालादिकथनं नाम पञ्चमः श्रेणिः ।

Post-colophon Statement :—

इदं पुस्तकं रघुनाथभट्ट ।

Lakṣmīdhara.

6463.

4285. शैवकल्पद्रुमः । *Śaivakalpadruma.*

Substance, palm-leaf. 15×1 inches. Foliá, 96. Lines, 4, 5. Extent in ślokas, 1,400. Character, Udiyā. Apperance, old and mouse-eaten. Incomplete at the end.

The present MS contains four chapters and a portion of the fifth. A MS of a work of the same name attributed to Lakṣmīcandra Miśra is mentioned in *Cat. Cat.* I. 662.

Beginning :—

\+ + + + + लिख्यते ।
एकदन्तं उमापुत्त्रं गजवक्त्रं त्रिलोचनम् ।
चन्द्रार्द्धधारिणं वन्दे सर्व्वविघ्नविपत्तये ॥

वन्दे शम्भुं त्रिभुवनगुरुं सर्व्वलोकाधिवासम्
ब्रह्मोपेन्द्रार्च्चितपदयुगं सोमसूर्य्याग्निनेत्रम् ।
+ + + + + स्वर्गमोक्षस्खलोकान्
दातारं गोद्विजहितकरं ब्रह्मविष्ण्वादिरूपैः ॥
श्रुतिस्मृतिपुराणानां भारतागमधर्म्मिणां ।
भूयात् सुवाक्यबीजाच्च शैवकल्पद्रुमोदयः ॥
गुरुवचनजलैः प्रवर्द्धमानो
जपनवपल्लवमर्च्चनाप्रसूनम् ।
फलममृतमयं दधानमागात्
सुखयतु विज्ञखगान् रहस्ययं हि ॥
पापपुण्यपथश्रान्ता जनाः सर्व्वे निराकुलाः ।
शैवकल्पद्रुमं प्राप्य गतश्रान्ता भवन्तु च ॥
कस्माज्जगत् समुत्पन्नं कारणान्यत्र कानि च ।
तेषां पूज्यतमं किन्तदादावेतन्निरूप्यते ॥
तत्रादौ श्रीभारते शान्तिपर्व्वणि युधिष्ठिरं प्रति भीष्मवाक्यम् ।
प्रकृतिं पुरुषञ्चैव क्षोभयित्वा स्वतेजसा ।
ब्रह्माणमसृजत्तस्माद्देवदेवः प्रजापतिः ॥

Colophons of the different chapters:—

9B, इति श्रीमदेकाम्रविपिनविहितस्वर्णकूटाचलवरशिखरकन्दरोदरविनोदिशम्भुवरत्रिभुवनेश्वरपदद्वन्द्वारविन्दमकरन्दपाननिर्भरमत्तमधुकरलक्ष्मीधरविरचिते शैवकल्पद्रुमे प्रथमः काण्डः; 28B, ०द्वितीयः काण्डः; 41B, ०तृतीयः काण्डः; 91B, चतुर्थः काण्डः ।

The fifth chapter which is incomplete begins as follows:—

अथाहं तज्जपं वक्ष्ये पूजाभेदं ततः परम् ।
वैदिकं तन्त्रगुप्तञ्च शिवधर्मादिभाषितम् ॥
तत्रादावासननिर्णयः ।

Gaṅgāsuta.

6464.

3212. त्वरितरुद्रविधिः । *Tvaritarudravidhi.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 3. Lines, 11. Extent in ślokas, 80. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Complete.

The work deals with the details of the worship of Tvaritarudra. It contains both the *pramāṇa* (Fol. 1–2A) and *prayoga* (Fol. 2A–3B) for this worship. The *dhyāna* of the deity runs as follows (1A, 3A):—

चतुर्भुजं त्रिनेत्रञ्च शुद्धस्फटिकसन्निभम् ।
अमृतेन च पूर्णौ द्वौ कलशौ हस्तयोर्द्वयोः ॥
हस्तद्वयेन योगस्य कृतमुद्रं स्थिरासनम् ।
सर्वकामफलेशानं शङ्करं करुणानिधिम् ॥
उग्रकर्मणि चैवोग्रं मूर्त्तिं ध्यायेदुमापतिम् ।
द्विभुजं नागहस्तञ्च शूलपाणिं[ ] जटाधरम् ॥
ध्यात्वैवं शङ्करं पापान्मुच्यते मोहसम्भवात् ।

Beginning :—

यस्य कुक्षौ जगत् सर्व्वं स्थावरं जङ्गमं च यत् ।
दुःखच्छिदे नमस्तुभ्यं ब्रह्मविष्णुशिवात्मने ॥
अथ त्वरितरुद्रस्य न्यासमुद्राक्रमेण तु ।
जपहोमादिकं सर्व्वं कथ्यते सर्व्वसिद्धये ॥

Colophons :—

2A, इति गङ्गासुतोक्तत्वरितरुद्रविधिः ; 3B, इति कल्पोक्तफलोदय-प्रकारः कथितः । इति त्वरितरुद्रविधिः ।

Dhanarāja.

6465.

10330. आह्निकचन्द्रिका। *Āhnikacandrikā.*

Substance, country-made paper. (Fol. 1–26) 9×4 inches, (Fol. 27–58) 10×4½ inches. Folia, 58. Lines, 7–10. Extent in ślokas, 700. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

The work begins by describing the morning rites to be performed by a householder and the preliminaries (*nyāsa*, etc.) to be observed in a Tantric worship. It deals in detail with the worship of Śiva (Fol. 33A–47A) and briefly with the worship of Durgā (48A–52A), Vagalāmukhī (53A–56B) and Mahālakṣmī (56B–57A). Among others it quotes from and refers to the following works:—

1, मनु, माधवीय वामनपुराण; 2B, प्रयोगपारिजात; 3B, स्मृत्यर्थसार; 4B, अगस्त्यसंहिता; 13A, आचाररत्ने वृद्धवसिष्ठ; 16B, पारिजात; 18B, विष्णुस्मृति, पारिजाते भरद्वाज; 19A, भट्टोजीय आश्वलायनस्मृति, भट्टोजीय; 21A, मदनरत्ने मरीचि; 51A, मन्त्रकोश; 52A, मेरुतन्त्र।

Beginning:—

प्रणम्य मातरं गङ्गां शङ्करं वनशङ्करीं ।
श्रीकेशवाख्यपितरं वेदशास्त्रविशारदम् ॥
धनराजेन सुधिया सारमुद्धृत्य शास्त्रतः ।
शिष्टानां तन्यते तुष्ट्यै संक्षेपाह्निकचन्द्रिका ॥

The following colophon, written in a different hand, is found at the end of the MS:—

इति श्रीवगलार्चनचन्द्रिका समाप्ता।

Bālambhaṭṭa.

6466.

5454. वटुकार्च्चनसंग्रहः । *Vaṭukārcanasaṃgraha.*

Substance, country-made paper. 15×6 inches. Folia, 1–287 with one extra Fol. each after Fol. 57, 89 and 131. The extra Fol. after Fol. 145 and 211, though mentioned in the contents, are missing. Fol. 67-68 and 147–149 (which cover the matter of 147–150 of the original) are later restorations. Lines, 10. Extent in ślokas, 9,400. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete in eight chapters.

At the end of the MS there is a detailed list of contents in five folios. After the end of chapter VIII there is a section named आपदुद्धारणपटल taken from the *Viśvasāratantra* which is followed by *Vaṭukapūjāyantra* and *Vaṭukapūjāyantradevatā.* Of works referred to, mention may be made of *Dīpadāna* of Rāmacandra (Fol. 120) and *Mantramārtaṇḍa* of the author's father (Fol. 275B). The work deals with the details of the worship of Vaṭukabhairava.

Beginning:—

यन्मन्त्रजपतो विप्रः सिद्धोऽभूदिह भूतले ।
वटुकं सिद्धिदं कान्तं भैरवं तं नमाम्यहम् ॥
विप्रः बृहदारण्यकः । वटुकं वटुकनामानम् ।
आपद्गतमनुष्याणामापदुद्धारहेतुके ।
मन्त्रस्तोत्रे भैरवस्य ऋषिभिः समुदीरिते ॥
अतस्तद्विषयं बद्धं जाता भक्त्या मतिर्मम ।
यं दृष्ट्वा साधकाः सर्व्वे भविष्यन्ति गतव्यथाः ॥
मत्कल्पितं नात्र किञ्चिद् यत् कृतं ग्रन्थकारकैः ।
तत्संग्रहोऽत्र विज्ञेयः सर्व्वभूतदयालुभिः ॥

भारद्वाजकुलाम्भोधौ शीतरश्मिरिवापरः ।
वसुधातलविख्यातो जातो नाम्ना दिवाकरः ॥
तत्सुतो रामभट्टोऽभूचन्द्राचन्द्र इवापरः ।
उपदेशेन शिष्याणामज्ञानध्वंसकारकः ॥
बृहस्पतिसमः शास्त्रे रामाराधनतत्परः ।
हरिणा सदृशो वीर्य्ये क्षमया पृथिवीसमः ।
तत्सुतः परया भक्त्या बालम्भट्टः समासतः ॥
करोति साधकप्रीत्यै वटुकार्चनसंग्रहम् ॥

इह खलु त्रिविधतापसन्तप्तान् दुरितसङ्घविहन्यमानाभीप्सितार्थान् पुरुषार्थमलभमानान् अनायासेन पुरुषार्थं कामयमानान् जनानुद्दिधीर्षुः परमकारुणिकः शिवः आपदुद्धारकं मन्त्रं पृच्छन्त्यै पार्व्वत्यै ।

आपदुद्धारणादस्मादापदुद्धरणक्षमः ।
तन्त्रेषु नास्ति मन्त्रोऽन्य इत्याहुस्तत्त्ववेदिनः ॥

इत्युक्त्वा । एवं
आपदुद्धारणाचस्तु संसाराब्धिं न संविशेत् ।

इत्युक्त्वा
एवमभीष्टफलसंसिद्धौ कीर्त्तितः सुरपादपः ।

इत्युक्त्वा च सकलजनापद्विनाशनसुखोपायं सकलजनमोक्षमुख्योपायमभीष्टफलसिद्धिसुरपादपं समस्तपुरुषार्थसाधनञ्च श्रीमद्वटुकमन्त्रमुक्तवान् । तज्ज्ञानञ्च तत्तदुद्धाराधीनमिति तन्मन्त्रोद्धार आदौ प्रदर्श्यते ।

Colophons of different chapters :—

34A, इति श्रीमदनवद्यविद्याविद्योतमानभारद्वाजोपनामक-रामभट्टात्मज-बालम्भट्टकृते वटुकार्चनसंग्रहे तान्त्रिकसंक्षिप्ततरनित्यहोमप्रयोगकथनं नाम प्रथमं वटुकार्चनम्; 68A, ०भस्मसाधनकथनं नाम द्वितीयं वटुकार्चनम्; 84B,

०स्तोत्रकवचसहस्रनामपञ्जराणां समग्रावर्त्तनत्वविचारकथनं नाम तृतीयं वटुकार्चनम् ; 127A, ०दिङ्नियमकथनं नाम चतुर्थं वटुकार्चनम् ; 160B, ०शान्त्यादिकाम्यकर्मपूजाविधानकथनं नाम पञ्चमं वटुकार्चनम् ; 194A, ०संक्षिप्ततान्त्रिकहोमप्रयोगकथनं नाम षष्ठं वटुकार्चनम् ; 232B, ०वटुकभैरवसहस्रनामस्तोत्रमन्त्रकथनं नाम सप्तमं वटुकार्चनम् ; 287B, वटुकोपनिषत्कथनं नाम अष्टमं वटुकार्चनम् ।

Works and authors quoted and referred to :—

8A, तान्त्रिकपद्धति ; 8B, विश्वसारोद्धार ; 9A, दक्षिणामूर्त्तिसंहिता ; 9B, नित्यातन्त्र ; 12A, शिवार्चनचन्द्रिका ; 29A, प्रयोगसार ; 57B, वर्म्मतन्त्र ; 63B, पुरश्चरणचन्द्रिका ; 73A, वामदेवसंहिता ; 77A, मैथिलमत ; 77B, शिवागमसार ; 80A, कण्ठरव, मिश्रोक्ति ; 81A, काश्मीरमत ; 84A, शाङ्खायनक्रम ; 84B, शक्तिसङ्गमतन्त्र ; 86A, योगपालसंवरतन्त्र ; 97A, स्मृतिचन्द्रिका ; 97B, विद्याविशारदग्रन्थ ; 112B, रुद्रयामले विश्वसारोद्धार ; 115A, उड्डामरेश्वरतन्त्र ; 117B, रामचन्द्रकृतदीपदानविधिक्रम ; 136A, भैरवतन्त्र, कुवेरतन्त्र, ज्ञानार्णव ; 136B, दीपविधान ; 137A, उत्तरतन्त्र ; 141A, वाराहीतन्त्र ; 143B, वामकेश्वरतन्त्र ; 145A, पाशुपततन्त्र ; 146A, गुह्यागम ; 147B, सावर ; 155B, मन्त्रमार्त्तण्ड, शिवरहस्ये अच्छिद्रसंहिता ; 161A, मन्त्रदीपप्रकाशिका ; 176A, भूतभैरवतन्त्र ; 182A, मन्त्रमहोदधि ; 183A-B, रहस्यवृत्तिकृत् ; 184A, तन्त्रराज, विश्वसार, कुलार्णव ; 186B, कुलमूलावतार ; 189A, आकाशभैरवकल्प ; 190A, तत्त्वसागर ; 199A, कालसङ्कर्षिणीतन्त्र ; 199B, सिद्धान्तसिन्धु ; 203A, कालिकातन्त्र ; 204B, भैरवीतन्त्र ; 205A, विश्वसार ; 209A, भैरवयामल ; 232B, रुद्रयामले रहस्यखण्ड ; 249A, कोमनैशकोटिप्रसादे तत्त्वसाररहस्य ; 261A, त्रिपुरासिद्धान्त ; 267A, नारदीय ; 273A, शिवागमकल्प ; 273B, प्रत्यङ्गिराविधान ; 280B, नित्यनाथसिद्धविरचित रसरत्नाकर ; 286B, वटुकोपनिषत् ।

Rāmacandra.

6467.

5805. **भैरवपूजापद्धतिः ।** *Bhairavapūjāpaddhati.*

Substance, country-made paper. 9×5¼ inches. Folia, 14, of which the first six, the 8th and the 9th have been restored on modern paper. Lines, 12. Extent in ślokas, 350. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The work lays down the procedure of worship of Vaṭukabhairava, beginning with the morning rites of the worshipper. It would appear from the colophon that the present work is based on a similar work by Kṛṣṇa Bhaṭṭa. Along with the present MS are found two Fol. containing a portion of *Bhairavasahasranāmastotra.*

Beginning:—

ॐ अखण्डानन्दबोधाय नित्याय परमात्मने ।
चित्संक्रान्तस्वरूपाय कृतात्मगुरवे नमः ॥
धीमता रामचन्द्रेण शिष्याणां प्रीतये शुभा ।
क्रियते पद्धतिः स्वल्पा वटुकस्य शिवात्मनः ॥

तत्र सविकल्पः साधकः ब्राह्मे मुहूर्त्ते चोत्थाय आवश्यकं कृत्वा पादौ पाणी प्रक्षाल्य रात्रिवासः परित्यज्य धौते वाससी परिधाय आचम्य देवमन्दिरे गत्वा तत्र देवाग्रे उपविश्य तन्निर्माल्यमपसार्य पूर्वदिनावशिष्टपुष्पैः संपूज्य ततो ब्रह्मरन्ध्रस्थश्वेतवस्त्रसहस्रदल-कर्णिकायां स्वगुरुं श्वेतानुलेपनादिभूषितं .... ।

Colophon:—

इति रुद्रयामलानुसारेण कृष्णभट्टोक्तभैरवपूजापद्धतिः समाप्ता ।

Jaitrasiṃha.

6468.

5745. **भैरवार्च्चापारिजातः ।** *Bhairavārcāpārijāta.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 51–101. Lines, 10–14. Character, Nāgara. Appearance, good. Date, Samvat 1845. Incomplete.

The present MS contains chapters 9–14 as also the latter part of chapter 8. This portion deals with initiation and allied matters. One MS of the work is mentioned in *Cat. Cat.* I. 417.

End :—

इति गदितमशेषं भैरवोपासनायां
यजनजपहुतादौ शास्त्रदृष्टं विधानम् ।
गुरुचरणसरोजाराधनाल्लभ्यमेतत्
कृतसुकृतसहस्रैर्गोपनीयं हि तस्मात् ॥
इत्थं महाराजकुमारवर्य्यः
श्रीजैत्रसिंह इति विश्रुतनामधेयः ।
श्रीभैरवस्यार्च्चनपारिजातं
ग्रन्थं वघेलकुलपद्मरविश्चकार ॥
तं पारिजातमधिक + मरागुरुकल्पो-
मूलं समस्तनिगमार्थविशालशाखं ।
नानाप्रयोगदलकारकपुष्पपूर्णं
धर्म्मार्थकामयुतमोक्षफलं लभन्ते ॥

Last Colophon :—

इति श्रीवघेलकुलकमलप्रद्योतप्रचण्डमार्त्तण्डमहाराज-कुमार-श्रीजैत्रसिंहदेवविरचिते श्रीभैरवार्चापारिजाते चतुर्द्दशस्तवकः समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

Post-colophon Statement (in a different hand):—

संवत् १८४५ शके १७१० मिति वैशाख शुक्लत्रयोदश्यां मन्दे केदारत्रवाडीब्राह्मणाल्लिखापितं पुस्तकम् ।

Kamalākara.

6469.

5790. **शान्तिरत्नाकरे मृत्युञ्जयविधिः ।** *Mṛtyuñjayavidhi from the Śāntiratnākara.*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 1-7+1-3, of which Fol 1A contains the continuation of Fol. 3B. Lines, 12. Character, Nāgara. Date, Samvat 1866. Appearance, fresh. Complete.

This contains the *Mṛtyuñjayavidhi* (i.e. rules for the magical use of certain *mantras* of Śiva) section of the *Śāntiratnākara* of Kamalākarabhaṭṭa (ASB. III. 2184 -Fol. 220B–232A). Fol. 5A–7B contain the *Puruṣasūktavidhi* and the *dīpasthāna* found in Fol. 232A–236B of the MS of the *Śāntiratnākara.*

Post-colophon Statement : —

संवत् १८६६ भाद्रप. कृष्णप. २ तिथौ मङ्गले लिखितं गोपीनाथेन ।

Anonymous.

6470.

4289B. **शैवचिन्तामणिः ।** *Śaivacintāmaṇi.*

Substance, palm leaf. 14½×1½ inches. Folia, 14-83B. Lines, 3, 4, 5. Extent in ślokas, 950. Character, Uḍiyā. Appearance, good. Complete.

The work deals with the details of the worship of Śiva.

Beginning :—

प्रणम्यादौ महादेवं हिमाद्रितनयापतिम् ।
शैवचिन्तामणिग्रन्थो वक्ष्यते मुक्तये नृणाम् ॥
देवं नत्वा करिवरमुखं सर्व्वविघ्नापहारम्
सर्व्वेशानं त्रिनयनमथो चन्द्रखण्डाङ्कितञ्च ।
वक्ष्ये शैवागमजलनिधिप्रावमीशानतो वः
प्रादुर्भावं वृजिनकुलहं शैवचिन्तामणिञ्च ॥

Colophons of the different sections :-

21A, इति श्रीशैवचिन्तामणौ शैवगङ्गादिरुद्राक्षधारणान्तकथनो नाम प्रथमः पटलः; 29A, ०शिवसन्ध्यादिमातृकान्तकथनं नाम द्वितीयः पटलः; 36A, श्रीकण्ठादिपञ्चाक्षरोद्धारणान्तकथनो नाम तृतीयः पटलः; 45B, ०अन्तर्य्यागादि-मुद्रान्तकथनो नाम चतुर्थः पटलः; 51B, ०ध्यानासनोपचाराद्युपवासनान्तकथनो नाम पञ्चमः पटलः; 58B, ०परमन्यासादि-एकाम्रवनपीठवर्णनो नाम षष्ठः पटलः; 69A, ०काशीहिमवद्दर्शनादि-विनियोगाग्निसंस्कारान्तकथनो नाम सप्तमः पटलः; 77B, ०दर्शनादिशिवरात्रिव्रतकथनो नाम अष्टमः पटलः ।

Fol. 78–83 contain a section describing the procedure of the worship of Śiva. This section begins:—

अथ त्र्यम्बकपूजाविधिर्लिख्यते । अथ पूज्यतया केचिदादौ द्वारपालपूजां कुर्वन्ति । तद्यथा—

आचम्य विधिना तत्र सामान्यार्घं विधाय च ।
द्वारमस्त्राम्बुभिः प्रोक्ष्य द्वारपालान् प्रपूजयेत् ॥

6471.

11204B. **शिवपञ्चाक्षरीपद्धतिः ।** *Śivapañcākṣarīpaddhati.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 13. Lines, 11. Extent in ślokas, 340. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

The work lays down the procedure of the worship of Śiva beginning with the morning rites of the worshipper.

Colophon :—

इति शिवपञ्चाङ्गपूजापद्धतिः समाप्ता ।

6472.

11010D. महामृत्युञ्जयविधिः । *Mahāmṛtyuñjayavidhi.*

Substance, mill-made paper (as used in B.N.W. Railway Form No. SN. 38. VP). 10×5½ inches. Folia, 4. Lines, 11. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

This lays down the procedure for the muttering of the *Mahāmṛtyuñjayamantra* for the purpose of obtaining a long life free from all diseases.

The MS belonged to one Pandit Badrinarayana Misra (Daulatganj, Chapra) as indicated by a rubber stamp and a short line on the obverse of the first leaf.

6473.

9657. मृत्युञ्जयमन्त्रजपः । *Mṛtyuñjayamantrajapa.*

Substance, country-made paper. 8½×4 inches. Folia, 2. Lines, 6. Extent in ślokas, 12. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

This lays down the procedure for muttering the *mantra* of Mṛtyuñjaya which is muttered with a view to obtaining a long life free from all diseases.

6474.

11225. मृत्युञ्जयजपविधानम् । *Mṛtyuñjayajapavidhāna.*

Substance, mill-made paper. 9×4½ inches. Folia, 4. Extent in ślokas, 40. Lines, 8. Character Nāgara. Date, 1919 V.S. Appearance, fresh. Complete.

It deals with the same topic as that of the previous MS.

Post-colophon Statement :—

लिखितं संवत् १८१८ । मिति आश्विन क्लस्त दुआदशि १२ वार शनीस्वर लिखितं लक्ष्मीशंवर शहस्र अवदिच पाठक ।

6475.

2402. **मृत्युञ्जयविधिः ।** *Mṛtyuñjayavidhi.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 2. Lines, 11. Extent in ślokas, 38. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

It deals with the same topic as that of the previous MS.

6476.

4710. [**उमामहेश्वरपूजा ।** *Worship of Umāmaheśvara.*]

Substance, palm-leaf. 11×2 inches. Folia, 10 (broken). 13–19. Lines, 5. Character, Newari. Appearance, old and discoloured. Fragmentary.

The portion preserved here deals with the worship of Umāmaheśvara which name occurs on Fol. 13B and 15A. *Homa* of the deity is treated in Fol. 17Bff. The prescriptions for the worship begin thus (Fol. 13A):—

दत्त्वा पुष्पमुमेशस्य मूर्ध्नि भक्त्या प्ररोप्य च ।
सुरभ्या शक्तिमन्त्रेण नमस्कृत्वा महेश्वरम् ॥
ततो ध्यात्वाम्बिकेशानं त्रणमात्रं स्मितानननम् ।
स्वागतं ते भवानीश इत्युक्त्वा समाहितः ॥

मम सुखागतं वत्स्वेतीमन्त्रोक्तं विभाव्य च ।
पादाब्जयुगले पाद्यं नमोन्तेन हृदासुना ॥
स्वधान्तेन विभोर्वक्त्रे तेनैवाचमनीयकम्
स्वाहान्तेन शिरस्यर्घं दूर्वापुष्पाक्षतानि च ॥
वौषडन्ते हृदा दत्त्वा सहृन्मूलेन वा ततः ।

6477.

5523. **महाकालपञ्चाङ्गम् ।** *Mahākālapañcāṅga.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 33. Lines, 7. Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1836. Appearance, good. Complete.

Colophons of the different sections:

5A, इति श्रीविश्वनाथसारोद्धारतन्त्रे उत्तरखण्डे मन्त्रप्रदीपिकायां कामेश्वररहस्ये षडाम्नायनिर्णये महाकालपटलं नाम पटलं सम्पूर्णम्, चतुस्त्रिंशः पटलः ३४ । 13B, ०महाकालपद्धतिः सम्पूर्णम्; 17A, ०श्रीमहाकालपञ्चाङ्गे मन्त्रगर्भकवचं सम्पूर्णम्, षट्त्रिंशतितमः पटलः; 29B, ०महाकालसहस्रनाम-सम्पूर्णम्; 33, ०महाकालस्तोत्रं सम्पूर्णम् ।

Post-colophon Statement:

शुभमस्तु संवत् १८३६ समयनाम आषाढमासे कृष्णपक्षे चतुर्दशीमन्दवासरे लि० काश्यां मध्ये के ।

6478.

10526. **वटुकभैरवतरङ्गः ।** *Vaṭukabhairavataraṅga.*

Substance, country-made paper. 8½×3½ inches. Folia, 11. Lines, 7. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

This deals with the details of the worship of Vaṭuka. It seems to form part of a bigger work.

Beginning :—

अथ वटुकभैरवमन्त्रतरङ्गः ।

कान्तिमेधाबलारोग्यतेजःपुष्टियशः श्रियः ।

उद्धरेद्वटुकं देवं आपदुद्धरणं तथा ॥

गुरुद्वयं पुनर्ङेन्तं वटुकं तं समर्चयेत् ।

एकविंशत्यक्षरात्मा शक्तिरुद्रो मनुर्मतः ॥

Colophon :—

इति श्रीवटुकभैरवतरङ्गं समाप्तं ।

6479.

5917. **वटुकमालामन्त्रम् ।** *Vaṭukamālāmantra.*

Substance, country-made paper. 9½ × 5 inches. Folia, 4. Lines, 9. Extent in ślokas, 70. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

It contains a *mālāmantra* (a long *mantra*) of Vaṭuka-bhairava.

Beginning :—

अथ वटुकभैरवमालामन्त्रः ।

श्रीभैरवः पायादपायात् ॐ ह्रां ह्रीं ह्रूं ॐ नमो भगवते ब्रह्माण्डभैरवाय प्रचण्डोग्रभैरवाय कपालभैरवाय धून विप्रचण्ड-वृश्चिकवाहनाय फणिभूषणाय गिलि गिलि महोग्रप्रचण्डप्रबलाय कालभैरवाय ह्रां ह्रीं ह्रूं ह्रैं ह्रौं ह्रः मथ मथ......... ।

Colophon :—

इति श्रीवटुकमालामन्त्रं सम्पूर्णम् ।

6480.

9925. [वटुकार्चनम् । *Vaṭukārcana.*]

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 7. Lines, 8. Extent in ślokas, 80. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

It deals with *puraścaraṇa, pūjā* and *dīpadāna* in connection with the cult of Vaṭuka.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

कुलेश श्रोतुमिच्छामि भैरवस्य महात्मनः ।
पुरश्चर्याविधिः कीदृक् नाम्नामष्टोत्तरस्य च ॥ १ ॥

6481.

11344. दीपदानपद्धतिः । *Dīpadānapaddhati.*

Substance, country-made yellow paper. 9½ × 4 inches. Folia, 2. Lines, 7. Extent in ślokas, 20. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The work describes the procedure of offering lamps to Vaṭukabhairava. An extract from the *Bhairavītantra* dealing with the same topic has been described under No. 6042 above. For a description of a similar procedure in connection with Kārtavīrya cf. *Dīpaprakāśa* below.

6482.

11346. [उन्मत्तभैरवपञ्चाङ्गम् । *Unmattabhairava-pañcāṅga.*]

Substance, country-made yellow paper. 10½ × 5 inches. Folia, 23. Lines, 9. Extent in ślokas, 480. Character, Nāgara. Appearance, good Complete.

Two sections (*paddhati* and *paṭala*) are not found here.

Colophons :—

2B, इति श्रीपारमेश्वरतन्त्रे वाराणसीपटले श्रीउन्मत्तभैरवसांख्याने गुरुरुद्रसंवादे उन्मत्तभैरवद्वादशनामस्तोत्रं सम्पूर्णम् ; 7B, ०श्रीउन्मत्तभैरवोपाख्याने गुरुरुद्रसंवादे उन्मत्तभैरवहृदयं सम्पूर्णम् ; 11B, ०उन्मत्तभैरवकवचं शुभम् ; 13B, ०उन्मत्तभैरवस्तवराजं समाप्तम् ; 14B, ०उन्मत्तभैरवाष्टकस्तोत्रं शुभम् ; 22B, ०श्रीउन्मत्तभैरवसहस्रनामस्तोत्रं सम्पूर्णम् ; 23B, ०याज्ञवल्क्यकृतं पञ्चाङ्गपूर्णसाङ्गस्तोत्रं समाप्तम् शुभम् । 8B, उन्मत्तभैरवयन्त्रोद्धारणं सम्पूर्णम् ; 9A, उन्मत्तभैरवकीलकं समाप्तम ; 10A, इति सात्त्विकध्यानम् ; इति राजसं ध्यानम् ; 10B, इति तामसं ध्यानम् ।

6483.

6294. **अजरादिद्विपञ्चाशद्भैरवप्रयोगः ।** *Ajarādi-dvipañcāśadbhairavaprayoga.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 9. Lines, 12, 13. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Appearance, good. Date, Saṃvat 1953. Complete.

The work gives mainly the invocations of the Bhairavas.

Beginning :—

अथ द्विपञ्चाशदजरादिभैरवप्रयोगः ।

अस्मिन् अमुककर्मणि अजरादीनां पञ्चाशत्क्षेत्रपालानां स्थापनं पूजनं च करिष्ये ।

Post-colophon Statement :—

संवत् १९५३ आषाढ़ कृष्ण ६ बुधे लिखितम् जगन्नाथमालवी वचउ वा मालवीयोपनामकः कर्म्मकाण्डी । बालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ॥

6484.

11357. शरभेश्वरपूजा । *Śarabheśvarapūjā.*

Substance, country-made paper. 8 × 4 inches. Folia, 3. Lines, 10-11. Extent in ślokas, 55. Character, Nāgara. Appearance, good. Incomplete.

The present work gives the procedure of the worship of the Sivaite deity Śarabheśvara. The MS closes with the words 'अथ यन्त्रम्'; but the *yantra* is not described. For a number of works dealing with rituals of this deity cf. Mad. XV. 8092ff.

6485.

10159. शरभपञ्चाङ्गम् । *Śarabhapañcāṅga.*

Substance, country-made paper. 7 × 5½ inches Folia, 10+14+3+11+4+16 (bound in book form). Lines. 12. Extent in ślokas, 725. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

Colophons:—

10, इति श्रीआकाशभैरवकल्पे शरभकवचं सम्पूर्णम्; 14, इति शरभपद्धति[:] संपूर्ण[ा]; 3, आकाशभैरवकल्पे शरभहृदयं सम्पूर्णम्; 11, श्रीशरभपटलं संपूर्णम्; 4, इति शरभतन्त्रे शरभस्तोत्रं संपूर्णम्; 16, इत्याकाशभैरवतन्त्रकल्पे शरभसहस्रनामस्तोत्रं सम्पूर्णम् । शुभम् ।

Of the topics stated here to belong to the *Ākāśabhairavakalpa*, the *kavaca* of the deity is found in Fol. 68B of the Society's copy of the MS of the work (No. 5895 above).

6486.

3233. [रुद्रविधिः । *Rudravidhi.*]

Substance, country-made paper. 6½ × 4 inches. Folia, 22. Lines, 9. Extent in ślokas, 260. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

It deals with the details of the worship of Rudra and gives an elaborate description of *nyāsas*.

Beginning :—

अथातः पञ्चाङ्गरुद्राणां न्यासपूर्व्वकं जपहोमार्च्चनविधिं व्याख्यास्यामः ।

या ते रुद्र शिवा तनूरघोरापापकाशिनी ।

तया नस्तनूवा शंतमया गिरिशंताभिचाकशीहि ॥

शिखायै नमः । ॐ अस्मिन् महत्यर्णवेऽन्तरीक्षे भवा अधि तेषां शिरसे स्वाहा ।

Keśavācārya.

6487.

725. क्रमदीपिका । *Kramadīpikā.*

Substance, palm-leaf. 19 × 1½ inches. Folia, 76. Lines, 3. Extent in ślokas, 1,000. Character, Bengali. Date, Śaka 1609. Appearance, old and dilapidated. Complete in eight chapters.

The present manuscript was noticed in L. IV. 1551. This is a Vaiṣṇava work which deals with the Tantric worship of Vaiṣṇava deities. It was published by Rasikmohan Chatterji in his *Vividhatantrasaṃgraha.* An edition of it with the commentary of Govinda Bhaṭṭācārya has been published in the Chowkhamba Sanskrit Series (Benares, 1917).

Post-colophon Statement :—

शकाब्दाः १६०९ श्रीप्रसाददेवशर्म्मणः लिखितमिदं। क्रमदीपिकेयं।

6488.

3558. *Kramadīpikā.*

Substance, country-made paper. 14 × 2¾ inches. Folia, 60. Lines, 4. Character, Bengali. Date, Śaka 1579. Appearance, faded. Complete.

Post-colophon Statement :—

शकनरपतिवर्षे रन्ध्रसप्तेषुचन्द्रैः
कलसगतदिनेशे वासरे भानुसूनोः।
मुररिपुचरणाब्जे वाञ्छता भक्तिमग्रां
लिखितमखिलमेतत् रामकृष्णेन यत्नात्॥
श्रीरामकृष्णदेवशर्म्मणः पुस्तकमिदम्।

6489.

10777. *Kramadīpikā.*

Substance, palm-leaf. 16 × 1 inches. Folia, 2-63 (with folia marks on the first five folia lost). Lines, 3. Character, Bengali. Date, Śaka 1540. Appearance, dilapidated. Incomplete.

Post-colophon Statement :—

श्रीगोपालाय नमः । शकाब्दा १५४० चैत्र ३ । हरये नमः ।

The MS begins with I. 7 and runs right up to the end. It is accompanied by eight leaves containing portions of the commentary of Govinda Vidyāvinoda (e.g., commentary on I. 1, III. 1-33, II. 15-22). There are also five leaves containing two *kavacas* of Kṛṣṇa, one stated to belong to the *Padmapurāṇa* and the other to the *Kumārītantra.*

6490.

8663. *Kramadīpikā.*

Substance, country-made paper. 14 × 5½ inches. Folia, 91. Lines, 13. Extent in ślokas, 4,500. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

The text is accompanied by a commentary by Bhairava Tripāṭhin, another MS of which, with a different introductory verse and a benedictory concluding verse, is described in Bik. No. 1281.

Beginning of the commentary :—

श्रीगोपीजनवल्लभाय नमः । ॐ तत्सत् ।

आलोढ़वेणुमधुराधरपल्लवेन

गोपाङ्गनाप्रणयिनं प्रणिपत्य कृष्ण[म्] ।

श्रीमद्गुरुक्रमसरणीमनुसृत्य कुर्वे

व्याख्यां मुकुन्दयजनक्रमदीपिकायाः ॥

Last Colophon :—

इति श्रीत्रिपाठिभैरवकृता [क्रमदीपिका-]टीप्पनी समाप्ता ।

6491.

4109. *Commentary on the Kramadīpikā by Govinda Vidyāvinoda.*

Substance, palm-leaf. $14\frac{1}{2} \times 1$ inches. Folia, 92. Lines, 4, 5. Extent in ślokas, 2,700. Character, Uḍiyā. Appearance, soiled. Complete.

The author of the commentary is Govinda Vidyāvinoda Bhaṭṭācārya. The introductory portion does not agree with what has been published in the Chowkhamba Sanskrit Series edition of the work and quoted in Bik. No. 1282. It runs thus:—

तत्र तावत् प्रथमतः प्रारिप्सितग्रन्थस्याविघ्नपरिसमाप्त्यर्थम् इष्टलाभाय ग्रन्थकारस्याभिमतदेवतास्मरणात्मकं आशीर्व्वादलक्षणं मङ्गलमाचरन् सम्बन्धादिकं सूचयति श्लोकेन। तस्य प्रयोजनं तावत् निःशेषदुःखनिवृत्तिनिरतिशयानन्दलक्षणमोक्षात्मकभगवत्-सम्प्राप्तिः सर्व्वज्ञत्वादिरणिमादिर्वा। विषयो भगवत्समाराधन-मनयोरुपायोपेयभावसम्बन्धः। अथ प्रथमग्रन्थो व्याख्यायते।

कलात्तमायालवकान्तमूर्त्तिरिति ।

Post-colophon Statement :—

इदं पुस्तकं यादवशर्म्मणा व्यलेखि ।

6492.

4108. *Commentary on the Kramadīpikā by Govinda Śarman.*

Substance, palm-leaf. $15 \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 62. Lines, 5, 6. Extent in ślokas, 1,300. Character, Uḍiyā. Appearance, discoloured and worm-eaten. Complete.

The author of the commentary is Govinda Śarman, son of Jagannātha.

Beginning:—

यस्य प्रपञ्चात्मकवेणुनादसम्पूरितश्रोत्रसमस्तजन्तुः ।
त्यक्त्वा प्रपञ्चं कमपि प्रपेदे नित्यं नमो नन्दसुताय तस्मै ॥

मूर्द्ध्ना वन्दे श्रीगुरुपादपद्म-
युगप्रभालङ्कृतरत्नपीठम् ।
यस्यान्तिके भूपतिकोटिशीर्ष-
कोटीररत्नावलिदीपिता भूः ॥

श्रीमज्जगन्नाथसुतो वरेन्द्रो
गोविन्दशर्म्मा क्रमदीपिकायाः ।
कर्पूरवर्त्त्यां कुरुते विशेष-
प्रोद्दीपनं स्नेहलवैः कवीनाम् ॥

क्वचित् समासैः पृथगेव वाच्यम्
क्वचिद्विधेयः पदयोर्विसन्धिः ।
ग्राम्येण शब्देन निगूढ़शब्दे
वाच्यं यथा येन प्रकाशितं स्यात् ॥

श्रीकृष्णपूजाक्रमदीपिकायाः
कर्पूरवर्त्तिं परिवर्द्धयस्व ।
यो वर्द्धयेत्तस्य विवृद्धिरेव
यो नाशयेत्तस्य विधिः प्रमाणम् ॥

अथ तावदभीष्टप्रचयप्रतिबन्धकदुरितनिवारणपूर्व्वकचिकीर्षित-प्रबन्धावष्टम्भपरिष्ठानार्थं शिष्टाचारपरिपालनार्थं ग्रन्थकारः सकल-भुवनैकनायकचराचरगुरोः वागीश्वरस्यानुस्मरणपूर्व्वकमाशीर्व्वाद-स्वरूपं मङ्गलमातनोति कलात्तमारेत्यादि ।

End:—

लिखनं यथा प्रतिपादस्य दशमाक्षरो नकारः स नकारो मध्ये विलिख्य उपर्य्युपरि पंक्तित्रयेण पादत्रयं लिखेत् । प्रतिपंक्त्या एकेन

मध्यमकारेण सर्व्वत्र निर्व्वाहः। पुनस्तुर्थपादस्तु पंक्तिप्रथमेनाक्षरेण शेषाक्षरेण सह द्वयं द्वयं कृत्वा चतुर्थपादं लिखेत्। एवं चक्रबन्धेन श्लोकं विलिख्य प्रतिपंक्तौ षष्ठाक्षरेण तृतीयाक्षरेण च ग्रन्थकारस्य ग्रन्थस्य च नाम सम्यगायाति। केशवेन कृता क्रमदीपिकेयमिति। ऊनविंशाक्षरोऽयं श्लोकः।

श्रीमज्जगन्नाथसुतो वरेन्द्रो
गोविन्दशर्म्मा क्रमदीपिकायाः।
कर्पूरवर्त्त्या कुरुते विशेष-
प्रोद्दीपनं तत् .... ॥

श्रीकृष्णपूजाक्रम .... ।
यो वर्धयेत्तस्य विवृद्धिरेव
यो नाशयेत्तस्य विधिः प्रमाणम् ॥

Nārāyaṇa Bhaṭṭa.

6493.

4114. साधनदीपिका। *Sādhanadīpikā.*

Substance, palm-leaf. 17½ × 1½ inches. Folia, 1-50. Lines, 7 to 10. Extent in ślokas, 2,900. Character, Udiyā. Appearance, soiled. Complete.

This deals with the details of the worship of Viṣṇu. A MS of the work is fully described in L. IV. 1721. Two MSS are noticed in Ulwar. 1529 and Peters. 4. No. 1161.

Beginning:—

श्रीकृष्णं परमानन्दं सच्चिदानन्दरूपिणम्।
वन्दे गुरुं कृपासिन्धुं वैष्णवाचारसिद्धये ॥
सदाचाराविरोधेन मन्त्रशास्त्रानुसारतः।
साधनस्य हि भावस्य दीपिकेयं प्रतन्यते ॥

शङ्करं शङ्करं नत्वा सर्व्वशास्त्रार्थवेदिनम् ।
सेविनं सर्व्वधर्म्माणां कान्यकुब्जकुलोद्भवम् ॥
वक्ष्ये प्रकाश एतस्मिन् गुरुशिष्यादिलक्षणम् ।
दीक्षां विना भगवतो भक्तिर्न स्यात् कथञ्चन ॥

Colophons :—

7B, इति श्रीनारायणभट्टविरचितायां साधनदीपिकायां गुरु + + + लक्षणः प्रथमः प्रकाशः । 16A, इति श्रीनारायणभट्टविरचितायां साधनदीपिकायां सेवालक्षणो द्वितीयः प्रकाशः । 23A, ०तृतीयः प्रकाशः । 34A, ०चतुर्थः प्रकाशः । 36B, ०पञ्चमः प्रकाशः । 45A, ०षष्ठः प्रकाशः । 50A, इति श्रीनारायणभट्टविरचितायां साधनदीपिकायां सप्तमः प्रकाशः ।

Leaves 50B–53A contain extracts from the *Sārasvata Saṃhitā* and the *Bṛhatkālottara* on the subject of the bathing ceremony of Viṣṇu.

Viśvanāthasiṃha.

6494.

7955. **मन्त्रार्थनिर्णयः ।** *Mantrārthanirṇaya.*

Substance, country-made paper. 13½ × 4½ inches. Folia, 33. Lines, 7. Extent in ślokas, 500. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

It seeks to demonstrate the supremacy of the worship and *mantra* of Rāma and gives an esoteric meaning of the latter. For a Kāvya work by Viśvanātha dealing with the story of Rāma cf. *Rāmacandrāhnika* (ASB. VII. 5255-6).

Beginning :—

नत्वा श्रीरामचन्द्रं सकलगुणनिधिं कामदं यस्य नाम
गौरीगौरीशपादौ गणपतिचरणौ वायुसूनोस्तथाङ्घ्री ।

श्रीमज्ज्ञानस्वरूपं सरसमतिगुरुं श्रीप्रियादाससमीपं

व्याख्यातुं (न्तं) राममन्त्रं निजमतिसदृशं वन्दते विश्वनाथः ॥

यतो वाचो निवर्त्तन्ते अप्राप्य मनसा सहेत्यादिश्रुतिप्रतिपाद्यः श्रीरामचन्द्र एवातः सर्वतः परत्वं तस्य ज्ञात्वार्थं करोमि। ननु-मनोवचनागोचरश्रीराम इति नामैव निर्वर्णत्वात्।

End :—

अतो नारायणाद्यवतारी श्रीवृन्दावनविहारी परमेश्वर एन-मेवोपासते। ततः प्रमाणं

रामस्यातिप्रियं नाम रामस्यैव सनातनम्।

रात्रिन्दिवं गृणन्नेष भाति वृन्दावने स्थितः॥

इति शुकसंहितायाम्।

पूजितो नन्दगोपाद्यैः श्रीकृष्णेनापि पूजितः।

भद्रया महिषीभिश्च पूजितो रघुपुङ्गवः॥

इति वृन्दावनं परित्यज्य पादमेकं न गच्छतीत्यादिवचनानि यत्र ब्रह्मवैवर्त्ते सन्ति तत्रैव एते सर्वे अवताराः सर्वेश्वरा रघुनन्दन-मेवोपासते इत्यपि प्रसिद्धम्॥

सर्वमन्त्रमहाराज सर्वेषां समुपासित।

विश्वनाथस्य सर्वस्य मन्त्रराज नमोऽस्तु ते॥

घ

Colophon :—

इति सिद्धिश्रीमहाराजाधिराजश्रीमहाराजाश्रीराजाबाहादुर-श्रीसीतारामचन्द्रकृपापात्राधिकारिश्रीविश्वनाथसिंहदेवकृतौ मन्त्रार्थनिर्णयः संपूर्णः।

Post-colophon Statement :—

शुभमस्तु सर्व्वेषां॥ सन १२५७ साल ६ आश्विन।

Anonymous.

6495.

5785. तन्त्रसारपूजापद्धतिः । *Tantrasārapūjāpaddhati.*

Substance, country-made paper. 7 × 4½ inches. Folia, 18. Lines, 9. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

It describes, according to the *Tantrasāra*, the procedure of the worship of Lakṣmī-Nārāyaṇa who is stated to be the deity residing in the heart of Madhvācārya (श्रीमध्वाचार्याणां हृत्कमलमध्यनिवासिनं---Fol. 5A). MSS of this *Tantrasāra* and commentaries thereon are described under Nos. 6185-6186 *ante.*

The name of the work occurs on the obverse of the first leaf.

Beginning :—

श्रीवेदव्यासाय न[म]ः ।

वेदव्यास[ं] स्फूर्त्तविघ्नध्वंसमिद्धाननोपमं । (अमृतोदकं)

संप्रणम्य गुरूंश्चापि वक्ष्ये पूजनपद्धतिं ॥

अर्घ्योदकं च (अमृतोदकं च) श्रीतुलसीगन्धपुष्पादिपूर्व्वकैः ।

स्मृत्युक्तलक्षणपूजनसाधनद्रव्यसञ्चयः ॥

संपाद्य स्मृतिमार्गेण स्नानसन्ध्याजपादिकं ।

औपासनब्रह्मयज्ञं (च) विधाय हरिमर्च्चयेत् ॥

प्रक्षाल्य पादौ चाचम्य देवद्वारं गतस्ततः ।

पूर्व्वद्वारे श्रियं नत्वा जयञ्च विजयं तथा ॥

बलञ्च प्रबलञ्चैव दक्षिणद्वारपालकौ ।

चण्डप्रचण्डनामानौ पश्चिमद्वारपालकौ ।

नन्दसुनन्दनामानौ उत्तरद्वालपालकौ ॥

चतुर्भुजान्वेष्याणीं शङ्खचक्रगदाधरः ।

पीताम्बरादिश्रीचिह्नैरङ्किताङ्गान् नमाम्यहं ॥

इति मत्वा समुत्थाय तदनुज्ञाम[वाप्य तु]।
कपाटोद्घाटनं कुर्य्यात् वायवाग्रेति मन्त्रतः ॥

6496.

380. पूजापद्धतिः । *Pūjāpaddhati.*

Substance, country-made yellow paper. 15¼ × 3 inches. Folia, 1–26 (as marked on the right hand margin), 7–32 (as marked in a later hand on the left hand margin). Lines, 6. Extent in ślokas, 450. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

This begins with a brief description of the daily rites to be performed by a Tantric worshipper, *snāna, sandhyā* and *tarpaṇa*, and goes on describing in detail the Tantric worship of Kṛṣṇa. The work is introduced as *Pūjāpaddhati* (अथ पूजापद्धतिर्लिख्यते) and is called *pūjāpaṭalam* in a colophon on Fol. 19B (इति संक्षेपपूजापटलं सम्पूर्णम्). The descriptive portion of the work (*paddhati* or *paṭala*) is followed by a number of hymns and *kavacas* :

ब्रह्माण्डपुराणे सूतशौनकसंवादे श्रीगुरोः कवचम् (19B-20A), ब्रह्मयामलोक्त[:] श्रीगुरोः स्तवराजः (20A-B), बृहत्पारमहंस्ये श्रीगुरोः स्तवराजः (21A-B), सनत्कुमारीये त्रैलोक्यमङ्गलं नाम कवचम् (21B-23B), गौतमीयतन्त्रोक्त[:] श्रीकृष्णस्तवराजः (23B-24B), रुद्रयामले ब्रह्मनारदसंवादे श्रीकृष्णोक्तं राधिकास्तोत्रम् (24B-25A), रुद्रयामले हरगौरीसंवादे पञ्चपञ्चाशत्पटले वृन्दावनेश्वरीस्तवराजः (25B-26A) ।

6497.

121. *Pūjāpaddhati.*

Substance, country-made paper. 11½ × 5 inches. Folia, 12. Lines, 12. Extent in ślokas, 250. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

The work agrees generally, though not fully, with the one of the same name described under the previous number.

The present MS has been described in L. II. 924. Fol. 8A quotes an extract on *mānasapūjā* from the *Brahmasiddhānta.* The present MS does not mention by name the deity to be worshipped.

6498.

9610. वैश्यसन्ध्या । *Vaiśyasandhyā.*

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folia, 2. Lines, 9. Extent in ślokas, 36. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

It describes the procedure of *sandhyā* as performed by a Vaiṣṇava.

6499.

9822. गोपालगायत्री । *Gopālagāyatrī.*

Substance, country-made paper. 7½×4½ inches. Folia, 2. Lines, 9. Extent in ślokas, 26. Character, Nāgara. Date, Samvat 1858 (?). Appearance, old. Complete.

It gives the Tantric Gāyatrī for the worship of Gopāla.

Post-colophon Statement:—

संवत् । १००८५८ ।

6500.

2695. [श्रीसूक्तविधानम् । *Śrīsūktavidhāna.*]

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 6. Lines, 11. Extent in ślokas, 90. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

It describes the Tantric application of the Śrīsūkta (ṚV. I. 165) for securing fortune. It specially deals with

different *nyāsas* to be performed with the different verses of the sūkta.

6501.

2696. *Śrīsūktavidhāna.*

Substance, country-made paper. 8 × 4 inches. Folia, 8. Lines, 10. Extent in ślokas, 95. Character, Nāgara. Date, Samvat 1811. Appearance, fresh but mouse-eaten. Complete.

It deals with the same topic as the one in the work described above. It is however fuller than the previous one and gives the details of the pūjā of the goddess Lakṣmī with the verses of this sūkta, as also the important Tantric rite called *puraścaraṇa* in connection with it.

Post-colophon Statement:—

संवत् १८११ । गतारमा नामसंवत्सरे ।

6502.

10187B. हयग्रीवसंहिता । *Hayagrīvasaṃhitā.*

Substance, country-made paper. 7 × 3½ inches. Folia, 1–16. Lines, 10. Extent in ślokas, 220. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

The reverse sides of all the folia are marked on the left-hand upper corners with the letters ह सं. The work describes the applications of different *mantras* of Hayagrīva. The portions contained in Fol. 1–7B are metrical. This section has three colophons (Fol. 4A, 5A, 7A) according to which it constitutes chapters 1, 2 and 11 of the *Hayagrīvasaṃhitā*. The remaining portion, which has no such colophons, is in prose and quotes from works like *Śāradā* (Fol. 9B), *Mantradevatāprakāśa* (10A) and *Hayagrīvopaniṣad* (10B).

Date of copying :—

Fol. 5B, संवत् १८६० माघमासे कृष्णपक्षे एकादशि वार रवि ।

Fol. 16A (in a later hand), सम्वत् १७२३ वार शनीचर तीथ्य १७२४५४ ।

6503.

3776. हनुमद्दुर्गम् । *Hanumaddurga.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5. Lines, 7. Extent in ślokas, 75. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1880. Appearance, fair. Complete.

Colophon :—

इति अथर्व्वणवेदमन्त्रे देवीप्रोक्तं श्रीमद्धनुमद्दुर्गा समाप्तोऽयम् ।

Post-colophon Statement :—

सम्वत् १८८० दुतीय चैत्र वदि ६ मङ्गलवासरे तेलीसामध्ये लिखा इदं पुस्तकम् । श्रीरामाय नमः । श्रीकृष्णाय ।

A MS of the work is described in HPR. II. 264. *Cat. Cat.* I. 754 refers to it as a *stotra*. It contains the *mālāmantra* of Hanumān and describes the procedure of its muttering. The *mantra* begins (Fol. 2A.) :—

ॐ नमो भगवते दावानलकालाग्निहनुमन्ताय तेजोवितानधवलीकृत-वज्रदेह-वज्रकाय-वज्रतुण्ड-वज्रनख-वज्रबाहु-वज्ररोम-वज्रनेत्र-वज्रदन्त-वज्रकरकमलमात्मकराय भीमकरपिङ्गलाक्ष-उग्रप्रलय-काल-रौद्रवीरभद्रावतार-शरभ-शाल्व-भैरव-दोर्द्दण्डलङ्कापुरीदहन-उदधिलङ्घन-कृतान्तशतं विश्वा। ईश्वरपुत्रवायुसुत-अञ्जनीगर्भ-सम्भूत-उदयभास्करविम्ब-नरदेवदानव-ऋषिमुनिवन्द्य वतीसा युद्ध-पाशुपतास्त्र-ब्रह्मास्त्र-वैष्णवास्त्र-नारायणास्त्र-कालशक्ति-कालदण्डकाल-पाश-अघोरास्त्र-निवारणाय ।

6504.

9283. *Hanumaddurga.*

Substance, country-made paper. 8½ × 4 inches. Folia, 8. Lines, 6. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Date, 1740 Ś.E. Appearance, fair. Complete.

The *mantra* as contained in this MS is smaller than the one in the previous MS.

Colophon:—

इत्यथर्वणवेदे हनुमन्तदुर्गं समाप्तः ।

Post-colophon Statement:—

शाके १७४० बहुधान्यनामाब्दे सहस्यमासे कृष्णतिथ्यां भानुवासरे द्वितीयप्रहरे तद्दिने मल्लारिसुतजोतिषोपनाम्ना हरिणेदं लिखितं भवानीनन्देषु दीयताम् ।

IV. GAṆEŚA.

Anantadeva.

6505.

2234. **महागणपतिक्रमः ।** *Mahāgaṇapatikrama.*

Substance, country-made paper. 6×4 inches. Folia, 74. Lines, 8, 9. Extent in ślokas, 800. Character, Nāgarī. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

The present MS is described in L. X. 4144. The work appears to be referred to as *Gaṇeśotsava* in the colophons. It describes the details of the worship of Mahāgaṇapati beginning with the morning rites of the worshipper.

Beginning:—

गुरुं गणपतिं दुर्गां वटुकं शिवमच्युतं ।
ब्रह्माणं गिरिजां लक्ष्मीं वाणीं वन्दे विभूतये ॥

चित्प्रकाशं गुरुं वन्दे पूर्णानन्दैकविग्रहं ।
क्रियतेऽनन्तदेवेन महागणपतेः क्रमः ॥

तत्रादौ मान्त्रिको रजनीतूर्य्ययामे विबुध्य आवश्यकमाचमना-दिकं विधाय स्वासने पद्मासने चोपविश्य स्वशिरसि सहस्रदल-कमलकर्णिकायां श्रीगुरुचरणारविन्दं ध्यात्वा तद् यथा ।

प्रशास्महे नमोवाकं चित्प्रकाशानन्दमूर्त्तये ।
शिवाय करुणार्द्राय गुरुरूपमुपेयुषे ॥

स्वप्रकाशविमर्षाख्यं वीजाङ्कुरसमुद्भवं ।
शृङ्गारपीठनिलयं वन्दे गणपतिं प्रभुम् ॥

... ...

Colophons of the different chapters :—

19B, इति दाईदेवसम्प्रदायिना माटपुरस्थितेन अनन्तदेवेन विरचिते गणेशमहोत्सवं प्रातरादितर्पणान्तविवरणं नाम प्रथमकल्पः। 43B, ०गणेशमहोत्सवे न्यासादिजपान्तविवरणं नाम द्वितीयः कल्पः।

The third chapter, which is incomplete, deals with the worship proper.

Anonymous.

6506.

1952. **मन्त्रगणेशचन्द्रिका।** *Mantragaṇeśacandrikā.*

Substance, country-made paper. 8½ × 4½ inches. Folia, 9. Lines, 9, 10. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The MS contains the third chapter of the work. It describes the procedure of the worship of different types of Gaṇeśa: Mahāgaṇapati (Fol. 1–5A), Lakṣmīvināyaka (5A-B) , Vakratuṇḍa (6B), Vidyāgaṇapati (5B-6B), Śaktigaṇeśa (8B-9B), Herambagaṇapati (9B-10A), and Haridrāgaṇeśa (10A-B). The topics generally agree with those of chapter I of the *Mantracandrikā* of Janārdana.

Last Colophon :—

इति मन्त्रगणेशचन्द्रिकायां गणेशमन्त्रविधानाख्यस्तृतीयोल्लासः।

6507.

5867. **एकाक्षरगणपतिकल्पः।** *Ekākṣaragaṇapatikalpa.*

Substance, country-made paper. 8½ × 4 inches. Folia, 16. Lines, 9. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

It describes different types of *tarpaṇa* and *homa* with the *mantra* of Gaṇeśa for the attainment of various objects,

generally of a worldly nature, such as the bringing into subjection other people, and the like.

Beginning:—

ॐ गणेशाय नमः ।

अथैकाक्षरगणपतितर्पणविधिः चतुर्विधपुरुषार्थसिद्ध्यर्थं प्रकाश्यते । चतुर्विधं तर्पणं विधाय अम्बुपयोरसघृतेन । नानाप्रयोगपूर्व्वकं कृत्वा । षट्कोणमध्ये त्रिकोणं लिखित्वा षट्कोणाद्बहिर्वृत्तान्तं । तद्बहिरष्टदलं पद्मं । त्रिकोणमध्ये बीजपूर्व्वकं अमृतार्णवाय नमः । त्रिकोणाद्बहिः इक्षुरसक्षीरघृतसमुद्राय नमः ।

Last Colophon:—

इत्येकाक्षरगणपतिकल्पः समाप्तः ।

6508.

5783. **गणेशपञ्चाङ्गम् ।** *Gaṇeśapañcāṅga.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 17. Lines, 9–14. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1885 and Śaka 1750. Appearance, good. Complete.

Colophons of the different sections:—

4A, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे गणपतिमन्त्रोद्धारविधिर्नाम पटलः समाप्तः ; 9B, ०महागणपतिपूजापद्धतिः समाप्ता(:) ; 10B, ०महागणपतिकवचं सम्पूर्णम् ; 16A, ०महागणपतिसहस्रनामस्तवः सम्पूर्ण[:] ; 17A, ०महागणपतिस्तोत्रं सम्पूर्णम् ।

Post-colophon Statement:—

मासानां उत्तमे मासे सिंहमासे कृष्णपक्षे अमावास्यायां भौमवासरे पूर्व्वानक्षत्रे साध्यनाम योगे इदं पुस्तकं लिखितम् । श्रीसंवत् १८८५ शाके १७५० ।

6509.

10228. **उच्छिष्टगणेशपञ्चाङ्गम् ।** *Ucchiṣṭagaṇeśapañcāṅga.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 13, of which the first and the last are later restorations. Lines, 9. Extent in ślokas, 290. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1964. Appearance, discoloured. Complete.

Colophons of the different chapters:—

2B, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे उच्छिष्टगणेशपटलं सम्पूर्णम्; 3B, इति उच्छिष्टगणेशपूजनं सम्पूर्णम्; 6A, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे उमामहेश्वरसंवादे गणेशकवचं समाप्तम्; 11B, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे उच्छिष्टगणेशसहस्रनाम-स्तोत्रं समाप्तम्; 13B, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे हरगौरीसम्वादे उच्छिष्टगणेश-स्तोत्रं सम्पूर्णम् ।

Post-colophon Statement:—

संवत् १९६४ आश्विन शुक्ल १० बुधे दिने प्रातःकाले मालवीय श्रीरघुनाथरामशर्म्मणेन संपूर्णोल्लिखितम् । काश्यां गोघट्टतटे ।

V. KĀRTAVĪRYA.

Premanidhi.

6510.

9600. प्रयोगरत्नाकरः । *Prayogaratnākara.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 21. Lines, 12. Extent in ślokas, 630. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Incomplete.

The work deals in three parts with the details of the rites in connection with the worship of Kārtavīrya.

The present MS contains the first three chapters of the second part of the work while MSS containing the first nine chapters of the first part and the last three chapters of the third part are found respectively in the India Office (IO. IV. 2595) and the old collection of the Society (No. I. E. 54).

Several other chapters (containing the verses found *mutatis mutandis* at the end of each chapter of the work), not identified heretofore, are found scattered in different places. Thus the old collection of the Society contains MSS of the last chapter of Book II as also the first and second chapters of Book III (I. E. 52 and III. D. 65). MSS of the first chapter of the last book have been described in ASB. III. 2412 and Nep. II, p. 141.

A long list of contents is found at the end of MS No. I. E. 54 in a very corrupted form. It is quoted below with minor corrections here and there:

प्रयोगरत्नैलोस्यद्धतेस्तु त्रयः प्रवाह्वा वितता भवन्ति ।
नित्योऽथ नैमित्तिक उत्तरस्तु काम्यो हि + नि वदामि तेषाम् ॥

नित्ये प्रातःकृत्यरत्नं तु पूर्वं पश्चादुक्तं मज्जनस्नानरत्नम् ।
सन्ध्यारत्नं तर्पणावेदिरत्नं द्वारस्ताभ्यर्चारत्नमेतत् परं तु ।
भूतशुद्धादिरत्नान्ते मातृकारत्नमीरितम् ।
मन्त्रराजन्यासरत्नं योगपीठाख्यरत्नकम् ।
तदेवान्तर्यागरत्नं ततोऽर्घ्यादिके रत्नकम् ॥
निरूपितरत्नं पीठपूजारत्नमतः आवाहनादिकरत्नकम् ।
ध्यानरत्नमतः पश्चात् उपचारौघरत्नकं ।
आद्धतर्पणरत्नान्ते बलिरत्नं निरूपितम् ॥
रत्नं नित्यं जपावेदिः होमरत्नं ततः परम् ।
अतः पूजाशेषरत्नं दीपरत्नमनन्तरम् ॥
विसर्गरत्नं तत्पश्चादित्थं रत्नानि नित्यके ।
एकविंशतिसंख्यानि सम्भूय कथितानि हि ॥
नैमित्तिके प्रथमतो रत्नं जन्मोत्सवादिकम् ।
पुरश्चरणरत्नं तत्पश्चादुक्तं तु वर्मणः ॥
पुरश्चर्यारत्नमथो मन्त्रराजस्य कीर्त्तितम् ।
दीक्षारत्नं तत इति मध्ये रत्नचतुष्टयम् ॥
तृतीये तु प्रवाहे स्यात् काम्यदीपाख्यरत्नकम् ।
प्रथमं तद्द्वितीयं स्याद्घृतदानाख्यरत्नकम् ॥
ततो लवणदानाख्यरत्नं सम्यगुदीरितम् ।
वर्मणो धीतिरत्नं स्यात् तुरीयपतिगुप्तकम् ॥
षट्कर्मरत्नं तु परं षष्ठं सामान्यरत्नकम् ।
ततो नष्टप्राप्तिरत्नं परचक्रार्त्तिवारकम् ॥
तत्पश्चाद्वादिजिद्रत्नं नवमकं ततः ।
गणे नाशकरत्नान्ते भूतनाशकरत्नकम् ॥
बन्धनिर्मोक्षरत्नं स्याद् रत्नं मृत्यापहारकम् ।
चतुर्दशतमं रत्नं देवप्रत्यक्षताकरम् ॥
लक्ष्मीलाभरत्नं विवाहाधिकारकम् ।
रत्नं प्रभूच्चाटनाख्यं यात्रारत्नमतः परम् ॥

मृत्युसंहारिरत्नान्ते दुर्ग्रहार्तिहरत्नकम् ।
महाराजवशीकाररत्नमत्यद्भुतं ततः ।
भीतिहरत्नं स्यात् कल्याणावाप्तिरत्नकम् ॥
कुष्ठस्फोटादिविध्वंसरत्नं स्यात्तदनन्तरम् ।
सामान्यकामरत्नं स्याच्चतुर्विंशतिसंख्यकम् ॥
मन्त्रदीपाख्यरत्नान्ते वर्मोपामनरत्नकम् ।
संक्षेपदीपरत्नान्ते ग्रन्थानुक्रमणी स्मृता ॥
प्रयोगरत्नाकर एव साम्प्रतं समापितः श्रीहरिहैहयेशितुः ।
उपासनारत्नभृतां कृतार्थीकृतौ नराणां विहितत्रतितकः ।
दुरुक्तं वापि सूक्तं वा मम बालस्य दुर्मतेः ।
सन्तोषयतु नित्यं श्रीकार्त्तवीर्य्यार्चने रतान् ॥
यस्योद्योतमती सती गुणवती माता पितोमाप[ति]-
नाम प्रेमनिधीति पन्थकुलभूः कूर्माचलो जन्मभूः ।
सूपास्यं कृतवीर्यजाच्युतपदं वाराणसी वासभू-
स्तमादभ्युदयिता हि हैहयपतेः सूपासनापद्धतिः ॥

Beginning (of the present MS) :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीसीतारामचन्द्राभ्यां नमः । हनुमते नमः । ॐ कार्तवीर्यार्जुनाय नमः ।
राजराजेशपादाब्जनिरस्ताखिलतापकः ।
अथ नैमित्तिकं कर्म यथामति तनोम्यहम् ॥
नित्यनैमित्तिकमपि कर्म स्वाकरणे प्रत्यवायजनकतया आवश्यकमिति तदपि निरूप्यते ।

End (of the present MS) :—

अत्र सर्वत्र एकेन यदि न सिद्धिस्तदा त्रिवारमावृत्तिरिति पूर्वोक्त ...... । ग्रहणनिमित्तकश्राद्धदानादिकं पुत्रभ्रातृप्रभृतिद्वारा निर्वाह्यं न स्वयमिति संक्षेपः ।

श्रीमद्दीव्यत्कार्त्तवीर्य्यप्रसादात् प्रादुर्भूते प्रेमनिध्याख्यविप्रात् ।
ग्रन्थे भक्तान् राजसन्तोषकेस्मिन्नित्थं मन्त्रोपास० + + पि रत्नम् ॥
श्रीश्रीसीतारामचन्द्राभ्यां नमः । हनुमते नमः ॥

6511.

979. दीपप्रकाशः । *Dīpaprakāśa.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 42. Lines, 10. Extent in ślokas, 1,100. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1785. Appearance, old. Complete.

The present MS is described in L. VI. 2055. The work deals with the rite of dedicating lamps to Kārtavīrya. This topic also covers the first chapter of the last book of the work described under the previous number where other MSS containing the chapter are also referred to. For similar rites in connection with Vaṭukabhairava cf. Nos. 6042 and 6482 above.

The date of composition of the work is given:—

इत्थं दीपप्रकाशः कुमतिनिरसनो नाल्पकाय[ऽ]ल्पशब्दो
मानश्रीवृत्तपूर्त्तिर्नगजलधिरसख्याप्रमाणे तु शाके ।
मार्गे कृष्णे च पक्षे निशिभवतिथौ नन्दभूदीननाथ-
प्रेम्णा केनापि वश्यत्वरमयतनुतामादधानः प्रपूर्णः ॥ ५११ ॥

Post-colophon Statement:

संवत् १७८५ माघमासे शुक्लपक्षे । ग्रन्थसंख्या ११२० ।

6511A.

981. शब्दप्रकाशः । *Śabdaprakāśa.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 120. Lines, 10. Extent in ślokas, 3,000. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

The present MS is described in L. VI. 2056. This constitutes a commentary by the author himself on his *Dīpaprakāśa*.

Anonymous.

6512.

5720B. [अर्जुनपारिजातव्याख्या । *Arjunapārijātavyākhyā.*]

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 1–7. Lines, 12. Character, Nāgara. Appearance, good. Incomplete.

This contains a very small portion of a commentary on the *Arjunapārijāta* of Rāmacandra Kavi, which seems to deal with the details of the worship of Kārtavīrya. The same work appears to have been referred to in *Cat. Cat.* (I. 31) under two different titles, *Arjunārcanakalpalatā* and *Arjunārcāpārijāta*.

Beginning:—

तत्र विघ्नविघाताय मङ्गलम् । मत्तेति । मत्तश्चासौ मातङ्गश्च तस्य वदनमिव वदनं यस्य तत् । ...... मूर्ध्ना शिरसा प्रणम्य नमस्कृत्याहं रामचन्द्रनामा कविः श्रीकार्त्तवीर्यस्य यजनक्रमं आदरेण वदामि । किमर्थं मन्त्रविदुषां मन्त्रज्ञातणां मनोर्मन्त्रस्य सिद्धेर्हेतोः ।

Colophons:—

6B, इति प्रथमः । 7A, द्वितीयं कुसुमम् ।

6513.

11197. [कार्त्तवीर्यपूजापद्धतिः । *Kārtavīryapūjāpaddhati.*]

Substance, country-made paper. 6¼ × 3¼ inches. Folia, 2–7. 4. Lines, 5. Character, Nāgara. Appearance, good. Incomplete.

The portion contained in the MS indicates the procedure of the worship with different *mantras* of Kārtavīrya: the *mantra* with 20 syllables (Fol. 1), *mālāmantra* (4A), *astropa-saṃharaṇamantra* (5A) and *mahāmantra* (5B).

6514.

3766. [कार्त्तवीर्यमन्त्रः । *Kārtavīryamantra.*]

Substance, country-made paper. 6½ × 4½ inches. Folia 2. Lines, 13. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

It describes the procedure of the muttering of the *mantra* of Kārtavīrya containing 20 syllables.

Anonymous.

6515.

3100. परमहंसपद्धतिः । *Paramahaṃsapaddhati.*

Substance, country-made paper. 7¾×4 inches. Folia, 34. Lines, 8. Extent in ślokas, 480. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

This describes the procedure of the worship of Paramahaṃsa, the Supreme Soul, beginning from the morning rites of the worshipper.

Beginning :—

ॐ ज्ञानसागर नमस्तुभ्यं परात्मा परमेश्वर ।
ज्ञानानन्द कथं प्राप्य भवानिशङ्करं प्रभो ॥
ज्ञात्वा ज्ञान कथं ज्ञेय वैराग्यज्ञानभक्तिदं ।
साध्यसाधन वक्ष्यामि योगेश्वरस्य लक्षणम् ॥
मुमुक्षुर्मविघ्नं युक्तं गुरुज्ञानरताय च ।
तीर्थयात्रादिपङ्कस्य गुरुरग्रे निवेदयेत् ॥

Colophon :—

इति श्रीरुद्रयामले शिवपार्वतीसंवादे श्रीपरमहंसपद्धति[ः] सम्पूर्णा[ा] ।

6516.

5808. परमहंसपञ्चाङ्गम् । *Paramahaṃsapañcāṅga.*

Substance, country-made paper. 10½×6 inches. Folia, 43. Lines, 12. Extent in ślokas, 1000. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

Beginning :—

श्रीभैरवः ।

ॐ त्वत्सेवयास्मि तुष्टोऽहं वरं वरय सुव्रते ।
यत्किञ्चित् [याचसे] देवि तत्ते सर्व्वं वदाम्यहम् ॥

श्रीदेव्युवाच ।

सन्तुष्टो देवदेवेश वरयोग्यास्म्यहं यदि ।
तदा मे ब्रूहि पटलं परमहंसदैवतम् ॥

श्रीभैरव उवाच ।

तव भक्त्यास्मि सन्तुष्टो वक्ष्यामि तव भक्तितः ।
परमहंसदेवस्य पटलं भोगमोक्षदम् ॥
रहस्यं सर्व्वतन्त्राणां गोपनीयं प्रयत्नतः ।
सर्व्वकामिकमीशानि सर्व्वस्वं मम सुन्दरि ॥
परमः परमो हंसो देवदेवो महेश्वरः ।
भक्तानां मोक्षदो हंसो निष्कलश्च निरञ्जनः ॥
चतुर्विंशत्यक्षरोयं मन्त्रात्मा मन्त्रविग्रहः ।
सर्व्वमन्त्रात्मको हंसः सर्व्वदेवमयः परः ॥
सर्व्वयन्त्रेश्वरो हंसः सर्व्वमन्त्रेश्वरः प्रभुः ।
सर्व्वतन्त्रात्मको देवः सर्व्वकर्म्मनिवर्त्तकः ॥
तेनेदं सृज्यते विश्वं तेनेदं पाल्यते जगत् ।
तेन संह्रियते विश्वं निग्रहानुग्रहात्मकम् ॥
मन्त्रं देवस्य तस्याहं जपामि सततं प्रिये ।
यन्त्रं तस्याहमर्चामि धारये कवचं प्रिये ॥
तथा नाम्नां सहस्रञ्च स्तवञ्चैव पठाम्यहम् ।
पञ्चाङ्गमेतदस्याहं रक्षामि विधिवत् सदा ॥

Colophons of the different sections :—

3A, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे परमहंसपटलः समाप्तः ; 28B, इति चैतन्यानन्देन विरचिता परमहंसपद्धतिः समाप्ता ; 41B, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे

परमरहस्योपाख्याने प्रजापतिभैरवसंवादे परमहंस समसहस्रं सम्पूर्णम्; 43B, इति रुद्रयामले तन्त्रे परमहंसपञ्चाङ्गे परमहंसस्तोत्रं सम्पूर्णं समाप्तम्।

The *Kavaca* (28B–30B) has no colophon.

6517.

9641. [**परमहंसविधिः।** *Paramahaṃsavidhi.*]

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 29. Lines, 8. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Appearance, good. Incomplete.

This contains a *gurustotra* (which agrees with the stotra occurring in the *gurupañcāṅga* described below) a description of the procedure of the muttering of *paramahaṃsamantra*, and the *paramahaṃsasahasranāma*, which agrees with the one occurring in the *paramahaṃsapañcāṅga* described above.

Colophons of the different sections:—

6A, इति श्रीरुद्रयामले परमहंसरहस्यं गौरीकल्पे उमामहेश्वरसंवादे गुरुस्तोत्रं समाप्तं सम्पूर्णमस्तु; 10B, इति परमहंसन्यासध्यानं समाप्तम्। इति गौरीकल्पे ईश्वरेण उमां प्रति वक्तव्यं सम्पूर्णम्।

The sahasranāma which is incomplete has no colophon.

6518.

9487. **गुरुपञ्चाङ्गम्।** *Gurupañcāṅga.*

Substance, country-made paper. 8 × 4 inches. Folia, 32. Lines, 7. Extent in ślokas, 315. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

Colophons of the different sections:

4A, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे गुरुपटलः समाप्तः; 10A, ०हरगौरीसंवादे श्रीगुरोर्नित्यपूजापद्धतिः समाप्ता; 16A, इति श्रीविश्वसारोत्तरे श्रीगुरुकवचं

समाप्तम्; 25B, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे महागमसारे श्रीगुरोर्मन्त्रगर्भसहस्र-नामस्तोत्रं समाप्तम्; 32A, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे परमरहस्ये उमाहरसंवादे श्रीगुरोः स्तोत्रं स[मा]प्तम्।

6519.

3186. प्रणवकल्पः। *Praṇavakalpa.*

Substance, Machine-made paper. 13 × 5 inches. Folia, 15. Lines, 10. Extent in ślokas, 270. Character, Bengali. Appearance, good. Complete.

All the topics except the last one are found to be extracts from the *Praṇavakalpa*, stated to belong to the *Skandapurāṇa* (A.S.B., V 3867–70, L. VII, 2290). The work relates to the cult of *praṇava* or the syllable *om*.

Colophons of the different sections:—

3A, इति श्रीप्रणवकल्पे प्रणवस्तवराजः समाप्तः; 4A, ०प्रणवकवचं समाप्तम्; 4B, ०प्रणवपञ्जरं समाप्तम्; 6A, ०प्रणवहृदयं समाप्तम्; 7A, ०प्रणवहृदयं समाप्तम्; 8A, ०प्रणवानुस्मृतिः समाप्ता; 9A, ०ॐकाराक्षर-मालिकामन्त्रं समाप्तम्; 10B, ०प्रणवमालामन्त्रं समाप्तम्; 12B, ०देवीश्वर-संवादे प्रणवगीता समाप्ता; 14A, ०प्रणवाष्टोत्तरशतनाम संपूर्णमस्तु; 14B, ०प्रणवषोडशनाम समाप्तम्; 15A, इति मानसिकस्नानं यतीनाम्।

It will be noticed that the *Praṇava-hṛdaya* occurs twice.

6520.

4633. अजपाजपक्रमः। *Ajapājapakrama.*

Substance, country-made paper. 13 × 3 inches. Folia, 2. Lines, 5. Extent in ślokas, 30. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete.

The MS seems to contain an extract from a digest which quotes from the *Kulamūlāvatāra*. This extract

deals with the muttering of the *ajapāmantra.* The two MSS described below also treat of the same topic though in different words.

Beginning:—

अथाजपाजपक्रमः । कुलमूले । सन्ध्यावन्दनं कृत्वा जपाराधनं कुर्य्यात् । यथा हंसः सोऽहमिति पञ्चकैः प्राणायामत्रयं कृत्वा अजपागायत्रीमन्त्रस्य शिरसि हंसऋषये नमः ।

Colophon:—

इति श्रीशङ्कराचार्य्यकृतकुलमूलावतारे अजपाजपक्रमः ।

6521.

7118. [अजपापद्धतिः । *Ajapāpaddhati.*]

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 2. Lines, 13. Extent in ślokas, 70. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

6522.

7086. [*Ajapāpaddhati.*]

Substance, country-made paper. 8 × 4 inches. Folium, one. Lines, 21 in all. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete.

6523.

3271. [महावाक्यविधिः । *Mahāvākyavidhi.*]

Substance, country-made paper. 9 × 5 inches. Folia, 2. Lines, 11. Extent in ślokas, 30. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Complete.

It describes the Tantric procedure of the muttering of Vedic texts concerning the relation between the supreme and the individual soul.

Beginning :—

अखण्डमण्डलाकारं व्याप्तं येन चराचरम् ।
तत्पदं दर्शितं येन तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥ ......

अस्य महावाक्यमन्त्रस्य हंसऋषिः शिरसि । अव्यक्तगायत्री-छन्दः मुखे । परमात्मा देवता हृदये । हं बीजं गुह्ये । सः शक्तिः पादयोः । सोऽहं कीलकं सर्व्वाङ्गे । मम अविद्यानिवृत्तये स्वस्वरूपप्राप्तिमोक्षार्थे जपे विनियोगः ।

6524.

2170. **गन्धर्व्वराजमन्त्रविधिः ।** *Gandharvarājamantravidhi.*

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folium, 1. Lines, 17 in all. Extent in ślokas, 17. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

It describes the procedure of worshipping Viśvāvasu, the Gandharva, and muttering his mantra for the attainment of beautiful daughters.

Beginning :—

अथ गन्धर्व्वराजमन्त्रविधिः । आचम्य प्राणानायम्य देशकालौ संकीर्त्य मम ईप्सितकन्याप्राप्त्यर्थं ईप्सितकन्याप्रदश्रीविश्वावसुगन्धर्व्व-राजदेवताप्रीत्यर्थं श्रीविश्वावसुगन्धर्व्वराजमन्त्रजपमहं करिष्ये ।

End :—

गुह्यातिगुह्यगोप्ता त्वं गृहाणास्मत्कृतं जपम् ।
सिद्धिर्भवतु मे देव त्वत्प्रसादान्महाप्रभो ॥

C. Works dealing with particular rites, Mudrās, Yantras, etc.

I. DĪKṢĀ.

Jagannātha.

6525.

10053. क्रमदीक्षा । *Kramadīkṣā.*

Substance, country-made paper. 11×6 inches. Folia. 1–40, + 6 without any number. Lines, 12. Extent in ślokas, 700. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

It deals with the details of initiation with special reference to Kramadīkṣā. It quotes from and refers to many Tantra works, such as, Bṛhattantrarāja (Fol. 1), Śāradā (3A), Somaśambhu (4A), Tantrasāra (4B, 6B, 12A), Viṣṇuyāmala (11A), Prapañcasāra (19A), Mahānirvāṇatantra (18A, 20B, 21A, 21B, 23A), Dīpikā (22A, 22B, 23B) etc. The work seems to come to an end in Fol. 37B, the remaining portion containing mantras of various deities. There is, however, no colophon in the MS.

Beginning:—

नत्वा श्रीकालिकानन्दं परमानन्दनिर्भरम् ।
तस्य शिष्यो जगन्नाथः क्रमदीक्षा वितन्वते ॥

तत्रादौ क्रमनिरूपणम् ।

बृहत्तन्त्रराजे ।

आदौ च कालिकामन्त्रं तदन्ते तारिणीमनुं ।
गृह्णीयात् सुन्दरीमन्त्रं क्रमदीक्षा प्रकीर्त्तिता ॥

पुनस्तत्रैव ।

आदौ च तारिणीमन्त्रं तदन्ते कालिकामनुं ।
गृह्णीयात् सुन्दरीमन्त्रं क्रमदीक्षा प्रकीर्त्तिता ॥

Śukadeva.

6526.

5750. क्रमपूर्णदीक्षापद्धतिः । *Kramapūrṇadīkṣāpaddhati.*

Substance, country-made paper. 10½×4½ inches. Folia, 38. Lines, 8. Extent in ślokas, 570. Character, Nāgara. Date, Samvat, 1904. Appearance, discoloured. Complete.

It deals with Kramadīkṣā as well as Pūrṇābhiṣeka. Though called a *paddhati* it contains both *pramāṇa* and *prayoga*.

Beginning:—

प्रणम्याष्टभुजां देवीं विन्ध्यवासकृतादराम् ।
विक्रमादित्यभूपालरिपुकालधनुर्द्धराम् ॥
भजतामुग्रतारायाः पादपङ्कजयादिना ।
संक्षेपात् पूर्णदीक्षाया लिख्यते ग्रन्थणक्रमः ॥
अथ संक्षेपतस्तारायाः पूर्णाभिषेकविधिः ।
महाविद्योपासकानां पूर्णाभिषेकस्यावश्यकत्वमुक्तं भैरवयामले ॥

End:—

पारिजातानन्दनाम्नः क्रमपूर्णाभिषेचने ।
मनिबद्धा पद्धतिस्तस्य गुरुणा गुरुकर्मणे ॥ १ ॥
अनया कर्म कुर्वन्तु दीक्षामन्त्र[प्र]वेदिनः ।
स(त्)त्वपं प्रोधयन्त्वाशु वचसां वर्मभेदिनः ॥ २ ॥
प्रासतः पृथवत् पृथ्वीं विक्रमादित्यभूपतेः ।
त्रिविक्रमवपुःकल्पः पुरुषार्थसमुन्नते[ः] ॥ ३ ॥
प्रचण्डचण्डमुण्डादिभिदप्रादिनिरासिनी ।
धर्म[ा]धर्मपरित्राणां विदध्याद् विन्ध्यवासिनी ॥ ४ ॥

Colophon:—

इति श्रीविद्वदुपाध्यायपण्डितशुकदेवप्रकाशिता क्रमपूर्णदीक्षापद्धतिः समाप्ता ।

Post-colophon Statement :—

मासानां मासोत्तमे मासे फाल्गुनमासे शुक्लपक्षे नवम्यां रविवासरे सं १९०४ ।

Anonymous

6527.

1652. [दीक्षाविधिः । *Dīkṣāvidhi.*]

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia 1–28 (of which fol. 1–16 are written in one hand, fol. 17–28 in another). Lines, 10 (up to fol. 16) and 12-13 (in fol. 17–28). Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

It deals with various types of initiation such as, Kriyādīkṣā (20B), Varṇa° (21A), Kalāvatī°, Sparśa°, Dṛg°, Vedha° (21B), Śākta°, Śāmbhavī° (23A), Yāmala°, Pañca-pañcikā°, Caraṇa° (23B), Medhā°, Kauśikī, Pūrṇābhiṣeka (24B).

6528.

6082. दीक्षाप्रयोगः । *Dīkṣāprayoga.*

Substance, country-made paper. 6½ × 4½ inches. Folia, 1–4. Lines, 10. Extent in ślokas, 45. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

It gives a short description of the procedure of initiation of a śākta worshipper.

6529.

693. अभिषेकपद्धतिः । *Abhiṣekapaddhati.*

Substance, country-made yellow paper. 15 × 2½ inches. Folia, 2–6. Lines, 8. Extent in ślokas, 170. Character, Bengali. Appearance, old. Incomplete.

The present MS has been described in L. IV. 1536. It describes the procedure of Mālāsaṃskāra (2B), Kavaca-saṃskāra (2B), Śāktābhiṣeka (2B–5A) and Pūrṇābhiṣeka (5A–6B).

Gopīnātha Pāṭhaka.

6530.

10193. पुरश्चरणविधिः । *Puraścaraṇavidhi.*

Substance, country-made paper. 9½ × 5 inches. Folia, 18. Lines, 9. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara. Date, Samvat 1882. Appearance, old and discoloured. Complete.

The work deals with *Puraścaraṇa* as well as with incidental matters like *dīkṣā*, requirements of a guru and a śiṣya, purification of mantras, etc.

Beginning:—

शिवादींश्च गुरून् नत्वा पुरश्चरणमुच्यते ।
विनानेन [न] सिद्धः स्यान्मन्त्रो वर्षशतैरपि ॥
इत्यवश्यतया संप्रति ततः संक्षेपतस्तद्विधिं वच्मे ।

End:—

श्रीनाथगोपालमहं प्रणौमि
स्वानन्दरूपं परमासनस्थम् ।
यस्य प्रसादेन तमाश्रिता ये
स्वानन्दपूर्णाः प्रभवन्ति नित्यम् ॥
नानाग्रन्थान् समालोक्य श्रीमान् गोपीनाथकृती ।
पुरश्चर्याविधिं सम्यक् साधकार्थमचीकरत् ॥

Colophons of the different sections:—

4B, इति शैवमाधवपाठकाभिख्योत्रसुतशैवगोपीनाथपाठकाभिख्योत्रविरचिते पुरश्चरणविधौ संक्षेपदीक्षाविधिः ; 12B, ०शिष्यपरीक्षादिः सर्व्वविधिः ; 18B, इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीमद्गोपालाश्रमपूज्यपादकृपाकटाक्षासादित-परमानन्दैकरसशैवमाधवपाठकाभिख्योत्रिसुतशैवगोपीनाथपाठकाभिख्योत्रिविरचितः पुरश्चरणविधिः समाप्तः ।

Post-colophon Statement:—

शुभमस्तु। श्रीशङ्कराभ्यां नमः। जेष्ठमासे शुक्लपक्षे तिथौ पूर्णमायां भौमवासरे श्री संवत् १८८२।

Devendrāśrama.

6531.

9062. **पुरश्चरणचन्द्रिका।** *Puraścarṇacandrikā.*

Substance, country-made paper. 10×3½ inches. Folia, 70. Lines, 8-10. Extent in ślokas, 1,000. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Complete.

The work deals with *Puraścaraṇa* and matters connected with it. A MS of the work has been described in L. VII. 2399.

Beginning:—

प्रणम्य ज्ञानश्रीनाथं देवेन्द्राश्रमधीमता।
क्रियते मन्त्रचन्द्राणां पुरश्चरणचन्द्रिका॥
अशेषशास्त्राम्बुधिपारदृश्वा विशेषतो मान्त्रिकचक्रवर्त्ती।
उपासनानां स्थितहेतुभूतां पुरस्क्रियां यो विशदीकरोति॥
सन्त्येव मन्त्रशास्त्रे बहवो निबन्धास्तथापि सुविशेषैः।
सर्व्वोपासनसिद्धेर्हेतुतया चन्द्रिका जयति॥

End:—

तन्त्राणि जैमिनि-कणाद-पतञ्जलीनां
श्रीव्यासगोतमसदाशिवपाणिनीनाम्।
सांख्यस्य चामरगुरोः कवितां स्मृतिं यो
वेदं च वेद कृपया रघुनन्दनस्य॥

तेनेयं ग्रथिता माला वाक्पुष्पैरर्थतन्तुना ।
कण्ठे विभूषणं भूयाद् रघुनाथार्पिता सती ॥
इति सकलमन्त्राणां पुरश्चरणचन्द्रिकाम् ।
सर्वागमानुसारेण श्रीदेवेन्द्राश्रमोऽकरोत् ॥

Colophons :—

43B, इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्य्य-श्रीविबुधेन्द्राश्रमपूज्यपादशिष्य-देवेन्द्राश्रमकृतायां पूजाजपविधानं समाप्तम् ; 70B, ०[होमतर्पणाभिषेकब्राह्मण-भोजनविधिः समाप्तः] ; पुरश्चरणचन्द्रिका समाप्ता ।

6532.

4112A. *Puraścaraṇacandrikā.*

Substance, palm-leaf. 14½ × 1 inches. Folia, 1–42. Lines, 5, 6 on a page. Extent in ślokas, 1,000. Character, Udiyā. Appearance, fair but worm-eaten. Complete.

Candraśekhara.

6533.

4112B. **पुरश्चरणदीपिका ।** *Puraścaraṇadīpikā.*

Substance, palm-leaf. 14½ × 1 inches. Folia, 65. Lines, 5, 6. Extent in ślokas, 2,400. Character, Udiyā. Appearance, fair but worm-eaten. Complete in five chapters.

MSS of the work have been described in HPR. II. 127 and Mad. Tr. (R. No. 5165). The former MS gives 1512 Ś.E. as the date of composition of the work.

Post-colophon Statement :—

समाप्तोऽयं ग्रन्थः ...... त्रिविक्रमप्रतपथिनः स्वाक्षरमिदम् ।

Harakumāra.

6534.

1732. पुरश्चरणबोधिनी । *Puraścaraṇabodhinī.*

Substance, country-made paper. 18½×4½ inches. Folia, 1 to 89+2 (containing a table of contents). Lines, 6. Extent in ślokas, 4,400. Character, Bengali. Appearance, fair. Complete in eight chapters.

This is a comprehensive work dealing with the details of *puraścaraṇa.* The author, a well-known member of the Tagore family of Calcutta, father of late Maharaja Sir Yatindramohan Tagore and grandfather of Sir Maharaja Pradyot Kumar Tagore, composed the work in 1735 Śaka or 1813 A.D. An edition of the work in Bengali characters was published in Calcutta (1903).

Anonymous.

6535.

6081. पुरश्चरणविधिः । *Puraścaraṇavidhi.*

Substance, country-made paper. 7×4½ inches. Folia, 4. Lines, 9. Extent in ślokas, 40. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

This gives a brief description of the procedure of the rite.

Caturbhujācārya.

6536.

6381B. नित्यनैमित्तिकतान्त्रिकहोमः । *Nityanaimittika-tāntrikahoma.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 2–7. Lines, 14. Character, Nāgara. Appearance, fair. Incomplete.

It describes the procedure of Tantrika *homa*. Fol. 7B contains the whole of the *prāmāṇa* section and a very small portion of the *prayoga* section of the *Yantra-saṃskāra* described below (6590).

Colophon :—

इति श्रीद्रविडान्वयावतीर्ण श्रीशङ्कराचार्य्याभिषिक्त हरिहरा-
चार्य्याभिषिक्तनागरान्वयावतीर्ण श्रीचतुर्भुजाचार्य्यविरचितो नित्य-
नैमित्तिकतान्त्रिकहोमः समाप्तः ।

Anonymous.

6537.

10684. होमविधिः । *Homavidhi.*

Substance, country-made paper. 16½ × 4 inches. Folia, 2. Lines, 8. Extent in ślokas, 60. Character, Bengali. Appearance, old and discoloured. Complete.

This describes the procedure of Homa meant, as is stated at the end, specially for the Vaiṣṇavas.

Beginning :—

अथ अग्निस्थापनम् । कृतनित्यक्रियः पञ्चगव्येन भूमिशुद्धिं विधाय यथाविधि आसनशुद्धिं कुर्य्यात् । सामान्यार्घ्यं कुर्य्यात् । मूलमन्त्रेण प्राणायामादिकं कुर्य्यात् । गुरुं स्वार्घ्यां च पूजयेत् ।

End :—

वैष्णवाणामयं होमो गोपालेषु विशेषतः ।
तद् भस्म धारयेन्नित्यं संयतात्मा समृद्धये ॥

Colophon :—

इति होमविधिः समाप्तः ।

6538.

7824. **कुण्डकल्पद्रुमटीका ।** *Kuṇḍakalpadrumaṭīkā.*

Substance, country-made paper. 10½×5 inches. Folia, 11. Lines, 11. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete.

This agrees with what is described as a commentary on the *Kuṇḍakalpadruma* of Mādhava Śukla (ASB. II. 1106). It runs up to verse 56 of the work and quotes frequently from Tantra works.

Śrīkṛṣṇa Vidyāvāgīśa.

6539.

3881. षट्कर्म्मदीपिका। *Ṣaṭkarmadīpikā.*

Substance, country-made paper. 13 × 3½ inches. Folia, 36. Lines, 8–10. Extent in ślokas, 1,400. Character, Bengali. Appearance, fair. Complete in nine chapters.

The work deals with the six black rites of the Tantras. It was published in Bengali characters by R. Chatterji (second edition, Calcutta, 1338 B.S.).

Post-colophon Statement:—

श्रीभवानीप्रसादशर्म्मणः पुस्तकं स्वाक्षरञ्च।

Śrīnātha.

6540.

244. कामरत्नम्। *Kāmaratna.*

Substance, country-made paper. 17 × 3½ inches. Folia, 18. Lines, 5. Character, Bengali. Appearance, old. Incomplete.

MSS of the work have been described in L. II. 991 and IO. IV. 2634. The present MS contains the first three chapters of the work which is complete in 15 or 16 chapters. The work deals with the six black rites of the Tantras as well as other magic rites.

An edition of the work has been published by the Lakshmivenkatesvar Press (Kalyan, 1842 Ś.E.). The edition attributes it to Nityanātha.

6541.

2529. *Kāmaratna.*

Substance, machine-made paper. 13 × 4 inches. Folia, 79. Lines, 6. Extent in ślokas, 1,200. Character, Bengali. Date, Śaka 1805. Appearance, fair. Complete in 15 chapters.

Post-colophon Statement:—

शकाब्दाः १८०५ । समाप्तोऽयं ग्रन्थः ॥

6542.

8106. *Kāmaratna.*

Substance, country-made paper. 13½ × 3½ inches. Folia, 82 with the first three leaves missing. Lines, 8. Extent in ślokas, 1,900. Character, Bengali. Incomplete at the beginning.

The present MS, which contains an inflated text, runs up to the end of the 15th chapter.

Post-colophon Statement:—

श्रीरामगोविन्ददेवशर्म्मणः स्वाक्षरं पुस्तकस्य । शुभमस्तु शकाब्दाः १६३५ । अस्मिन्नब्दे दिल्लादिमण्डलाधिकारी नाम्ना श्रीयुत फरकसेरन्टपतिरभूत् । १६३५ ॥ १६३५ ॥

6543.

10153. *Kāmaratna.*

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 1–15 + 9–122 of which Nos. 12 and 57 are missing. Lines, 9. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1925. Appearance, some portions old and some portions new. Incomplete for a few folia.

The MS was complete in 16 chapters.

Fol. 1–15 and 59–122 are later restorations. The date of copying belongs to one of these restored portions.

6544.

10152B. *Kāmaratna.*

Substance, country-made paper. 9½×5 inches. Folia, 16B–55. Lines, 11. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1872. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

The present MS contains chapters 12–16 inclusive.

Post-colophon Statement:—

श्रीसंवत् १८७२ मासोत्तममासे भाद्रपदमासे शुक्लपक्षे अष्टम्यां सोमवारे काशीमध्ये प्रह्लादघाट उपरं लिखितं ठाकुररामरामानुज दास ॥

6545.

10948. *Kāmaratna.*

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 78. Lines, 10. Extent in ślokas, 1,200. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete in 15 chapters.

Nityanāthasiddha.

6546.

3081. **रसरत्नाकरः।** *Rasaratnākara.*

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 21. Lines 9. Extent in ślokas, 500. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1872. Appearance, fair. Complete in five chapters.

This, as also the following two MSS, contains what is called the *Siddhakhaṇḍa* (or portions thereof) of the *Rasaratnākara* attributed to Nityanatha or Nemanatha (Ulwar

2308), son of *Pārvatī* and Śaṅkhagupta (Ulwar 1665). The work is stated, in the beginnings of the *Rasakhaṇḍa* (Venkateswar Steam Press, Bombay) and *Rasendrakhaṇḍa* (Bik. 1430), to be complete in five khaṇḍas. But there is no reference to the *Siddhakhaṇḍa* in the list of khaṇḍas enumerated in the above two places. It is however mentioned instead of *Mantrakhaṇḍa* in *Cat. Cat.*, II, p. 116. The present MS, as well as the two following, agrees with the MS described in HPR. I. 308. The work deals with the black rites.

Beginning:—

ॐ यः शान्तः परमोऽद्वयः परशिवः कंकालकालान्तको
ध्यानातीतमनादिनित्यनिचयः संकल्पसंकोचकः।
आभासान्तरभासकः समरसः सर्व्वात्मना बोधकः
सोयं सर्व्वमयो ददातु जगतां विद्यादिसिद्ध्यष्टकम् ॥

अथ सर्व्वजनवश्यम्।
एकचित्तः स्थितो मन्त्री मन्त्रं जप्त्वायुतद्वयम्।
ततः क्षोभयते लोकान् दर्शनादेव साधकः ॥

Colophons of the different chapters :—

6A, इति श्रीपार्व्वतीपुत्त्रनित्यनाथसिद्धविरचिते रसरत्नाकरे सिद्धखण्डे रत्नसारोद्धारे सर्व्ववश्यादिपतिवश्यं नाम प्रथमोपदेशः; 10B, ०सिद्धखण्डे मन्त्रसारे आकर्षणादिस्तम्भनं नाम द्वितीयोपदेशः; 16A, ०मोहनादिग्रहक्लेश-निवारणं नाम तृतीयोपदेशः; 19A, ०कौतूहलं नाम चतुर्थोपदेशः; 21A, ०यक्षिणीसाधनं नाम पञ्चमोपदेशः।

Post-colophon Statement :—

कराश्ववह्निन्दुमितेऽब्दे मेषमास्यसिते पक्षेऽष्टमीतिथाविन्दुवासरे लिखितमिदं गुलशारेणोत्पलम्।

6547.

9930. *Rasaratnākara.*

Substance, country-made paper. 10½ 4½ inches. Folia, 11. Lines, 8. Extent in ślokas, 225. Character, Nāgara. Appearance, fair. Incomplete.

The present MS contains two chapters and a portion of the third.

6548.

10336. *Rasaratnākara.*

Substance, machine-made modern paper. 9×4 inches. Folia, 18. Lines, 9. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete.

This MS contains three chapters and a portion of the fourth, running as far as the middle of Fol. 18A of the MS described under No. 6546. The introductory verse in this MS is different from the one found in the other MSS described above.

Beginning :—

कृतिना नित्यनाथेन विहितं तन्त्रसारयं ।
सिद्धखण्डं विनिर्द्दिष्टं सिद्धिदं सर्व्वकामदम् ॥

6549.

10339. *Rasaratnākara.*

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 34. Lines, 12, 13. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete in 14 chapters.

This and the following MS contain what is called the *Mantrakhaṇḍa* of the work. It agrees with the MSS described above only in respect of the introductory verse

and some portions here and there. The topics however are generally identical or of the same nature.

Colophons of the different chapters:—

6B, इति श्रीपार्वतीपुत्रनित्यनाथसिद्धविरचिते रसरत्नाकरे मन्त्रखण्डे मन्त्रसाधनं नाम प्रथमोपदेशः; 11A, ०सर्वलोकवशीकरणं नाम द्वितीयोपदेशः; 12B, ०राजवश्यव्याघ्रनिवारणं नाम तृतीयोपदेशः; 16B, इति स्त्रीवश्यादिद्रावणान्तं नाम चतुर्थोपदेशः; 18A, इति पतिवश्यं नाम पञ्चमोपदेशः; 19B, इति श्री० आकर्षणं नाम अष्टमोपदेशः; 25A, इति श्रीसेनास्तम्भनं नाम अष्टमोपदेशः; 27A, इति श्री० शत्रोच्चाटनं नाम नवमोपदेशः; 27B, इति श्री० मारणं नाम दशमोपदेशः; 28B, इति श्री० व्याधिकरणं नाम एकादशोपदेशः; 31A, इति श्री० ग्रहक्लेशनिवारणं नाम द्वादशोपदेशः; 32A, इति श्री० कौतुकइन्द्रजालं नाम त्रयोदशोपदेशः; 34B, इति श्री० यक्षिणीसाधनं नाम चतुर्दशोपदेशः।

6550.

8413. *Rasaratnākara.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 12. Lines, 9. Character, Nāgara. Appearance, fair. Incomplete.

This MS contains only the thirteenth chapter which agrees with the same chapter of the MS described above.

Rājārāma.

6551.

3463. **वशकार्य्यमञ्जरी।** *Vaśakāryamañjarī.*

Substance, machine-made paper. 12½ × 4 inches. Folia, 1-46 with Fol. 26 missing. Lines, 8-11. Extent in ślokas, 1,400. Character, Nāgara. Appearance, soiled. Incomplete.

The work deals with the six black rites of the Tantras. The present MS contains the description of the procedure of five of these six rites with the help of the *mantras* of various deities.

Beginning :—

प्रणम्य सच्चिदानन्दं गुरुं तद्ब्रह्मरूपिणम् ।
भद्रकालीं ततो नत्वा श्रीराजारामशर्म्मणा ॥
क्रियते विदुषां प्रीत्यै वश्यकार्यस्य मञ्जरी ॥
क्रोधाज्ज्वलन्तीं ज्वलनं वमन्तीं सृष्टिं दहन्तीं दितिजं ग्रसन्तीम् ।
भीमं नदन्तीं प्रणमामि नित्यां रोरूयमाणां क्षुधयोग्रकालीम् ॥
नैमित्तिकानि काम्यानि निपतन्ति यथा तथा ।
तथा तथैव कार्य्याणि न कालस्तु विधीयते ॥
शान्तिवश्यस्तम्भनानि विद्वेषणोच्चाटने तथा ।
मारणान्तानि शंसन्ति षट्कर्म्माणि मनीषिणः ॥

Colophons of the chapters :—

5A, इति श्रीराजारामतर्कवागीशभट्टाचार्य्यविरचितायां षट्कर्ममञ्जर्यां सामान्यविधिः प्रथमः पटलः । 27A, ०वश्यकर्ममञ्जर्यां शान्तिविधिर्द्वितीयः पटलः ।

There are no further chapter-colophons of this type though there are sections on some more black rites such as वशीकरण (27A–35B), स्तम्भन (35B–42B), विद्वेषण (42B–44B) and उच्चाटन (44B–46).

Rāma Vājapeyī.

6552.

8293. निधिदर्शनम् । *Nidhidarśana.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 9. Lines, 9. Extent in ślokas, 125. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1961. (Copied from a MS dated Saṃvat 1695, Śaka 1560.) Appearance, fair. Complete.

This describes magical rites for the acquisition of hidden treasures and other desired objects.

Beginning :—

गुर्व्विणी या मृता नारी तत्केशं रूपवित्तकं ।
कृत्वा धारयते पश्चाद्भस्मनोद्धूलयेत्तनुं ॥ १ ॥
नरमुण्डधरो नग्नः शिखिपुच्छैः सुभूषितः ।
इत्येवं रूपधृग् वीरो पूजां कुर्य्यात् निधिस्थलं ॥ २ ॥
वह्निकौशांतकी वन्ध्री श्वेतार्का गिरिकर्णिका ।
वचा पाठा च निर्गुंडी करवण्या च मूलकं ॥ ३ ॥
निम्बकेरण्डबीजानि गोमूत्रैः पेषयेत् समं ।
अनेन पादलेपेन विघ्ना यान्ति दिशो दिशः ॥ ४ ॥
एवं नानाप्रयोगेण अतिपातालगं धनं ।
गृह्णाति नात्र सन्देहः स्वयं प्रोक्तं पिनाकिनः ॥ ५ ॥
कुष्माण्डैरण्डधुस्तूरबीजं फनसकस्य च ।
जातिदाडिम्बमूलानि गोमूत्रैः पेषयेत् समं ॥ ६ ॥
अनेन पादलेपेन सर्पयक्षपिशाचकाः ।
पलायन्ते न सन्देहो निधानं ग्राहयेद्ध्रुवं ॥ ७ ॥
अथ दृष्टं निधिं मन्त्री कीलकैः कीलयेत्तु तं ।
रक्तपालाशलोध्राभ्रकदम्बवटनिम्बजैः ॥ ८ ॥
शम्युदुम्बरकाश्वत्थकीलपत्रसमायुतैः ।
ॐ पुनन्तु मां देवजनाः पुनन्तु मनसा धिया ।
पुनन्तु विश्वा भूतानि जातवेदः पुनीहि मां ॥
इति कीलकमन्त्रः ।

ॐ सर्व्वभूताधिपतये नमः । अनेन मन्त्रेण मद्यमांसाभ्यां बलिं दद्यात् । भूतबलिः । ॐ क्रौँ भू फट् अनेन मन्त्रेण निधानस्यासन-पुष्पादीन् दद्यात् ।

End :—

चत्वारो मूलिका[:] चैव पिष्ट्वा पादे प्रलेपयेत् ।
सर्पयक्षगणाः क्रूरा ये चान्ये विघ्नकारकाः ॥
पलायन्ते निधिं त्यक्त्वा यथा युद्धेषु कातराः ॥

Colophon :—

इति श्रीनैमिषस्थमालववाजपेयी-श्रीरामविरचितं निधिदर्शनं समाप्तम् ।

Post-colophon Statement :—

संवत् १६८५ शाके १५६० कार्त्तिकसुदि ५ बुधे लिखितं शुभं । हाल संवत् १८६१ मार्गशीर्ष शुक्ल ८ भृगौ दिने लिखितं रघुनाथ-राममालवीयेन काश्यां त्रिलोचनेश्वरसन्निधौ । श्रीमत्पितृव्य-गुरुवरबालमुकुन्दचरणेभ्यो नमः ।

Paramaśivendra Sarasvatī.

6553.

10169. **भूतिरुद्राक्षमाहात्म्यम् ।** *Bhūtirudrākṣamāhātmya.*

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 49. Lines, 9. Extent in ślokas, 1,000. Character, Nāgara. Appearance, fair. Incomplete.

The present MS contains the section on भूतिमाहात्म्य and a few lines of रुद्राक्षमाहात्म्य ।

The section deals with the importance and uses of *vibhūti* (sanctified ashes) which is stated to be a favourite object of Śiva.

Beginning :—

नत्वा गणेश्वरं स्कन्दं साम्बं सद्गुरुमेव च ।
भूतिरुद्राक्षमाहात्म्यनिष्पत्त्यादि प्रकाश्यते ॥
प्रथमं संग्रहेणैव द्वयोरर्थ उदीर्य्यते ।

तत्र भस्मधारणस्य ।

प्रथमं वर्णधर्मत्वं तदन्वाश्रमधर्मता ।
नित्यत्वं च सदा धार्य्यं तथैवालङ्घनीयता ॥
अत्याज्यत्वं त्याज्यदोषो भोगमोक्षफलार्थता ।
मोक्षार्थता धीहेतुत्वं वरिष्ठं पापनाशकम् ॥
तापत्रयनिवृत्तिश्च त्रिसप्तककुलोद्धृतिः ।
सर्व्वकर्म्माङ्गता शम्भुविष्ण्वादेस्तन्निकारणम् ॥
अष्टैश्वर्य्यप्रदं विष्णुविधीशर्ष्यादिधार्य्यता ।
भस्मोत्पादनमानानि व्यवस्था भस्मनस्तथा ॥
वृहज्जावालपाद्मोक्त-विरजाहोमसुक्रमः ।
वायवीयोक्तविरजातत्त्वहोमक्रमस्तथा ॥
कौर्म्मोक्तरीत्या पाशुपतं संग्रहेण प्रदर्शितम् ।
विभूतिधारणविधिस्तत्प्रमाणमनन्तरम् ॥
तथा रुद्राक्षमाहात्म्यं नित्यत्वेनैव वर्णितम् ।
स्कान्दे पुराणेऽन्यत्रापि वायवीये तथैव च ॥
पाराशरे च वाशिष्ठे लैङ्गे गारुड एव च ।
तथा वृहन्नारदीये स्कान्दे काम्यत्वमीरितम् ॥
ब्रह्मवैवर्त्तेपि तथागस्त्यलाञ्छितवाग्वरे ।
ब्रह्माण्डाख्ये पुराणे च महाफलमुदीरितम् ॥
पाद्मे स्कान्दे च वाशिष्ठे लैङ्गे ब्रह्माण्डसंज्ञके ।
रुद्राक्षधारणं सर्व्वपापनाशकमीरितम् ॥
पाराशरे च वाशिष्ठे लैङ्गे रुद्राक्षधारणम् ।
शिवविष्णुसुरज्येष्ठऋष्यादिधृतमीरितम् ॥

End of the bhūtimāhātmya section :—

विप्राणां सलिलेन धार्य्यमुचितं भस्म त्रिकालेष्वपि
स्त्रीभिक्षोर्जलवर्ज्जितं प्रतिवनस्थानाङ्गनानामिदम् ।
दीक्षाहीनस्त्रणां च वारिसहितं मध्याह्नतः प्राक् स्मृतं
सर्व्वेषां सममेतदाक्षरपरे सन्तोमवद्ये विधिम् ॥

Colophon :—

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्याभिनवनारायणेन्द्रसरस्वती-पूज्यपादशिष्यश्रीमत्परमशिवेन्द्रसरस्वतीविरचितं भूतिमाहात्म्यं सम्पूर्णम् ।

Post-colophon Statement :—

पुस्तक त्रिविक्रमेन्द्रस्वामी ।

Anonymous.

6554.

2773. [षट्कर्मविधिः । *Ṣaṭkarmavidhi.*]

Substance, country-made paper. 15 × 5 inches. Folia, 7. Lines, 12. Extent in ślokas, 250. Character, Bengali. Date, Śaka 1723. Appearance, old. Complete.

The work deals with the black rites and incantations. A considerable portion of the work is in Bengali.

Beginning :—

यस्येश्वरस्य विमलं चरणारविन्दं

*　　*　　*

*　　*　　*

तं शङ्करं सकलदुःखहरं नमामि ॥

वक्ष्ये च कामरत्नतः ।

वश्यादिकर्म्माणि मन्त्रं साधनान्तं समुद्धरम् ।

Post-colophon Statement :—

श्रीफकिरचाँद अधिकारी।सां भिङ्गाराव ॥

श्रीमृत्युञ्जय शर्म्मा स्वकीय पुस्तकमिति ।

शकाब्दाः १७२३ तेरिख २४ भाद्र ।

6555.

11362. हरमेखला । *Haramekhalā.*

Substance, country-made paper. 15 × 4½ inches. Folia, 177 of which 4, 8, 28, 31, 32, 56, 81–83, 87, 133–35, 167, 169 are missing. Lines, 9. Extent in ślokas, 4,700. Character, Newari. Appearance, old. Date, 782 N.S. Incomplete.

The present MS contains chapters I–VII. It is accompanied by a commentary in Nepali. It may be the same as *Harimekhalā* (Nep. I, p. 36). The work deals with magic rites. The *Uḍḍīśatantra* is called *Haramekhalā* in one MS (L. II. 989). A *Haramekhalaka-grantha* is mentioned as one of the source books on which the *Kakṣapuṭatantra* is based.

Beginning :—

निरवधिजगद्भावाभावोदयव्ययविभ्रमकुमति + -
पमक्रमक्रीताग्नौगड्डोऽप्यखण्डसमस्थितिः ।
सततमपृथग्भोग्यं भावावरोधरसात्मकं
कमपि दिग्गतादानन्दं वा नवेन्दुविभूषणाः ॥
व्यक्तार्थतो विदधतो हरमेखलाया
बुद्धः स्वभावचरति हरमेखलायाः ।
सन्तो यथा हरचिरादभियोगतात्ताः
स्युः संप्रयादिविरचादभियोगतात्ताः ॥
विद्यानिधेर्जगति सर्वगुरोर्द्विजेन्द्र-
चूडामणेः स्वयग्रहतोऽपि गम्यः ।
तद्वस्तु सुन्दरधिया स्तुतय पिकीर्षाः
प्राय्यानिविष्टमथ कोत्र मनोऽभिमानः ॥

Last Colophon :—

हरमेखलायां सप्तमः परिच्छेदः समाप्तः । इति हरमेखलायां योगमालायां नेपालभाषाटीका परिसमाप्ता ॥

Post-colophon Statement:—

सम्वत् ७८२ ज्यष्ठमास्य कृष्णपक्ष चतुर्दश्यायां तिथौ रोहिणी-
नक्षत्रे शूलयोगे बृहस्पतिवासरे तद्दिने लिखितं सम्पूर्णं शुभ ।

6556.

9935. **वशीकरणप्रयोगः ।** *Vaśīkaraṇaprayoga.*

Substance, country-made paper. 10½×4½ inches. Folium, 1. Lines, 17 in all. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

It describes different rites for bringing people under subjugation.

6557.

8484. **सुग्रीव[व]शंकरणी विद्या ।** *Sugrīva(va)śaṃkaraṇī vidyā.*

Substance, country-made paper. 10×5½ inches. Folia, 35. Lines, 10. Extent in ślokas, 700. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1890. Appearance, fair. Complete.

It describes uses of the *mantras* of Sugrīva and other deities in connection with the black-rites of the Tantras including the subduing of evil spirits.

Beginning:—

अथातः संप्रवक्ष्यामि गुह्याद्गुह्यतरं परं ।
सुग्रीवमण्डलं चैव मातृमण्डलमुत्तमम् ॥
डाकिनीनां विशेषेण निग्रहं तं वदाम्यहं ।
ये चान्ये भूतदोषाश्च पिशाचा यक्षराक्षसाः ॥
नश्यन्ति च ग्रहाः सर्व्वे सुग्रीवस्मरणादपि ।
मातृभिः पूतनादिभ्यः सुग्रीवं तत्र यो जपेत् ॥

मण्डलं संप्रवक्ष्यामि सिद्धं सुग्रीवभाषितं ॥
मातृस्थाने श्मशाने वा एकवृक्षे चतुष्पथे ।
ततो भूमिं परीक्ष्येतुं मण्डलं तत्र लेखयेत् ॥

Colophon :—

इति श्रीसुग्रीव[व]शंकरणी विद्या समाप्ता ।

Post-colophon Statement :—

रन्ध्रर्त्त[वसु]चन्द्रेऽब्दे मासे च मकरेऽसिते ।
सप्तम्यां पुस्तकं दिव्यं लिखितम् ऋतुधर्म्मगा ॥

संवत् १८९० मिः मार्गशीर्षकृष्णाके समाप्त लीखा पुस्तक । लीखितं भवानीकायस्थ लीखा वावलिभद्रसीघराजपुतमण्डले पीच्यरी ।

6558.

9330. **शाबरमन्त्रः ।** *Śābaramantra.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 8. Lines, 11. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

It contains (up to Fol. 6A) a number of incantations in Hindi and corrupt Sanskrit. The portion after 6A agrees with the beginning of *Divyaśābaratantra* (No. 6091 above).

6559.

9924. [**मन्त्रसंग्रहः ।** *Mantrasaṃgraha.*]

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 5. Lines, 9. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

It contains a collection of incantations and prescriptions of drugs for purposes like the preservation of the foetus, bringing people into subjugation, etc.

6560.

2151. **रोगहरणचिन्तामणिमन्त्रः ।** *Rogaharaṇacintāmaṇi-mantra.*

Substance, machine-made paper. 6 × 4 inches. Folia, 2. Lines, 11. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

This contains a *mantra* stated to be taken from the *Vāmakeśvaratantra*, the muttering of which drives away diseases. The rules for the muttering are also given.

Colophon :—

इति वामकेश्वरतन्त्रे शिवशक्तिसंवादे रोगहरणो नाम चिन्तामणिमन्त्रः समाप्तः ।

6561.

9919. [**रोगहरणमन्त्रः ।** *Rogaharaṇamantra.*]

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2. Lines, 17. Extent in ślokas, 75. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

It contains incantations for driving away diseases.

Beginning :—

ॐ स्वस्ति श्रीलङ्कातो महाराजाधिराजसमस्तकोणाधिपतिः श्रीविभीषणः समादिशति अमुकग्रामे वास्तव्य अमुकशरीरस्थ रे रे दुष्टवेलाज्वर एकाह्निक-द्व्याह्निक-त्र्याह्निक-चातुर्थिक-ज्वर कामज्वर एतेषां मध्ये यः कोऽपि भवति तन्त्वति वन्दति त्वया मम पत्रिकादर्शनेन शीघ्रं समागन्तव्यं नोत्पचिरचन्द्रहासखड्गेन कर्त्तयिष्यामि मा भणिष्यसि बलादिदिष्टमिति। आदीतवारे ए चिठी लिखी रोगी नैव चाईये गुगलहोमी गले बान्धिये सर्व्वताव आइ ।

6562.

2321. मोटनविधिः । *Moṭanavidhi.*

Substance, machine-made paper. 6½ × 4 inches. Folia, 2. Lines, 10. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

It contains an extract from chapter 23 of the *Marut-tantra* which describes a magical rite called *Moṭana* for securing divine manifestation. This is followed by a folium describing the procedure of the worship of Kaumārī.

Beginning:—

अथ मोटनकं वक्ष्ये देवाविर्भावकारणम् ।
पाकक्रिया प्रकर्त्तव्या चतुर्भक्ष्यसमन्विता ॥
भार्य्यया साधकेन्द्रस्य पातिव्रत्यादियुक्तया ।
अप्रसूताः स्त्रियः पञ्च आहूय सकुमारिकाः ॥
अलंकृताः पवित्रात्मा एकपंक्त्योपवेशयेत् ।

Post-colophon Statement:—

इदं पुस्तकं भागवतोपनामकधरणीधरभट्टेन लिखितम् ।

6563.

10216. पूतनाविधानम् । *Pūtanāvidhāna.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 8–11. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1934. Appearance, old and discoloured. Complete.

It deals with the propitiation of Pūtanā, an evil spirit that causes various ailments among children.

A section dealing with the same topic is found in the *Śāntiratna* of Kamalākara (ASB. III. 2184—Fol. 118A–130B).

Beginning :—

अथ पूतनाविधानप्रारम्भः ।

अथात[ः] संप्रवक्ष्यामि रसनं दशरात्रिकं ।
पूतना धन्विनी नाम गृह्णीते दशरात्रिकं ।
तया गृहीतमात्रस्तु चक्षुर्भ्यां नैव पश्यति ॥

End :—

ॐ नमो देवी नलिनि बालका बालपरी वलिं गृह्ण बालकं मुञ्च मु[ञ्च] स्वाहा ।

6564.

5737. **कौतुकचिन्तामणिः ।** *Kautukacintāmaṇi.*

Substance, country-made paper. 13 × 7 inches. Folia, 20. Lines, 16 to 19. Extent in ślokas, 1,025. Character, Nāgara. Date, Saṁvat 1891. Appearance, mouse-eaten and discoloured. Complete.

The work describes a number of magical performances with different applications of various substances.

Beginning :—

श्रीमद्गौरीमुखाम्भोजबन्धुरायतलोचनं ।
लोचनं सर्व्वजगतामीडे यत्नेश्वरं तथा ॥

अथ कौतुकेषु तावत् नीतिचिन्तासु विषपरीक्षाप्रकारः ।

भृङ्गराजः शुकश्चेति सारिका चेति पक्षिणः ।
क्रोशन्ति भृशमुद्विग्नाः विषपन्नगदर्शनात् ॥
सुव्यक्तं मुञ्चति क्रौञ्चो म्रियते मत्तकोकिलः ।
जीवंजीवस्य च ग्लानिर्जायते विषदर्शनात् ॥
एषामन्यतमेनापि समश्नीयात् परीक्षितुं ।
भोज्यमन्नं परीक्षार्थं दद्यादा पूर्व्वममये ॥

... ...

एवं स्वयं यत्नवता राज्ञा स्तम्भनवशीकरण-वाजीकरण-कृत्रिम-वस्तुकरणं च जनाद्युपकरणश्चत्तदोषहदादिभेदै[ः] कौतुकैः कालज्ञानं

कार्यमिति तान्युच्यन्ते। तत्रादौ कौतुकप्रयोक्ता परकृतप्रतिकूल-सम्भावनया स्वशरीरपूर्णाक्रमेणैव कौतुकानि युञ्जीत ।

List of topics dealt with :—

1B, तत्र परसेनास्तम्भः ; 2A, अथाङ्गारभक्षणम् ; अथ गृहदाहस्तम्भः ; 2B, अथ खड्गस्तम्भः ; अथ अग्निस्तम्भः ; 3A, अथ जले स्तम्भनभेदाः ; अथ वीर्य्यस्तम्भः ; 4A, अथ स्त्रीवश्यं ; 5A, पतिवश्यं ; अथ वाजीकरणम् ; 6A, अथानङ्गकालस्थितिः ; 7B, अथ भङ्गबन्धः ; अथाकर्षणम् ; अथ कृत्रिमवस्तुकरणानि ; 8A, अथ पद्मरागकरणम् ; अथ नीलमणिः ; 9A, अथ स्वर्णोत्कर्षः ; 9B, अथ कस्तूरी ; 10A, अथ हिरालकरणम् ; 10A, अथ सिन्दूरकरणम् ; 10B, अथ कर्पूरतैलकरणम् ; 10B, अथ भूनागप्रकारः ; 11A, अथ पुष्पनिर्य्यासपातनम् ; 11B, अथ खननलक्षणम् ; अथाञ्जनानि ; 12A, अथ[ा]दृश्यकरणं ; 12B, अथ पादपदोहदादि ; 13B, अथ वृक्षवैचित्री ; 14A, अथ पाषाणचर्व्वणं ; अथ दीपवशात् सर्पाकारनिरीक्षणम् ; 14B, अगाधजलस्थितिः ; 15A, अथो मारुतकरणं ; 16A, अथ मूषकोच्चाटनं ; 17A, अथ सारस्वतप्रयोगः ; 17B, चौरव्याघ्रादिभयहरणं ; 18A, अथ नानारूपकृतिः ; 18B, व्याघ्रकरणं ; वृश्चिक-करणं ; मत्स्यसर्पकरणं ; 19A, इन्द्रलुप्तरोगनाशः ; 19B, मुखदुर्गन्धनाशः ; अथ देहस्फटितहरणम् ; अथ सुकुमाररसायनम् ।

Post-colophon Statement :—

श्रीसंमत् १८६१ समैनाम माघवदी पञ्चमी ॥ ५ ॥ के दसषत कन्हैया लाल कायस्थ ।

6565.

10607. बृहन्निधिदर्शनम् । *Bṛhannidhidarśana.*

Substance, country-made paper. 11 × 4 inches. Folia, 1–13 of which Fol. 10 is missing and Foll. 11–13 are of a larger size (11 × 5½ inches). Lines, 13–18. Character, Nāgara. Appearance, fair. Incomplete.

The name of the work occurs on the obverse of Fol. 1. As regards the subject-matter of the work, it is similar to the *Nidhidarśana* described above.

Beginning:—

नमो भालेक्षणवह्निज्वालाजटिलमौलये ।
त्रिपुरान्धगजध्वंसपण्डिताय पि[ना]किने ॥
कङ्किणीमतं तन्त्रं सिद्धसावरतन्त्रतः ।
अथ निधिकर्मणि सहायान् वक्ष्यते ।
सर्व्वस + + + शान्त-मद-मात्सर्य्यवर्ज्जिताः ।
प्रलम्बबाहवो घोरा निर्भया दम्भवर्जिताः ॥
... ...
सहायाः शोभनास्त्वेते कथ्यन्ते मुनिनोदिताः ।
सत्यहीना दुराचारा नास्तिकाः शास्त्रदूषकाः ॥
... ...
एते निन्द्याः समाख्याता[ः] सहाया निधिकर्मणि ।
निधिस्थानानि कथ्यन्ते शम्भुप्रोक्तानि कानिचित् ॥
जीर्णोद्यानतडागेषु चण्डिकायतनेषु च ।
श्मशाने तीर्थसीमायां सिद्धस्थानेषु मण्डले ॥
तोरणे हस्तिशालायां चत्वरे चाश्वदाश्रये ।
निषादानां गृहे पर्णशालायां वरालये ॥

6566.

10524. राजीसाधनम् । *Rājīsādhana.*

Substance, country-made paper. 9¼×5 inches. Folia, 8. Lines, 12-14. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete.

The present MS contains only a fragment of a work without any beginning or end. It refers to the *Kāka-caṇḍeśvarīmata* (1A) and *Govindārṇava* (8A).

It contains, among other things, a number of recipes for preparing artificial gold. The name is taken from that of a sectional heading (Fol. 2A).

Anonymous.

6567.

9285. **भूतशुद्धिप्राणप्रतिष्ठे ।** *Bhūtaśuddhi and Prāṇa-pratiṣṭhā.*

Substance, country-made paper. 7 × 3½ inches. Folia, 6. Lines, 8. Extent in ślokas, 70. Date, Saṃvat 1923. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

This contains the description of the procedure of two Tantric rites, भूतशुद्धि and प्राणप्रतिष्ठा.

Colophon :—

इति श्रीभूतशुद्धिप्राणप्रतिष्ठे समाप्ते ।

Post-colophon Statement :—

मिति फाल्गुनवदी १० गुरुवार संवत् १९२३ । पराग्या छगणाजी-सुत गोपीनाथजी । आत्मपठनार्थं वा परोपकारार्थं ॥ शुभं भवतु ॥

6568.

1987. **सन्ध्याप्रयोगः ।** *Sandhyāprayoga.*

Substance, country-made yellow paper. 8 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 7. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1950. Appearance, fair. Complete.

The present MS has been described in L. X. 4257. Though it describes the procedure of Vedic Sandhyā it is found to have Tantric elements (Nyāsa, etc.) to a large extent.

Post-colophon Statement:—

मि० ज्ञ्यष्ठ ११ चन्द्रोन संवत् १९५० । शुभं भूयात् ।

6569.

2178. **मानसस्नानविधिः ।** *Mānasasnānavidhi.*

Substance, country-made paper. 10½ × 5½ inches. Folium, 1. Lines, 11. Extent in ślokas, 14. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

The present MS has been described in L. X. 4131. It describes 'mental bathing' through meditation.

6570.

9598. [**तान्त्रिककृत्यविशेषपद्धतिः ।** *Tāntrikakṛtyaviśeṣa-paddhati.*]

Substance, country-made paper. 6 × 2½ inches. Folia, 15 (by counting). Lines, 6. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

The MS consists of four sets of leaves describing respectively the procedure of the following Tantric rites: (1) पशुदानविधि, (2) शिवाबलिप्रकार and कुमारीपूजन, (3) पञ्चतत्त्व-शोधन (the first two folia of this section are missing), (4) पात्रवन्दन.

The section पञ्चतत्त्वशोधन incidentally refers to the mode of arrangement of pots in which wine is to be poured. And the section पात्रवन्दन gives metrical *mantras* to be uttered in purifying and utilising each of these pots. These *mantras*, which are eleven in number here, are found generally to agree with the verses of *Mahākālasaṃhitāyām ṣoḍaśapātram* (6058 above).

6571.

4778. *Tāntrikakṛtyaviśeṣapaddhati.*

Substance, country-made paper. One long sheet of paper with 34 folds, each $7 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Lines, 16–19 on each side of a fold. Character, Newari. Appearance, old and discoloured. Complete.

It contains descriptions of the procedure of various Tantric rites, such as *Mantrapradānadīkṣā*, *Tripurasundarīpūjā*, etc.

6572.

8666D. *Tāntrikakṛtyaviśeṣapaddhati.*

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2. Lines, 13. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

It describes अहिचक्र, दिक्साधन, शल्योद्धार and refers to महाकपिलपञ्चरात्र, हयशीर्षपञ्चरात्र and त्रिकाण्डमण्डन ।

Rāmakiśora.

6573.

8136. **मुद्राप्रकाशः ।** *Mudrāprakāśa.*

Substance, country-made paper. 13 × 4 inches. Folia, 1–23 of which Fol. 9B is blank. Lines, 8, 9. Extent in ślokas, 550. Character, Bengali. Appearance, good. Complete in six chapters.

The work deals in detail with the *mudrās* of the five principal deities. A MS of the work in Maithilī characters has been described in L. V. 1866. An edition of the work in litho was published at Benares (Siddhavinayaka Press, 1941 V.S.).

The work refers amongst other works to *Tantrasāra* (22B etc.), *Saṭkarmadīpikā* (22B) and *Śāradātilaka* (23A).

Beginning :—

द्रुहिणहरिहराद्यैर्देववृन्दैर्नमस्यं
ददद‍भिमतमर्थं भक्तिभाजां जनानाम् ।
परिहृतसकलार्थैर्योगिभिर्ध्यायमानं
हरचरणसरोजं क्षेमकामा भजध्वं ॥
नत्वा गुरुपदं रामकिशोरेणेष्टसिद्धिदम् ।
साधकानां मुदे मुद्राप्रकाशोयं विरच्यते ॥
देवानां मुदं हर्षं राति ददातीति मुद्रा । तथा च मन्त्रदर्पणे ।
रचनां सम्यग् ज्ञात्वा पूजायां दर्शयेन्मुद्राम् ।
तदियं मुद्रा कथिता देवेभ्यो यन्मुदं राति ॥
मुदं रातीति मुद्रा स्यादित्यन्यत्र ।

End :—

यो जज्ञे सुकृती धरासुरवराद्धीरोत्तमाद्राघवात्
तस्माद् रामकिशोर ईश्वरसमाद् यो रुद्रनारायणात् ।

जातो युग्मशरस्थिराधरधरामाने शकाब्दे गते
तेनासौ त्रिपुरारिराजनगरे मुद्राप्रकाशः कृतः ॥

Colophons of the different chapters :—

10A, इति श्रीरामकिशोरविरचिते ग्रन्थे मुद्राप्रकाशाख्ये। साधारणमुद्रानिर्णय आदिर्परिच्छेदः ॥

12A, द्विजातिना रामकिशोरनाम्ना मुद्राप्रकाशे रचितो द्वितीयः। अयं परिच्छेद उमेशमुद्राविनिर्णयो नाम गतः समाप्तिम् ॥

15A, द्विजातिना रामकिशोरनाम्ना मुद्राप्रकाशे रचिते प्रयत्नात्। अयं परिच्छेद उपेन्द्रमुद्राविनिर्णयो नाम गतस्तृतीयः ॥

16A, द्विजातिना रामकिशोरनाम्ना मुद्राप्रकाशे रचिते प्रयत्नात्। अयं परिच्छेद इभास्यमुद्राविनिर्णयो नाम गतश्चतुर्थः ॥

22B, रामकिशोरविरचिते ग्रन्थे मुद्राप्रकाशाख्ये। गतवान् पञ्चम एष सम्पूर्णत्वं परिच्छेदः शक्तिमुद्राविनिर्णयो नाम ॥

23A, रामकिशोरविरचिते ग्रन्थे मुद्राप्रकाशसंज्ञके। गतवान् एष च षष्ठः सम्पूर्णत्वं परिच्छेदः ॥

6574.

9057. *Mudrāprakāśa.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 29. Lines, 8. Extent in ślokas, 550. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete in six chapters.

Bhāskararāya.

6575.

2025. तृचभास्करः। *Tṛcabhāskara.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 3. Lines, 9. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara. Appearance, worm-eaten. Incomplete.

The present MS contains a section of the work describing a number of *mudrās*.

According to the colophon it forms part of Bhāskararāya's *Tṛcabhāskara*, which is described as 'a work treating of the worship of Sūrya for removing bodily illness' (CS. II. 481).

Beginning :—

अथात्र उपयुक्तानामुपयोच्यमानानां च मुद्राणां लक्षणानि ।
यज्ञकृत्येषु चेच्छक्तौ हस्तौ मुद्रादिसुत्तमौ ।
तदा मुद्रां विधायैव तत्तत् कृत्यं समाचरेत् ॥
मुद्राविमुक्तहस्तेन क्रियते कर्म्म वैदिकम् ।
यदि तन्निष्फलं तस्मात् कर्म्म मुद्रान्वितश्चरेत् ॥
इत्यादिवचनात्तान्यावश्यकानि ।

Colophon :—

इति भास्कररायभारत्युन्नीते टचभास्करे मुद्रालक्षणानि ।

Post-colophon Statement :—

श्रीमाघ सुदी पुनवसौ संमत् ।

6576.

2807. मुद्रा[प्र]करणम् । *Mudrā[pra]karaṇa.*

Substance, country-made paper. 20½ × 4½ inches. Folia, 4. Lines, 6. Extent in ślokas, 140. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

The present MS has been described in L. X. 4203. This contains the *mudrā* section of the *Tantrasāra* of Kṛṣṇānanda.

6577.

2927. *Mudrāprakaraṇa.*

Substance, country-made paper. 8½ × 5 inches. Folia, 9. Lines, 12. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

In the present MS the *mudrā* section is preceded by the *Yogāṅgāsana* section of the *Tantrasāra.*

6578.

6008. [मुद्राविवरणम् । *Mudrāvivaraṇa.*]

Substance, country-made paper. 8 × 6 inches. Folia, 7. Lines, 15. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

It describes various *mudrās* and quotes from *Tantrarāja, Prayogasāra, Lakṣmaṇasaṃgraha, Rājatantra,* etc. A number of quotations from the *Lakṣmaṇasaṃgraha* are traceable in the *Mudrāprakaraṇa* described above.

Beginning:—

अङ्कुशमुद्रा कुम्भमुद्रा मिप्राकारमुद्राऋष्यादिन्यासमुद्रा षडङ्गमुद्रा-गालिनीमुद्राशङ्खमुद्रामत्स्यमुद्राः अ[ा]वाहनादि नवमुद्रा[ः]गणेश-मुद्रा[ः] सप्त शाक्तदशमुद्राः वैष्णव एकोनविंशतिः शैवदशमुद्राः गन्धादिपञ्चमुद्राः चक्रमुद्रा ग्रासमुद्रा प्राणादिपञ्चमुद्रा[ः] सप्तजिह्वा-मुद्राः भूतबलिमुद्रा नाराचमुद्रा नमस्कारमुद्रा संहारमुद्रा सप्त-नवतिश्चेति पाशमुद्रा गदामुद्रा शूलमुद्रा खड्गमुद्रा । अथैतासां लक्षणानि ।

End:—

मुष्टिरूर्द्धकृताङ्गुष्ठा दक्षिणा नादमुद्रिका ।
तर्ज्जन्यङ्गुष्ठसंयोगाद् अग्रतो विष्णुमुद्रिका ॥

Dāmodara.

6579.

5775. यन्त्रचिन्तामणिः । *Yantracintāmaṇi.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 32. Lines, 12. Extent in ślokas, 950. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1855. Appearance, old. Complete.

MSS of the work have been described in L. I. 257, CS. V. 76 (I) and VSP. (p. 62). An edition of the work was published in Litho at Benares (1935 Saṃvat). After the last section, called *mokṣādhikāra*, the edition treats of a few general topics concerning *yantras*, like the drawing and consecration of them.

The work is complete in nine sections. The first two sections give an account of the author, describe the origin of the work and deal with a few general directions. In the remaining seven sections different *yantras* as used in different functions (*vaśīkaraṇa*, *ākarṣaṇa*, *vidveṣaṇa*, *māraṇa*, *uccāṭana*, *śānti* and *mokṣa*) are described. The descriptions are given in the form of utterances of Śiva.

Post-colophon Statement:—

संवत् १८५५ ।

6580.

11290. *Yantracintāmaṇi.*

Substance, country-made paper. 9½ × 3 inches. Folia, 1–64. Lines, 6. Extent in ślokas, 950. Character, Newari. Date, 790 N.S. Appearance, fair. Complete.

Post-colophon Statement:—

संवत् ७९० फाल्गुन वद्दि ९ शुभमस्तु ।

6581.

8107. *Yantracintāmaṇi.*

Substance, country-made yellow paper. 14×4 inches. Folia 1–12, of which Fol. 9 is missing. Lines, 12. Extent in ślokas, 380. Character, Bengali. Appearance, fair. Incomplete.

The present MS runs almost up to the end of the description of the third *yantra* under the section of *stambhana*.

6582.

5847. *Yantracintāmaṇi.*

Substance, country-made paper. 6½×4 inches. Folia, 56. Lines, 11. Extent in ślokas, 700. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

The introductory portion giving the genealogy of the author and an account of the origin of the book which comprise the first chapter and a part of the second in the previous MSS are absent in the present MS which also does not describe the third *yantra* of the last chapter and omits the concluding portion which gives the contents of the work and indicates its merits. It begins in the middle of the second *pīṭhikā* which is referred to as the first in the colophon on Fol. 3A.

Beginning:—

श्रीपार्व्वत्युवाच ।

विना होमेन जप्येन पुरश्चरणसेवया ।

कलौ तु सिध्यते देव तथोपायं वदस्व नः ॥ १ ॥

श्रीशिव उवाच ।

साधु साधु महाप्राज्ञे लोकानां हितकारके ।
इदमर्थं न केनापि पृष्टोऽहं पद्मलोचने ॥ २ ॥

Post-colophon Statement :—

इदं पुस्तकं गोविन्दभट्टस्य सूनुना सोमनाथेन लिखितम् ।

6583.

2884. *Yantracintāmaṇi.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 1-43. Lines, 9, 10. Extent in ślokas, 700. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1870. Appearance, fair. Incomplete.

This MS begins towards the end of the first *pīṭhikā* and omits the initial portion of the second as also the last section called *mokṣādhikāra.*

Beginning :—

महाक्रूरैर्महाभीमैर्महाकालैश्च विराजितैः ।
केवलाश्वतरैर्नागैर्गीतध्वनिविराजितैः ॥
एवम्भूते तु कैलासे देवदेवः स्वयं प्रभुः ।
ज्योतिर्मयोऽमृतमयो योगयुक्[तः] सदाशिवः ॥
अव्यक्तो व्यक्तरूपोऽसौ यत्रास्ते तु स्वयं शिवः ।

Post-colophon Statement :—

समाप्तं । शुभं लिखितं । संवत् १८७० शाके १७३५ मास पौष तिथौ त्रयोदश्याम् ।

Śrīharṣa.

6584.

5876. अङ्कयन्त्रविधिः । *Aṅkayantravidhi.*

Substance, country-made paper. 10½×6 inches. Folia, 10. Lines, 15. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Appearance, fair. Incomplete.

The present manuscript contains the author's own commentary on the work accompanied by portions of the text. The concluding portions which have no commentary deal with *homa* and the six black rites. It is not known if these portions form part of the work. Another MS of the work with the commentary is noticed in Bd. 943. Śrīharṣa, referred to by Premanidhi in his commentary on the *Śivatāṇḍava* (Fol. 19B, 5971 above), seems to be identical with the present author.

Beginning of the commentary:—

श्रीसूर्ययामार्जितवाजपेया-
दिवाप्तजन्मा वितनोति टीकाम् ।
श्रीरामचन्द्रान् गुरुरामरूपान्
प्रणम्य हर्षः सुकृती कृतज्ञः ॥
तन्त्राण्यालोच्य तन्त्रेभ्यो गुरुभ्योधीत्य कृत्स्नशः ।
अथ तन्त्रस्य गुच्छोयं कृतो हर्षेण विस्तरात् ॥
तस्यैव क्रियते टीका तेनैव सूरिणा बुधाः ।
अनुभूय च तत्त्वार्थं गृह्णन्तु शुभवाञ्छकाः ॥

अत्र विघ्नविध्वंसकद्वारा प्रारब्धग्रन्थसमाप्त्यर्थं शिष्टाचारपरि-
पालनाय च विषयादीन् दर्शयन् [स्वे]ष्टदेवतां नमस्करोति ।

Beginning of the text:—

ॐ कायेन वाचा शिरसा च नित्यं
नमामि शम्भुं भवमुत्तरीतुम् ।
विशुद्धदेहं प्रकृतेः परं तं
भवादिभूतं विरजं विराजम् ॥ १ ॥
नत्वा गुरुं गणपतिं च वदामि यन्त्रा-
ण्यग्नोद्भवानि नवषोडशकोष्ठकानि ।
यद्धारणाद् भवति स्वर्गसमीहितार्थ-
सिद्धिर्नृणां श्रुतिपथे परमास्तिकानाम् ॥ २ ॥

गुरुभ्योऽधीत्य यन्त्राणि यामलादीनि भागशः ।
व[च्मि] लोकोपकारार्थं यन्त्रग्रन्थं सुगोपितम् ॥ ३ ॥
भूर्ज्जपत्रे लिखेद्यन्त्रं रोचनाद्यैः शुभेऽहनि ।
आलिख्य धारयेन्मूर्ध्नि करे वा यदि वा गले ॥ ४ ॥

Colophon :—

इति श्रीहर्षकृत[ः] अष्टचन्द्रविधिस्समाप्तः ।

The last leaf which does not form part of the present work contains an extract from some treatise relating to the efficacy of different types of *rudrākṣa*. It begins :—

कार्त्तिकेय उवाच ।
एकद्वित्रिचतुष्पञ्चषट्सप्तवसवो नव ।
दशैकादश-द्वादश-त्रयोदश-चतुर्द्दश ॥
एतेषां तु मुखानां तु देवता कोऽत्र शङ्कर ।
गुणाश्च कीदृशास्तेषां कथयस्व यथार्थतः ॥
श्रीशिव उवाच ।
षण्मुख शाङ्करतत्त्वेन वक्त्रे वक्त्रे यथाक्रमम् ।
एकवक्त्रः शिवः साक्षात् ब्रह्महत्यां व्यपोहति ॥

Anonymous.

6585.

8089. [यन्त्रसंग्रहः । *Yantrasaṁgraha.*]

Substance, country-made paper. 10×10 inches. Folia, 6. Appearance, good.

This contains diagrams, drawn on sheets of paper, pasted on boards, of Vāgīśvarī, Chhinnamastā, Vindhyeśvarī, Bālātripurasundarī, Śrīvidyā and Gaṇeśa. Along

with these there are ten more sheets of paper of varying sizes (18″×14″, 19″×14″, 21″×3″, etc.) containing a number of diagrams concerning Śyenayāga, Baudhāyanīya Śyenayāga and other Vedic rituals.

Three sheets of paper, found with No. 6572 above, contain Mahāgaṇapatiyantra, Vindhyavāsinīyantra, Tripurāyantra, Rāmayantra, Tvaritāyantra, Gopālayantra and a number of other diagrams.

6586.

7554. गर्भरक्षायन्त्रम् । *Garbharakṣāyantra.*

Substance, country-made paper. 7½×4½ inches. Folium, 1. Lines, 20 in all. Character, Nāgara. Appearance, good.

This contains a diagram which is named *Garbharakṣāyantra* in a late Bengali hand. It is accompanied by vernacular *mantras*, directions and other matters.

6587.

5200. जगद्धात्रीदुर्गायन्त्रम् । *Jagaddhātrīdurgāyantra.*

Substance, country-made paper. 12×6½ inches. Folium, 1. Lines, 5. Character, Bengali. Appearance, good. Complete.

It contains the diagram called *Jagaddhātrīdurgāyantra* as also a few verses indicating how it is to be drawn. The verses are identical with similar verses occurring in the *Tantrasāra* of Kṛṣṇānanda.

6588.

5113. मृत्युञ्जययन्त्रम् । *Mṛtyuñjayayantra.*

Substance, country-made paper. 13½×3 inches. Folia, 2. Lines, 8. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete.

This describes the *Mṛtyuñjayayantra* and the rites connected therewith.

Beginning:—

शान्त्यर्थं सर्व्वलोकानां जयार्थं जयकाङ्क्षिणाम् ।
यन्त्रं मृत्युञ्जयं नाम प्रवक्ष्यामि समासतः ॥
हंसमध्यगतं नाम मृत्युञ्जयपुटीकृतम् ।
रक्ष रक्ष समायुक्तं बाह्ये रेखात्रयावृतम् ॥

6589.

5208. **मृत्युञ्जययन्त्रटीका ।** *Mṛtyuñjayayantraṭīkā.*

Substance, country-made paper. 13½ × 3 inches. Folia, 3. Lines, 8. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Incomplete.

This is a commentary on the work described under the previous number. The commentary on the last two verses is wanting in the present MS.

Beginning:—

शान्त्यर्थमिति मृत्युञ्जयं नाम यन्त्रं समासतः संक्षेपात् प्रवक्ष्यामि ।
किमर्थं सर्व्वलोकानां शान्त्यर्थं जयकाङ्क्षिणां जयार्थं । हंसेति ।
नाम साध्यनाम हंसमध्यगतं हंस इति पद्ममध्यस्थितं लिखनीयम् ।

6590.

2263. **यन्त्रसंस्कारः ।** *Yantrasaṃskāra.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 2. Lines, 9. Extent in ślokas, 36. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

It contains both the *pramāṇa* or authoritative texts for, and *prayoga* or description of, the procedure of the rite called *Yantrasaṃskāra* or consecration of a symbolic diagram.

Another incomplete MS of the work is found along with the *Nityanaimittikatāntrikahoma* described above (No. 6536).

Beginning:—

अथ यन्त्रसंस्कारः । तत्र वामकेश्वरतन्त्रे

भैरव्युवाच ।

चक्रभेदो महादेव त्वत्प्रसादान्मया श्रुतः ।

इदानीं श्रोतुमिच्छामि प्रतिष्ठाकर्मनिर्णयम् ॥

श्रीशङ्कर उवाच ।

शृणु देवि महाभागे जगत्कारिणि कौलिनि ।

तस्योद्यापनकर्माङ्गं सर्वतन्त्रविनिर्णयम् ॥

स्नात्वा संकल्पयेन्मन्त्री गुरोर्वचनमाचरेत् ।

पञ्चगव्यं ततः कृत्वा शिवमन्त्रेण मन्त्रवित् ॥

तत्र चक्रं क्षिपेन्मन्त्री प्रणवेन समाकुलम् ।

तदुद्धृत्य पुनश्चक्रं स्थापयेत् स्वर्णपात्रके ॥

6591.

6080. यन्त्रशोधनविधिः । *Yantraśodhanavidhi.*

Substance, country-made paper. 13 × 4½ inches. Folia, 2 (folded in the middle in the form of a booklet). Lines, 9. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

The subject-matter of the present work is the same as that of the previous one, but it contains only the *prayoga* of the rite, and it is more detailed.

Beginning:—

ॐ अथ यन्त्रशोधनविधिः । अथ प्रयोगः । तत्र कृतनित्यक्रियः स्वस्तिवाचनपूर्वं सङ्कल्पं कुर्य्यात् । अद्येत्यादि अमुकगोत्रः श्रीअमुकदेवशर्म्मा अमुकदेवतायाः पूजार्थममुकदेवताया यन्त्रसंस्कारमहं करिष्ये । इति संकल्प्य न्यासं कुर्य्यात् ।

D. WORKS ON YOGA.

Svātmārāma.

6592.

347. हठप्रदीपिका । *Haṭhapradīpikā.*

Substance, country-made paper. 11½ × 6 inches. Folia, 1–105. Lines, 9–13. Extent in ślokas, 3,000. Character, Nāgara. Appearance, fair, worm-eaten and occasionally pasted and repaired. Complete in four chapters.

The present MS in which the text is accompanied by the commentary of Brahmānanda has been described in L. IV. 1513. Many editions of the work have been published.

6593.

8569. *Haṭhapradīpikā.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 97. Lines, 11. Extent in ślokas, 3,000. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete in four chapters.

The present MS also contains along with the text the commentary by Brahmānanda.

6594.

8573A. *Haṭhapradīpikā.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 25. Lines, 8. Extent in ślokas, 500. Character, Nāgara. Date, Samvat 1896. Appearance, good. Complete.

Post-colophon Statement :—

संमत् १८९६ वैशाख कृष्णनवम्यां सोमवासरे ।

6595.

8573B. *Haṭhapradīpikā.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 20. Lines, 11. Extent in ślokas, 500. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

This seems to be a shorter version of the work, the first four chapters containing respectively 70, 75, 84 and 86 verses instead of 67, 78, 130 and 114 in the printed editions. What is called chapter 5 in the present MS (Fol. 17A-18A) is constituted by verses taken from chapter 3 of the printed editions. Twenty-eight verses without any colophon occurring after the conclusion of the fifth chapter deal with the *nāḍīs*, *siddhis* and characteristics of Yoga. Short explanatory notes are found with some of these verses. The fourth chapter (Fol. 16B-17A) quotes extracts from works of others (e.g. Saubhadra and Visvarūpācārya).

6596.

10521. *Haṭhapradīpikā.*

Substance, country-made paper. 6×4½ inches. Folia, 6. Lines, 11. Extent in ślokas, 40. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1892. Appearance, discoloured. Incomplete.

The MS contains what is called the fifth chapter of the work. The latter part of the MS (Fol. 4A–6B) describes the procedure of the rites to be performed in connection with the visualisation of one's shadow on the sky, the effect of which is described in the first part.

Beginning:—

अथ छायापुरुषदर्शनविधानम् ।

देव्युवाच ।

भगवन् देवदेवेश सर्व्वागमविशारद ।

नराणां पापिनां लोके पापनिर्मोचनं कथम् ॥

कालज्ञानं कथं वा स्यात् सूक्ष्मोपायेन तद्वद ।
श्रुतानि साधनानीश त्वयानेकानि भूरिशः ॥
तथापि तानि मनुजैरशक्यान्यल्पबुद्धिभिः ।
प्रायेण मनुजा लोके कलौ स्वल्पायुषो ध्रुवम् ॥
... ...

2A, स्वच्छायापुरुषं पश्येत् गगने शुद्धमानसः ।
तस्यावलोकनात् सद्यः पापराशिर्विनश्यति ॥
.. ..

देव्युवाच ।
अतः छायां कथं पश्येद् गगने भूतलस्थितां ।
कालज्ञानञ्च षन्मासं तस्मिन् दृष्टे कथं भवेत् ॥

शिव उवाच ।
नीरन्ध्रं गगनं देवि यदा भवति निर्म्मलम् ।
तदाच्छायामुखो भूत्वा निश्चलं प्रयते[न्द्रि]यः ॥
स्वच्छायाकण्ठमालोक्य स्वगुरूक्तक्रमेण वै ।
सम्मुखं गगनं पश्येन्निर्निमेषस्तथैकधीः ॥
शुद्धस्फटिकसङ्काशः पुरुषस्तत्र दृश्यते ।
न दृश्यते यथा तत्र पुनस्तद्वत् परीक्षयेत् ॥

3A, शिरः पाणिपदो यत्र दृश्यते पुरुषो यदि ।
त[दा] षन्मासपर्य्यन्तं मृत्युस्तस्य न विद्यते ॥
शिरोहीनं यदा पश्येत् षन्मासाभ्यन्तरे मृतिः ।
पादापादौ न दृश्येत भार्य्याहानिर्न संशयः ॥
न दृश्येते यदा पाणी भ्रातुर्हानिर्न संशयः ।
एवं ज्ञात्वा मृतिं सम्यक् गङ्गातीरं समाश्रयेत् ॥

Colophons:—

Fol. 4A, इति श्रीदक्षप्रदीपे उमामहेश्वरसंवादे छायापुरुषलक्षणं नाम कालज्ञानं पञ्चमपटलः ।

6B, इति श्रीहठप्रदीपिकायां छायापुरुषोपदेशः परमोपदेशः ।

Post-colophon Statement :—

श्रीसंवत् १८८२ मिति कार्त्तिकशुक्ल १० शनौ । लिखितं रामचरणब्राह्मण अयोध्यावासी ।

Sundaradeva.

6597.

5834. **हठसंकेतचन्द्रिका ।** *Haṭhasaṅketacandrikā.*

Substance, country-made paper. 12 × 6 inches. Folia, 41 to 86. Lines, 17, 18. Extent in ślokas, 2,300. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1888. Appearance, discoloured. Incomplete.

The present MS contains chapters V–XIII. It is not known if the small portion occurring after chapter 13 also forms part of the present work. A MS complete in 13 chapters is described in CS. III. 165. R. L. Mitra who has noticed a MS of the work (Bik., p. 567) gives Viśvanātha as the name of the author's father while it is mentioned in the last colophon in the present MS as well as in the one described in CS as the name of his grandfather. Hall (p. 17) gives Pūrṇānanda as the name of his spiritual guide, but Viśvarūpatīrtha is the name found in the colophon of chapter X in the present MS.

It quotes from and refers to works and authors like हठप्रदीपिका (41A), कुम्भकपद्धति (44A), योगसार (44B), नकुलीशयोगपरायण (45A), योगबीज (46A), योगचिन्तामणि (46A), कामेश्वरीतन्त्र (49A), योगभास्कर (50B), योगसारसमुच्चय (57A), योगचन्द्रिका (59A), तत्त्वयोगबिन्दु (60B), योगतत्त्वप्रकाश (66A), विश्वरूपाचार्य (67A), सिद्धान्तशेखर (67B), सुरेश्वराचार्य (75A), त्रिपुरासारसमुच्चय (82A) and योगहृदय (84B).

Colophons :—

44A, इति गोविन्ददेवसुतसुन्दरदेवविरचितायां हठसंकेतचन्द्रिकायां प्राणापानविधिविवेचनं नाम उपदेशः; 50B, इति गोविन्ददेवसुतकाश्यपगोत्रपवित्रकाशीस्थवैद्यविद्याविशारदसुन्दरदेववैद्यविरचितायां हठसंकेतचन्द्रिकायामारम्भावस्थादिप्राणायामविवेचनं नामोपदेशः। इति वायुजयविधिपरिच्छेदः पञ्चमः।

55A, इति गोविन्ददेवसुतसुन्दरदेवविरचितायां हठसंकेतचन्द्रि° सूक्ष्मशरीरविवेचनं नाम उपदेशः; 56A, इति सुन्दरदेवविरचितायां हठसंकेतचन्द्रिकायां सुषुम्नादिस्वरूपमन्त्रसाधनादिसमाधिलयविवेचनं नाम उपदेशः; 58B, इति योगसारसमुच्चयात् योगबीजनिरूपणं नाम हठसंकेतचन्द्रिकायामुपदेशः। इति हठसंकेतचन्द्रिकायां हठसिद्धिबीजविधिकथनं नाम परिच्छेदः षष्ठः।

60B, इति सुन्दरदेवविरचितायां हठसंकेतचन्द्रिकायां प्रत्याहारपरिच्छेदः सप्तमः।

67B, इति गोविन्दसुतकाशीस्थकाश्यपगोत्रपवित्रदाक्षिणात्यद्विजवर्य्यवैद्यविद्याविशारदसुन्दरदेवविरचितायां हठसंकेतचन्द्रिकायां हठयोगक्रियाविवेचनं नामोपदेशः। इति परिचयावस्थापरिच्छेदोऽष्टमः।

68B, इति गोविन्ददेवसुतसुन्दरदेवविरचितायां हठसंकेतचन्द्रिकायां समाधिविवेचनं नाम उपदेशः; 73A, इति राजयोगः; सुन्दरदेवविरचितायां हठसंकेतचन्द्रिकायां अमनस्कत्वराजयोगविवेचनं नामोपदेशो नवमः परिच्छेदः।

75B, इति सुन्दरदेवविरचितायां हठसंकेतचन्द्रिकायां नाडीनां शक्तेः पदविवेचनं नाम उपदेशः; 77B, इति श्रीपादपूज्यविश्वरूपतीर्थशिष्यसुन्दरदेवविरचितायां योगशरीरविवेचनम्; 78B, °शरीरे ब्रह्माण्डसृष्टिविवेचनं नाम; 79A, इति श्रीपादपूज्यविश्वरू[प]तीर्थयतिवरशिष्यसुन्दरदेवविरचितायां हठसंकेतचन्द्रिकायां शरीरं परिच्छेदो दशमः।

82B, इति गोविन्दसुतसुन्दरदेवविरचितायां हठसंकेतचन्द्रिकायां षट्चक्रक्रमविवरणोपदेशः; 84A, इति गोविन्ददेवसुतसुन्दरदेवविरचितायां हठसंकेतगणावसानानिरूपणं नामोपदेशः। इति षट्चक्रकथनं नाम एकादशः परिच्छेदः।

84A, इति सुन्दरदेवविरचितयोगहृदये राजयोगविवेचनं द्वादशः परिच्छेदः।

85A, इति श्रीकाश्यपगोत्रपवित्रदाक्षिणात्यद्विजकुलललामकाशीस्थविश्वनाथदेव-पौत्रगोविन्ददेवसुतसुन्दरदेववैद्यविरचितायां हठसंकेतचन्द्रिकायां अमनस्कत्वविवेचनं नामोपदेशः समाप्तः। स्वस्थारिष्टं परिच्छेदः त्रयोदशः। सम्पूर्णेयं हठविधि-चन्द्रिका।

Post-colophon Statement:—

शुभमस्तु। संवत् १८८८ चैत्रकृष्णाष्टमी ८ लिख्यतं मनबोधराम। शुभस्थाने गढ़ा।

There are about two more folia after the post-colophon statement which contain topics like षोडशाधार, लक्ष्यत्रय and व्योमपञ्चक।

Rāmakaṇṭha.

6598.

566. नादकारिका। *Nādakārikā.*

Substance, country-made paper. 12 × 4½ inches. Folia, 7. Lines, 8. Extent in ślokas, 120. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

The text is accompanied by the commentary of Aghoraśivācārya. The name of the commentator is given as Ghoraśivācārya in the concluding verse of the commentary:—

श्रीमद्घोरशिवाचार्यजन्मया परसंज्ञया।
व्याख्याता नादसिद्धिश्च प्रार्थितेन गुरूत्तमैः॥

The colophon, however, gives the name as Aghora-śivācārya.

The present manuscript has been described in L. IV. 1434. An edition of the work was published by the Śivāgamasiddhāntaparipālanasaṅgha (Srirangam, 1925).

Hariśaṅkara.

6599.

10087. **योगसारः ।** *Yogasāra.*

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 1-3. Lines, 7. Extent in ślokas, 40. Character, Nāgara. Appearance, good. Incomplete.

The present MS contains the first chapter of the work and a small portion of the second. The first chapter speaks of the importance of the Guru while the second begins with a description of Kumbhaka.

An unnumbered leaf found with this MS belongs to some work on Vedic metres.

Beginning:—

अथ श्रीहरिशङ्करकृतयोगसारः प्रारभ्यते ।

वन्दे तं परमात्मानं सच्चिदानन्दमव्ययम् ।
एकं ज्योतिःस्वरूपेण सर्व्वव्यापिनमीश्वरम् ॥ १ ॥
अथाहं गुरुणाज्ञप्तः सर्व्वप्राणिहितप्रदम् ।
योगसारं विनिर्म्मातुं याचे साहित्यमीश्वरात् ॥ २ ॥
नाम यद्यपि नास्माकं स्थानमप्यत्र न क्वचित् ।
न चापि ज्ञातिरस्माकं बान्धवाः सन्ति नाप्यथ ॥ ३ ॥
तथापि स्वामिनः सृष्टौ नानाविधशरीरिणाम् ।
बोधनार्थमिदं नाम कल्पितं पूर्व्वसत्तमैः ॥ ४ ॥

Colophon:—

3B, इति श्रीमल्लक्ष्मणज्योतिर्वित्सुतपण्डितहरिशङ्करशर्म्मोक्ते योगसारे नाम योगग्रन्थे प्रथमः सोपानः ।

6600.

10088. योगार्णवः । *Yogārṇava.*

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 4. Lines, 6. Extent in ślokas, 70. Character, Nāgara. Appearance, good. Incomplete.

The names of the author and of the work are given in verses 16 and 19.

The MS contains only 30 verses with a portion of verse 31. From a marginal note in Fol. 2A it appears that the verses were addressed to a king of Kāśī (Benares). The verses seem to form part of the introductory portions of the work. A few verses of the work described under the previous number are also found here (compare verses 22–4 of this MS with verses I. 17-18 of the previous MS).

Beginning:—

श्रीपतिः शिवशङ्करः शिवमूर्त्तिः
साधुभक्तिसहितः सहितानाम् ।
सर्व्वदा भवतु मङ्गलकारी
ज्ञानधाम रघुनन्दनरामः ॥ १ ॥
स्मरणतः खलु यस्य वनेचरः
स्मृतिपथेन मुनीन्द्रपदं ययौ ।
तदनु दाशरथेर्गुणवर्णनम्
शुचिमनाः शुचि सर्व्वमिहाकरोत् ॥ २ ॥

... ...

... ...

इति तदिच्छति कर्त्तुमिलापतेः
प्रियतमो भवतां हरिशङ्करः ।
भवति येन पुनर्जगतीतले
हरिकथाशुचिनाम जगत्पतेः ॥ १९ ॥

... ...

समीक्ष्य विविधं शास्त्रं नानामतविभूषितम् ।
योगार्णवं ज्ञानमार्गं रचयामि महीपते ॥ १९ ॥

Śrikaṇṭha.

6601.

5850. योगरत्नावली । *Yogaratnāvalī.*

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 3-54, 56. Lines, 9. Extent in ślokas, 1,225. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

Another MS of the work, consisting of ten or more sections, is described in IO. V. 2761, where it is represented as 'a treatise on quack medicines'. The present MS contains what are called the first two chapters and a portion of what may be the third. These chapters deal with various magical rites, though there are sections on initiation (Fol. 37B), daily worship of Tripurā (Fol. 42B) and description of Yantras (Fol. 45A).

Colophons:—

20A, इति परमशैवाचार्यश्रीकण्ठशिवपण्डितविरचितायां योगरत्नावल्यां समस्तविषनिग्रहो नाम प्रथमः परिच्छेदः । 29B, ०भूतग्रहशाकिनीज्वरविनिग्रहो नाम द्वितीयः परिच्छेदः ।

42B, इति त्रिपुरानित्यार्चनविधिः । 43A, इत्यभिषेकविधिः ।

6602.

7293. *Yogaratnāvalī.*

Substance, country-made paper. 9½×3½ inches. Folia, 26 (by counting) among which the following leaf-marks are found: 8-12, 14-15, 26, 30, 31, 33, 34, 36, 40, 68, 70, 71, 72. Lines, 12. Extent in ślokas, 625. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

There are no colophons in the present MS. The section on initiation begins on Fol. 34B and that on Yantras on 41B.

Beginning:—

मूर्त्तिः कापि महेश्वरस्य महती यद्रूपमूलादय-
स्तुम्बीतुम्बफला[व]लीव शतधा ब्रह्माण्डकोटिः स्थितः ।
यन्मानं न पितामहो न च हरिर्ब्रह्माण्डमध्यस्थितो
ज्ञानात्यन्य+रेषु किं च गणना सा सन्ततं वोवतात् ॥ १ ॥
क्षीराम्भोध्यतिमथनोत्थितविषज्वालाकुलं मन्दरं
दृष्ट्वा मुक्तरवाः सुरासुरगणाः पेतुर्महीं मूर्च्छिताः ।
येनाशाय विबोधिताः प्रशमितं कण्ठे धृतं तद्विषं
स व्यालोज्ज्वलहारभास्वरवपुः श्रीनीलकण्ठोवतात् ॥ २ ॥
नित्यानन्दविधायिनमनन्तमजरामरं जगत्पूज्यम् ।
मणिमन्त्रौषधतत्त्वं येन कृतं तं हरं नत्वा ॥ ३ ॥
योगरत्नावली नाम हृद्या श्रीकण्ठशम्भुना ।
क्रियते सारमादाय पक्षिराजादितन्त्रतः ॥ ४ ॥
शिवो रुद्रश्च भूतेशः पक्षिराजोऽथ तुम्बरुः ।
सर्व्वतन्त्रविधातारः पञ्चापि परमेष्ठिनः ॥ ५ ॥
अरूपो बहुरूपश्च हंसो विग्रह इत्यमी ।
कृतादिषु क्रमात्तन्त्रव्याख्यातारश्च देशिकाः ॥ ६ ॥
यन्नामश्रवणाद्रसातलगता नागा अनन्तादयो
भूमिष्ठास्त्रिदिवस्थिता अपि भवन्त्यर्द्धक्षणान्निर्विषाः ।
शाकिन्यो ग्रहभुतराक्षसगणाः नश्यन्ति रौद्रज्वरा-
स्तं वन्दे विधुशेखरं गणगुरुं श्रीपक्षिराजं हरम् ॥ ७ ॥
पक्षिराजं शिखायोगं बिन्दुसारं शिखामृतम् ।
तोत्तलं+कूटं च कृतन्नाङ्कं तोत्तलोत्तरम् ॥
कटाहं कालगतुण्डं च सुग्रीवं कर्कटामुखम् ।
एतानि विषतन्त्राणि

Kṛṣṇadeva.

6603.

3902. **योगकल्पलतिका ।** *Yogakalpalatikā.*

Substance, country-made paper. $17\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 32, marked 158–189. Lines, 8. Extent in ślokas, 1,000. Character, Bengali. Appearance, old. Complete (?).

Though numbered consecutively the numbers 186–189 appear to be in a hopeless disorder.

Beginning :–-

नत्वा श्रीगुरुदेवदेवगिरिजावाणीहरीशान् मुने-
र्नानातन्त्रमतं गुरोर्गुरुमतं भट्टादिकानां मतम् ।
ज्ञात्वा चारुतरं तनोति रुचिरां सज्जीवसन्तोषिणीम्
संक्षेपेण च योगकल्पलतिकां श्रीकृष्णदेवो द्विजः ॥
अथ योगं प्रवक्ष्यामि गुरूपदेशतोऽधुना ।
संसारतारकं मोक्षफलदं सर्व्वदं नृणाम् ॥
योगशब्दार्थो यथा ।

शारदायां ।

ऐक्यं जीवात्मनोराहुर्योगं योगविशारदाः ।
जीवात्मपरमात्मनोरैक्यमिति केचित् ।

End :—

हंसो गणेशो विधिरुद्र हंसो
हंसो हरिः शम्भुमयस्च हंसः ।
हंसो हि जीवः परमस्च हंसो
हंसो गुरुर्भाति समाधिगम्यः ॥

Colophon :—

इति योगकल्पलतिका समाप्ता ।

Authorities quoted and referred to:—

158A, सारदा, ज्ञानार्णव; 158B, लक्ष्मणभट्ट, पञ्चतत्त्व, शारदा, तन्त्रकौमुदी; 159A, गौतमीय; गान्धर्व्व; 159B, गोरक्षषट्क; 160B, गीतासार; 162B, षट्चक्रविवरण; 164A, श्रीक्रम; 165B, राघवभट्ट; 166A, शङ्कराचार्य्य; तन्त्रराज; 166B, श्रीक्रमसंहिता; 167A, गोरक्ष-संहिता; 168B, योगरत्नावली; 169A, नागभट्ट; •170A, दक्षिणामूर्त्ति; 170B, ज्ञानभाष्य; 171B, ब्रह्मानन्द; 173A, योगवाशिष्ठ; 173B, महामुक्तितन्त्र; 174B, पञ्चतत्त्व; 175B, ज्ञानभाष्य; 179B, सारसमुच्चय; 184A, प्रपञ्चसार; 185A, श्रीतत्त्वचिन्तामणि; 185B, ऊर्द्धाम्नाय।

Harisevaka.

6604.

96. सारसमुच्चयः। *Sārasamuccaya.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 1-67. Lines, 8-9. Extent in ślokas, 1,000. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

The present MS has been described in L. II. 864. The work which was composed in 1770 V.S. is in one of the introductory verses stated to be an abridgment of the *Yuktabhavadeva* (VSP., p. 251) of Bhavadeva, son of Kṛṣṇadeva and author of a good many works on Yoga and other topics (*Cat. Cat.* I. 398, IO. IV. 2270, L. V. 1884), who wrote in the 16th century. The work is called *Yogasārasaṃgraha* in the colophon while *Sārasamuccaya* seems to be the name referred to in one of the introductory verses. The correct name may be *Yogasārasamuccaya* (*Cat. Cat.* II. 112).

Rāmacandra.

6605.

5538A. तत्त्वयोगबिन्दुः । Tattvayogabindu.

Substance, machine-made paper. 8×6 inches. Pages, 25 (arranged in book-form). Lines, 23. Extent in ślokas, 400. Character, Bengali. Appearance, good. Complete.

Beginning:—

अथ राजयोगप्रकारो लिख्यते। राजयोगस्य इदं फलं येन राजयोगेन अनेकराज्यभोगसमय एव अनेकपार्थिवविनोदप्रेक्षणसमय एव बहुतरकालं शरीरस्थितिर्भवति स एव राजयोगः। तस्य एते भेदाः। क्रियायोगः ज्ञानयोगः चर्य्यायोगः हठयोगः कर्म्मयोगः लययोगः ध्यानयोगः मन्त्रयोगः लक्ष्ययोगः वासनायोगः शिवयोगः ब्रह्मयोगः अद्वैतयोगः राजयोगः सिद्धयोगः। एते पञ्चदश योगाः।

End:—

यस्य मनः सहजानन्दे मग्नं भवति तेन पुरुषेण दृष्टिः स्थिरा कर्त्तव्या आसनं दृढं कर्त्तव्यं पवनः स्थिरः कर्त्तव्यः एतादृशः कश्चिन्नियमः सिद्धस्य नोक्तः। मनःपवनाभ्यां यदा सहजानन्दः स्वस्वरूपेण प्रकाश्यते स सहजो योगः कथ्यते। राजयोगमध्ये इति चक्रा..नामकथनम्।

Colophon:—

इति परमहंस्यां श्रीरामचन्द्रविरचितायां तत्त्वयोगबिन्दुः समाप्तः।

6606.

11019. Tattvayogabindu.

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 28. Lines, 8, 9. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1818. Appearance, old and discoloured. Complete.

Post-colophon Statement :—

शुभमस्तु। संवत् १८१८ समय वैसाख वदि तृतीया बुधवासरे। लिखितं श्रीदीच्छितकलानाथ तत्पुत्रेण चन्द्रमणि। शुभं भूयात्।

Śubhacandra.

6607.

9768. **ज्ञानार्णवः।** *Jñānārṇava.*

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 17–94, of which. Fol. Nos. 24–40, 45, 46, 57, 59–64, and 79–91 are missing. Lines, 11 Extent in ślokas, 2,000. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

Colophons :—

17A, इति श्रीशुभचन्द्रविरचिते ज्ञानार्णवे योगप्रदीपे योगप्रशंसनाधिकारः पञ्चमः; 19B, ०दर्शनशुद्ध्यधिकारः षष्ठः; 20B, ०ज्ञानोपयोगो नामाधिकारः सप्तमः; 44B, अक्षविषयनिरोधप्रकरणम् एकोनविंशतिमम्; 47B, ०त्रितत्त्व-प्रकरणं विंशतिमं; 49A, ०मनोव्यापारप्रकरणं एकविंशतिमं; 50B, ०रागद्वेष-प्रकरणं द्वाविंशतिमं; 52A, ०साम्यप्रकरणं त्रयोविंशतिमं; 54A, आर्त्तध्यान-प्रकरणं चतुर्विंशतिमं; 55A, ०हिंसनन्दः प्रथमं प्रकरणं पञ्चविंशतिमं; 55B, ०सत्यरौद्रं द्वितीयं प्रकरणं षड्विंशतिमं; 56A, ०चौर्यानन्दरौद्रं तृतीयं प्रकरणं सप्तविंशतिमम्; ०संरक्षणानन्दरौद्रं चतुर्थं प्रकरणमष्टाविंशतिमं; 56B, ०आर्त्तध्यानप्रकरणमेकोनत्रिंशतिमं; 58A, ०विरुद्धध्यानप्रकरणं त्रिंशतिमं; 66B, ०सवीर्य्यध्यानप्रकरणं त्रयस्त्रिंशतिमं; 70B, ०शुद्धोपयोगविचारप्रकरणं चतुस्त्रिंशतिमं; 71B, ०आज्ञाविचयप्रकरणं पञ्चत्रिंशतिमं; 72B, ०अपायविचय-प्रकरणं षट्त्रिंशत्तमं; 74A, ०विपाकविचयप्रकरणं सप्तत्रिंशतिमं; 92A, ०रूपातीतप्रकरणं द्विचत्वारिंशतिमं; 93B, ०धर्म्मध्यानफलप्रतिपादनप्रकरणं त्रय-श्चत्वारिंशतिमं।

Kāśīnātha.

6608.

6520. **योगसिद्धान्तमञ्जरी।** *Yogasiddhāntamañjarī.*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 8. Lines, 8. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Date, Samvat 1961. Appearance, fair but worm-eaten. Complete.

Beginning:—

वीरासनैकनिलयाय हिरण्मयाय
न्यग्रोधमूलगृहिणे निटिलेक्षणाय।
गङ्गाधराय गजचर्म्मविभूषणाय
प्राचीनपुण्यपुरुषाय नमः शिवाय॥
ललिताम्बापदद्वन्द्वं निधाय हृदि सुन्दरम्।
रच्यते [काशि]नाथेन योगसिद्धान्तमञ्जरी॥
अतः परं प्रवक्ष्यामि योगं परमदुर्ल्लभम्।
तत्र प्रथमं प्रधानभूतं वेदान्तमतमाह।
ऐक्यं जीवात्मनोराहुर्योगं योगविशारदाः।

एतत्तत्त्वमसीत्यादिश्रुतिप्रसिद्धम्। यत् प्रयोगसारे निष्कलस्याप्रमेयस्य परमात्मनः सन्धानं योगमित्याहुः। संसारोच्छित्तिसाधनमिति।

श्रीविद्योपासकमतमाह।

शिवशक्त्यात्मकं ज्ञानं जगुरागमवेदिनः। शिवशक्त्योरभेदज्ञानमित्यर्थः।

End:—

ये त्विमं विष्णुमव्यक्तं मां च देवं महेश्वरम्।
एकभावेन पश्यन्ति न तेषां पुनरुद्भवः॥
इत्यलमतिविस्तरेण।

Colophon :—

इति श्रीमद्भडोपनामकजयरामभट्टसुतवाराणसीगर्भसम्भव-काशीनाथापरपर्य्यायविश्वनाथविरचिता योगसिद्धान्तमञ्जरी समाप्ता ।

Post-colophon Statement :—

श्रीललिताम्बार्पणमस्तु । श्रीसंवत् १८६१ । मौः श्रावण वदी ११ । मालवीयबालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ।

Gorakṣanātha.

6609.

160. **गोरक्षशतकम् ।** *Gorakṣaśataka.*

Substance, machine-made paper. 19 × 4½ inches. Folia, 4. Lines, 11. Extent in ślokas, 250. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

The present MS has been described in L. I. 451. The work, consisting of two *śatakas*, has been published under the name *Gorakṣapaddhati* by Gangavishnu Krishnadas (Lakshmivenkatesvar Press, Kalyan, Bombay, 1846 Ś.E.). The *śatakas* are not distinguished by sectional colophons in any of the MSS described here except the one described under No. 6613 below. The first *śataka* has been edited and translated by G. W. Briggs (*Gorakhnath and the Kānphaṭā Yogīs*, Calcutta, 1938, pp. 284ff.). It will be noticed that the work is referred to under different titles in different MSS.

6610.

3770. *Gorakṣaśataka.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 9. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

6611.

4017. *Gorakṣaśataka.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 13. Lines, 8. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

6612.

5541. *Gorakṣaśataka.*

Substance, machine-made paper (bound in book-form). Pages, 39 to 55. 8×6 inches. Lines, 19–24. Extent in ślokas, 250. Character, Bengali. Appearance, good. Complete.

On the last page of the present MS the *Yatipañcaka* of Śaṅkarācārya is quoted in a different hand.

6613.

9378. *Gorakṣaśataka.*

Substance, country-made paper. 11½×6 inches. Folia, 11. Lines, 11. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

The colophons in this MS refer to the work as *Gorakṣayogaśāstra* and *Muktisopānasaṃketa*.

6614.

3636E. *Gorakṣaśataka.*

Substance, country-made paper. 14×3½ inches. Folia, 5. Lines, 10. Character, Bengali. Appearance, dilapidated. Incomplete.

The present MS contains the first half of the work with a portion of the second half.

6615.

4343. *Gorakṣaśataka.*

Substance, country-made paper. 13½ × 3 inches. Folia, 11. Lines, 4, 5. Extent in ślokas, 150. Character, Bengali. Appearance, old and discoloured. Complete.

The colophon in the present MS refers to the work as *Gorakṣasaṃhitā.* The contents of the present MS have occasional disagreements with those of the MSS described above.

6616.

9094. *Gorakṣaśataka.*

Substance, country-made paper. 14 × 7½ inches. Folia, 17. Lines, 14 to 16. Extent in ślokas, 900. Character, Nāgara. Date, Samvat 1930. Appearance, fair. Incomplete.

The present MS contains the first *śataka* of the work accompanied by an anonymous commentary.

Beginning of the commentary :—

श्रीशम्भुं श्रीहरिं सूर्य्यं हेरम्बं जगदीश्वरीम् ।
प्रणम्य शतकव्याख्यां कुर्मो योगतरङ्गिणीम् ॥

अथ योगस्य प्रकरणारम्भे श्रीभगवान् गोरक्षः श्रीगुरुपादाभिवन्दनात्मकं मङ्गलं ग्रन्थनिर्विघ्नतासिद्धये सनुष्ठितं शिष्यशिक्षायै निबध्नाति अर्थात् विषयप्रयोजने च सूचयति श्रीगुरुमिति ।

Post-colophon Statement :—

सम्वत् १९३० भादो मासे कृष्णपक्षे ४ सोमवासरे काश्यायां धर्मेश्वरनिकटे शुभम् ।

6617.

10490. *Gorakṣaśataka.*

Substance, machine-made paper (bound in book form). 6½ × 8½ inches. Folia, 29. Lines, 26. Extent in ślokas, 1,000. Character, Nāgara. Appearance, fair. Date, Saṃvat 1944. Incomplete.

The present MS contains the second half of the work which is called here in the colophon the *Muktisopāna.* The text is accompanied by Lakṣmīnārāyaṇa's commentaries in Sanskrit and Hindi. The commentaries were completed on the 11th day of the month of Māgha, 1943 V.S. The date is given at the ends of both the commentaries.

A MS containing the commentary on the first half of the work is possessed by the Bhandarkar Oriental Research Institute (Briggs, *op. cit.*, p. 256).

Beginning of the Sanskrit commentary :—

ध्यात्वा कुम्भिवराननं भगवतीं वाग्देवतां श्रीगुरुं
नत्वा तातमथ प्रसूं बुधवरान् वाराणसीवासिनः ।
मिश्रश्रीधरनोदितः शिवमुदे कुर्व्वे यथाशेमुषि
श्रीगोरक्षकृतद्वितीयशतके व्याख्यां तदाख्यामहम् ॥

अथ श्रीमदादिनाथशिष्यमत्स्येन्द्रनाथयोगीन्द्रशिष्यः श्रीमांस्तत्र भवान् भगवान् गोरक्षनाथः निखिलजनोद्दिधीर्षाविहितपूर्व्वशतककथिताविशिष्टहठयोगपदार्थनिरूपणेच्छया हठयोगशास्त्रसारस्वरूपमुत्तरशतके तावत् प्रं।णापानगतिनिरोधफलं दर्शयति प्राण इति ।

Beginning of the Hindi commentary :—

गणपतिगिरिशसरस्वतीतातमातपद वन्द ।
गोरख उत्तरशतककी विवृति करौं सुखकंद ॥

End of the Hindi commentary:—

मिश्र श्रीधर विप्रकी आशा को हि । धार ।
गोरख उत्तर शतककी वाख्याकी सुविचार ॥
गुणजलनिधिविलभूमिमिति वर्ष माघ शिति आहि ।
एकादशी गुरुवार यह पूर्णा काशी माहि ॥
आदिनाथ शङ्करगुरुगोरख आदिक सिद्ध ।
कृपा करें मुहि पर सदा जो सब जग गुणऋद्ध ॥

Colophon:—

इति श्रीमत्कौशल्यगोत्रोद्भवसारस्वतकुलतिलकसकलविद्या-रत्नाकरश्रीमत्पण्डितठाकरदत्तशर्म्मशिष्यलक्ष्मीनारायणनामककवि-वरविरचिता योगीन्द्रश्रीगोरक्षनाथकृतमुक्तिसोपाननामकहठयोग-शास्त्रोत्तरशतकव्याख्या बालबोधिनी सम्पूर्णा ।

Post-colophon Statement:—

संवत् १९४४ । श्राव कृ० १३ मो० ।

6618.

184. *Gorakṣaśataka.*

Substance, country-made yellow paper. Folia, 5–7. 13 × 5 inches. Lines, 9. Extent in ślokas, 70. Character, Bengali. Appearance, old. Date, 1729 Ś.E. Incomplete.

The MS was described in L. I. 412. It forms part of a larger MS and begins from Fol. 5 which contains the last two lines with the colophon of another treatise as follows:

इत्युमामहेश्वरसंवादे स्वदेहे ब्रह्मज्ञानम् ।

The portion contained in the present MS is in the form of an interlocution between Nārada and Gotama. It deals with the elements of Yoga. Though introduced as the *Nāḍījñānadīpikā* belonging to the *Gorakṣasaṃhitā* the colophon calls it *antarayoga.*

Beginning :—

अथ गोरक्षसंहितायां नाडीज्ञानदीपिकेयम् ।

श्रीगौतम उवाच ।

देवर्षे योगयुक्तात्मन् योगानुभवदर्शक ।

सांख्ययोगविशेषज्ञ कर्मयोगनिषेवक ॥

विना योगं न सिध्येत कुण्डली च क्रमप्रभो ।

मूलचक्रे कुण्डलिनी यावन्निद्रायिता प्रभो ॥

तावत् किञ्चिन्न सिध्येत मन्त्रयन्त्रार्चनादिकम् ।

End :—

स्थाने तु पूजयेन्मन्त्री विशुद्ध[ः] शुद्धचेतस[ा] ।

मनो निवेश्य कृष्णे वै तन्मयो भवति ध्रुवम् ॥

यावन्मनोलये जाते कृष्णे स्वात्मनि चिन्मये ।

कृष्ण इत्युपलक्षणं स्वस्वदेवतापरम् ।

ततः सिद्धमनो मन्त्री जपहोमं समभ्यसेत् ।

ततः परं न किञ्चिच्च कृत्यमस्ति मुने हरे ॥

Colophon :—

इति श्रीनारदगौतमसंवादेऽन्तरयोगः ।

Post-colophon Statement :—

शुभमस्तु शकाब्दाः १७२६ ।

Akulendranātha.

6619.

10724B. **पीयूषरत्नमहोदधिः ।** *Pīyūṣaratnamahodadhi.*

Substance, palm-leaf. 11 × 2 inches. Folia, 2–32, of which Fol. Nos. 19 and 20 are missing. Lines, 4. Extent in ślokas. 350. Character, Newari. Appearance, old. Incomplete.

The work quotes from चिञ्चिणीनाथ (2B), काकचण्डेश्वरीमत (5A), सरह (5B), विशेषाचार्य (6A), अकुलनाथ (7A), शिव (11A).

End :—

चतुर्द्दशभुवनेषु या या अवस्था भवति तत्काले तास्ता वरणास्तत्वा स देहेन सह सिद्धयोगी यस्मात्तिष्ठति तस्मात् जीवन्मु[क्ति]विशेषे अकुलाख्यं विज्ञेयमिति उत्तमोत्तमव्याख्यानं च[तु]र्थमिति ।

Last Colophon :—

इति श्रीव्यकुलेन्द्रनाथेन निर्म्मितसमस्तसारसंग्रहः पीयूषरत्न-महोदधिर्नाम समाप्तमिति ।

6620.

10724D. [सारसंग्रहः । *Sārasaṃgraha.*]

Substance, palm-leaf. 11 × 2 inches. Folia, 1–54, of which Fol. 3 is missing and two folia each are marked 5 and 6. Extent in ślokas, 650. Character, Newari. Appearance, old. Incomplete.

It seems to contain summaries of different works. Akulanātha is here identified with Śiva. •

Beginning :—

योसावनादिनिधनं परमार्थसार-
मूर्द्धाधमध्यविभवश्चि + + स्तशून्यम् ।
सर्व्वोपमानरहितं शिवशक्तिगर्भं
तस्मै सुबोधगुरवे चिदचिन्नमस्ते ॥
सर्व्वज्ञः सर्व्वदो व्यापी अनादिरजमव्ययः ।
निःप्रपञ्चं निरालम्बं अकुलं तं नमाम्यहम् ॥

कालोत्तरं समालोच्य विचार्य्य च पुनः पुनः ।
सारात्सारं समाकृष्य श्रीमदकुलप्रभुना ॥
अकुलाय विबोधाय हितार्थं सर्व्वयोगिनां ॥
शिवदं वेदमित्याहुर्विद्यमानं परं पदं ।
तत् पदं वेदितं येन स विप्रो वेदपारगः ॥

Colophons of the different chapters :—

5A, इति श्रीमदकुलनाथोद्धृतकालोत्तरे इष्टोपदेशशिवधर्म्मोत्तरसार[ः] प्रथमोऽध्यायः ; 16B, इति श्रीमदकुलनाथोद्धृतनिर्व्वाणकारिका-निःश्वास-कारिका[सा]र[ः] द्वितीयोऽध्यायः ; 18B, ०वेदोत्तरसार-स्मृतिसार-क्रियायोग-सार[ः] तृतीयोऽध्यायः ; 19A, ०कुलपञ्चाशिकासारं चतुर्थोध्यायः ; 19B, ०महाज्ञानसारः पञ्चमोऽध्यायः ; 24A, ०श्रीमतसार[ः] षष्ठमोऽध्यायः ; 24B, ०श्रीमदुत्तरसङ्गसार[ः] सप्तमोऽध्यायः ; 26A, ०श्रीमच्चिञ्चिणीमतसारः अष्टमोऽध्यायः ; 29A, ०महामायास्तोत्रसारे दशमोऽध्यायः ; 29B, ०शाङ्ख्ययोग-महाज्ञानसारः षष्ठोध्यायः ; 35B, इति गीतासारः समाप्तः ; 51B, इति भट्टारकश्रीअकुलेन्द्रनाथावतारिते अकुलमहादर्शने बौद्धाम्नाये ।

Gangānanda.

6621.

10724C. [योगसारः । *Yogasāra.*]

Substance, palm leaf. 11 × 2 inches. Folia, 33–46. Lines, 4. Extent in ślokas, 160. Character, Newari. Appearance, old. Incomplete.

Beginning :—

यतो जातमिदं सर्व्वं त्रैलोक्यं सचराचरम् ।
लीयते प्रलये यत्र अकुलं तं नमाम्यहम् ॥
या सा देहगता तृष्णा अदेहा षोडशान्तगा ।
तस्मात्परतरा तृष्णा अकुला कुल पातु मां ॥

नमामि सर्व्वदेवानां देवीनां चरणाम्बुजम् ।
सिद्धानां योगिनीनां च नमामि परमार्थतः ॥
निरञ्जनं विबोधाय हितार्थं सर्व्वयोगिनां ।
योगतः सर्व्वशास्त्राणां विचारार्थं पुनः पुनः ॥
सारात्सारतरं ++ भावामृतमहारसं ।
श्लोकेनैव प्रवक्ष्यामि यदुक्तं ग्रन्थकोटिभिः ॥
गङ्गातीरे हिमगिरिशिलाबद्धपद्मासनस्य
ब्रह्मज्ञानाभ्यसनविधिना योगनिद्रां गतस्य ।
किं तैर्भाव्यं मम सुदिवसैर्यत्र ते निर्विशङ्काः
सम्प्राप्तं ते जठरहरिणा शृङ्गकं दुर्विनोदम् ॥

The work seeks to explain the main principles of Yoga by way of bringing out the significance of the different expressions used in the last verse quoted above.

End:—

एवं संक्षेपतः प्रोक्तं प्रभावगुणवर्णनं ।
विस्तरेणैव न संक्षेपतः प्रोक्तं वर्षशतैरपि ॥
योगाचार्य्येण संचिन्त्य श्रीगङ्गानन्दधीमता ।
एवमादि प्रयोक्तव्यः कश्चित्तत्त्वविन्दकः ॥
... ...
नास्ति ज्ञानात् परं तीर्थं नास्ति ज्ञानात् परं तपः ।
नास्ति ज्ञानात् परो यज्ञस्तस्मात् ज्ञानं समाश्रयेत् ॥
ये संस्कृता ज्ञानमयी स्तनापी ते यान्ति पारं भवसागरस्य ॥

Rāmabhadra.

6622.

141. चक्रदीपिका । *Cakradīpikā.*

Substance, machine-made paper. 17 × 5 inches. Folia, 4. Lines, 8. Extent in ślokas, 100. Character, Bengali. Date, Śaka 1727. Appearance, fair. Complete.

The work describes the creation of the various parts of the human body which is shown to be the universe in miniature. It incidentally refers to the six *cakras*.

Beginning :—

सपत्नीकं गुरुं नत्वा तथैव कुलदेवताम् ।
रामभद्रसार्व्वभौमः कुरुते चक्रदीपिकाम् ॥

अथ षट्चक्रविवरणम् । तत्र प्रथमं सृष्टिक्रमः । सृष्टिस्तु चतुर्व्विधा भवति । स्वेदाण्डजोद्भिदादिभेदात् ।

End :—

ईडा गङ्गा समाख्याता पिङ्गला यमुना स्मृता ।
तयोर्मध्ये वसेन्नाडी सुषुम्ना सूक्ष्मरूपिणी ॥
सा विख्याता महानाडी बाला रण्डा तपस्विनी ।
भ्रूमध्ये मिलिता एता[ः] त्रिवेणी कथ्यते बुधैः ॥

योगकौमुद्यामपि

गङ्गायमुनयोर्मध्ये बाला रण्डा तपस्विनी ।
बलात्कारेण गृह्णीयात् तद्विष्णोः परमं पदम् ॥

अस्यार्थः बाला रण्डा तपस्विनी सरस्वतीति अर्थात् सुषुम्ना-नाडीका सा बलात्कारेण आत्मनो वेगेन गङ्गायमुनयोरर्थात् ईडा-पिङ्गलयोर्मध्ये तद्विष्णोः परमं पदं भ्रूमध्यस्थानं गृह्णीयात् अतएव त्रिवेणी कथ्यते ।

Works quoted :—

रुद्रयामल, सारसमुच्चय (Fol. 1), योगकौमुदी (Fol. 4B).

Post-colophon Statement :—

शकाब्दाः १७२७ । वङ्गदेशीयपुष्पवाटीयग्रामे निवासी-श्रीगिरिधरशर्म्मणः स्वाक्षरमिदम् ॥

Anonymous.

6623.

9936. षट्चक्रविवेचनम् । *Ṣaṭcakravivecana.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folium, 1. Lines, 10 in all. Extent in ślokas, 15. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

In twelve stanzas, of which the first two are found in the *Gorakṣaśataka*, it gives a short account of the *Cakras* in the human body. A pictorial illustration of these is found on the obverse of the folium.

Beginning :—

षट्चक्रं षोडशाधारं त्रिशून्यं व्योमपञ्चकं ।
स्वदेहे यो न जानाति कथं योगी स उच्यते ॥ १ ॥
एकस्तम्भं नवद्वारं त्रिशून्यं पञ्च देवता[ः] ।
पञ्चेन्द्रियकुटुम्बेषु यत्रात्मा तत्र मे गृहम् ॥ २ ॥
अथाधारं गुदे चक्रं स्वाधिष्ठानन्तु शेफसि ।
मणिपूरन्तथा नाभौ हृदि चक्रमनाहतं ॥ ३ ॥
कण्ठे विशुद्धिचक्रञ्च आज्ञाचक्रन्तु मस्तके ।
षडेतानि तु चक्राणि परिज्ञेयानि योगिभिः ॥ ४ ॥
ललाटचक्रे द्वे पत्रे ह क्ष इत्यक्षरद्वयं ।
कण्ठे षोडशपत्राणि तत्र स्युः षोडशस्वराः ॥ ५ ॥

Colophon :—

षट्चक्रविवेचनं समाप्तम् ।

E. STOTRAS AND KAVACAS OF DIFFERENT DEITIES.

I. ŚAKTI.

(1) KĀLĪ.

6624.

2839. कर्पूरस्तोत्रम् । *Karpūrastotra.*

Substance, country-made paper. 17 × 3 inches. Folia, 2. Lines, 7. Extent in ślokas, 60. Character, Bengali. Appearance, old and worn-out. Complete.

It is a well-known *stotra* printed in various collections of *stotras*. A portion of the *kavaca* of Kālī known as the *jaganmaṅgala kavaca* is found at the end of the MS.

6625.

9480. *Karpūrastotra.*

Substance, country-made paper. 6½ × 4 inches. Folia, 6. Lines, 9. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1816. Appearance, fair. Complete.

6626.

5819. *Karpūrastotra.*

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 6. In Tripāṭha form. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

The text is accompanied by a commentary by Veṇudhara who wrote under the patronage of Pratāpasiṃha.

Beginning of the commentary:—

नमामि हरमानिनीहृषिपदपाथो(पाथो)रुहं

जनालिभिरभिष्टुतं ललितगद्यपद्यादिभिः ।

शिरोभिरभिवन्दितं सुरमहेन्द्रभरवादिभि-
स्त्रिकालमधिपूजितं जलजयोनिसिद्धादिभिः ॥
कर्पूरवर्त्तिकादीपः कर्पूरस्तवदीपकः (दिपका)
प्रकाश्यते यथा श्रीमद्वेणुनाथरसेरलम् ॥

End:—

समस्तभूपालशिरोग्रभूषणा-
प्रतापसिंह[स्य] यशः सुकीर्त्यते ।
शिवोक्तकर्पूरस्तुतिप्रदीपिकां
मुदाकरो[द्] वेणुधरः सुरी(वी)श्वरः ॥

Colophon:—

इति वेणुधरकृता कर्पूरस्तवदीपिका समाप्ता ॥

6627.

5820. *Karpūrastotra.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 27. Lines, 7. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

The text is accompanied by the commentary *Karpūra-stavadīpikā* of Kāśīnātha.

Beginning of the commentary:— ॰

अनाद्यायाखिलाद्याय मायिने गतमायिने ।
अरूपाय सरूपाय दक्षिणा[ा]मूर्त्तये नमः ॥
न जानामि तीर्थं न जानामि योगं
न जानामि + + लयं वा किमेतत् ।
न जानामि भक्तिं व्रतं चापि मात-
र्गतिस्त्वं गतिस्त्वं त्वमेका भवानि ॥

कालिकां सकललोकपालिकां
    लोहिताक्षगलमुण्डमालिकाम् ।
भावयामि कविताप्रणालिकां
    देहकान्तिजितमेघमालिकाम् ॥
नत्वा विश्वेश्वरं देवीं मातरं पितरं तथा ।
काशीनाथ[ः] प्रतनुते कर्पूरस्तवदीपिकाम् ॥

Colophon :—

इति श्रीमद्भट्टोपनामकजयरामभट्टसुत-वारानसीगर्भसम्भव-दक्षिणाचारमतप्रवर्त्तक-काशीनाथविरचिता कर्पूरस्तवदीपिका समाप्ता ।

6628.

3385. *Karpūrastotra.*

Substance, country-made paper. 16×4 inches. Folia, 13. Lines, 8. Extent in ślokas, 425. Character, Bengali. Appearance, good. Complete.

The text is accompanied by the commentary of Durgārāma Siddhāntavāgīśa.

Beginning of the commentary :—

या सूते सचराचरं जगदिदं यद्भासया भासते
    यत्कारुण्यकणार्पणाप्तविभवं सुस्थं परं तिष्ठति ।
यस्यामेति लयं लये पुनरिदं ब्रह्मस्वयम्भूस्वभू-
    वृन्देर्वन्दितपादपद्मयुगला पायादसौ कालिका ॥
विश्वं मोहमहोर्म्मिजन्मजलधौ मग्नं समुद्वीक्ष्य तत्-
    कारुण्यार्द्रहृदोहिधीर्गुरकरोत् श्रीभैरवो यां स्तुतिम् ।
मन्त्रोद्धारबलिस्वरूपकथनैः श्रीदक्षिणायाः परां
    दुर्गारामधरासुरो वितनुते व्याख्यां तु तस्याः स्तुतेः ॥

End :—

नत्वा पदाम्बुजमीशमुखैर्दिवौको-
वृन्दैर्नुतं सपदि दक्षिणकालिकायाः ।
यस्याः स्तुतेर्विरचिता विवृतिः समाप्तिम्
आप्ता वियत् + + + चन्द्रमिते हि वर्षे ॥

Colophon :—

इति श्रीदुर्गारामसिद्धान्तवागीशभट्टाचार्यविरचिता श्रीश्यामा-
स्तवटीका समाप्ता ।

6629.

5789. *Karpūrastotra.*

Substance, country-made paper. 12 × 4 inches. Folia, 14. Lines, 10. Extent in ślokas, 425. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

The text is accompanied by the commentary of Durgārāma.

6630.

5056. *Karpūrastotra.*

Substance, country-made yellow paper. 13 × 3½ inches. Folia, 7. Lines, 8. Extent in ślokas, 220. Character, Bengali. Date, Śaka 1732. Appearance, good. Complete.

The text is accompanied by the commentary of Kālīcaraṇa.

Beginning of the commentary :—

वन्दे तां परदेवतां त्रिनयनां श्यामां सुभीमाननां
दोर्दण्डामरवैरिदारणरतां दासप्रियां सर्व्वदा ।
नानाकव्यसदाशवासनिरतां मुण्डालिमालाधरां
यस्याः पादतले लुठन्ति सततं देवाः सयक्षाश्रयाः ॥

अथ श्रीमहाकालरचितश्रीकालीस्तोत्रटीका ।

जन्मसाफल्यकामेन श्रीकालीचरणेन भोः ।

श्रीकालिकायाः कर्पूरस्तवटीका विरच्यते ॥

Colophon :—

इति कामदेवपण्डितवंशसम्भवश्रीकालीचरणविरचिता श्रीमहा-

कालप्रणीतश्रीदक्षिणकालिकास्तोत्रटीका समाप्ता ।

Post-colophon Statement :—

विश्वेश्वरपुरे टीकां श्रीमहेशः समालिखत् ।

श्रीकालिकायाः स्तोत्रीयामतिभक्तियुतो मुदा ॥

शकाब्दा १७३२ ।

6631.

175. *Commentary on the Karpūrastotra.*

Substance, machine-made paper. $15\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 9. Lines, 5. Extent in ślokas, 130. Character, Bengali. Date, 1726 Ś.E. Appearance, old. Complete.

The present MS has been described in L. I. 473 where the commentary is attributed to Anantarāma though there is no mention of his name anywhere in the MS. It has also no agreement with a manuscript of Anantarāma's commentary (belonging to the old collection of the Society) where his name is explicitly mentioned both in the introductory verse and in the colophon.

Post-colophon Statement :—

शाके षण्नयनाद्रिसोमगणिते मासे तथा चाश्विने

वारे देवगुरोः सदा शुभमयस्तोत्रं समुल्लासकम् ।

सम्पूर्णं सकलार्थदं सुखमयं सर्व्वार्थसिद्धिप्रदं

विद्यावेदविशारदं गुणयुतं गुह्यं गुरूणां मतम् ॥

शुभमस्तु शकाब्दाः १७२६ ।

6632.

5621G. *Commentary on the Karpūrastotra.*

Substance, palm leaf. 14×1 inches. Folia, 114 to 119. Lines, 5. Extent in ślokas, 100. Character, Uḍiya. Appearance, good. Complete.

The colophon attributes the commentary to the great Śaṅkarācārya.

Beginning :—

भैरव उवाच कर्पूरमिति ।

हे मातस्ते स्तवकर्पूरबीजं ये जनाः ।

Colophon :—

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीशङ्कराचार्य्यविरचिता कर्पूरस्तोत्रटीका समाप्ता ।

6633.

5900. *Commentary on the Karpūrastotra.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 16. Lines, 7-9. Extent in ślokas, 240. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

Kṛṣṇa Paṇḍita, the commentator, is stated to have written at the instance of one Jayarāma, the astrologer.

Beginning :—

कर्पूरस्तवराजस्य महाकालकृतस्य च ।

स्फुटार्थं प्रकरोत्येनां व्याख्यां श्रीकृष्णपण्डितः ॥

End :—

ज्योतिर्विज्जयरामेण नियुक्तः कृष्णपण्डितः ।

कालीस्तवप्रकाशं च चक्रे संयमिनां मुदे ॥

6634.

8273. कामकलाकालीस्तोत्रम् । *Kāmakalākālīstotra.*

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 6. Lines, 7. Extent in ślokas, 80. Character, Nāgara. Date, Śaka 1711. Appearance, discoloured. Complete.

Though called a *stotra* it is of the nature of a *mālāmantra.*

Beginning :—

श्रीमहाकाल उवाच ।

अथ वक्ष्ये महेशानि महापातकनाशनम् ।
गद्यं सहस्रनाम्नस्तु संजीवनतया स्थितम् ॥
पठन् यत् सफलं कुर्य्यात् प्राक्तनं सकलं प्रिये ।
अपठन् विफलं तद्वत् तदस्तु कथयामि ते ॥

ॐ फ्रें जय जय कामकलाकालि कपालिनि सिद्धिकरालि
सिद्धिविकरालि महाबलिनि ......

End :—

इतीदं गद्यमुदितं मन्त्ररूपं वरानने ।
सहस्रनामस्तोत्रस्य चादावन्ते च योजयेत् ॥
अशक्नुवानो द्वौ वारौ पठेच्छेषमिमं स्तवम् ।
सहस्रनामस्तोत्रस्य तदैव प्राप्यते फलम् ॥
अपठन् गद्यमेतत्तु तत्फलं नो समाप्नुयात् ।
यत्फलं स्तोत्रराजस्य पाठेनाप्नोति साधकः ॥
तत्फलं गद्यपाठेन लभते नात्र संशयः ॥

Colophon :—

इत्यादिनाथविरचितायां महाकालसंहितायां श्रीकामकला-
काल्या गद्यस्तोत्रं समाप्तम् ।

Post-colophon Statement:—

स्वस्ति श्रीशकाब्दाः १७११ आश्विनकृष्णसप्तम्यां श्री५ बाहादुर-साह युवराजाधिराजकस्यार्थे लिखितमिदं श्रीदुर्गानाथशर्म्मणा नेपालदेशे श्रीपशुपतिसन्निधाने ।

6635.

2471. श्यामास्तोत्रम् । *Śyāmāstotra.*

Substance, country-made paper. 8½ × 3 inches. Folia, 2. Lines, 6, 7, 8. Extent in ślokas, 25. Character, Nāgara. Appearance, discoloured and pasted. Complete.

The *stotra* consists of a collection of names all preceded by the adjective *mahat.* It is called *aṣṭottaraśatanāma* in one of the introductory verses as well as in the colophon of the following MS.

Beginning:—

कल्पद्रुमवने रम्ये रत्नसिंहासनोपरि ।
उमया सहितं रुद्रं पप्रच्छ नन्दिकेश्वरः ॥

Beginning of the stotra proper:—

महती चेतना माया महादेवी महेश्वरी ।
महाबुद्धिर्महाघण्टी महाकाली महाकला ॥

Colophon:—

इति रुद्रयामले भैरवतन्त्रे श्यामास्तोत्रं संपूर्णम् ।

6636.

10209. *Śyāmāstotra.*

Substance, machine-made paper. 7 × 4½ inches. Folia, 2. Lines, 15. Extent in ślokas, 20. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

The present MS does not contain the few introductory verses found in the previous MS.

The hymn is followed by a few lines giving *mantras* of the planets.

A leaf contained in the MS gives the *mantras* required for sacrificing various animals and fruits.

6637.

4641. दक्षिणकालिकास्तोत्रम् । *Dakṣiṇakālikāstotra.*

Substance, country-made yellow paper. 15½ × 5 inches. Folia, 5. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 270. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

Beginning:—

पञ्चम्यां शनिवासरे प्रियतमे कालीं करालाननां
ध्यात्वावाह्य विधाय पूजितमपि स्तुत्वा स्तवेनामुना ।
संसारार्णवतारकेण तरुणीवृन्दं सदा मोहयन्
क्रीडित्वा गजवाजिभिः प्रियतमे रुद्रत्वमन्ते व्रजेत् ॥

श्रीदेव्युवाच ।
संसारतारकं स्तोत्रं पूर्व्वोक्तं वृषभध्वज ।
इदानीं कथयेशान यद्यहं वल्लभा तव ॥

Beginning of the stotra proper:—

दलदञ्जनपुञ्जाभा कल्पान्ताम्भोधरप्रभा ।
महातिमिरनीलाङ्गी नीलाचलवनद्युतिः ॥
इन्द्रनीलमणिश्रेष्ठा नीलोत्पलदलच्छविः ।
शिखरेण गलोद्दामद्युतिमारकताद्रिवत् ॥

Colophon:—

इति श्रीरुद्रयामले महातन्त्रे श्रीदेवीश्वरसंवादे चन्द्रचूड-
प्रोक्तायां संहितायामुत्तराम्नायपरिशोधने उत्तरपटले पञ्चमकल्पे

राजराजेश्वर्य्या अभिरुद्रसरस्वत्याः श्रीदक्षिणकालिकादेव्याः
संसारतारकं नाम स्तोत्रं समाप्तम् ।

6638.

176. कालीसहस्रनामस्तोत्रम् । *Kālīsahasranāmastotra.*

Substance, country-made yellow paper. 13½ × 5 inches. Folia, 5. Lines, 6–8. Extent in ślokas, 100. Character, Bengali. Appearance, old. Incomplete.

The present MS has been described in L. I. 409. Another MS which omits some of the initial verses is described in L. IX. 2959. The hymn has been published in the *Stotraratnākara* (Madras, 1929, Part II, pp. 79–102). The present MS runs up to verse 71 of the printed edition.

6639.

201. *Kālīsahasranāmastotra.*

Substance, country-made yellow paper. 16 × 5½ inches. Folia, 22. Lines, 7. Extent in ślokas, 450. Character, Bengali. Appearance, fair. Complete.

The present MS has been described in L. I. 478.

This hymn consists of names of Kālī, all beginning with *k*. It is stated to belong to the *Mahākālasaṃhitā*.

Beginning:—

कैलासशिखरे रम्ये नानारत्नविभूषिते ।
नानाद्रुमलताकीर्णे नानापक्षिरवैर्युते ॥
चतुर्मण्डपसंयुक्ते शृङ्गारमण्डपान्विते ।
समाधौ संस्थितं शान्तं क्रीडन्तं योगिनीप्रियम् ॥
तत्र मौनधरं दृष्ट्वा देवी पप्रच्छ शङ्करम् ।

श्रीदेव्युवाच ।

किं त्वया जप्यते नाथ किं त्वया स्मर्य्यते सदा ।
सृष्टिः कुत्र विलीनास्ति पुनः कुत्र प्रजायते ॥
ब्रह्माण्डकारणं किं तत् किमाद्य कारणं महत् ।
मनोरथमयी सिद्धिस्तथा वाञ्छामयी शिव ॥

Colophon :—

इति श्रीमदादिनाथमहाकालविरचितायां महाकालसंहितायां कालीकालसंवादे सुन्दरीशक्तिदानाख्यं कालीस्वरूपं सहस्रनामस्तोत्रम् समाप्तम् ।

6640.

2777. *Kālīsahasranāmastotra.*

Substance, country-made reddish paper. 18 × 3½ inches. Folia, 18. Lines, 6. Extent in ślokas, 450. Character, Bengali. Appearance, fair. Complete.

6641.

4675. *Kālīsahasranāmastotra.*

Substance, country-made paper. 16 × 5½ inches. Folia, 71-82. Lines, 11. Character, Bengali. Extent in ślokas, 450. Appearance, fair. Complete.

Post-colophon Statement :—

नवीननीरदनिन्दितनिविडकादम्बिनीववर्ठे । श्रीकृष्णचरणसेनस्य स्वाक्षरमेतदिति ।

6642.

11002. *Kālikāsahasranāmastotra.*

Substance, country-made paper. 6½ × 3½ inches. Folia, 19, 21–28, 59, 61. Lines, 6, 7 on a page. Extent in ślokas, 70. Character, Nāgara. Appearance, fair. Incomplete.

[This MS was found missing at the time of printing the Catalogue.]

6643.

3451. *Kālīsahasranāmastotraṭīkā.*

Substance, country-made yellow paper. 18½ × 6 inches. Folia, 35. Lines, 10. Extent in ślokas, 1,400. Character, Bengali. Appearance, fair. Complete.

The name of the commentator is not given in the present MS. According to the colophons of the MSS described under Nos. 6644 and 6646 the name is Pūrṇānanda Paramahaṃsa.

6644.

171. *Kālīsahasranāmastotraṭīkā.*

Substance, country-made yellow paper. 16 × 5½ inches. Folia, 26. Lines, 12. Extent in ślokas, 1,140. Character, Bengali. Incomplete.

The present MS has been described in L. I. 477. It comes to an end at Fol. 29A of the MS described above. The commentary runs up to a portion of the *phalaśruti* section.

6645.

4631. *Kālīsahasranāmastotraṭīkā.*

Substance, country-made paper. 14 × 3½ inches. Folia, 24. Lines, 6. Extent in ślokas, 550. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Incomplete.

This MS, which contains the commentary up to name No. 456, reaches as far as a portion of Fol. 15A of the MS described under No. 6643.

6646.

4677. *Kālīsahasranāmastotraṭīkā.*

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 20. Lines, 9 (with two Fol. measuring 10 × 3½ inches). Extent in ślokas, 400. Character, Bengali. Appearance, fair. Incomplete.

The present MS which comes to an end at Fol. 28A of the MS described under No. 6643 contains the commentary on names Nos. 457–1000, together with a very small portion of the *phalaśruti* section.

6647.

8785. कालीहृदयम् । *Kālīhṛdaya.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 3. Lines, 10. Extent in ślokas, 75. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

This contains a long *mantra* of the goddess which is called *hṛdaya.*

Colophon :—

इति देवीयामले कालीहृदयं सम्पूर्णम् ।

6648.

10116. [श्वेतकालीस्तोत्राणि । *Svetakālīstotrāṇi.*]

Substance, country-made yellow paper. 11 × 4 inches. Folia, 13. Lines, 11, 12. Extent in ślokas, 500. Character, Nāgara. Date, Ś.E. 1737. Appearance, fair. Complete.

This contains (I) श्वेतकालीकवच, (II) श्वेतकालीशतनामस्तोत्र, (III) श्वेतकालीसहस्रनामस्तोत्र, (IV) श्वेतकालीस्तवराज, and (V) श्वेतकालीमातृकास्तोत्र ।

I.

Beginning :—

श्रीभैरव उवाच ।

सहस्रनामतः पूर्व्वं पठनीयं तु यद् भवेत् ।
तदहं संप्रवक्ष्यामि दिव्यं कवचमुत्तमम् ॥

Colophon :—

2B, इति श्रीवाडवानलीयमहातन्त्रे श्रीश्वेतकालीकवचं संपूर्णम् ।

II.

Beginning :—

श्रीश्वेतकाल्यै शतनामानि लिख्यन्ते ।

अथातः संप्रवक्ष्यामि गुह्याद् गुह्यतरं परम् ।
श्वेतायाः कालिकायास्तु नाम्नामष्टोत्तरं शतम् ॥
... ...
श्वेतकाली महाकाली कालिका कालनाशिनी ।
कालेश्वरी कालरात्रिः कालनाथप्रपूजिता ॥

Colophon :—

3B, इति श्रीसिद्धान्तसंग्रहे बृहत्सिद्धसारस्वतोक्तश्रीश्वेतकाल्यष्टोत्तर-शतनामस्तोत्रं संपूर्णम् ।

III.

Beginning :—

अथैतत्सहस्रनामानि लिख्यन्ते । तदुक्तं वाडवानलीयमहातन्त्रे अष्टादशसाहस्रसंहितायां

कैलासशिखरासीनं प्रसन्नमुखपङ्कजम् ।
गणेशस्कन्दनन्द्यादिप्रमथैः परिसेवितम् ॥
... ...
शङ्करं परिपप्रच्छ प्रणम्य गिरिनन्दिनी ।

श्रीदेव्युवाच ।

भगवन् सर्व्वधर्म्मज्ञ सर्व्वभूतहिते रत ।
.. ..
श्वेतकाल्या महादेव्या यत्त्वया सूचितं पुरा ।
स्तोत्रं सहस्रनामाख्यं तदिदानीं वद प्रभो ॥

श्रीश्वर उवाच ।

... ...

श्वेताम्बरा श्वेतवर्णा श्वेतगन्धानुलेपना ।

श्वेतपुष्पार्चनप्रीता श्वेतमाल्यविभूषणा ॥

Colophon :—

11B, इति श्रीवाडवानलीयमहातन्त्रे अष्टादशसाहस्रिकायां संहितायां श्रीश्वेतकालीसहस्रनामस्तोत्रं समाप्तम् ।

IV.

Beginning :—

श्रीश्वर उवाच ।

त्रिपुरस्य वधे देवि यामरा संस्तुता पुरा ।

तस्याः स्तोत्रं प्रवक्ष्यामि श्वेतकाल्याः शुचिस्मिते ।

प्रणमामि महादेवीं कालिकां भक्तवत्सलाम् ।

श्वेतवर्णां जगद्धात्रीं सर्व्वदेवप्रपूजिताम् ॥

Colophon :—

13A, इति श्रीमातृकाकल्पे उमामहेश्वरसंवादे श्रीश्वेतकालीस्तवराजः समाप्तः ।

V.

Beginning :—

कर्पूरकुण्डधवलं विलसत्त्रिनेत्रं

दन्ताक्षसूत्रशुभमोदकपर्शुहस्तं ।

नागाननं सकलसिद्धिकरं गणेशं

लम्बोदरं प्रणतविघ्नहरं नमामि ॥ १ ॥

हंसासनां कनकपङ्कजकेसराभां

रत्नोत्तमोज्ज्वलितमण्डनमण्डिताङ्गीम् ।

ब्राह्मीं समुज्ज्वलकमण्डलूमक्षसूत्रं

संबिभ्रतीं सुरनुतां प्रणमामि नित्यम् ॥

Colophon :—

13B, इति श्रीश्वेताया मातृकास्तोत्रं समाप्तम् ।

Post-colophon Statement :—

स्वस्ति श्रीशाके १७३७ मिति आषाढ वदि ७ रोज ५ तद्दिने लिखितमिदं श्रीअनन्तनारायण भट्टाय । शुभम् ।

6649.

11348. *Śvetakālīsahasranāmastotra.*

Substance, country-made yellow paper. 10 × 4½ inches. Folia, 1–15. Lines, 7. Extent in ślokas, 195. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

The *stotra* agrees with the one described under the previous number.

6650.

11272. **गुह्यकालीसहस्रनाम ।** *Guhyakālīsahasranāma.*

Substance, country-made paper. 8½ × 3½ inches. Folia, 30. Lines, 6. Extent in ślokas, 270. Character, Newari. Appearance, fair. Complete.

Beginning :—

अथ निर्वाणगुह्यकाल्याः सहस्रनाम लिख्यते ।

कनकाचलमासीनं ब्रह्मविष्ण्वादिसेवितम् ।

चिदानन्दघनं पुण्यं करुणामृतसागरम् ॥

... ...

श्रीदक्षिणकाल्युवाच ।

... ...

नाम्नां सहस्रं महादेव गुह्यकाल्याः पुरातनम् ।

साधकानां विशेषेण चतुर्वर्गफलप्रदम् ॥

ब्रूहि मत्कृपया देव सर्वागमविशारद ।

Colophon :—

इति बालागुह्यकालिकातन्त्ररहस्यप्रकरणषट्साहस्रिकायां भैरव-
भैरवीसंवादे चतुर्दशाध्याये निर्वाणश्रीगुह्यकालीदिव्यसहस्रनाम-
रत्नमालामन्त्रं समाप्तम् ।

6651.

9479. कालिकाकवचम् । *Kālikākavaca.*

Substance, country-made paper. 6½ × 4½ inches. Folia, 4. Lines, 10. Extent in ślokas, 30. Character, Nāgara. Appearance, fair. Incomplete.

This is known as the *Jaganmaṅgalakavaca* which is stated to belong to the *Bhairavatantra.* It is found printed in the popular editions of collections of *stotras* and *kavacas.*

[The MS was found missing at the time of printing the Catalogue.]

6652.

9336. *Kālikākavaca.*

Substance, country-made paper. 9½ × 3½ inches. Folia, 3 Lines, 7. Extent in ślokas, 30. Character, Nāgara. Appearance, fair. Incomplete.

It runs up to a portion of the last verse and is therefore as good as complete.

6653.

10394. [कालीकवचम् । *Kālīkavaca.*]

Substance country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 4. Lines, 9. Appearance, discoloured. Incomplete.

This MS contains two *kavacas,* one called घोरात्मक यज्ञकालीकवच coming to an end on Fol. 2A while the other, in the form of an interlocution between Skanda and Śiva, called कालवच्चन (?) or कीलककवच (?) is incomplete. Fol. 4

which is without any leaf-mark contains a *mantra* (वीर-वेतालपरिवाधारिष्टकीलनम्).

6654.

2771A. *Kālikākavaca.*

Substance, country-made paper. 16 × 3½ inches. Folia, 1-4. Lines, 7. Extent in ślokas, 120. Character, Bengali. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

This *kavaca* is stated to belong to the *Uttaratantra.*

Beginning:—

अथोत्तरतन्त्रोक्तकवचम्। यथा
कैलासशिखरारूढं भैरवं चन्द्रशेखरम्।
वक्षःस्थलसमासीना भैरवी परिपृच्छति ॥

भैरव्युवाच।
देवेश परमेशान लोकानुग्रहकारक।
कवचं सूचितं पूर्व्वं किमर्थं न प्रकाशितम् ॥
यदि मे महती प्रीतिस्तवास्ति कुलभैरव।
कवचं कालिकादेव्याः कथयस्वानुकम्पया ॥

भैरव उवाच। ... ...
कवचस्य भैरवऋषिरनुष्टुप् छन्दोऽद्वैतरूपिणी कालिका देवता ह्रूं बीजं ह्रीं शक्तिः क्रीं कीलकं सर्व्वार्थसाधनपुरःसरमन्त्रसिद्धये विनियोगः।

6655.

170+199. कालीस्तोत्रम्। *Hymn of Kālī.*

Substance, country-made reddish paper. 15½ × 4 inches. Folia, 1-5. Lines, 6-7. Extent in ślokas, 90. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

The present MS had been split up into two parts (which have been joined again) and described in L. I. 416-7. It contains two hymns: (1) कालीस्तवराज from the कालीहृदय (Fol. 1–3A), (2) कर्पूरादिस्तव from the वीरतन्त्र (Fol. 3A–5B).

Beginning:—

स्तवराजं प्रवक्ष्यामि राम कालिकाया मनोहरम् ।
यस्य स्मरणमात्रेण कालिका सुप्रसीदति ॥

Colophon of (1):—

इति कालीहृदये कालभैरवपरशुरामसंवादे श्रीकालीस्तवराजः समाप्तः ।

6656.

4678C. *Hymn of Kālī.*

Substance, country-made paper. 16 × 5½ inches. Folia, 3 8 (as marked on the left hand margin), 85–90 (as marked on the right hand margin). Lines, 11. Extent in ślokas, 240. Character, Bengali. Appearance discoloured. Incomplete.

It contains the following hymns to Kālī: I. कर्पूरादिस्तोत्र (3B-4B). II. कालिकास्तोत्रराज from the वृहत्कालीहृदय (4B-5A) another MS of which has been noticed previously. III. जगन्मङ्गलकवच from the भैरवतन्त्र (5A-6A) other MSS of which have been noticed previously. IV. त्रैलोक्यमोहनकवच from the रुद्रयामल (6A-7B). V. अभेद्यमहायोनिकवच which is incomplete (7B-8B).

Beginning of IV:—

देवदेव महादेव सारप्रीतिप्रदायक ।
सर्व्वविद्येश्वरीं विद्यां मयि त्वं कथय ध्रुवम् ॥

Colophon of IV:—

इति रुद्रयामले देवीशङ्करसंवादे श्रीमद्दक्षिणकालिकाया-
स्त्रैलोक्यमोहनं नाम कवचं समाप्तम् ।

Beginning of V :—

श्रीशिव उवाच ।

अथान्यत् संप्रवक्ष्यामि कवचं योनिसंज्ञकम् ।
सर्व्वविद्याकरं साक्षात् महापातकनाशनम् ॥

Mathurānātha.

6657.

797. श्यामाकल्पलतिका । *Śyāmākalpalatikā.*

Substance, country-made yellow paper. 15½ × 3 inches. Folia, 12. Lines, 5-6. Extent in ślokas, 250. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

The present MS has been described in L. IV. 1613. An edition of the work complete in 109 verses was published in Bengali characters and with a Bengali translation (Guptapalli, 1825 Ś.E.).

6658.

4689. *Śyāmākalpalatikā.*

Substance, country-made paper. 15 × 3½ inches. Folia, 12. Lines, 6. Extent in ślokas, 250. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete.

Post-colophon Statement (blurred over with ink):—

सन १२३३ साल सौरपौषसंक्रान्तिदिन शुक्रवार दुइदण्ड वेला थाकिते पुस्तक समाप्त हइल ।

6659.

5166. *Śyāmākalpalatikā.*

Substance, country-made paper. 12½ × 4½ inches. Folia, 19. Lines, 5. Extent in ślokas, 250. Character, Bengali. Appearance, good. Complete.

In the present MS the date of composition of the work is given at the end as follows:—

वेदादितिथिशाकेषु लुताश्वि चन्द्ररोचिषि ।
अकारि मथुरानाथशर्म्मणा कालिकास्तुतिः ॥

Post-colophon Statement:—

शिवाशिवौ च संनम्य फाल्गुने चाष्टमीमिते ।
श्रीकालिकायाः स्तोत्रञ्च कान्तिचन्द्रः समालिखत् ॥

6660

5214. *Commentary on the Śyāmākalpalatikā.*

Substance, country-made yellow paper. 13 × 4½ inches. Folia. 1–12, of which Fol. 5 is missing. Lines, 10 to 16. Extent in ślokas, 400. Character, Bengali. Appearance, old and discoloured. Complete.

Beginning:—

प्रथमं जगदम्बायाः स्तुतिविषये स्वस्थिक्रममाह गुणातीत इति । परमपुरुषः शक्तिरहितश्चेद् गुणातीतो दीनो भवति जगत्कर्त्तृता-शक्तिरहितो भवति । कला प्रकृतिः तया युक्तश्चेत् सच्चित्सुखविभव-पूर्णो भवति सच्चिदानन्दपूर्णो भवतीत्यर्थः ।

Colophon:—

इति श्रीमथुरानाथविरचिता देवीस्तोत्रटिप्पनी समाप्ता ।

Kāśīnātha.

6661

3540. श्यामासन्तोषणस्तोत्रम् । *Śyāmāsantoṣaṇastotra.*

Substance, country-made paper. 17½ × 3½ inches. Folia, 104. Lines, 5. Extent in ślokas, 2,080. Character, Bengali. Appearance, good. Incomplete.

The work appears to be complete in four chapters. Only the last leaf of the fourth chapter seems to be missing in the present MS. The first chapter incidentally speaks of the rules of worship of the deity while the main purpose of the work is to describe the greatness of the goddess. The last three chapters have each a refrain for the verses in it. The author of the work is possibly identical with a Professor of the same name of the Calcutta Sanskrit College who published translations of the *Bhāṣāpariccheda* and *Prabodhacandrodaya*. For an account of the life and works of Kāśīnātha cf. *Sāhitya Pariṣat Patrikā*, Vol. 45, pp. 222–231, Vol. 46, p. 80.

Beginning :—

प्रोत्फुल्लब्रह्मरन्ध्रस्थितपरममहापद्ममध्यस्थशुभ्र-
व्याकोषद्वादशार्णे सुविमलकमले ध्यानगम्येतिरम्ये ।
सम्पूर्णेन्दुप्रदीप्तस्फुटनखनिकरं बालमन्दारवर्णं
सर्व्वाभीष्टस्य सिद्धिं सपदि दिशतु मे श्रीगुरोः पादपद्मम् ॥ १ ॥
कालव्याली कराली कलिकलुषहरा कुण्डली कृष्णकाली
केशी कामी कुली कुलकमलचरी काव्यकल्लोलकण्ठी ।
कल्याणी क्लेशहन्त्री कमलजनिलया काव्यदा कल्पवल्ली
काली कैवल्यदात्री कलयतु करुणां कामपूरा कृपाङ्गी ॥ २ ॥

Colophons :—

74B, इति श्रीकाशीनाथतर्कपञ्चाननविरचिते श्रीश्यामासन्तोषणनामस्तोत्रे प्रथमोल्लासः; 88A, ०द्वितीयोल्लासः; 99B, ०तृतीयोल्लासः ।

The date of the composition of the work (Fol. 104B) :—

रसशरमुनिचन्द्रे रचितेऽस्मिन् शकाब्दे
गगनगुणमितांशे सौरचैत्रे शुभाहे ।
स्तुतिरियमतिसाध्वी सन्मुखाम्भोजजाता
भवतु चिरमवन्यां सि ... ...

Rājanārāyana.

6662

4646. कालीकल्पस्तुतिः । *Kālikalpastuti.*

Substance, country-made paper. 14 × 3½ inches. Folia, 60. Lines, 5-6. Extent in ślokas, 900. Character, Bengali. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

This contains what is stated to be the fourth section of the hymn which is of the type of the *Devīcatuḥṣaṣṭhyupacārastotra* of Śaṅkara (see below).

Beginning:—

यामिन्याः शेषभागे पुलकितहृदयस्तीर्थपूतान्तरात्मा
पद्मारण्ये शरण्ये शशधरविहितविधोर्मण्डले चिन्तयेऽहम् ।
श्रीनाथं शुद्धवेशं परमरससमास्वादकारुण्यमयं
शक्त्या युक्तं दधानं वरमभयमहो पूर्णशुभ्रांशुकान्तम् ॥
देवीं तद्वामभागे स्फुटकमलदलप्रख्यलोलायताक्षी-
मीषद्धासप्रसन्नां पृथुघनकठिनोत्तुङ्गवक्षोरुहाढ्याम् ।
आरक्ताद्योतवस्त्रां सुतनुकटितटीपद्मरागप्रकाशां
रत्नालङ्कारभूषां प्रभुकरकलितां राजपद्मां भजामि ॥
तत्कारुण्योपगम्यद्विदशदलकजं प्राप्य तत्कर्णिकायां
तिग्मांशोर्मण्डलान्तर्भ्रमरुणसुधासागरे वीचिलोले ।
रत्नद्वीपे समन्तात् सुरतरुविपिने प्रोद्यदादित्यकल्पं
रत्नप्राकारमध्ये मणिसदनमिदं वीक्ष्य भूयो नमामि ॥
इन्द्राद्यैर्लोकपालैस्तदनु च विविधैर्भैरवैर्भीमवीर्यै-
स्तत्पश्चाद्योगिनीभिः परमकुलमयं रक्षितं सावधानैः ।
तद्देव्याधिष्ठितं श्रीमणिसदनमिदं मोक्षदं योगगम्यं
भूयो भूयः प्रमोदामृतरसिकमना भावये भक्तिनम्रः ॥
तत्र श्रीपद्मरागैर्मरकतमणिभिर्वज्रमुक्तेन्द्रनीलैः
स्थूलात् स्थूलैः समन्ताद् रचितमुरुरुचिव्याप्तदिक्चक्रवालम् ।

सप्रागारं प्रपद्ये विविधयवनिकाराशिभिर्मौक्तिकाद्यै
रङ्गद्वारं समन्तात् स्तुतमवनिमिलन्मौलिभिर्देवताभिः ॥

End :—

वाक्योपहारैर्जननि त्वदीयैरयत्नसाधारणकल्पितानि ।
त्वत्पादपङ्केरुहपूजनानि त्वत्प्रीतये सन्तु चिरं प्रसीद ॥

Colophon :—

इति श्रीकालीकल्पस्तुतौ श्रीराजनारायणप्रणपितायां चैतन्य-
चिन्तामणिर्नाम तुरीयः कल्पः ।

(2) TĀRĀ.

6663.

220. **तारासहस्रनामस्तोत्रम्** । *Tārāsahasranāmastotra.*

Substance, country-made yellow paper. 16 × 5½ inches. Folia, 13. Lines, 8. Extent in ślokas, 300. Character, Bengali. Appearance, good. Complete.

The present MS has been described in L. I. 462. The *stotra*, according to the colophon, contains 1,000 names of Tārā all beginning with *t* though there are some names which begin with *st*.

Colophon :—

इति श्रीबालाविलासतन्त्रे देवीश्वरसंवादे तकारादिस्वरूपाख्यं
सहस्रनामस्तोत्रं सम्पूर्णम् ।

6664.

223. *Tārāsahasranāmastotra.*

Substance, machine-made paper. 19 × 5 inches. Folia, 10. Lines, 8. Extent in ślokas, 300. Character, Bengali. Appearance, good. Complete.

6665.

2831. *Tārāsahasranāmastotra.*

Substance, country-made paper. 16×5½ inches. Folia, 6. Lines, 9. Extent in ślokas, 180. Character, Bengali. Appearance, good. Incomplete.

This *stotra*, which is different from the one described above, also contains names of Tārā beginning with *t*.

Beginning:—

ॐ मेरुपृष्ठे सुखासीनं शङ्करं चन्द्रशेखरम् ।
पप्रच्छ प्राञ्जलिर्भूत्वा पार्व्वती परमेश्वरम् ॥

श्रीपार्व्वत्युवाच ।

त्रैलोक्य श्रीनाथ जगन्नाथ जगद्गुरो ।
कृपया परया भक्त्या कथयस्व मयि प्रभो ॥
तकारकोटिविद्यायास्तारायाः परमं शुभम् ।
सहस्रनामममलमष्टोत्तरसमाकुलम् ॥

(3) TRIPURĀ.

6666.

3102. ललितासहस्रनामस्तोत्रम् । *Lalitāsahasranāmastotra.*

Substance, country-made paper. 8×4½ inches. Folia, 21. Lines, 8. Extent in ślokas, 210. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

An edition of the hymn with the commentary of Bhāskararāya has been published by Pandurang Jawaji (Nirnayasagar Press, Bombay). According to the colophon of the edition it belongs to the *Brahmāṇḍapurāṇa*. The present MS omits the introductory verses and some of the *phalaśruti* verses. It contains verses 52–251 of the printed edition.

6667.

8111B. त्रिपुरासहस्रनामस्तोत्रम् । *Tripurāsahasra-nāmastotra.*

Substance, country-made paper. 16 × 3½ inches. Folia, 1-11. Lines, 6. Extent in ślokas, 200. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

MSS containing some other *stotras* of this type are described in Mad. XVII. 9146-9155.

Beginning :—

महेशं मन्दरगिरौ सुखासीनं महोदयम् ।
कल्पपादपसंकीर्णे कदम्बवनशोभिते ॥
... ...
तत्रासीनं मणिगृहे वैदूर्य्यस्तम्भमण्डिते ।
मुक्तादामलतायुक्ते सुधाब्धिपरिखावृते ॥
जातरूपपटाक्लिप्तवितानवरशोभिते ।
विश्वेशं विश्वकर्त्तारमीश्वरं करुणाकरम् ॥
विशाखो विनतो भूत्वा महेशमिदमब्रवीत् ।

कार्त्तिकेय उवाच ।

जय शङ्कर सर्व्वज्ञ सच्चिदानन्ददायक ।
अज्ञानध्वान्तविध्वंसहंसरूप नमोऽस्तु ते ॥

Colophon :—

इति मानसोल्लासे महातन्त्रे कुमारीप्रस्तावे उत्तरखण्डे हर-षडाननसंवादे त्रिपुराबालासहस्रनामाख्यं स्तोत्रं समाप्तम् ।

Post-colophon Statement :—

श्रीकालीचन्द्रशर्म्मणः स्वाक्षरं पुस्तकमिदम् ।

6668.

5813. त्रिशतीस्तोत्रम् । *Triśatīstotra.*

Substance, country-made paper. 8½ × 3½ inches. Folia, 11. Lines, 8. Extent in ślokas, 140. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

This hymn contains 300 names of Lalitā. It has been published along with the commentary of Śaṅkarācārya in *The Works of Sri Sankaracharya* (Srivanivilas Press edition, Vol. 18, pp. 161–308).

6669.

10430. *Commentary on Triśatīstotra.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 1–111, of which Fol. 4–7, 10, 12–36, 38, 42–52, 54, 55, 57, 59–61, 63, 64, 82, 84, 86, 89, 93, 94, 96–101, 103, 109, 110 are missing. Lines, 7. Extent in ślokas, 670. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1871. Appearance, discoloured. Incomplete.

The present MS contains the commentary of Śaṅkarācārya.

Colophons not found in the printed edition:—

9B, इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्य-श्रीमच्छङ्करभगवत्पादकृतायां त्रि; 40B, ०त्रिशतीनामार्थप्रकाशिकायां ऋीङ्कार-नामार्थप्रकाशनं पञ्चमं समाप्तम्; 69B, ०त्रिशतीनामार्थप्रकाशिकायां द्वितीयखण्ड-पञ्चमवर्णनामार्थप्रकाशनं दशमं समाप्तम्; 79A, ०द्वितीयखण्डचरमवर्णार्थप्रकाशन-मेकादशं; 87B, ०तृतीयखण्डस्य प्रथमवर्णनामार्थप्रकाशनं द्वादशं समाप्तं; 92B, ०तृतीयखण्डद्वितीयवर्णनामार्थप्रकाशनं त्रयोदशं समाप्तं।

Post-colophon Statement:—

संवत् १८७१ शा० १७३६ पार्थिवनामाब्दे फाल्गुनकृष्णपञ्चमी ४ भौमे लिखितमिदम्॥

6670.

9575A. लघुस्तवः । *Laghustava.*

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 1–4B. Lines, 7. Extent in ślokas, 55. Character, Nāgara. Date, Samvat 1918. Appearance, fair. Complete in 22 verses.

The *stava* complete in 21 verses has been printed in *Stotraratnākara* (Madras, 1929, Vol. II, pp. 146–50) where it is attributed to Kālidāsa.

Beginning (not found in the printed edition):—

ॐ अस्य श्रीलघ्वाचार्यस्तोत्रमन्त्रस्य पुरन्दर ऋषिः त्रिष्टुप् छन्दः श्रीत्रिपुरा-भैरवी देवता ऐं बीजं क्लीं शक्तिः सौं कीलकं चतुर्विधपुरुषार्थसिद्ध्यर्थे पाठे विनियोगः ।

Last verse (not occurring in the printed edition):—

आनन्दोद्भवकम्पघूर्णनयनं निद्राट्टहासादिकं
वेदव्याकरणावगाहनकरं सौभाग्यसिद्ध्यष्टकम् ।
वश्याकर्षपुरप्रवेशकवितातर्कोक्तिमुक्तिप्रदं
लघ्वीजाप्यमिदं करोति सततं योगीश्वरस्य ध्रुवम् ॥

6671.

3090. सौभाग्यकवचम् । *Saubhāgyakavaca.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 1–6. Lines, 9. Extent in ślokas, 65. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

The present MS which was described in L. X. 4215 contains besides the *Saubhāgyakavaca* assigned to the *Nityāṣoḍaśikārṇava*, the *Pārāyaṇastotra* (Fol. 6B), complete in ten verses and assigned to the *Jñānārṇava.*

Beginning (of the *Pārāyaṇastotra*):—

शिवां पद्मासनारूढां शुद्धस्फटिकसन्निभाम् ।
वन्दे वाग्देवतां देवीं महात्रिपुरसुन्दरीम् ॥ १ ॥

6672.

5963. **त्रैलोक्यमोहनकवचटीका ।** *Commentary on the Trailokyamohanakavaca.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 9. Lines, 11. Extent in ślokas, 340. Character, Nāgara. Date, Śaka 1517. Appearance, old and discoloured. Complete.

A MS containing the text of the *kavaca* has been described under No. 5815 above.

Beginning :—

अथ त्रैलोक्यमोहनकवचस्य टीका । ह०

श्रीदेव्युवाच ।

श्रीमत्त्रिपुरसुन्दर्या या या विद्यास्त्वयोदिताः ।
कृप० ॥ प्रकीर्त्तिताः ॥ ८ ॥
शिरो मे वाग्भवं पातु कएईलह्रींस्वरूपकम् ।
कामं विष्णुयुतं देवि शक्तिमायेन्द्रमेव च ॥ ६ ॥
महामायां ततः पश्चाद्वाग्भवं बीजमुद्धरेत् ॥

अस्यार्थः ।

कामं व्यञ्जनरूपं ककारं विष्णुना अकारेण युतं तेन क इति सिद्धम् । शक्तिः एकारः माया दीर्घं ईकारः । इन्द्रः लकारः । महामाया ह्रीं ॥ १ ॥

हसकलह्रीं ललाटञ्च पातु कामेश्वरादि माम् ।
वियच्चन्द्रस्ततः पश्चात् कालो नकुलिवह्नि च ॥

मायास्वरेण संयुक्तं नादबिन्दुकलान्वितम् ।
प्रथमं कामराजस्य बीजं परमदुर्लभम् ॥

अस्यार्थः ।

वियत् हकारः सस्वरः । चन्द्रः सस्वरः सकारः । ककारलकारौ सस्वरौ । लकुली व्यञ्जनरूपः हकारः । वह्नि व्यञ्जनरूपः रेफः । एतत् लकुलीवह्निरूपं व्यञ्जनद्वयं मायास्वरेण दीर्घईकारेण संयुक्तं कृत्वा नादेन अर्द्धचन्द्रेण ईकारेण बिन्दुकलया बिन्दुस्वरेण च अन्वितं कर्त्तव्यं तेन हसकलह्रीं इति वर्णस्वरूपम् । प्रथमं कामराजस्य कूटं पञ्चमीविद्यायां स्थितं भवति । पञ्चमीविद्यायास्तु द्वितीय-कूटं भवति ॥ २ ॥

Colophon :—

इति त्रैलोक्यमोहनकवचस्य भाष्यं टीका च सम्पूर्णा ।

Post-colophon Statement :—

शालिवाहनशके नगपूर्णतर्कमेदिनीयुते नृपतौ च ।
क्रोधने तपसि मास्यसितेऽर्के वासरे विधितिथौ स्वपरार्थम् ॥
श्रीमत्त्रिपुरसुन्दर्याः कवचं परमोत्तमम् ।
त्रैलोक्यमोहनाख्यं हि सटीकमलिखच्छिवः ॥

6673.

8959. मकरन्दस्तोत्रम् । *Makarandastotra.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 5. Lines, 7. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1910. Appearance, fair. Complete in 17 stanzas.

Another MS of the *stotra* is described in Mad. XIX. 10807 where it is attributed to Kālidāsa. The last verse of the present MS is not found in the Madras MS.

Last verse :—

पूजयित्वा विधानेन महात्रिपुरसुन्दरीम् ।
इदं स्तोत्रं पठित्वा तु देवीसायुज्यमाप्नुयात् ॥

Colophon :—

इति श्रीशिवोक्तं मकरन्दाख्यं स्तोत्रं समाप्तम् ।

Post-colophon Statement :—

लिखितमिदं जगदीशाख्येन हरनन्दगिरियत्यर्थं । संवत्
१८०१० । चैत्रकृष्णत्रयोदश्यां रवौ ।

6674.

11065. [मानसपूजनम् । *Mānasapūjanam.*]

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 5. Lines, 10. Character, Nāgara. Appearance, fair. Incomplete.

It contains 52 verses or *mantras*, one of which is presumably to be uttered on the occasion of presenting a particular object to the deity. The work agrees with the *Mānasikapūjana* attributed to Śaṅkarācārya and described in L. VI. 2236. It was published under the name *mānasapūjana* (in 71 verses) by Sourindra Mohan Thakur (Calcutta, Saṃvat 1933) as well as in the collected works of Śaṅkarācārya (Vol. 17, pp. 218–35) under the name of *Devīcatuḥṣaṣṭyupacārapūjāstotra* (in 72 verses). The present manuscript does not contain the full name of the work but the leaves are marked in the left hand corners with the letters मा. पू., apparently an abbreviation for मानसिकपूजन ।

Durvāsas.

6675.

578. ललितास्तवरत्नम् । *Lalitāsta aratna.*

Substance, country-made paper. 8½ × 3 inches. Folia, 22. Lines, 6-7. Extent in ślokas, 320. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1851. Appearance, old and dilapidated. Complete.

The present MS has been noticed in L. IV. 1509. Two MSS of the work are described in Mad. XIX. 10827-8, of which one does not mention the name of any author, while the other attributes it to Śaṅkarācārya.

Post-colophon Statement :—

+ + + संवत् १८५१ समये कार्त्तिक शुभ मद्या[मा]त्मारामेण लिखितं स्वार्थं परार्थं च । पठतु शुभं भूयात् ।

6676.

5782. देवीमहिम्नःस्तोत्रम् । *Devīmahimnaḥstotra.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 170. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete in 55 stanzas.

Beginning :—

श्रीमातस्त्रिपुरे परात्परतरे देवि त्रिलोकीमहा-
सौन्दर्यार्णवमन्थनोद्भवसुधाप्राचुर्यवर्णोज्वलम् ।
उद्यद्भानुसहस्रनूतनजपापुष्पप्रभं ते वपुः
स्वान्ते मे स्फुरतु त्रिलोकनिलयं ज्योतिर्मयं वाङ्मयम् ॥
आदिक्षान्तसमस्तवर्णसुमणिप्रोते वितानप्रभे
ब्रह्मादिप्रतिमाभिकीलितषडाधाराब्जकक्षोन्नते ।
ब्रह्माण्डाब्जमहासने जननि ते मूर्त्तिं भजे चिन्मयीं
सौषुम्नायतपीतपङ्कजमहामध्यत्रिकोणस्थिताम् ॥

End:—

दुर्वाससा विदिततत्त्वमुनीश्वरेण
विद्याकलायुवतिमन्मथमूर्त्तिनैतत् ।
स्तोत्रं विधाय रुचिरं त्रिपुराम्बिकायाः
वेदागमोक्तपटलैर्विदितैकमूर्त्तेः ॥ ५५ ॥
[सदसदनुग्रहनिग्रहगृहीतमुनिविग्रहो भगवान् ।
सर्वासामुपनिषदां दुर्वासा जयति देशिकः प्रथमः ॥ ५६ ॥]

The last verse is found in the two MSS described below.

Colophon:—

इति श्रीदुर्वा[स]साकृतं देवीमहिम्नः स्तोत्रं सम्पूर्णम् ।

6677.

5976. *Devīmahimnaḥstotra.*

Substance, country-made paper. 9½ × 8 inches. Folia, 20. In Tripāṭha form. Character, Nāgara. Date Saṃvat 1831. Appearance, old and discoloured. Complete in 56 verses.

The colophons of this and the following MS call the hymn *Sundarīmahimnaḥstotra.* The text is here accompanied by the commentary of Nityānanda another MS of which is described in Ulwar 2381, Extr. 640.

Beginning of the commentary:—

श्रीविद्यानन्दनाथाङ्घ्रियुग्मं
स्मृत्वा स्वान्तध्वान्तभानुप्रभावम् ।
सर्व्वोत्कृष्टं श्रीधभट्टारकोक्तं
स्तोत्रं श्रीमत्सुन्दरीश्रीमहिम्नः ॥

पूर्व्वं कैश्चिद्व्याकृतं नेति भीतो
गूढार्थत्वात् कल्यबुद्धिस्तथापि ।
शिष्टैरिष्टैरीहितोऽहं गुरूक्त्या
नित्यानन्दः सारतो व्याकरोमि ॥

... ...

... ...

इह खलु सकलागमाचार्य्यचक्रवर्त्ती साक्षात् शिव एव अनसूया-गर्भसम्भूतः क्रोधभट्टारकाख्यदुर्व्वासा महामुनिः श्रीमहात्रिपुर-सुन्दर्य्याः सानुभावं महिम्नः स्तोत्रं चिकीर्षुरादौ कूटत्रयदेवता-भावनारूपं मङ्गलमाचरति श्रीमातरिति ।

End of the commentary:—

इति त्रैपुरं श्रीमहिम्नं गुरूक्त्या
मया व्याकृतं प्रीतये सिद्धये च ।
सतां साधकानां सुविद्यैः सुधीरै-
श्चिरं लोकनीयं हृदा निश्चलेन ॥

Post-colophon Statement:—

संवत् १८३१ आषाढवदी अमावस्या[यां] शुक्रवासरान्वितायां मया गोवर्द्धनेन कौलेन चित्रितमिदं सुन्दरीमहिम्नं शुभदम् ।

6678.

6076. *Devīmahimnaḥstotra.*

Substance, country-made paper. 8½ × 6 inches. Folia, 18 by counting. Lines, 15. Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

The text is accompanied in the present MS also by the commentary of Nityānanda.

The MS breaks off abruptly in the middle of the commentary of the first stanza (Fol. 1A) of which the *pratīka* only is given; and Fol. 1B is left entirely blank. Fol. 2A opens in the middle of the commentary on stanza 20.

Śaṅkarācārya.

6679.

3108. आनन्दलहरी । *Ānandalaharī.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 32. Lines, 5. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete in 107 stanzas.

MSS in Nāgarī characters, except the one containing the commentary of Kaivalyāśrama, refer to the hymn as *Saundaryalaharī* while MSS in Bengali characters as also MSS of commentaries by Bengali authors consistently refer to it as *Ānandalaharī*. The Vanivilasa Press edition of *The Works of Sankaracharya* (Vol. 17. pp. 125–50) refer to it as *Saundaryalaharī* while under the name *Ānandalaharī* it contains (Vol. 17, pp. 159–64) an entirely different hymn, a MS of which (No. 9490) is described below. The Theosophical Publishing House of Adyar has recently published an attractive edition of the work, together with English translation, explanation in English, diagrams and an appendix on Prayoga (Adyar, 1937).

6680.

4289A. *Ānandalaharī.*

Substance, palm-leaf. 14 × 1 inches. Folia, 1–13B. Lines, 3–5. Character, Uḍiyā. Appearance, good. Complete in 103 stanzas.

6681.

5050. *Ānandalaharī.*

Substance, country-made paper. 13¼ × 2½ inches. Folia, 20. Lines, 4, 5. Character, Bengali. Appearance, old. Complete in 106 stanzas.

Post-colophon Statement:—

श्रीदेवीचरणाभिज्ञवन्द्योपाध्यायपुस्तकम् ।
गोविन्दरामदासेन भिषजा लिखितं द्रुतम् ॥

6682.

9383. *Ānandalaharī.*

Substance, country-made paper. 11 × 7 inches. Folia, 10. Lines, 23. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete in 103 stanzas.

Colophon:—

इति श्रीशङ्कराचार्यविरचितं सौन्दर्यलहरीस्तवं समाप्तम् । कृतिर्श्रीविश्वविषयमण्डनानामखिलकविमण्डनखण्डनपराणां महातान्त्रिकश्रीशङ्कराचार्याणाम् । शु[भ]मस्तु ।

Post-colophon Statement:—

लिखतं मया पण्डितमुकुन्दरामेण जयन्तीदेव्या[:] पठनार्थम् । संवत् १९००८ ज्येष्ठशुक्लाष्टम्यां गुरुवासरे शुभं भूयात् ।

6683.

9868. *Ānandalaharī.*

Substance, country-made paper. 10¼ × 3¼ inches. Folia, 1–19. Lines. 6. Character, Nāgara. · Appearance, fair. Complete in 100 stanzas.

6684.

9823. *Ānandalaharī.*

Substance, country-made paper. 7×4½ inches. Folia, 12. Lines, 11. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1877. Appearance, old. Complete in 102 stanzas.

Post-colophon Statement:—

संवत् १८७७ । लिखितं गुरदयालेन देव्याः स्तवमनुत्तमम् ।

6685.

9824. *Ānandalaharī.*

Substance, country-made paper. 7×4 inches. Folia, 34. Lines, 6. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete in 103 stanzas.

6686.

11062. *Ānandalaharī.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 19. Lines, 7. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete in 104 stanzas.

6687.

9684. *Ānandalaharī.*

Substance, country-made paper. 9×4½ inches. Folia, 3. Lines, 9. Character, Nāgara. Appearance, fair. Incomplete.

It runs up to a portion of verse 15.

6688.

919. *Ānandalaharī.*

Substance, country-made paper. 12×4½ inches. Folia, 60. Lines, 11. Extent in ślokas, 2,000. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1810. Appearance, old. Complete with commentary on 101 stanzas.

The text is accompanied by the commentary of Kaivalyāśrama. The present MS is noticed in L. V. 1820 where the commentary is stated to be anonymous. *Other MSS of the commentary are noticed in Bik. No. 519, L. IV. 1716, VSP. p. 54, IO. IV. 2621* and Oxf. 168.

Post-colophon Statement :—

श्लोकसंख्या १६०० । श्रीन्टपतिविक्रदितिराज्ये १८१० शुभवर्षे पौषमासे शुक्लपक्षे तिथैकादश्यां शनिवारयुता[यां] लिखितमिदं पुस्तकं ना + करामेण वसुदेवजातीय लवपुरमध्ये पठनार्थं आग्यारामजातीय मुङ्गले । सिद्धिरस्तु लेखकपाठकयोः ॥ शुभमस्तु ।

6689.

3694. *Ānandalaharī.*

Substance, country-made paper. 14×3 inches. Folia, 36. Lines, 5, 6, 7. Extent in ślokas, 750. Character, Bengali. Date, Śaka 1674. Appearance, old and worn out. Complete with commentary on 101 stanzas.

The present MS contains the text of the hymn accompanied by the commentary of Govinda Tarkavāgīśa. Two verses (मङ्गीरध्वोभिचरणं and इत्थं शङ्करमूर्त्तिना, etc.) which are found in some MSS of the *stotra* occur here after the colophon of the commentator and there is no commentary on these verses. Other MSS of the commentary are noticed in L. X. 3373 and VSP. p. 53.

Post-colophon Statement :—

श्रीसाफल्यरामदेव सार्थणो लिखनं पुस्तकच्च । शकाब्दाः १६७४ ।

6690.

5204. *Ānandalaharīṭīkā.*

Substance, country-made paper. 15½ × 2½ inches. Folia, 19. Lines, 7. Extent in ślokas, 750. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete.

The present MS contains only the commentary of Govinda Tarkavāgīśa. The last verse which is commented upon is numbered 102. This is followed as in the previous MS with the two verses without any commentary.

6691.

3434. *Ānandalaharīṭīkā.*

Substance, country-made paper. 14 × 3 inches. Folia, 38. Lines, 7. Extent in ślokas, 1,100. Character, Bengali. Appearance, discoloured and worn out. Complete with commentary on 103 stanzas.

The present MS contains the commentary of Gaṅgāhari, other MSS of which are described in L. II. 750 and HPR. I. 28.

Post-colophon Statement : -

शकाब्दाः । भाद्रस्य सप्तमदिने चन्द्रस्य दिवसे समाप्तोऽयं ग्रन्थः ॥

6692.

3905A. *Ānandalaharīṭīkā.*

Substance, palm-leaf (with a few folia on paper). 16 × 1 inches. Folia, 56 (by counting). Lines, 4. Extent in ślokas, 900. Character, Bengali. Appearance, old and dilapidated. Complete with commentary on 101 stanzas.

The MS contains the commentary of Śrīkṛṣṇa. In the MS described in L. VII. 2415 the name of the commentary is given as Mañjubhāṣiṇī and that of the author as Kṛṣṇācārya. VSP (p. 53) also notices a MS of the work where no name of the commentary is given. The epithet Tarkālaṅkāra used with the name of the commentator in the present MS may be due to a confusion with the well-known Bengali Smṛti author of that name.

Beginning :—......

पुरा किल वाराणस्यां ब्रह्ममीमांसाभाष्यकारो द्वैतवादविमुखो जगद्‌विजयी परिव्राजकाचार्यश्रीशङ्करः शङ्करप्रतिमोऽपि श्रीशक्ति-भक्तिविधुरतया चिरमनुविरहजन्यक्लेशपरम्परामनुभूतवान् । अथ शक्तिभक्तिवैधुर्यविजृम्भितेयं समदुःखधारेति ध्यानपरीपाकतो निर्णीय शक्तिकलायाः श्रीमदन्नपूर्णायाः प्रासादं ब्रजन्नर्धपथि वर्त्मखेदेन निष्पन्दतां प्राप्तस्तत्रैव श्रीब्रह्मशक्तिं स्तौति स्म शिव इत्यादि ।

End :—

+ + भीति पद्यं न सकलपुस्तकस्थं न वा श्रीमदाचार्यकृतमिव लक्ष्यते इति न [व्या]ख्यातमिति ।

सञ्चरन्ति + + + + स्वाधीनविभवे पथि ।
पराभिप्रायगहनप्रवेशं साहसं महत् ॥
यदि + + भवद्भिरुपलभ्यते ।
तत्र साहायकं धीराः परं कुरुत वो नमः ॥

Colophon :—

इति श्रीतर्कालङ्कारभट्टाचार्यश्रीलश्रीकृष्णशर्मकृतानन्दलहरी-टीका समाप्ता ।

Post-colophon Statement :—

+ + + + श्वरीदासः श्रीयुक्तः सूद्रमेव च ।
आनन्दलहरीटीका लिखितश्चात्महेतुना ॥
गतेति शाके शतमात्यकानां
ऊर्द्धेति तावाग + वत्सरे + + ।
मासद्वयश्चैव मखाग्रश्चाणां
वर्षाणि मासानि दिनानि सङ्ख्या ॥

6693.

3973. *Ānandalaharīṭīkā.*

Substance, machine-made ruled paper (in book form). 8½ × 6½ inches. Folia, 58. Lines, 15. Extent in ślokas, 1,700. Character, Bengali. Appearance, fair. Incomplete.

The present MS contains the commentary called *Haribhaktisuddhodayā* by Harinārāyaṇa up to a portion of stanza 64. Another MS of the commentary is described in HPR. II. 17.

6694.

6582. *Ānandalaharīṭīkā.*

Substance, country-made paper. 19 × 3½ inches. Folia, 41. Lines, 8, 9. Extent in ślokas, 2,000. Character, Bengali. Appearance, fair. Complete with commentary on 103 stanzas.

The present MS contains the commentary by Mahādeva Vidyāvāgīśa, another MS of which is described in IO. IV. 2624. Verses occurring at the end of the India Office MS give the genealogical account of the commentator and the date of composition of the commentary as 1527 Ś.E. These verses are not found in the present MS.

6695.

5116. *Ānandalaharīṭīkā.*

Substance, country-made paper. 13½ × 2½ inches. Folia, 26. Lines, 7. Extent in ślokas, 800. Character, Bengali. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

The present MS contains the commentary of Raghunandana up to a portion of stanza 57.

Beginning:—

उत्थायाम्बुनिधेर्निरीक्ष्य परितः पुंसः प्रतापोद्भटान्
नारीरूपधरस्य कैटभरिपोः सान्निध्यमभ्यागता ।
अन्तर्मोदभरेण बिभ्रति पुरस्तस्मिन्निजामाकृतिं
व्रीडामोहितविस्मिता भगवती लक्ष्मीः श्रियायास्तु वः ॥

अपि च ।

मुनीन्द्राणां साक्षादचलदुहितुः पाणिकमले
गृहीते सप्रान्तं मदनरिपुणा कामुकतया ।
दधन्यानामास्ये स्मितवलितमालोक्य परित-
स्तृतीयाया दृष्टेः कुशलयतु लज्जापरिचयः ॥

अपि च ।

अग्रेसरः सकलशास्त्रविशारदानां
श्रीचन्द्रमौलिरवदभुद्विजवंशमौलिः ।
यस्यैककण्ठपदवीमवलम्ब्य वाणी
स्वीयाभिमानमहिमानमुरीकरोति ॥

श्रीचन्द्रमौलितनयः कविचक्रवर्त्ती
वाणीविनोदरसिको रघुनन्दनोऽयम् ।
श्रीशङ्करप्रतिकृतेरिह शङ्करस्य
काव्ये दुरूहविषये विदधाति टीकाम् ॥

विचार्य्यागमशास्त्राणि सद्गुरोरुपदेशतः ।
आनन्दलहरीटीकां तनोति प्रीतये सताम् ॥

श्रीत्रिपुरसुन्दरीचरणोपासनपरः श्रीशङ्कराचार्य्यः शक्तेः प्रभवं जगदिति प्रतिपादयन्नाह । शिवः शक्त्या युक्त इत्यादि ।

6696.

10299. *Ānandalaharī.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 35. Lines, 15. Extent in ślokas, 1,100. Character, Nāgara. Appearance, old and worn out. Complete in 102 stanzas.

The text in the present MS is accompanied by the commentary of Rāmabhadra another MS of which is found in the old collection of the Society.

Beginning of the commentary:—

नमामि परमं देवं शिवं शान्तमनामयम् ।
शिवाश्च यत्प्रसादेन शिवे स्टष्ट्यादिकर्त्तृता ॥
श्रीविश्वनाथतनयः सर्व्वविद्याविशारदः ।
रामभद्रो वितनुते सौन्दर्य्यलहरीस्तुतिम् ॥
श्रीशङ्करकृतां पुण्यां सौन्दर्यलहरीस्तुतिम् ।
व्याख्यातुमारभे भक्त्या चन्तुमर्हन्ति सूरयः ॥

Colophon of the commentary:—

इति श्रीरामभद्रमिश्रविरचिता सौन्दर्य्यलहरीटीका मनोरमा अनुनीकृता ।

6697.

5967. *Ānandalaharī.*

Substance, country-made paper. 10½ × 6 inches. Folia, 56. Lines, 14. Extent in ślokas, 1,600. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete with commentary on 103 stanzas.

The present MS contains the text accompanied by a commentary by Kavirāja.

The letters within square brackets in the colophon below are in red ink, evidently written by a later hand.

Beginning of the commentary:—

ॐ सकलसुरासुरमौलिमणिगौराजितचरणकमलोऽणिमादि-प्रवरसिद्धिसेवितपदप्रदानप्रच्युतदुर्लभरजोनिकरः कपिलपुरःसर-सिद्धकाङ्क्षितदर्शनो भगवान् श्रीशङ्कराचार्य्यः परमापद्गतजगतो-द्धारार्थविरचितकारुण्यप्रेविधिः महाविद्यां स्फटीकुर्व्वंस्तामेव स्तौति शिव इति ।

Colophon:—

इति श्री[क]वि[रा]ज[कृ]ता सौन्दर्य्यलहरीटीका सम्पूर्णा ।

6698.

10260. *Ānandalaharīṭīkā.*

Substance, country-made paper. 8½ × 4½ inches. Folia, 35. Lines, 13. Extent in ślokas, 875. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Complete with commentary on 102 stanzas.

The present MS contains the commentary of one whose name appears to have been Nirañjana.

Beginning:—

शिवः शक्तयेति । ननु कथं परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यस्य परि-वर्ज्जितसकलविषयसुखस्य परमात्मविदः श्रीशङ्करभगवतो भवान्याः सौन्दर्य्यवर्णने प्रवृत्तिरनौचित्यादिति चेन्नतु भवान्या ब्रह्माभेदेन ब्रह्म-वर्णनमेव भवानीवर्णनमिति नानौचित्यं वदामः ।

Colophon:—

इति श्रीमन्निरञ्जनटीकायां सुबोधिन्यां सौन्दर्य्यलहरी समाप्ता ।

6699.

9490. *Ānandalaharī.*

Substance, country-made paper. 9×4½ inches. Folia, 5. Lines, 7. Extent in ślokas, 45. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1751. Appearance, old. Complete in 20 stanzas.

An edition of the hymn, complete in 20 stanzas, has been published in *The Works of Sankaracharya* (Vanivilas Press edition, Vol. 17, pp. 159–164).

Post-colophon Statement :—

इन्दुतर्कनगचन्द्रसम्मिते ज्येष्ठमासि सिततूर्यसंयुते ।
दिनकरस्य दिवसे हि पुस्तकं सूर्यमणिनामाख्यलेखितम् ॥
सद्गुरुभोलानाथाय पठनार्थम् ।

(4) Bhavānī.

6700.

3130. भवानीसहस्रनामस्तोत्रम् । *Bhavānīsahasra-nāmastotra.*

Substance, country-made paper. 6½×4½ inches. Folia, 1–33. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 230. Character, Nāgara. Date, Śaka 1701. Appearance, good. Complete.

The present MS is described in L. X. 4113. The *stotra* has been published in the *Stotraratnākara* (Vol. II, pp. 1–23, Madras, 1929). It is assigned to the *Rudrayāmala.*

Post-colophon Statement :—

श्रीसंवत् १८३६ शाके १७०१ चैत्र शुद्ध १ भौम्य ।

6701.

3774. *Bhavānīsahasranāmastotra.*

Substance, country-made paper. 8 × 4 inches. Folia, 22. Lines, 7. Extent in ślokas, 230. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

The present MS has no colophon.

6702.

2148. भवानीस्तवराजः। *Bhavānīstavarāja.*

Substance, machine-made paper. 6 × 3½ inches. Folia, 2. Lines, 6. Extent in ślokas, 10. Character, Nāgara. Appearance, fair. Incomplete.

The *stava* proper appears to be missing in the present MS which contains the *dhyāna* and *nyāsa* only.

Beginning:—

अस्य श्रीस्तवराजस्य सदाशिवऋषिः स्मृतः।
देवता जगतां धात्री [त्रि]कूटा परमोत्तमा॥
छन्दोनुष्टुप् समाख्यातं मनसा इच्छितं फलम्।
अथ ध्यानं वदाम्यस्या देव्याः परममुत्तमम्॥
कृतेन येन जायन्ते नृणां पूर्णा मनोरथाः।
माधेत्ताम्नीलाभारूपश्यामलाकृतिम्॥
अग्रे रक्तारविन्दाभां चतुर्भुजममम्बिताम्।
ग्रैवेयाङ्गदसंयुक्तां लसत्काञ्चीकलापिनीम्॥

End:—

एवं न्यासविधिं कृत्वा प्रातमादौ मनुं जपेत्।
स्तवराजं पठेत् पश्चात् पुनरन्ते च सम्पुटम्॥

Colophon:—

इति रुद्रयामले महागमसारे श्रीभवानीस्तवराजः सम्पूर्णः।

Sāhib Kaula.

6703.

6019. देवीनामविलासः । Devīnāmavilāsa.

Substance, country-made paper. 7×6½ inches. Folia, 1-402 (bound in book-form). Lines, 7. Extent in ślokas, 3,000. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete in 16 chapters.

This is a poem which seeks to elucidate each of the one thousand names of Bhavānī (as found in the *Bhavānī-sahasranāmastotra* described above), by one verse, beginning from chapter VI (Fol. 162B) and ending in chapter XV (vol. 375B). The earlier chapters describe how Śiva, questioned by Nandikeśvara, related the greatness of the Divine Mother—greatness that led even Śiva to eulogise Her. The last chapter praises the hymn of thousand names.

Beginning:—

चिद्रूपं कृतनामरूपविभवं त्रैरूप्यरूपं बुधै-

रासीदस्ति भविष्यतीति वचसां दूरेऽपि सत्तावपुः ।

व्यक्ताव्यक्तवियुक्तियुक्तिकलनं भक्तेषु मुक्तिप्रदं

श्रीशम्भोर्जयति स्वभावमधुरं तच्छक्तिरूपं महः ॥ १ ॥

सोऽहं तेन मुकुः प्रनुन्नहृदयः सर्वास्ववस्थास्वपि

सुन्दर्याः स्तवराज ईशकथिते नाम्नां पुरा नन्दिने ।

साहिब्कौल इति प्रसिद्धमहसि स्थानेऽमले दर्शये

स्वातन्त्र्येण निवेशितात्मविभवः सूक्तैर्विलासं स्फुटम् ॥ २ ॥

Chapter VI introduces the subject-matter as follows:—

Fol. 160A, शम्भुस्तस्मै यानि नामानि देवी

देव्याः स्पष्टं पूर्वमुद्देशपूर्वम् ।

साहिब्कौलस्तानि भक्त्यैकवश्यो

वृत्तैरर्थं लक्षयद्भिर्बबन्ध ॥ २ ॥

विष्णुमायाभिधे सिद्धसरस्वत्यपि वर्णिते ।
पर्य्यायेणोक्त षष्ठ्या च तरङ्गाख्योपादिता ॥ ३ ॥
कापि काव्यन्यनामानि विग्रहान्तरितानि च ।
वर्णितानि न दूष्याणि तान्युद्भावनया स्वयम् ॥ ४ ॥

Each chapter ends with a verse-colophon. The first half of this verse is common to all the chapters. The second half which changes from chapter to chapter occasionally refers to other works of the author. The concluding verses of chapters I and XVI, and the second halves of similar verses of the remaining chapters are quoted below.

Chapter I :—

30B, स्वस्वातन्त्र्यमहानुभूतिकलया वश्यं भविष्योद्धृते
साम्बिकौल इति प्रथावति पदे निर्म्माति यः स्वासनम् ।
देवीनामविलासनाम्नि विहते तत्तत्प्रभावोदयात्
तत्काव्ये शिवसिद्धिनीतिसहजे भक्तिः प्रधानागमत् ॥

46A, गायत्रीमनुजेनुसन्ततनोर्भाष्यस्य तेनागमत्
काव्ये नामविलासनाम्नि रचिते भक्तिर्द्वयोः पूरणी ॥

71A, देवीनामविलासनाम्नि ललिताचित्स्फारसाराद्वय-
भ्रातर्यत्र तदीयकाव्यन्टपतौ भक्तिस्तृतीयागमत् ॥

141B, सच्चित्पूर्वपदप्रशस्तगतिभागानन्दकन्दल्यनू-
द्धारे तस्य कृतौ विलास उदिते भक्तिस्तुरीयागमत् ॥

159B, तत्काव्ये शिवशक्तिपूर्वकविलासानूद्धृते संभृते
शाक्तग्रन्थेन विलासनाम्नि महिता भक्तिर्गता पञ्चमी ॥

185B, तत्काव्ये कुलदेवताश्रयगतेः श्रीशारिकायाः स्तवं
मन्त्रोद्धारकमानते स्वसहजं भक्तौ रसाद्रागमत् ॥

206B, तत्काव्ये गुरुतत्त्वचिन्तनमणेः सोदर्यभावं श्रिते
देवीनामविलासनाम्नि विरतिं भक्तिर्गता सप्तमी ॥

228B, तत्काव्ये सहृजार्चनादिपदवत्याः षष्ठिकाया अनू-
द्भूते नामविलासनाम्नि सुरसा भक्तिर्य्यतीताष्टमी ॥

250B, काव्ये तस्य निजात्मबोधसहजे कश्मीरविख्यातता-
हेतोर्दुर्गकलावपि प्रवितते भक्तिर्नवाङ्कागमत् ॥

271B, तत्काव्ये चरणादियातयमकं श्रीचन्द्रमौलिस्तवं
भ्रातृत्वेन समागतेत्र दशमी भक्तिर्विरामं गता ॥

292B, तत्काव्ये चरणान्तयातयमकं स्वं सुप्रभातस्तवं
सोदर्यं कलयत्यमुत्र विरतिं भक्तिर्भवाङ्कागमत् ॥

315B, काव्ये तस्य सहोदरेत्र विहृतेर्गीतानुसारं प्रति-
भान्त्या नामविलासनाम्नि विरतिं भक्तिर्गता द्वादशी ॥

335B, काव्ये तस्य समागते स्वभगिनीं सञ्जातकोदाहृतिं
चित्रान्तेत्र विलासनाम्नि विरतिं भक्तिस्त्रयोदश्यगात् ॥

356B, चित्रैः पद्यगणैर्विभासिततनूरन्यानवाप्य स्थितौ
काव्ये तस्य विलासनाम्नि विरतिं भक्तिश्चतुर्दश्यगात् ॥

375B, काव्ये तस्य पराविचार्यविषये सत्पद्मबन्धादिका
देवीनामविलासनाम्नि तिथिभिर्भक्तिर्गतेत्राङ्किता ॥

392B, श्रीकृष्णात्मपरानुभूतिविभवाच्छ्रीकृष्णकौलादभूत्
साहिबकौल इति स्फुटं शिवपदं बुद्धेर्जनिश्चास्य यत् ।
भक्तिस्तद्रतिराजितस्य सुफलस्वन्ता गता मे महा-
काव्ये नामविलासनाम्नि ललितापूर्णप्रथां षोडशी ॥

The date of the composition of the work (1667 A.D.) is given:—

397B, शाके विक्रमभूभृतोनलभुजागाङ्कैर्मिते हायने
कश्मीरेषु च नेत्रवेदगणिते पक्षे शुचौ माधवे ।
भूताहे गणपाधिपेऽन्तमनयद्देदद्विवर्षाङ्किते
साहिबकौलपदे विलासमुदितः श्रीशक्तिनामान्यनु ॥

Last Colophon :—

इति श्रीनामविलासः शुभदः समाप्तः । कृतिरियं श्रीमन्-
महामाहेश्वराचार्य्यसाहिब्कौलपादानाम् ।

(5) BHUVANEŚVARĪ.

6704.

4706D. **भुवनेश्वरीस्तोत्रकवचे ।** *Bhuvaneśvarīstotrakavaca.*

Substance, country-made paper. 13½ × 4½ inches. Folia, 21B–25A. Lines, 8. Extent in ślokas, 75. Character, Bengali. Appearance, good. Complete.

The *stotra* is taken from the *Śāradātilaka* (Ch. XXIV. 86–111). The *kavaca* is assigned to the *Rudrayāmala.*

Beginning of kavaca :—

देव्युवाच ।

भुवनेश्वर्य्यास्तु देवेश मायाविद्याः प्रकाशिता ।
श्रुतास्त्वाधिगताः सर्व्वाः श्रोतुमिच्छामि साम्प्रतम् ।
त्रैलोक्यमङ्गलं नाम कवचं यत् पुरोदितम् ॥

Colophon of kavaca :—

23A, इति रुद्रयामले देवीश्व[र]संवादे त्रैलोक्यमङ्गलं नाम
भुवनेश्वरीकवचं समाप्तम् ।

(6) DURGĀ.

6705.

148. **दुर्गादादिनामस्तोत्रम् ।** *Durgādādināmastotra.*

Substance, country-made paper. 16 × 5½ inches. Folia, 1–12. Lines, 8. Extent in ślokas, 265. Character, Bengali. Appearance, fair. Complete.

The present MS was described in L. I. 461. The *stotra* which consists of 1,000 names of Durgā, all beginning with the letter *d*, does not agree with the one of the same name published by Annadacarana Bhattacarya (Murshidabad, 1331 B.S.) and assigned to the *Kulārṇava*.

(7) MAHIṢAMARDINĪ.

6707.

6706.

10670. महिषमर्द्दिनीसहस्रनामस्तवः । *Mahiṣamardinī-sahasranāmastava.*

Substance, country-made paper. 14½ x 2½ inches. Folia, 10 (by counting). Lines, 6. Extent in ślokas, 160. Character, Bengali. Appearance, old, worn-out and faded. Complete.

Beginning:—

ईश्वर उवाच ।

अथ वक्ष्ये महेशानि + + + + सहस्रकम् ।

यस्य विज्ञानमात्रेण भवेत् + + + + + + ॥

Colophon:—

इति + + + + + मर्द्दिन्याः सहस्रनामस्तवः समाप्तः ।

(8) ANNAPŪRṆĀ.

6707.

9816. अन्नपूर्णास्तोत्रम् । *Annapūrṇāstotra.*

Substance, country-made paper. 9½ x 5 inches. Folia, 6. Lines, 15. Extent in ślokas, 80. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1879. Appearance, old. Complete.

The *stotra* proper contains about 50 stanzas. It is therefore styled *pañcāśikā* in two of the stanzas towards the end.

Beginning of the stotra proper :—

श्रीदेव्युवाच ।

देवदेवेश मे शीघ्रं दारिद्र्यं न भवेद्यथा ।

कां देवतां नमस्कृत्य वद शङ्कर तत्त्वतः ॥

ईश्वर उवाच ।

अन्नपूर्णामिदं वक्ष्ये चतुर्वर्गफलप्रदा[म्] ।

यस्या[ः] स्मरणमात्रेण कृतार्थः साधकश्चरेत् ॥

Colophon :—

इति श्रीरुद्रयामले ईश्वरपार्वतीसंवादे अन्नपूर्णास्तोत्रं सम्पूर्णम् ।

Post-colophon Statement :—

शुभमस्तु कल्याणमस्तु संवत् १८७९ अधिक आश्विनशुक्ले चतुर्थौ ४ गुरौ स्वार्थं परार्थं च ॥

(9) VAGALĀMUKHĪ

6708.

236. वगलामुखीस्तोत्रम् । *Vagalāmukhīstotra.*

Substance, country-made paper. 16 × 3 inches. Folia, 3A–6A. Lines, 4. Extent in ślokas, 30. Appearance, old. Complete.

Fol. 1–2B of the present MS contains a *kavaca* of the deity. The MS has been described by R. L. Mitra in L. I. 436, 437, one number describing the *kavaca* and the other the *stotra*. The *stotra* is published in various collections of *stotras* published in Bengal.

6709.

4706A. *Vagalāmukhīstotra.*

Substance, country-made paper. 13½ × 4½ inches. Folia, 1–3. Lines, 9. Extent in ślokas, 30. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

Folia 1–3A contains the *stotra* while the last leaf contains two *kavacas*, presumably of Kālī, one called the *śatrumardanakavaca* and the other the *ṛṇaśodhanakavaca*, the colophons of which are quoted below:—

3B, इति समयातन्त्रे देवीश्वरसंवादे शत्रुमर्दनं नाम कवचं समाप्तम् ।

इति भैरवतन्त्रे देवीश्वरसंवादे ऋणशोधनकवचं समाप्तम् ।

6710.

5129. *Vagalāmukhīstotra.*

Substance, country-made paper. 18 × 3½ inches. Folia, 2. Lines, 6. Extent in ślokas, 30. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

6711.

9481. *Vagalāmukhīstotra.*

Substance, country-made paper. 6½ × 4 inches. Folia, 2–6. Lines, 11. Extent in ślokas, 40. Character, Nāgara. Appearance, fair. Incomplete.

In the present MS the hymn which agrees with the one described above is assigned to the *Vidyārṇavatantra* and not to the *Rudrayāmala* as in the previous MSS and the printed editions. It has more than a dozen verses in the beginning describing the deity.

Colophon :—

इति श्रीविद्यार्णवतन्त्रे वगलास्तोत्रं सम्पूर्णम् ।

Post-colophon Statement :—

सं । १८१६ । ॐ ब्रह्मास्त्राय विद्महे स्तम्भनाय धीमहि तन्नो वगला प्रचोदयात् १ । चैत्रमासे कृष्णपक्षे एकादश्यां बुधवासरे लिख्यते लक्ष्मणेन शुभमस्तु । १

(10) PRATYAṄGIRĀ.

6712.

2802. प्रत्यङ्गिरास्तोत्रम् । *Pratyaṅgirāstotra.*

Substance, country-made paper. 12×4 inches. Folia, 3 (marked 11–13 on the left hand margin). Lines, 9. Extent in ślokas, 85. Character, Bengali. Appearance, good. Complete.

The *stotra* proper is of the type of a *mālāmantra* which is preceded by an introduction and followed by a *phalaśruti.* The *phalaśruti* section of the present MS is followed in the next two MSS by another *mantra* with an indication of its application and uses. This portion is not found in the present MS.

The first folia of the present MS and of the MS described under No. 5640 above (both of which form part of a larger MS) were inadvertently interchanged so that after a proper re-adjustment of the folia the latter MS is found to contain a complete copy of an *Aparādhabhañjana-stotra* alone and no portion of the *Pratyaṅgirāstotra* as stated in the description thereof.

Fol. 3B of the present MS contains the *aparādha-bhañjanastotra* (see below) assigned to the *Rudrayāmala.*

Beginning of the Pratyaṅgirāstotra:

प्रत्यङ्गिरास्तोत्र[मन्त्रस्य] महादेवऋषिरनुष्टुपछन्दः प्रत्यङ्गिरा-
देवता ममाभीष्टसिद्ध्यर्थे विनियोगः ।.........

मन्दरस्थं सुखासीनं भगवन्तं त्रिलोचनम् ।
निपत्य चरणौ भक्त्या पार्वती परिपृच्छति ॥

श्रीदेव्युवाच ।

धारणीया महाविद्या प्रत्यङ्गिरा महोदया ।
नरनारीहितार्थाय बालानां रक्षणाय च ॥

... ...

तां तां विद्यां महेशान कथयस्व मयि प्रभो ।
पठित्वा धारयित्वा यां नरो विश्वेश्वरो भवेत् ॥

Colophon :—

इति चण्डोग्रशूलपाणितन्त्रविनिर्गतमहातन्त्रराजे प्रत्यङ्गिरास्तोत्रं संपूर्णम् ।

6713.

9891. *Pratyaṅgirāstotra.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 1–5, of which No. 1 appears to be a later restoration on machine-made paper. Lines, 9. Extent in ślokas, 85. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

6714.

9492. *Pratyaṅgirāstotra.*

Substance, machine-made paper. 8 × 3½ inches. Folia, 2–5. Lines, 8, 9. Extent in ślokas, 80. Character, Nāgara. Appearance, good. Incomplete.

The *stotra* begins at Fol. 2B, the previous portion dealing with details of the worship of the deity. The stotra is complete in the present MS but for the colophon and some verses towards the end pertaining to the second *mantra*, found in this and the previous MS.

6715.

1981. प्रत्यङ्गिराकवचम् । *Pratyaṅgirākavaca.*

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 3. Lines, 10. Extent in ślokas, 75. Character, Nāgara. Appearance, fair. Incomplete.

Beginning :—

अथ प्रत्यङ्गिराकवचप्रारम्भः ।

श्रीपार्व्वत्युवाच ।

देवदेव महादेव सर्व्वज्ञ करुणानिधे ।
प्रत्यङ्गिरायाः कवचं सपमन्त्रस्वरूपिणम् ॥
जगन्मङ्गलकं नाम प्रसिद्धं भुवनत्रये ।
सर्व्वरक्षाकरं नृणां रहस्यमपि तद् यथा ॥

श्रीशिव उवाच ।

शृणु वक्ष्यामि कल्याणि कवचं शत्रुनिग्रहम् ।
परप्रेषितकर्मादीन् मन्त्रशल्यादिभक्षणम् ॥

(11) INDRĀKṢĪ.

6716.

9365. इन्द्राक्षीस्तोत्रम् । *Indrākṣīstotra.*

Substance, country-made paper. 9 × 5 inches. Folia, 3. Lines, 9. Extent in ślokas, 35. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

The *stotra* is the same as the one described under No. 5649 above (Vol. VII).

6717.

9575B. *Indrākṣīstotra.*

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 4B–6B. Lines 7. Extent in ślokas, 35. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1918. Appearance, fair. Complete.

Post-colophon Statement :—

शुभमस्तु । सम्वत् १९१८ मीति वैशाख सुदी २ वार सनीचर ।

(12) GĀYATRĪ.

6718.

153. गायत्रीहृदयम् । *Gāyatrīhṛdaya.*

Substance, country-made yellow paper. 18½ × 3½ inches. Folia, 1–6. Lines, 5. Extent in ślokas, 90. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

The present MS is described in L. I. 475. The work, in the form of an interlocution between Vasiṣṭha and Brahmā, speaks of the origin of the Vedic *mantra* known as *gāyatrī*, as well as the esoteric meaning and potency of the different syllables constituting it. The following two MSS also contain works which are similar to and almost identical with the present one.

6719.

158. *Gāyatrīhṛdaya.*

Substance, country-made yellow paper. 16 × 3 inches. Folia, 5–11. Lines, 4. Extent in ślokas, 85. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

The present MS is described under two headings in L. .I. 442-3. The first two lines of Fol. 5A contain the concluding portion of a *gāyatrīkavaca* assigned to the *Brahmayāmala.* The *gāyatrīhṛdaya* here is in the form of an interlocution between Vaiśampāyana and Brahmā as well as Brahmā and Nārada. The major portion of what is called *gāyatrīkalpa* (Fol. 8–11) in the present MS is found included in similar words in the previous MS (Fol. 4B–6).

6720.

242. *Gāyatrīhṛdaya.*

Substance, machine-made paper. 8 × 3 inches. Folia, 7. Lines, 6. Extent in ślokas, 70. Character, Bengali. Appearance, good. Complete.

This is assigned to the *Brahmakalpa* and is in the form of an interlocution between Yājñavalkya and Brahmā. It does not contain any portion of what is called *gāyatrīkalpa* in the previous MS.

6721.

2087. गायत्रीकवचम् । *Gāyatrīkavaca.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folium, 1. Lines, 19 in all. Character, Nāgara. Appearance, worn out. Complete.

The different syllables of the Vedic *gāyatrī* are here invoked for the protection of the different parts of the body. MSS of *gāyatrīkavaca* attributed to *Nīlatantra* and *Āgamasandarbha* are described in HPR. III. 74-5.

Beginning :—

अस्य श्रीगायत्रीकवचस्तोत्रमन्त्रस्य ब्रह्मविष्णुमहेश्वरा ऋषयः ऋग्यजुःसामाथर्वाणि छन्दांसि परब्रह्मरूपिणी गायत्री शक्तिर्देवता भू[ः] बीजं भुवः शक्तिः सुवः कीलकं गायत्रीप्रसादसिद्ध्यर्थे गायत्रीमन्त्रपठनं करिष्ये ।

स्वर्णाभसर्पाङ्कितहस्तां शुद्धनिर्म्मलज्योतिषीं ।
सर्व्वतत्त्वमयीं वन्दे गायत्रीं वेदमातरम् ॥

Colophon :—

वशिष्ठकल्पे गायत्रीकवचं सम्पूर्णम् ।

6722.

5052. *Gāyatrīkavaca.*

Substance, country-made paper. 13×3 inches. Folia, 2. Lines, 7. Extent in ślokas, 30. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete.

Beginning:—

पार्व्वत्युवाच ।

देवदेव महादेव संसारार्णवतारक ।
गायत्रीकवचं देव कृपया कथय प्रभो ॥

ईश्वर उवाच ।

शृणु देवेशि सावित्रीमाहात्म्यं पापनाशनम् ।
महाव्याधिभयात् पापाद् दुःखसंसारबन्धनात् ।
प्रतिग्रहान्नदोषाच्च पातकादुपपातकात् ।
अतिगोप्यं महापुण्यं त्रिकोटितीर्थसंयुतम् ॥
सर्वयज्ञमयं देव परं ब्रह्ममयं सदा ।
कवचं कथयाम्यद्य पार्वति प्राणवल्लभे ॥

Colophon:

इति श्रीरुद्रयामले शिवपार्व्वतीसम्वादे गायत्रीकवचं समाप्तम् ।

This is different from, though similar to, the *kavaca* in the MS described above.

6723.

9506. [गायत्रीस्तोत्रादि । *Gāyatrīstotrādi.*]

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 5. Lines, 14. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

This contains hymns like the गायत्र्यष्टोत्तरशतदिव्यनामस्तोत्र (Fol. 1-2A) [already noticed in L. II. 882] and गायत्रीकवचस्तोत्र (Fol. 4B-5A) which agrees with the one assigned to the *Vasiṣṭhakalpa* and described above (No. 6721).

It has also sections dealing with rites for muttering the *gāyatrī* (Fol. 2Bff) and describing what is called a *gāyatrīmālāmantra* (Fol. 5A-B).

6724.

9407. गायत्रीस्तवराजस्तोत्रम् । *Gāyatrīstavarājastotra.*

Substance, country-made paper. 8×3 inches. Folia, 5. Lines, 9. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1789. Appearance, old. Complete.

The colophon of the present MS attributes the *stotra* to Viśvāmitra (इति विश्वामित्रविरचितं गायत्रीस्तवराजस्तोत्रं सम्पूर्णम्) । Another MS belonging to the old collection of the Society and noticed in L. II. 886 assigns it to the *Viśvāmitra-saṃhitā.*

6725.

3020. गायत्रीसहस्रनामस्तोत्रम् । *Gāyatrīsahasranāma-stotra.*

Substance, country-made paper. 5½×3 inches. Folia, 27. Lines, 7. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

The present MS has been described in L. X. 4073.

Post-colophon Statement:—

शके १७१२ चैत्र शु ७। भौमवासरे संवत् १८४६ द्रष्टयो शुभनामाब्दे। तद्दिने प्रातः समाप्तिमगमत्।

The last three folia of the MS contains a description of the procedure of the rite called *gāyatrītarpaṇa.*

(13) Sarasvatī.

6726.

11069. सिद्धसरस्वतीस्तोत्रम् । *Siddhasarasvatīstotra.*

Substance, machine-made paper. 7×4½ inches. Folia, 4. Lines, 10. Extent in ślokas, 25. Character Nāgara. Appearance, fair. Complete.

The *stotra* proper begins from Fol. 2B, the earlier portion containing *mantras* and *dhyānas*. It generally agrees with a Sarasvatīstotra well known in Bengal and published in *stotra* collections like the *Stavakavacamālā* (Basumati Sahitya Mandir, Calcutta, 1334 B.S., pp. 554–6).

Beginning :—

2B,

ॐ क्लीं क्लीं हृद्यैकबीजे शशिरुचिकमले कल्पवृत्तस्थशोभे
भव्ये भव्यानुकूले कुमतिवनदवे विश्ववन्द्याङ्घ्रिपद्मे ।
पद्मे पद्मोपविष्टे प्रणतजनमनोमोदसम्पादयित्रि
प्रोत्फुल्लज्ञानकूटे हरिनिजदयिते देवि संसारसारे ॥

Colophon :—

इति श्रीसनत्कुमारसंहितायां सिद्धसरस्वतीस्तोत्रं समाप्तम् ।

(14) LAKṢMI.

6727

10866. **महालक्ष्मीहृदयस्तोत्रम् ।** *Mahālakṣmīhṛdaya-stotra.*

Substance, country-made paper. 6½ × 4½ inches. Folia, 10. Lines, 11. Extent in ślokas, 140. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

Beginning :—

ॐ अस्य श्री आद्यादिमहालक्ष्मीहृदयस्तोत्रमन्त्रस्य भार्गव
ऋषिः ... ...

2B, ॐ श्रीमत्सौभाग्यजननीं स्तौमि लक्ष्मीं सनातनीम् ।
सर्व्वकामफलावाप्तिसाधनैकसुखावहाम् ॥
स्मरामि नित्यं देवेशि त्वया प्रेरितमानसः ।
त्वदाज्ञां शिरसा धृत्वा भजामि परमेश्वरीम् ॥

End :—

ध्यायेल्लक्ष्मीं प्रहसितमुखीं कोटिबालार्कभासां
विद्युद्वर्णाम्बरवरधरां भूषणाढ्यां सुशोभाम् ।
बीजापूरं सरसिजयुगलं बिभ्रतीं स्वर्णपात्रं
भर्त्रा युक्तां मुहुरभयदां मह्यमप्यच्युतश्रीः ॥

Colophon :—

इति श्रीअथर्वणरहस्ये आद्यादिश्रीमहालक्ष्मीहृदयस्तोत्रं समाप्तम् ॥

(15) MISCELLANEOUS.

6728.

9324. गङ्गाकवचम् । *Gaṅgākavaca.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 5. Lines, 9. Extent in ślokas, 80. Character, Nāgara. Date, Samvat 1914. Appearance, fair. Complete.

Beginning :—

श्रीदेव्युवाच ।
देवदेव महादेव भक्तानुग्रहकारक ।
गङ्गायाः कवचं ब्रूहि यद्यहं तव वल्लभा ॥ १ ॥
श्रीसदाशिव उवाच ।
लक्षवारसहस्राणि वारितानि तव प्रिये ।
स्त्रीस्वभावान्मया देवि पुनस्त्वं परिपृच्छसि ॥

End :—

सर्व्वैश्वर्य्यं भवेत् सत्यं सत्यमेव न संशयः ।
एषा सम्मोहिनी विद्या पित्रा पुत्रो न कथ्यते ॥ ४३ ॥
गोप्यं गोप्यं पुनर्गोप्यं गोप्यं गोप्यं पुनः पुनः ।
समाह्ययोनिबद्धोऽप्यं विद्धि सत्यागमा जगुः ॥ ४४ ॥

Colophon :—

इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे प्रत्यक्षसिद्धिकरे श्रीगङ्गादेव्या[ः] त्रैलोक्यमोहनं नाम कवचं सम्पूर्णम्

6729.

4819. योगिनीविजयस्तवः । *Yoginīvijayastava.*

Substance, country-made paper. 8½ × 3 inches. Folia, 1–45 of which Fol. 2 is missing. Lines, 6. Extent in ślokas, 500. Character, Newari. Appearance, fair. Complete.

Beginning :—

गुह्यस्तवं प्रवक्ष्यामि महाभैरवनिर्गतम् ।
भाषितं देवदेवेन भैरवेण महात्मना ॥
गुह्यपद्मक्रमेणैव साधकानां हिताय वै ।
भुक्तिमुक्तिप्रदं दिव्यं देवासुरनमस्कृतम् ॥

End :

महाकुब्जमते ख्यातं योगिनीविजयस्तवम् ।
पिप्पलादेन मुनिना पृथिव्यामवतारितम् ॥
भैरवेण पुराख्यातं देव्या नियममुत्तमम् ।
यः पठेत् परया भक्त्या सोपचारेण नित्यशः ॥
स सर्व्वशुभमाप्नोति इत्येवं भैरवोऽब्रवीत् ॥

Colophon :—

इति ब्रह्मयामलद्वासप्ततिसाहस्रे रत्नाद्ये नवाक्षरविधाने योगिनीविजयस्तवः समाप्तः ।

6730.

1870. वशीकरणस्तोत्रम् । *Vaśīkaraṇastotra.*

Substance, country-made paper. 7½ × 4 inches. Folia, 1–3. Lines, 7. Extent in ślokas, 25. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

The present MS is described in L. X. 3248. The hymn is addressed to Vārāhī.

6731.

182. मातृकाकवचम् । *Mātṛkākavaca.*

Substance, country-made paper. 13 × 4½ inches. Folia, 6. Lines, 7-8. Extent in ślokas, 110. Character, Bengali. Appearance, fair. Complete.

Different letters of the alphabet are invoked here for the protection of different parts of the body. The present MS was described in L. I. 486.

Beginning:—

ईश्वर उवाच ।

शृणु कमलपत्राक्षि मातृकां ब्रह्मरूपिणीम् ।
ब्रह्मादिभिः सदा ध्येयां सूक्ष्मां पद्मवने स्थिताम् ॥
अकारादिक्षकारान्तां प्रणम्य निगदामि ते ।
सदा ब्रह्ममयीं नित्यां योगपद्मोपरिस्थिताम् ॥

End:—

एतत्त्वत्त्वं महेशानि यो जानाति नरोत्तमः ।
स एव तु महादेवि देवीपुत्र इव क्षितौ ॥
सोऽहं शिवो महादेवि देवीरूपस्य शक्तिमान् ।
स शाक्तः शिवभक्तश्च स [च] वो वैष्णवोत्तमः ॥
स एव धन्यो यस्यार्थे महेशो व्यग्रमानसः ॥

Colophon:—

इति चिन्तामणितन्त्रे देवीश्वरसंवादे मातृकाश्रीजगन्मङ्गलं नाम कवचं समाप्तम् ॥

6732.

10313. रजस्वलास्तोत्रम् । *Rajasvalāstotra.*

Substance, country-made paper. 7 × 3½ inches. Folia, 1-5. Lines, 6. Extent in ślokas, 30. Character Nāgara. Appearance, worn-out and repaired. Complete.

Beginning:—

ॐ अस्य श्रीरजस्वलास्तोत्रमन्त्रस्य ईश्वर ऋषिः............

अथ ध्यानम् ।

बालार्ककोटिवर्णाभां बालचन्द्रनिभाननाम् ।

अनन्तबालासमन्वितां ध्यायेद्देवीं रजस्वलाम् ॥

... ...

भगोद्भवं जगत् सर्व्वं त्रैलोक्यं सचराचरम् ।

भूपातालादिकं + + मत्याकाशं भगोद्भवम् ॥

Colophon:—

इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे उमामहेश्वरसंवादे रजस्वलास्तोत्रं संपूर्णम् ।

6733.

10316. पुष्पिणीस्तोत्रम् । *Puṣpiṇīstotra.*

Substance, machine-made paper. 7 × 4 inches. Folia 1-3. Lines, 6. Extent in ślokas, 25. Character, Nāgara. Date, Samvat 1956. Appearance, fair. Complete.

Beginning:—

रजस्वलामुखं दृष्ट्वा सर्व्वपापैः प्रमुच्यते ।

सम्भाषणाच्च कुरुते सोमयागफलं लभेत् ॥

तस्याः स्मरणमात्रेण भवेन्मुक्तिश्चतुर्विधा ।

तस्याः संसर्गमात्रेण त्रैलोक्योच्चाटनक्षमः ॥

Colophon :—

इति कालिकाप्रस्थे पुष्पिणीस्तोत्रम् ।

Post-colophon Statement (in a different hand):—

रघुनाथमालवीयस्येदं पुस्तकं । सं १९५६ आषाढ शुक्ल ९ चन्द्रवासरे ।

6734.

10317. योनिस्तोत्रम् । *Yonistotra.*

Substance, machine-made paper. 7×4 inches. Folia, 4. Lines, 6. Extent in ślokas, 30. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1956. Appearance, good. Complete.

Beginning :—

श्रीशिव उवाच ।

शृणु देवि सुरश्रेष्ठे सुरासुरनमस्कृते ।
इदानीं श्रोतुमिच्छामि स्तोत्रं हि सर्व्वदुर्लभम् ॥
यस्यावबोधनादेवी देवी ब्रह्ममयो भवेत् ।

श्रीदेव्युवाच ।

... ...

ममैव प्राणसर्व्वस्वं लतास्तोत्रं दिगम्बरम् ।
अस्य प्रपठनादेव जीवन्मुक्तोपि जायते ॥
भगरूपा जगन्माया सृष्टिस्थितिलयान्विता ।
दशविद्यास्वरूपात्मा योनिर्मां पातु सर्व्वदा ॥
कोणत्रययुता देवी स्तुतिनिन्दाविवर्ज्जिता ।
जगदानन्दसम्भूता योनिर्मां पातु सर्व्वदा ॥

Colophon :—

इति योगितन्त्रे योनिस्तोत्रं समाप्तम् ॥

Post-colophon Statement (in a different hand):—

प० रघुनाथमालवीयस्येदं पुस्तकम्। सं १९५६ आषाढ शुक्ल ९ चन्द्रवासरे। प० बालमुकुन्दकर्मकाण्डिमालवीयस्येदं पुस्तकम्।

6735.

4706G. योनिकवचम्। *Yonikavaca.*

Substance, country-made paper 13 × 4½ inches. Folia, 43B-44B. Lines, 8. Extent in ślokas, 10. Character, Bengali. Appearance, fair. Complete.

The *kavaca* which is assigned to the *Nīlatantra* and is called *Triloksavijayī* [*Trailokyavijaya*] is preceded by a short *Yonistava* assigned to the *Kulacūḍāmaṇitantra.*

Beginning:—

अस्य श्रीयोनिकवचस्य नारदऋषिरनुष्टुपछन्दः.........

ॐ क्लीं योनिन्या सदा पातु स्वाहा।

भुवनाध्यात्मिका योनिः सदा मां रक्ष सागरे॥

Colophon:—

इति नीलतन्त्रे उमामहेश्वरसम्वादे त्रिलोक्षविजयीकवचं समाप्तम्।

Post-colophon Statement:—

श्रीजगद्रामशर्म्मणः स्वाक्षरमिदं पुस्तके लिपिरेषा श्रावणस्य एकविंशतिदिनजेति। समाप्तश्चायं ग्रन्थः।

6736.

9499. विषयेश्वरीस्तोत्रम्। *Viṣayeśvarīstotra.*

Substance, machine-made paper. 8 × 4½ inches. Folium, 1. Lines 19 in all. Extent in ślokas, 15. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

It has been published with the title *Viṣayeśvarastotra* in the *Stavakavacamālā* (Basumati Sahitya Mandir, Calcutta, 1334 B.S., pp. 761–3).

Post-colophon Statement:—

अलेखीदं लक्ष्मीनारायणेन कविना रन्ध्रा(व)वेदाग्रचन्द्रमिते वर्षे वैक्रमे मासि पौषे स्वामितिथौ शुक्रे ।

6737.

9495. **वन्दीस्तोत्रम् ।** *Vandīstotra.*

Substance, machine-made paper. 8 × 4½ inches. Folium, 1. Lines, 11 in all. Extent in ślokas, 10. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

Beginning:—

अथ वन्दीस्तोत्रम् ।

वन्दि देवि नमस्तुभ्यं वरदाभयशोभने ।
त्वदङ्घ्रिशरणं गत्वा शीघ्रं मोक्षं ददातु मे ॥ १ ॥
वन्दि पद्मपत्राक्षि लोहशृङ्खलभञ्जिनि ।
प्रसादं कुरु मे देवि शीघ्रं मोक्षं ददातु मे ॥ २ ॥
त्वं वन्दी त्वं महामाया त्वं दुर्गा त्वं सरस्वती ।
त्वं वीरा जननी चैव शीघ्रं मोक्षं ददातु मे ॥ ३ ॥

Colophon:—

इति रुद्रयामलतन्त्रे वन्दीमोचनस्तोत्रम् ।

6738.

10396. **सङ्कटासहस्रनामाख्यानम् ।** *Saṅkaṭāsahasranāmākhyāna.*

Substance, country-made paper. 6½ × 3 inches. Folia, 19. Lines, 8-9. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1891. Appearance, fair. Complete.

A hymn containing eight names of the deity called *Saṅkaṭānāmāṣṭaka* which is assigned to the *Padmapurāṇa* is well known and has been published in the *Bṛhatstotra-ratnākara* (Bombay, 1932, pp. 189–91) etc.

Beginning :—

मेरुपृष्ठे सुखासीनं भैरवं परिपृच्छति ।
बद्धाञ्जलिपुटा देवी भैरवी भुवनेश्वरी ॥

श्रीभैरव्युवाच ।

यत् सूचितं त्वया नाथ नाम्नामष्टसहस्रकम् ।
तन्मे वद महाकाल यद्यहं तव वल्लभा ॥

श्रीभैरव उवाच ।

शृणु देवि महेशानि नाम्नामष्टसहस्रकम् ।
पुरा त्रिपुरनाशार्थं यन्मया लिखितं शुभे ॥

... ...

3A. अथ सहस्रनामाख्यानम् ।

सङ्कटा विजया नित्या कामदा दुःखहारिणी ।
सर्वगाव्याहतगतिः कात्यायनी महेश्वरी ॥

Colophon :—

इति श्रीमहाकालसंहितायां चतुर्थीकल्पपटले सङ्कटासहस्र-नामाख्यानं समाप्तम् ।

Post-colophon Statement :

संवत् १८६१ । लिखितं विश्वेश्वरशर्मणा पौषमासे कृष्णे १० ।

6739.

2852. अपराधभञ्जनस्तोत्रम् । *Aparādhabhañjanastotra.*

Substance, machine-made paper. 12½ × 4 inches. Folium, 1 with writing on one side only. Lines, 7. Extent in ślokas, 10. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete in 5 verses.

Other hymns of the type have been described in ASB. VII. 5275, 5609–14, 5640, 5643. The present hymn is also contained in another MS containing the *Pratyaṅgirāstotra* 6712 above.

Beginning :—

न ध्यातं चरणाम्बुजं न च स्तुतं साष्टाङ्गपातं नमः
श्रोत्रेणापि गुणानुवादचरितं नैव श्रुतं त्वद्वचः ।
स्पृष्टं नापि तवानुरक्तिकुशलं त्वत्पादजं वा रजः
क्षन्तव्यो जननि त्वयाहमसिते मूढोपराधाकुलः ॥

Colophon :—

इति रुद्रयामले शिवविरचितम् अपराधभञ्जनस्तोत्रं समाप्तम् ।

6740.

2853. **अपराधभञ्जनस्तोत्रम्** । *Aparādhabhañjanastotra.*

Substance, machine-made paper. 12½ × 4 inches. Folium, 1. Lines, 16 in all. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete in 12 verses.

The *stotra*, complete in 17 verses and attributed to Śaṅkarācārya, has been published under the title *Kālya-parādhabhañjanastotra* in the *Stavakavacamālā* (Basumati Sahitya Mandir edition, pp. 484–487).

Colophon :—

इति गुप्तसाधनतन्त्रे हरगौरीसंवादे अपराधभञ्जनस्तोत्रं सम्पूर्णम् ।

6741.

4706C. भगवच्छिवस्तोत्रम् । *Lhagavacchivastotra.*

Substance, country-made yellow paper. 13 × 4½ inches. Folium, 1 (marked 21). Lines, 5 in all. Extent in ślokas, 5. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

The *stotra* consists of an enumeration of twelve names of Śiva.

Beginning :—

प्रथमे च महादेवो द्वितीये च महेश्वरः ।
तृतीये शङ्करः प्रोक्तश्चतुर्थे वृषभध्वजः ॥

Colophon :—

इति रुद्रयामले भगवच्छिवस्तोत्रं समाप्तम् ।

6742.

9491. नीलकण्ठस्तोत्रम् । *Nīlakaṇṭhastotra.*

Substance, machine-made paper. 8 × 3 inches. Folium, 1. Lines, 17 in all. Extent in ślokas, 20. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

The hymn which is assigned to the *Ḍāmareśvara Tantra* is of the type of a mālāmantra.

Beginning :—

ॐ अस्य श्रीनीलकण्ठस्तोत्रस्य ब्रह्मऋषिरनुष्टुप्छन्दः श्रीनील-
कण्ठः सदाशिवो देवता ब्रह्मबीजं पार्व्वती शक्तिः ममाभीष्टसिद्ध्यर्थे
कायजीवरक्षणार्थे श्रीनीलकण्ठस्तोत्रपाठे विनियोगः । ॐ नमो
नीलकण्ठाय श्वेतशरीराय सर्पालङ्कारभूषिताय......

6743.

2438. **शिवसहस्रनामावलिः ।** *Śivasahasranāmāvali.*

Substance, country-made paper. 5½ × 3 inches. Folia, 1–23. Lines, 7. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1866. Appearance, discoloured and worm-eaten. Complete.

This hymn, which is in prose, contains names in the dative case with the word *namaḥ* understood.

Beginning:—

ॐ हिरण्यबाहवे नमः सेनान्ये° दिक्पतये° ......

Colophon:—

इति श्रीरुद्रयामले शिवसहस्रनामावलिः सम्पूर्णास्तु ।

Post-colophon Statement:—

संवत् १८६६ शाके १७३१ विक्रमनामसंवत्सरे दक्षिणायने कार्त्तिककृष्णासप्तम्यां पुनर्वसुनक्षत्रे साध्ययोगे तद्दिने पुस्तकं समाप्तमस्तु । शुभं भवतु । लेखक चिमणाजी लक्ष्मण औरङ्गाबाद दक्षिणदिशा हालिवास्तव्य श्रीविश्वेश्वरचरणे तत्पदमस्तु ।

6744.

3930. **परमशिवसहस्रनामस्तोत्रम् ।** *Paramaśivasahasra-nāmastotra.*

Substance, country-made paper. 17½ × 4 inches. Folia, 1–3 (of which Fol. 3 is of a smaller size). Lines, 10, 11. Extent in ślokas, 100. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete.

Beginning:—

देव्युवाच ।

ॐ देवदेव महादेव ज्ञानसिद्ध कृपामय ।
यत्ते नामानि गुह्यानि पवित्राणि शुभानि च ॥
तन्मे कथय मे देव यदि स्नेहोऽस्ति मां प्रति ॥

श्रीशिव उवाच ।

तानि ते कीर्त्तयिष्यामि भुक्तिमुक्तिकराणि च ।
गोप्यानि सर्व्वतन्त्रेषु न देयानि पृ॰॰क जने ॥

अस्य श्रीशिवनामसहस्रस्य ब्रह्मऋषिर्गायत्रीच्छन्दः परमहंसशिवो देवता सर्व्वार्थसिद्धये शिवसहस्रनामपाठे विनियोगः ।

ॐ भवो विघ्नेश्वरश्चैव विघ्नराजो विनायकः ।
शिवोत्तमो विघ्नकारी विघ्नराड् गणनायकः ॥
एकदन्तो द्विदन्तश्च गजवक्त्रो निरञ्जनः ।
कपर्द्दी दीर्घवक्त्रश्च तथा सङ्कर्षणः प्रभुः ॥

Colophon : —

इति उमायामले हरगौरीसंवादे परमशिवसहस्रनामस्तोत्रं समाप्तम् ।

6745.

1885. वटुकभैरवस्तोत्रम् । *Vaṭukabhairavastotra.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 8. Lines, 9. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara. Appearance, old and worm-eaten. Complete.

Colophon : —

इति श्रीरुद्रयामले हरगौरीसंवादे आपदुद्धारवटुकभैरवस्तवराजः सम्पूर्णः ।

This is a well-known hymn, printed in various collections of *stotras*, enumerating 108 names of Bhairava. Different MSS assign it to different works, e.g., *Viśvasāra*, *Viśvasāroddhāra*, and *Rudrayāmala* which are represented sometimes as independent works while sometimes one is represented as a part of another.

6746.

5065. *Vaṭukabhairavastotra.*

Substance, country made paper. 13½ × 2½ inches. Folia, 3. Lines, 7. Extent in ślokas, 60. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

Colophon:—

इति विश्वसारोद्धारे आपदुद्धारकल्पे भैरवस्तवराजः समाप्तः ।

6747.

8957. *Vaṭukabhairavastotra.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 7. Lines, 10. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara. Date, Samvat 1901. Appearance, fair. Complete.

Colophon:—

इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे विश्वसारोद्धारे आपदुद्धारकवटुक-भैरवस्तोत्रम् ।

Post-colophon Statement:—

सं १९०१ भाद्र वदि ५ सोमे ।

6748.

10681. *Vaṭukabhairavastotra.*

Substance, country-made paper. 17 × 4½ inches. Folia, 2. Lines, 9. Extent in ślokas, 60. Character, Bengali. Date, 1771 S.E. Appearance, fair. Complete.

Colophon:—

इति विश्वसारतन्त्रे आपदुद्धारो नाम वटुकभैरवस्तवः समाप्तः ।

Post-colophon Statement (In Nāgarī script):—

ग्रन्थाध्यक्ष श्रीमद्वेचारामद्दालदारस्य तनय श्रीराखालदास-शर्म्मणेन लिखितं। खिदिरपुर, कलिकाता।

(In Bengali script) शकाः १७७१ फाल्गुन २९ ॥

6749.

11222. *Vaṭukabhairavastotra.*

Substance, machine-made modern paper. 8×4½ inches. Folia, 11. Lines, 7. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

Colophon:—

इति विश्वसारोद्धारे रुद्रयामले वटुकभै॰ वस्तोत्रं समाप्तम्।

The *stotra* is followed by the first three verses of the *Gurvaṣṭaka* of Śaṅkarācārya and three leaves containing a portion of a work in Hindi.

6750.

7861. वटुकभैरववकारादिसहस्रनामस्तोत्रम्। *Vaṭuka-bhairavavakārādisahasranāmastotra.*

Substance, country-made paper. 10½×4½ inches. Folia, 1-10. Lines, 8. Extent in ślokas, 120. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1895. Appearance, fair. Complete.

Beginning:

ईश्वर उवाच।

कैलासे स्थितमाविष्टं सर्व्वदा तु प्रवासकम्।

त्रैलोक्यव्यापकं देवं पार्व्वतीवरशङ्करम्॥ १॥

पार्व्वत्युवाच ।

कैलासे सुखमासीनं देवदेवं जगद्गुरुम् ।

जगतामुपकाराय पार्व्वती पृच्छते शिवं ॥ २ ॥

Colophon : --

इति श्रीविश्वसारोद्धारे रुद्रयामले तन्त्रे देवीश्वरसंवादे वटुक-

भैरववकारादिसहस्रनामस्तोत्रं समाप्तम् ।

Post-colophon Statement :

संवत् १८८५ आषाढ शुक्लतिथौ ८ शनौ सिघरौलीमध्ये राजा-

छत्रसाहिसन्निधौ विद्याधरद्विवेदेन लिखितं स्वार्थं परार्थं च ।

6751.

2441. शिवकवचम् । *Śivakavaca.*

Substance, country-made paper. $3\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 1 15. Lines, 5-6. Extent in ślokas, 45. Character, Nāgara. Appearance, good. Incomplete.

The Kavaca has been published in *Stavakavacamālā* (Basumati Press edition, pp. 1042–51) and *Bṛhatstotra-ratnākara* (Bombay, 1932, pp. 93–100).

6752.

5209. माहेश्वरकवचम् । *Māheśvarakavaca.*

Substance, country-made paper. $13 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2. Lines, 8. Extent in ślokas, 35. Character, Bengali. Appearance, good. Complete.

The Kavaca has been published in the *Stavakavaca-mālā* (Basumati Press edition, pp. 1054–7).

6753.

10983. शरभेश्वरकवचम् । *Śarabheśvarakavaca.*

Substance, country-made paper. 7 × 3½ inches. Folia, 2–10. Lines, 7. Extent in ślokas, 120. Character, Nāgara. Appearance, fair. Incomplete.

The *Kavaca* agrees with that occurring in MSS described under Nos. 5895 and 6485 above.

The deity is thus described in the beginning of the *Kavaca*:—

रक्ताभं सुप्रसन्नं त्रिनयनममृतोन्मत्तभाषाभिरामं
कारुण्याम्भोधिमीशं वरदमभयदं चन्द्ररेखावतंसम् ।
शङ्खध्वानाखिलाशाप्रतिहतविधिना भासयन्नात्मभावं
सर्वेषां शात्रवेषां प्रगतभयहरं पक्षिराजं नमामि ॥

6754.

8665. अघोरकवचम् । *Aghorakavaca.*

Substance, machine-made paper. 11½ × 5½ inches. Folia, 4-5. Lines, 12. Extent in ślokas, 15. Character, Nāgara. Date, Saṃvat, 581. Appearance, good. Complete.

The earlier portion of the MS gives mantras of the deity Aghora-Rudra. This Kavaca is not found in the MS of the *Ākāśabhairavakalpa* (5895 above).

Beginning:

श्रीदेव्युवाच ।
देवदेव महादेव सच्चिदानन्द शाश्वत ।
त्वत्तः श्रुतमशेषं तु सर्वेषां कवचं पुरा ॥
अघोरेशस्य कवचं वद मे करुणानिधे ।

Colophon:—

इति श्रीआकाशभैरवकल्पे अघोरकवचं सम्पूर्णं समाप्तम् ।

Śaṅkarācārya.

6755.

9953. **कालभैरवाष्टकम् ।** *Kālabhairavāṣṭaka.*

Substance, country-made paper. 10 × 3½ inches. Folium, 1. Lines, 17 in all. Extent in ślokas, 10. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

The hymn is published in popular collections of *stotras: Bṛhatstotraratnākara* (Bombay, 1932, pp. 130-1), *Stotraratnākara* (Madras, 1927, I. pp. 143-4), etc.

Post-colophon Statement (in a later hand):

शुभं भूया[त्] । सम्वत् १५५० १७५४ मासोत्तमे मासे पौषे ।

6756.

2850. **शिवभुजङ्गप्रयातम् ।** *Śivabhujaṅgaprayāta.*

Substance, country-made paper. Folium, 1. 14 × 3 inches. Lines, 10 + 11. Character, Bengali. Appearance, old and discoloured. Complete in 16 verses.

Though stated to be complete it contains a selection of 15 verses from the latter half of the hymn as published in the *Stotraratnākara* (Madras, 1927, I. 127–131). It begins from verse 19 of the printed edition and ends in verse 39 and has an additional verse (No. 15 in the MS) not found in the printed edition.

Along with the *stotra* is found a *Bhavānyaṣṭaka* attributed to Śaṅkarācārya which agrees with the

Durgāstavarāja (*Stavakavacamālā*, Basumati Press edition, pp. 610–2) assigned to the *Viśvasāvāratantra*.

6757.

2150. [मृत्युञ्जयमानसिकपूजास्तोत्रम् । *Mṛtyuñjaya-mānasikapūjāstotra.*]

Substance, machine-made paper. 6×4 inches. Folia, 1–6 Lines, 8. Character, Nāgara. Appearance, fair. Incomplete.

The present MS has been described in L. X. 4149 under the title *Mṛtyuñjayamānasapūjāvidhi*. It runs up to the middle of verse 29 of the *stotra* which has been published in the *Works of Sankaracharya* (Vanivilas Press, Srirangam, Vol. 17, pp. 105–115).

6758.

3931. विष्णुसहस्रनाम । *Viṣṇusahasranāma.*

Substance, country-made yellow paper (the first three folia being white paper of a slightly smaller size, probably written by a different hand). 16½ × 3½ inches. Folia, 1–6. Lines, 8–10. Extent in ślokas, 210. Character, Bengali. Date, Śaka 1778. Appearance, good. Complete.

This is different from the well-known *Viṣṇusahasranāma* belonging to the Mahābhārata.

Beginning:—

श्रीदेव्युवाच ।

भगवन् सर्व्वमन्त्राश्च भवता मे प्रकाशिताः ।
चतुःषष्टिश्च तन्त्राणि मातृणामुत्तमानि च ॥
कलापदं कलासारं तथान्यत् कुब्जिकामतम् ।
नामान्तरश्च बीजाख्यं तोतलं तोतलोत्तरम् ॥
पश्चामृतं रूपभेदं सिद्धयोगेश्वरीमतम् ।
सुरूपिकामतं देव रूपिकामतमेव च ॥
सर्व्ववीजमतं देव विमलामतमेव च ।
अरुणेशं मेदिनीशं विशुद्धेश्वरमेव च ॥
एवमेतानि गुह्यानि तन्त्राण्यपि च कोटिशः ।
भवतोक्तानि मे देव सर्व्वज्ञानमयानि च ।
विष्णोर्नामसहस्रञ्च मया पृष्टं मुहुर्मुहुः ॥
न कथ्यते कथं देव जगन्मोक्षप्रदायकम् ।
... ...

अस्य श्रीविष्णोर्नामसहस्रस्य निरञ्जनपरमपुरुष ऋषिर्गायत्री-
च्छन्दो भगवानाद्यो विष्णुर्देवता चतुर्वर्गसिद्धौ विनियोगः ॥ ॐ

ॐकारः कामरूपश्च श्रीँकारः कमलापतिः ।
ग्लौङ्कारः श्यामकाङ्गश्च क्ष्णाः कुवलमन्दिवः ॥

Colophon :—

इति कुलानन्दसंहितायां चत्वारिंशसाहस्र्यां भैरवभैरवीसंवादे महाप्रकृतिनिरूक्तं श्रीविष्णोर्नामसहस्रं समाप्तम् ।

Post-colophon Statement :—

लिपिरियं श्रीरामतारणदेवशर्म्मणः । वीरभूमौ सिउडिग्रामे त्वरया यत्नेन लिखितमिति । शकाब्दाः १७७८ । ज्यैष्ठस्य २२ द्वाविंशति दिवसे ।

6759.

10820. **गोपालसहस्रनामस्तोत्रम् ।** *Gopālasahasra-nāmastotra.*

Substance, country-made yellow paper. 13 × 4½ inches. Folia, 1-11 (with folia 2-3 of a smaller size inserted later on). Lines, 9. Extent in ślokas, 300. Character, Bengali. Appearance, good. Complete.

The stotra, which is assigned to the *Sammohanatantra*, agrees with the one published in the *Stotraratnākara* (Madras, 1927, Vol. I, pp. 508–528) and not with the one published in the *Stavakavacamālā* (Calcutta, B.S. 1334, pp. 1128–1143). The matter contained in Folia 2-3, constituting the beginning of the stotra proper in the present MS, is absent in the printed edition.

6760.

3948. *Gopālasahasranāmastotra.*

Substance, country-made paper. 8½ × 4 inches. Folia, 1–21. Lines, 8. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

Though assigned to the same Tantra the stotra contained in the present MS has only partial agreement with

that in the previous MS. Fol. 1–12A of the present MS generally agree with Fol. 1–7A of the preceding one.

6761.

4279B. **नरसिंहसहस्रनामस्तोत्रम्।** *Narasiṃha-sahasranāmastotra.*

Substance, palm leaf. 13 × 1 inches. Folia, 84–97. Lines, 4, 5. Extent in ślokas, 280. Character, Udiya. Appearance, fair. Complete.

The stotra, assigned to the *Nṛsiṃhapurāṇa*, has been published in the *Stotraratnākara* (Madras, 1927, Vol. I, pp. 418–443).

6762.

8666C. **नृसिंहकवचम्।** *Nṛsiṃhakavaca.*

Substance, country-made paper. 12 × 7 inches. Folia, 2. Lines, 13. Extent in ślokas, 45. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

This does not agree with the Kavaca popular in Bengal and assigned to the *Brahmasaṃhitā*.

Beginning :

... ...

ॐ नमस्कृत्य गणाधीशं सर्वविघ्ननिवारणम्।
नृसिंहकवचम् वक्ष्ये प्रह्लादेनोदितं पुरा॥
सर्वरक्षाकरं नृणां सर्वोपद्रवनाशनम्।
सर्वसम्पत्करं चैव स्वर्गमोक्षप्रदायकम्॥

Colophon :—

इति श्रीब्रह्माण्डपुराणे प्रह्लादविरचितं नृसिंहकवचं समाप्तम्॥

Post-colophon Statement :—

श्रीनृसिंहकवचं लिखितं जयन्तीदासेन विप्रेण ज्येष्ठे मासे शुक्ले पक्षे सप्तम्यां रविवासरे पठनार्थं नारायणदाससाधुवर्यस्य ।

6763.

9654. *Nṛsiṃhakavaca.*

Substance, country-made paper. 13 × 5 inches. Folium, 1. Lines, 7 in all. Extent in ślokas, 10. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

This is in mixed Hindi and Sanskrit. This is followed by extracts in Hindi pertaining to Tantric rituals.

Colophon :—

इति श्रीनृसिंहपुराणे ब्रह्मरुद्रनारदप्रह्लादसंवादे श्रीनृसिंहजयति सम्पूर्णम् ।

6764.

10187A. हयग्रीवसहस्रनामस्तोत्रम् । *Hayagrīva-sahasranāmastotra.*

Substance, country-made paper. 7 × 3 inches. Folia, 1–13. Lines, 10. Extent in ślokas, 175. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

Another MS of the hymn is described in L. VIII. 2607. The hymn does not agree with the one of the same name published in the *Stotraratnākara* (Madras, 1927, Vol. I, pp. 305ff). The names are here arranged in alphabetical order from verse 34 (Fol. 5A).

Colophon :—

इति श्रीमहादेवरहस्ये तन्त्रे हरपार्वतीसंवादे हयग्रीवसहस्रनामस्तोत्रं संपूर्णम् ।

Post-colophon Statement :—

संवत् १८६० ।

6765.

2456. **रामसहस्रनामस्तोत्रम् ।** *Rāmasahasranāmastotra.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 11. Lines, 9–11. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

The present MS has been described in L. X. 4225. The names of Rāma are here arranged in alphabetical order. The hymn, which is assigned to the *Rudrayāmala*, has been published in the *Stavakavacamālā* (Calcutta, 1334 B.S., pp. 1110–1128).

6766.

3933. *Rāmasahasranāmastotra.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4 inches. Folia, 15. Lines, 8. Extent in ślokas, 250. Character, Bengali. Date, Śaka 1760. Appearance, fair. Complete.

Same as above.

6767.

9622. *Rāmasahasranāmastotra.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 1–17. Lines, 8. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1826. Appearance, fair. Complete.

Same as above.

Post-colophon Statement :

श्रीसंवत् १८२६ समय मार्गशीर्ष शुक्ला ९ शुक्रे ।

6768.

3934. *Rāmasahasranāmastotra.*

Substance, machine-made modern paper. 12 × 3½ inches. Folia, 9. Lines, 6–7. Extent in ślokas, 200. Character, Bengali. Date, Śaka 1759. Appearance, fair. Complete.

The stotra proper, without the introductory or concluding portions, has been published in the *Stotraratnākara* (Madras, 1927, Vol. I, pp. 455–67) which does not refer to its source. MSS of the stotra described in *Mad.* (XVII. 8964ff) assign it to the *Liṅgapurāṇa*.

Beginning:

अथ श्रीरामसहस्रनामस्तोत्रम् ।

एकदा सुखमासीनौ पार्व्वतीपरमेश्वरौ ।

अन्योन्याश्लिष्टबाहू तौ जगद्धेतू जगद्गुरू ॥

... ...

पार्वती परिपप्रच्छ तदा धर्मानिनुक्रमात् ॥

श्रीपार्व्वत्युवाच ।

मन्नाथ जगतां नाथ सर्व्वज्ञ परमेश्वर ।

त्वत्प्रसादान्मया ज्ञातं धर्मशास्त्रमनुत्तमम् ॥

प्रायश्चित्तन्तु पापानां निष्कृतिं वक्तुमर्हसि ॥

श्रीमहादेव उवाच ।

अथ वक्ष्यामि ते देवि रामनामसहस्रकम् ।

शृणुष्वैकमनाः स्तोत्रं गुह्यात् गुह्यतरं महत् ॥

Colophon:

इति लिङ्गागमतन्त्रे उमामहेश्वरसम्बादे श्रीरामसहस्रनामस्तोत्रं समाप्तम् ।

Post-colophon Statement :—

लिपिरियं श्रीरामतारणदेवशर्मणः । शकाब्दाः १७५६ ।
७ । १२ ।

6769.

1719. **रकारादिरामसहस्रनामस्तोत्रम् ।** *Rakārādirāma-sahasranāmastotra.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 1 11. Lines, 10. Extent in ślokas, 210. Character, Nāgara. Date, Saṁvat 1884. Appearance, good. Complete.

A MS of the work is described in Oxf. No. 152.

Beginning :—

श्रीदेव्युवाच ।

देवदेव महादेव भक्तानुग्रहकारक ।
त्वत्तः श्रुतं मया पूर्व्वं मन्त्राणां शतकोटयः ॥ १ ॥

... ...

... ...

रहस्यं रामचन्द्रस्य रकाराद्यक्षरपूर्व्वकम् ।
नामसहस्रकं ब्रूहि यद्यहं तव वल्लभा ॥ ८ ॥

... ...,

Fol. 2B, ॐ रामो रमाकरो दीप्तो रक्तनेत्रो रमापतिः ।
रणभूमिविहारी च रक्तपादोऽरुणाच्छविः ॥ १४ ॥

Colophon :—

इति श्रीब्रह्मयामले सृष्टिप्रशंसायां उमामहेश्वरसंवादे रकारादि-
श्रीरामसहस्रनामस्तोत्रं संपूर्णम् ।

Post-colophon Statement :—

मीति वैशाखसुदी ८ शुक्रवार संमत् १८८४। इदं पुस्तकं स्वहस्ते लीखीतं जोसि सिबल ॰। पठनार्थं जजराम।

6770.

3276. *Rakārādirāmasahasranāmastotra.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 1–10. Lines, 10–12. Extent in ślokas, 210. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

Post-colophon Statement :—

इदं पुस्तकं धारपुरे इत्युपनामकरामोपेन लिखितम्। स्वार्थं परार्थं वा।

6771.

3928. *Rakārādirāmasahasranāmastotra.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4 inches. Folia, 1–11. Lines, 9. Extent in ślokas, 210. Character, Bengali. Date, Śaka 1757. Appearance, fair. Complete.

Post-colophon Statement :—

लिपिरियं श्रीरामतारणदेवशर्मणः शकाब्दाः १७५७।५।१२।

6772.

9817. *Rakārādirāmasahasranāmastotra.*

Substance, country-made paper. 8½ × 5 inches. Folia, 1–14. Lines, 8–9. Extent in ślokas, 210. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

6773.

3234B. रामस्तवराजः । *Rāmastavarāja.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 3A-8B. Lines, 10-12. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

The hymn which is stated to belong to the *Sanatkumārasaṃhitā* has been printed in *Bṛhatstotraratnākara* (Nirnayasagar Press, pp. 236-244) and *Stotraratnākara* (V. Ramaswamy Sastrulu & Sons, Madras, Vol. II, pp. 510-20).

Post-colophon Statement :-

इदं पुस्तकं धारपुरे इत्युपनामक काश्यां कृष्णेन लिखितम् ।

6774.

3234A. रामकवचम् । *Rāmakavaca.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 1-3A. Lines, 9-12. Extent in ślokas, 40. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

Beginning :—

ॐ पार्व्वत्युवाच ।

भगवन् देवदेवेश सर्व्वदेवनमस्कृत ।
सर्व्वं मे कथितं देव राममन्त्रं विशेषतः ॥
त्रैलोक्यमोहनं नाम कवचं पूर्व्वसूचितं ।
कथयस्व महादेव यद्यहं तव वल्लभा ॥

श्रीमहादेव उवाच ।

शृणु वक्ष्यामि देवि त्वं कवचं परमाद्भुतम् ।
अत्यन्तगोपनं गुह्यं ब्रह्ममन्त्रौघविग्रहम् ॥

ॐ अस्य श्रीरामत्रैलोक्यमोहनकवचस्य ब्रह्मा ऋषिः गायत्री-च्छन्दः श्रीरामचन्द्रो देवता मम चतुर्वर्गसाधने जपे विनियोगः ।

Colophon :—

इति श्रीब्रह्मयामले गौरीतन्त्रे उमामहेश्वरसंवादे त्रैलोक्यमोहनं नाम कवचं समाप्तम् । सम्पूर्णम् ॥

Post-colophon Statement :

संवत् १८८७ शके १७५२ ।

6775.

9846. राधास्तवराजः । *Rādhāstavarāja.*

Substance, country-made paper. $7\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 5. Lines, 8. Extent in ślokas, 35. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

This is only a collection of names and epithets of Rādhā.

Beginning :

ध्यायेन्नीलाम्बरी श्यामा गौरवर्णा वराङ्गना ।
वेदगुह्या गुणातीता राधा कृष्णसमन्विता ॥ १ ॥
मोहिनी सुन्दरी बाला रसरूपा हरिप्रिया ।
श्रीकृष्णवल्लभा राधा पुरुषोत्तमधीमता ॥ २ ॥

End :—

पठिता कृष्णसंपुष्टा हसिता वृषभानुजा ।
राधिका राधिता राधा राधिका कृष्णदेवता ॥ ३४ ॥

Colophon :—

इति श्रीगौतमीतन्त्रे श्रीकृष्णेनोक्तः श्रीराधास्तवराजः समाप्तः ।

6776.

377. अपराजितास्तोत्रम् । *Aparājitāstotra.*

Substance, country-made paper. 13 × 2½ inches. Folia, 4. Lines, 4, 5. Extent in ślokas, 40. Character, Bengali. Appearance, good. Complete.

The stotra which is assigned to the *Viṣṇudharmottara* consists of *mālāmantras* addressed to Vaiṣṇava as well as other deities. It has been published in the *Stavakavacamālā* (Calcutta, 1334 B.S., pp. 700–5).

6777.

9316. सुदर्शनमन्त्रः । *Sudarśanamantra.*

Substance, country-made paper. 9 × 3½ inches. Folia, 3. Lines, 6. Extent in ślokas, 20. Character, Nāgara. Appearance, good. Incomplete.

This contains a mālāmantra (Fol. 1-2B) of Sudarśana, the disc of Nārāyaṇa, as also an incomplete mālāmantra (Fol. 2B–3B) of Nṛsiṃha together with a description of the preliminary rites required for the repetition of the mantras.

6778.

11255. हनुमच्छान्तिकस्तोत्रम् । *Hanūmacchāntikastotra.*

Substance, country-made paper. 9 × 3½ inches. Folia, 1–3. Lines, 5. Extent in ślokas, 12. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

Beginning :—

ॐ श्रीदेव्युवाच ।

भगवन् सर्व्वधर्मज्ञ सर्व्वशास्त्रविशारद ।

हनुमच्छान्तिदं स्तोत्रं श्रोतुमिच्छामि साम्प्रतम् ॥ १ ॥

शिव उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि शान्तिस्तोत्रमनुत्तमम् ।

यस्य प्रसादमात्रेण भवेच्छान्तः कपीश्वरः ॥ २ ॥

केशरिनन्दनं वीरं शक्तिधर्मपरायणम् ।

कौलमार्गप्रदातारं त्वाञ्जनेयं नमाम्यहम् ॥ ३ ॥

Colophon :—

इति श्रीफेत्कारिणीतन्त्रे हनुमच्छान्तिकं स्तोत्रं समाप्तम् ।

6779.

3084. वडवानलस्तोत्रम् । *Vaḍavānalastotra.*

Substance, machine-made paper. 8×4 inches. Folia, 1–4. Lines, 7. Extent in ślokas, 40. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1943. Appearance, good. Complete.

This stotra of Hanumat which is of the type of a mālāmantra is printed in *Bṛhatstotraratnākara* (Bombay, 1927, pp. 272-3) where it is attributed to Vibhīṣaṇa.

Colophon :

इति श्रीसुदर्शनसंहिता[यां] वडवानलस्तोत्रं संपूर्णम् ।

Post-colophon Statement :—

संवत् १९४३ मीः चइत वदी ९ शुक्रवार ।

6780.

9220. हनुमत्कवचम् । *Hanumatkavaca.*

Substance, country-made paper. 10½×4½ inches. Folia, 1–7. Lines, 11. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1912. Appearance, fair. Complete.

Beginning:—

श्रीपार्वत्युवाच ।

सदा शिवकर स्वामिन् ज्ञानद प्रियकारक ।

कवचादि मया सर्वं देवानां संश्रुतं प्रिय ॥ १ ॥

इदानीं श्रोतुमिच्छामि कवचं करुणानिधे ।

वायुसूनोर्वरं येन नान्यदन्वेषितं भवेत् ॥ २ ॥

Colophon:—

इति श्रीरुद्रयामले ईश्वरपार्व्वतीसंवादे हनूमत्कवचं सम्पूर्णम् ।

Post-colophon Statement:—

संवत् १९१२ । मार्ग सु १२ लि गौरीदत्तेन काश्याम् ।

Śaṅkarācārya.

6781.

7569. **चर्पटपञ्जरस्तोत्रम् ।** *Carpaṭapanjarastotra.*

Substance, country-made paper. 10½×4½ inches. Folia, 1. Lines, 13+12. Extent in ślokas, 20. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

This is a well-known stotra printed in various collections of stotras like the *Bṛhatstotraratnākara* (pp. 341–3).

. *Post-colophon Statement*: —

सं १८३८ मि । ज्ये । सुद १३ पनवसवास्मार्थम् ॥

6782.

5976B. **मानसपूजा ।** *Mānasapūjā.*

Substance, country-made paper. 9½×8 inches. Folium 1 (the last in the MS). Character, Nāgara. Date, Saṃvat, 1831. Appearance, old. Complete in 4 verses.

Beginning :—

रत्नैः कल्पितमासनं हिमजलैः स्नानञ्च दिव्याम्बरं
नानारत्नविभूषितं मृगमदामोदाङ्कितं चन्दनम् ।
जातीचम्पककेतकीविरचित पुष्पञ्च धूपं तथा
देयं देव दयानिधे तव विभो संसिद्धये तुष्यताम् ॥

Colophon :—

इति शङ्कराचार्यविरचितमानसीपूजा समाप्ता ।

The colophon is followed by the following verse:—

या प्रीतिर्विदुरार्पिते मुररिपो कुन्त्यर्पिते यादृशी
या गोवर्धनमूर्धनि पृथुकिके स्तन्ये यशोदार्पिते ।
भारद्वाजसमर्पिते + + + + दत्तेधरे योषितां
या प्रीतिर्मुनिपत्नीभक्तिरचितां तत्रापि तां तां कुरु ॥

6783.

6076B. *Mānasapūjā.*

Substance, country-made paper. 8½ × 6 inches. Folium, 1 (the last in the MS). Character, Nāgara. Appearance, old. Complete in 3 verses.

Dāsadāsa.

6784.

7848. **जानकीविरहसम्भवमन्त्रराजस्तोत्रम् ।** *Jānakī-virahasambhavamantrarājastotra.*

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 1–11. In Tripāṭha form. Character, Nāgara. Date, Samvat 1919. Appearance, fair. Complete.

The stotra is accompanied by a commentary by the author himself. The stotra which is complete in 20 verses is addressed to Jānakī, consort of Rāma.

Beginning:—

श्रीरामचन्द्रहितवायुसुतं प्रणम्य
श्रीजानकीचरणकञ्जरतिप्रदश्च ।
अत्यद्भुतं विरहसम्भवमन्त्रराजं
सीतापतेः शरणदं शिवदं प्रकुर्वे ॥ १ ॥

... ...

मातर्विश्वविभूषणं सुरवरं प्रत्याफणित्वेति वा
त्वन्यं कामयतेऽर्भकोऽयममलः शान्तः त्ववांस्त्वद्य भोः ।
भुञ्जे मामनुशासनं प्रभवतः प्राप्यैव देह्याशु रे
प्राणा उत्कालयन्ति मे यदि पुनर्नायास्यसि त्वं च माम् ॥ ४ ॥

Beginning of the Commentary:—

... ... दासदासकृतं श्रीजानकीविरहशामिनोद्भवमन्त्रराजं
तत्तिलकमहं दासदासजनः करिष्ये ।

End:—

मा रोदिषि त्वं ह्यरविन्दनेत्र
क्षिप्रं मदीयं पिब वत्स दुग्धम् ।
कुर्वन् स्वकार्यं विहरस्व तावन्-
मत्वा वचो मे पुनरेहि मा त्वम् ॥ १९ ॥
श्रीजानकीविरहसम्भवमन्त्रराजम्
अज्ञाननाशनमहद्धरिरूपरूपम् ।
श्रीदासदासरचितं परिभावयन्तु
हृद्यं विचार्य च मनः खलु भावुका हे ॥ २० ॥

Colophon:—

इति [श्री]मद्दासदासविरचितं श्रीजानकीविरहसम्भवमन्त्रराज-
स्तोत्रं सम्पूर्णम् ।

Colophon of the Commentary :—

इति श्रीमद्रामदासजनकृतं श्रीजानकीविरहसम्भवमन्त्रराज-
तिलकं समाप्तम् ।

Post-colophon Statement :—

सम्बत् १९१९ । आश्विनकृष्णातिथौ षष्ठ्यां ६ रवौ विद्याधरेण
लिखितं काश्याम् ।

IV. KĀRTAVĪRYA.

6785.

9947. कार्तवीर्यकवचम् । *Kārtavīryakavaca.*

Substance, country-made paper. 12¼ × 5 inches. Folia, 1–6. Lines, 14. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

The *kavaca* which is assigned to the Uḍḍāmaratantra is printed in *Stavakavacamālā* (Calcutta, 1334 B.S., pp. 884–98). A few lines, found after the conclusion of the *kavaca*, describe the procedure of muttering the mantra of Kārtavīrya.

6786.

9151. **वज्रपञ्जरसूर्यकवचम् ।** *Vajrapañjarasūryakavaca.*

Substance, country-made paper. 12 × 5½ inches. Folia, 1–3. Extent in ślokas, 75. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1869. Appearance, discoloured. Complete.

This constitutes chapter 33 of the Devīrahasya section of the *Rudrayāmala* and agrees with Fol. 117A–120A of a complete MS of the latter described under No. 5880 above.

Beginning:—

श्रीश्वर उवाच ।

यो देवदेवो भगवान् भास्करो महसां निधिः ।
गायत्रीनायको भास्वान् सवितेति प्रगीयते ॥ १ ॥
तस्याहं कवचं दिव्यं वज्रपञ्जरकाभिधम् ।
सर्व्वमन्त्रमयं दिव्यं मूलविद्यारहस्यकम् ॥ २ ॥
सर्व्वपापहरं देवि दुःखदारिद्र्यनाशनम् ।
महाकुष्ठहरं पुण्यं सर्व्वरोगनिवर्हणम् ॥ ३ ॥
सर्व्वशस्त्रसमूहघ्नं संग्रामे विजयप्रदम् ।
सर्व्वतेजोमयं सर्व्वदेवदानवपूजितम् ॥ ४ ॥

End:

लक्ष्मीवान् जायते देवि सद्यः सूर्य्यप्रसादतः ।
भक्त्या य[स्तु] पठेद्देवि कवचं वज्रपञ्जरम् ॥ ४२ ॥
इह लोके श्रियं भुक्त्वा देहान्ते मुक्तिमाप्नुयात् ।

Colophon:

इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे देवीरहस्ये वज्रपञ्जरसूर्य्यकवचं सम्पूर्णम् ।

Post-colophon Statement:—

शुभमस्तु । संवत् १८६९ पौष १४ शुक्रदिने लिपिकृतमिदम् ।

6787.

9438. सूर्य्यकवचम् । *Sūryakavaca.*

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 2. Lines, 7. Extent in ślokas, 25. Character, Nāgara. Date, Samvat 1887, Śaka, 1752. Appearance, fair. Complete.

This stotra, known as *Trailokyamaṅgala,* is very popular and is found printed in many a collection of stotras.

Post-colophon statement:—

संवत् १८८७ शाके १७५२ शुक्रमासे कृष्णपक्षे लिखितं वन्दी-दीन दीक्षित ।

6788.

2010. शनैश्वरस्तोत्रम् । *Śanaiścarastotra.*

Substance, country-made paper. 8×4½ inches. Folia, 6. Lines, 8. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara. Date, Śaka 1774. Appearance, discoloured. Complete.

The stotra which is in the form of an interlocution between Śani and Daśaratha does not agree with the one printed in *Stotraratnākara* (Madras, 1927, Vol. II, pp. 551-2), *Bṛhatstotraratnākara* (Bombay, 1932, pp. 364-5) and *Stava-kavacamālā* (Calcutta, 1330 B.S., pp. 668-9) the last of which attributes it to Daśaratha.

Beginning :—

अस्य श्रीशनैश्वरस्तोत्रमन्त्रस्य ईश्वर ऋषिः अनुष्टुप् छन्दः शनि-
र्देवता हं बीजं स्वाहा शक्तिः मं कीलकं मम सकलपीडानिरसनार्थं
शनैश्वरस्तोत्रजपे विनियोगः ।

Colophon :—

इति श्रीविधानमालायां दशरथप्रोक्तं शनैश्वरस्तोत्रं संपूर्णम् ।

Post-colophon Statement :—

शके १७७४ परिधावीनां संवत्सरे मार्गशीर्षे वद्य प्रतिपद्यां सोम-
वासरे इदं पुस्तकं ज्योतिर्विवरवडेकरोपनाम्ना सखारामात्मज-
बालदेवज्ञेन लिखितम् ।

6789.

1957. बालग्रहस्तवः । *Bālagrahastava.*

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches (2 fol.) and 9½ × 4 inches (1 fol.). Folia, 3. Lines, 12, 8. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

The present MS was described in L. X. 4045. The hymn invokes various gods and demi-gods for the protection of children.

6790.

8781. गुरुगीता । *Gurugītā.*

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 1–35 of which Fol. 2 is missing. Lines, 5. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1913. Appearance, good. Complete.

The stotra proper begins on Fol. 7B, the previous portion being occupied by a description of the worship of the guru. It is assigned to the *Skandapurāṇa* in the present MS as also in the MSS described in ASB. V. 3935–7, while according to MSS described under No. 6792 below and in CS. V. 18 it belongs either to the *Rudrayāmala* or the *Brahmayāmala.* Though introduced as a *mālāmantra* it is of the type of an ordinary hymn, speaking of the greatness of a guru.

Post-colophon Statement :—

संवत् १९१३ वैशाख शुक्ल १० ।

6791.

5621F. *Gurugītā.*

Substance, palm-leaf. 14 × 1½ inches. Folia, 109–114. Lines, 5 Extent in ślokas, 200. Character, Udiya. Appearance, good. Complete.

The phalaśruti portion (found on Fol. 27ff in the preceding MS) is not found in the present MS.

6792.

156. गुरुगीता । *Gurugītā.*

Substance, country-made yellow paper. 18½ × 3 inches. Folia, 6. Lines, 7–10 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

The present manuscript has been noticed in L.I. 445.

6793.

2746B. *Gurugītā.*

Substance, machine-made paper. 16 × 3½ inches. Folia, 3B 4A. Lines. 5 in all. Extent in ślokas, 9. Character, Bengali. Appearance, good Complete.

This speaks of the greatness of the Divine Mother, the supreme Guru.

॰अथ गुरुगीता ।

श्रीपार्व्वत्युवाच ।

लोकेश कथ्यतां देव गुरुगीता मयि प्रभो ।

ईश्वर उवाच ।

शृणु तारिणि वक्ष्यामि गीतां ब्रह्ममयीं पराम् ॥

Colophon :—

इति कङ्कालमालिनीतन्त्रे सार्द्धलक्षग्रन्थे श्रीस्त्रीगुरुगीता सम्पूर्णा ।

6794.

217. **गुरुसहस्रनामस्तोत्रम् ।** *Gurusahasranāmastotra.*

Substance, country-made paper. 13 × 5 inches. Folia, 1-8. Lines, 8-9. Extent in ślokas, 130. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

The hymn which is in the form of an interlocution between Śiva and Pārvatī is assigned to the *Sammohana-tantra*. The present MS has been described in L. I. 410. Two lines of a *Durgāsahasranāmastotra* are given after the conclusion of the present hymn.

Beginning :—

सूत उवाच ।

कैलासशिखरासीनं चन्द्रखण्डविराजितम् ।

पप्रच्छ विनया[द्] भक्त्या गौरी नत्वा वृषध्वजम् ॥

श्रीदेव्युवाच ।

भगवन् सर्वधर्मज्ञ सर्वशास्त्रविशारद ।

केनोपायेन च कलौ लोकास्ता यान्ति सद्गतिम् ॥

6795.

2788. *Gurusahasranāmastotra.*

Substance, machine-made paper. 12½ × 4 inches. Folia, 1-6. Lines, 7. Extent in ślokas, 130. Character, Bengali. Appearance, fair. Complete.

Same as above. The present MS has been described in L. X. 4077.

Post-colophon Statement :—

श्रीहरिनारायणदेवशर्मणः स्वाक्षरमिदं पुस्तकञ्च ।

6796.

2780. *Gurusahasranāmastotra.*

Substance, country-made yellow paper. 13×3½ inches. Folia, 1–9, of which Nos. 3–6 are missing. Lines, 8. Character, Bengali. Appearance, good. Incomplete.

This is different from the hymn described above.

Beginning :—

श्रीमहादेव उवाच ।

अपरं श्रोतुमिच्छामि कान्ते मत्प्राणवल्लभे ।

स्तोत्रं सहस्रनामाख्यं श्रीगुरोः कुलभैरवि ॥

कृपया कथयेशानि स्तोत्रं परमदुर्लभम् ।

... ...

ॐ नमामि श्रीगुरुब्रह्मा ब्रह्मज्ञानप्रदायकः ।

ब्रह्मज्ञो ब्रह्मदो ब्रह्मा ब्रह्मपद्मोपरिस्थितः ॥

Colophon :—

इति श्रीनिगमयोगसारे सर्वागमोत्तमोत्तमे शतसाहस्र्यां संहितायां निगमशास्त्रे सहस्रारे सहस्रनामकथनं एकादशः परिच्छेदः ।

6797.

8963. गुरुस्तवराजः । *Gurustavarāja.*

Substance, country-made paper. 7½×4 inches. Folia, 3. Lines, 7. Extent in ślokas, 25. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

Beginning:—

ॐ ब्रह्मस्थानसरोजमध्यविलसच्छीतांशुपीठस्थितं
स्फूर्जत्सूर्यरुचिं वराभयकरं कर्पूरकुन्दोज्ज्वलम् ।
श्वेतस्रग्वसनानुलेपनयुतं विद्युद्रुचा कान्तया
संश्लिष्टार्धतनुं प्रसन्नवदनं वन्दे गुरुं सादरम् ॥

End:—

पूर्वाशाभिमुखः कृताञ्जलिपुटः श्लोकाष्टकं यः पठेत्
पौरश्चर्यविधिं विनापि लभते मन्त्रस्य सिद्धिं पराम् ।
नो विघ्नैः परिभूयते प्रतिदिनं प्राप्नोति पूजाफलं
देहान्ते परमं पदं निविशते यद् योगिनां दुर्लभम् ॥

Colophon:—

इति श्रीवामकेश्वरतन्त्रे हरगौरीसंवादे गुरुस्तवराजः समाप्तः ॥

6797A.

9946. गुरुप्रशंसा । *Guruprasaṁsā.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3. Lines, 8 in a page. Extent in ślokas, 40. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

The name is written in red ink, possibly in a later hand, at the end. It speaks of the greatness of a guru by way of describing the results of showing respect or disrespect to him.

Beginning:

शान्तिदान्त्यादिहीनाय विषयासक्तचेतसे ।
अर्थिनेऽपि न दातव्यं गुरुणापि कृपालुना ।
अपुत्रायाप्यशिष्याय वक्तव्यं नाधिकारिणे ॥ १ ॥

उक्तो सत्यपि तत्सारो वक्तव्यः सर्व्वथा न हि ।
गुरुभक्त्या विहीनाय सर्व्वदाप्यधिकारिणे ॥ २ ॥
देववद् यो गुरुं पश्येदप्रमत्तोऽधिकारभाक् ।
स एव ब्रह्मविज्ञानं फलवत्प्राप्नुयान्नरः ॥ ३ ॥

End :—

इति ते कथितं ज्ञानं यत् श्वेताश्वतरोवदत् ।
कारणानां विचारेण मायाशक्तेश्च दर्शनात् ॥ ३४ ॥
मुनीनां ब्रह्मविज्ञानसम्पन्नानां महात्मनाम् ।
इतः परं किमन्यत्त्वं श्रोतुमर्हसि सुव्रत ॥ ३५ ॥

6798.

3401. गुरुपादुकास्तोत्रम् । *Gurupādukāstotra.*

Substance, country-made paper. 12½ × 4½ inches. Folia, 3. Lines, 10. Extent in ślokas, 90. Character, Bengali. Date, Śaka 1769. Appearance, fair. Complete.

The text is accompanied by an anonymous commentary which generally agrees with the commentary attributed to Durgādāsa, MSS of which are described below. The present MS, however, does not contain the text of and commentary on the *phalaśruti* verse found in all the MSS described below. The introductory verse of the commentary is found only in the present MS.

Beginning of the Stotra :—

ब्रह्मरन्ध्रसरसीरुहोदरे
नित्यलग्नमवदातमद्भुतम् ।
कुण्डलीविवरकाण्डमण्डितं
द्वादशार्णसरसीरुहं भजे ॥

Beginning of the Commentary: —

नमामि परमात्मानं गुरुरूपं सनातनम ।
पादुकापञ्चपद्यानां वक्ष्यामि गुरुदेशनात् ॥

6799.

5118. *Gurupādukāstotra.*

Substance, country-made paper. 18 × 3½ inches. Folia, 3. Lines, 7. Extent in ślokas, 90. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

In the colophon of the text portion in the present as well as the following MS the hymn is assigned to the *Ūrddhvāmnāyatantra* :

इत्यूर्द्ध्वाम्नायतन्त्रे शिवपञ्चवक्त्रविनिर्गतं गुरुपादुकापञ्चकस्तोत्रं समाप्तम् ।

It is also assigned to the *Rudrayāmala* (*Cat. Cat.* I, 156) and the *Viśvasāra* (AS., p. 56).

The text is accompanied by the commentary of Durgādāsa Vidyāvāgīśa Bhaṭṭācārya, who is here and in the following MS simply called Durgā Vidyāvāgīśa. Another MS of the commentary is described in L. I. 329.

The last line of the commentary agrees with that of the commentary attributed to Raghunandana Nyāyālaṅkāra (HPR. I. 977).

Beginning of the Commentary :—

गुरुपादुकास्तोत्रस्य टीका लिख्यते । तद्यथा । द्वादशार्ण-सरसीरुहं भजे सेवां करोमीत्यर्थः ।

Post-colophon Statement :—

लिखितं श्रीरामप्रसादशर्मणा ।

6800.

5289. *Gurupādukāstotra.*

Substance, country-made paper. 17 × 3½ inches. Folia, 3. Lines, 8. Extent in ślokas, 90. Character, Bengali. Appearance, fair. Complete.

The text is here accompanied by the commentary of Durgādāsa.

6801.

3917A. *Gurupādukāstotra.*

Substance, country-made paper. 14½ × 4½ inches. Folia, 2 (marked 21 and 22). In Tripāṭha form. Character, Bengali. Appearance, old and dilapidated. Incomplete.

The present MS contains portions of the text (from middle of verse 5) and the commentary (from verse 3) of Durgādāsa.

6802.

164. *Gurupādukāstotraṭīkā.*

Substance, country-made paper. 17½ × 3½ inches. Folia, 3. Lines, 7. Extent in ślokas, 90. Character, Bengali. Appearance old. Complete

The MS contains the commentary of Durgādāsa, who is called here Vidyāvācaspati.

6803.

3917B. गुरुकवचम् । *Gurukavaca.*

Substance, country-made paper. 14½ × 4½ inches. Folia, 23A–25A. Lines, 11. Extent in ślokas, 50. Character, Bengali. Appearance, old and dilapidated. Complete.

Beginning :—

श्रीपार्वत्युवाच ।

देवेश परमेशान भक्तानुग्रहकारक ।

कुलधर्मरतान् वीरान् तेषां सुसिद्धिकारणम् ॥

ब्रूहि मे कृपया शम्भो यदि प्रीतिर्ममोपरि ।

साधकानां हितार्थाय भक्तिमुक्तिप्रदायक(ः) ॥

Colophon :—

इति श्रीमहागमसारे विश्वसारोद्धारे श्रीगुरुकवचम् समाप्तम् ।

6804.

2848. [गुरुस्तोत्रकवचसंग्रहः । *A collection of hymns to Guru*].

Substance, country-made yellow paper. 13 × 3½ inches. Folia, 2. Lines, 10, 11. Character, Bengali. Appearance, good. Complete.

This contains (1) गुरुपरब्रह्मस्तोत्र (Fol. 1) assigned to the *Ni[ga]mayogasāra*, (2) गुरुपरब्रह्मस्तोत्रकवच (Fol. 1B–2A) assigned to the *Nigamayogasāra*, (3) गुरुकवच (Fol. 2A–2B) assigned to the *Samayātantra*, and (4) गुरुपंक्तिकवच (Fol. 2B) assigned to the *Gurutantra*. The present MS has been described in L. X. 4078–81.

6805.

9640. परमहंसकवचम् । *Paramahaṁsakavaca*.

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 3. Lines, 9. Extent in ślokas, 59. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

Different deities are invoked here for the protection of different parts of the body.

Beginning:—

पार्व्वत्युवाच ।

भगवन् सर्व्वधर्मज्ञ सर्व्वधर्म्मविशारद ।

कवचं श्रोतुमिच्छामि हंसस्य परमस्य च ॥ १ ॥

त्वत्प्रसादान्महादेव श्रुतास्च विविधा विभो ।

तन्मे कथय देवेश यदि स्नेहो[ऽस्ति] मां प्रति ॥ २ ॥

Colophon:—

इति श्रीरुद्रयामले हरगौरीसंवादे परार्द्धे परमहंसकवचं सम्पूर्णमस्तु ।

Saṃkarācārya.

6806.

2299. अव्यक्तमूर्त्तिमानसपूजनम् । *Avyaktamūrtimānasa-pūjana.*

Substance, country-made paper. 7½ × 3 inches. Folium, 1. Lines, 12 (in all). Extent in ślokas, 10. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

The present MS has been described in L. X. 4040. The introductory portion agrees partially with that of the hymn called *nirguṇamānasapūjā* (*The works of Sri Sankaracharya*, Srirangam, Vol. 18, pp. 107ff).

6807.

5538B. योगतारावली । *Yogatārāvalī.*

Substance, machine-made paper. 8 × 6 inches. Folia, 2. Lines, 26 in all. Complete in 29 verses.

This refers to the efficacy of different yogic practices. It has been published in the *Works of Sankaracharya* (Sri Vani Vilas Press, Vol. 16, pp. 115ff).

6808.

9899. आनन्दबोधलहरी । *Ānandabodhalaharī.*

Substance, country-made paper. One long sheet of paper 21 × 9½ inches in size. Lines, 66. Extent in ślokas, 30. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete in 18 stanzas.

The hymn under the name *Jīvanmuktānandalaharī* complete in 17 stanzas has been published in the *Works of Sri Sankaracharya* (Sri Vani Vilas Press, Srirangam, Vol. 16, p. 137–41).

Concluding verse not found in the printed edition : –

मौने मौनी गुणिनि गुणवान् पण्डिते पण्डितश्च
दीने दीनः सुखिनि सुखवान् भोगिनि प्राप्तभोगः ।
मूर्खे मूर्खो युवतिषु युवा वाग्मिनि प्रौढवाग्मी
धन्यः कोऽपि त्रिभुवन(वि)जयी योऽवधूतेऽवधूतः ॥

Colophon :—

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य-श्रीमच्छङ्कराचार्यविरचितं आनन्दबोधलहरीस्तोत्र['] समाप्तम् ।

6809.

10906. *Ānandabodhalaharī.*

Substance, country-made paper. 6½ × 3½ inches. Folia, 7. Lines, 6. Extent in ślokas, 29. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete in 17 verses.

The colophon of the present MS refers to the hymn as *Ānandalaharī.*

6810.

2019. [स्तवकवचसंग्रहः । *Collection of hymns.*]

Substance, country-made paper. 11 × 5½ inches. Folia, 1–16. Lines 14. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

It professes to contain the Stavakavaca section of the *Tantrasāra* and it begins with the line:

अथ तन्त्रसारद्वतीयपरिच्छेदः लिख्यते स्तोत्रसंग्र + लिख्यते ।

As a matter of fact, it contains a number of hymns occurring in the *Tantrasāra* though not of course always in the order followed in the latter. Portions from the section on Dīkṣā dealing with the proper time for the ceremony are also found in Fol. 12A–13B.

The following is the list of hymns found in the *Tantrasāra:*

गणेशस्तवराज (Fol. 2A–2B), हरिद्रागणेशकवच (2B–3A), सरस्वतीस्तोत्र (3A–4A), त्रिपुरास्तोत्र (4B–5B), सर्वार्थनाम[त्रिपुरा]कवच (5B–6B), दुर्गाशतनामस्तोत्र (6B–7A), दुर्गाकवच (7A–7B), महिषमर्दिनीस्तोत्र (7B–8B), महिषमर्दिनीकवच (8B–10A), लक्ष्मीकवच (11A–12A).

The following is the list of hymns not found in the *Tantrasāra:*

गणेशरत्नाकरस्तोत्र (Fol. 1), गुर्वष्टकस्तोत्र attributed to Śaṁkarācārya (4A–4B), लक्ष्मीस्तोत्र assigned to the *Prapañcasāra* (10A–11A), तुलसीस्तोत्र assigned to the *Garuḍapurāṇasāra* (14A–14B), तुलसीकवच assigned to the *Brahmāṇḍapurāṇa* (14B–15A), स्वामिकार्त्तिकस्तोत्र (15A–15B), भैरवाष्टकस्तोत्र (15B–16A), रामपञ्जरस्तोत्र (16A–16B), बालाष्टक (16B). The last three are attributed to Śaṁkarācārya.

Of these the गुर्वष्टक and the भैरवाष्टक have been published in *The Works of Sankaracharya* (Vol. 18, pp. 89–91, 140–2), स्वामिकार्तिकेयस्तोत्र and the तुलसीकवच have been printed in the *Stavakavacamālā* (p. 748, 863) and the लक्ष्मीस्तोत्र and तुलसीकवच are published in *Bṛhatstotraratnākara* (p. 173, 366). The beginnings of the remaining hymns are quoted below:—

गणेशरक्षाकरस्तोत्र begins

मौलिं महेशपुत्रोऽव्याद्भालं पातु विनायकः ।
त्रिनेत्रः पातु मे नेत्रे शूर्पकर्णोवतु श्रुती ॥

तुलसीस्तोत्र begins

त्वन्मूले सर्वतीर्थानि त्वन्मध्ये सर्वदेवतम् ।
त्वदग्रे सर्वदेवेषु तुलसि त्वां नमाम्यहम् ॥

रामपञ्जरस्तोत्र begins

रमस्व चित्त राघवे विदेहकन्यकाधवे ।
महेशचित्तगौरवे मुनीन्द्रगीतवैभवे ॥

बालाष्टक begins

वरदाभये पुस्तकाक्षमालां
विलसत्पाणिसरोजभासमानाम् ।
शरदिन्दुसहस्रकोटिसदृशां
परमानन्दमयीं प्रणौमि बालाम् ॥ १ ॥

6811.

9147. [*Stavakavacasaṃgraha.*]

Substance, country-made paper. 11½ × 5½ inches. Folia, 1–4. Lines, 14. Character, Nāgara. Appearance, old.

This contains six hymns:

I. Hymn of Rādhā and Kṛṣṇa containing their various names (Fol. 1–3A):

Beginning:—

श्रीभगवानुवाच ।

जयति श्रीपरमानन्दकृष्णपादपवल्लरी ।
श्रीकृष्णवदनाम्भोजमधुपानमधुव्रता ॥ १ ॥
श्रीकृष्णनयनानन्दसदाकर्पूरवर्त्तिका ।
श्रीकृष्णाननपूर्णेन्दुराधिका चारुचन्द्रिका ॥ २ ॥
श्रीकृष्णरूपपाथोधिलहरी हेमवैभवा ।
श्रीकृष्णमालतीहारसुगन्धवरभूषणा ॥ ३ ॥
श्रीकृष्णपरमानन्दसरःपङ्कजकुड्मला ।
श्रीकृष्णयामिनीरम्यचन्द्रोदयसुखोत्सवा ॥ ४ ॥

Colophon:—

इति श्रीवृहद्ब्रह्मसंहितायां द्वितीयपादे भूलोकवर्णने श्रीवृन्दावनचरित्रे मन्त्रद्वयाराधननिरूपणे नामाषष्ठोऽध्यायः ।

II. निवेदनाष्टक (Fol. 3A):

Beginning:—

हंसस्वरूपं रुचिरं विधाय यः सम्प्रदायस्य प्रवर्तनार्थम् ।
स्वतत्त्वसाक्षात्सनकादिकेभ्यो नारायणं तं शरणं प्रपद्ये ॥

Colophon:—

इति श्रीभगवत्प्रणिपातपूर्वकं निवेदनाष्टकं सम्पूर्णम् ।

III. सनकादिप्रणिपत्यष्टक (3A–3B):

Beginning:—

कुमारभावेन विधाय वेषं यो ब्रह्मचर्यं सुदृढं वि + ध्यत ।
परिस्फुरद्दोरिममष्टिताङ्गं नम प्यहं श्रीसनकादिकं तम् ॥

Colophon :—

इति श्रीसनकादिप्रणिपत्यष्टकं समाप्तम् ।

IV. नारदशरणागतचतुष्टक (3B) :

Beginning :—

यः सर्वलोकस्य हितं विधातुं समुद्य+ + +दथाश्च दयातिरेकात् ।
सत्यश्च रात्रागमकृद्भभूव श्रीनारदं तं शरणं प्रपद्ये ॥

Colophon :—

इति श्रीनारदशरणागतचतुष्टकम् ।

V. निम्बार्कशरणागतिचतुष्टक (3B–4A) :

Beginning :—

महानुभावेषु पुरस्कृतो + बभार दीक्षां किल नारदाद्याः ।
कृपाम्र + + + दधानं तं श्रीलनिम्बार्कमहं नमामि ॥

Colophon :—

इति श्रीनिम्बार्कशरणागतिचतुष्टकं ज्ञेयः ।

VI. राधाकवच (4A–B) :

Beginning :—

श्रीपार्वत्युवाच ।
देवदेव महादेव प्रेमप्रीतिप्रदायकम् ।
राधायाः कवचं देव कथय प्राणवल्लभ ॥

Colophon :—

इति श्रीब्रह्मयामले गौरीशङ्करसंवादे राधाकवचं समाप्तम् ।

This kavaca does not agree with the one assigned to the *Nāradapañcarātra* and printed in the *Bṛhatstotra-ratnākara* (Bombay, 1932, pp. 185–8).

6812.

9642. [*Stavakavacasaṃgraha.*]

Substance, country-made paper. 5×3½ inches. Folia, 1–20+1–6+1–14 stitched in book-form. Character, Nāgara. Date, 1613 Saṃvat (?). Appearance, old.

This MS contains (1) कार्तवीर्यकवच (Fol. 1–20B) agreeing with the one described under No. 6785 above, (2) गायत्री-हृदय (Fol. 1–6A) which agrees with the hymn of the same name described under No. 6720 above, (3) आदित्यहृदय (Fol. 1–14B) which agrees with the famous hymn of the same name (*Stavakavacamālā*, Vasumati Press, pp. 128–148) but is incomplete here, running up to a portion of p. 145 of the printed edition.

Post-colophon Statement of the portion containing the *Gāyatrīhṛdaya* :—

अद्येह श्रीतलोदावास्तव्य त्रै(गौ)विद्यमोढ़ज्ञातीयगोपालानुचरेण गोपीनाथेन हरिकृष्णपठनार्थं परार्थंच लिखितमिदम्। शुभमस्तु। संवत् १६१३ वर्षे शाके १४७८।

6813.

[2444. *Stavakavacasaṃgraha.*]

Substance, country-made paper. 8½×5 inches. Lines, 11. Folia, 1–230 (bound in book-form). Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

This contains the following 43 items:

1. गङ्गासहस्रनामस्तोत्र from the Kāśīkhaṇḍa (I. 29) of the *Skandapurāṇa* (Fol. 1–11A).

2. हरिहरनामावलिस्तोत्र from the Kāśīkhaṇḍa (I. 8. 99–112) of the *Skandapurāṇa* (Fol. 11B–12B).

3. दुर्गास्तोत्र from the Kāśīkhaṇḍa (II. 72. 37–80) of the *Skandapurāṇa* (Fol. 12B–15A).

4. सिद्धिविनायकस्तोत्र in 19 verses from the *Nṛsiṃha-purāṇa* (Fol. 15B–16B).

Beginning:—

इक्ष्वाकुरुवाच ।

नमस्कृत्वा महादेवं स्तोष्येऽहं तं विनायकम् ।
अभिषेके सदा तेन स्तुतः स्कान्देन यः पुरा ॥

5. श्रीमद्भगवद्गीता (Fol. 17A–52B).

6. वासुदेवसहस्रनामस्तोत्र from the Anuśāsanaparvan (Ch. 149 of the Chitrasala Press edition, Poona, 1933) of the *Mahābhārata* (Fol. 53A–59B).

7. विष्णुस्तवराज in 140 verses from the Śāntiparvan (Ch. 47 of Chitrasala Press edition, Poona, 1932) of the *Mahābhārata* (Fol. 60A–66B).

8. विष्णोरनुस्मृतिः from the Śāntiparvan (Ch. 195 of the Southern Recension, Madras, 1936) of the *Mahābhārata* (Fol. 66B–71A).

9. गजेन्द्रमोक्षण in 178 verses from the Śāntiparvan of the *Mahābhārata* (Fol. 72A–81A).

This contains a version of the story of the greatness of Nārāyaṇa as related in the *Bhāgavatapurāṇa* (VIII. 2-3).

10. दशहरास्तोत्र from the Kāśīkhaṇḍa (I. 27. 157–184) of the *Skandapurāṇa* (Fol. 81B–82B).

11. गीतासार from the *Mahābhārata* (Fol. 83A–86B).

This is published in the *Gītāgranthāvalī* (Basumati Press, Calcutta, pp. 244–62). It principally deals with the mystic significance of the syllable *Om*.

12. गीतास्तुति (Fol. 86B–88B).

This hymn is usually recited before a recitation of the *Bhagavadgītā*.

13. गर्भगीता (Fol. 88B–89B).

This speaks of the superiority of self-realisation over everything else. It has been printed in the *Gītāgranthāvalī* (Basumati Press, Calcutta, pp. 720–4).

14. ऋणहर्तृमहागणपतिस्तोत्र from the *Liṅgapurāṇa* (Fol. 90B).

Beginning:—

नमामि देवदेवेशं वक्रतुण्डमहाबलम् ।
षडक्षरगणोपेतं नमामि ऋणमुक्तये ॥

15. गणेशसहस्रनामस्तोत्र from the *Gaṇeśapurāṇa* (Fol. 91A–100B).

Beginning:—

मुनिरुवाच ।
कथं नाम्नां सहस्रं तु गणेश उपदिष्टवान् ।
शिवदं तन्ममाचक्ष्व लोकानुग्रहतत्पर ॥

16. सदाशिवसहस्रनामस्तोत्र from the *Padmapurāṇa* (Fol. 101A–112B).

Beginning:—

एकदा मुनयः सर्वे द्वारकां द्रष्टुमागताः ।
वासुदेवं च सोत्कण्ठाः कृष्णादर्शनलालसाः ॥
... ...
मार्कण्डेय उ ।
त्वं विष्णुः कमलाकान्तः परमात्मा जगद्गुरुः ।
तव पूज्यः कथं शम्भुरेतत् सर्वं वदस्व मे ॥

17. हरि(हर)स्तोत्र from the *Bhaviṣyottarapurāṇa* (Fol. 113A–114B).

अर्जुन उवाच ।

भुक्तिमुक्तिप्रदो देवः सर्वकामफलप्रदः ।
सर्वसिद्धिकरो देव नमस्तुभ्यं जनार्दन ॥
येन भक्त्या जगन्नाथ मानवो याति सद्गतिम् ।
ममोपरि दयां कृत्वा मयि ब्रूहि सुखावहम् ॥

18. परशुरामसहस्रनामस्तोत्र from the *Agnipurāṇa* (Fol. 115A–121B).

श्रीराघव उवाच ।

अहं तत्त्वपरन्नाम विचरन्ति स्वलीलया ।
इत्युक्तो वः समभ्यर्च्य प्रणिपत्य कृताञ्जलिः ॥
... ...
यस्य पादार्चनात् सिद्धिः स्वेप्सितं नौमि भार्गवम् ।

19. दत्तात्रेयस्तोत्र from the *Mahābhārata* (Fol. 122A–122B).

Beginning:—

नारद उवाच ।

अत्रिपुत्रो महातेजा दत्तात्रेयो महामुनिः ।
तस्य स्मरणमात्रेण सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥

20. रामसहस्रनामस्तोत्र from the *Liṅgapurāṇa* (Fol. 123A–130B).

Another MS of the hymn has been described under No. 6768 above.

21. सूर्यसहस्रनामस्तोत्र from the *Bhaviṣyottarapurāṇa* (Fol. 131A–137A).

Printed in the *Stavakavacamālā* (pp. 154–166).

22. सूर्यस्तवराज from the *Śāmbapurāṇa* (Fol. 138A-138B).

Well-known in Bengal and printed in various stotra collections (*Stavakavacamālā*, p. 151-2).

23. रेणुकासहस्रनामस्तोत्र from the *Padmapurāṇa* (Fol. 139A–148B).

Beginning:—

गिरिपृष्ठे सुखासीनं शङ्करं लोकशङ्करम् ।
प्रणतः परिपप्रच्छ संशयंस्तु षडानन[:] ॥
श्रीस्कन्दोवाच ।
तात सर्वेश्वरस्त्वं हि सर्वतः सर्वभावन[:] ।
कथयस्व प्रसादेन रहस्यं सकलार्थदम् ॥

24. भवानीसहस्रनामस्तोत्र from the *Rudrayāmala* (Fol. 149A–158B).

Other MSS of the hymn have been described under Nos. 6700–1 above.

25. महालक्ष्मीसहस्रनामस्तोत्र from the *Skandapurāṇa* (Fol. 159A–169A).

Beginning:—

कदाचिन्मुद्गलो नाम वाराणस्यां महामुनिः ।
विश्वनाथं समालोक्य निषण्णो मुक्तिमण्डपे ॥

26. महालक्ष्मीस्तोत्र from the *Skandapurāṇa* (Fol. 169B–170A).

Beginning:—

अगस्त्य उवाच ।
मातर्नमामि कमले कमलायताक्षि
श्रीविष्णुहृत्कमलवासिनि विश्वमातः ।
क्षीरोदजे कमलकोमलगर्भगौरि
लक्ष्मि प्रसीद सततं नमतां शरण्ये ॥

27. कालिकासहस्रनामस्तोत्र from the *Kālikākulasarvasva* (Fol. 171A-180B).

Another MS of the hymn has been described under No. 6638 above.

28. गायत्रीसहस्रनामस्तोत्र from the *Viṣṇuyāmala* (Fol. 181A-188A).

Another MS of the hymn is described under No. 6725 above.

29. आदित्यहृदयस्तोत्र from the *Bhaviṣyottarapurāṇa* (Fol. 189A-196B).

Another MS of the hymn is described under No. 6812(3) above.

30. आर्यास्तोत्र in 109 verses by Mahāmudgalabhaṭṭa Sūri (Fol. 197A-202B).

This is the same as the *Rāmāryāśataka* several MSS of which have been described in VII. 5690-2 above.

31. सौन्दर्यलहरीस्तोत्र in 102 verses by Śaṁkarācārya (Fol. 203A-211B).

Other MSS of the work have been described under Nos. 6679ff above.

32. गङ्गाष्टक by Śaṁkarācārya (Fol. 212A-212B).

This agrees with the *Gaṅgāṣṭaka* as published in *The Works of Sri Sankaracharya* (Sri Vani Vilas Press Edition, Vol. 18, pp. 101-3).

33. शिवकवच from the Skandapurāṇa (Fol. 213A-215B).

Another MS of the hymn has been described under No. 6751 above.

34. हनूमत्कवच from the *Brahmāṇḍapurāṇa* (Fol. 216A-219A).

Beginning :—

Fol. 217B, श्रीराम उवाच ।

हनूमान् पूर्वतः पातु दक्षिणे पवनात्मजः ।

पातु प्रतीच्यां रक्षोघ्नः पातु सागरपारगः ॥

35. भगवद्ध्यान (Fol. 219B–220B).

Beginning :—

अथ स्तोत्रं प्रवक्ष्यामि देवि तत्र विशेषतः ।

यच्छ्रुत्वा च दिवारात्रौ सर्वबन्धैर्विमुच्यते ॥

36. महिम्नः स्तोत्र (Fol. 221A–223A).

For other MSS of the hymn cf. ASB. VII. 5579ff.

37. चर्पटपञ्जरिकास्तोत्र of Śaṁkarācārya (Fol. 224B–225A).

For another MS cf. No. 6781 above.

38. कालनाथाष्टक (Fol. 225B).

Beginning :—

परेतभूतवेतालकरतालसमन्वितम् ।

प्रवर्त्तितं महान्रत्यं कलये कालभैरवम् ॥

39. उपमन्युस्तोत्र of उपमन्यु (Fol. 226A–227A).

This is a hymn to Śiva, which has been published in various stotra collections (e.g., *Bṛhatstotraratnākara*, pp. 110–2).

40. नवग्रहस्तोत्र (Fol. 227A-B).

This consists of nine verses, each intended for one of the nine planets. It is published in *Stavakavacamālā* (pp. 670–2).

41. गङ्गाष्टक of Śaṁkarācārya (Fol. 228A).

Beginning :—

विधेरज्ञानेन द्रविणविरहेणालसतया
विधेयाशक्यत्वात्तव चरणयोर्याच्युतिरभूत् ।
त्वयैतत् क्षन्तव्यं मम जननि निःसीमकरुणो
कुपुत्रो जायते क्वचिदपि कुमाता न भवति ॥

42. सूर्याष्टोत्तरशतनामस्तोत्र from the Vanaparvan (Ch. 3, v. 16–28 of the Chitrasala Press Edition, Poona, 1930) of the *Mahābhārata* (Fol. 228B).

43. रामरक्षास्तोत्र in 32 verses (Fol. 229A–230B).

Other MSS of the hymn have been described in ASB. VII. 5695–8.

6814.

4784. [*Stavakavacasaṃgraha.*]

Substance, palm-leaf. 12 × 2½ inches. Folia, 1–14+2 (without any mark). Lines, 5 on a page. Character, Bengali. Appearance, old.

This contains the following six hymns :

(1) भगवतीस्तोत्र (Fol. 1-2B).

Beginning :—

अथातः सम्प्रवक्ष्यामि सन्निधानाय मन्त्रिणाम् ।
+ + + + + + +
सर्व्वकामप्रदं दिव्यं स्तुत्वा चार्त्तिविनाशनम् ॥
येन संस्तुतमात्रेण + + विनश्यति ।
+ + + + + + +
ॐ नमस्ते श्रिये नित्ये + + + ॥

Colophon :—

इति श्रीरुद्रयामले नित्याषोडशिकार्णवे भगवतीस्तोत्रं समाप्तम् ।

(2) दण्डकस्तवः (Fol. 3A–6B).

Beginning :—

हरिहरकमलासनस्थां स्कन्दचन्द्रोरगेन्द्रेन्द्रवह्नि-

+ + + + कीनाशवित्तेशवागीश्वराद्यस्तुताम् ।
भक्तिभावानतो भक्तिमाश्वादहं भक्तिमुक्तिप्रदां देवीं
शिवां शर्व्ववक्त्रोद्भवां विश्ववन्द्योद्भवां भूर्भुवःस्वर्भवाम् ॥

Colophon :—

इति श्रीशङ्कराचार्य्यविरचितसिद्धदण्डकस्तवः समाप्तः ।

(3) हृल्लेखास्तव (Fol. 6B–8B).

The hymn agrees with the one occurring in the *Prapañcasāra* (XI. 49–70).

(4) महामायास्तव (Fol. 8B–10A)

Beginning :—

भैरव उवाच ।

आज्ञाचक्रस्थितां देवीं सुषुम्नाधारमध्यगाम् ।
भूर्भुवःस्वर्गतां नित्यां सर्व्वदेहे व्यवस्थिताम् ॥
नमामि सर्व्वदेवीनामालयं सर्व्वकामदाम् ।
नमोऽस्तु ते महामाये सिद्धसूत्रावतारिणि ॥
नाडीत्रितयमध्यस्थे षट्चक्राधारवासिनि ।
सदाकाशचरे देवि महदग्निसमन्विते ॥
आदिषोडशचक्रस्थे भैरवानन्दकारिणि ।
अकचटतपयसैर्मन्त्रैः सदावृतकलेवरे ॥

Colophon :—

इति षोडशसाहस्रिके चण्डभैरवतन्त्रे अष्टादशपटलोद्धृतमहामायास्तवः समाप्तः ।

(5) अपराजितास्तव (10B–13A).

Another MS of the hymn has been described under No. 6766 above. In the present MS however it is assigned to the *Bhagavatīpurāṇa*.

Colophon :—

भगवतीपुराणे महाविद्या अपराजितास्तोत्रं समाप्तम् ।

(6) प्रत्यङ्गिरास्तोत्र (Fol. 13B–14B, and two unmarked folia).

Though referred to in the colophon as प्रत्याङ्गिरामन्त्रोद्धार it is nothing but an incomplete copy of the *Pratyaṅgirāstotra*, another MS of which has been described under No. 6712 above. One Fol. after Fol. No. 14 appears to be missing in the present MS.

6815.

6086. [*Stavakavacasaṃgraha.*]

Substance, country-made paper. $6\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 19+7+17+7+14+5+9 (bound in a book-form). Lines, 9. Character, Nāgara. Appearance, good.

Drawings of three Tantric deities on three small sheets of paper are found along with this MS.

First Batch of leaves:—

(1) त्रिपुरसुन्दरीकवच (Fol. 1–12A).

Beginning :—

श्रीदेव्युवाच ।

देवदेव महादेव भक्तानां प्रीतिवर्द्धन ।

यत्सूचितं पुरा नाथ किमर्थं न प्रकाश्यते ॥

राजराजेश्वरीदेव्यास्त्रिपुरायाः स्वभावकम् ।

कवचं यदि मे प्रीतिः कथयस्व वृषध्वज ॥

Colophon :—

इति श्रीवामकेश्वरीतन्त्रे श्रीमहाचक्रपीठे श्रीमद्राजराजेश्वरीश्रीमहात्रिपुरसुन्दर्य्याः कवचं सम्पूर्णम् ।

(2) त्रिविक्रमकवच (Fol. 12B-13B).

Beginning :—

श्रीभैरव उवाच ।

ॐ अधुना कथयिष्यामि रहस्यं मम पार्व्वति ।

त्रिविक्रमाख्यं कवचं मन्त्रगर्भं महेश्वरि ॥

Colophon :—

इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे त्रिकूटारहस्ये चतुर्विंशः पटलः सम्पूर्णः ।

(3) सौभाग्यकवच (Fol. 13B–19B).

Another MS of the hymn is described under No. 6671 above.

Second Batch of leaves:—

(1) त्रैलोक्यमोहनकवच (Fol. 1–7A).

Another MS of the *Kavaca* has been described under No. 5815 above.

Third Batch of leaves:—

त्रिपुरसुन्दरीसहस्रनामस्तोत्र (Fol. 1–17).

Beginning :—

कैलासशिखरे रम्ये नानारत्नोपशोभिते ।

कल्पपादपमध्यस्थे नानापुष्पोपशोभिते ॥

... ...

कदाचित् सुखासीनं भगवन्तं जगद्गुरुम् ।

... ...

प्रणम्य शिरसा नाथं कारणं विश्वरूपिणम् ।

कृताञ्जलिपुटो भूत्वा प्राह तं शिखिवाहनः ॥

ॐ स्कन्द उवाच ।

देवदेव महादेव सृष्टिस्थित्यन्तकारक ।

... ...

किं गुह्यं परमं लोके किमेकं सर्व्वसिद्धिदम् ।
किमेकं परमं श्रेष्ठं किं लोके स्वर्गमोक्षदम् ॥
... ...
... ...

श्रीमहादेव उवाच ।
साधु साधु त्वया पृष्टोऽस्म्यहं पार्व्वतीनन्दन ।
अस्ति गुह्यतमं विप्र कथयिष्याम्यसंशयम् ॥
... ...
यस्या योनौ जगत्सर्व्वमद्यापि वर्त्ततेऽखिलम् ।
यस्यां प्रलीयते चान्ते यस्याञ्च जायते पुनः ॥
... ...
तस्या नामसहस्रन्ते कथयामि शृणुष्व तत् ॥
... ...
ॐ कल्याणी कमला काली कराली कामरूपिणी ।
कामाख्या कामदा काम्या कामिनी कामचारिणी ॥

Colophon:—

इति श्रीवामकेश्वरतन्त्रे हरकुमारसंवादे श्रीराजराजेश्वरीमहा-त्रिपुरसुन्दरीसहस्रनामस्तोत्रम् ।

Fourth Batch of leaves:—

(1) महात्रिपुरसुन्दरीस्तोत्र (Fol. 1–3B).

Beginning:—

ॐ अस्य श्रीत्रिपुरसुन्दरीतत्त्वविद्यास्तोत्रमन्त्रस्य श्रीदक्षिणा-मूर्त्तिः ऋषिः पंक्तिश्छन्दः श्रीमहात्रिपुरसुन्दरी देवता... ...
... ...
... ...
लक्ष्मीबीजं बीजवर्णैकमौलिं
मन्त्री नित्यं यो जपेद्भक्तिपूर्व्वम् ।
जित्वा शत्रून् निर्भयः साधकेन्द्रः
कुर्य्याद्राज्यं देवि + + + + + ॥

End :—

इति श्रीत्रिपुरसुन्दर्य्याः स्तोत्रं श्रीमन्त्रविग्रहम् ।
रहस्यमेव सर्वस्वं गोपनीयं महेश्वरि ॥

Colophon :—

इति श्रीमहात्रिपुरसुन्दरीस्तोत्रं समाप्तम् ।

(2) महात्रिपुरसुन्दरीपञ्चाङ्गभूतस्तवराज (Fol. 3B–7A).

Beginning :—

श्रीईश्वरउवाच ।
अधुना शृणु देवेशि स्तोत्रं तत्त्वनिरूपितम् ।
महात्रिपुरसुन्दर्य्याः सर्व्वस्वं सारमुत्तमम् ॥

Colophon :—

इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे महात्रिपुरसुन्दरीपञ्चाङ्गभूतस्तवराजः समाप्तः ।

Fifth Batch of leaves:—

(1) कामेश्वरकवच (Fol. 1–7A).

ॐ श्रीदेव्युवाच ।
ॐ भगवन् करुणाम्भोधे शास्त्राम्भोनिधिपारग ।
दासी परमभक्तास्मि वरं दातुमिहार्हसि ॥

श्रीभैरवः ।
ॐ कथयस्व महेशानि कमितो वरमिच्छसि ।
यत् किञ्चिन्मनसीष्टं स्यात्तद्दातुं ते क्षमोऽस्म्यहम् ॥

श्रीदेव्युवाच ।
कामेश्वरस्य देवेश कवचं देवदुर्ल्लभम् ।
शीघ्रं मे दयया ब्रूहि यद्यहं प्रेयसी तव ॥

Colophon :—

इति श्रीविश्वसारतन्त्रे पार्व्वतीपरमहेश्वरसंवादे श्रीकामेश्वरकवचं समाप्तम् ।

(2) शिवकवच (Fol. 7B–12B).

Another MS of the *Kavaca* is described under No. 6751 above.

(3) शिवस्तोत्र (Fol. 13A-14A).

The hymn agrees with the one occurring in the *Tantrasāra* (Bangavasi Press edition, pp. 776-7).

Sixth Batch of leaves :—

(1) गुरुस्तोत्र of Jyotiṣprakāśa (Fol. 1–4A).

Beginning :—

विश्वोत्तीर्णं विश्वमयं नाथमनन्तं
सच्चित्सौख्यात्मानमखण्डं निखिलाद्यम् ।
वेद्यं वेदैः कोविदवर्य्यैः सुरवन्द्यं
कौलाधीशं साम्बिवमीडे गुरुमीशम् ॥

The last line quoted above occurs at the end of each verse of the hymn proper.

End :—

एतत्सद्गुरुवन्दनं प्रविदधौ कौलेश्वरः कौलिकः
पद्यैर्मत्तमयूरवृत्तरचितैर्ज्योतिष्प्रकाशाभिधः ।
श्रीमत्साम्बिवपादभक्तिसुधया मत्तो मयूरो यथा
नृत्यन् वार्षिकमेघगं सुरगुरुं केकाभिरावन्दते ॥
श्रीमद्गुरुस्तोत्रमिदं सुपुण्यं
यो भक्तलोकः प्रपठेन्निशीथे ।
ब्राह्मे मुहूर्त्तेऽहनि वा स भूयात्
सदेशिकाङ्घ्रेः कृपया कृतार्थः ॥

Colophon :—

इति श्रीगुरुस्तोत्रं समाप्तम् ।

The text of the hymn is followed by what would appear to be the concluding verses of a commentary on the hymn by Govinda Kaula, disciple of Jyotiṣprakāśa.

These verses run:—

शाकेम्बरानलक्षितिप्रमिते तपस्ये
श्यामाष्टमीगुरुमहेह्नि कवेः सुपूर्णा ।
कौलेशसाक्षिवपदस्तवदीपिकासौ
गोविन्दकौलविहिता विभवाय भूयात् ॥
एषा श्रीगुरुसच्चिदद्वयमहेशस्यात्मनः संस्तुतिः
कौलानां कुलबोधभास्करकरस्वान्ताम्बुजाभासिका ।
शिष्याणां सुविमर्शनात् कुलकलाकौलाकुलानां दृढ-
द्वैतध्वान्तविदारिणी प्रभवतात् प्राक् सम्प्रदायोत्तमा ॥
सम्पूर्णेयं महाविद्याविमर्शानन्दवर्धिनी ।
विवृतिः श्रीगुरुस्तोत्रे नाम्ना कुलप्रबोधिनी ॥
रचिता स्वविनोदार्थं ह्यद्वैतार्थहर्षदा ।
नासूयितव्यं विद्वद्भिर्मतान्तरसमुत्सुकैः ॥

The verses are followed by a colophon which runs:—

इति श्रीमन्महामहेश्वराचार्यवर्यश्रीज्योतिष्प्रकाशकौलानन्दनाथ-पादपद्मोपजीविश्रीगोविन्दकौलविरचितं श्रीगुरुस्तोत्रं सम्पूर्णं समाप्तं चेति शिवम् ।

(2) गुरुभक्तिस्तोत्र of Cidrūpa Kaula (Fol. 4B–5B).

Beginning:—

ॐ ध्येयं भक्तैर्भक्तिवरेण्यं शिवरूपं
रूप्यं रूपे रूपकलाभिः परिपूर्णम् ।
स्वच्छं स्वच्छैर्गम्यमगम्यं भवमग्नै-
र्नित्यं वन्दे कौलकुलेशं गुरुमीड्यम् ॥

The last line quoted above occurs at the end of every verse of the hymn.

Colophon :—

इति श्रीमन्महामाहेश्वराचार्य्यवर्य्यश्रीसाम्बिकौलानन्दनाथपाद-
पद्मोपजीविचिद्रूपकौलविरचितं गुरुभक्तिस्तोत्रं सम्पूर्णं समाप्तम् ।

Seventh Batch of leaves:—

(1) गुरुवरपादुकास्तुति (Fol. 1–4A).

Beginning :—

ॐ हेरम्बं क्षेत्रपालञ्च वागीशं वटुकं तथा ।
श्रीगुरुं नाथमानन्दभैरवं भैरवीं पराम् ॥
प्रणम्य संविन्मार्गस्थानागमज्ञाननुत्तमान् ।
प्रायश्चित्तं प्रवक्ष्यामि सर्व्वतन्त्राविरोधतः ॥
... ...
प्रामादिकमहादोषप्रविलापनकारणम् ।
प्रायश्चित्तं परं सत्यं श्रीगुरोः पादुकास्तुतिः ॥

Colophon :—

इति श्रीगुरुवरपादुकास्तुतिः समाप्ता ।

(2) महागणपतिकवच (Fol. 4B–7A).

This agrees with the *Kavaca* contained in the *Devīrahasyatantra* (Ch. 28, Fol. 88A–89B of the MS described under No. 5880 above).

(3) गणपतिस्तोत्र (Fol. 7A–9B).

The *Kavaca* agrees with the one occurring at the end of Chapter XIII (verses 131–51) of the *Śāradātilaka*.

APPENDIX.

6816.

5536. परमानन्दतन्त्रम् । *Paramānandatantra.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 1–215 of which Fol. 90 is missing. Lines, 8-9. Extent in ślokas, 3,600. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete (but for one fol.) in 25 ullāsas.

This is identical with the work described under No. 5998 above.

6817.

11336. शिवताण्डवम् । *Śivatāṇḍava.*

Substance, country-made yellow paper. 13 × 5½ inches. Folia, 1–76. Lines, 10-11. Extent in ślokas, 3,000. Character Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

The present MS contains Chapters 12–14 of the first part accompanied by the commentary, *Mallādarśa*, of Premanidhi.

Fol. 77–89 of the MS, also marked *Mallādarśa* in the left upper corner of each Fol., deal with *Yantras* described in other portions of the Tantra as well as elsewhere.

Another MS of a bigger but anonymous commentary of the same name having slight occasional agreements with the present commentary has been described under No. 5971 above.

The name of the commentator is thus indicated in the present MS:

श्रीमन्मल्लैवम्मधरासुरेन्द्रा-
ज्ञया द्विजः प्रेमनिधिस्तु कश्चित् ।
यन्त्रावलीं श्रीशिवताण्डवीयां
करोति बालैरपि लभ्यसाराम् ॥

[This is introductory verse No. 8, which follows the first seven verses quoted under No. 5971 above.]

Fol. 2A, तत्र दुरूहतमपदानि कतिचन यद्यपि चौधरिनीलकण्ठ-प्रभृतिसूरिभिर्व्याख्यातान्येव तथापि तावता दुर्बोधतरयन्त्रावलीसारं नाल्पज्ञानां हृदयसरणिमारोढुमर्हतीति श्रीमहाराजाधिराजश्रीमल्लैवम्मदेवैराज्ञप्तः श्रीकाशी-पुरनिवासी कूर्माचलाधिष्ठितकुलपरम्पराकः पन्थोपनामकः प्रेमनिधिनामा कश्चिद्द्विजः पुनरङ्गयन्त्रावलीं विशदीकरोति

Though the name of the author is not indicated in this way in the other MS, it refers to other works of the author in terms that clearly point to Premanidhi as its author as well (अस्मत्कृतभक्तितरङ्गिण्यादिग्रन्थादवसेयम्—end of the commentary on Chapter 12, Fol. 104A).

The chief interest of the commentary is historical and not ritualistic. It contains a unique panegyric of 84 verses of the royal patron of the author. The description in it of each *Yantra* is concluded by a verse describing the author's patron or one of his ancestors, children or relatives referred to as having obtained success through the worship of the *Yantra* under description. Only the first one of these verses is found in the portions preserved in the other MS (Fol. 123A).

The text of the panegyric together with an account of the author is under publication in the JRASB.

Of the works and authors mentioned in the commentary mention may be made of the following:—

भट्टोजिदीक्षित (2B), भक्तितरङ्गिणी (2B, 3B), नीलकण्ठ (3A, 7B, 8A, 9B, 13A, 19B, 22A, 23A, 36A, 45A, 47A, 48A, 56B, 60B), श्रीहर्ष (19B).

6818.

11353. महाकालसंहिता । *Mahākālasaṃhitā.*

Substance, country-made yellow paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 69–302. Lines, 7. Extent in ślokas, 2,000. Character, Nāgara. Appearance, good. Incomplete.

MSS containing stotras and mantras assigned to the work are noticed in *Cat. Cat.* I. 434, II. 99, 216, III. 93, ASB VIII. 6058.

Colophon:—

302A, इति श्रीमहाकालसंहितायां नैमित्तिकपूजाविधानकथनं नाम द्वादशतमः पटलः ।

6819.

5720D. [तन्त्रराजतन्त्रटीका ।

Commentary on the Tantrarāja-Tantra.]

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 25–39. Lines, 9–12. Character, Nāgara. Appearance, fair. Incomplete.

This contains a fragment of a commentary on a very small portion of the work (I. 64–88). It refers to the author of *Manoramā* (Fol. 31A) and *Nidhi* (Fol. 32A).

6820.

11305. कुब्जिकामतम् । *Kubjikāmata.*

Substance, country-made paper. 12½ × 5½ inches. Folia, 1–208 of which two are marked 73. Lines, 12. Extent in ślokas, 3,000. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete in 50 chapters.

Another incomplete MS has been described under No. 5804 above. It refers to an original and earlier text.

of the cult (मूलग्रन्थे त्वया देव गुह्यमार्गेण चोद्धृतः—Fol. 113A, एतत् संक्षेपतः ख्यातं विस्तरञ्च पुरागमे—Fol. 137B), as also to works belonging to different branches of Sanskrit literature (ते व्याख्याता समापूर्वं लोकमार्गेण ज्योतिषे—Fol. 114B, *Labdhvinītantra*. Fol. 147B, *Aghorīḍāmaratantra*—Fol. 149A).

For an account of the society's collection of manuscripts of works on the cult of Kubjikā cf. YRASB, 1937, pp. 158-9.

6821.

11358. रुद्रयामले त्रिकूटारहस्यम् ।

Trikūṭārahasya from the Rudrayāmala.

Substance, country-made paper. 8½ × 4 inches. Folia, 1–22. Lines, 7. Character, Nāgara. Appearance, good. Incomplete.

The present manuscript covers chapters 17–32 of the work and contains 16 kavacas of Trikūṭā or Tripurā. A MS containing a portion of the earlier part of the work has been described under No. 5882 above. The kavaca contained in chapter 24 of the work is described on p. 865 above.

6822.

11296. परातन्त्रम् । *Parātantra.*

Substance, country-made paper. 10 × 3½ inches. Folia, 1–42. Lines, 6. Extent in ślokas, 670. Character, Nāgara. Appearance, good. Incomplete.

Same as the work described under No. 5953 above. Only the last folium seems to be missing in the present MS.

6823.

11352. सांख्यायनतन्त्रम् । *Sāṃkhyāyanatantra.*

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 1–65. Lines, 8. Extent in ślokas, 1,200. Character, Nāgara. Date, N.S. 983. Appearance, good. Complete in 34 chapters.

Same as the work described under No. 6084 above.

Post-colophon Statement:—

नैपालिके वह्न्यग्निरन्ध्रकेब्दे दले सुशुक्ले खलु कार्तिकेस्मिन् ।
सांख्यायनं तन्त्रतिथौ रवौ वै बुधे रमानन्दद्विजस्य सूनुः ॥
कमलानन्दरामोसौ भूदेवो द्विजपालकः ।
वगलायाः प्रयोगादि ह्यलिखत् पुस्तकं मुदा ॥
संवत् ९८३ । मिति कार्त्तिक शुदि ७ बुधवारस्त्र·········
रमानन्दरामोपाध्यायस्यात्मजश्रीकमलानन्दरामोपाध्यायेन सांख्या-
यनतन्त्र············ ।

6824.

11356. स्वर्णतन्त्रम् । *Svarṇatantra.*

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 2–48. Lines, 7. Character, Nāgara. Appearance, fair. Incomplete.

The work is similar in nature to, if not identical with, the work described under No. 6101 above.

Beginning:—

धातुयोगाख्यकश्चैव तु पूर्वमेव प्रकाशितः ।
रत्नानां करणे तन्त्रं पूर्वमेव प्रकाशितम् ॥ ५ ॥
श्रीधातुकरणे तन्त्रं पूर्वमेव प्रकाशितम् ।
हरितालस्तु कथितः स तु सप्त प्रभेदतः ॥ ६ ॥
किन्तु स्वर्णाख्यतन्त्रन्तु न म[म] कथितं प्रभो ।

6825.

11314. सौभाग्यतन्त्रम् । *Saubhāgyatantra.*

Substance, country-made paper. 11 × 6½ inches. Folia, 1-10. Lines, 11. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete in 11 chapters.

The work deals with the rules of muttering mantras. A MS of the work is described in L. II. 909.

Beginning :—

ॐ अखण्डैकरसानन्दनिष्यन्दामृतविग्रहम् ।
चिन्मात्ररूपिणीं विद्यां वन्दे स्वानन्दसुन्दरीम् ।
अथ वक्ष्ये विस्तरेण पारायणविधिं परम् ।
य[स्य] विज्ञानमात्रेण साक्षात् परशिवो भवेत् ॥

Colophons :—

Fol. 1B, इति श्री(पाराय)सौभाग्यतन्त्रे पारायणविधावश्वर्गणादि-निरूपणं नाम प्रथमपटलः; 2A, ०पञ्चाङ्गक्रमनिरूपणं नाम द्वितीयपटलः; 3A, ०षोडशाङ्गबीजसन्तत्यादिनिरूपणं [नाम] तृतीयपटलः; 3B, ०पारायण-संख्यानिरूपणं चतुर्थपटलः; 6A, ०मन्त्रपारायणनिरूपणं नामं षष्ठ(म)पटलः; 7B, ०भूतिपारायणान्तनिरूपणं सप्तमपटलः; 8A, ०मुद्रापारायणान्तनिरूपणा-गष्टमपटलः; 9B, ०चित्रानित्यापारायणान्तनिरूपणं नवमः पटलः; 10A, ०रमामायाकामाख्यापारायणत्रयनिरूपणं दशमपटलः; 10B, ०आम्नायपारायण-निरूपणं नामैकादशः पटलः ।

ADDENDA ET CORRIGENDA

(The additions and alterations indicated below are meant for the descriptive portions of the manuscripts the catalogue numbers of which are indicated on the left-hand side.)

5805. Substitute 'complete in 25 chapters' for 'complete'.

5807. Add 'It may be of the nature of a short commentary on the *Matasāra* described in Nep. I, p. 222'.

5819. Add 'It does not seem to agree with the MSS of the work described in Nep. I, p. 22, 224'.

5866. Substitute 'deals with general topics like different modes of worship and the different castes' for 'treats of Vaiṣṇava worship'.

Add 'The old collection of the Society possesses a MS of the work containing four sections, each complete in several chapters, accompanied by the commentary of Rāmānanda or Rāmacandra'.

5867. Add 'The legend of the deity as narrated in the work is summarized in English in *D. R. Bhandarkar Volume* (pp. 77–81). A MS of the work which may be identical with the present one is described in HPR. I. 250.'

5888. Omit 'according to the Kaula form'.

5892. Add 'This generally agrees with the *Narapatijayacyarā*'.

5893. Substitute 'second part' for 'last part'.

5898. Substitute 'character, Newari' for 'character, Kuṭila'.

5913. Add 'Character, Bengali'.

5920. Add 'HPR. II. 241 is a different work with the same name'.

5924. Add 'Same as *Samayācāra-tantra* incomplete with nine chapters (HPR. I. 241). It deals with left-handed form of worship in connection with the Śrīvidyā'.

5925. Substitute 'incomplete' for 'complete in 14 chapters'.

5928. Add 'Published in the Tantrik Texts Series (Calcutta, 1917) in 35 chapters'.

ADDENDA ET CORRIGENDA

5971. Substitute 'by Premanidhi (?)' for 'by Ghanaśyāma'.

5975. Substitute 'character, Newari' for 'character, Kuṭila'.

5982. Substitute 'incomplete' for 'complete' and add 'The work has been edited with a running summary, on the basis of the only known MS described here, in the *Journal of the Royal Asiatic Society of Bengal*, Vol. 4, 1938, pp. 467–77)'.

5985. Substitute 'describes a MS complete in 17 chapters, the beginning of which agrees with that of chapter 12 in the present MS' for 'which also . . . . different work'.

6001. Add 'A MS containing chapters 31 and 32 has already been described under 5888'.

6002. Add 'For a comparison of the MSS of the society with the printed editions of the work and a summary of the legend of Kṛṣṇa as narrated in the work, see *Sāhitya Pariṣat Patrikā*, Vol. 46, pp 296–300. The old collection of the Society possesses two MSS of the work complete in 37 chapters which agree with the wrongly numbered chapters of the MSS described here.'

6054. Add 'An edition of the work complete in 65 chapters has been published in the Princess of Wales Sarasvati Bhavan Texts Series No. 61 (Benares, 1937)'.

6104. Add in the beginning 'It deals with what may be called the science of breath'

6131. Add 'character, Nāgara'.

6146. Add 'On the obverse of the last leaf occurs the name of the owner :—पुस्तकमिदं गोसांइ शिवरामस्य ।'

6185. Add 'An edition of the work has been published in *Sarvamūla* or Collected Works of Ānandatīrtha (pp. 768–785, Kumbhakonam, Śaka, 1833)'.

6204. Add 'Another complete MS of the work is found in the Vidyāsāgar collection belonging to the Baṅgīya Sāhitya Pariṣat. The work deals principally with the details of Kaula rites. An edition of the work is being published at Comilla.

6264. Add 'Another edition of the work with introduction, appendices and exegetical notes has been published in the Sarasvati Vihar Series, No. 4, (Lahore, 1938)'.

ADDENDA ET CORRIGENDA

6275. Substitute the following description in place of the one given. 'This appears to be a part of a Nyāya work which deals with Mahavidyā. It refers to a *Ṭīka* in 1.14. A number of works dealing with the same topic have been published in G.O.S. (No. XII) under the title *Mahavidyānumāna* (Baroda, 1920) to which my attention was drawn by my friend and colleague Mr. D. C. Chatterji'.

6304. Add 'A work called the *Kālībhaktisudhārṇava* (which may or may not be identical with the present work), is referred to by Kāśīnātha in his commentary on the *Karpūrastava* (No. 6627 above, Fol 26B) as a work by himself'.

6324. Add 'An edition of the work, complete in 11 chapters, has been published in the Tantrik Texts Series, Vol. XXI (Calcutta. 1940)'.

6344. Add 'Another edition af the work with English Translation and Introduction has also been published (Adyar, 1934)'.

6435. Add 'The present MS contains chapters 3–8 and portions of chapters 1, 2, 3, 9 and 14'.

6555. Add 'A MS of a small Bengali work called *Haramekhalā* containing prescriptions for various ailments and subjugation of women is found in the Baṅgīya Sāhitya Pariṣat, Calcutta'.

6576 } Add 'Kṛṣṇānanda' in bold types as heading above 6576 and
6578 } 'Anonymous' above 6578.

6607. Add 'This may be identical with a Jain work of the same name and of the same author (Winternitz, *History of Indian Literature*. Calcutta University, Vol. II., p. 583).

6666. Add 'An English translation of the hymn and the commentary was published by R. Ananthakrishna Shastry (Ootacamund, 1925)

INDEX

I. Titles.

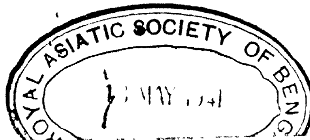
References are to catalogue numbers. Asterisks refer to titles not found in the *Catalogus Catalogorum*.

II Authors.

References are to catalogue numbers.

57B

CALCUTTA :—Published by the Royal Asiatic Society of Bengal, 1, Park Street, and Printed by P. Knight, Baptist Mission Press, 41A, Lower Circular Road.

SHORT LIST OF BIBLIOGRAPHICAL WORKS RELATING TO SANSKRIT AND ALLIED LITERATURES PUBLISHED BY THE ROYAL ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.

1. **A Catalogue of Palm-Leaf and Selected Paper** Manuscripts belonging to the Durbar Library, Nepal,
Vol. 1. By H. P. Shâstrî. With a Historical Introduction by C. Bendall, 1905. (Issued as an extra No. to the Notices of Sans. MSS.) Rs. 3-0-0
Vol. 2. By H. P. Shâstri, 1915 .. .. Rs. 3-0-0

2. **Descriptive Catalogue of Sanskrit MSS. in the** Library of the Asiatic Society of Bengal. Part 1. Grammar. By R. L. Mitra, 1877.
X, 172, 58. Boards .. .. .. Rs. 4-0-0

3. **The Sanskrit Buddhist Literature of Nepal.** By R. L. Mitra, 1882 .. .. .. Rs. 5-0-0

4. **Report on the Search of Sanskrit Manuscripts.** By H. P. Shâstrî. fol.
R
R
R

5. **Notices**
and
[F
[S

6. **An Alp**
the l
1895
(Ava
MSS.

7. **Catalo**
the c
Rakh
(

8. **An Alph**
ing t
Asiat
Nyây

9. **Catalog**
Sansk
Asiati

10. **Prelimin**
MSS.
pp. 52

11. **Bardic**
A De
Manus
Sec.
Do
Sec.

12. **A List**
Majum
(Fr
N

DESCRIPTIVE CATALOGUE OF THE SANSKRIT MANUSCRIPTS IN THE COLLECTIONS OF THE ROYAL ASIATIC SOCIETY OF BENGAL

BY

MAHĀMAHOPĀDHYĀYA HARAPRASĀDA SHĀSTRI,
C.I.E., M.A., D.Litt., F.A.S.B.

VOLUME I. BUDDHIST MANUSCRIPTS.

Pp. x, 200. Nos. 1–119. (Published 1917) .. Price Rs. 3-0-0

VOLUME II. VEDA.

Pp. xii, 201–1455. Nos. 120–1845A. (Published 1923) .. Price Rs. 17-8-0

VOLUME III. SMṚTI.

Pp. lxxvi, 1–1066. Nos. 1846–3077. (Published 1925) .. Price Rs. 15-0-0

VOLUME IV. HISTORY AND GEOGRAPHY.

Pp. xiii, 1–126. Nos. 3078–3132. (Published 1923) Price Rs. 2-8-0

VOLUME V. PURĀṆA.

Pp. ccxxx, 1–898. Nos. 3133–4212. (Published 1928) .. Price Rs. 15-0-0

VOLUME VI. VYĀKARAṆA.

Pp. cccxl, x, 1–522. Nos. 4213–4944. (Published 1931) .. Price Rs. 12-8-0

VOLUME VII. KĀVYA.

Pp. xx, 1–653. Nos. 4945–5803. (Published 1934) .. Price Rs. 10-0-0

VOLUME VIII. TANTRA.

Pp. iv, 1–608. Nos. 5804–6451. Part I, (Published 1939) .. Price Rs. 8-12-0

Pp. 609–892. Nos. 6452–6825. Part II. (Published 1940) .. Price Rs. 7-8-0

THE MS. OF THE FOLLOWING VOLUMES HAS BEEN PREPARED AND IS TO BE PRINTED AS PREVIOUS VOLUMES ARE ISSUED.

Volume IX. Philosophy.
Volume X. Jyotiṣa.
Volume XI. Jaina.
Volume XII. Vernacular.
Volume XIII. Vaidyaka.
Volume XIV. Miscellaneous.
Volume XV. (Addenda, Supplement).